

KÚRIAI DÖNTÉSEK

BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK

2025/09
73. évfolyam

2025. szeptember

TARTALOM

JOGEGYSÉGI PANASZ TANÁCS

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.046/2024/7. számú határozat	1505
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.024/2025/4. számú végzés	1514
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.III.60.029/2025/15. számú végzés	1515

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

202	I. Az Alaptörvény 28. cikkében foglalt azon kötelezettség, amely szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik, és a jogszabályok céljának megalkotása során elsősorban a jogszabály preambuláját, illetve a jogszabály megalkotására vagy a módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni, módosításra vonatkozó indoklás esetében a módosított jogszabályhely tekintetében értelmezendő. Az a jogalkotói indoklás, amely utólagosan, egy más jogszabályhoz kapcsolódóan kívánja egy korábbi jogszabály esetében a bírósági jogértelmezést irányítani, csak abban az esetben vehető figyelembe, ha ez az értelmezés önmagában az értelmezni kívánt jogszabályban megtalálható, annak lehetséges értelmezésére vonatkozik. A jogszabály indokolása a jogszabályt csak értelmezheti, a jogszabályban magában meglévő értelmezési lehetőségekre vonatkozhat, de az abban nem szereplő jogalkotást nem pótolhatja.	
	II. 2024. január 1-jétől 2024. május 10. napjáig a nemzeti köznevelésről szóló törvény nem határozott meg olyan esetet, amikor a pedagógus, valamint a nevelő- és oktatómunkát közvetlenül segítő alkalmazott a Btk. a közfeladatot ellátó személy elleni erőszakról szóló 311. §-ban meghatározott bűncselekmény tekintetében közfeladatot ellátó személynek minősülne, így ebben az időszakban a büntetőjogi védelem hiányzott.....	1526
203	Mind az emberölés büntette, mind pedig a halált okozó testi sértés büntette szándékos elkövetési magatartást feltételez, és előfeltétele az elkövetési magatartás és az eredmény közötti okozati összefüggés; elhatárolásuk az elkövető cselekmény véghezvitele időpontjában fennálló tudattartalma alapján történhet	1531
204	A szándékos veszélyeztetési bűncselekményeknél a szándék kizárólag a veszélyhelyzetre terjed ki. A terhelt a halálos eredmény bekövetkezése érdekében kitartó módon mindent megtett, az elkövetés körülményeiből megállapítható terhelti	

	szándékkal okozati összefüggésben álló eredmény (a sértettek halálának) elmaradása kizárólag a pusztán véletlennek, valamint az egyik sértett észlelésének volt köszönhető, így a limitált veszélyeztetési szándékra történő hivatkozása alaptalan	1534
205	Az erdő védelméről szóló jogszabályok a közös tulajdonú erdőben tulajdoni illetőséggel rendelkező tulajdonosok tulajdonjogát nem érintik, csak az abból fakadó részjogosítványok gyakorlása elé állítanak korlátokat. Ha a tulajdonosok valamelyike a közös tulajdonú erdőben megvalósított jogellenes fakitermeléssel a tulajdonosai számának megfelelő rendbeliségű lopást követ el, elkövetési értéke a kitermelt faanyag értékének az egyes tulajdonosok tulajdoni illetőségére eső hányadához igazodik	1537
206	Az ugyanazon személy által különböző elkövetői alakzatban megvalósított költségvetési csalás nem alkot törvényi egységet, ekként a más elkövetői alakzatban történt korábbi elítélés <i>res iudicatát</i> nem alapoz meg	1542
207	A személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés felülvizsgálata során eljáró bíróság döntési jogosultsága kizárólag arra terjed ki, hogy a kényszerintézkedés alkalmazásának törvényben meghatározott általános feltételei és különös okai megállapíthatók-e. Így – a vádemelést követően – a perbíróság illetékessége, a nyomozati iratok teljessége, a vád tárgyává tett cselekmények bizonyíthatósága és a bizonyítékok mikénti értékelése vonatkozásában nem foglalhat állást, mert ezzel elvonná a perbíróság jogkörét.	
	A bírósági eljárás alapja a vád, így a vádiratban foglalt tények is kihatással vannak a személyi szabadságot érintő kényszerintézkedés tárgyában hozandó döntésre.....	1544
208	I. Felderítetlen az ítélet, ha a tényállásból a büntetőjogi felelősség eldöntése szempontjából jelentős tények hiányoznak, mert az ahhoz szükséges bizonyítást a bíróság nem vette fel. A tényállás részben felderítetlen, ha a bizonyítási hiányosságok a tényállásnak csak egy részét érintik. Nem alkalmazható a megalapozatlanság jogkövetkezménye, ha a felderítetlenség oka a Be. 164. § (1) bekezdésében foglalt kötelezettség elmulasztása.	
	II. Ha a másodfokú bíróság döntésének alapjául szolgáló tényállás megalapozatlansága csak harmadfokú eljárásban tilalmazott bizonyítás lefolytatásával vagy az ügyiratok alapján a terhelt terhére történő eltérő tényállás	

megállapításával lenne kiküszöbölhető, hatályon kívül helyezésnek és a másodfokú bíróság új eljárásra utasításának van helye.

III. Az iratok lényege ismertetésének terjedelmét és részletességét az ügyész, a védő vagy a vádlott határozza meg azzal, hogy az irat meghatározott részének felolvasására indítványtételi joga van. Az irat a lényegének a megjelölésével teljes egészében a bizonyítás anyagává válik, és az abból származó bizonyítékok bizonyítékként értékelendővé válnak, amennyiben az arra jogosultak az adott irat felolvasására nem tesznek indítványt [1549](#)

POLGÁRI KOLLÉGIUM POLGÁRI SZAKÁG

[209](#) A közérdekű adat kiadása iránti perben a perindítás előfeltétele a közérdekű adat megismerése iránti kérelem benyújtása az adatkezelőhöz. Az adatmegismerés iránti kérelem akkor minősül az adatkezelőhöz benyújtott adatigénylesnek, ha az adatigényles benyújtásának körülményei, annak tartalma alapján az adatkezelő számára egyértelműen megállapítható, hogy a kérelmező az adatigényleszt az adatkezelőnek címezte [1557](#)

[210](#) A tulajdoni hányadok 1/10-ével rendelkező tulajdonostársak kezdeményezése alapján a közgyűlést a közös képviselő 30 napon belüli időpontra köteles összehívni, e körben is figyelemmel kell azonban lenni arra, hogy a közgyűlési meghívót legkésőbb a közgyűlés időpontja előtt 8 nappal meg kell küldeni a tulajdonostársak részére [1559](#)

[211](#) Az elévülés megszakításának okai nem a felek jogaira és kötelezettségeire, hanem az igényhelyzetben lévő alanyi jog kikényszeríthetőségére (bírósághoz fordulás jogára) vonatkozó szabályok. A felek szerződési szabadsága ezért eltérő elévülés-megszakítási okok meghatározására nem terjed ki, azaz a Ptk. szerinti elévülés-megszakítási okok köre (megállapodással) nem bővíthető [1562](#)

[212](#) Ha a keresetlevél a törvény által meg nem engedett keresethalmazatot tartalmaz oly módon, hogy erre figyelemmel a keresetlevél alapján nem állapítható meg, hogy a per elbírálása mely bíróság hatáskörébe vagy illetékességébe tartozik, akkor az eljárás megindításával érintett bíróság nem rendelheti el a keresetlevél áttételét, hanem annak hiánypótlása iránt kell intézkednie [1564](#)

POLGÁRI KOLLÉGIUM GAZDASÁGI SZAKÁG

[213](#) A Kúria megtagadja a felülvizsgálatot, amennyiben a megsértett jogszabályhely és a megjelölt jogkérdés között semmilyen kimutatható kapcsolat nincs, illetve az adott jogkérdést a jogerős ítélet nem értelmezte.. [1567](#)

[214](#) I. A jogalap nélküli gazdagodás szubszidiárius kötelemkeletkeztető szabály: akkor alkalmazható, ha a gazdagodó és a sérelmet szenvedett fél között más jogviszony nem áll fenn, vagy ha a jogvita nem bírálható el a felek jogviszonyára irányadó szabályok szerint, mert azok vagy a felek szerződése az alaptalan gazdagodás tényállására nem terjednek ki. Ezért a jogalap nélküli gazdagodással a felek között a jogviszonyuktól független, önálló kötelmi jogviszony jön létre.

II. A bíróság a kereseti kérelemhez és a jogállításhoz, nem a felek jogi érveléséhez van kötve [1570](#)

POLGÁRI KOLLÉGIUM MUNKAÜGYI SZAKÁG

[215](#) A megállapodás érvényességének megtámadásakor jogellenes fenyegetés vagy megtévesztés alatt a másik fél jogellenes magatartását vagy harmadik személy jogellenes magatartását kell érteni, ha erről a másik fél tudott vagy tudnia kellett. A megtámadással élő fél szubjektív érzete és annak időtartama önmagában nem minősül megtámadásra okot adó jogellenes fenyegetésnek, illetve kényszerhelyzet fennállásának [1579](#)

KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM

[216](#) Az ingatlan adómentessége nem jelenti egyben azt, hogy az adózó mentesül adatbejelentési kötelezettsége alól, az csupán az adófizetési kötelezettség megállapítása tekintetében bír jelentőséggel [1585](#)

[217](#) Becslés akkor alkalmazható, ha a nyomozóhatóság megkeresésében olyan bűncselekmény gyanújáról tájékoztatja az adóhatóságot, amely az Adóig. vhr. 87. § (1) bekezdésében szerepel [1586](#)

[218](#) A 2022. évi anyatehéntartási támogatás jogszabályi feltételei körében a támogatást igénylő részéről kötelezettségei teljesítésének módja az állomány nem ellett része termékenyítési eseményei bejelentési kötelezettségét illetően, a vonatkozó Jogcímrendelet által értelmezhetően külön meghatározott. A mulasztás értékelésekor a 640/2014/EU rendelet késedelmi szabályai közvetlen alkalmazási kötelezettségére is figyelemmel lehet csak az esetleges jogkövetkezményeket megállapítani [1588](#)

[219](#) I. A Kstv. 37/B. §-ában szabályozott, szakértő előzetes kirendelése jogintézményének alkalmazását önmagában nem zárja ki az a körülmény, hogy ugyanarra az ingatlanra már volt folyamatban kisajátítási eljárás, amennyiben a korábbi eljárást a kisajátítási hatóság végleges döntésével megszüntette.

II. A kisajátítást kérő a kisajátítási kérelem visszavonásának és ismételt

	előterjesztésének lehetőségét nem használhatja rendeltetésellenes módon	1591
220	Az öregségi nyugellátást megállapító határozatot a tekintetében beállt perfüggőség esetén a Kp. 83. § (1) bekezdésének keretei között a Tny. 80. § (1a) bekezdés a) pontja alapján lehet „módosítani” (nyugellátást újra megállapítani) a per folyamán; ez esetben a Tny. 80. § (6) bekezdése alkalmazásának nincs helye.....	1596
221	I. A mezőgazdasági igazgatási szerv hatósági jóváhagyásához kötött, a föld tulajdonjogának megszerzésére irányuló szerződésnek, illetve a tulajdonjog-átruházásnak nem minősülő módon történő megszerzésének hatósági jóváhagyására vonatkozó eljárás az adásvételi szerződésnek a mezőgazdasági igazgatási szervhez való beérkezését követő napon kezdődik.	
	II. A helyi földbizottság az állásfoglalása kialakításához, valamint a mezőgazdasági igazgatási szerv az eljárása során a döntése meghozatalához a tényállást tisztázni köteles	1601
222	Ha a földnek minősülő ingatlanok jogosultjai adatainak ingatlan-nyilvántartási rendezésével kapcsolatos eljárásban az ingatlan-nyilvántartásba tulajdonosként bejegyzett személy haláláról az ingatlanügyi hatóság tudomást szerez, az érintett ingatlan nem kerülhet a törvény erejénél fogva az állam tulajdonába, hanem a hatóságnak hivatalból értesítenie kell a jegyzőt a hagyatéki eljárás vagy a póthagyatéki eljárás megindítása céljából.....	1607
223	A bíróságnak a közigazgatási tevékenység jogszerűségét a kereseti kérelem korlátai között kell vizsgálnia. A közigazgatási perben a kereseti kérelem nem általánosságban vonatkozik a közigazgatási tevékenység jogszerűségének vizsgálatára, hanem a felperes meghatározott irányú felülvizsgálatot kér. Ebből következően a bíróság vizsgálódása sem teljes körű, annak irányát, korlátait a felperes által a keresetében megjelölt jogsérelem szabja meg.....	1610

EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA HATÁROZATAI

I	A C-263/24 Smiliev ügyben 2025. július 3-án hozott ítélet.	1614
II	A C-509/23 Laimz ügyben 2025. június 19-én hozott ítélet.....	1621
III	A C-653/23 Karaman ügyben 2025. július 3-án hozott ítélet.....	1628
IV	A C-733/23 Beach and bar management ügyben 2025. július 3-án hozott ítélet.....	1631

FÓRUM

Köbel Dávid: Az öngyilkosságban közreműködés tényállásának története Magyarországon	1636
---	----------------------

CONTENTS

UNIFORMITY COMPLAINT PANEL

Decision Jpe.II.60.046/2024/7. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia...	1505
Order Jpe.II.60.024/2025/4. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia...	1514
Order Jpe.III.60.029/2025/15. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia...	1515

CRIMINAL CHAMBER

202	I. The obligation set out in Article 28 of the Fundamental Law, according to which courts shall interpret the text of legal provisions primarily in accordance with their purpose and the Fundamental Law, and when formulating the purpose of legislation, the preamble to the legislation and the justification for the proposal to enact or amend the legislation must be taken into account, in the case of justification for amendment, to be interpreted with regard to the amended provision. Legislative justification that seeks to guide the interpretation of a previous piece of legislation by reference to another piece of legislation may only be taken into account if that interpretation is found in the legislation to be interpreted and relates to its possible interpretation. The justification for the legislation can only interpret that legislation, it can only refer to the possible interpretations contained in the legislation itself, but it cannot supplement lawmaking that is not contained therein. II. From January 1 2024 to May 10 2024, the National Public Education Act did not specify any cases in which teachers, and employees directly assisting in educational and teaching work would be considered persons performing public duties with regard to the criminal offense defined in Section 311 of the Criminal Code on violence against persons performing public duties, thus lacking criminal law protection during this period.....	1526
203	Both the crime of homicide and the crime of bodily injury resulting in death presuppose intentional conduct, and a causal link between the conduct and the result is a prerequisite; they can be distinguished on the basis of the perpetrator's state of mind at the time of the act	1531
204	In the case of intentional endangerment crimes, intent extends only to the dangerous situation. The defendant persistently did everything in his power to bring about a fatal outcome, and the fact that the outcome (the death of the victims) did not occur, as can be established from the circumstances of the offense, was due solely to pure chance and	

	the perception of one of the victims, thus, his reference to limited intent to endanger is unfounded.....	1534
205	Legislation on forest protection does not affect the property rights of co-owners with ownership rights in jointly owned forests but only imposes restrictions on the exercise of the rights arising therefrom. If one of the co-owners commits unlawful logging in the jointly owned forest, they commit theft in proportion to the number of co-owners, the value of which is based on the proportion of the value of the timber harvested attributable to each co-owner's ownership rights	1537
206	Budget fraud committed by the same person in different forms does not constitute a single legal entity, and therefore a previous conviction for another form of fraud does not constitute res judicata	1542
207	When reviewing a judicially authorized coercive measure affecting personal freedom, the court's decision-making power extends only to determining whether the general conditions and specific grounds for applying the coercive measure, as defined by law, can be established. Thus, after the indictment has been filed, the court cannot rule on the jurisdiction of the trial court, the completeness of the investigation files, the provability of the acts that are the subject of the indictment, or the evaluation of the evidence, because this would deprive the trial court of its jurisdiction. The basis of the court proceedings is the indictment, so the facts contained in the indictment also have an impact on the decision to be made regarding coercive measures affecting personal freedom.....	1544
208	I. The judgment is incomplete if facts that are significant for determining criminal liability are missing from the facts of the case because the court did not take the necessary evidence into account. The facts of the case are partially unclear if the lack of evidence only affects part of the facts. The legal consequence of lack of grounds cannot be applied if the reason for the lack of clarity is a failure to comply with the obligation set out in Section 164(1) of Code of Criminal Procedure. II. If the unfounded nature of the facts on which the second instance court's decision is based can only be eliminated by conducting evidence that is prohibited in third instance proceedings or by establishing different facts to the detriment of the defendant on the basis of the case files, the decision shall be set aside and the second instance court shall be instructed to conduct new proceedings. III. The scope and detail of the disclosure of the essence of the documents shall be	

determined by the prosecutor, the defence counsel, or the defendant, who shall have the right to request that a specific part of the document be read aloud. Once the essence of the document has been indicated, it becomes part of the evidence in its entirety, and the evidence derived from it becomes admissible as evidence, provided that those entitled to do so do not move to have the document read aloud..... 1549

CIVIL CHAMBER CIVIL DIVISION

- 209 In a lawsuit for the disclosure of data of public interest, the prerequisite for initiating the lawsuit is the submission of a request for access to data of public interest to the data controller. A request for access to data shall be considered a data request submitted to the data controller if, based on the circumstances of the submission of the data request and its content, it is clear to the data controller that the applicant addressed the data request to the data controller 1557
- 210 Based on the initiative of co-owners holding 1/10 of the ownership shares, the joint representative is obliged to convene the general meeting within 30 days, but it must be noted that the invitation to the general meeting must be sent to the co-owners at least 8 days before the date of the general meeting..... 1559
- 211 The reasons for interrupting the limitation period are not the rights and obligations of the parties, but the rules governing the enforceability of the subjective right in the claim (the right to bring the matter before a court). The freedom of contract of the parties therefore does not extend to determining different reasons for interrupting the limitation period, i.e. the scope of reasons for interrupting the limitation period under the Civil Code cannot be extended (by agreement) 1562
- 212 If the statement of claim contains a joinder of actions that is not permitted by law, such that it cannot be determined on the basis of the statement of claim which court has jurisdiction or competence to hear the case, the court concerned with initiating the proceedings may not order the transfer of the statement of claim, but must take measures to remedy the deficiency..... 1564

CIVIL CHAMBER COMMERCIAL DIVISION

- 213 The Curia of Hungary shall refuse to review the case if there is no demonstrable connection between the violated legal provision and the legal issue raised, or if the legal issue in question was not interpreted in the final judgment..... 1567
- 214 I. The rule on unjust enrichment creating a subsidiary obligation: it is applicable if there is no other legal relationship between the

enriching party and the aggrieved party, or if the legal dispute cannot be adjudicated according to the rules governing the legal relationship between the parties because those rules or the contract between the parties do not cover the facts of unjust enrichment. Therefore, unjust enrichment creates an independent legal relationship between the parties that is independent of their legal relationship.

II. The court is bound by the claim and the legal argument, not by the parties' legal arguments..... 1570

CIVIL CHAMBER LABOUR DIVISION

- 215 When challenging the validity of an agreement, unlawful threat or deception shall be understood to mean unlawful conduct on the part of the other party or unlawful conduct on the part of a third party, if the other party was aware of this or should have been aware of this. The subjective feeling of the party challenging the agreement and the duration thereof shall not in itself constitute an unlawful threat or coercion giving rise to a challenge..... 1579

ADMINISTRATIVE DIVISION

- 216 The tax exemption of real estate does not mean that the taxpayer is exempt from the obligation to report data; it is only relevant in terms of determining the tax liability..... 1585
- 217 An estimate may be applied if the investigating authority informs the tax authority in its request of a suspected criminal offense listed in Section 87(1) of the Tax Act 1586
- 218 Within the legal conditions for subsidy of year 2022, the manner in which the applicant must fulfil their obligations regarding the reporting of breeding events for the non-calving part of the herd is specifically defined in the relevant Title Regulation. When assessing the failure to comply, any legal consequences can only be determined in accordance with the rules on late payment set out in Regulation No 640/2014, taking into account the direct applicability of those rules 1588
- 219 I. The application of the legal institution of preliminary appointment of an expert, as regulated in Section 37/B of the Expropriation Act, is not precluded by the fact that expropriation proceedings were already pending in respect of the same property, provided that the expropriation authority terminated the previous proceedings by a final decision.
II. The party requesting expropriation may not misuse the possibility of withdrawing and resubmitting the expropriation request. 1591
- 220 In the event of a pending lawsuit regarding the decision establishing old-age pension benefits, pursuant to Section 83(1) of the

	Act of Administrative Procedure and Section 80(1a)(a) of the Act of Social Security Pension Benefits, the decision may be "amended" (pension benefits re-established) during the lawsuit; In this case, Section 80(6) of the Act of Social Security Pension Benefits does not apply	1596
221	I. The procedure for obtaining official approval from the agricultural administration authority for a contract aimed at acquiring land ownership rights, or for obtaining such rights in a manner that does not constitute a transfer of ownership, shall commence on the day following the date of receipt of the contract of sale by the agricultural administration authority. II. The local land commission is obliged to clarify the facts in order to form its opinion, and the agricultural administration body is obliged to clarify the facts in order to make its decision during the proceedings.....	1601
222	If, in the course of proceedings relating to the settlement of data concerning the beneficiaries of real estate classified as land, the real estate authority becomes aware of the death of a person registered as the owner in the real estate register, the property concerned shall not become the property of the state by operation of law, but the authority shall notify the notary ex officio for the purpose of initiating probate or supplementary probate proceedings	1607
223	The court must examine the legality of administrative activities within the limits of the claim. In administrative litigation, the claim does not generally concern the examination of the legality of administrative activities, but rather the plaintiff requests a review in a specific direction. Consequently, the court's examination is not comprehensive, and its direction and limitations are determined by the legal remedy specified by the plaintiff in the claim.....	1610

JUDGMENTS OF THE COURT OF JUSTICE THE EUROPEAN UNION

I	Judgment of 3 July 2025 delivered in case C-263/24 Smiliev	1614
II	Judgment of 19 June 2025 delivered in case C-509/23 Laimz.....	1621
III	Judgment of 3 July 2025 delivered in case C-653/23 Karaman	1628
IV	Judgment of 3 July 2025 delivered in case C-733/23 Beach and bar management	1631

FORUM

David Köbel: The history of assisted suicide in Hungary.....	1636
--	------

JOGEGYSÉGI PANASZ TANÁCS

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.II.60.046/2024/7. számú
határozata**

Rendelkező rész

A Kúria az alperes jogegységi panaszát elutasítja.

Indokolás

A jogegységi panasz alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes energetikai korszerűsítéshez szükséges tervezői szolgáltatások tárgyában kiírt közbeszerzési eljárásban pályázatot nyújtott be az alpereshez, amely a felperest jelölte meg nyertesként. Egy további ajánlattevő (a továbbiakban: ajánlattevő) előzetes vitarendezési kérelmet, majd jogorvoslati kérelmet terjesztett elő.
- [2] A felperes mint vállalkozó és az alperes mint megrendelő között 2017. április 12-én négy tervezői szerződés jött létre négy épület (energetikai korszerűsítéshez szükséges) tervezői szolgáltatások beszerzésére.
- [3] A Közbeszerzési Hatóság Közbeszerzési Döntőbizottsága az ajánlattevő jogorvoslati kérelmére indult eljárásban megállapította, hogy az alperes megsértette többek között a közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Kbt.) 131. § (7) bekezdését, mivel a jogorvoslati kérelem benyújtását követően és a közbeszerzési ügy befejezését eredményező határozat meghozatala előtt kötött szerződést a felperessel.
- [4] A felperes a szerződések alapján elkészítette az energetikai korszerűsítéshez szükséges engedélyek beszerzésének dokumentumait; beszerezte az engedélyeket, hozzájárulásokat; elkészítette a kivitelezési dokumentációt és az energetikai tanúsítványt. A tervezési szerződések megkötésével és azok teljesítésével a felperesnek összesen 29 848 913 forint költsége merült fel.
- [5] A Közbeszerzési Döntőbizottság keresetet terjesztett elő a felperes és alperes között létrejött szerződések visszamenőleges hatályú érvénytelenné nyilvánítása iránt. A bíróság ítéletében megállapította a tervezési szerződések érvénytelenségét.
- [6] A felperes keresetében a tervezéssel érintett három épület vonatkozásában a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:113. § (1) bekezdése alapján 31 407 100 forint, a Ptk. 6:115. § (2) bekezdése alapján 20 826 608 forint, és egy további ingatlan tekintetében a Ptk. 6:115. § (2) bekezdése alapján 8 489 141 forint megfizetésére kérte kötelezni az alperest.
- [7] Az alperes a kereset elutasítását kérte.
- [8] Az elsőfokú bíróság 29 036 113 forint megfizetésére kötelezte az alperest, ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [9] Arra a következtetésre jutott, hogy a felek között a Ptk. 6:251. §-a szerinti tervezési szerződések jöttek

létre, amelyek érvénytelenségét a bíróság utóbb megállapította. A Ptk. 6:113. § (1) bekezdésére alapított elsődleges kereset nem találta megalapozottnak: indokolása szerint az alperes nem gazdagodhatott a felperes szolgáltatásával, mivel azt a közbeszerzési szabályok megsértése miatt nem használhatta fel uniós finanszírozás megszerzése érdekében, továbbá a felperesi terveket ténylegesen nem is használta fel, hanem újakat szerzett be az ajánlattevőtől.

- [10] Megállapította, hogy a felperes műszaki szempontból jó minőségben elvégezte a tervezési feladatot, és amennyiben a tervek jogi szempontból felhasználhatók lennének, akkor az általa meghatározott értéket képviselnék.
- [11] Álláspontja szerint a Ptk. 6:115. § (2) bekezdésére alapított kereset jogalapja fennáll, mert az alperes kárt okozott a felperesnek azzal, hogy a szerződéskötési moratórium során kötött vele szerződést.
- [12] Hangsúlyozta, hogy az alperes a Ptk. 6:115. § (2) bekezdésére alapított igény összegezését nem vitatta a perfelvétel során, védekezése a Ptk. 6:113. §-a szerinti igényérvényesítésre korlátozódott, és csak az érdemi tárgyalási szakban tette vitássá a kár bekövetkeztét és mértékét. Ettől függetlenül – utalt rá – a szakértők lényegében egyetértően egyetértettek a felperes által készített elszámolással, megállapították, hogy a munkaidő, bérköltség és működési költség nem volt eltúlzott. Mindezek alapján döntése szerint a felperes összesen 29 036 113 forint kártérítésre tarthat alappal igényt.
- [13] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, a per fő tárgya tekintetében a fellebbezett rendelkezését helybenhagyta a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 383. § (2) bekezdése alapján.
- [14] Indokolása szerint az elsőfokú bíróság a Ptk. 6:115. § (2) bekezdésére alapított másodlagos kereset szempontjából releváns tényállást helyesen állapította meg, érdemi döntése is helyes, annak indokait csak pontosította.
- [15] Az alperes kifogásaival szemben – amelyek szerint az elsőfokú bíróság nem tett eleget az anyagi pervezetéssel kapcsolatos kötelezettségének, nem tisztázta az ellenkérelem tartalmát, a határozatát aggályos szakvéleményre alapította és az indoklási kötelezettségének sem tett eleget – azt állapította meg, hogy az elsőfokú bíróság a kifogásolt eljárási szabálysértéseket nem követte el.
- [16] Kifejtette: az iratokból megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság a keresetlevél kézbesítésével és az írásbeli ellenkérelem előterjesztésére irányuló felhívással egyidejűleg egyebek mellett tájékoztatta az alperest, hogy érdemi védekezés hiányában a Pp. 203. § (2) bekezdésében foglaltakat kell alkalmazni. Ezt követően – mint utalt rá – az alperes kérte ugyan a kereset elutasítását, érdemben azonban csak az

- elsődleges – a Ptk. 6:113. §-ára alapított – keresetre nyilatkozott, a másodlagos, a Ptk. 6:115. § (2) bekezdésére alapított keresettel – sem annak jogalapjával, sem az összecszerűségével – szemben érdemi védekezést nem terjesztett elő, a felperes által előadott tényállásra és az azon alapuló jogállításra, az érvényesített jogra nem nyilatkozott, ezért azokat okfejtése szerint a Pp. 203. § (2) bekezdés a) és b) pontjaiban foglaltak szerint kell megítélni.
- [17] A fentiekből azt a következtetést vonta le, hogy a fellebbezésben foglaltakkal szemben az elsőfokú bíróság az anyagi pervezetés szabályát nem sértette meg, mert a Pp. 237. §-a alapján az érdemi ellenkérelem tekintetében ez akkor terheli, ha az abban foglalt perfelvételi nyilatkozat hiányos, nem kellően részletezett vagy ellentmondó. Mindezekből következően a Pp. 203. §-a szerint úgy tekintette, hogy az alperes a felperes Ptk. 6:115. § (2) bekezdésére alapított igényérvényesítését alátámasztó tényállítását, jogállítását, illetve bizonyítékát nem vitatja, az ellenfél érintett kérelme, illetve indítványa teljesítését nem ellenzi, és ellenkérelme megalapozásához nem kíván, illetve nem tud az érintett perfelvételi nyilatkozat szerinti tényállítást, jogállítást, kérelmet, bizonyítékot vagy bizonyítási indítványt előterjeszteni.
- [18] Kitért arra is, hogy az alperes – az elsőfokú bíróság által megítélése szerint helyesen rögzítetten – a másodlagos kereset jogalapját és összecszerűségét vitató nyilatkozatot az elsőfokú eljárásban először az érdemi tárgyalási szakban, közvetlenül a berekesztést megelőzően előterjesztett, 148. sorszámú előkészítő iratában tett, lényegében a fellebbezésben foglalt tartalommal. Rámutatott: a Pp. 7. § (1) bekezdés 4. b) pontja értelmében az alperesnek ez a nyilatkozata ellenkérelem-változtatásnak – és nem a jogi érvelése Pp. 221. § (1) bekezdés g) pontja szerinti kiegészítésének – minősül, mert annak kell tekinteni azt, ha a fél a nem vitatottnak, illetve nem ellenzettnek tekintendő jogállítást vagy kérelmet utóbb vitatja. Kiemelte: a félnek a Pp. 217. §-ában foglaltak szerint ilyen esetben az ellenkérelem-változtatás engedélyezése iránti kérelmet kell írásban előterjesztenie, és az ellenkérelem-változtatásban foglaltak a keresettel szembeni védekezés részeként csak akkor vehetők figyelembe, ha a Pp. 219. §-ában foglaltaknak megfelelően a bíróság az ellenkérelem-változtatást engedélyezi. Rögzítette: ilyen kérelmet az alperes nem terjesztett elő az elsőfokú eljárásban, ezért arról az elsőfokú bíróság nem is dönthetett, amiből pedig az következik, hogy az alperes 148. sorszámú előkészítő iratában foglaltakat az elsőfokú ítélet meghozatalakor nem lehetett figyelembe venni.
- [19] A fentiekből érvelése szerint az is következik, hogy az alperesnek a fellebbezésben a 148. sorszámú előkészítő iratban foglaltakkal egyező előadása a másodfokú eljárásban is az ellenkérelem megváltoztatásának minősül, amire a Pp. 373. §-ában foglaltak értelmében nincs lehetőség. Mindezek okán az alperes másodlagos keresettel szembeni, a fellebbezésben kifejtett érdemi védekezését figyelmen kívül hagyta, amiből szükségszerűen következik, hogy az elsőfokú ítélet megváltoztatására irányuló kérelmének nem látta érdemben vizsgálható alapját.
- [20] Mindezekre figyelemmel az elsőfokú ítélet indokolását annyiban pontosította, hogy az alperes nemcsak a Ptk. 6:115. § (2) bekezdésére alapított kereset összecszerűségét nem vitatta a perfelvétel során, hanem a hatályos ellenkérelem-változtatás hiányára is tekintettel e kereset vonatkozásában sem a jogalapra, sem az összecszerűségre nem adott elő érdemi védekezést. Erre tekintettel az elsőfokú ítélet jogi indokolását sem tartotta hiányosnak azáltal, hogy csak az alkalmazandó anyagi jogi szabályt és lényegében a felperes által előadott tény- és jogállítások elfogadását tartalmazza. Hangsúlyozta: a felperes kára a Pp. 266. § (1) bekezdése értelmében, mint nem vitatottnak tekintendő tényállítás, valósnak elfogadható, ezért szakértői bizonyítás nélkül megállapítható volt.
- [21] A jogerős ítélet ellen az alperes felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő. Előadta, hogy a jogerős ítélet indokolása nem tartalmaz arra vonatkozó megállapítást, hogy az elsőfokú ítéletet azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indoklásra utalással hagyta helyben, és ténylegesen is eltérő, alapvetően eljárásjogi alapon hagyta azt helyben. Állította: a másodfokú bíróság nem az elsőfokú bíróság ítéletében rögzített érdemi, anyagi jogi alapon, hanem tisztán eljárásjogi okból, a Pp. 203. § (2) bekezdésére alapítottan állapította meg a felperes másodlagos kereseti kérelmének megfelelő marasztaló ítélet rendelkező részének megalapozottságát az elsőfokú ítélettől eltérő jogszabályi rendelkezés és jogi indoklás mellett.
- [22] Amennyiben a Kúria a fentiekkel nem értene egyet, a felülvizsgálati kérelemben megjelölt egyéb, felülvizsgálati okokra vonatkozóan a Pp. 412. § (2) bekezdésére figyelemmel a 409. §-ára alapított felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet is benyújtott. A felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmében az ügy érdemére kiható jogszabálysértésként jelölte meg, hogy a jogerős ítélet az elsőfokú eljárás perfelvételi szakaszában hatályos Pp.: rendelkezéseivel ellentétesen figyelmen kívül hagyta az ellenkérelmében előterjesztett, az általánosság szintjét meghaladó vitatását, illetve a per későbbi szakaszában feltételhez nem kötött, eltérő, illetve további jogi érvelést tartalmazó alperesi nyilatkozatot figyelmen kívül hagyta a fellebbezés és az elsőfokú ítélet felülbírlata során. Kifogásolta, hogy a másodfokú bíróság a 2021. január 1. napját megelőzően hatályos Pp. szabályok és irányadó ítélkezési gyakorlat alapján hozta meg a döntését úgy, hogy az elsőfokú eljárásra már a 2021. január 1-jétől hatályos Pp. szabályok vonatkoztak, mivel a perben az elsőfokú bíróság a perfelvételt 2021. április 22-én zárta le, az elsőfokú ítéletet pedig 2023-ban hozta meg.
- [23] Két okból kérte a felülvizsgálat engedélyezését. Egyrészt a Pp. 409. § (3) bekezdése alapján a Gpkf.45.055/2022/12. számú (megjelen: BDT 2022.4544. számon) és a Gfv.30.438/2022/9. számú döntésektől „mint közzétett kúriai határozatoktól” jogkérdésben való eltérésre hivatkozott. Az utóbbi tekintetében eltérésnek jelölte, hogy ha bármely elsőfokú bírósági pervezetés elégtelen lett volna, akkor a másodfokú bíróságnak tájékoztatnia kellett volna a feleket az anyagi jogi felülbírlat keretében az eltérő álláspontokról, és a fellebbező fél kérelme alapján azt az elbírálás során figyelembe venni, de ez szerinte nem történt meg. Álláspontja szerint, ha minimális mértékben is megállapítható a Pp. 199. §

(2) bekezdés b) pontja szerinti védekezési elem léte a részéről, amely a jelen esetben legalábbis a felperesi tényállítások vitatása keretében nyilvánvalóan adott, úgy a mulasztás jogkövetkezményei még a Pp. 2021. január 1. napját megelőzően hatályos szabályai szerint sem alkalmazhatóak, illetve az elsőfokú bíróság anyagi pervezetési kötelezettsége irányadó, amelyet a másodfokú bíróságnak a felülbírálat során figyelembe kellett volna vennie.

- [24] Másrészt a joggyakorlat egységének biztosítása miatt a Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontjának első fordulatára alapította a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmét, figyelemmel arra, hogy a jogszabályi rendelkezések 2021. január 1. napját követő megváltozása folytán értelemszerűen olyan határozat, amely az ezt követően elsőfokú eljárásban alkalmazandó eljárási szabályokra tekintettel a jogerős ítélet által felvetettek szerinti kérdést tárgyalja, nem keletkezett. Érvelése szerint, ha kizárólag a 2021. január 1. napját megelőzően hatályos Pp. szabályok – 7. § (1) bekezdés 4. pont, 199. § (2) bekezdés b) pont, 221. § (1) bekezdés g) pont, és ezeken keresztül a 266. § (1) bekezdés – alapján közzétett ügyazonosságú ítéletek szerepelnek a közzétett határozatok között, az alappal veti fel a joggyakorlat szétartó dokumentáltságát, tehát a joggyakorlat egységességének csak az felelhet meg, ha azonos kérdésben a jogszabályváltozást követően is kerül sor irányadó határozat közzétételére.

A Kúria jogegységi panasszal támadott határozata

- [25] A Kúria a 2024. július 16-án kelt, Gfv.30.201/2024/2. számú végzésével az alperes felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmét visszautasította.
- [26] Kiemelte: nincs helye felülvizsgálatnak vagyoni jogi perben, ha az elsőfokú bíróság ítéletét a másodfokú bíróság azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indoklásra utalással hagyta helyben [Pp. 408. § (2) bekezdés]. Utalt arra, hogy a felülvizsgálat engedélyezésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény (a továbbiakban: PK vélemény) 11. pontja szerint a másodfokú ítélet indokolásában hivatkozott jogszabályhely vagy az indoklás tartalma alapján a Kúria állapítja meg – azt hivatalból vizsgálva –, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indoklásra utalással hagyta-e helyben. E kérdés elbírálása során – mutatott rá – azt kell vizsgálni, hogy a keresettel érvényesített jog és az érdemi védekezés által körülhatárolt jogvita érdemi eldöntése szempontjából jelentős kérdésekben megegyezett-e az eljáró bíróságok álláspontja, és ebben a körben felhívta a Kúria Pfv.21.058/2022/2. (megjelent: BH 2022.326. számon is), Pfv.21.248/2023/2., Gfv.30.415/2023/2., Pfv.20.509/2024/2. számú határozatait. Megállapította: az adott ügyben a másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a másodlagos kereset szempontjából releváns tényállást helyesen állapította meg, valamint érdemi döntése is helyes; a másodfokú bíróság csak az elsőfokú ítélet [132] bekezdésében foglalt indokait pontosította az alperes perbeli jognyilatkozatainak eljárásjogi értékelésével kapcsolatban. Következtetése szerint az eljáró bíróságok álláspontja

megegyezett a jogvita érdemi eldöntése szempontjából jelentős kérdésekben, a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indoklásra utalással hagyta helyben, így nincs helye felülvizsgálatnak [Pp. 408. § (2) bekezdés]. Álláspontja szerint ezért az ügyben felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet (a továbbiakban: kérelem) kellett előterjeszteni [Pp. 409. § (1) bekezdés és 410. § (1) bekezdés].

- [27] Indokolása szerint a Pp. 410. § (2) bekezdés c) pont cd) alpontja alapján a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozás esetén a kérelemben meg kell jelölni a Kúria közzétett határozatát és annak azt a részét, amelytől a felülvizsgálattal támadott ítéleti rendelkezés jogkérdésben eltér. Mivel a kérelemben hivatkozott BDT 2022.4544. számon megjelent határozatot nem a Kúria, hanem a Pécsi Ítéltábla hozta, ezért az attól való eltérést érdemben nem vizsgálta.
- [28] Kifejtette továbbá: a Pp. 410. § (2) bekezdés c) pont cd) alpontja, valamint a PK vélemény 5. pontja alapján a kérelemben meg kell jelölni az engedélyezést megalapozó azt a konkrét jogkérdést, amellyel kapcsolatban az engedélyezést kérő fél álláspontja szerint a felülvizsgálati kérelemmel támadott ítélet a Kúria közzétett határozatától eltér (Pfv.20.967/2022/2., megjelent: BH 2022.327. számon is; Gfv.30.367/2023/3., Pfv.21.028/2023/2.). Ennek feltüntetése érvelése szerint elengedhetetlen, mert a kérelem érdemi elbírálása során a Kúriának a fél által megjelölt jogkérdés alapjául szolgáló jogértelmezést kell vizsgálnia a PK vélemény 5. pontjában írt szempontok szerint. Kiemelte: a jogkérdés fél általi megjelölése nem mellőzhető, mert a Kúria a fél kérelméhez kötve van, és csak a kérelemben foglaltakat vizsgálja (PK vélemény 7. pont). Amint rámutatott, az alperes kérelmében idézte a Kúria Gfv.30.438/2022/9. számú határozatának egyes bekezdéseit és a döntés elvi tartalmát, valamint a konkrét ügyben való eltérésre utalva saját jogi érvelését adta elő, de nem jelölt meg olyan jogkérdést, amellyel összefüggésben az alapul szolgáló jogértelmezés érdemben vizsgálható lenne.
- [29] A kérelem második része tekintetében kifejtette: a PK vélemény 1. pontja alapján a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében a felülvizsgálat akkor engedélyezhető, ha a jogerős ítélet által felvetett elvi jelentőségű jogkérdéssel kapcsolatban még nincs jogegység, vagy már van, de az veszélyeztetett. Erre figyelemmel az engedélyezést megalapozó okok [Pp. 410. § (2) bekezdés c) pont ca) alpont] körében meg kell jelölni az engedélyezés alapjául szolgáló határozatokat. Megállapította: az alperes kérelmében az általa hivatkozott, 2021. január 1-jét követően alkalmazandó jogszabályi rendelkezések bírói gyakorlatáról nem nyilatkozott, nem indokolta, hogy a bírói gyakorlat miben és miért nem egységes, vagy – egységes joggyakorlat fennállása esetén – az miért veszélyeztetett, továbbá egyáltalán nem jelölt meg az engedélyezés alapjául szolgáló határozatokat.
- [30] Kitért arra is: a Pp. 410. § (2) bekezdés c) pont ca) alpontja, valamint a PK vélemény 1. pontja alapján a kérelemben a joggyakorlat egységének biztosításával összefüggésben is meg kell jelölni az engedélyezést megalapozó jogkérdést. Ennek feltüntetését

elengedhetetlennek tartotta, mert a kérelem érdemi elbírálása során a Kúriának a fél által megjelölt jogkérdés elvi jelentőségét, az azzal kapcsolatos korábbi állásfoglalását, valamint a bírói gyakorlat egységességét vagy veszélyeztetettségét kell vizsgálnia a PK vélemény 1. pontjában írt szempontok szerint. Okfejtése szerint az alperes a joggyakorlat egységének biztosításával összefüggésben sem jelölt meg olyan jogkérdést, amelynek elvi jelentősége és bírói gyakorlata érdemben vizsgálható lenne.

- [31] Mindezekre figyelemmel azt állapította meg: a kérelem egyik része sem felel meg a Pp. 410. § (2) bekezdés c) pont *ca)* és *cd)* alpontjaiban foglaltaknak, ezért azt visszautasította a Pp. 410. § (4) bekezdése alapján.

A jogegységi panasz

- [32] A Kúria Gfv.30.201/2024/2. számú végzésével (a továbbiakban: támadott határozat) szemben az alperes (a továbbiakban: panaszos) terjesztett elő jogegységi panaszt a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (1)–(2) bekezdései alapján arra hivatkozva, hogy a támadott határozat eljárásjogi kérdésben eltér a Kúria 2012. január 1. napja után hozott, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY) közzétett határozataitól. Erre tekintettel a panaszos a támadott határozat hatályon kívül helyezését, és a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte a Bszi. 41/D. § (2) bekezdése alapján.
- [33] Álláspontja szerint a támadott határozat három szempontból vizsgálendő: elsődlegesen abból a szempontból, hogy a Kúria helyesen minősítette-e a Pp. 408. § (2) bekezdése szerinti felülvizsgálati korlát fennállását; másodlagosan arra nézve, hogy a felülvizsgálatot visszautasító végzés meghíúsította-e az állítólagos jogsértés orvoslását; a harmadlagos kérdés pedig az, hogy az általa megjelölt kérdés eljárásjogi jellegű-e, és annak elvi jelentősége érdemben vizsgálható-e.
- [34] Elsődleges érvelése szerint az általa hivatkozott határozatok (Kúria Jpe.I.60.001/2023/9., Pfv.20.954/2020/5., Gfv.30.002/2024/10., Gfv.30.450/2023/7., Gfv.30.372/2023/7., Gfv.30.177/2023/4., Pfv.20.350/2023/6., Pfv.21264/2022/12., Gfv.30.477/2023/2.) egyező tartalma, hogy ha megállapítható bármilyen érdemi eltérés az első- és a másodfokú ítélet indokolása között, a helybenhagyás mellett, akkor az nem teszi alkalmazhatóvá a Pp. 408. § (2) bekezdését, és a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem előterjesztése szükségtelen. Egységesen kimondható e határozatok alapján is – érvelt – az az egyébként a PK véleményben megjelenő elv, hogy a másodfokú bíróság ítéletének indokolásából egyértelműen ki kell derülnie, ha az elsőfokú bíróság indokaival maradéktalanul egyetértett, illetve ha további indokokat csak a fellebbezésre figyelemmel fogalmazott meg.
- [35] E körben azt emelte ki: az elsőfokú bíróság érdemben látta megalapozottnak a felperes megítélt kereseti kérelmeinek jogalapját, amikor indoklásában rögzítette, hogy megalapozottnak találta, a felperesnek a panaszos kárt okozott azzal, hogy a szerződéskötési moratórium időszakában kötött a

panaszos szerződést a felperessel, ezen túl az indokolás kifejezetten utalt a lefolytatott bizonyításra a jogalap tekintetében is. Hozzátette: az elsőfokú bíróság csak és kizárólag azösszepszerűség körében utalt az ellenkérelem hiányosságaira, arra, hogy a perfelvétel során a panaszos nem vitatta azt, de ettől függetlenül a szakvélemények a keresetiösszepszerűséget alátámasztották. Szerinte ezzel szemben a másodfokú bíróság nem csupán reflektált a felek másodfokú eljárásban tett cselekményeire, vagy további indokokkal egészítette ki az elsőfokú ítélet indokolását, hanem más eljárásjogi alapon ítélte meg az érvényesített anyagi jog fennállását, amikor arra tekintettel hagyta helyben az elsőfokú bíróság ítéletét, hogy nem volt hatályos ellenkérelem a másodlagos kereseti kérelmekkel szemben. Mindezekre tekintettel egyértelműen megállapíthatónak látta az elsőfokú ítélettől eltérő jogi indokolást, érvelése szerint eljárásjogi értelemben bizonyosan, hiszen az elsőfokú ítélet eljárásjogi minősítést az ellenkérelemmel kapcsolatosan csak és kizárólag azösszepszerűség körében tett. Vitatta a támadott határozatnak azt a megállapítását, hogy az eljárás bíróságok álláspontja megegyezett a jogvita érdemi eldöntése szempontjából jelentős kérdésekben, mivel az elsőfokú bíróságnak a nyilatkozataival kapcsolatos értékelése egyértelműen eltért a másodfokú bíróság értékelésétől.

- [36] Kifejtette: az ügyazonosság akként határozható meg, hogy ha a másodfokú ítélet indokolásának bármilyen eleme van, amely nem felel meg maradéktalanul az elsőfokú ítélet indokolásának, akkor a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem előterjesztése szükségtelen, és a felülvizsgálati kérelmet érdemben kell elbírálni. A fentiek alapján okfejtése szerint valamennyi hivatkozott közzétett határozat, valamint a támadott határozat tekintetében az ügyazonosság kritériumai teljesülnek.
- [37] A felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemnek a Kúria közzétett határozatától való eltérésre hivatkozó részével kapcsolatos visszautasítás vonatkozásában állította, hogy a kérelemben szerepelt a támadott határozatban hivatkozott Pp. 410. § (2) bekezdésének előírása szerinti kötelező tartalom, amelynek hiányában a PK vélemény 7. pontja alapján a kérelem visszautasításának lenne helye, így abban a felülvizsgálni kért döntést, az ügy érdemére kiható jogszabálysértést, és az engedélyezést megalapozó okokat feltüntette. Ettől eltérő kérdésnek tekintette, hogy ezek az okok megalapozottak-e, tehát alkalmassá teszik-e ténylegesen a felülvizsgálat engedélyezésére a kérelmet, amit nem a visszautasítás, hanem az érdemi elbírálást követően a felülvizsgálat esetleges megtagadásának vonatkozásában kell értékelni.
- [38] Az ügyazonossági feltétel az általa e vonatkozásban hivatkozott határozatok (Gfv.30.438/2022/9., Pfv.20.706/2024/2.) és a panasszal támadott végzés között álláspontja szerint fennáll, hiszen ténykérdés – érvelt –, hogy a Pp. 410. § (2) bekezdése szerinti tartalmi feltételeket a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemben megjelölte. Kiemelte, hogy a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelme a jogkérdést kétséget kizáróan felvetette, ami arra vonatkozott, hogy mi a bíróság eljárási törvény szerinti feladata a nem egyértelmű, vagy a per

- kereteinek meghatározásához szükséges nyilatkozat esetén.
- [39] A panaszos a harmadik állított eltérés tekintetében kifejtette: a Gfv.30.477/2023/2. számú határozat [40] bekezdése rögzíti, hogy a Pp. 409. § (2) bekezdés *a*) pontjára akkor hivatkozhatnak a felek, ha a jogszabályokban változás következett be, amely kétségesse teszi, hogy a meglévő iránymutatások továbbra is irányadóak lennének. A felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem lényegét ebben a kérdésben abban látta, hogy nincs olyan elérhető, hivatkozható gyakorlat, amely a megjelölt jogszabályváltozás kapcsán összehasonlíthatóvá teszi a felülvizsgálattal támadott döntést más, már közzétett határozattal. Érvéle szerint, ha a megváltozott eljárási jogszabály helytelen alkalmazása mellett marad hatályban egy jogerős ítélet, az előbb-utóbb – feltételezve, hogy az álláspontja helyes és a másodfokú bíróság jogalkalmazása helytelen – a kialakítandó jogegységet veszélyezteti.
- [40] Nézete szerint a Pp. 409. § (2) bekezdés *a*) pontjára alapított kérelem nem teszi szükségessé közzétett határozattal való ellentmondás hivatkozását, az a (3) bekezdés szerinti engedélyezési feltétel részét képezi. A jogkérdés, illetve a jogegység veszélyeztetésének felvetését önmagában alkalmasnak tartotta arra, hogy a felülvizsgálat engedélyezése során, illetve a felülvizsgálati eljárás érdemi lefolytatása körében ezt a kérdést a Kúria eldöntse.
- [41] Hangsúlyozta: a Kúria a hivatkozott Gfv.30.477/2023/2. számú határozatában ugyanazokat a feltételeket, amelyeket a támadott határozatban a kérelem visszautasítását indokoló feltételként határozott meg, már a felülvizsgálat megtagadásának okaként jelenítette meg, azaz érdemben bírálta el a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet.
- [42] Ugyanerre következtetett a harmadik állított eltérés körében hivatkozott, Gfv.30.425/2023/3. számú határozattal összefüggésben is, amely szerint a PK vélemény 3. pontja alapján akkor lehetséges a jogerős ítélet felülvizsgálata, ha ugyan nem alakult ki szétartó bírói gyakorlat, de olyan jogértelmezési kérdés vetődik fel, amellyel kapcsolatosan a Kúria korábban még nem foglalt állást; ilyennek tekintendő például, ha egy új jogszabály értelmezése elvi iránymutatást követel.
- [43] Állította: az adott esetben a 2021. január 1. napját megelőzően hatályos Pp. szabályok – 7. § (1) bekezdés 4. pont, 199. § (2) bekezdés *b*) pont, 221. § (1) bekezdés *g*) pont, és ezeken keresztül a 266. § (1) bekezdés – alapján közzétett ügyazonosságú ítéletek szerepelnek a közzétett határozatok között, ami álláspontja szerint felveti a joggyakorlat szétartó dokumentáltságát, tehát a joggyakorlat egységesítésének csak az felelhet meg, ha azonos kérdésben a jogszabályváltozást követően is irányadó határozatot tesz közzé a Kúria.
- Az ellenérdekű fél nyilatkozata**
- [44] Az alapeljárás felperese nyilatkozatában tartalma szerint – annak megalapozatlansága okán – a jogegységi panasz elutasítását kérte.
- [45] Hangsúlyozta: a Kúria helyesen döntött akkor, amikor úgy foglalt állást, hogy az adott ügyben a felülvizsgálat engedélyezésére szükség van. Az irányadó joggyakorlat álláspontja szerint azt mutatja, hogy amennyiben a másodfokú bíróság azt állapítja meg, hogy az elsőfokú bíróság döntése érdemben helyes, és az indokolást is teljes egészében helytállónak tartja, csupán néhány kiegészítést tesz, úgy érvényesül a Pp. 408. § (2) bekezdésében meghatározott korlát.
- [46] Utalt arra: ezt az értelmezést számos közzétett bírósági döntés támasztja alá. Ez fejeződik ki – érvelése szerint – a PK vélemény 11. pontjában, a Kúria Pfv.20.272/2020/2., Gfv.30.562/2022/2., Pfv.21.201/2020/2., Pfv.20.624/2020/2. számú döntéseiben. Ezek alapján egyértelműnek tartotta, hogy az indokolás kiegészítése, illetve pontosítása nem jelenti azt, hogy a másodfokú bíróság eltért volna az elsőfokú bíróság döntésétől, továbbá az sem jelent eltérést, amennyiben a másodfokú bíróság más perjogi alapon jutott el ugyanahhoz az alkalmazandó joghoz.
- [47] Megjegyezte: a panaszos által e körben hivatkozott döntések kivétel nélkül olyan ügyekben születtek, amelyekben a másodfokú bíróság megállapította azt is, hogy az elsőfokú bíróság indokolása legalább részben nem volt helytálló, míg a tárgyi ügyben nem volt olyan része az elsőfokú bíróság döntésének, amelyet a másodfokú bíróság tévesnek vagy helytelennek minősített volna. Következtetése szerint helyesen járt el a Kúria akkor, amikor azt állapította meg, hogy az adott ügyben szükség van felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem előterjesztésére, ezért elsődlegesen a panaszos által előterjesztett engedélyezési kérelemről döntött.
- [48] A panaszos a Pp. 409. § (3) bekezdésére alapított felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmében – mint utalt rá – a PK vélemény 5. pontjának követelménye ellenére nem határozta meg azt a kérdést, amelyet elvi jelentőséggel döntött el a kúriai határozat, és amelytől ennek fényében a jogerős döntés eltért. A fentiekre tekintettel a Kúria értékelését helyesnek tartotta ebben a körben is: a panaszos kérelme nem alkalmas érdemi elbírálásra, mivel nem történt meg a jogkérdés megjelölése.
- [49] Kifejtette: a panaszosnak ahhoz, hogy felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelme a Pp. 409. § (2) bekezdés *a*) pontjára hivatkozással érdemben elbírálható legyen, a PK vélemény 1. pontjára figyelemmel nem elegendő csupán annak megjelölése, hogy a Kúria a felmerült jogkérdésben még nem foglalt állást, hanem ehhez kapcsolódóan azt az alsóbb fokú bíróságok által folytatott gyakorlatot (beleértve a jogerős döntésben rögzített gyakorlatot) is elő kell adnia, amely eltérő, és ezen eltérés miatt a jogegység megbomlásának a veszélye áll fenn. Állította, hogy a panaszos azonban ezzel szemben csupán arra utalt, hogy volt egy jogszabályváltozás, de nem derült ki a kérelemből, hogy pontosan mely eljárási rendelkezéseket érintette, illetve azt rögzítette, hogy e jogszabályváltozás óta a Kúria még nem tett közzé elvi jelentőségű határozatot. Álláspontja szerint emiatt a Kúria helyesen értékelte a panaszos kérelmét, amikor azt állapította meg, hogy a Pp. 409. § (2) bekezdés *a*) pontjára alapítottan sem volt érdemi elbírálásra alkalmas, így a panaszos felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmét visszautasította.

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának döntése és annak jogi indokai

- [50] A jogegységi panasz nem alapos.
- [51] A Kúria előjáróban utal arra, hogy a jogegység követelményét Magyarország Alaptörvényének 25. cikk (3) bekezdése rögzíti, kimondva, hogy „[a] Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét.” A Kúria e feladatát az ítélezése során akkor teljesíti, ha a közzétett kúriai döntéseiben elfogadott jogértelmezés elvi tartalmát (ún. *ratio decidendi*) az azonos ügyekben követi.
- [52] Amint arra a Kúria a Jpe.I.60.002/2021/7. és a Jpe.I.60.005/2021/5. számú határozataiban is rámutatott: a jogegység fogalmát az egyes eljárási törvények nem definiálják, a Bszi. jogegységi eljárásra és jogegységi panasz eljárásra vonatkozó rendelkezéseiből, annak egyes eseteire vonható le – negatív oldalról – következtetés, amelynek értelmében a jogegység hiányát a korábbi döntéstől való indokolatlan eltérés okozza. A jogegység követelménye tehát sohasem absztrakt, hanem mindig konkrét ügyekhez, jogértelmezéshez köthető, az csak meghatározott és megjelölt bírói döntések tekintetében merülhet fel. Következésképpen – a jogegységi panasz eljárásokban eddig kialakult gyakorlatot követve – a jogegység követelményén belül az az elvárás, hogy ugyanazon jogkérdést felvető ügyekben (ügyszázadosság) a jogértelmezés is azonos legyen. Ha nincs meg az ügyek közötti azonosság, mert eltérő háttérük a bírói döntések, akkor sem jogilag, sem tágabb értelemben nem értelmezhető a jogegység.
- [53] A jogegységi panasz eljárás – amint azt a Jogegységi Panasz Tanács már a Jpe.I.60.005/2021/5. számú határozatával megállapította – rendkívüli, a jogerő utáni, a jogegységet célzó, a Bszi. külön szabályozásán alapuló *sui generis* eljárás, amely nem a per folytatása, hanem a jogrendszer belső koherenciájának a megteremtését szolgálja. A jogegységi panasz eljárásban ezért a Kúria nem bírálja felül a jogerős határozatot, hanem kizárólag azt vizsgálja, hogy a jogegységi panaszban kifejezetten megjelölt, közzétett kúriai határozatoktól való eltérés bekövetkezett-e, és ha igen, az eltérés indokolt volt-e vagy sem. A Kúria tehát a jogegységi panasz eljárás során a fél által megjelölt keretben, az általa hivatkozott eltérések tekintetében vizsgálja a panasz megalapozottságát (Jpe.II.60.060/2023/7.).
- [54] A jogegységi panasz eljárás előzőekben említett kereteit kijelölik egyfelől azok a közzétett kúriai határozatok, amelyekről való eltérésre a panasz előterjesztője a felülvizsgálati kérelmében és a jogegységi panaszában egyaránt hivatkozott, másrészt az a jogkérdés, amelyben a panaszos eltérést állít. A Jogegységi Panasz Tanács már számos határozatában nyilvánvalóvá tette, hogy ebben a körben nem elégséges csupán megjelölni az összevetni kért határozatokat, miképpen az eltérésre való pusztán hivatkozás sem nyitja meg az utat a panasz érdemi elbírálására. A jogegységi panasz előterjesztőjének ki kell munkálnia: a támadott határozat konkrétan melyik jogszabályi rendelkezésre vonatkozó, mely jogértelmezést, jogi érvelése mely pontjában nem tartotta be. Ebből következően fel kell tárnai az ügyek összehasonlítható tényállását, a felmerült jogkérdést, az alkalmazandó jogot; egy konkrét jogszabály, konkrét határozatban való értelmezését kell összevetni egy hasonló helyzetben történt másik értelmezéssel, amint azt a Jogegységi Panasz Tanács a többi között a Jpe.II.60.002/2022/3. számú határozatában kifejtette. (Jpe.II.60.060/2023/7.)
- [55] A Jogegységi Panasz Tanács a fenti határozataiban rögzítette azt is, hogy az ügyszázadosság több tényező által befolyásolt, összetett jogi fogalom, amelyet mindig esetről esetre kell vizsgálni. Ennek során szigorúan kell venni például az összehasonlított bírói döntésekben az alkalmazott anyagi jogszabály egyezőségét (hatály, normatartalom) és a jogértelmezés szempontjából releváns tények lényegi hasonlóságát. Alappal kérdőjelezhető meg az ügyszázadosság továbbá, például azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő kereseti vagy eltérő felülvizsgálati érvelés esetén.
- [56] Mindemellett nyilvánvalóan eltérően kell vizsgálni az ügyszázadosság fennállásának feltételeit eljárásjogi kérdések esetén, figyelemmel arra, hogy előfordulhat: ugyanazon eljárásjogi rendelkezéseket eltérő ténybeli és anyagi jogi alapon elbírálandó ügyekben kell azonosan alkalmazni. E körben tehát annak kell jelentőséget tulajdonítani, hogy az alkalmazott eljárási rendelkezés azonos-e, és az összehasonlítandó ügyekben az alkalmazott normával összefüggésben felvetett absztrakt jogkérdést azonos vagy eltérő módon választották-e meg. (Jpe.II.60.027/2021/8., Jpe.II.60.006/2023/12.)
- [57] A támadott és a hivatkozott referenciahatározatok kapcsán megállapítható, hogy azok eltérő ténybeli és anyagi jogi alapon hozott döntések, azonban a jogegységi panaszban felvetett kérdések eljárásjogi jellegűek, a felülvizsgálati kérelem engedélyezésének szabályaira vonatkozik mindhárom állított eltérés tekintetében.
- I.**
- [58] A panaszos által elsőként állított eltérés a Pp. 408. § (2) bekezdésének értelmezésére vonatkozik: „Nincs helye felülvizsgálatnak vagyoni jogi perben, ha az elsőfokú bíróság ítéletét a másodfokú bíróság azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indoklásra utalással hagyta helyben.” (a továbbiakban: „1. Eltérés”)
- [59] A jelen ügyben az „1. Eltérés” tekintetében a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa előrebocsátja: a jogegységi panasz alapjául szolgáló ügyben a másodfokú bíróság a panaszos fellebbezésében előadott eljárásjogi kifogását elbírálvá foglalt állást akként, hogy a másodlagos, Ptk. 6:115. § (2) bekezdésére alapított kereset nem tette szükségessé az anyagi pervezetést, mivel erre nézve a panaszos érdemi védekezést nem terjesztett elő. A másodfokú bíróság az ítélete indokolásának [47] és [48] bekezdésében az elsőfokú bíróság ítéletével egyezően állapította meg: „az alperes kérte ugyan a kereset elutasítását, érdemben azonban csak az elsőfokú – a Ptk. 6:113. §-ára alapított – keresetre nyilatkozott”, „a másodlagos, a Ptk. 6:115. § (2) bekezdésére alapított keresettel – sem annak jogalapjával, sem az összecszerűségével – szemben érdemi védekezést nem terjesztett elő”. A másodfokú bíróság továbbá utalt arra is az ítélete indokolásának [50] bekezdésében, hogy az alperes – amint azt az elsőfokú bíróság is rögzítette – a másodlagos kereset

- jogalapját és összecszerűségét vitató nyilatkozatott először az érdemi tárgyalási szakban tett. Ehhez képest – az alperes fellebbezésében előadottak alapján – állapította meg a másodfokú bíróság az ítéletének [55] bekezdésében, hogy az alperes hatályos ellenkérelem-változtatást nem terjesztett elő. E körben a másodfokú bíróság utalt arra is: az elsőfokú ítélet jogi indokolása sem hiányos azáltal, hogy csak az alkalmazandó anyagi jogi szabályt és lényegében a felperes által előadott tény- és jogállítások elfogadását tartalmazza.
- [60] A Jogegységi Panasz Tanács – a fentiek előrebocsátását követően – az „1. Eltérés” tekintetében azt állapította meg, hogy a támadott határozat nem tér el jogkérdésben a hivatkozott referenciahatározatoktól az alábbiak szerint.
- [61] A Kúria a támadott határozatban a Pp. 408. § (2) bekezdésének alkalmazási körében azt állapította meg: a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indoklásra utalással hagyta helyben, a másodfokú bíróság csak az elsőfokú bíróság ítéletének [132] bekezdésében foglalt indokait pontosította az alperes perbeli jognyilatkozatainak eljárásjogi értékelésével kapcsolatban (támadott határozat, Indokolás [6]). Ehhez képest a panaszos által hivatkozott Pfv.20.954/2020/5. számú határozat [38] bekezdésében arra a következtetésre jutott a Kúria, hogy a Pp. 408. § (2) bekezdése alkalmazásának azért nincs helye, mivel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság jogi indokolását jelentősen kiegészítette.
- [62] A panaszos által hivatkozott Gfv.30.002/2024/10. számú referenciahatározat esetében a Kúria megállapította: a jogerős ítélet indokolásának [42] bekezdésében is egyértelművé tette a másodfokú bíróság, hogy az elsőfokú bíróság érdemben helytálló döntésének indokait csak részben osztotta, az alperes harmadlagosként megjelölt ellenkérelmének alapossága tekintetében az elsőfokú bíróság álláspontjával ellentétes következtetésre jutott, azt is alaptalannak találva, ezért a Pp. 408. § (2) bekezdés alkalmazásának nem volt helye. A hivatkozott ügyben tehát nem állnak fenn azok a feltételek, amelyeket a Kúria a támadott határozatban megjelölt, amelyek lényege, hogy az első- és a másodfokú bíróság álláspontja a keresettel érvényesített jog és az érdemi védekezés által körülhatárolt jogvita érdemi eldöntése szempontjából jelentős kérdésekben megegyezett, így az eltérés megállapíthatósága teljességgel kizárt.
- [63] A Kúria a panaszos által hivatkozott Gfv.30.450/2023/7. számú referenciahatározat [45] bekezdésében arra utalt, hogy a másodfokú bíróság azonos jogszabályi rendelkezésekre utalással ugyan, de nem azonos jogi indokálással hagyta helyben az elsőfokú bíróság ítéletét: a másodfokú bíróság jogi álláspontja az elsődleges, kártérítési és a másodlagos, jogalap nélküli gazdagodás megtérítése iránti kereset tekintetében egyaránt eltért az elsőfokú bíróságtól. Nem alapozza meg az eltérés megállapíthatóságát a panaszosnak az az érvelése sem, hogy az elsőfokú eljárásban mellőzött, míg a másodfokú eljárásban elbírált védekezés okán „ellenkező irányú, de azonos logikájú” a referenciahatározat szerinti és a jelen ügy, mivel a hivatkozott ügyben az első- és a másodfokú bíróság az adott per alperesével szemben előterjesztett kártérítési keresetet más-más okból találta megalapozatlannak, míg a támadott határozat esetében lényegében egyező következtetésre jutottak az első- és a másodfokú bíróság a tekintetben: a kártérítési keresettel szemben az alperes érdemi védekezést nem terjesztett elő.
- [64] A Kúria a panaszos által hivatkozott Gfv.30.372/2023/7. számú referenciahatározat [32] bekezdésében utalt arra: a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét érdemben helyben hagyta ugyan, de eltérő indokolás mellett. A referenciahatározat [20] bekezdése szerint a másodfokú bíróság észlelte az elsőfokú bíróság által vétett anyagi pervezetési hibákat az egyes kereseti kérelmek ellentmondásossága, illetve a másodlagos kereset tekintetében a bizonyítási érdekekkel kapcsolatos tájékoztatás körében, azonban az ezeket érintő érdemi másodfokú felülbírálat elvégezhetősége hiányában a másodfokú eljárásában az anyagi pervezetés pótlására nem látott lehetőséget. Mindezeket túl – amint arra a Kúria a referenciahatározat [18] bekezdésében rámutatott – a másodfokú bíróság kifejtette azt is: eltérő indokokból értett egyet az elsőfokú bírósággal abban, hogy alaptalan az elsődleges kereset. A kifejtettek tekintetével az elsőfokú bíróság ítéletének azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indoklásra utalással való helybenhagyása fel sem merülhetett.
- [65] A Kúria a panaszos által hivatkozott Gfv.30.177/2023/4. számú referenciahatározat [20] bekezdésében hangsúlyozta: bár a másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróság érdemi elutasító döntésével, azonban az elsőfokú bíróságtól eltérő jogi levezetéssel, általa érdemben vizsgált arányosítási elszámolás eredményeként kimondott jogszerű felmondásra alapítottan részben eltérő indokollással, ezért a Pp. 408. § (2) bekezdése szerinti kizárás sem érvényesült. A Jogegységi Panasz Tanács kiemeli, hogy a panaszos ezzel az üggyel kapcsolatban az azonos eljárásjogi helyzetre nem is utalt, hanem csupán a Pp. 408. § (2) bekezdésének alkalmazási körében a tartalmi vizsgálat követelményét hangsúlyozta.
- [66] A panaszos a Kúria Pfv.20.350/2023/6. számú határozata esetében sem indokolta, hogy kifejezetten miben látja a támadott határozat és a referenciahatározat összevethetőségét, mindössze a Pp. 408. § (2) bekezdése alkalmazásával kapcsolatos álláspontját mutatta be, nevezetesen azt, hogy a „pontosítás” részben eltérő indokolást jelent mindkét ügyben.
- [67] A panaszos által felhívott Pfv.21.264/2022/12. számú határozat [38] bekezdésében is azt állapította meg a Kúria: bár a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet helyben hagyta, határozatának indokolása eltér az elsőfokú bíróság ítélete indokolásától. A támadott határozattal összefüggésben a panaszos abban jelölte meg az ügyszakosságot, hogy mind a hivatkozott, mind a jelen ügyben egy adott jognyilatkozatot másként minősít a másodfokú bíróság, mint az elsőfokú bíróság. Ezzel szemben a hivatkozott ügyben a másodfokú bíróság álláspontja abban tért el az elsőfokú bíróságtól, hogy míg az elsőfokú bíróság következtetése szerint az alperes a 2020. február 4-én kelt levele az elbirtoklást, a másodfokú bíróság szerint az a véglegesség tudatával történő birtoklást szakította meg, míg a jelen ügyben a másodfokú bíróság az elsőfokú bírósággal

- egyezően állapította meg az érdemi védekezés hiányát.
- [68] Az „1. Eltérés” körében a panaszos hivatkozott a Kúria Gfv.30.477/2023/2. számú végzésére is, abból azt emelte ki, hogy a Kúria határozata indokolásának [33] bekezdése alapján az érvényesített jog és az érdemi védekezés által körülhatárolt jogvita érdemi eldöntése szempontjából jelentős kérdésekben maradéktalanul megegyezett az eljárás bíróságok álláspontja, de azt nem fejtette ki: a támadott határozat és a referenciahatározat eljárásjogi kérdésben pontosan mennyiben feleltethető meg egymásnak. A Kúria e referenciahatározata [31] bekezdésében kifejtette azt is: a Pp. 383. § (2) bekezdésén alapuló helybenhagyó ítélet akkor is megfelel a Pp. 408. § (2) bekezdése szerinti döntés kritériumainak, ha a másodfokú bíróság az ítélet indokolásában értékeli a fél másodfokú eljárásban megtett perbeli cselekményeit, illetve, ha az elsőfokú bíróság által is helyesnek tartott és a döntést megalapozó érveit további érvekkel kiegészíti, vagy a fellebbezés további hivatkozásaival kapcsolatban kifejti az álláspontját, ha egyébként a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet azonos jogszabályi rendelkezésekre utalással és a döntés indokait illetően azonos jogi indokolással hagyta helyben.
- [69] A támadott határozattal kapcsolatban – a fentiekre tekintettel – kiemelendő, hogy az megfelel a Kúria Gfv.30.477/2023/2. számú végzésében foglalt követelménynek: a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét arra tekintettel egészítette ki, hogy az alperes fellebbezésében az anyagi pervezetés elmaradását sérelmezte, és mutatott rá arra az elsőfokú bírósággal egyezően, hogy a másodlagos kereset kapcsán az alperes nem terjesztett elő érdemi védekezést, továbbá emelte ki, hogy az alperes csupán az érdemi tárgyalási szakban terjesztett elő érdemi védekezést a másodlagos keresettel szemben. A jogvita és az érdemi védekezés állásai tehát az első- és a másodfokú eljárásban is azonosak voltak, és ezeket mind az első- és a másodfokú bíróság tartalmában azonos módon rögzítette; a másodfokú bíróság a fellebbezésre tekintettel tette egyértelművé, hogy a másodlagos kereset további vizsgálatára nincs lehetőség.
- [70] Ezzel összefüggésben szükséges utalni a 3417/2024. (XI. 28.) AB határozatra is, amelyben az Alkotmánybíróság a felülvizsgálati kérelem befogadhatóságával összefüggésben kifejtette: a Kúriának számot kell adnia arról, hogy az első- és a másodfokú bíróság ítéletének indokolásbeli különbségei milyen hatással vannak a Pp. 408. § (2) bekezdésének alkalmazhatóságára (3417/2024. (XI. 28.) AB határozat, Indokolás [56]). Megállapítható, hogy a támadott határozat ennek megfelel, mivel abban a Kúria – amint arra a Jogegységi Panasz Tanács már utalt – a Pp. 408. § (2) bekezdésének alkalmazási körében kiemelte: a másodfokú bíróság értékelése szerint az elsőfokú bíróság a kereset szempontjából releváns tényállást helyesen állapította meg, valamint érdemi döntése is helyes. A másodfokú bíróság csak az elsőfokú ítélet [132] bekezdésében foglalt indokait pontosította az alperes perbeli jognyilatkozatainak eljárásjogi értékelésével kapcsolatban. Az eljárás bíróságok álláspontja tehát megegyezett a jogvita érdemi eldöntése szempontjából jelentős kérdésekben. A Jogegységi Panasz Tanács rámutat arra is, hogy a másodfokú bíróságnak a fellebbezésekben foglalt érveket a kérelemhez kötöttség elvéből következően szükséges megválaszolni, ami nem ellentétes a Pp. 408. § (2) bekezdésével, különösen, ha a másodfokú bíróság egyértelműen kifejezésre juttatja azt is, hogy egyetért az elsőfokú ítélet indokolásával (3023/2024. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [27]).
- [71] Az „1. Eltérés” kapcsán a Jogegységi Panasz Tanács kiemeli azt is: a panaszos feladata a támadott határozat és az összehasonlításhoz hivatkozott határozatok közötti ellentét feltárása (Jpe.I.60.011/2021/3.). A panaszos azonban valójában azt sérelmezte, hogy a támadott határozatban a Kúria a hivatkozott határozatokban is megjelenő jogelvek alkalmazása mellett, az első- és a másodfokú ítéletet érdemben vizsgálva azt állapította meg, hogy az adott ügyben az eljárás bíróságok álláspontja megegyezett a jogvita érdemi eldöntése szempontjából jelentős kérdésekben, és emiatt úgy ítélte meg, hogy a másodfokú bíróság azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indoklásra utalással hagyta helyben az elsőfokú bíróság ítéletét.
- [72] A Jogegységi Panasz Tanács rámutat: amint arra a támadott határozattal egyezően a panaszos is utalt, a Kúria egységes gyakorlata (pl. Pfv.21.058/2022/2., Pfv.21.248/2023/2., Gfv.30.415/2023/2., Pfv.20.509/2024/2., PK vélemény 11. pontja) szerint a másodfokú ítélet indokolásában hivatkozott jogszabályhely vagy az indoklás tartalma alapján a Kúria állapítja meg – azt hivatalból vizsgálva –, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indoklásra utalással hagyta-e helyben. Ennek megállapítása – vagyis annak vizsgálata, hogy a keresettel érvényesített jog és az érdemi védekezés által körülhatárolt jogvita érdemi eldöntése szempontjából jelentős kérdésekben megegyezett-e az eljárás bíróságok álláspontja – minden esetben egyedi mérlegelést igényel.
- [73] Mindezekre tekintettel az „1. Eltérés” tekintetében a támadott határozat és a hivatkozott határozatok között eltérés nem állapítható meg: a Pp. 408. § (2) bekezdésének alkalmazási feltételeit minden ügyben ugyanolyan módon határozta meg a Kúria, azonban a támadott határozat és a hivatkozott referenciahatározatok esetében eltérő eljárásjogi helyzeteket kellett értékelnie, és ennek eredményeként jutott más következtetésre a támadott határozatban, mint a referenciahatározatokban.
- [74] E körben ismételt hangsúlyozza a Jogegységi Panasz Tanács, hogy a jogegységi panasz eljárás nem jelentheti a felülvizsgálati eljárás megismétlését, továbbá az abban szereplő indoklás felülmérlegelését, korrigálását sem (Jpe.II.60.036/2024/23., Indokolás [49]).
- [75] A panaszos az „1. Eltérés” tekintetében a Pfv.21.093/2018/3. számú és a Pfv.21.056/2020/9. számú határozatoktól való eltérésre is utalt, de ezekkel összefüggésben semmilyen érvelést nem adott elő, így e hivatkozásai érdemben nem voltak vizsgálhatóak.
- ## II.
- [76] A panaszos részéről hivatkozott második eltérés a Pp. 409. § (3) bekezdésére alapított felülvizsgálat

- engedélyezése iránti kérelem tartalmi elemeire vonatkozik (a továbbiakban: „2. Eltérés”).
- [77] A „2. Eltérés” kapcsán a panaszos azt állítja, hogy a Kúria a támadott határozatban a Pp. 409. § (3) bekezdése alapján előterjesztett felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem visszautasítása során a Pp. 410. § (2) bekezdés c) pont cd) alpontjának értelmezésében tért el a megjelölt referenciahatározatoktól (Gfv.30.438/2022/9. és Pfv.20.706/2024/2. számú határozatok). A Kúriának azt a megállapítását kifogásolta, amely szerint a panaszos a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmében nem jelölt meg olyan jogkérdést, amellyel összefüggésben az alapul szolgáló jogértelmezés érdemben vizsgálható lenne, és emiatt a kérelmet nem látta érdemi elbírálásra alkalmasnak.
- [78] A panaszos álláspontja szerint a jogegységi panasz eljárásban az vizsgálendő, hogy a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet visszautasító végzés megghiúsította-e annak az általa állított jogsértésnek az orvosolását, hogy a másodfokú határozat a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben eltér.
- [79] Ezzel összefüggésben a Kúria mindenekelőtt rámutat: a Bszi. 41/B. § (1) és (2) bekezdése zárt rendszert alkot annak érdekében, hogy a jogegység megbomlása minden eljárást lezáró határozat esetén orvosolható legyen. Az (1) bekezdése a referenciahatározat(ok)tól eltérő jogerős, felülvizsgálattal támadott határozat esetén biztosít jogorvoslatot, feltéve, hogy az eltérést – amelyre a felülvizsgálati kérelemben hivatkozni kell a félnek – a Kúria a felülvizsgálati eljárás során nem orvosolja. Ebben az esetben a Kúria bármely határozata támadható. A (2) bekezdés esetén a Kúriának a referenciahatározat(ok)tól eltérő határozata a jogerős határozatra tekintet nélkül támadható, mivel ilyenkor nem a felülvizsgálni kért jogerős határozat okozta az eltérést, hanem éppen a Kúria döntése (Jpe.II.60.040/2024/4., Indokolás [5]).
- [80] Az adott esetben azonban a panaszos – az alábbiakban részletesen kifejtett okokból – nem mutatta be, hogy a Kúria határozata annak ellenére nem orvosolta a sérelmét, hogy erre a felülvizsgálati kérelem (a konkrét ügyben: a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem) lehetőséget kínált volna.
- [81] A panaszos hivatkozása szerint a támadott határozat „a visszautasító rendelkezése körében” eltért a Gfv.30.438/2022/9. és Pfv.20.706/2024/2. számú határozatoktól, amelyek alapján nem a visszautasítás, hanem a kérelem érdemi elbírálása lett volna szükséges. Álláspontja szerint az ügyszakosság a hivatkozott határozatok és a támadott határozat között azért áll fenn, mert „ténykérdés, hogy a Pp. 410. § (2) bekezdése szerinti tartalmi feltételek a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemben megjelölésre kerültek”, és ennek alapján a hivatkozott határozatok szerint érdemben kellett volna a kérelmet elbírálni a visszautasítás helyett.
- [82] A Gfv.30.438/2022/9. számú határozat kapcsán arra hivatkozott, hogy a felülvizsgálat alapja lehet valamely anyagi jogi vagy eljárási szabálysértés, utóbbi azonban csak akkor, ha annak az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása volt. A panaszos úgy vélte, hogy „az, hogy a felülvizsgálati kérelmet benyújtó álláspontja szerinti szabálysértés ilyen lényeges kihatással járó eljárási szabálysértés, már az érdemi elbírálásra tartozik”. Hivatkozása szerint az eljárásjogi jogszabály megjelölése önmagában alkalmassá teszi a felülvizsgálati kérelmet annak érdemi elbírálására.
- [83] E határozat kapcsán azonban a panaszos az összevethetőséghez szükséges ügyszakosság bemutatását elmulasztotta, különös tekintettel arra is, hogy a referenciahatározat alapjául szolgáló ügyben felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet nem kellett előterjeszteni, így a Kúria ebben az ügyben nem a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem tartalmára vonatkozó eljárási szabályokat értelmezte. Mindezekre tekintettel a „2. Eltérés” tekintetében a támadott határozat és a Gfv.30.438/2022/9. számú referenciahatározat nem vethetők össze, ami az eltérés vizsgálatát nem teszi lehetővé.
- [84] A „2. Eltérés”-sel összefüggésben a panaszos a Pfv.20.706/2024/2. számú határozatra is hivatkozott, amelyben a Kúria a felülvizsgálatot megtagadta. A referenciahatározat [22] bekezdését megjelölve állította, hogy a Pp. 410. § (2) bekezdése szerinti kötelező tartalom, amely hiányában a kérelem visszautasításának lenne helye, a kérelemben megvolt, mivel az a felülvizsgálni kért ítéletet, az ügy érdemére kiható jogszabálysértést és az engedélyezést megalapozó okokat tartalmazta. Erre tekintettel álláspontja szerint a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem érdemi elbírálásának lett volna helye.
- [85] A panaszos e határozat kapcsán is elmulasztotta az összevethetőséghez szükséges ügyszakosság bemutatását, ezáltal az eltérés vizsgálatára nem volt lehetőség.
- [86] Utal a Kúria arra is, hogy a Jogegységi Panasz Tanács gyakorlata szerint a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet visszautasító határozattal szemben benyújtott jogegységi panasz elbírálása szempontjából a felülvizsgálatot megtagadó határozatok összevetésre általában nem alkalmasak, mert a határozatok típuskülönbsége eltérő követelmények vizsgálatát fejezi ki. (Jpe.I.60.001/2023/9., Indokolás [34])
- [87] Emellett a Jogegységi Panasz Tanács hangsúlyozza, arra is, hogy önmagában az, hogy a panaszos nem ért egyet a támadott határozatban megjelenő jogi értékeléssel – más szóval, hogy a támadott határozattal szemben a saját álláspontja az, hogy megjelölte azt a jogkérdést, amelyben az eltérést állítja – nem alapozza meg a jogegységi panaszt (Jpe.II.60.046/2022/6., Indokolás [100]). E körben rámutat a Kúria arra is, hogy a referenciahatározat a támadott határozattal összhangban kimondja: a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem Pp. 410. § (2) bekezdés a)–c) pontjaiban rögzített bármely tartalmi kellékének hiánya a Pp. 410. § (4) bekezdése értelmében önmagában megalapozza a felülvizsgálat engedélyezése iránt előterjesztett kérelem érdemi vizsgálat nélküli visszautasítását, illetve kizárja az engedélyezés iránti kérelem érdemi vizsgálatát. Amint arra is rámutatott, hogy a jogerős ítélettel szemben állított jogszabálysértés nem azonos az engedélyezést megalapozó jogkérdéssel (Pfv.20.706/2024/2., Indokolás [23]–[25]).
- [88] A panaszos a „2. Eltérés” vonatkozásában a Gfv.30.389/2023/2. számú határozatra is utalt akként, hogy „ha megállapítható a jogerős ítélet a Kúria által meghozott és közzétett határozattól eltér,

a fél által állított jogszabálysértésre tekintettel a felülvizsgálatot engedélyezni kell, a Kúriának mérlegelési joga nincs”. E körben szintén elmulasztotta az ügyazonosság bemutatását és azt sem fejtette ki, hogy a támadott határozat pontosan mennyiben tér el a hivatkozott határozattól, így ez az érvelése érdemben nem volt vizsgálható.

III.

- [89] A harmadik eltérés a Pp. 409. § (2) bekezdésére alapított felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem tartalmi elemeit érinti (a továbbiakban: „3. Eltérés”).
- [90] A „3. Eltérés” kapcsán a panaszos a Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontjára hivatkozással – a joggyakorlat egységének vagy továbbfejlesztésének biztosítása érdekében – előterjesztett felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem tartalmi elemeire vonatkozó Pp. 410. § (2) bekezdés c) pont ca) alpontjának értelmezését kifogásolta.
- [91] Arra hivatkozott, hogy a támadott határozat szerint a „felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem nem tartalmazza a 2021. január 1. napját követően alkalmazandó jogszabályi rendelkezések bírói gyakorlatát, nem indokolja, hogy az mennyiben nem egységes vagy az egységes joggyakorlat alapján az miért veszélyeztetett, illetve nem is jelölt meg határozatokat. Emellett nem jelölt meg olyan jogkérdést, amelynek elvi jelentősége és bírói gyakorlata érdemben vizsgálható lenne”.
- [92] Ezzel szemben a panaszos álláspontja szerint éppen arra hivatkozással kérte a felülvizsgálat engedélyezését, mert nincs olyan elérhető, hivatkozható gyakorlat, amely az általa megjelölt jogszabályváltozás kapcsán összehasonlíthatóvá tenné a felülvizsgálattal támadott döntést más, már közzétett határozattal. Meggyőződése szerint a jogszabályváltozás folytán az a helyzet fenyeget a másodfokú ítélet hatályban tartásával, amely a ki nem alakult jogegység ellen hat. A panaszos maga is úgy fogalmaz: „Ha a megváltozott eljárási jogszabály helytelen alkalmazása mellett marad hatályban egy jogerős ítélet, az a jogegységi elv alapján előbb-utóbb – feltételezve, hogy az alperesi álláspont helyes, és a másodfokú ítélet jogalkalmazása helytelen – a kialakítandó jogegységet veszélyezteti”. Hozzátette azt is, hogy a jogegység veszélyeztetésének felvetése önmagában alkalmas arra, hogy az adott kérdéssel a Kúria érdemben döntsön.
- [93] A panaszos a „3. Eltérés” tekintetében a Kúria Gfv.30.477/2023/2. és Gfv.30.425/2023/3. számú, a felülvizsgálatot megtagadó határozataira hivatkozott, előbbi indokolásának [40] bekezdését, utóbbinak pedig a [12] bekezdését megjelölve.
- [94] A Kúria először is rámutat: a panaszostól elvárható, hogy a panaszában állítson fel párhuzamot a jogkérdés szempontjából releváns tények, az alkalmazandó jogszabályok, az eljárás kereteit meghatározó kérelmi elemek hasonlóságára utalva. Szükséges továbbá az is, hogy mutassa be, a közzétett döntésekben milyen elvi megállapításokat rögzítettek, ugyanezen jogkérdésben milyen álláspontot fogadott el az ítélkező tanács, és indokolja meg, miben látja a közzétett és támadott kúriai döntés közötti eltérést. Nem megfelelő az érvelés, ha az nem a közzétett kúriai döntésre, hanem annak kezdeményezői értelmezésére koncentrálna, és ezzel elszakad a kúriai döntés elvi magjától. Az ügyazonosság lényeges elemeinek vagy az ezzel kapcsolatos jogi érvelésnek a hiánya esetén sikerrel nem állíthatja a panaszos, hogy az ítélkező tanács jogegységet sértő módon járt el. (Jpe.I.60.005/2021/5., Indokolás [36])
- [95] A fentieket is szem előtt tartva a Kúria azt állapította meg, hogy a Gfv.30.477/2023/2. számú referenciahatározat és a támadott határozat esetében a jogegységi panasz eljárásban vizsgálendő jogkérdés szempontjából releváns kérelmi elemek eltérnek, ugyanis az alapul szolgáló ügyekben előterjesztett felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmek jogalapja eltér. A referenciahatározatban a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet a Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontjának mindkét fordulatára (a joggyakorlat egységének, illetve továbbfejlesztésének biztosítása) és a b) pont mindkét fordulatára (a felvetett jogkérdés különleges súlya, illetve társadalmi jelentősége) alapították (Gfv.30.477/2023/2., Indokolás [22]). Ehhez képest a támadott határozatban a felülvizsgálat engedélyezését két okból kérték. Egyrészt két közzétett határozattól jogkérdésben való eltérés miatt a Pp. 409. § (3) bekezdése alapján. Másrészt a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében a Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontjának első fordulata alapján (támadott határozat, Indokolás [8]).
- [96] A két ügy között azonosság mindösszesen annyiban mutatkozhat, hogy – egyéb hivatkozások mellett – mindkét felülvizsgálati kérelemben megjelölték a Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontjának első fordulatát is.
- [97] A panaszos a Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontjával összefüggésben a referenciahatározat indokolásának [40] bekezdésére hivatkozott, ami álláspontja szerint azt rögzíti, hogy „a Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontjára akkor hivatkozhatnak a felek, ha a jogszabályokban változás következett be, amely kétségesse teszi, hogy a meglévő iránymutatások továbbra is irányadóak lennének”.
- [98] A Kúria e helyütt utal arra, hogy a határozatok eltérésének vizsgálata során a Jogegységi Panasz Tanács csak a határozatok tényleges tartalmát teszi vizsgálat tárgyává, tehát azokat a rendelkezéseket és indokolási elemeket, amelyekről a Kúria egyértelműen határozott. A határozatokból levont indítványozói következtetés, az ahhoz fűzött feltevések vagy a határozat tartalmának egyoldalú értelmezése sikeres jogegységi panasz alapjául nem szolgálhat (Jpe.II.60.072/2023/13., Indokolás [56]).
- [99] Ezzel összefüggésben a Kúria rögzíti: a panaszos által megjelölt referenciahatározat indokolásának [40] bekezdésében szereplő állítás kizárólag a Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontjának második fordulatára vonatkozik, tehát arra az esetre, ha a felülvizsgálat engedélyezését a joggyakorlat továbbfejlesztésének szükségessége miatt kérik.
- [100] Ehhez képest a támadott határozatban a Kúria kifejtette, hogy a panaszos az engedélyezés iránti kérelmet – a Pp. 409. § (3) bekezdése mellett – a Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontjának első fordulatára hivatkozva terjesztette elő. Következésképpen megállapítható, hogy a támadott határozatban és a referenciahatározatban (annak a panaszos által hivatkozott bekezdésében) a Kúria eltérő jogszabályi rendelkezéseket (ugyanazon bekezdés két különböző fordulatát) értelmezett.

[101] További különbség, hogy a támadott határozatban a Kúria rögzítette azt is, hogy a Pp. 410. § (2) bekezdés c) pont *ca)* alpontja által megkívánt, az engedélyezést megalapozó jogkérdés megjelölése is hiányzik (támadott határozat, Indokolás [15]). A panaszosnak a Pp. 409. § (2) bekezdés *b)* pontjára hivatkozással előterjesztett engedélyezés iránti kérelme emiatt sem volt érdemi elbírálásra alkalmas.

[102] Utal a Kúria arra is, hogy a panaszos által megjelölt referenciahatározat a fentiek mellett a támadott határozatban szereplővel egyező megállapítást tartalmaz a Pp. 409. § (2) bekezdés *a)* pontjának első fordulatára vonatkozóan, amikor kimondja, hogy Pp. 409. § (2) bekezdés *a)* pontjának mindkét fordulatára hivatkozással kért engedélyezés – egyes megjelölt jogkérdések tekintetében – bírósági döntésekre való hivatkozás hiányában sem az egységes, sem a szétartó bírói gyakorlatot nem igazolta az engedélyezés iránti kérelmet előterjesztő fél.

[103] A „3. Eltérés” kapcsán megjelölt másik, Gfv.30.425/2023/3. számú határozatnak a [12] bekezdésére hivatkozott a panaszos, és állította, hogy e szerint „az 1/2021. PK vélemény 3. pontja alapján akkor lehetséges a jogerős ítélet felülvizsgálata, ha ugyan nem alakult ki szétartó bírói gyakorlat, de olyan jogértelmezési kérdés vetődik fel, amellyel kapcsolatosan a Kúria korábban még nem foglalt állást, ilyennek tekintendő például, ha egy új jogszabály értelmezése elvi iránymutatást követel”.

[104] Ebben az ügyben a felülvizsgálat engedélyezését a Pp. 409. § (2) bekezdés *b)* pontja alapján, a felvetett jogkérdés különleges súlya, illetve társadalmi jelentősége okán kérték. Erre figyelemmel – a Gfv.30.477/2023/2. számú referenciahatározat kapcsán kifejtettekre visszautalva – rögzíti a Kúria, hogy a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemben megjelölt engedélyezési okok egyezőségének hiányában a referenciahatározatok nem összevethetők, mivel a Kúria a referenciahatározatban és a támadott határozatban eltérő jogszabályi rendelkezéseket értelmezett.

[105] Ismételtlen kiemeli a Jogegységi Panasz Tanács, hogy a határozatok eltéréseinek vizsgálata során csak a határozatok tényleges tartalmát teszi vizsgálat tárgyává, tehát azokat a rendelkezéseket és indokolási elemeket, amelyekről a Kúria egyértelműen határozott. A határozatokból levont indítványozói következtetés, az ahhoz fűzött feltevések vagy a határozat tartalmának egyoldalú értelmezése sikeres jogegységi panasz alapjául nem szolgálhat (Jpe.II.60.072/2023/13., Indokolás [56]).

Elvi tartalom

[106] A Pp. 408. § (2) bekezdésének értelmezése során annak vizsgálata, hogy a keresettel érvényesített jog és az érdemi védekezés által körülhatárolt jogvita érdemi eldöntése szempontjából jelentős kérdésekben megegyezett-e az eljáró bíróságok álláspontja, minden esetben egyedi mérlegelést igényel. A támadott határozat és a hivatkozott határozatok között eltérés nem állapítható meg, ha a Pp. 408. § (2) bekezdésének alkalmazási feltételeit minden ügyben ugyanolyan módon határozta meg a Kúria, azonban a támadott határozat és a hivatkozott referenciahatározatok esetében eltérő eljárásjogi helyzeteket kellett értékelnie, és ennek

eredményeként jutott más következtetésre a támadott határozatban, mint a referenciahatározatokban.

Záró rész

[107] A jogegységi panasz eljárásban az államot terhelő költség nem merült fel, a panaszos az eljárási illetéket előzetesen megfizette, amelynek viselésére is köteles a Bszi. 41/D. § (4) bekezdése értelmében. A felek a jogegységi panasz eljárással összefüggésben a költségeik megtérítését nem kérték. Mindezekre tekintettel a jogegységi panasz eljárásban felmerült költségekről a Kúriának rendelkeznie nem kellett.

[108] A Jogegységi Panasz Tanács a jogegységi panasz elbírálásához nem tartotta indokoltnak tárgyalás tartását, ezért a Bszi. 41/C. § (8) bekezdésére figyelemmel a panaszt tárgyaláson kívül bírálta el.

[109] A határozat ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2025. május 19.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke,
Dr. Gyarmathy Judit s.k. előadó bíró,
Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró,
Dr. Csák Zsolt s.k. bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró,
Dr. Kalas Tibor s.k. bíró, Dr. Gimesi Ágnes
Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna
s.k. bíró, Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró,
Dr. Márton Gizella s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k.
bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz
Judit s.k. bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k.
bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó
s.k. bíró, Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Tóth
Kincső s.k. bíró, Dr. Vítál-Eigner Beáta s.k. bíró

A Kúria

Jogegységi Panasz Tanácsának

Jpe.II.60.024/2025/4. számú

végzése

Rendelkező rész

A Kúria az alperes jogegységi panaszát visszautasítja.

Indokolás

[1] Az alperes (a továbbiakban: panaszos) – tartalmát tekintve – a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (2) bekezdése alapján jogegységi panaszt terjesztett elő a Kúria Mfv.10.106/2024/5. számú, a jogerős ítéletet hatályon kívül helyező, és a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasító végzésével szemben. A panaszos arra hivatkozott, hogy a támadott határozat jogkérdésben eltér a Kúria Pfv.20.071/2023/14., Pfv.20.584/2021/5., Pfv.20.195/2021/9., Pfv.20.293/2018/8. (BH 2019.6.169.), Pfv.20.796/2018/4. (BH 2019.8.224.) és Gfv.30.130/2023/8. (BH 2024.2.40.) számú határozatától. Erre tekintettel kérte a Jogegységi Panasz Tanácsot, hogy a támadott határozatot helyezze hatályon kívül, és a Kúriát utasítsa új eljárásra és új határozat hozatalára.

[2] A jogegységi panasz érdemben nem bírálható el.

[3] A Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *c)* pontja értelmében a Jogegységi Panasz Tanács – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a jogegységi panaszt

- visszautasítja, ha az eljárási illetéket nem vagy hiányosan fizették meg.
- [4] A panaszos eljárási illetéket nem fizetett, arra hivatkozott, hogy a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog polgári és közigazgatási bírósági eljárásban történő alkalmazásáról szóló 2017. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kmtv.) 3. § (1) bekezdés d) pontja alapján költségfeljegyzési jog illeti meg.
- [5] A Kmtv.-nek a panaszos által hivatkozott 3. § (1) bekezdés d) pontja értelmében a felet – ha törvény, az Európai Unió kötelező jogi aktusa vagy nemzetközi szerződés alapján nem illeti meg tárgyi költségmentesség – költségfeljegyzési jog illeti meg a munkaügyi vagy közszolgálati jogviszonnyal kapcsolatos perben, kivéve azt a pert, amelyben a felet tárgyi illetékfeljegyzési jog illeti meg.
- [6] A jogegységi panasz eljárás az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 50. § (1) bekezdése értelmében illetékköteles. A Bszi. 41/C. § (2) bekezdés h) pontja értelmében ugyanakkor a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) költségkedvezményekre vonatkozó szabályai a jogegységi panasz eljárásban is irányadók. A jogegységi panasz előterjesztője csak arra vonatkozó mentesség vagy kedvezmény esetén mentesül az illetékfizetési kötelezettség alól. (Jpe.I.60.057/2024/4., Indokolás [4]) A panaszosnak ezért a panasz benyújtásakor vagy meg kell fizetnie a szükséges eljárási illetéket, vagy megfelelő költségkedvezmény engedélyezése iránti kérelmet kell előterjesztenie. Hiánypótlási felhívás kibocsátásának a jogegységi panasz eljárásban e körben sincs helye. (Jpe.II.60.034/2024/3., Indokolás [6])
- [7] A Kúria már többször rámutatott, hogy a jogegységi panasz eljárás olyan rendkívüli, a jogerő utáni, a jogegységet célzó *sui generis* eljárás, amely a jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgálja, jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása (Jpe.I.60.057/2024/4., Indokolás [5]), hanem a megelőző peres eljárástól elkülönülő eljárás (Jpe.I.60.017/2023/3., Indokolás [7]). Következésképpen a jogegységi panasz eljárás nem feleltethető meg a Kmtv. 3. § (1) bekezdés d) pontjában rögzített, tárgyi költségfeljegyzési jogban részesített „munkaügyi pernek”.
- [8] A kifejtettekre tekintettel a panaszost nem illeti meg a jogegységi panasz eljárásban az alapul szolgáló peres eljárásra (a munkaügyi perre) vonatkozó tárgyi költségfeljegyzési jog, ezért tekintettel arra, hogy az eljárási illetéket nem fizette meg, a Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés c) pontja alapján visszautasította.

Elvi tartalom

- [9] A jogegységi panasz eljárás olyan rendkívüli, a jogerő utáni, a jogegységet célzó *sui generis* eljárás, amely a jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgálja, jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása, hanem a megelőző peres eljárástól elkülönülő eljárás, amely nem feleltethető meg a Kmtv. 3. § (1) bekezdés d) pontjában rögzített tárgyi költségfeljegyzési jogban részesített „munkaügyi pernek”.

Záró rész

- [10] Az eljárás az Itv. 57. § (1) bekezdés a) pontja alapján illetékmentes.
- [11] A végzés ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2025. május 19.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke,
Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró,
Dr. Csák Zsolt s.k. bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró,
Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor s.k. bíró,
Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna s.k. bíró,
Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. bíró,
Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró,
Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró,
Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró,
Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró,
Dr. Tóth Kincső s.k. bíró, Dr. Vitál-Eigner Beáta s.k. bíró

A Kúria

Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.III.60.029/2025/15. számú végzése

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a Kúria K.III. tanácsa által előterjesztett előzetes döntéshozatali indítvány alapján indult jogegységi eljárásban meghozta a következő

végzést:

A Jogegységi Panasz Tanács a jogegységi határozat meghozatalát mellőzi.

Indokolás

I.

- [1] A Kúria K.III. tanácsa (a továbbiakban: Indítványozó tanács) a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32. § (1) bekezdés b) pontjának alkalmazásával előzetes döntéshozatali indítványt (a továbbiakban: Indítvány) terjesztett elő az előtte folyamatban lévő Knk.39.038/2025. számú, népszavazási tárgyú ügyben a jogalkotói egyértelműség értelmezésével kapcsolatban, mert jogkérdésben el kíván térni a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY) közzétett, Knk.39.039/2025/3. számú kúriai végzéstől a Knk.37.424/2017/2. számú kúriai végzés [22] bekezdésének követhetősége érdekében.
- [2] Az Indítványozó tanács annak a jogkérdésnek a megválaszolását kérte, hogy a népszavazásra javasolt kérdés jogalkotói egyértelműségének hiányát eredményezi-e az, ha a jogalkotási kötelezettség többféleképpen teljesíthető. Az Indítványozó tanács az előtte folyamatban lévő eljárást a Bszi. 32. § (2) bekezdése értelmében a jogegységi eljárás befejezéséig felfüggesztette.

II.

- [3] A Nemzeti Választási Bizottság (a továbbiakban: NVB) 2025. március 11-én kelt 14/2025. számú határozatával a népszavazás kezdeményezéséről, az európai polgári kezdeményezésről, valamint a népszavazási eljárásról szóló 2013. évi CCXXXVIII. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 11. §-a alapján az „Egyetért-e Ön azzal, hogy országos népszavazási

- kezdeményezést elektronikus felületen kitölthető aláírásgyűjtő íven is lehessen támogatni?” népszavazásra javasolt kérdést hitelesítette.
- [4] Az NVB e kérdéssel szó szerint megegyező, népszavazásra feltett kérdést korábban már két alkalommal is hitelesített: a 2018. május 4-én meghozott 966/2018. és a 2023. április 27-én kelt 35/2023. számú határozataival. Indokolásai szerint azok a Magyarország Alaptörvényében (a továbbiakban: Alaptörvény), valamint az Nsztv.-ben megfogalmazott követelményeknek megfelelnek, mind a jogalkotó, mind a választópolgárok számára egyértelmű, hogy a kérdés támogatásával az Nsztv.-ben rögzített aláírásgyűjtés módjának egy elektronikus felülettel való bővítése a cél. Az elektronikus felület formájának kialakítása, megvalósításának részletszabályai a jogalkotói szabadság keretein belül nyerne meghatározást.
- [5] Az Indítványozó tanács előtt folyamatban lévő, majd felfüggesztett Knk.39.038/2025. számú eljárásban (a továbbiakban: felfüggesztett eljárás) az NVB 14/2025. számú határozatával szemben a népszavazással érintett nagykorú, magyar állampolgár (a továbbiakban: Kérelmező) felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő. Vitatta – egyebek mellett – a kérdés jogalkotói egyértelműségét is. Álláspontja szerint az NVB által hitelesített kérdésből nem derül ki, mit jelent az „elektronikus felületen kitölthető aláírásgyűjtő ív”, mivel nem egyértelmű, hogy az milyen „felületre” vonatkozik. Ez jelentheti egyrészt azt, hogy az aláírásgyűjtők a megszokott módon, az Nsztv. 16. §-a szerint e célra nem tiltott helyen, fizikai térben, a választópolgárokkal személyesen találkozva gyűjtik az aláírásokat, azonban nem kizárólag papír alapon, hanem elektronikai eszköz útján is. A kérdés ugyanakkor úgy is érthető, hogy online térben való aláírásgyűjtést jelent. Ez esetben a jogalkotó feladata olyan, a kérdésben nem specifikált internetes oldal alkalmazására, vagy egyéb felület megalkotására vonatkozó törvényalkotás lenne, amelyben kizárólag az internethasználók tudják támogatóként „aláírni” az adott kezdeményezést. E két lehetséges értelmezés különböző szabályozást igényelne, illetve eltérő választói csoportot céloz, ezért a jogalkotó nem lehetne biztos abban, hogy milyen módon tehet eleget a népszavazásból eredő jogalkotási kötelezettségének.
- [6] A Kérelmező a választópolgárok azonosításának nehézségeivel kapcsolatban előadta, a hitelesített kérdés alapján nem egyértelmű a jogalkotó számára, hogy milyen technikai megoldás útján valósítsa meg az elektronikus felületen való támogatásgyűjtést, és az sem, hogy annak kialakítása során a papír alapon gyűjtött aláírásokra vonatkozó szabályokat is meg kell változtatnia, vagy a jelenlegi papíralapú gyűjtési szabályok mellé kell felépítenie egy, az elektronikus úton való gyűjtésre vonatkozó enyhébb szabályrendszert, vagy esetleg még akkor is a papíralapúhoz hasonló szigorúságú szabályrendszert alkotson meg. E körben az Nsztv. 2. alcímében meghatározott, a népszavazásra javasolt kérdés benyújtásának szabályait, valamint az Nsztv. 19. § (3) bekezdését és az ezzel összefüggésben hozott 22/2020. (VIII. 4.) AB határozat [43] bekezdését is megjelölte.
- [7] Az azonosítás és hitelesítés problémái komoly aggályokat vetnek fel a Kérelmező szerint az elektronikus aláírásgyűjtés bevezetésével kapcsolatban, mivel a kérdés nem ad egyértelmű választ arra, hogy egyáltalán azonosítsák-e a választópolgárokat, és ha igen, akkor milyen módon. Ez azért különösen fontos kérdés, mivel az Nsztv. 24. §-a és a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: Ve.) 120–122. §-ai is kimondottan a papíralapú aláírásgyűjtés ellenőrzésére és hitelesítésére vonatkoznak. Ezzel összefüggésben felvetette, hogy például az Ügyfélkapus azonosítás mint technikai megoldási lehetőség esetén problémát jelent, hogy nem minden választópolgárnak van Ügyfélkapu hozzáférése, és még az elektronikus személyi igazolvány használata sem garantálja, hogy minden állampolgár rendelkezik a megfelelő olvasóeszközzel. Azonosítás hiányában viszont nem ellenőrizhető az Alaptörvény 8. cikkében foglalt, kétszázézer kezdeményezőre vonatkozó követelmény megvalósulása. A Kérelmező a jogalkotói egyértelműség körében arra is felhívta a figyelmet, az Országgyűlés számára nem lenne világos az, hogy milyen biztonsági intézkedések felelnek meg az adatvédelmi és a kiberbiztonsági követelményeknek. Szintén nem derül ki, hogy egy feltehetően enyhébb követelményeket tartalmazó elektronikus aláírásgyűjtési rendszer megalkotása esetén enyhítendők-e a papíralapú aláírásgyűjtéssel kapcsolatos jogsértések szankciói.
- III.**
- [8] Az országos népszavazási kezdeményezésekre vonatkozó kérdések előterjesztése mellett három alkalommal helyi népszavazási kezdeményezésre irányuló kérdést is benyújtottak az NVB-hez: „Egyetért-e Ön azzal, hogy helyi népszavazási kezdeményezést elektronikus felületen kitölthető aláírásgyűjtő íven is lehessen támogatni?”. Ezeket a kérdéseket az NVB a 2018. május 4-én meghozott 967/2018., a 2023. április 27-én meghozott 29/2023., valamint a 2025. március 11-én kelt 15/2025. számú határozataival az Nsztv. 11. §-ára hivatkozással szintén hitelesítette azzal az indokolással, hogy azok az Alaptörvényben, valamint az Nsztv.-ben megfogalmazott követelményeknek megfelelnek.
- [9] A Kérelmező az NVB 15/2025. számú határozatával szemben is felülvizsgálati eljárást kezdeményezett a Kúria előtt, amelyben a jogalkotói egyértelműséget ugyanazokkal az indokokkal vitatta, mint a jelen eljárásra okot adó Knk.39.038/2025. számú ügyben az országos népszavazási kezdeményezés vonatkozásában.
- [10] A Kúria a Knk.39.039/2025/3. számú végzésével a 15/2025. számú NVB határozatot megváltoztatta, és a kérdés hitelesítését megtagadta. Indokolása szerint a választópolgári egyértelműség mellett, azzal egyidejűleg fontos a jogalkotói egyértelműség is, amely alapján a jogalkotó el tudja dönteni, hogy terheli-e, és ha igen, milyen körben jogalkotási kötelezettség. E kérdés alapján egy eredményes népszavazást követően az Országgyűlés több lehetséges, egymással akár szöges ellentétben álló szabályozási megoldás közötti választás elé kerülhet. Az ugyanis megvalósítható úgy is, hogy az elektronikus felületen való aláírásra minden

szempontból a hagyományos aláírásgyűjtés szabályai vonatkoznak, érvényesülnek az Nsztv. 44–46. §-ában foglalt, a helyi népszavazás kitűzésére irányuló választópolgári kezdeményezés támogatására vonatkozó garanciális szabályok, azok megsértésének jogkövetkezményei azonos módon vonhatóak le. Ebben az esetben az elektronikus felület pusztán „papírpótlék” lenne. Lehetséges azonban az is, hogy az elektronikus felületen való támogatásra sajátos szabályokat kell megállapítani, nem szükséges, hogy az aláírást egy választópolgár gyűjtse, ez esetben nem világos, hogy az elektronikus felületen gyűjtött aláírások esetén is alkalmazni kellene-e az Nsztv. 44–46. §-ait. Végül az Országgyűlés a kérdés alapján a helyi népszavazási kezdeményezés támogatására vonatkozó új, egységes rendelkezéseket teljesen szabadon is megállapíthatja. Az Nsztv. 9. § (1) bekezdéséből fakadó követelmény azt jelenti, hogy – mivel az eredményes népszavazás az Országgyűlés törvényalkotási jogkörének alkotmányos korlátozása, mert az abból következő döntéseket meg kell hoznia – a jogalkotási kötelezettség tekintetében a népszavazás eredményének konkrétan és határozottnak kell lennie, vagyis a törvényalkotó számára világosnak kell lennie, milyen tartalmú és irányú jogalkotás szükséges annak érdekében, hogy a népszavazási kezdeményezés célba érjen. Ezt azonban kizárja, ha az Országgyűlés többféle, akár egymással ellentétes szabályozási módon is teljesítheti kötelezettségét. Ilyenkor nem teljesül a jogalkotói egyértelműség követelménye.

- [11] A Kúria a korábbi, 2017. szeptember 5-én hozott Knk.37.424/2017/2. számú végzésével helybenhagyta az NVB 42/2017. számú, az „Egyetért-e Ön azzal, hogy a korrupciós bűncselekmények büntethetősége legalább tizenkét év elteltével évüljön el?” kérdést hitelesítő határozatot. Az indokolása [22] bekezdésében megállapította, hogy „nem okozza a jogalkotói egyértelműség hiányát, ha a népszavazásból eredő jogalkotási kötelezettség többféle módon teljesíthető. A jogalkotó feladata, hogy az alkotmányos követelményekre tekintettel a jogszabály koherenciáját is fenntartva a legmegfelelőbb szabályozási megoldást kiválassza.”.

IV.

- [12] Az Indítványozó tanács szerint a jogegységi eljárás kezdeményezése elkerülhetetlen volt, mivel a Kúria tanácsai a Bszi. 32. § (1) bekezdés b) pontja értelmében a korábbi jogértelmezéstől kizárólag akkor térhetnek el, ha a Jogegységi Panasz Tanács jogegységi határozata ezt lehetővé teszi. Az Indítványozó tanács a Knk.37.424/2017/2. számú végzés [22] bekezdésében foglalt jogértelmezéssel ért egyet, míg a Knk.39.039/2025/3. számú végzéstől és az azzal azonos jogértelmezést tartalmazó más határozatoktól el kíván térni.
- [13] Az Indítványozó tanács szerint a jogalkotói egyértelműség követelményének kritériumait a Kúria már a Knk.37.336/2017/3. számú határozata [19] bekezdésében – a 26/2007. (IV. 25.) AB határozatra utalással – kifejtette, kimondva, az egyértelműség részének tekintendő az is, hogy a népszavazási kérdésben foglalt döntési kötelezettség ne legyen kivitelezhetetlen, végrehajthatatlan,

következményeiben kiszámíthatatlan. Utalt a Knk.37.424/2017/2. számú végzés jogalkotói egyértelműség kérdésében tett megállapításaira is, valamint a Kúria Knk.38.031/2018/2. számú végzésére. Ez az értelmezés áll összhangban az 51/2001. (XI. 29.) AB határozatnak a jogalkotói egyértelműség kérdésében rögzített álláspontjával, amelyet később az Alkotmánybíróság több határozatában – így a 29/2012. (V. 25.) AB határozat Indokolás [29] bekezdésében és a 4/2024. (I. 25.) AB határozat Indokolás [74] bekezdésében – is megerősített. Eszerint az egyértelműség követelményéből csupán az következik, hogy a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés el tudja dönteni: terheli-e jogalkotási kötelezettség, és ha igen, milyen. Erre figyelemmel került megalkotásra az Nsztv. 9. § (1) bekezdése is.

- [14] Ahhoz, hogy a jogalkotói egyértelműség hiánya megállapítható legyen, az NVB határozatával már hitelesített kérdés esetén az szükséges, hogy a felülvizsgálati kérelem legalább valószínűsítse: a kérdésre adott „igen” szavazatok többsége esetén a jogalkotás iránya annyira általános, megállapíthatatlan, hogy a jogalkotás végrehajthatatlan. Ezzel szemben a felfüggesztett ügyben a felülvizsgálati kérelemben – amelynek érvelése megegyezik e tekintetben a Knk.39.039/2025. számú ügyben benyújtott felülvizsgálati kérelemben foglaltakkal – a Kérelmező ezt nem is állította, hanem éppen ellenkezőleg, azt mutatta be, hogy a jogalkotó többféle részletszabályozás és alapvetően kétféle megvalósítási mód között is választhat, de ezen megvalósítási lehetőségek száma nem parttalan, nem meghatározhatatlan.

- [15] A Kúria a Knk.39.039/2025/3. számú végzésében – az Indítványozó tanács szerint a lényegét tekintve a felfüggesztett ügygel azonos kérdésre vonatkozó népszavazási ügyben – a jogalkotói egyértelműség kérdését vizsgálva nem a jogalkotás végrehajthatatlanságát állapította meg, hanem arra a következtetésre jutott, hogy többféle jogalkotási megoldás is lehetséges – mely lehetőségeket részletesen be is mutatta –, és ebből vont le a jogalkotói egyértelműség hiányára vonatkozó következtetést. Ezzel szemben az Indítványozó tanács szerint az, hogy a népszavazásra javasolt kérdés szabályozása az Országgyűlés részéről többféle megoldási lehetőséggel, különböző részletszabályok útján is megvalósítható, még nem teszi a népszavazásra javasolt, az NVB által hitelesített kérdést a jogalkotó számára túlzottan általánossá, kivitelezhetetlenné, következményeiben kiszámíthatatlanná és végrehajthatatlanná. A jogalkotó számos törvényben alkalmazta már az „elektronikus felület” fogalmát, így alappal lehet arra következtetni, azt a népszavazás aláírásgyűjtő ívei vonatkozásában is el tudja majd dönteni, hogy terheli-e jogalkotási kötelezettség, és ha igen, milyen. Ez az értelmezés felel meg a Knk.37.424/2017/2. számú végzés [22] bekezdésében – és a Knk.38.031/2018/2. számú végzés [18] bekezdésében – foglaltaknak, amely szerint a jogalkotói egyértelműség megállapítását nem zárja ki az, hogy a jogalkotási kötelezettség többféleképpen teljesíthető.

- [16] Mindezek alapján az Indítványozó tanács a jogalkotói egyértelműség értelmezésével kapcsolatban a Knk.39.039/2025/3. számú végzés megállapításaival nem ért egyet, így attól a Bszi. 32. § (1) bekezdés b) pontja alapján jogkérdésben el kíván térni, és a Knk.37.424/2017/2. számú végzés [22] bekezdésében foglaltakat – ezáltal a Knk.37.336/2017/3. számú végzés [19] bekezdését és a Knk.38.031/2018/2. számú végzés [18] bekezdését – kívánja követni. Erre figyelemmel az Indítványozó tanács kezdeményezte, hogy amennyiben a Jogegységi Panasz Tanács elfogadja azt az értelmezést, hogy nem eredményezi a népszavazásra javasolt kérdés jogalkotói egyértelműségének hiányát az, ha a jogalkotási kötelezettség többféleképpen teljesíthető, úgy adjon lehetőséget a Knk.39.039/2025/3. számú végzés ettől eltérő megállapításától való eltérésre, és engedélyezze, hogy a jogalkotói egyértelműség kérdését az Indítványozó a Knk.37.424/2017/2. számú végzés [22] bekezdésében foglaltaknak megfelelően értelmezze.
- V.**
- [17] A Kúria elnöke a bírósági ügyvitel szabályairól szóló 14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet 33. § (1) bekezdés c) pontja, valamint a 33/B. § (1) bekezdés a) és b) pontjai alapján elrendelte az előzetes döntéshozatali indítvány soron kívül történő intézését, figyelemmel arra, hogy a jogegységi eljárás alapjául szolgáló ügy elbírálása határidőhöz kötött.
- [18] A Kérelmező nyilatkozatában előadta, hogy az Nsztv. 9. § (1) bekezdésének, az alkotmányos követelményeknek a Knk.39.039/2025/3. számú kúriai végzésben foglaltak teljeskörűen megfelelnek.
- [19] A legfőbb ügyésznek a Bszi. 37. § (2) bekezdése alapján előterjesztett nyilatkozata szerint az Nsztv. országos és helyi népszavazásra irányadó szabályozása a közvetlen, tevékeny és személyes részvételt, az önkéntességet és a garanciális elemek melletti tiltó rendelkezések betartását fogalmazza meg követelményként a választópolgárok kivételes közvetlen hatalomgyakorlásához. A referencialhatározattól való eltérés nem indokolt, ugyanis a jogalkotói egyértelműség követelményét sérti, ha a népszavazásra javasolt kérdés a jogalkotás irányát nem egyértelműen határozza meg, ezáltal a jogalkotási kötelezettség egymással ellentétes módon is teljesíthető.
- VI.**
- [20] A Jogegységi Panasz Tanács elsődlegesen eljárásjogi szempontból vizsgálta az előzetes döntéshozatali indítványt, és ennek eredményeként megállapította, a Bszi. 33. § (2) bekezdésében előírtak teljesültek, az Indítványozó tanács megjelölte, hogy milyen kérdésben és mely okokból kéri a jogegységi eljárásban a jogegységi határozat meghozatalát, javaslatot tett a jogkérdés mikénti eldöntésére, mellékelve az Indítvánnyal érintett bírósági határozatok kiadmányát.
- [21] Az NVB 14/2025. számú határozatára vonatkozó felülvizsgálati kérelem 2025. március 27-én érkezett a Kúriára, azt az Indítványozó tanácsnak az Nsztv. 30. § (1) bekezdése alapján kilencven napon belül, legkésőbb 2025. június 25-én kell elbírálni. Az előzetes döntéshozatali indítvány előterjesztésének időpontja pedig 2025. június 3.
- [22] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése rögzíti a bírósági eljárásokkal szemben támasztott alapvető alkotmányos alapelveket, elvárásokat, közöttük a tisztességes eljáráshoz és az észszerű időn belüli elbíráláshoz való alapvető jogot, amelyek minden bírósági eljárásban – így a népszavazási ügyekben végzett bírósági felülvizsgálat során is – mérceként szolgálnak. A tisztességes eljárás (*fair trial*) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek a figyelembevételével lehet megítélni. Az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való jog a tisztességes eljáráshoz fűződő alapjog egyik részjogosítványa [3024/2016. (II. 23.) AB határozat].
- [23] A tisztességes eljárás, valamint a jogorvoslathoz való jog egyaránt megköveteli, hogy a bíróság törvényi határidőben és megalapozott döntést hozzon. Ez a népszavazási ügyekben sincs másképp, a népszavazás alkotmányos szerepének érvényesülése érdekében sem hagyhatja figyelmen kívül a Kúria a kilencven napos törvényi határidőt. Amennyiben az eljáró tanács álláspontja szerint jogegységi eljárás kezdeményezése szükséges a megalapozott döntés meghozatalához, azt olyan időben kell megtennie, hogy a Jogegységi Panasz Tanács a jogegységi eljárást a rá irányadó szabályoknak eleget téve úgy tudja lefolytatni, hogy – az észszerű határidőben való elbírálás alaptörvényi követelményére és a kilencven napos határidőre is figyelemmel – megalapozott döntést tudjon hozni. A Kúria és eljáró tanácsainak felelőssége, hogy mindezen alapelveknek megfelelően járjon el és hozza meg döntéseit, tegyen eljárási cselekményeket.
- [24] A Kúria és annak Indítványozó tanácsa eljárására előírt határidők betartása érdekében a Jogegységi Panasz Tanács figyelemmel volt arra, hogy az Indítványozó tanácsnak döntését kilencven napon belül kell meghoznia, illetve hogy az előzetes döntéshozatali indítvány elbírálására elegendő időtartam álljon rendelkezésre. Az Indítványozó tanács és a Jogegységi Panasz Tanács is a Kúria tanácsa, eljárásuk – a törvényi szabályozás folytán – egymástól nem független, ezért amennyiben jogszabály a Kúria döntésének meghozatalát határidőhöz köti, a jogegység érdekében előterjesztett előzetes döntéshozatali indítvány alapján jogegységi határozat meghozatalának csak akkor van helye, ha az a döntési határidő megtartását reálisan lehetővé teszi.
- VII.**
- [25] Az Indítványozó tanács a Kúria Knk.37.424/2017/2. és Knk.39.039/2025/3. számú végzéseiben eltérő jogértelmezéseket állított. A Jogegységi Panasz Tanács ezért elsődlegesen vizsgálta: a jogalkotói egyértelműség kérdéskörébe tartozó, alkotmánybírósági követelményen alapuló azon joggyakorlatra vonatkozóan, hogy az Országgyűlés többféle tartalmú normaszöveggel is eleget tehet a népszavazási akaratnak, a Kúria Knk.37.424/2017/2. és Knk.39.039/2025/3. számú végzéseiben van-e és milyen eltérő megállapítás, jogértelmezés, azaz a jogalkotói egyértelműségről e két kúriai végzésben foglaltak – ahogyan az Indítványozó tanács megfogalmazta és állította az indítványban –

- „egymással szemben” állnak-e, és az egyik jogértelmezés alkalmazása esetén a másiktól el kell-e térni.
- [26] A népszavazás olyan közvetlen és kivételes hatalomgyakorlás, amelynek célja, hogy az Országgyűlés hatáskörébe tartozó kérdésben kifejezésre juttassa a választópolgár akaratát. Az Nsztv. 9. § (1) bekezdése értelmében a népszavazásra javasolt kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni, továbbá a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés el tudja dönteni, hogy terheli-e jogalkotási kötelezettség, és ha igen, milyen jogalkotásra köteles.
- [27] Az Alkotmánybíróság számos határozatában értelmezte a népszavazásra bocsátandó kérdéssel szemben támasztott egyértelműség követelményét. A 3/2024. (I. 25.) AB határozat alapján figyelembe veendő 29/2012. (V. 25.) AB határozat [29] bekezdésében az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy „az eredményes népszavazással hozott döntés az Országgyűlésnek az Alaptörvényben szabályozott törvényalkotási jogkörét korlátozza, mivel az Országgyűlés köteles az eredményes népszavazásból következő döntéseket meghozni. Az egyértelműség követelménye a népszavazáshoz való jog érvényesülésének garanciája. Az egyértelműség követelménye ebben az összefüggésben azt jelenti, hogy a népszavazásra szánt kérdésnek egyértelműen megválaszolhatónak kell lennie. Ahhoz, hogy a választópolgár a népszavazásra feltett kérdésre egyértelműen tudjon válaszolni, az szükséges, a kérdés világos és kizárólag egyféleképpen értelmezhető legyen, a kérdésre „igen”-nel vagy „nem”-mel lehessen válaszolni (választópolgári egyértelműség). A kérdés egyértelműségének megállapításakor vizsgálni kell azt is, a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés – az akkor hatályban lévő jogszabályok szerint – el tudja-e dönteni, hogy terheli-e jogalkotási kötelezettség, és ha igen, akkor milyen jogalkotásra köteles (jogalkotói egyértelműség) [vö. 51/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 392, 396.; 25/2004. (VII. 7.) AB határozat, ABH 2004, 381, 386.; 24/2006. (VI. 15.) AB határozat, ABH 2006, 358, 360-361.; 84/2008. (VI. 13.) AB határozat, ABH 2008, 695, 703.]”.
- [28] A Kúria Knk.37.424/2017/2. számú végzésével helybenhagyta az országos népszavazási kezdeményezés ügyben 42/2017. számon meghozott NVB határozatot, amellyel az NVB az „Egyetért-e Ön azzal, hogy a korrupciós bűncselekmények büntethetősége legalább tizenkét év elteltével évüljön el?” kérdést tartalmazó aláírásgyűjtő ívet hitelesítette. A Kúria a kérdést a jogalkotói egyértelműség szempontjából is hitelesítésre alkalmasnak értékelve végzése [22] bekezdésében megállapította: nem okozza a jogalkotói egyértelműség hiányát, ha a népszavazásból eredő jogalkotási kötelezettség többféle módon teljesíthető. A jogalkotó feladata, hogy az alkotmányos követelményekre tekintettel a jogszabály koherenciáját is fenntartva a legmegfelelőbb szabályozási megoldást kiválassza.
- [29] A Kúria a Knk.39.039/2025/3. számú végzésével megváltoztatta az NVB 15/2025. számú, az „Egyetért Ön azzal, hogy helyi népszavazási kezdeményezést elektronikus felületen kitölthető aláírásgyűjtő íven is lehessen támogatni?” országos népszavazásra javasolt kérdést hitelesítő határozatát, és a kérdés hitelesítését megtagadta. Végzésében a jogalkotói egyértelműségre vonatkozóan idézte az Alkotmánybíróság 29/2012. (V. 25.) AB határozatának megállapításait, a Kúria Knk.37.424/2017/2. számú végzését („egy kérdés nem válik megtevesztővé azáltal, hogy a választópolgár nem ismeri előre: a kérdésből következő jogalkotási kötelezettségnek a jogalkotó – az alkotmányos keretek betartásával – pontosan miként tesz eleget”), a Knk.37.338/2015/3. számú döntést („fontos a jogalkotói egyértelműség is, amely alapján a jogalkotó el tudja dönteni, terheli-e, és ha igen, milyen körben jogalkotási kötelezettség”), a Knk.37.995/2017/3. számú végzést („a törvényalkotó számára világosnak kell lennie, hogy milyen tartalmú és irányú jogalkotásra köteles annak érdekében, hogy a népszavazási kezdeményezés célba érjen. Ebből is következően az országos népszavazásra irányuló kérdés nemcsak jogalkotásra, hanem valamely tárgyú jogalkotástól való tartózkodásra is irányulhat.”). E végzése [30], [31], [32] bekezdéseiben a Kúria azt állapította meg: „A kérdés alapján egy eredményes népszavazást követően az Országgyűlés több lehetséges, egymással akár szöges ellentétben álló szabályozási megoldás közötti választás elé kerülhet. [...] A jogalkotói egyértelműséget sérti, ha az eredményes népszavazásból fakadó jogalkotási kötelezettségét az Országgyűlés többféle, akár egymással ellentétes szabályozási módon is teljesítheti. [...] a törvényalkotó számára világosnak kell lennie annak, milyen tartalmú és irányú jogalkotás szükséges annak érdekében, hogy a népszavazási kezdeményezés célba érjen. Ezt azonban kizárja, ha az Országgyűlés többféle, akár egymással ellentétes szabályozási módon is teljesítheti kötelezettségét. Ilyenkor nem teljesül a jogalkotói egyértelműség követelménye.”
- [30] A Jogegységi Panasz Tanács hangsúlyozza, a népszavazást kezdeményezők számára az Nsztv. nem írja elő, hogy pontos normaszöveget fogalmazzanak meg, ez az eredményes népszavazást követően a törvényalkotó Országgyűlés hatáskörébe tartozik. A jogalkotóra háruló kötelezettség annak kimunkálása, hogy milyen jogtechnikai megoldással végzi a feladatát. A 29/2012. (V. 25.) AB határozat [29] bekezdésében megjelölt 24/2006. (VI. 15.) AB határozatban rögzített alkotmánybírói követelmény szerint: „A népszavazáson eldöntött kérdésekben az Országgyűlés többféle tartalmú normaszöveggel is eleget tehet a népszavazási akaratnak.”
- [31] A jogalkotói egyértelműség kérdésében a Knk.37.424/2017/2. és a Knk.39.039/2025/3. számú kúriai végzésekben foglaltak nem ellentmondóak és megfelelnek az alkotmánybírói követelményeknek. A Knk.39.039/2025/3. számú végzésben követte a Kúria azt a követelményt, hogy a népszavazási akaratot az Országgyűlés többféle tartalmú jogszabálysöveggel teljesítheti, nincs tehát ebben eltérés a Knk.37.424/2017/2. számú döntésben foglaltaktól. A feltett kérdéshez tartozó tényállás vizsgálatának eredményeként jutott arra a további és többlettartalmat magában foglaló megállapításra a

- Knk.39.039/2025/3. számú végzésében, hogy a többféle szabályozási mód akkor sérti a jogalkotói egyértelműséget, ha az Országgyűlés a jogalkotói kötelezettségét egymással ellentétes (amelyhez legalább kettő szükséges) szabályozási módon is teljesítheti.
- [32] A Jogegységi Panasz Tanács az előzetes döntéshozatali indítványban előterjesztett kérdésben (jogalkotói egyértelműség) a Knk.37.424/2017/2. és a Knk.39.039/2025/3. számú kúriai végzésekben tartalmuk alapján eltérést nem állapított meg.
- VIII.**
- [33] A Jogegységi Panasz Tanács ezt követően – a Knk.39.039/2025/3. számú végzésben megfogalmazott többlettartalom okán is – vizsgálta a Knk.37.424/2017. és a Knk.39.039/2025. számú eljárások ügyszabadságát.
- [34] Az Indítványozó tanács eljárásában vizsgált kérdés: „Egyetért-e Ön azzal, hogy országos népszavazási kezdeményezést elektronikus felületen kitölthető aláírásgyűjtő íven is lehessen támogatni?” és a Knk.39.039/2025. számú eljárásban értékelt kérdés: „Egyetért-e Ön azzal, hogy helyi népszavazási kezdeményezést elektronikus felületen kitölthető aláírásgyűjtő íven is lehessen támogatni?” csak abban különbözik, hogy országos, illetve helyi a népszavazási kezdeményezés, az NVB kérdéseket hitelesítő határozatainak jogi indokolása szövegazonos. A kérelmező pedig – az Indítványozó tanács Indítványa szerint is – mindkét eljárásban a jogalkotói egyértelműséget ugyanazokkal az indokokkal vitatta.
- [35] A jogegység követelményét az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése rögzíti, kimondva, hogy a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét. A Kúria e feladatát az ítélezése során akkor teljesíti, ha a közölt kúriai döntéseiben elfogadott jogértelmezést, elvi megállapítást (ratio decidendi) az azonos ügyekben követi.
- [36] A határozatokban kifejtett jogértelmezések összehasonlítása nem lehet absztrakt, mivel azok egyrészt a konkrét tényállások vonatkozásában értelmezték az alkalmazandó jogszabályokat, másrészt pedig ezt csak az adott ügyben előterjesztett kérelmek keretei között tehetők meg. Az érintett határozatoknak az általuk elbírált tény- és jogkérdésekre vonatkozó lényegi összevethetősége az, ami megkövetelhető. Amennyiben viszont nincs meg ez az ügyek közötti azonosság, akkor vonatkozásukban, mint eltérő háttérű bírói döntések között, sem jogilag, sem tágabb értelemben nem értelmezhető a jogegység (Jpe.I.60.005/2021/5., Indokolás [30], Jpe.II.60.030/2022/8., Indokolás [43], Jpe.I.60.055/2022/10., Indokolás [28], [29]). Az a tény, hogy különböző kérdésekre irányuló népszavazási kezdeményezés során az Nsztv.-t kell alkalmazni, önmagában ügyszabadságot nem eredményez.
- [37] A Knk.39.039/2025. számú eljárásban feltett kérdés: „Egyetért-e Ön azzal, hogy a korrupciós bűncselekmények büntethetősége legalább tizenkét év elteltével évüljön el?” korrupciós bűncselekményekkel, büntetőjogban szabályozott elévülési idővel, büntethetőséggel, büntetési tételekkel kapcsolatos, amely a népszavazási aláírásgyűjtés kérdésének vizsgálata során felmerülő (kivitelezés, hely, forma, ellenőrzés, hitelesítési garancia) kérdésekkel nem összevethető, ahogyan az irányadó jogszabályok, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) és az Nsztv. sem.
- [38] A kezdeményező részéről megfogalmazott kérdésből következő, a jogalkotóra háruló egyirányú és egyértelmű kötelezettség: a legalább tizenkét év elévülési időért a büntetőjogi jogszabályok módosítása „a legmegfelelőbb szabályozási megoldás kiválasztásával” (Knk.37.424/2017/2.) továbbá nem alkalmas az összevethetőségre az aláírásgyűjtés és az elektronikus felület összekapcsolása miatt nem ismert irányú és tartalmú – ezért a népszavazási kezdeményezés céljának eredményére is aggályos – jogalkotói kötelezettséggel.
- [39] A Jogegységi Panasz Tanács az összevethetőség hiányát állapította meg a Knk.37.424/2017/2. és a Knk.39.039/2025/3. számú kúriai végzések között azzal, hogy a Knk.39.039/2025. és az Indítványozó tanács eljárásában a feltett kérdések, az NVB határozatai és a kérelmező felülvizsgálati kérelmei között nincsen lényegi eltérés.
- IX.**
- [40] Az Indítványozó tanács azért kezdeményezte a jogegységi eljárást, hogy a Knk.39.039/2025/3. számú végzéstől eltérhessen a Knk.37.424/2017/2. számú végzés követése érdekében.
- [41] A Kúria nem csak ítélező tevékenységet végez, fontos alkotmányos feladata a jogegységesítés is. Széttartó joggyakorlat esetén a jog kiszámíthatatlan, önkényes ítékezésre ad lehetőséget, ilyenkor sérül a jogbiztonság, ezáltal a jogállamiság alkotmányos követelménye. A jogegység biztosítása, a jogbiztonság garantálása ezért nemcsak a jogalkotó szervek, hanem a bíróságok feladata is. Az egységes és következetes jogértelmezés a jogállamiság részét képező jogbiztonság fontos garanciája, stabilitást, kiszámíthatóságot biztosít, ezáltal csökkenti az önkényes döntéshozatal lehetőségét. Előfordulhat, hogy a jogszabály alkalmazása óta eltelt időszakban szerzett tapasztalatok alapján meghaladottnak tűnik a joggyakorlat, de felmerülhet, hogy az eredetileg kialakított jogértelmezés eleve téves volt. A Kúria jogegységesítő alkotmányos feladatát akkor teljesíti, ha ilyen esetben a jogi normát ismételtlen megvizsgálja és szükség szerint – eltérve korábbi álláspontjától – újraértelmezi azt. (3/2023. JEH)
- [42] A Jogegységi Panasz Tanács a döntésének meghozatala során kiemelt figyelmet fordított a népszavazási ügyekkel, különösen az egyértelműség követelményével kapcsolatos alkotmánybírói gyakorlatra.
- [43] Az Alkotmánybíróság szerint a népszavazás alkotmányos joga a népfelőlés alapján, a népszavazás a népszuverenitás gyakorlásának olyan formája, amely a parlamentáris rendszerben a hatalom képviselői gyakorlásának kiegészítésére, befolyásolására irányul, tehát komplementer jellegű. A közvetlen hatalomgyakorlás a népszuverenitás gyakorlásának kivételes formája, amely azonban kivételes megvalósulása eseteiben a képviselői hatalomgyakorlás fölött áll. A népszavazásban való részvételhez való jog céljaként rögzíthető, hogy a közhatalom – közvetlen formában történő – gyakorlását biztosítsa, mint alanyi jog kiterjed a

- népszavazás kezdeményezésére, támogatására (beleértve az aláírást és aláírások gyűjtését), illetve a szavazásban való részvételre [31/2013. (X. 28.) AB határozat]. A népszavazás tehát a képvisleti hatalomgyakorlás korlátozása kivételes esetekben, amikor a választói akarat a népszavazási kérdésre adott válaszon keresztül gyakorolja a jogalkotást az Alaptörvény és az Nsztv. által meghatározott keretek (pl.: kizárt tárgykörök, egyértelműség követelménye) között.
- [44] Az Alkotmánybíróság által 2001-ben [51/2001. (XI. 29.) AB határozat] kidolgozott „egyértelműségi teszt” szerint a választói egyértelműség követelménye azt jelenti, a kérdés megfelel a magyar nyelv nyelvtani szabályainak, a választópolgárok értik, átlátják a kérdés lényegét, jelentőségét annak érdekében, hogy tudatos, átgondolt szavazataikkal meghatározott irányba tereljék az Országgyűlés jogalkotói munkáját. A jogalkotói egyértelműség oldalán pedig az a kritérium, hogy az érvényes és eredményes népszavazás esetén az Országgyűlés el tudja dönteni, hogy van-e jogalkotási feladata és ha igen, akkor annak mi a tartalma. Az Alaptörvény 8. cikk (1) bekezdésének utolsó mondata értelmében „[a]z érvényes és eredményes népszavazáson hozott döntés az Országgyűlésre kötelező”. A kötelezettség tartalma, a jogalkotás célja és iránya egyértelműen ki kell derülnön a kérdésből annak érdekében, hogy a népszavazási kezdeményezés célba érjen (Knk.37.340/2015/3.).
- [45] Az Alkotmánybíróság a 3/2024. (I. 25.) AB határozatában megállapította, hogy a Kúriának az Nsztv. 9. § (1) bekezdésének jogértelmezése során figyelemmel kell lennie az Alaptörvény 28. cikkében meghatározott jogértelmezési szabályokra. Amennyiben a jogértelmezése túlterjeszkedik az egyértelműség fogalmán, kitágítja az értelmezési kereteket, figyelmen kívül hagyja a jogértelmezési szabályokat, kiüresíti a hitelesítés jogintézményének tartalmi szegmensét, ezzel az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét okozza. A jogalkalmazónak az Nsztv. 9. § (1) bekezdésének alkalmazása során figyelemmel kell lennie az egyértelmű szó értelmezési hatáira, ellenkező esetben alaptörvény-ellenesen tulajdonít a törvényhelynek olyan többletjelentést, amit az nem tartalmaz, ezért nem felel meg az Alaptörvény 28. cikke szerinti mércének.
- [46] Az Alaptörvény 28. cikke a bíróságokra nézve kifejezetten (*expressis verbis*) rögzíti az Alaptörvénnyel összhangban lévő, alkotmánykonform értelmezés kötelezettségét. Az Alaptörvény e cikke az alkotmánykonform értelmezés követelményeit a jogszabályok bíróság általi alkalmazása körében határozza meg, mivel azonban a népszavazás a közvetlen hatalomgyakorlás megnyilvánulásaként – főszabályként – jogalkotásra irányul, a Kúria a népszavazási kérdés hitelesítésekor sem tekinthet el ezen alaptörvényi rendelkezés érvényre juttatásától [33/2021. (XII. 22.) AB határozat, Indokolás [31], 4/2024. (I. 25.) AB határozat, Indokolás [63]]. A jogszabályalkotási tevékenység kétségtelenül az állami szervek kiemelt, legfontosabb közhatalmi jogosítványa. Az alkotmányok meghatározzák (kizárólagosan), hogy mely állami szervek milyen jogszabályt alkotnak [vö. Alaptörvény R) cikk (1) bekezdés, T) cikk]. A jogszabályalkotás tehát kétségtelen közhatalmi – s valójában a közhatalom által a közhatalom számára monopolizált – tevékenység. Az állam látja el, a közhatalom birtokában magatartási szabályokat határoz meg, melyek betartatásáról, s az azokkal kapcsolatos jogviták eldöntéséről – alkotmányos alapon – intézmények gondoskodnak (3221/2024. (VI. 25.) AB végzés, Indokolás [45], [51]).
- [47] A Jogegységi Panasz Tanács megállapította, hogy a Kúria a Knk.39.039/2025/3. számú végzésében az Alkotmánybíróság által kijelölt értelmezési keretet megtartotta, és a jogalkotói egyértelműség kapcsán az Alkotmánybíróság 29/2012. (V. 25.) AB határozatára, valamint a kialakult kúriai joggyakorlatra alapítottan döntött arra is figyelemmel, hogy a jogalkotói egyértelműség alakritériuma: az Országgyűlés számára világos legyen, hogy a népszavazás eredménye mire kötelezi. A kötelezés tartalmának kellően konkrétnek és határozottnak kell lennie, a törvényalkotó számára világosnak kell lennie, hogy milyen tartalmú és irányú jogalkotásra köteles annak érdekében, hogy a népszavazási kezdeményezés célba érjen (Knk.39.039/2025/3., Indokolás [24], [31]).
- [48] A Kúria e végzésében elvi tartalomként rögzítette, hogy a jogalkotói egyértelműséget sérti, ha az eredményes népszavazásból fakadó jogalkotási kötelezettségét az Országgyűlés többféle, akár egymással ellentétes szabályozási módon is teljesítheti. A Jogegységi Panasz Tanács kiemeli, hogy egyetlen kúriai – vagy más bírósági – döntést sem lehet leredukálni annak elvi tartalmára, azt nem lehet elvonatkoztatni a döntés teljes szöveggörnyezetétől. A Knk.39.039/2025/3. számú végzés [26]–[29] bekezdéseiben a Kúria részletesen elemezte az Nsztv. 44–46. §-aiban foglalt, a helyi népszavazás kitűzésére irányuló választópolgári kezdeményezés garanciális szabályait, és ütköztette a feltett kérdéssel. Az Nsztv. 15–17. §-ainak az országos népszavazás elrendelésére irányuló választópolgári kezdeményezésre vonatkozó garanciális szabályai azonosak a 44–46. §-okban rögzített, a helyi népszavazás kitűzésére irányuló választópolgári kezdeményezést érintő garanciális rendelkezésekkel. A választói és a jogalkotói egyértelműséget nem lehet egymástól hermetikusan elzárva értelmezni. A jogalkotó feladata a legmegfelelőbb szabályozási megoldás kiválasztása abban az esetben, ha a kérdésből az egyféleképpen érthető cél jogtechnikailag többféle módon valósítható meg, e kérdésben a Kúria közzétett joggyakorlata egységes, módosításra, eltérő jogértelmezésre nincs szükség.
- [49] Az Alaptörvény 28. cikkében meghatározott értelmezési alapelvnek – a XXVIII. cikk (1) bekezdésére is figyelemmel – az a jogértelmezés felel meg, amely a népszavazás alkotmányos rendeltetését kiemelve vizsgálja a népszavazásra feltenni javasolt kérdés egyértelműségét és a népszavazási kezdeményezés célját. A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a Knk.39.039/2025/3. számú végzés [31] bekezdésében foglaltakat irányadónak értékeli, „a törvényalkotó számára egyértelműnek kell lennie, hogy milyen tartalmú és irányú jogalkotásra köteles annak érdekében, hogy a népszavazási kezdeményezés célba érjen”, amely

- egymással ellentétes szabályozási megoldásokkal nem teljesülhet. Az Indítványban megfogalmazott jogkérdésben a jogalkotói egyértelműség körében a Kúria joggyakorlata tehát összhangban van a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel.
- [50] A Kúria Knk.39.299/2022/2. számú döntésében is azt állapította meg, hogy nem felel meg az egyértelműség követelményének az a népszavazásra indítványozott kérdés, amely azt követően bizonytalan helyzetet eredményez a további feladatok tekintetében.
- [51] A Jogegységi Panasz Tanács mivel
- az előzetes döntéshozatali indítványban előterjesztett kérdésben (jogalkotói egyértelműség) a Knk.37.424/2017/2. és a Knk.39.039/2025/3. számú kúriai végzésekben tartalmuk alapján eltérést nem állapított meg;
 - az összevethetőség hiányát értékelte a Knk.37.424/2017/2. és a Knk.39.039/2025/3. számú kúriai végzések között azzal, hogy a Knk.39.039/2025. és az Indítványozó tanács eljárásában a feltett kérdések, az NVB határozatai és a kérelmező felülvizsgálati kérelmei között nincsen lényegi eltérés;
 - a jogalkotói egyértelműség körében a Kúria joggyakorlata összhangban van a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel,
- ezért azt állapította meg, hogy a BHGY-ban közzétett jogértelmezésétől való eltérés nem indokolt.
- [52] Mindezek folytán az Nsztv. 15–17. §-ai és 44–46. §-ai alapján a népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő íve elektronikus felületen nem tölthető ki.
- [53] A jogalkotói egyértelműség megköveteli: a törvényalkotó számára egyértelműen meghatározott legyen, milyen tartalmú és irányú jogalkotásra köteles annak érdekében, hogy a népszavazási kezdeményezés célba érjen. Ez a követelmény nem teljesül, ha a kérdésre adott válasz különböző, akár egymással ellentétes jogszabály megalkotását is lehetővé teszi, ezért következményében kiszámíthatatlan.
- [54] A Jogegységi Panasz Tanács az előzetes döntéshozatali indítvány vizsgálatát elvégezte. A jogegységi határozat meghozatalát azonban a Bszi. 40. § (1) bekezdése alapján mellőzte. Ennek indoka az, hogy a Bszi. 42. § (1) bekezdése alapján a jogegységi határozatot közzé kell tenni a Magyar Közlönyben, a határozat a bíróságokra a közzététel időpontjától kötelező. Ehhez képest az előzetes döntéshozatali indítvány előterjesztésére olyan időpontban került sor, hogy még a Jogegységi Panasz Tanács soron kívüli eljárása mellett sem biztosítható, hogy az Indítványozó tanács a Knk.39.038/2025. számú ügyet a rendelkezésére álló kilencven napos határidőn belül, legkésőbb 2025. június 25-én elbírálja. A törvényi határidő megtartása alól pedig a Jogegységi Panasz Tanács eljárása – miként az Alkotmánybíróság vagy az Európai Unió Bírósága eljárása – sem ad felmentést.
- Budapest, 2025. június 16.
- Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Kurucz Krisztina s.k. előadó bíró, Dr. Varga Zs. András s.k. bíró, Dr. Balogh Zsolt Péter s.k. bíró, Dr. Bartók Levente s.k. bíró, Dr. Csák Zsolt s.k. bíró, Dr. Cseh Attila s.k. bíró, Dr. Darák Péter s.k. bíró, Dr. Domonyai Alexa s.k. bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Dr. Dzsula Marianna bíró helyett, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Dr. Farkas Attila bíró helyett, Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Dr. Hajdu Edit bíró helyett, Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor s.k. bíró, Dr. Kovács András s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Dr. Sperka Kálmán s.k. bíró, Dr. Tanczos Rita s.k. bíró
- Dr. Kovács András bíró többségi határozattól eltérő álláspontja*
- [55] Mint az indítványozó tanács tagja, figyelemmel a soron kívüli eljárásra, a kevesebb mint két napos eltérő álláspont előterjesztésére nyitva álló határidőre is, visszautalok a jogegységi végzésben is rögzített indítványozói álláspontra, és ez alapján a végzés indokolásának az elbírálandó jogkérdésre vonatkozó érdemi álláspontjával nem értek egyet.
- [56] Olyan eljárási keretek között, amikor az indítványozó tanács tagjai nem kizártak a jogegységi panasz tanács eljárásából, fontosnak tartom megjegyezni a sajátos eljárási helyzetre tekintettel, hogy további önálló eltérő álláspont kifejtését az ügy érdemében – az indítványban foglaltakon túl – nem tartom helyesnek, a tisztességes eljárási keretek fenntartása érdekében e körben önmérséklet, önként vállalt korlátozás indokolt.
- [57] Az eltérő álláspontom kifejtésére ezért nem ebből az okból került sor, hanem kizárólag a jogegységi végzés [55] bekezdése, és az ebből következő rendelkező rész indukálta. Nem értek egyet azzal a megállapítással, hogy a jogegységi eljárás időtartama az alapeljárásra nyitva álló 90 napos határidőbe beszámítana, és különösen nem értek egyet azzal, hogy ez a jogegységi határozat meghozatalának mellőzéséhez vezethetne.
- [58] Az indítványozó tanács ügyében irányadó – eltérő rendelkezés hiányában – az Nsztv. 1. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó választási eljárásról szóló 2013. évi XXVI. törvény (Ve.) 228. § (2) bekezdésének utaló szabálya folytán érvényesülő közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (Kp.) 32. §-ából és a 36. § (1) bekezdés e) pontjából következően a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 128. § (4) bekezdése értelmében az eljárás felfüggesztésével minden határidő megszakad, és az eljárás folytatásától a határidők újratekintődnek. Ez vonatkozik az Nsztv. 30. § (1) bekezdésében foglalt 90 napos határidőre is. A „megszakadás” azt jelenti, hogy a teljes felfüggesztés időtartama nem számít bele a határidőbe, a megszakadás időpontjától a határidő újból kezdődik, azaz új alapidőszámítás indul. Ha a jogalkotónak ezzel ellentétes szándéka lett volna, úgy azt az Nsztv.-ben kellett volna rögzítenie, azaz ki kellett volna zárnia minden olyan eljárást, amely a 90 napos határidő megszakadását eredményezheti. Az Nsztv. ismeri a felfüggesztés jogintézményét.

- [59] Ebből következően fel sem merülhetett volna, hogy határidő késedelem a jogegységi eljárás lefolytatása miatt bekövetkezhessen, sőt, a felfüggesztés következményeként kifejezetten a határidők meghosszabbodnak, mivel újrakezddőnek, szemben az [55] bekezdésében foglaltakkal. Ugyanez vonatkozik az Alkotmánybíróság vagy az Európai Bíróság eljárása miatti eljárás felfüggesztésére is.
- [60] Ellenkező esetben ezekre az eljárásokra semmilyen határidővel rendelkező eljárásban nem kerülhetne sor, ami nyilvánvalóan nem így van. Csak utalok arra, hogy a régi Pp. XX. fejezete szerinti közigazgatási perekben minden felülvizsgálati eljárásra 120 napos határidő állt rendelkezésre, amely ezen [55] bekezdés szerinti értelmezés esetén azt jelentette volna, hogy mind az Alkotmánybíróság, mind az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárása általánosan kizárt lett volna. Ez nemcsak hogy nem így volt, hanem épp ellenkezőleg. Az Alkotmánybíróság és az Európai Bíróság megkeresése, ha annak törvényes feltételei fennállnak, hivatalból kötelező.
- [61] Az is biztosan állítható, hogy az olyan bírósági eljárásokban, amelyekhez a törvény véghatáridőt ír elő, ezen elv alapján teljesen lehetetlen volna a felfüggesztés jogintézménynek alkalmazása. Ez pedig nyilvánvalóan nem így van, és ellentétes – nagyon kivételes esetektől eltekintve, ahol a tisztességes és szigorú véghatáridőt feltétlenül megköveteli, melyet esetről-esetre kell vizsgálni – mind az Alaptörvény XXVIII cikk (1) bekezdés tisztességes és észszerű határidőn belül történő elbírálásának elvével, mind az Európai Emberi Jogi Egyezmény 6. cikkének előírásaival. Egy nem észszerű határidőben elbírált, hanem konkrét véghatáridő miatt az észszerűnél rövidebb határidő alatt meghozott, ekként nem kellően alapos és nem kielégtető – pláne végső – bírói döntés a tisztességes eljárás követelményeibe ütközhet, ahogy egy indokolatlan elhúzó eljárás is sértheti a tisztességes és észszerű határidőn belül való eljárás elvét akkor is, ha egyébként nincs véghatáridő, vagy a jogszabályok által biztosított határidők nem kerültek túllépésre.
- [62] Jelen konkrét ügyben is az Nsztv. 30. § (1) bekezdése szerinti 90 napos határidő éppen arra szolgál, hogy hitelesíthető kérdés esetén az aláírások gyűjtése záros határidőn belül meg tudjon kezdődni, amíg az adott kérdés közeleti szempontból aktuális. Ehhez képest jelen konkrét ügyben a tisztességes szabályok éppen amellel szólnak, hogy ha az aláírások gyűjtésének megkezdésére kizárólag előzetes döntéshozatali eljáráson keresztül merülhet fel reális lehetőség, akkor erre néhány hónapnyi várakozás ellenében sor kerüljön. Hangsúlyozandó, hogy határidő késedelemről ez esetben sincs szó. Az viszont semmilyen jogos érdeket nem szolgál, ha mindenáron 90 napon belül egy hitelesítést megtagadó, tehát további jogot nem biztosító döntés meghozatalához ragaszkodva egyébként rendelkezésre álló, és jog szerint kötelezően igénybe veendő jogintézmények figyelmen kívül hagyására kerüljön sor.
- [63] Az indítványozó tanács ügye, annak felfüggesztése folytán nem volt folyamatban, az befejezett ügyként várja jelen jogegységi döntést. A határidők e befejezett ügyben, az ügy újra indulásakor újrakezddőnek.
- [64] Emellett az [55] bekezdésben képviselt álláspontból az következne, hogy a Kúria indítványozó tanácsának a határidők betartása érdekében a felfüggesztett ügyben az ügy folytatásáról kéne, hogy rendelkezzen jelen jogegységi végzés Magyar Közlönyben való megjelenése előtt annak ellenére, hogy a folytatásra okot adó körülmény kizárólag a szabályosan kihirdetett jogegységi végzés lehet. Ezért két okból is lehetetlen követelményt fogalmaz meg a jogegységi végzés. Egyrészt úgy írja elő a június 25-ig történő kötelező befejezést, hogy az szabályosan fogalmilag nem történhetne meg a jogegységi végzés kihirdetése előtt, másrészt a jogegységi végzést annak hivatalos ismerete hiányában az eljáró tanács szabályos eljárással nem tudja követni, ezért a jogegységi végzés informális tudomásszerzés alapján történő eljárásra kényszeríti.
- [65] A fentebb kifejtettek miatt is a tervezet VI. fejezete értelmetlen és felesleges. Az indítványozó tanács határidő mulasztása, késedelmé nem állapítható meg. Mivel az indítványozó tanács álláspontja jogkérdésben eltért a Knk.39.039/2025. számú kúriai határozatban foglalt jogértelmezéstől, nem volt más lehetősége, mint előzetes döntéshozatali indítványt benyújtani a Jogegységi Panasz Tanácshoz. Az, hogy a tisztességes eljárás követelményét szem előtt tartva megalapozott előzetes döntéshozatali indítványt kívánt (és köteles is volt) benyújtani nem róható az indítványozó tanács terhére, emiatt a kérdés elbírálásának mellőzésével nem szankcionálható.
- [66] Emellett ellentétes a végzés érdemi tartalma a Bszi. 40. § (2) bekezdésével, mivel a határozat meghozatalát mellőző végzés nem tartalmazhat a jogegységi kérdés érdemére vonatkozó álláspontot, hanem kizárólag a határozathozatal mellőzésének indokairól adhat számot.
- [67] Mindenkor alapelv, hogy amennyiben a bíróság (Kúria) eljárási okból mellőzi az érdemi döntést, akkor az ügy érdemére megállapításokat (főszabály szerint) nem tehet, az indokolás sem irányulhat az ügy érdemének az eldöntésére és nem adhat érdemi iránymutatást.
- [68] Jogszabályokkal ellentétes érdemi indokolás egy eljárási végzésben, illetve téves határidő értelmezés egyaránt és egymást erősítően célszerűtlen is. Hiszen a jogegységi végzésnek nincs jogegységi hatályú kötelező ereje, és ha az indítványozó tanács saját jól megindokolt álláspontját tartja fenn az ügy érdemében hozott határozatában, akkor az a jogegységi panasz eljárásban lesz támadható. A végzés azáltal, hogy érdemben is állást foglal ugyanakkor az ügyben – bár nem kötelező erővel – azt is eredményezi, hogy amennyiben a jogegységi panasz tanács saját végzéséhez tartani kívánja magát, akkor a támadott határozatot meg fogja semmisíteni, melyet követően a 90 nap újra kezdődik, csak az eljárás jelentősen elhúzódik.
- [69] Ez az értelmezés tehát az Alaptörvény 28. cikke folytán kötelezően figyelembe veendő jogalkotói céllal ellentétes eredményre vezethet az Nsztv. 30. § (1) bekezdése vonatkozásában.
- [70] Amennyiben pedig az eljáró tanács saját indítványban foglalt jobb meggyőződése ellenére a jogegységi végzés tartamát tekinti iránymutatásnak, akkor olyan módon kerül sor az ügyben eljáró tanács

döntésének befolyásolására, amely nem felel meg a törvényben biztosított jogegységi eszközök által biztosított és rendelkezésre álló jogi eszközöknek.

Budapest, 2025. június 18.

Dr. Kovács András s.k.
bíró

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

2021. Az Alaptörvény 28. cikkében foglalt azon kötelezettség, amely szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik, és a jogszabályok céljának megalkotása során elsősorban a jogszabály preambulát, illetve a jogszabály megalkotására vagy a módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni, módosításra vonatkozó indokolás esetében a módosított jogszabályhely tekintetében értelmezendő. Az a jogalkotói indokolás, amely utólagosan, egy más jogszabályhoz kapcsolódóan kívánja egy korábbi jogszabály esetében a bírósági jogértelmezést irányítani, csak abban az esetben vehető figyelembe, ha ez az értelmezés önmagában az értelmezni kívánt jogszabályban megtalálható, annak lehetséges értelmezésére vonatkozik.

A jogszabály indokolása a jogszabályt csak értelmezheti, a jogszabályban magában meglévő értelmezési lehetőségekre vonatkozhat, de az abban nem szereplő jogalkotást nem pótolhatja [Alaptörvény 28. cikk; 2010. évi CXXX. törvény 2. § (1) bek.; Btk. 1. § (1) bek.].

II. 2024. január 1-jétől 2024. május 10. napjáig a nemzeti köznevelésről szóló törvény nem határozott meg olyan esetet, amikor a pedagógus, valamint a nevelő- és oktatómunkát közvetlenül segítő alkalmazott a Btk. a közfeladatot ellátó személy elleni erőszakról szóló 311. §-ban meghatározott bűncselekmény tekintetében közfeladatot ellátó személynek minősülne, így ebben az időszakban a büntetőjogi védelem hiányzott [2011. évi CXCV. törvény 27. § (2) bek., (5) bek., 62. § (1) bek., 66. §; Btk. 1. § (1) bek., 459. § (1) bek. 12. pont i) alpont; 5/2018. Büntető jogegységi határozat].

[1] A járásbíróság a bíróság elé állítás során megtartott nyilvános tárgyaláson meghozott ítéletében a fiatalkorú terheltet bűnösnek mondta ki közfeladatot ellátó személy elleni erőszak bűntettében [Btk. 311. §, 310. § (1) bek. c) pont] és testi sértés vétségében [Btk. 164. § (1) bek., (2) bek.]. Ezért őt – halmazati büntetésül – 6 hónap szabadságvesztés-büntetésre ítélte. A szabadságvesztés-büntetés végrehajtási fokozatát fiatalkorúak fogházában állapította meg. A szabadságvesztés végrehajtását 2 évi próbaidőre felfüggesztette és megállapította, hogy a fiatalkorú terhelt a felfüggesztés próbaidéje alatt pártfogó felügyelet alatt áll. A bíróság külön magartartási szabályként előírta a fiatalkorú terhelt részére, hogy általános iskolai tanulmányait fejezze be, továbbá indulatkezelési tréningen vegyen részt. Kötelezte a fiatalkorú terheltet 42 200 forint büntetőjogi költség megfizetésére. A járásbíróság ítélete 2024. január 19. napján jogerőre emelkedett.

[2] A vármegyei főügyészség – a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjában foglalt okból előterjesztett – felülvizsgálati indítványában a jogerős ügydöntő határozat megváltoztatását indítványozta.

[3] A felülvizsgálati indítvány szerint a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak bűntettében, ezért e vád alóli felmentése és erre tekintettel a kiszabott büntetés enyhítése indokolt. Az indítvány indokolásában kifejtette, hogy az elkövetés időpontjában a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Nkt.) 66. §-a nem tartalmazta azt a korábban 2023. december 31. napjáig hatályos, az Nkt. 66. § (2) bekezdésében szereplő rendelkezést, hogy a pedagógus, valamint a nevelő- és oktatómunkát közvetlenül segítő alkalmazott az óvodai nevelőmunka, az iskolai és kollégiumi nevelő- és oktatómunka, valamint a pedagógiai szakszolgálat ellátása során a gyermekekkel, tanulókkal összefüggő tevékenységgel kapcsolatban a Büntető Törvénykönyvről szóló törvény szempontjából közfeladatot ellátó személy. A pedagógusok életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény 171. § (57) bekezdésének 9. pontja 2024. január 1. napjával hatályon kívül helyezte az Nkt. 66. § (2) bekezdését, ezért a bűncselekmény elbírálásának idején a Btk. 459. § (1) bekezdés 12. pont i) alpontjában meghatározott értelmező rendelkezés elvesztette a háttér jogszabályi alapját, kiüresedett. Így a cselekmény elbírálásakor az Nkt. nem határozott meg olyan eseteket, amikor a pedagógus a Btk. 459. § (1) bekezdés 12. pont i) alpontjának értelmezése szempontjából közfeladatot ellátó személynek minősült volna, ezért törvénysértő módon került sor a fiatalkorú terhelt bűnösségének kimondására közfeladatot ellátó személy elleni erőszak bűntettében. A felülvizsgálati indítvány hivatkozott arra is, hogy időközben 2024. május 11-i hatállyal az Nkt. 62. § (1) bekezdésébe a korábbi 66. § (2) bekezdésével egyező szöveg került vissza, így attól az időponttól számítottnak a Büntető Törvénykönyv szerinti védelem ismételt fennáll. Ez azonban visszaható hatállyal nem alkalmazható.

[4] A Legfőbb Ügyészség átiratában a vármegyei főügyészség felülvizsgálati indítványát eltérő jogi, de azonos ténybeli alapon tartotta fenn. A Legfőbb Ügyészség a felülvizsgálati indítványt annyiban változtatta meg, hogy az abban megjelölt indokok helyesen a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont I. fordulat ba) alpontja szerinti felülvizsgálati okot alapozza meg. Ugyanis, ha az irányadó ügydöntő határozatban megállapított tényállásban foglalt cselekmény sértettje nem minősíthető a Büntető Törvénykönyv vonatkozásában közfeladatot ellátó személynek, akkor a fiatalkorú terhelt büntetőjogi felelőssége közfeladatot ellátó személy elleni erőszak bűntettében nem állapítható meg, ugyanakkor a cselekmény alapján ez a bűncselekmény a bűnösség megállapíthatósága esetén alaki halmazatban állna a terhelt terhére megállapított testi sértés vétségével. Az alaki halmazatban álló bűncselekmények esetén, ha az egyik deliktumban a bűnösség megállapítása törvénysértő, úgy nem felmentésnek, hanem a törvénysértő minősítés mellőzésével vizsgálandó az,

- hogy a kiszabott büntetés törvénysértő-e. Érvelésében hivatkozott arra is, hogy a Btk. 311. §-ában meghatározott, a Btk. 310. § (1) bekezdés c) pontja szerinti közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntette testi sértés okozása nélkül is megvalósítható, ezért valóságos alaki bűnhalmazat jön létre, ha az elkövető a sértettet a közfeladatának ellátása alatt – vagy emiatt – olyan módon bántalmazza, hogy a személy ellen irányuló erőszakos magatartása folytán a sértettnek testi sérülést okoz. A halmazat megállapítása független a sérülés gyógytartamától, így azt a 8 napot meg nem haladó gyógytartamú sérülés is megalapozza. Ha a bántalmazásnak ilyen eredménye van, a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntetést és a könnyű testi sértés vétségét bűnhalmazatban kell megállapítani. Ennek során figyelemmel kell lenni arra is, hogy a Btk. 164. § (2) bekezdésében meghatározott könnyű testi sértés elkövetője csak magánindítványra büntethető [Btk. 164. § (10) bek.; Be. 53. § (1) bek.].
- [5] A Btk. 2. § (2) bekezdésére tekintettel jelen ügyben az alaki halmazatban lévő egyik cselekmény, a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntette az elbíráláskor hatályos büntetőtörvény szerint – figyelemmel az azt kitöltő értelmező rendelkezésekre – már nem volt bűncselekmény.
- [6] A Legfőbb Ügyészség kifejtette, hogy az alaki halmazatban álló bűncselekmények megítélése eltérő és a testi sértés vétsége csekélyebb súllyal jelentkezik, amely az alapügyben kiszabott joghátrány törvénysértő jellegét eredményezheti. Erre tekintettel a fiatalok terhelte esetében enyhébb szankció alkalmazása nem kifogásolható. Ennek alátámasztására arra hivatkozott, hogy míg a Btk. 311. §-ába ütköző, a 310. § (1) bekezdése szerinti közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntette 1 évtől 5 évig, addig a Btk. 164. § (2) bekezdésében meghatározott testi sértés vétsége 2 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A bűncselekmény elkövetésekor 16. életévét betöltött fiatalok terhelte szemben a helyes minősítés mellett 1 hónaptól 2 évig terjedő szabadságvesztés, vagy a törvényi feltételek fennállása esetén a szabadságvesztés helyett elzárás, közérdekű munka vagy pénzbüntetés szabható ki. E körben felhívta az 5/2023. Büntető jogegységi határozatot, és utalt arra is, hogy fiatalokkal szemben bármely bűncselekmény miatt önálló intézkedésként próbára bocsátás vagy javítóintézeti nevelés is alkalmazható [Btk. 108. § (1) bek., 116. § (1) bek.].
- [7] Mindezekre figyelemmel azt indítványozta, hogy a Kúria a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsülésen eljárva, a Be. 662. § (2) bekezdés b) pontja alapján a járásbíróság jogerős ítéletét változtassa meg, a fiatalok terhelte cselekményét testi sértés vétségének [Btk. 164. § (1) bek., (2) bek.] minősítse, a vele szemben kiszabott joghátrányt enyhítse, egyebekben a megtámadott határozatot a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában tartsa fenn.
- [8] A vármegyei főügyészség indítványa a Legfőbb Ügyészség átiratában foglalt változtatásokkal a törvénysértő minősítés megállapítására irányuló részében helytálló, egyéb részében nem alapos.
- [9] A Be. 648. § a) pontja értelmében felülvizsgálatnak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügyszózat ellen a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt is helye van.
- [10] A Be. 649. § (1) bekezdés b) pont *ba)* alpontja szerint a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést.
- [11] A Be. 650. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügyszózat határozat által megállapított tényállás nem támadható.
- [12] A Be. 659. § (1) bekezdése kimondja, hogy a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbíráláskor a jogerős ügyszózat határozatban megállapított tényállás az irányadó.
- [13] A Be. 652. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítványban meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a felülvizsgálati indítvány irányul, valamint az indítvány előterjesztésének okát és célját.
- [14] A Be. 659. § (5) bekezdése szerint a Kúria a jogerős ügyszózat határozatát – a (6) bekezdésben meghatározott kivétellel – csak a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálja felül. A Be. 659. § (6) bekezdése értelmében a Kúria a megtámadott határozatot a 649. § (2) bekezdése alapján akkor is felülbírálja, ha az indítványt nem ebből az okból nyújtották be.
- [15] A Be. 651. § (2) bekezdés a) pontja alapján a terhelt javára az ügyészség is előterjeszthet – a Be. 652. § (4) bekezdésére figyelemmel – határidő nélkül felülvizsgálati indítványt.
- [16] A Kúria mindezek tükrében megállapította, hogy a felülvizsgálati indítvány arra jogosult által, a törvényben meghatározott felülvizsgálati okra hivatkozással került előterjesztésre, ezért a felülvizsgálati eljárást a Kúria – a Legfőbb Ügyészség által módosított tartalmú indítvány szerint – a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont I. fordulat, *ba)* alpontjában meghatározott ok alapján folytatta le, és hivatalból vizsgálta a Be. 649. § (2) bekezdésében foglalt eljárási okok fennállását is.
- [17] A Kúria megállapította, hogy az alapügyben eljáró bíróság a Be. 649. § (2) bekezdésében foglalt eljárási szabálysértést nem vétett.
- [18] A Kúriának ezen túlmenően azt kellett vizsgálnia, hogy a jogerős ügyszózat határozatban megállapított történeti tényállás minősítése törvénysértő-e, és amennyiben a minősítés törvénysértő, az törvénysértő büntetést eredményezett-e.
- [19] A Btk. 649. § (1) bekezdés b) pontjában írt felülvizsgálati ok a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt kizárólag a törvényben meghatározott két feltétel együttes fennállása és az azok közötti okozati összefüggés megléte esetén állapítható meg. Az egyik feltétel a bűncselekmény törvénysértő minősítése vagy a minősítésen kívüli más (kógens, mérlegelést nem tűrő) anyagi jogi szabály megsértése, míg a második feltétel a törvénysértő büntetés kiszabása, vagy törvénysértő intézkedés alkalmazása, melyet a törvénysértő minősítés vagy a Btk. más anyagi jogi szabályának megsértése eredményezett. E felülvizsgálati ok bármely elemének hiánya kizárja a jogerős, vádról rendelkező ügyszózat felülvizsgálatát.

- [20] A Kúria mindezekre tekintettel először azt vizsgálta, hogy az ítéleti tényállásban megállapított tényállás alapján a minősítés törvénysértő-e.
- [21] A jogerős ügydöntő határozat szerinti irányadó tényállás a következő:
- [22] A fiatalkorú terhelt az elkövetés idején a tanintézmény 7. osztályos tanulója volt, mely intézmény vezetője a sértett.
- [23] A bűncselekmény elkövetésének napján a 16. életévét betöltött fiatalkorú vádlott – akinek addig is sok problémája merült fel az iskolai magatartásával, órai viselkedésével, a pedagógusokkal szemben tanúsított tiszteletlenségével kapcsolatban – az egyik tanórán végig szotyizott, amiért a sértett úgy döntött, hogy igazgatói intőben részesíti a terheltet. Amikor ezt 13 óra 30 perc körüli időben megtudta a fiatalkorú terhelt, akkor haragra gerjedt, az igazgatói irodába is bement, szitkozódott, majd onnan kiment és az emeleten lévő igazgatói iroda melletti tanterembe ment, ahol a szitkozódást tovább folytatta. Ezt meghallotta a sértett, bement a tanterembe és hazaküldte a fiatalkorú terheltet, aki a sértettet meglátva még dühösebb lett, szidalmazta a sértettet és családját. A fiatalkorú terhelt egy alkalommal kis erővel meglökte a hátra tett kézzel a terhelttel szemben álló sértett egyik vállát, miközben egy pad is köztük volt. A sértett a lökéstől nem tántorodott meg, ekkor a fiatalkorú terhelt és a sértett is elhagyták a tantermet.
- [24] A fiatalkorú terhelt a folyosón tovább szidalmazta a sértettet. Amikor a sértett a lépcsőn akart lemenni, utána ment a fiatalkorú terhelt és két kézzel, nagy erővel mellkason lökte a sértettet. A sértett a lökéstől elvesztette az egyensúlyát, és egyik kezével a lépcső korlátjába kapaszkodva, pár lépcsőfokot lecsúszott. A lépcsőfordulóban azonban a fiatalkorú terhelt ismételt meglökte a sértettet, aki ettől a fenekére esett. Amikor a sértett próbált felállni, akkor a fiatalkorú terhelt egy alkalommal rúgott a sértett felé. Ekkor már az iskola dolgozói és tanulói a fiatalkorú terhelthez és a sértetthez mentek, hogy a további bántalmazást megakadályozzák, illetve értesítették a rendőrséget.
- [25] A bántalmazás következtében a sértett a bal könyök és kéz zúzott sebéit és a keresztcsont zúzódását szenvedte el, mely sérülések gyógytartama 8 napon belüli.
- [26] A sértett 2023. november 23. napján megtett tanúvallomásaiban feljelentést tett a sérelmére elkövetett bűncselekmény miatt.
- [27] A történeti tényállás tartalmazza az arra történő hivatkozást, hogy a sértett feljelentése a Be. 378. § (2) bekezdés alapján magánindítványnak minősül, ami helyesen nem a tényállás része, hanem az abban foglalt tény jogi értékelése.
- [28] A bíróság a történeti tényállásban rögzítette, hogy „a Btk. 459. § (1) bek. 12/i. j) pontja” alapján közfeladatot ellátó személy a nemzeti köznevelésről szóló törvényben meghatározott esetben a pedagógus, valamint a nevelő és oktatómunkát közvetlenül segítő alkalmazott, továbbá a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 66. § (2) bekezdése értelmében a pedagógus, valamint a nevelő és oktatómunkát közvetlenül segítő alkalmazott az óvodai nevelőmunka, az iskolai és kollégiumi nevelő és oktatómunka, valamint a pedagógiai szakszolgálat ellátása során a gyermekekkel, tanulókkal összefüggő tevékenységével kapcsolatban a Büntető Törvénykönyvről szóló törvény szempontjából közfeladatot ellátó személy. Ennek értelmében a sértett tagintézmény vezetőként közfeladatot ellátó személy.
- [29] A bűncselekmény elkövetésekor és elbírálásakor hatályos Btk. 311. §-a szerint közfeladatot ellátó személy elleni erőszak miatt a 310. § szerint büntetendő, aki az ott meghatározott bűncselekményt közfeladatot ellátó személy ellen követi el. A Btk. 310. § (1) bekezdés c) pontja értelmében, aki hivatalos vagy külföldi hivatalos személyt eljárása alatt, illetve emiatt bántalmaz, büntetett miatt 1 évtől 5 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- [30] Az elkövetéskor és elbíráláskor hatályos Btk. 459. § (1) bekezdés 12. pont i) alpontja szerint közfeladatot ellátó személy a nemzeti köznevelésről szóló törvényben meghatározott esetben a pedagógus, valamint a nevelő- és oktatómunkát közvetlenül segítő alkalmazott, a szakképzésről szóló törvényben meghatározott esetben az oktató, továbbá a nemzeti felsőoktatásról szóló törvényben meghatározott esetben a felsőoktatási intézmény oktatója, tanára és tudományos kutatója.
- [31] Mindezek alapján az elkövetéskor és elbíráláskor hatályos Btk.-ban a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntette és a közfeladatot ellátó személy fogalma egyező tartalmú szabályozást tartalmazott.
- [32] A nemzeti köznevelésről szóló törvény mind elkövetéskor, mind elbíráláskor a 2011. évi XC. törvény (Nkt.) volt. Az Nkt. elkövetéskor és azt követően 2023. december 31. napjáig hatályban volt 66. § (2) bekezdése kimondta, hogy a pedagógus, valamint a nevelő- és oktatómunkát közvetlenül segítő alkalmazott az óvodai nevelőmunka, az iskolai és kollégiumi nevelő- és oktatómunka, valamint a pedagógiai szakszolgálat ellátása során a gyermekekkel, tanulókkal összefüggő tevékenységével kapcsolatban a Büntető Törvénykönyvről szóló törvény szempontjából közfeladatot ellátó személy.
- [33] A pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény (a továbbiakban: Puétv.) 171. § (57) bekezdésének 9. pontja azonban az Nkt. 66. § (2) bekezdését 2024. január 1. napjával hatályon kívül helyezte. Az Nkt. más olyan kifejezett rendelkezést, amely a korábbi 66. § (2) bekezdésével azonos módon megjelölné, hogy az érintett személyek mikor minősülnek a Büntető Törvénykönyvről szóló törvény szempontjából közfeladatot ellátó személynek, nem tartalmaz.
- [34] A jogalkotó az Nkt. 62. § (1) bekezdését 2024. május 11-i hatállyal úgy módosította a belügyi ágazati feladat ellátást támogató törvények módosításáról szóló 2024. évi XXV. törvény 36. §-ával, hogy annak szövege lényegében a korábbi 66. § (2) bekezdésével egyező szöveggel tölti ki az értelmező rendelkezést.
- [35] Mindezek alapján kétséget kizáró módon meg lehet állapítani, hogy 2023. december 31. napjáig, illetve 2024. május 11. napjától a Btk. 459. § (1) bekezdés 12. pont i) alpontjának megfelelő rendelkezés az megtalálható az Nkt.-ban, 2023. december 31. napjáig a 66. § (2) bekezdésében, míg 2024. május 11. napjától a 62. § (1) bekezdésében, egyébiránt teljesen azonos tartalommal. Erre figyelemmel, ha a bűncselekmény elkövetésekor

- annak sértettje az irányadó rendelkezésekre figyelemmel közfeladatot ellátó személynek minősül, majd az elbíráláskor ugyancsak ismételt közfeladatot ellátó személynek tekintendő, a bűnösség megállapítása nem tekinthető törvénysértőnek, mivel a Btk. 2. § (2) bekezdése csak az elkövetéskori és az elbíráláskor (a jogerős ügydöntő határozat meghozatalakor fennálló) büntetőtörvény összevetését teszi lehetővé (Kúria Bfv.II.1552/2024/23. számú határozat [41]–[45] bekezdés).
- [36] Más a helyzet a büntetőjogi védelem tekintetében a 2024. január 1. napjától 2024. május 10. napjáig terjedő időszakban. Ekkor ugyanis a nemzeti köznevelésről szóló törvény nem határozza meg azt, hogy a pedagógus, valamint a nevelő- és oktatómunkát közvetlenül segítő alkalmazott mely esetben tekintendő a Büntető Törvénykönyv alkalmazása vonatkozásában közfeladatot ellátó személynek.
- [37] A jogalkotó az Nkt. 62. § (1) bekezdését 2024. május 11. napjától beiktató, korábban hivatkozott módosító törvény indokolása szerint a pedagógusok életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény 2024. január 1-jével hatályos, az Nkt. 62. § (2) bekezdését hatályon kívül helyező rendelkezésével egyidejűleg hatályban maradt a pedagógusok kötelezettségeit szabályzó Nkt. 62. § (1) bekezdése. Az előterjesztői indokolás szerint a 2024. január 1. napját megelőző szabályozás lényege kizárólag az volt, hogy kifejezze, hogy az érintetteket a gyermekekkel, tanulókkal összefüggő tevékenységével kapcsolatban illeti meg a fokozott védelem és a fokozott felelősség az egyes tényállások esetén.
- [38] Az előterjesztői indokolás szerint a fenti módosítással a jogalkotó célja mindösszesen annyi volt, hogy a közfeladatot ellátó személyi minőség – és az ezzel kapcsolatos speciális büntetőjogi védelem, illetve a fokozott felelősség – az egyes pedagógus által ellátott közfeladat kapcsán pontosan megállapítható legyen. Így a jogalkotó szerint az Nkt. kifejezetten ebből a célból tartalmazza a pedagógusok kötelezettségeit a módosítást megelőző hatályú 62. § (1) bekezdésében, amelyeket szükségszerűen a gyermekekkel, tanulókkal összefüggő tevékenységei végzésével teljesít. Ugyanezen érvrendszer mentén a nevelő- és oktatómunkát közvetlenül segítő alkalmazottak esetén is [Nkt. 27. § (2) bek., (5) bek.] fennáll a fokozott védelem és fokozott felelősség. Ezt az értelmezést az indokolás szerint tovább erősíti az Nkt. 44. alcímének megjelölése („Köznevelés közfeladatai”), melynek értelmében a köznevelésben foglalkoztatott pedagógusok és nevelő- és oktatómunkát közvetlenül segítő alkalmazottak egyértelműen közfeladatot teljesítenek, azaz közfeladatot ellátó személyek. Mindezek alapján – figyelemmel arra, hogy a Btk. a módosítás időpontjában megjelöltek szerint sem hivatkozik mereven az Nkt. 66. §-ára és az ágazati törvényre bízva a fogalom tartalommal való megtöltését – az indokolás szerint a pedagógusok és a nevelő- és oktatómunkát közvetlenül segítő alkalmazottak 2024. január 1-jét követően is közfeladatot ellátó személynek minősülnek, az Nkt. és a Btk. közötti szabályozási koherencia a jogalkotó szerint a módosítás időpontjában is fennáll. A jogalkalmazói visszajelzések alapján azonban a jogalkotó által választott szabályozási megoldás – mivel az *expressis verbis* nem hivatkozik a Btk.-ra – a jogalkalmazás során bizonytalanságot okozhat. Ezért a javaslat az esetlegesen felmerülő jogalkalmazási kérdések megelőzése érdekében ismételt *expressis verbis* megjeleníti a korábbi rendelkezést a folyamatos és egységes joggyakorlat biztosítása érdekében.
- [39] A Kúria a módosítás indokolása figyelembevételével, az Alaptörvény 28. cikkében foglaltak szem előtt tartásával megvizsgálta, hogy az indokolás alapján megállapítható-e az a tételes törvényi rendelkezések alapján, hogy a pedagógus közfeladatot ellátó személy minősége a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak sértetti pozíciójának tekintetében a 2024. január 1. napja és 2024. május 10. napja közötti időben fennállt-e.
- [40] A Kúria megállapította, hogy az ezen időszakban hatályban volt Nkt. nem tartalmazott rendelkezést arra, hogy a pedagógus, valamint a nevelő- oktatómunkát közvetlenül segítő alkalmazott mely esetekben minősül a Büntető Törvénykönyv vonatkozásában a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak sértetti pozíciója értelmezésében közfeladatot ellátó személynek. A Kúria az 5/2018. Büntető jogegységi határozatban foglaltak figyelembevételével jelen ügyben a Btk. 459. § (1) bekezdés 12. pontjában felsorolt személyekre vonatkozó háttérjogszabály értelmezését követte, így a megváltozott törvényi szabályozást csak abban a körben értékelte, hogy a nemzeti köznevelésről szóló törvény által meghatározott esetekben a pedagógus, illetve a nevelő és oktatói munkát közvetlenül segítő alkalmazott milyen feltételek mellett minősülhet a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak sértettjének.
- [41] Magyarország Alaptörvénye XXVIII. cikk (4) bekezdése szerint senki nem nyilvánítható bűnösnek, és nem sújtható büntetéssel olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog vagy – nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben – más állam joga szerint nem volt bűncselekmény.
- [42] A *nullum crimen sine lege* elvét jeleníti meg a Btk. 1. § (1) bekezdése is, mely szerint az elkövető büntetőjogi felelősségét csak olyan cselekmény miatt lehet megállapítani, amelyet – a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai alapján büntetendő cselekménye kivételével – törvény az elkövetés idején büntetni rendelt.
- [43] A *nullum crimen sine lege* elvének az felel meg, ha a bűncselekménnyé nyilvánított magatartás valamennyi tényállási eleme, így passzív alany fogalmát meghatározó törvényi tényállás esetén a passzív alany e minősége, a törvény alapján egyértelműen megállapítható.
- [44] Ebből következően a Btk. 311. § (1) bekezdésében szabályozott bűncselekmény – amelynek elkövetési magatartása azonos a 310. § szerinti bűncselekménnyel – abban az esetben felel meg a *nullum crimen sine lege* elvének, ha a törvényi tényállás részét képező passzív alanyiság, a közfeladatot ellátó személy e minősége törvényi szabályozás alapján egyértelműen megállapítható.
- [45] A Btk. 459. § (1) bekezdés 12. pontja a közfeladatot ellátó személyi minőség szabályozása tekintetében a

fogalmat kitöltő büntetőjogon kívüli szabályozás esetében többféle megoldást tartalmaz. Bizonyos esetekben az érintett személy megjelölésével, a rá vonatkozó további törvényi szabályozás megjelölése nélkül határozza meg, illetve az adott személyi kör tekintetében a közfeladatot ellátó személy minőséget megalapozó tevékenységet nevesíti (pl. szolgálati feladatot teljesítő honvéd; polgári védelmi szervezetbe beosztott és polgári védelmi szolgálatot teljesítő személy; vallási egyesület, vallásos szertartást hivatásszerűen végző tagja). Más esetben megjelöli az érintett személyre vonatkozó törvényt, azonban nem követeli meg, hogy e törvény határozza meg, hogy mely esetben tekintendő az érintett személy a Büntető Törvénykönyv vonatkozásában közfeladatot ellátó személynek (pl. polgárőr a polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól szóló törvényben meghatározott tevékenység ellátása során; az iskolaőr, a rendőrségről szóló törvényben meghatározott tevékenységek körében), ilyen esetben a vonatkozó törvény csak azt a tevékenységet határozza meg, amelynek keretén belül az felhívott törvény külön felhatalmazása nélkül is, önmagában a Btk. értelmező rendelkezése alapján az érintett személyt közfeladatot ellátó személynek kell tekinteni a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntetvényének bűncselekménye tekintetében.

- [46] Ettől elkülönül az az eset, amikor az érintett személyre vonatkozó törvényre történő hivatkozás nem az alapul szolgáló tevékenység meghatározására utal, hanem kifejezetten azt követeli meg, hogy az érintett törvény jelölje meg azokat az eseteket, amikor a Btk.-ban megjelölt törvény hatálya alá tartozó személy a Büntető Törvénykönyv alkalmazása során közfeladatot ellátó személynek minősül, így a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak vonatkozásában a bűncselekmény passzív alanya lehet. Ilyennek tekinthető a Btk. 459. § 12. pont f) alpontja, amely szerint közfeladatot ellátó személy az egészségügyi dolgozó, az egészségügyi szolgáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló más személy és betegjogi képviselő esetében az egészségügyről szóló törvényben meghatározott esetben; és ilyennek tekinthető a 12. pont i) alpontjában szabályozottakra figyelemmel a nemzeti köznevelésről szóló törvényben meghatározott esetben a pedagógus, valamint a nevelő- és oktatómunkát közvetlenül segítő alkalmazott, a szakképzésről szóló törvényben meghatározott esetben az oktató, továbbá a nemzeti felsőoktatásról szóló törvényben meghatározott esetben a felsőoktatási intézmény oktatója, tanára és tudományos kutatója.
- [47] Mindezekre figyelemmel az Nkt. 62. § (1) bekezdését 2024. május 11. napjától módosító törvény indokolása csak abban az esetben szolgálna a jelen ügyben felmerült kérdésre irányadó értelmezést, ha a Btk. 459. § (1) bekezdés 12. pont i) pontja azt mondaná, hogy közfeladatot ellátó személynek minősül a pedagógus, valamint a nevelő- és oktatómunkát közvetlenül segítő alkalmazott a nemzeti köznevelésről szóló törvényben meghatározott gyermekekkel, tanulókkal összefüggő tevékenysége során. A Büntető Törvénykönyv azonban a pedagógus, valamint a nevelő- és oktatómunkát közvetlenül segítő alkalmazott

esetében azt a követelményt állítja fel a nemzeti köznevelésről szóló törvénnyel szemben, hogy határozza meg azokat az eseteket, amikor az érintettek a Büntető Törvénykönyvről szóló törvény szempontjából közfeladatot ellátó személy. Ezt igazolja az is, hogy a törvényi szabályozás 2023. december 31. napjáig, illetve 2024. május 11. napjától ezt a megoldást követte, illetve követi.

- [48] Az Alaptörvény 28. cikkében foglalt azon kötelezettség, mely szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik, és a jogszabályok céljának megalkotása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására, vagy a módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni, módosításra vonatkozó indokolás esetében a módosítás tekintetében értelmezendő. Az a jogalkotói indokolás, amely utólagosan, egy más jogszabályhoz kapcsolódóan kívánja egy korábbi jogszabály esetében a bírósági jogértelmezést irányítani, csak abban az esetben vehető figyelembe, ha ez az értelmezés önmagában az értelmezni kívánt jogszabályban megtalálható, annak lehetséges értelmezéseire vonatkozik. Jelen esetben azonban a módosító rendelkezés meghozatala az indokolásban foglaltaktól eltérően éppen a módosítás szükségességét támasztja alá, ezért attól függetlenül, önállóan kell azt értelmezni, hogy a Nkt. 62. § (1) bekezdésének 2024. január 1. napjától 2024. május 10. napjáig hatályos szövege megfelel-e a Btk. 459. § (1) bekezdés 12. pont i) alpontjában foglalt felhatalmazásra irányuló követelményeknek, vagyis megjelöli-e azokat az eseteket, amelyek tekintetében a pedagógus közfeladatot ellátó személynek tekinthető-e. Ugyanígy kell értelmezni a nevelő- és oktatómunkát közvetlenül segítő alkalmazottak esetében a hivatkozott Nkt. 27. § (2) és (5) bekezdésében foglaltakat.
- [49] A Kúria azt állapította meg, hogy sem az Nkt. 62. § (1) bekezdése, sem pedig az Nkt. 27. § (2) és (5) bekezdése nem tartalmazott olyan rendelkezést, amely meghatározná azokat az eseteket, melyek vonatkozásában a pedagógus, illetve a nevelő- és oktatómunkát közvetlenül segítő alkalmazottak a Büntető Törvénykönyvről szóló törvény szempontjából közfeladatot ellátó személynek minősülnek. Az Nkt. 62. § (1) bekezdése a pedagógus alapvető feladatát és az ezzel összefüggő kötelezettségeit tartalmazta. Az Nkt. 27. § (2) és (5) bekezdésének 2024. január 1-jétől 2024. május 10-ig hatályos szövege pedig semmilyen módon nem hozható összefüggésbe az érintettek közfeladatot ellátó személyeket megillető büntetőjogi védelemmel. Az pedig, hogy az Nkt. 44. alcímének megjelölése „A köznevelés közfeladatai, a feladat ellátásra kötelezettek”, nem tekinthető a Btk. hivatkozott értelmezés rendelkezésében megkövetelt felhatalmazásnak.
- [50] A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 2. § (1) bekezdése szerint a jogszabálynak a címzettek számára egyértelműen értelmezhető szabályozási tartalommal kell rendelkeznie.
- [51] A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 2. § (2) bekezdése kimondja, hogy jogszabály a hatálybalépését megelőző időre nem állapíthat meg

- kötelezettséget, kötelezettséget nem tehet terheesebbé, valamint nem vonhat el vagy korlátozhat jogot, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé.
- [52] Ha pedig egy jogszabály hatályba lépését megelőzően nem nyilváníthat egy magatartást jogellenessé, úgy a jogszabály indokolása sem nyilváníthat egy magatartást az érintett jogszabály hatályba lépését megelőzően jogellenessé. A jogszabály indokolása pedig a jogszabályt csak értelmezheti és a jogszabályban meglévő értelmezési lehetőségekre vonatkozhat, azonban az abban nem szereplő jogszabályi rendelkezést nem pótolhatja, mert az kizárólag a jogalkotó jogosítványa.
- [53] Figyelemmel arra, hogy a Btk. 459. § (1) bekezdés 12. pont i) alpontja jelen ügyben is alkalmazandó módon a nemzeti köznevelésről szóló törvénnyel szemben azt a követelmény állítja fel, hogy az kifejezetten határozza meg azokat az eseteket, amikor a pedagógus, valamint a nevelő- és oktatómunkát közvetlenül segítő alkalmazottak közfeladatot ellátó személynek minősül, ennek hiányában olyan esetet nem lehet megállapítani, amikor ezek a személyek közfeladatot ellátó személy elleni erőszak törvényi tényállása szerinti passzív alanyak minősülhetnek. Következésképpen 2024. január 1. napjától 2024. május 10. napjáig a nemzeti köznevelésről szóló törvény nem határozott meg olyan esetet, amikor a pedagógus, valamint a nevelő- és oktatómunkát közvetlenül segítő alkalmazott a Btk. közfeladatot ellátó személy elleni erőszokról szóló 311. §-ban meghatározott bűncselekmény tekintetében közfeladatot ellátó személynek minősülne, így ebben az időszakban a büntetőjogi védelem hiányzott.
- [54] Mindezekre figyelemmel jelen ügyben a cselekmény elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozat történeti tényállásában megjelölt sértett a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak bűncselekménye vonatkozásában nem volt közfeladatot ellátó személynek tekinthető, ezért a cselekmény közfeladatot ellátó személy elleni erőszaknak minősítése törvénysértő volt.
- [55] A Legfőbb Ügyészség ugyanakkor helyesen hivatkozott arra, hogy mivel a terhelt cselekménye valóságos alaki halmazatot valósított meg, így a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntetőjogi minősítésének a büntető anyagi jog szabályai megsértésével történő kimondása nem felmentést, hanem a törvénysértő minősítés folytán a bűncselekmény minősítésének módosítását, annak egységesen a Btk. 164. § (1) bekezdésébe ütköző és (2) bekezdés szerint minősülő könnyű testi sértés vétségének történő minősítését vonja maga után.
- [56] A bűncselekmény törvénysértő minősítése ugyanakkor jelen ügyben nem eredményezte azt, hogy a büntetés törvénysértővé vált volna.
- [57] A Btk. 109. § (1) bekezdése szerint a fiatalkorúra kiszabható szabadságvesztés legrövidebb tartama bármely bűncselekmény esetén 1 hónap.
- [58] A Btk. 110. § (1) bekezdésében foglalt eseteken kívül a Btk. 110. § (2) bekezdésére figyelemmel a fiatalkorúval szemben kiszabott szabadságvesztés végrehajtási fokozata fiatalkorúak fogháza.
- [59] A Btk. 164. § (1) bekezdése kimondja, hogy aki más testi épségét vagy egészségét sérti, testi sértést követ el.
- [60] A Btk. 164. § (2) bekezdése szerint, ha a testi sértéssel okozott sérülés vagy betegség 8 napon belül gyógyul, az elkövető könnyű testi sértés vétsége miatt 2 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- [61] Az e bűncselekmény miatti büntetőjogi felelősségre vonáshoz szükséges magánindítvány megléte jelen ügyben megállapítható [Be. 378. § (2) bek., 164. § (10) bek.].
- [62] A Btk. 85. § (1) és (2) bekezdésére figyelemmel a 2 évet meg nem haladó szabadságvesztés végrehajtása próbaidőre felfüggeszthető, a próbaidő tartama 1 évtől 5 évig terjedhet, de a kiszabott szabadságvesztésnél rövidebb nem lehet, a próbaidőt években, vagy években és hónapokban kell meghatározni.
- [63] A Btk. 119. § (1) bekezdés c) pontja értelmében fiatalkorú terhelt a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaideje alatt pártfogó felügyelet alatt áll.
- [64] A Btk. 71. § (2) bekezdés g) és h) pontjára figyelemmel a bíróság határozatában a pártfogó felügyelet céljának elősegítése érdekében külön magatartási szabályként kötelezettségeket és tilalmakat írhat elő. A bíróság elrendelheti, hogy a pártfogolt meghatározott tanulmányokat folytasson, illetve – beleegyezése esetén – meghatározott gyógykezelésnek vagy gyógyító eljárásnak vesse alá magát.
- [65] Mindezen törvényi rendelkezések figyelembevételével a járásbíróság ítéletében kiszabott 6 hónap, végrehajtásában 2 év próbaidőre felfüggesztett fiatalkorúak fogházában végrehajtandó szabadságvesztés, valamint annak megállapítása, hogy a fiatalkorú terhelt a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaideje a pártfogó felügyelet alatt áll, és az előírt külön magatartási szabályok jelen ügyben nem tekinthetők törvénysértő büntetésnek, illetve törvénysértő intézkedésnek. A járásbíróság a jogerős ügydöntő határozatában a bűncselekmény minősítését ugyan törvénysértő módon határozta meg – mivel annak helyes minősítése egységesen a Btk. 164. § (1) bekezdésébe ütköző és (2) bekezdése szerint minősülő könnyű testi sértés vétsége – azonban ez nem eredményezte törvénysértő büntetéskiszabását, illetve törvénysértő intézkedés alkalmazását, így a Btk. 649. § (1) bekezdés b) pontjában írt a felülvizsgálati okot a Kúria nem állapította meg, így a felülvizsgálati indítvány az erre vonatkozó részében nem alapos.
- [66] A határozat elvi tartalma:
1. Az Alaptörvény 28. cikkében foglalt azon kötelezettség, mely szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik, és a jogszabályok céljának megalkotása során elsősorban a jogszabály preambulát, illetve a jogszabály megalkotására, vagy a módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni, módosításra vonatkozó indokolás esetében a módosított jogszabályhely tekintetében értelmezendő. Az a jogalkotói indokolás, amely utólagosan, egy más jogszabályhoz kapcsolódóan kívánja egy korábbi jogszabály esetében a bírósági jogértelmezést irányítani, csak abban az esetben vehető figyelembe, ha ez az értelmezés önmagában az értelmezni kívánt

jogszabályban megtalálható, annak lehetséges értelmezéseire vonatkozik.

2. A jogszabály indokolása a jogszabályt csak értelmezheti, és csak a jogszabályban a meglévő értelmezési lehetőségekre vonatkozhat, azonban az abban nem szereplő jogszabályi rendelkezést nem pótolhatja, mert az kizárólag a jogalkotó jogosítványa.

3. 2024. január 1. napjától 2024. május 10. napjáig a nemzeti köznevelésről szóló törvény nem határozott meg olyan esetet, amelyben a pedagógus, valamint a nevelő- és oktatómunkát közvetlenül segítő alkalmazott a Btk. közfeladatot ellátó személy elleni erőszakról szóló 311. §-ban meghatározott bűncselekmény tekintetében közfeladatot ellátó személynek minősülne, így ebben az időszakban ez a büntetőjogi védelem hiányzott.

4. Az cselekmény elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozat történeti tényállásában szereplő sértett a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak bűncselekménye vonatkozásában nem volt közfeladatot ellátó személynek tekinthető, ezért a cselekmény közfeladatot ellátó személy elleni erőszaknak minősítése törvénysértő.

- [67] A Kúria ezért a Be. 660. § (1) bekezdése szerint tanácsulésen eljárva, a vármegyei főügyészség által előterjesztett és a Legfőbb Ügyészség által részben eltérő tartalommal fenntartott felülvizsgálati indítványt elbírálta, és a járásbíróság határozatát a Be. 662. § (1) bekezdése alapján nem ügydöntő végzésével hatályában fenntartotta, mivel a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt.

(Kúria Bfv.I.1.116/2024/6.)

203 Mind az emberölés büntette, mind pedig a halált okozó testi sértés büntette szándékos elkövetési magatartást feltételez, és előfeltétele az elkövetési magatartás és az eredmény közötti okozati összefüggés; elhatárolásuk az elkövető cselekmény véghezvitele időpontjában fennálló tudattartalma alapján történhet [Btk. 160. § (1) bek., 164. § (1) és (8) bek.].

- [1] A törvényszék ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki emberölés büntetében [Btk. 160. § (1) bek.]. Ezért őt 11 év 6 hónap szabadságvesztésre és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Megállapította, hogy a szabadságvesztést börtönben kell végrehajtani. Rendelkezett továbbá az előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról, a bűnjelekről és a bűnügyi költségről.
- [2] Védelmi fellebbezések alapján eljárva az ítéletábra mint másodfokú bíróság végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [3] A jogerős ítéletben megállapított tényállás lényege a következő:
A terhelt 2019. október 11. napján 23 óra körüli időben ittas állapotban belekötött a vele egy pizzeriában tartózkodó sértettbe, őt folyamatosan provokálta, majd hirtelen rátámadt, és ököllel ütlegelte a fejét és testét. A sértett – védekezés közben – egy alkalommal ököllel megütötte a terheltet. Az étterem egyik alkalmazottja egy vendég segítségével a terheltet lefogta és visszatartotta,

ezalatt a sértett a hátsó ajtón át kimenekült, azonban a terhelt a sértett után ment, a pizzeria előtt újra rátámadt és testszerte ütlegelte, rugdosta őt. A bántalmazásnak ezúttal is a pizzeria egyik alkalmazottja és egy vendég vetett véget.

Kicsivel később a terhelt ismét a sértett után ment, őt utolérve ütései a földre terítette. A már földön fekvő sértettet legalább négy ízben nagy erővel az arcán ököllel megütötte, illetve legalább egy alkalommal közepes erővel a fejétön megrúgta.

A terhelt a földön fekvő eszméletlen, magatehetetlen sértettet hátrahagyva kívánt a helyszínről távozni, amit azonban a sértett segítségére siető személyek megakadályoztak, és mentőt hívtak.

A sértett agyzúzódást, a felső állcsont bal oldalának törését, az arcüreg bevérezését, a baloldali járomcsont törését, a baloldali szemöldöktájék zúzott-repesztett sebzését, a baloldali csontos szemgödör alsó és külső-oldalsó falának törését, a bal szem kötőhártya alatti vézését, a fejtető jobboldalán lágyrész zúzódást, az orrcsont törését, az alsó és a felső ajkak zúzódását szenvedte el, valamint a jobboldali térdkalács vetületében hámoshorzolásos sérülései keletkeztek, amelyek gyógytartama – a sértett életben maradása esetén – 8 napon túli lett volna. Az agyzúzódás 8 napon túli, életveszélyes sérülés; a felső állcsont törése és az arcüreg bevérezésével járó sérülése, a baloldali járomcsont törése, a csontos szemgödör falának a törésével járó sérülések és az orrcsont törése 8 napon túl, míg az egyéb sérülései 8 napon belül gyógyultak volna.

A fenti sérülések következtében a sértett tartósan eszméletlen állapotba került, a kórházban pedig a tartós immobilizáció folytán kétoldali, gennyes tüdőgyulladás alakult ki nála, majd – a szakszerű egészségügyi ellátás ellenére – 2019. november 15. napján életét veszítette. Halála a koponyát ért nagy erejű tompa erőbehatással okozati összefüggésben létrejött többszörös koponyacsonttöréssel, agyzúzódással, következményes tartós eszméletlenséggel, kétoldali tüdőgyulladással egyenes oksági összefüggésben, légzési és keringési elégtelenség miatt következett be.

- [4] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a terhelt terjesztett elő felülvizsgálati indítványt – a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjára alapítottan – a büntetés enyhítése érdekében.
- [5] Indokai szerint az eljárás során vétett eljárási szabálysértések miatt a bíróság törvénysértően állapította meg a bűnösségét emberölés büntetében, cselekménye azonban legfeljebb a Btk. 164. § (8) bekezdése szerinti halált okozó testi sértésnek minősül.
- [6] Az alapügyben eljáró bíróságok az ölési szándékra azért vontak téves következtetést, mert a tanúk vallomásai közötti ellentmondások feloldására nem került sor. A bíróság figyelmen kívül hagyta, hogy a lábbelije és a sértett sérülése között a szakértő nem állapított meg összefüggést, továbbá a sértett által neki okozott sérülést sem értékelte.
- [7] A terhelt vitatta a cselekvősege és a sértett halála közötti okozati összefüggést is.
- [8] Mindezek alapján elsődlegesen az ügydöntő határozat hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását indítványozta,

- másodlagosan törvényes minősítésre és enyhébb büntetés kiszabására tett indítványt.
- [9] A Legfőbb Ügyészség nyilatkozatában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.
- [10] Kifejtette, hogy az indítványnak a nyomozó hatóság, illetőleg az ügyészség eljárásával kapcsolatos kifogásai csakúgy, mint az alapügyben lefolytatott bizonyítás terjedelmét, a bíróságok bizonyítékokat értékelő tevékenységét vitató része felülvizsgálatot nem alapoznak meg, így e körben a felülvizsgálati indítvány törvényben kizárt.
- [11] Ugyanakkor felülvizsgálati ok a terhelt azon hivatkozása, mely szerint a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt törvénysértő büntetést szabott ki, azonban e tekintetben az ügyészség részletesen kifejtett jogi álláspontja alapján az indítvány nem megalapozott.
- [12] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a megtámadott határozatot hatályában tartsa fenn.
- [13] Az ügyészi nyilatkozatra tett észrevételében a terhelt az eljárási szabálysértések ismételt hangsúlyozása mellett az indítványát változatlan tartalommal fenntartotta.
- [14] A terhelt által előterjesztett felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [15] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szemben jogi – nem ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja. Kizárólag a Be. 648. § a)–d) pontjában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [16] A Be. 650. § (2) bekezdése szerint felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható.
- [17] A Be. 659. § (1) bekezdése értelmében a jogkövetkeztetések – így a bűnösség vagy jogi minősítés megállapításának – helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.
- [18] A Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja szerint a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést.
- [19] A törvénysértő minősítés, illetve a Btk. más szabályainak megsértése tehát nem önmagában felülvizsgálati ok, hanem abban az esetben, ha ehhez törvénysértő büntetéskiszabás is kapcsolódik.
- [20] A felülvizsgálati indítványban a terhelt azt sérelmezte, hogy a terhére rótt cselekmény nem emberölésnek, hanem a Btk. 164. § (8) bekezdése alapján halált okozó testi sértés büntettének minősül.
- [21] A Btk. 160. § (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy aki más megöl, büntett miatt öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- [22] A Btk. 164. § (1) bekezdése szerint, aki más testi épségét vagy egészségét sérti, testi sértést követ el. A (8) bekezdés alapján a büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a testi sértés életveszélyt vagy halált okoz.
- [23] A Btk. 160. § (1) bekezdésében írt emberölés nyitott törvényi tényállás, megállapításához elkövetési magatartás, az alanyi oldal hiánytalan megvalósulása, és az elkövető magatartása és a halálos eredmény között okozati összefüggés fennállása szükséges.
- [24] A terhelt által hivatkozott Btk. 164. § (8) bekezdésében írt halált okozó testi sértés megállapításának feltétele kettős. Elsődleges feltétel, hogy az elkövetési magatartás szándékos testi sértést valósítson meg, míg másik feltétele, hogy a szándékos testi sértési cselekménnyel okozati összefüggésben következzen be a sértett halála.
- [25] Mivel a szándékos emberölés és a halált okozó testi sértés is szándékos elkövetési magatartással valósul meg, és mindkét cselekmény megvalósulásának törvényi előfeltétele az elkövetési magatartás és az eredmény közötti okozati összefüggés, elhatárolásuk az elkövetőnek a cselekmény véghezvitele időpontjában fennálló konkrét tudattartalma alapján történhet.
- [26] Felülvizsgálati eljárás során a felülbírálatnak egyaránt tárgya a tényállásszerűség (tárgyi okozatosság) és a bűnösség kérdése (alanyi okozatosság), amivel kapcsolatban a Kúria az alábbiakra mutat rá.
- [27] A felülvizsgálati indítvány szerint a cselekmény emberölésként történő minősítése azért nem felel meg az emberölés törvényi tényállásának, mert a bántalmazás és a sértett (kórházi immobilitás folytán kialakult kétoldali gennyes tüdőgyulladással összefüggő) halála között nincs okozati összefüggés.
- [28] Ez a kifogás a következők miatt alaptalan.
- [29] Az okozatosságnak az elkövetési magatartás (bántalmazássorozat) és az eredmény (a sértett halála) között kell fennállnia. Ez azt jelenti, hogy az elkövetési magatartás indítja el azt az oksági folyamatot, amely végül az eredmény bekövetkezéséhez vezet.
- [30] Az okozati összefüggéssel kapcsolatban az ítélkezési gyakorlatban általánosan elfogadott a *conditio sine qua non*, a feltételek egyenértékűségének elve. Ennek lényege az, hogy a kiváltó ok nélküli eredmény nem következett volna be; a későbbi eredményhez vezető minden szükségesnek bizonyult feltétel egyenértékű.
- [31] Ehhez képest az irányadó tényállás egyértelműen rögzíti, hogy a terhelt által 2019. október 11. napján 3 szakaszban kifejtett, közepes és nagy erejű ütésekkel és rúgásokból álló bántalmazás során bekövetkezett többszörös koponyacsonttöréssel, agyzúzódással, következményes tartós eszméletlenséggel, majd kétoldali tüdőgyulladással egyenes oksági összefüggésben, légzési és keringési elégtelenség vezetett a sértett halálához.
- [32] Ténykérdés, hogy a terhelt cselekvősége indította el a sértett halálához vezető okfolyamatot.
- [33] Ugyanakkor töretlen az ítélkezési gyakorlat abban, hogy meg kell állapítani a bántalmazás és a halálos eredmény közötti okozati összefüggést akkor is, ha a bántalmazáshoz társuló további, együttható ok eredményezi a sértett halálát (BH 2008.206.). Abban az esetben sem szakad meg az okozati összefüggés, ha az eredményhez vezető kiváltó okhoz az elkövetőtől független további, akár véletlenszerű ok társul, legfeljebb az okozati kapcsolat lazábbá válik (BH 1993.7.). Ezért mint más körülmény, jelen esetben a kórházi immobilizáció esetleges közrehatása az elkövetési magatartással elindított okozati kapcsolatot nem befolyásolja.

- [34] A jogerős tényállás szerint a terhelt cselekménye, azaz a bántalmazás és a sértett halála mint eredmény közötti okozati összefüggés aggálytalanul megállapítható.
- [35] A bűncselekmény alanyi oldalának (bűnösség) vizsgálata jelen ügyben a következőket jelenti.
- [36] A Btk. 7. §-a szerint szándékosan követi el a bűncselekményt, aki magatartásának lehetséges következmények kívánja, vagy e következményekbe belenyugszik.
- [37] A Btk. 8. §-a kimondja, hogy gondatlanságból követi el a bűncselekményt, aki előre látja magatartásának lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában; úgyszintén az is, aki e következmények lehetőségét azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztotta.
- [38] Az elkövető tudatának tartalma törvényi tényállási elem, az ún. alanyi okozatosság: a tárgyi oldal elemeinek (elkövetési magatartás, eredmény stb.) kívülvilágban való megnyilvánulása, ténybelisége, és az elkövető ahhoz való akarati viszonyulása.
- [39] Ez a viszonyulás az elkövetőn belüli, kívüllágtól elzárt. Ezért az elkövetési magatartásról (eredményről stb.) való tudatban előzetesen, illetve egyidejűen meglévő képzet mindig csak valamely, a kívülvilágban megjelenő fizikai, illetve mérhető (számszaki stb.) tényből következtetéssel ragadható meg, s mint ilyen, ténykérdés. Ebből a szándékosságra, gondatlanságra, illetve annak mikéntjére, s a bűnösségre vont következtetés jogi értékelés, ami pedig a jogkérdés.
- [40] A terhelt tudattartalmának vizsgálatakor elsődlegesen arra kell választ kapni, hogy annak volt-e értelmi eleme, azaz az előrelátás lehetősége fennállt-e, ha igen, ahhoz milyen érzelmi viszonyulás társult. Ez utóbbi ad választ arra, hogy alappal bízhatt-e abban, hogy a sértett a bántalmazás következtében nem hal meg, avagy belenyugodott abba, hogy cselekménye révén a sértett akár meg is halhat (esetőlegesen szándék). A különbséget ehhez képest a halált okozó testi sértés esetén az jelenti, hogy az elkövetőt a halálos eredmény tekintetében csak gondatlanság (annak bármely formája) terheli.
- [41] Az élet és testi épség büntetőjogi védelméről szóló 3/2013. Büntető jogegységi határozat I.1. pontja szerint az emberölés esetén az elkövető tudata átfogja a sértett halála bekövetkezésének lehetőségét, és ezt kívánja (egyenes szándék), vagy ebbe belenyugszik (esetőlegesen szándék). Ezzel szemben a halált okozó testi sértés esetében az elkövető szándéka csupán testi sérülés előidézésére irányul, az eredmény tekintetében csak a gondatlansága állhat fenn. Ez utóbbi bűncselekmény kapcsán az elkövető tudatában – a tőle elvárható figyelem, körültekintés elmulasztása miatt – fel sem merül a halálos eredmény bekövetkezésének a lehetősége, vagy ha igen, azt nem kívánja, nem nyugszik bele abba, hanem könnyelműen bízik annak elmaradásában.
- [42] Az irányadó tényállás egyértelműen rögzíti a következőket:
- a terhelt 2019. október 11. napján, 23 óra körüli időben, ittas állapotban megjelent a pizzériában, és az ott tartózkodó sértettbe belekötött;
 - a sértett megpróbált a terhelt elől kitérni, aki őt folyamatosan provokálta, majd tettelegesen is bántalmazta oly módon, hogy ököllel megütötte a fejét, a testét, aki védekezése során egy alkalommal ököllel megütötte a terheltet;
 - a sértett segítségére sietett az étterem egyik alkalmazottja és az egyik vendég, akik a terheltet lefogták, és a sértett el tudott menekülni a pizzéria hátsó ajtaján;
 - a terhelt azt követően, hogy a lefogó személyek elengedték, a sértett után ment, akit a pizzéria előtt ismételt testszerte bántalmazott, többek között meg is rúgta;
 - a sértett bántalmazásának ez esetben is a pizzéria egyik alkalmazottja és vendége vetett véget, akik a terheltet leválasztották a sértettől, és visszatartották;
 - azt követően, hogy a pizzéria alkalmazottja és a vendég visszament a pizzériába, a terhelt a villamossíneken átkelő sértett után ment, és őt az utcán érte utol, ahol ütéseivel a földre terítette, a földön fekvő sértettet tovább bántalmazta, rugdosta, és ennek során legalább négy ízben, nagy erővel, ököllel megütötte az arcán, és legalább egy ízben, közepes erővel, a fejét is megrúgta;
 - a terhelt ezt követően, a földön fekvő, eszméletlen, magatehetetlen sértettet ott hagyva akart a helyszínről eltávozni, azonban a pizzériából a sértett segítségére siető személyek őt ebben megakadályozták, a sértetthez pedig mentőt hívtak.
- [43] A tényállásból kitűnően a konkrét elkövetés egyes tényei (a sértett kitartó, három alkalommal történő sorozatos támadása; a földön fekvő sértett arcának több alkalommal nagy erővel, ököllel történő megütése; illetve fejének legalább egy alkalommal közepes erővel történő megrúgása; az eszméletlen, magatehetetlen sértett hátrahagyása) egyértelmű következtetési alapot adtak arra vonatkozólag, hogy a terhelt – amint azt a másodfokon eljáró bíróság helyesen megállapította – a magatartása lehetséges eredménye (halál) bekövetkezése iránt legalább közömbös maradt, ha azt nem is kívánta, de abba belenyugodott, azaz szándéka eshetőlegesen volt.
- [44] Az alanyi oldalon a tudati tények szempontjából jelentősége annak van, hogy a terhelt a bántalmazó cselekményét, miután két alkalommal is külső személyek megszakították, tovább folytatta, azt kitartóan ismételve a sérelem tovább fokozására törekedett egészen addig, amíg a sértett az eszméletét veszítette.
- [45] Mindebből következően nem tévedett az eljáró bíróság, amikor a terhelt terhére rótt cselekményt emberölés büntetettének [Btk. 160. § (1) bekezdés] minősítette.
- [46] Amint azt a Kúria kifejtette, a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont *ba)* alpontja alapján felülvizsgálatnak akkor van helye, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt törvénysértő büntetést szabott ki.
- [47] Jelen ügyben viszont erről nincs szó.
- [48] A terhelt terhére megállapított – és a már kifejtettek szerint helyesen minősített – bűncselekmény öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- [49] A terhelttel szemben jogerősen kiszabott 11 év 6 hónap szabadságvesztés ekként nem törvénysértő, így annak megváltoztatására nincs törvényi alap.
- [50] A Be. 659. § (1) bekezdése alapján felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt és eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a

- jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.
- [51] Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése nem vitatható.
- [52] A terhelt az indítványában a tényállás megalapozottságát vitatta és a bizonyítékok értékelését kifogásolta, amikor azt sérelmezte, hogy a bíróság a tanúk vallomásai közötti ellentmondásokat nem oldotta fel, figyelmen kívül hagyta a sértett neki okozott sérülését, valamint a lábbelije és a sértett sérülése között a szakértő által sem megállapítható összefüggést.
- [53] Erre azonban a felülvizsgálati eljárásban nincs törvényi lehetőség, az indítvány e részében törvényben kizárt.
- [54] Ekként a Kúria a terhelt által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálva – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a megtámadott határozatot a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsülésen eljárva, a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.III.508/2024/12.)

204^A **szándékos veszélyeztetési bűncselekményeknél a szándék kizárólag a veszélyhelyzetre terjed ki. A terhelt a halálos eredmény bekövetkezése érdekében kitartható módon mindent megtett, az elkövetés körülményeiből megállapítható terhelti szándékkal okozati összefüggésben álló eredmény (a sértettek halálának) elmaradása kizárólag a pusztán véletlennek, valamint az egyik sértett észlelésének volt köszönhető, így a limitált veszélyeztetési szándéokra történő hivatkozása alaptalan [Btk. 160. § (1) bek., (2) bek. a), d), f), i), j) pont].**

- [1] A törvényszék ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki emberölés büntetnének kísérletében [Btk. 160. § (1) bek. és (2) bek. a), d), f), i) és j) pontjai], ezért 8 év fegyházban végrehajtandó szabadságvesztés büntetésre és 8 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a terhelt nem bocsátható feltételes szabadságra. Rendelkezett az előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról, az eljárás során lefoglalt bűnjelekről és a bűnügyi költség viseléséről.
- [2] Kétirányú fellebbezések alapján eljárva az ítéletábra mint másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, a szabadságvesztést és a közügyektől eltiltás mellékbüntetését egyaránt 10 évre súlyosította. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét a terhelt lakcímének és a bűnügyi felügyelet beszámításának pontosításával helybenhagyta.
- [3] A bíróság által megállapított tényállás lényege a következő.
- A terhelt az 1. számú sértettel – utóbbi élettársa, 2. számú sértett tudtán kívül – 2017-től 2021. július elejéig szerelmi viszonyban állt, rendszeres kapcsolatot tartottak egymással. A terhelt a sértettek szomszédságában, családi házában élt a szüleivel.
- Az 1. számú sértett az élettársával, annak az előző kapcsolatából született gyermekével, valamint közös gyermekükkel a 2. számú sértett tulajdonában álló családi házában éltek.

Az 1. számú és 2. számú sértett 2021. július 17. napján házasságot kívántak kötni, amiről a terhelt is tudomással bírt. A terhelt és 1. számú sértett kapcsolata 2021 nyarára szexuális aktusokra és ezek időpontjának egyeztetésére korlátozódott. 1. számú sértett 2021. július 2. napját követően nem kereste a terheltet, az üzeneteire nem válaszolt, amit a terhelt nehezményezett, ennek SMS és levél formájában is hangot adott.

A terhelt úgy tudta, hogy a 2021. július 15-ére virradó éjjel 2. számú sértett kivételével valamennyi sértett otthon tartózkodik az ingatlanban, de valójában 2. számú sértett is otthon volt ekkor, mindannyian aludtak.

A terhelt – az 1. számú sértettel megszakadni látszó, testiségre korlátozódott, kiüresedett kapcsolata, a közelgő esküvő és a benne felgyülemlett sérelmek miatt – 2021. július 15. napjára virradó éjjel 01 óra körüli időben a sértettek házához ment, hogy azt felgyújtsa.

Ezt előre megtervezte, ezért a tűzgyújtáshoz szükséges eszközöket és az égés gyorsítására alkalmas folyadékot vitt magával, valamint arcát száymaszkkal, fejét csuklyával álcázta. A fenti időben bement a ház nyitott kapuján az udvarra egy utazótáskával és textil bevásárlótáskával.

A terhelt az utazótáskában egy kalapácsot, egy gáztűzhelygyújtót, egy pár kesztyűt, több gyerekruhát, 3 gázolajjal töltött palackot, egy motorbenzinnel teli szórófejes palackot, valamint a saját kulcsosomóját, míg a textil bevásárlótáskában 2 darab öngyújtót, egy szeblámpát, egy szikét, egy gyufásdobozt és egy gázolaj és motorbenzin keverékével teli palackot vitt magával.

Az udvaron néhány ruhadarabot az égésgyorsító folyadékkal átitatott, egy fémfejú lombseprűre helyezte, és meggyújtotta az épület hátsó sarkánál a tető fa takarólécét, aminek következtében az 70 cm hosszan megégett, az épület középső részénél a ház bejárati ajtaja feletti faléc felső szélét, ami 10 cm hosszan megégett, valamint a mosdóablaknál lévő fa tetőlécet, ami 1 m x 10 cm szélességben átégett.

Miközben a terhelt megpróbálta lángra gyújtani a ház mosdó feletti tetőlécét, 2. számú sértett – lámpagyújtás nélkül – kiment a fürdőszobába, és ekkor észlelte, hogy kívülről az ablaknál lángok csapnak fel. Miután a bejárati ajtót kinyitva látta, hogy egy alak bújik le az udvaron álló személygépkocsi mögé, kiabált élettársának, aki kiment az udvarra. A sértettek felszólították a gépjármű mögött rejtőző terheltet, hogy jöjjön elő, aki a nála lévő lombseprűt a ház irányába dobta, majd a nyitott kapun keresztül kifutott az utcára. 2. számú és 1. számú sértettek a terhelt után futottak, őt az utcán elfogták és a rendőrök helyszínre érkezéséig visszatartották.

A terhelt a tűzgyújtással 30 000 forint rongálási kárt okozott, a sértettek nem terjesztettek elő polgári jogi igényt.

A terhelt a ház tetőszerkezetének felgyújtását három helyen kísérelte meg, aminek következtében a tetőlécet és az előtető tartóléce parázslással égtek, azonban az izzások maguktól kialudtak. A terhelt magatartása következtében a tetőszerkezet rövid időn belül lángra kaphatott és az égés az épület egészére kiterjedhetett volna, amit 2. számú sértett szerencsés

- véletlennel köszönhető felébredése és közbeavatkozása akadályozott meg.
- A terhelnél – sem vizsgálatkor, sem a cselekmény elkövetésére vonatkozóan – nem volt megállapítható az elmeműködés olyan kóros állapota, amely korlátozta volna abban, vagy képtelenné tette volna arra, hogy a cselekménye következményeit felismerje, és hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék.
- [4] A felülvizsgálati ügyekben követett töretlen ítélkezési gyakorlat alapján az alapítételekben foglalt tényálláshoz tartoznak mindazok a történeti tények, melyek az ítéletben megállapításra kerültek, függetlenül attól, hogy ítéletszerkesztési hiba folytán esetlegesen nem a történeti tényállásban kerültek leírásra, hanem az indokolás más részében, így a bizonyítékok értékelése vagy a jogi indokolás körében (BH 2016.163.).
- [5] A Kúria ekként a történeti tényállás részének tekinti az elsőfokú bíróság ítélete [74] bekezdésének tudati tényre vonatkozó megállapítását, mely szerint a terhelt tudata átfogta, hogy a keletkező tűz a házban alvó sértettek halálát is okozhatja, valamint az ezt helyesbítő, a másodfokú ítélet [25] bekezdésében foglaltakat, azt, hogy a törvényszék megállapításával szemben a terhelt magatartása céltudatosan a sértettek (biztos) halálának okozására irányult.
- [6] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt – a Be. 649. § (1) bekezdés a) pontjára alapítottan – elsődlegesen a terhelt felmentése, másodlagosan enyhébben minősülő bűncselekmény megállapítása és enyhébb büntetés kiszabása érdekében.
- [7] Indokai szerint a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor, és a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt a bíróság törvénysértő büntetést szabott ki.
- [8] Kifejtette, hogy a terhelt nem követett el bűncselekményt, csak rongálást, ami – az okozott kár értékére figyelemmel – legfeljebb szabálysértés lehet, az azonban már a másodfokú ítélet meghozatalának idejére elévült. Amennyiben a terhelt mégis bűncselekményt követett el, az nem emberölés büntettének kísérlete, hanem egy annál jóval enyhébb súlyú – konkrétan meg nem jelölt – bűncselekmény, ami miatt enyhébb büntetést kellett volna vele szemben kiszabni.
- [9] Sérrelmezte, hogy az eljáró bíróságok a 3/2013. Büntető jogegységi határozatot nem megfelelő módon értelmezték, valamint a bűncselekmény minősítése körében figyelmen kívül hagyták a szándékos veszélyeztetési, ezen belül a limitált veszélyeztetési szándékkal összefüggésben kidolgozott jogalkalmazói gyakorlatot. Álláspontja szerint a terhelt szándéka legfeljebb rongálásra vagy ijesztgetésre terjedt ki, de semmilyen bizonyíték nem támasztja alá, hogy a szándék – többszörösen minősülő – emberölésre irányult volna, hiszen a tényállásban leírt cselekménynek nem volt szükség szerű, elháríthatatlan vagy feltétlen következménye a ház kigyulladás, de a sértettek halála vagy megsérülése sem. Megjegyezte ugyanakkor, hogy a kísérlet távoli volt.
- [10] Indítványában részletesen elemezte az emberölés alanyi és tárgyi körülményeit, majd tanúvallomásokat idézett, amiken keresztül a tényállás megalapozottságát vitatta.
- [11] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.
- [12] Kifejtette, hogy a közelgő esküvőt mint indítékot tanúvallomásokkal cáfolni kívánó érvelés a jogerős ítélettel megállapított tényállást támadja, ezért e körben az indítvány törvényben kizárt. A terhelt előre megtervezett szándékú cselekményére a magával vitt égésgyorsító anyagból és egyéb tárgyakból lehet következtetni, szándéka túlmutatott azon, hogy – az éjszakai órákban – ténylegesen csak három helyen sikerült meggyújtania a tetőszerkezetet, emellett tette folytatását 2. számú sértett észlelése akadályozta meg. Ugyanakkor a kísérlet távoli volta a szándék megállapítása szempontjából közömbös.
- [13] Alaptalan az ügyészi álláspont szerint a cselekmény célja tekintetében a rongálási, ijesztgetési szándékra hivatkozás, mivel nem lehet a tényállásból olyan következtetést levonni, hogy a terhelt cselekményével felhagyott volna, vagy az eredmény bekövetkezését bármilyen módon korlátozni akarta. Épp ellenkezőleg, a kitaró, egyenes szándékra lehetett következtetést levonni.
- [14] Indokai szerint a bíróságok a tényállásból helytálló következtetést vontak a terhelt bűnösségére, cselekményét a büntető anyagi jog szabályainak megfelelően minősítették és a vele szemben kiszabott büntetés is megfelel a büntető anyagi jog szabályainak.
- [15] Mindezek alapján a megtámadott jogerős ügydöntő határozat hatályában tartását indítványozta.
- [16] A védő felülvizsgálati indítványa nem alapos.
- [17] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szembeni jogi – és nem ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja. Kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokból vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [18] A Be. 650. § (2) bekezdése szerint felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható. A Be. 659. § (1) bekezdése alapján pedig a bizonyítékok ismételt és eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.
- [19] Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése nem vitatható. A jogkövetkeztetések – így a bűnösség vagy a jogi minősítés megállapításának – helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.
- [20] A védői indítvány több tanú vallomásának elemzésével a jogerős ítélet megállapításait kívánta cáfolni, a jogerős ítéleti tényállás megváltoztatását célozva, vagyis az irányadó tényállás megalapozottságát, a bíróság bizonyítékértékelő tevékenységét vitatta. E körben a felülvizsgálati indítvány törvényben kizárt.
- [21] A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét, míg a b) pont ba) alpontja szerint, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más

- szabályainak megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést.
- [22] Nem sértett törvényt az eljáró bíróság, amikor a terhelt bűnösségét emberölés büntetnének kísérletében [Btk. 160. § (1) bek., (2) bek. a), d), f), i) és j) pont] megállapította.
- [23] A Btk. 160. § (1) bekezdése szerint, aki mást megöl, emberölés büntette miatt öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A (2) bekezdés a), d), f), i) és j) pontjai értelmében a büntetés tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, ha az emberölést előre kitervelten, különös kegyetlenséggel, több ember sérelmére, tizennegyedik életévét be nem töltött, valamint védekezésre képtelen személy sérelmére követik el.
- [24] Az emberölés nyitott törvényi tényállás, megállapításához az alanyi oldal hiánytalan megvalósulása, az elkövetői magatartás és az eredmény között okozati összefüggés fennállása szükséges.
- [25] Felülvizsgálatban a felülbírálatnak egyaránt tárgya a tényállásszerűség és a bűnösség kérdése.
- [26] A tényállásszerűség az úgynevezett tárgyi okozatosság, a bűnösség pedig az úgynevezett alanyi okozatosság. A kettő együtt adja ki, hogy az elkövető tehet arról, amit a terhére róttak, amivel vádolják, mert van olyan külvilágbéli magatartása (viselkedése), amely a büntetőtörvényi tényállás szerint elkövetői magatartás (mint szükséges ismerv a tárgyi oldalon); és mert tehet az ilyen magatartás tanúsításáról. Ez utóbbi az anyagi jogi bűnösség elengedhetetlen alapja, ami az alany tudati/gondolati világával függ össze (és mint ilyen, szükséges ismerv az alanyi oldalon). A bűncselekmény hiánya pedig ezek hiányát jelenti.
- [27] A felülvizsgálati indítvány szerint a bűnösség megállapítása és a cselekmény minősítése azért nem felel meg az emberölés törvényi tényállásának, mert a terhelt szándéka a sértettek halálára még eshetőlegesen jelleggel sem terjedt ki, ekként az indítvány a megállapított tényekből való jogkövetkeztetés helyességét vitatja.
- [28] Az irányadó tényállás egyértelműen rögzíti, hogy – a terhelt éjjel azért ment a sértettek házához, hogy azt felgyújtsa;
– tudva azt (úgy tudva), hogy három sértett a házban tartózkodik;
– ezt előre meg is tervezte, hiszen kalapácsot, gáztűzhelygyújtót és öngyújtókat, kesztyűt, gyerekruhákat, 3 gázolajjal töltött palackot, egy motorbenzinnel teli szórófejes palackot, zseblámpát, szikét, gyufásdobozt és egy gázolaj és motorbenzin keverékével teli palackot is magával vitt;
– arcát szájmaszkkal, fejét csuklyával álcázta;
– néhány ruhadarabot az égésgyorsító folyadékkal átitatva meggyújtott, majd azokkal az épület hátsó sarkánál, középső részénél, valamint a mosdóablaknál lévő fa tetőszerkezetet meggyújtotta.
- [29] A terhelt irányadó tényállás szerinti magatartása egyértelműen céltudatos, az adott körülményeknek megfelelő, a ház fa tetőszerkezetének lángba borítását célzó magatartás volt.
- [30] Nem foghatott helyt az a védői álláspont, hogy a terhelti szándék csak veszélyeztetésre, avagy ijesztgetésre irányult. Épp ellenkezőleg. A terhelt a szeretőjét és az általa is tudottan vele egy házban tartózkodó sértett kiskorúakat meg akarta ölni, a cselekmény véghezviteléhez szükséges eszközöket magával vitte. Nem kétséges, hogy a terhelti szándék határozott, sőt eltökélt volt, hiszen egymást szorosan követően három helyen is megkísérelte felgyújtani a házat.
- [31] A Kúria egyetértett a másodfokú bíróságnak a terhelt egyenes ölési szándékára vont következtetésével, az erre vonatkozó megállapításával és jogi érvelésével, a terhelt tudata átfogta, hogy amennyiben cselekménye sikerül, úgy az a sértettek halálát okozza. A terhelt szándéka nem csupán egyenes, de kitaró is volt.
- [32] A védő által hivatkozott limitált veszélyeztetési szándék jelen esetben fel sem merülhet, hiszen alapesetben a szándékos veszélyeztetési bűncselekményeknél a szándék kizárólag a veszélyhelyzetre terjed ki. A terhelt ezzel ellentétben a halálos eredmény bekövetkezése érdekében mindent megtett, cselekményével nem hagyott fel, az elkövetés körülményeiből megállapítható terhelti szándékkal okozati összefüggésben álló eredmény (a sértettek halálának) elmaradása kizárólag a pusztán véletlennek, 2. számú sértett észlelésének volt köszönhető, így a védő e körben tett hivatkozása alaptalan.
- [33] Az elkövetés körülményei nyilvánvalóan nem adnak alapot más bűncselekmény megállapítására, így a cselekmény – mivel az eredmény a terheltől kívül fennálló körülmény miatt elmaradt – emberölés büntette kísérleteként minősül.
- [34] A terhelt élet elleni cselekményének védő által vitatott minősítő körülményeit illetően a Kúria az alábbiakat emeli ki.
- [35] Nem tévedett az eljáró bíróság, amikor a terhelt cselekményét előre kitervelten elkövetettnek minősítette [Btk. 160. § (2) bek. a) pont].
- [36] A 3/2012. BJE határozatban kifejtett szempontok alapján az emberölés előre kitervelten történő elkövetése feltételezi, hogy az elkövető az ölési cselekmény véghezvitelének helyét, idejét és módját átgondolja, a végrehajtást akadályozó vagy segítő tényezőket felmérje, és a lényeges előkészületi, elkövetési és az elkövetés utáni mozzanatokat figyelembe vegye.
- [37] Az előre kiterveltséget a tervszerű és céltudatos magatartás jellemzi, ami az ölési cselekmény részleteinek átgondolását, annak fontolgatását, a cselekmény elkövetési mozzanatainak mérlegelését jelenti. Ez a céltudatos törekvés ugyanakkor csak – mint jelen esetben is – az egyenes szándék meglétét tételezi fel, kizárt az, ha az elkövető ölési szándéka csak eshetőlegesen.
- [38] Ez a minősítés megállapítható már akkor is, ha a terhelt csak döntő vonásaiban gondolja át, alakítja ki a végrehajtási módot, ami nem csupán tervszerűségi, gyakorlati, hanem tudati, szándékoldali vizsgálatot is igényel. Ennek elemei, hogy
– az ölési szándék megvan, az ölési tudat adott, és az lesz céltudatos, ami a véghezvitelig tartó eltökélt magatartásba torkollik;
– ehhez képest már nincs vívódás, latolgatás; az ölési tudat már nem csupán indító, hanem célképzet is;
– a kezdő és végpont között – az ölési alapszándék kialakulásától a véghezvitelig terjedő időszakban – a terhelti magatartás célt követő; és
– a köztes idő legalább annyi, hogy nem lehet rögtönösnek tekinteni a végrehajtást.

- [39] Előre kiterveltség esetén megvan az ölési alapszándék, amivel összefüggésben a véghezvitel biztonsága, eredményessége is jelentőséget kap, amit jól mutat az, hogy a terhelt nemcsak a tűzgyújtáshoz szükséges eszközt vitt magával, hanem égésgyorsító folyadékot, valamint több ruhadarabot is, hogy azokat a folyadékkal átitatva biztos eredményt érhesen el. Az előre kiterveltség az ölési szándék átgondolásánál többet, a véghezvitel előre átgondolását jelenti, ami által e szándék eltökélte válik, és éppen ebben van a veszélyessége (EBH 2013.B.7.).
- [40] A terhelt cselekményének különös kegyetlenséggel elkövetettként való minősítése is törvényes [Btk. 160. § (2) bek. d) pont].
- [41] A 3/2013. BJE határozat szerint a különös kegyetlenség fogalma alá az átlagosat lényegesen meghaladó szenvedéssel járó (amilyen például a tűzhalál, az élve eltemetés stb.), rendkívüli embertelenséggel, brutalitással, gátlástalanul, az emberi méltóság mély megáldásával vagy az elkövető emberi mivoltából kivetkőzve véghez vitt ölési cselekmények vonhatók.
- [42] Kétségtől, ha az emberölés – ahogy a konkrét ügyben is – kísérleti szakban reked, akkor a bekövetkezett halál mikéntje nem lehet a minősítés alapja, ezért ilyen esetben azt kell megvizsgálni, hogy a terhelt szándéka szerinti ölési mód – sikere esetén – olyan módon eredményezte volna-e a sértettek halálát, ami a különös kegyetlenség fenti ismérveit kimeríti, vagy sem.
- [43] A tűzhalál közismerten nagy szenvedéssel járó halálnem, ezért az ítélkezési gyakorlat e minősítés alá vonja azokat az eseteket, amikor az elkövető abba belenyugodva gyújtotta fel a házat, hogy az ott lakók tűzhalált szenvedhetnek (BJD 10.030).
- [44] Jelen esetben nem kétséges, hogy a terhelt tűz előidézésével kívánta a sértettek halálát okozni, ezért a különös kegyetlenséggel való elkövetés megállapítása szintén törvényes.
- [45] A Btk. 160. § (2) bekezdés f) pontja alá tartozó, több ember sérelmére elkövetett emberölés törvényi egység, ún. összefoglalt bűncselekmény. Megállapításának akkor van helye, ha az elkövető akár egyetlen akaratelhatározásból fakadóan, egy időben, illetőleg egymást követően, akár különböző időpontokban és eltérő akaratelhatározásból hajtja végre vagy kíséri meg több ember megölését.
- [46] Több ember sérelmére elkövetett emberölés büntetnének kísérletéről van szó akkor, amikor a két vagy több sértett ellen megkísérelt ölési cselekmény során halálos eredmény nem következett be, valamint, ha legalább két személy vonatkozásában elkövetett cselekményt egy eljárásban bírálják el. Ezek a feltételek jelen ügyben teljesültek, hiszen a tényállás tartalmazza, hogy a terhelt úgy tudta, hogy (egy kivételével) valamennyi sértett otthon tartózkodik, így nem kétséges, hogy a terhelt szándéka legalább három személy megölésére irányult. Ekként a több ember sérelmére történő elkövetés megállapítása szintén törvényes.
- [47] A Btk. 160. § (2) bekezdés i) pontja akkor valósul meg, ha az emberölést tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el. A megállapított tényállás rögzíti a gyermekek születési dátumát, a terhelt tudta, hogy a két gyermek otthon tartózkodik,

így mind az első-, mind a másodfokú bíróság helytállóan állapította meg e minősítő körülményt is.

- [48] A Btk. 459. § (1) bekezdés 29. pontja szerint védekezésre képtelennek kell tekinteni, aki helyzeténél vagy állapotánál fogva ideiglenesen vagy véglegesen nem képes ellenállás kifejtésére.
- [49] A következetes ítélkezési gyakorlat szerint az alvó személy védekezésre képtelennek minősül (BH 2014.325., BH 2014.6.). Nyilvánvaló, hogy az alvó személy nem észleli a közelében történéseket, ezért nincs abban a helyzetben, hogy az ellen védekezzen. Közömbös, hogy az alvó sértett bármikor felébredhet, ugyanis a terhelt éppen a sértettek ezen állapotát használta ki cselekménye véghezvitele érdekében. Jelen esetben az irányadó tényállás rögzítette, hogy a terheltnek tudomása volt arról, hogy a házban többen is alszanak, és ezt a védekezésre képtelen állapotot kihasználva követte el cselekményét [Btk. 160. § (2) bek. j) pont].
- [50] Ekként a terhelt élet elleni cselekményének a Btk. 160. § (1) bekezdése és (2) bekezdés a), d), f), i) és j) pontjai szerinti emberölés büntette kísérletekénti minősítése törvényes, az irányadó büntetési tételkeret alsó határát – a Btk. 82. § (2) bekezdés a) pontjának alkalmazásával – jelentő 8 év szabadságvesztés pedig nem törvénytör.
- [51] A Kúria a Be. 649. § (2) bekezdése szerinti olyan további felülvizsgálati okot, melynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles, nem észlelt.
- [52] Ekként a Kúria a megtámadott határozatot a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen eljárva, a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.III.681/2024/8.)

205 Az erdő védelméről szóló jogszabályok a közös tulajdonú erdőben tulajdoni illetőséggel rendelkező tulajdonostársak tulajdonjogát nem érintik, csak az abból fakadó részjogosítványok gyakorlása elé állítanak korlátokat. Ha a tulajdonostársak valamelyike a közös tulajdonú erdőben megvalósított jogellenes fakitermeléssel a tulajdonostársai számának megfelelő rendbeliségű lopást követ el, elkövetési értéke a kitermelt faanyag értékének az egyes tulajdonostársak tulajdoni illetőségére eső hányadához igazodik [Btk. 370. § (1) bek.; Ptk. 5:75. §; 1996. évi LIV. törvény 17. § (1), (5) bek.].

- [1] A járásbíróság ítéletével az I. r. terheltet folytatólagosan, társtettesként elkövetett lopás büntette [Btk. 370. § (1) bek., (2) bek. b) pont ba) és bb) alpont, (4) bek. b) pont] (3. és 7. tényállás), folytatólagosan, társtettesként elkövetett lopás büntette [Btk. 370. § (1) bek., (2) bek. b) pont ba) és bb) alpont, (3) bek. b) pont ba) alpont] (1. és 4. tényállás), 2 rendbeli társtettesként elkövetett lopás büntette [Btk. 370. § (1) bek., (2) bek. b) pont ba) és bb) alpont, (3) bek. b) pont ba) alpont] (2. és 5. tényállás) és lopás büntette [Btk. 370. § (1) bek., (2) bek. b) pont ba) és bb) alpont, (3) bek. b) pont ba) alpont] (6. tényállás) miatt halmazati büntetésül 1 év 10 hónap, börtönben végrehajtani rendelt szabadságvesztésre és 2 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a kiszabott szabadságvesztésből legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését

- követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Elrendelte az I. r. terhelttel szemben korábban kiszabott 1 év 4 hónapi – eredetileg végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett – börtönbüntetés végrehajtását.
- [2] Az elsőfokú ítélet ellen bejelentett ellentétes irányú fellebbezéseket elbírálva a törvényszék mint másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét az I. r. terhelt vonatkozásában megváltoztatta és az I. r. terheltet 200 napi tétel – napi tételenként 1000 forint, összesen 200 000 forint – pénzbüntetésre is ítélte. Mellőzte a járásbíróság korábbi ítéletével kiszabott 1 év 4 hónap börtönbüntetés végrehajtásának elrendelését, egyebekben pedig a járásbíróság ítéletét az I. r. terhelt tekintetében helybenhagyta.
- [3] A jogerős ítéletben megállapított tényállás 3. és 7. pontja az I. r. terhelt felülvizsgálati indítvánnyal érintett cselekvőségét érintően az alábbi.
- [4] 3. tényállási pont: A község külterületén a megjelölt hrsz.-ú kivett mocsár művelődési águ terület több személy osztatlan közös tulajdonában áll, az I. r. terhelt egyetemlegesen minden alrészletben, minden művelési ágban 0,93% arányban tulajdonos. Az erdő, rét, kivett mocsár, szántó művelési águ ingatlanban az I. r. terhelt 27 720/7 614 000 hányadban rendelkezett tulajdonjoggal. A megjelölt napon a községben a tulajdonostársak tulajdoni hányaduk arányában számított 59,7%-a megbízási szerződést kötött 1. számú személy tulajdonostársal, melyben megbízták a tulajdonukban lévő erdőterületre vonatkozóan az 1996. évi LIV. törvény 14. §-a szerinti erdőgazdálkodói tevékenység ellátásával, azzal, hogy a megbízási tartama alatt végzett erdőgazdálkodói jogok és kötelezettségek a megbízottat, azaz e személyt illetik és a tevékenység ellátáshoz szükséges mértékben a Ptk. 99. §-a szerint a tulajdonost megillető használati jogot a Ptk. 112. § (1) bekezdése alapján a tevékenység időtartamára részére átengedték. 1. számú személyt az Állami Erdészeti Szolgálat helyi igazgatósága határozatával erre az erdőterületre vonatkozóan megbízott erdőgazdálkodóként határozatlan időre nyilvántartásba vette.
- [5] A megjelölt kocsányos tölgyes és mézgás égeres alrészletek alatt található és 1. számú személy kezelésében lévő erdőterületből az I. r. terhelt a vádbeli időben folyamatosan láncfűrészsel kivágott 90,5 m³ élő fát – kocsányos tölgyet, mézgás égert – összesen: 1 176 500 forint értékben.
- [6] Az előzetes megállapodást követően a jogtalan fakitermelés tudatában – az I. r. terhelt által jogtalanul kitermelt tűzfia felpakolását és elszállítását a II. r. és a III. r. terhelt végezte a tulajdonukat képező tehergépkocsival.
- [7] A II. r. terhelt 30 m³ – 10 fuvar –, valamint további 9 m³ – 3 fuvar – vegyes tűzifa elszállítását végezte 13 000 forint/m³ áron, 507 000 forint értékben. A III. r. terhelt 6 fuvar, 12 m³ vegyes tűzfát szállított el a helyszínről 156 000 forint értékben, 13 000 forint/m³ áron. A terheltek a tűzfát ismeretlen személyeknek értékesítették. A II. r. terhelt a tűzfát több esetben ismert személyhez vitte tisztázatlan mennyiségben és összegeként.
- [8] Az I. r. terhelt által kitermelt famennyiség eltulajdonításával az erdőben kizárólag az éjszakai órákban a sötétséget kihasználva több alkalommal az V. r. terhelt is segített a z I. r. terheltnek a kitermelt fát a kitermelés helyszínén az I. r. terhelt által a helyszíntre vitt erőgépre felpakolni úgy, hogy tudomással bírt az I. r. terhelt lopási cselekményéről. Az I. r. terhelt alkalmanként 2000–3000 forintot fizetett az V. r. terheltnek, aki a kapott pénzt saját céljaira fordította.
- [9] A IV. r. terhelt – szintén tudva az I. r. terhelt jogtalan cselekményéről – a bűncselekmény elkövetése közben legalább három alkalommal – az I. r. terhelt tulajdonát képező, általa a IV. r. terhelt rendelkezésére bocsátott személygépkocsival – a közelben az I. r. terhelt telefonon történő utasításai alapján figyelést hajtott végre, amelynek során figyelte a rendőrfőnök mozgását. Eközben az I. r. terheltektől folyamatosan telefonon tartotta a kapcsolatot, és segítette az I. r. terheltet a kivágott és eltulajdonított famennyiségnek az elkövetés helyszínéről történő zavartalan elszállításában.
- [10] Az eltulajdonított famennyiségből az I. r. terhelt 200 000 forint értékben sajátjaként tűzfaként értékesített 9,5 m³ tölgyfát, míg 30 m³ vegyes tölgy és mézes éger tűzfát 13 000 forint/m³ áron értékesített ismert személyeknek.
- [11] A 30 m³ tűzfát ismert személy traktorral szállította a telepre az I. r. terhelt által megmutatott helyszínről. A tűzfát a tanyán a tulajdonos saját tulajdonát képező tűzfájához borította le. A nyomozás során a rendőrség lefoglalt 70 m³ vegyes tűzfát, amelyet megőrzésre a helyszínen hagyott.
- [12] A lefoglalt mennyiség becsült értéke 700 000 és 1 440 000 forint közötti összegre tehető. A 70 m³ vegyes tűzfából az I. r. terhelt által jogtalanul kivágott és értékesített 30 m³ vegyes tűzifa értéke 300 000 forint.
- [13] Az I. r. terhelt ezen túlmenően ismeretlen személynek is értékesített tűzfát meghatározatlan összegben és mennyiségben. 1. számú személy erdőgazdálkodó a földrészletben található erdőrészekre 2016 és 2018. december 31. napja között nem nyújtott be tervezett vagy végrehajtott munkálatokra bejelentést az erdészeti hatósághoz.
- [14] A megyei kormányhivatal határozatával 1. számú személy erdőgazdálkodói megbízási szerződéses jogviszony jogcímén nyilvántartott erdőgazdálkodót 2021. december 31-i hatállyal törölte az erdőgazdálkodói nyilvántartásból, az Országos Erdőállomány Adattár adatai szerint a szóban lévő földrészlet „rendezetlen gazdálkodási” viszonyú, azon nyilvántartásba vett erdőgazdálkodó jelenleg nem található.
- [15] 7. tényállási pont: Az I. r. terhelt a vádbeli időben a megjelölt területen lévő osztatlan közös tulajdonú, de 1. számú személy kezelésében lévő erdőterületről bruttó 3,91 m³ 10 darab 20 és 40 cm töltmérőjű 30 éves telepítésű élő kocsányos tölgyfát engedély nélkül motoros fűrészsel kivágott, és a helyszínen feldarabolt 75 250 forint értékben. Az I. r. terhelt segítőtje ismert személy volt, akit az I. r. terhelt azzal bízott meg, hogy figyeljen, és ha jön valaki, szóljon. A bűncselekmény elkövetése közben a megyei rendőrfőkapitányság figyelő szolgálatot végző nyomozói észlelték, hogy az I. r. terhelt a kezében egy láncfűrészsel egy tölgyfát vág, egy másik személy pedig figyelő tevékenységet végez, és figyelmezteti az I. r. terheltet. Az I. r. terhelt azt kiáltotta, hogy „futás”, ekkor mindketten futásnak

- eredtek, menekülni kezdtek, miközben a feldarabolt tölgyfát a helyszínen hagyták. A menekülést követően a helyszín közelében az I. r. terhelt „igazoltatásra került”. Az igazoltatás során a személygépkocsi átvizsgálása közben a kocs csomagteréből egy darab Stihl HS-461 típusú, még üzemileg benzinmotoros láncfűrész „feltalálásra került”. A helyszíni szemle során a rendőrség bűnjelként lefoglalt 3,91 m³ tölgyfát, 4 darab tölgyfa rönk szeletet, amelyeket I. számú személy részére visszaadott. A lopással okozott kár megtérült.
- [16] A jogerős ítélettel szemben az I. r. terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt, a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjában írt felülvizsgálati okra való hivatkozással.
- [17] Indokai szerint az alapügyben a bíróság törvénysértően állapította meg az I. r. terhelt bűnösségét az ítéleti tényállás 3. és 7. pontjában írt cselekmény miatt. Az I. r. terhelt által az ítéleti tényállás 3. és 7. tényállási pontjában írtak szerint jogellenesen kitermelt fa ugyanis részben az I. r. terhelt tulajdonát képezte, mivel a fakitermeléssel érintett erdőrészlet az I. r. terhelt tulajdoni illetőségét is magában foglaló közös tulajdonban állt. A Ptk. 5:74. §-a és 5:75. §-a értelmében pedig a közös tulajdon nem a dolog, adott esetben az erdőrészlet, hanem a tulajdonjog megosztottságát jelenti. A tulajdonostársak között tehát nem a tulajdonjog részjogosítványai oszlanak meg, hanem mindegyikük valamennyi részjogosítvánnyal, vagyis a tulajdonjog teljességével rendelkezik, de azt másokkal meghatározott arányok szerint megosztva gyakorolja. A védő szerint az a körülmény, hogy az adott erdőrészlet tekintetében az erdőgazdálkodó volt jogosult a haszonvételi jog gyakorlására, a tulajdoni jogviszonyokat nem érintette. Az osztatlan közös tulajdonban lévő erdő az erdőről és az erdő védelméről szóló 2009. évi XXXVII. törvénnyel (a továbbiakban: Evt.) ellentétes használata és hasznainak szedése a tulajdonostárs részéről jogellenes megatartás, ami azonban nem jelenti, hogy az ilyen módon megszerzett dolog a tulajdonostárs számára idegen. A közös tulajdonú erdőből kitermelt fa tehát a tulajdonostársak közös tulajdonát képezte, következésképpen – bár a fakitermelés jogtalan volt – a kitermelt fa az I. r. terhelt számára nem volt idegen dolog, így arra az I. r. terhelt a fa elvételével és értékesítésével lopást nem követhetett el.
- [18] Indítványozta ezért, hogy a Kúria az alapügyben hozott jogerős ügydöntő határozatot a Be. 662. § (2) bekezdése alapján változtassa meg, és az I. r. terheltet az ügydöntő határozatban írt ítéleti tényállás 3. és 7. pontjában írt cselekmények miatt ellene emelt vád alól mentse fel, ezzel összefüggésben pedig az ügydöntő határozatban kiszabott büntetést enyhítse oly módon, hogy a kiszabott szabadságvesztés tartamát az I. r. terhelt által előzetes fogvatartásban már kitöltött idő tartamával egyezően határozza meg.
- [19] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt részben alaposnak tartotta.
- [20] Utalt az elkövetéskor hatályos Evt., valamint az ennek végrehajtásáról szóló 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet szabályaira, amelyek alapján erdőben, erdőgazdálkodási tevékenységet közvetlenül szolgáló területen fakitermelést csak erdőtervvel rendelkező erdőrészletben az erdészeti hatóság által nyilvántartásba vett erdőgazdálkodó végezhet, meghatározott adminisztrációs tevékenységet követően.
- [21] A Legfőbb Ügyészség kifejtette, hogy az alapügyben hozott jogerős ügydöntő határozatban a 3. és 7. tényállási pontokban megállapított ítéleti tényállás alapján (figyelemmel az Evt. elkövetéskor hatályos vonatkozó rendelkezéseire, így mindenképp a 17–18., 30., 33., 68–70., 90/A. §-ában írt rendelkezésekre) az I. r. terhelt a több tulajdonostárs osztatlan közös tulajdonát képező erdőrészleten jogellenes fakitermelést végzett. A vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket figyelembe véve ugyanis a két erdőrészlet nyilvántartásba vett egyszerű használója I. számú személy erdőgazdálkodó volt, akinek e megbízásából fakadóan kizárólagos joga volt az erdei haszonvételi jogok gyakorlására, köztük a fakitermelésre, amelyet az erdészeti hatóság által jóváhagyott erdőtervben foglalt előírásokkal összhangban kellett végezni. Továbbá az Evt. 90/A. §-a szerint tilos volt illegális kitermelésből származó fát forgalomba hozni.
- [22] Ezzel együtt helytállónak tartotta az indítványbeli hivatkozást, miszerint az alapügyben első és másodfokon eljáró bíróságok a felülvizsgálati indítvánnyal érintett 3. és 7. ítéleti tényállási pontokban írt cselekményeket érintően téves jogi érvelést fejtettek ki, és ennek eredményeként téves jogi okfejtés nyomán jutottak arra a következtetésre, hogy a több személy, köztük az I. r. terhelt osztatlan közös tulajdonában álló erdőrészleten az I. r. terhelt által jogellenesen kitermelt fa az erdőgazdálkodó, nem pedig az ingatlan tulajdonosainak tulajdonát képezte az elkövetéskor. A Legfőbb Ügyészség szerint a megbízási szerződés alapján történő termékértékesítés esetén a megbízott az általa értékesített terméknek nem a tulajdonosa. Az ítéleti tényállás az adott erdőterületek tekintetében haszonélvezeti jog léteével kapcsolatos ténymegállapítást nem tartalmaz, a tulajdonosok részéről a használat jogának átadása pedig nem azonos az érintett erdőrészletek haszonélvezeti jogának erdőgazdálkodó részére történő biztosításával.
- [23] Az átirat rámutatott, hogy az erdővel való gazdálkodás jog, de egyben kötelesség is. Amikor az erdő tulajdonosai megbízták I. számú személyt az erdőgazdálkodói tevékenység ellátásával, a megbízás magában foglalta azt is, hogy a hasznok szedésével, az ún. erdei haszonvétellel összefüggő feladatokat is I. számú személynek kellett ellátnia. Ez azonban a kitermelt fa tulajdonjogában nem eredményezett változást, ellenkező esetben az erdőgazdálkodó és az erdő tulajdonosai közti elszámolási viszonyak nem lenne alapja. A hasznok szedésének jogát az ingatlanulajdonosok az erdőgazdálkodón keresztül gyakorolták. Ezen jogukat a tulajdonosok az erdőgazdálkodónak sem megállapodás alapján, sem a törvény erejénél fogva nem adták át. Következésképp a közös tulajdont képező erdőterületeken jogellenesen kitermelt fa tulajdonosai az ingatlan tulajdonosai, akik a Ptk. 5:75. §-a alapján az erdőterületek tekintetében fennálló tulajdoni hányadaik arányában szereztek tulajdont a kitermelt fán.
- [24] Ennek megfelelően a Legfőbb Ügyészség az irányadó polgári jogi jogszabályi rendelkezések

- alapulvételével az indítványozó jogkövetkeztetését is vitatta, hogy a jogellenesen kitermelt fa közös tulajdon tárgyát képezte volna, a származási helyet képező ingatlan közös tulajdon jellege okán, illetve, hogy ezzel összefüggésben az I. r. terhelt a kitermelt fa teljes mennyiségének maga is a tulajdonosa lett volna az ingatlanon fennálló tulajdoni hányadának erejéig.
- [25] Ekként az átirat arra az álláspontra helyezkedett, hogy a 3. és 7. tényállási pontokban írtak szerint 94,41 m³, 1 251 750 forint összértékű jogellenesen kitermelt famennyiségből az I. r. terhelt az irányadó ítéleti tényállásban írt, egymástól eltérő tulajdoni hányadok közül a nagyobbat alapul véve, 0,93% tulajdoni hányad erejéig, azaz 0,87 m³, 11 641 forint értékű fán önálló tulajdont szerzett. Ez a famennyiség ezért számára nem volt idegen.
- [26] Az irányadó ítéleti tényállás hiányossága okán ugyanakkor nem ismert, hogy az adott közös tulajdonban lévő erdőrészeknek hány tulajdonosa volt, és az sem, hogy az egyes tulajdonostársak milyen eszmei tulajdoni hányaddal rendelkeztek. Ezzel összefüggésben nem ismert az sem, hogy a jogellenesen kitermelt fán, mint hasznon, az I. r. terhelt tulajdonostársai közül ki és milyen arányban szerzett tulajdonjogot. Ezért az I. r. terhelt által a tulajdonostársak sérelmére elkövetett vagyron elleni bűncselekmények rendbelisége és pontos minősítése sem határozható meg. Azonban az ítéleti tényállás alapján az bizonyos, hogy az adott területnek az I. r. terhelt mellett további legalább egy tulajdonosa volt. Valamennyi cselekmény esetében a bűnszövetségben és az üzletszerűen történő elkövetés minősítő körülményként megállapítható, továbbá szabálysértési elkövetési értékre történő elkövetés esetén ugyancsak minősítő körülményt képez a Btk. 370. § (2) bekezdés b) pont bi) alpontjában írtak szerint az erdőben jogellenes fakivágással történő elkövetés is.
- [27] A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint tehát a tulajdonostársak sérelmére elkövetett cselekmények mindenképpen bűncselekménynek minősülnek, ezért az I. r. terhelt bűnösségének megállapítása a tulajdonostársak tulajdonát képező famennyiség eltulajdonítása miatt törvényes volt. Az I. r. terhelt bűnösségének megállapítása mindössze a jogellenesen kitermelt, azonban a saját tulajdonát képező, 0,87 m³, 11 641 forint értékű fa részben megtörtént, részben megkísérelt elszállítása, értékesítése tekintetében volt törvénysértő. E cselekmény miatt emelt vád alól szükséges az I. r. terheltet bűncselekmény hiányában felmenteni.
- [28] A fenti okfejtésre tekintettel a Legfőbb Ügyészség indítványozta, hogy a Kúria a Be. 662. § (2) bekezdés a) pontja alapján – a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen – a járásbíró és a törvényszék támadott ítéletét változtassa meg akként, hogy az I. r. terheltet 1 rendbeli, a Btk. 370. § (2) bekezdés b) pont ba), bb) és bi) alpontja szerint minősülő, folytatólagosan, társtettesként elkövetett lopás vétsége miatt emelt vád alól mentse fel, egyebekben pedig a jogerős ítéletet az I. r. terhelt tekintetében hatályában tartsa fenn.
- [29] A felülvizsgálati indítvány az abban foglaltaktól eltérő indokok alapján alapos.
- [30] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a Be. 648. §-a alapján csak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen és kizárólag a Be. 649. §-ában tételesen felsorolt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe. A felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető, ezért az azon kívül eső anyagi vagy eljárásjogi kérdések a felülvizsgálatban közömbösek.
- [31] A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja szerint felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét.
- [32] A felülvizsgálati eljárás megkerülhetetlen szabálya, hogy a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható [Be. 650. § (2) bek.]. Ezzel összhangban a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó [Be. 659. § (1) bek.].
- [33] Ennek megfelelően a Kúria a jogerős ítéletben foglalt, a felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás alapján végezte el a Be. 659. § (5) bekezdése szerinti felülbírálatot.
- [34] A felülvizsgálati indítvány érveire tekintettel a felülbírálat során a Kúriának abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az I. r. terhelt a 3. és 7. tényállási pontban írt magatartását számára idegen dologra követte-e el. A terhelt a saját tulajdonát képező dologra értelemszerűen nem követhet el lopást, mert az számára nem idegen. Ugyanígy nem idegen a terhelt számára a közös tulajdonban álló dolog, ezért annak elvétele sem valósít meg lopást (BH 1994.473.).
- [35] A kérdés tehát akként fogalmazódik meg, hogy az I. r. terhelt által a közös tulajdonú ingatlanról (jogtalanul) kitermelt faanyag maga is közös tulajdonba került, avagy az számára idegen volt.
- [36] Ennek megítélése pedig a polgári jog szabályainak alkalmazását igényli.
- [37] Főszabályként a tulajdonost tulajdonjogának tárgyán – jogszabály és mások jogai által megszabott korlátok között – teljes és kizárólagos jogi hatalom illeti meg [Ptk. 5:13. § (1) bek.]. A tulajdonost megilleti különösen a birtoklás, a használat, a hasznosítás, a hasznok szedésének és a rendelkezés joga [Ptk. 5:13. § (2) bek.]. Közös tulajdon esetén a dologon fennálló tulajdonjog meghatározott hányadok szerint több személyt illet meg [Ptk. 5:73. § (1) bek.]. Ilyenkor a tulajdonostársak mindegyike jogosult a dolog birtoklására és használatára; e jogot azonban egyik tulajdonostárs sem gyakorolhatja a többiek jogainak és a dologhoz fűződő lényeges jogi érdekeinek sérelmére (Ptk. 5:74. §). A dolog hasznai pedig a tulajdonostársakat tulajdoni hányaduk arányában illetik meg; ilyen arányban terhelik őket a dologgal kapcsolatos kiadások, a közös tulajdoni viszonyból eredő kötelezettségek, és ugyanilyen arányban viselik a dologban beállott kárt (Ptk. 5:75. §).
- [38] Az adott esetben – az I. r. terhelt tulajdoni illetőségével érintett – közös tulajdon tárgyat nem ingóság, hanem ingatlan képezte, és pedig a speciális jogi szabályozás alá rendelt erdő, amelynek hasznosítása, hasznainak szedése – a tulajdonjog gyakorlása elé törvényi korlátot állítva – kizárólag az Evt. 5. § 9. pontja szerinti erdőgazdálkodási

- tevékenység keretében volt lehetséges. Az irányadó tényállásból kitűnően a tulajdonostársak a közös tulajdonú erdővel kapcsolatos erdőgazdálkodási tevékenységgel összefüggő feladatok ellátására nem hoztak létre az erdőbirtokossági társulatról szóló 1994. évi XLIX. törvény 2. § (1) bekezdésében meghatározott erdőbirtokossági társulatot, ehelyett 2004. június 18-án az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény 14. §-a szerinti erdőgazdálkodói feladatok ellátásával megbízási szerződés keretében 1. számú személy tulajdonostársat bízták meg. E szerződés alapján az Evt. 2009. július 10-én történt hatálybalépését követően is 1. számú személy minősült az erdőgazdálkodói nyilvántartásban szereplő, és ezért az erdőgazdálkodói jogokkal rendelkező és kötelezettségekkel terhelt jogszerű használatnak [Evt. 17. § (1) bek., (5) bek.].
- [39] Ekként az erdő jogszerű használója – erdőgazdálkodóként – 1. számú személy volt. Az erdővel kapcsolatos döntések meghozatalának joga az erdőgazdálkodót illette, így a használat joga kikerült a tulajdonostársakat illető jogosítványok közül (BDT 2015.3296.I.).
- [40] Az erdő jogszerű használójaként az erdőgazdálkodás körébe (Evt. 5. § 9. pont) tartozó ún. erdei haszonvételek (Evt. 69. §), köztük a fakitermelés [Evt. 68. § a) pont, 70–74. §] gyakorlása is 1. számú személy jogosultsága volt, az Evt. által meghatározott szigorú keretek között.
- [41] A fakitermelésre való jogosultságtól elkülönült kérdés azonban a kitermelt faanyag tulajdonjoga. Az adott esetben a tulajdonostársak – a korábban írtak szerint – sem erdőbirtokossági társulatot nem alakítottak, sem olyan szerződést (így az Evt. 20. §-ában írt haszonbérleti szerződést) nem kötöttek, amely alapján a kitermelt faanyag tulajdonjoga az erdőgazdálkodót illette volna. Az irányadó tényállásban szerepeltetett megbízási szerződés – a megbízás kötetlen jogi szabályaival összhangban – nem eredményezi az erdei haszonvételek gyakorlása folytán kitermelt faanyagnak a megbízott (erdőgazdálkodó) tulajdonába kerülését.
- [42] Ehhez képest a fakitermelés eredményének tulajdonjoga is a Ptk. rendelkezéseinek alapulvételével határozható meg. A kitermelt faanyag pedig a közös tulajdon hasznaként jelentkezik, amely a Ptk. már idézett 5:75 §-ában írtak szerint a tulajdonostársakat a tulajdoni hányaduk arányában illeti meg. E törvényi rendelkezés helyes értelme szerint a közös tulajdon oszthatatlan hasznai oszthatatlan dologként a tulajdonostársak közös tulajdonába kerülnek, míg az osztható dolgok osztható dologként a tulajdoni hányad alapján illetik meg a tulajdonostársakat. Következésképpen a kitermelt faanyag – mint osztható dolog – a tulajdoni illetőségük arányában kerül az egyes tulajdonostársak külön tulajdonába.
- [43] Ezzel összhangban: a megbízott erdőgazdálkodó a tevékenységét az erdőtulajdonos megbízók nevében és javára végzi, nem rendelkezhet a gazdálkodás eredményével, a tulajdonostársak felé elszámolási kötelezettséggel tartozik a megbízása teljesítése során befolyt bevételekkel és felmerült ráfordításokkal. Így az erdei haszonvételek minősülő – az erdészeti hatósághoz történt előzetes bejelentést és engedélyezést követően végzett – fakitermelés eredménye, a kitermelt faanyag, de az egyéb javak és szolgáltatások sem kerülnek a tulajdonába (BDT 2015.3296. indokolás).
- [44] Mindez azt jelenti, hogy az alapügyben eljáró bíróságok álláspontjával szemben az I. r. terhelt által jogosulatlanul kitermelt faanyag nem került az erdőgazdálkodó 1. számú személy tulajdonába, pontosabban: azon kizárólag az oszthatatlan közös tulajdonú erdőterületen fennállt tulajdoni hányadának erejéig keletkezett tulajdonjoga. A kitermelt faanyag tulajdonjoga attól is független, hogy a fakitermelés jogszerű, avagy jogszerűtlen, így – akár – bűncselekményt megvalósító magatartásának eredménye volt-e.
- [45] Az I. r. terhelt tehát a 3. és a 7. tényállási pontban írt magatartásával olyan, közös tulajdonú erdőrészlétről termelt ki jogosulatlanul faanyagot, amely erdőrészlétről saját maga is tulajdoni illetőséggel bírt. A közös tulajdonú ingatlan hasznainak jogtalan beszedésével e hasznok (a kitermelt faanyag) azonban – mint osztható dolgok – az egyes tulajdonostársak tulajdonába kerültek, mert a tulajdonostársak a társult erdőgazdálkodás során nem kötöttek olyan megállapodást, amelynek nyomán a haszon az erdőgazdálkodót illette volna meg.
- [46] Az előbbiektől okán az I. r. terhelt a kitermelt faanyag saját tulajdoni illetőségére eső hányadára nem követhetett el lopást, hiszen az a saját tulajdonát képezte. E szempontból a korábban írtak szerint az is közömbös, hogy az I. r. terhelt eleve nem volt jogosult fakitermelésre.
- [47] Ezzel szemben a kitermelt faanyag saját tulajdoni illetőségét meghaladó hányadára vonatkozóan a lopás Btk. 370. § (1) bekezdésében írt valamennyi törvényi tényállási eleme megvalósult, hiszen:
- e famennyiség az erdőrészlétről tulajdoni illetőséggel rendelkező tulajdonostársak külön tulajdonába került,
 - az I. r. terhelt a számára idegen faanyag kivágásával és elszállításával azt a jogszerű tulajdonosok elől végleg elvonta, azaz eltulajdonította, és
 - e tevékenységét a faanyag saját hasznára történt értékesítése által szemléletesen igazolt módon pontosan a jogtalan eltulajdonítási célzat vezérelte.
- [48] A Legfőbb Ügyészség átiratában írtakkal szemben ugyanakkor mindez nem – csupán – azzal a következménnyel jár, hogy az I. r. terhelt bűnösségének megállapítása a jogellenesen kitermelt, de – az előbbiektől szerint – a saját tulajdonát képező, 0,87 m³, 11 641 forint értékű fa tekintetében törvénysértő volt.
- [49] A lopás rendbelisége ugyanis a tulajdoni viszonyokat sértő bűncselekményként a sértettek számához, a minősítést meghatározó elkövetési értéke pedig az egyes sértettektől eltulajdonított dolgok értékéhez – a jelen esetben a jogosulatlanul kitermelt faanyagnak az egyes sértettek jutó hányadára vetített értékéhez – igazodik.
- [50] A helyes büntető anyagi jogi következtetés levonásához tehát azt kell alapul venni, hogy a 3. és 7. tényállási pontban írt, oszthatatlan közös tulajdonban álló erdőrészlétről
- hány tulajdonostárs (személy szerint ki) rendelkezett tulajdoni illetőséggel,
 - tulajdoni illetőségük mekkora volt, és ehhez képest
 - az I. r. terhelt által jogosulatlanul kitermelt faanyag teljes értékéből az egyes tulajdonostársakat megillető faanyag mekkora értéket (elkövetési érték) képviselt.

- [51] Az irányadó tényállásból azonban a büntető anyagi jogi következtetés alapját képező tények nem ismerhetők meg, hiszen a tényállásból hiányzik a tulajdonostársak megnevezése és a közös tulajdonú erdőrészleten fennálló tulajdoni hányaduk rögzítése, amelynek hiányában az sem határozható meg, hogy az I. r. terhelt által véghezvitt jogellenes fakitermelés nyomán mekkora értékű, az I. r. terhelt által eltulajdonított faanyag illetve meg őket. Sőt, a Legfőbb Ügyészség helyes észrevétele szerint a tényállás a másodfokú ítélet általi kiegészítéssel (tehát nem az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás helyesbítésével) az I. r. terhelt tulajdoni illetőségére vonatkozóan önellentmondóvá is vált, hiszen az I. r. terhelt a járásbíróság – másodfokon sem mellőzött – ténymegállapítása szerint a kérdéses erdőterületen 0,93% tulajdoni illetőséggel rendelkezett, míg a törvényszék általi kiegészítés ezzel párhuzamosan a tényállásba emelte, hogy az I. r. terhelt 27 720/7 614 000 (0,36%) arányban rendelkezett az erdő tulajdonjogával.
- [52] A Kúria következetes gyakorlata szerint a büntető anyagi jog szabályainak sérelmét jelenti, ha az irányadó tényállás alapján a terhelt büntetőjogi felelőssége nem dönthető el [Bfv.II.80/2021/6. (BH 2021.325.), BH 2021.8., Bfv.III.868/2012/14. (BH 2014.103.I.), BH 2013.55.II]. Ugyancsak a büntető anyagi jog szabályait sérti, ha a jogerős ítéletben megállapított tényállás alapján nem lehetséges a megalapozott állásfoglalás a terhelt cselekményének törvényes minősítése kérdésében [Bfv.II.350/2022/8. (BH 2023.60.)].
- [53] Éppen ezért felülvizsgálati eljárásban – az érdemi felülbírálatra alkalmatlansága folytán – a megtámadott határozat hatályon kívül helyezését eredményezi, ha a jogerős ítéletben megállapított tényállás olyan ellentmondásokat tartalmaz, amelyek miatt a büntetőjogi felelősségre vonás szempontjából jelentős kérdésekben (a terhelt bűnösségének megállapítása, felmentése, az eljárás megszüntetése, a bűncselekmény minősítése, illetve a Btk. anyagi jogi szabályainak megfelelően kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés) nem állapítható meg, hogy a bíróság milyen tényállásra alapította ítéletének a felülvizsgálati eljárás alapjául szolgáló rendelkezéseit [Bfv.I.1.004/2020/13. (BH 2021.280.)].
- [54] A jelen ügyben is ez a helyzet.
- [55] A tényállás ugyanis tartalmazza az I. r. terhelt által tanúsított, a lopás törvényi tényállási elemeinek megfeleltethető életbeli tényeket, ugyanakkor azok a ténymegállapítások már nem olvashatók ki belőle, amelyek nélkülözhetetlenek a lopás bűncselekményét megvalósító terhelti magatartás pontos büntetőjogi elbírálásához, azaz a lopási cselekmények rendbeliségének megállapításához és az egyes cselekmények egzakt minősítéséhez.
- [56] A Be. 663. § (4) bekezdés b) pontja lehetővé teszi, hogy a Kúria csak a másodfokú bíróságot utasítsa új eljárásra, ha a törvénynek megfelelő határozat a másodfokú bíróság eljárásának megismétlésével is meghozható. Erre akkor kerülhet sor, ha a tényállás hiányosságai a másodfokú bíróság számára a tényállás helyesbítése érdekében rendelkezésre álló eszközök révén [Be. 593. § (1)–(2) bek.] orvosolhatók. Ez pedig a jelen esetben is adott, mert a hiányzó tények megállapításához szükséges eszközöket a törvény teljeskörűen biztosítja a másodfokú bíróságnak.
- [57] A kifejtett érvek mentén a Kúria – a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsülésen, a Be. 655. § (2) bekezdése szerinti összetételben – a törvényszék másodfokú ítéletét a Be. 663. § (2) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, és a Be. 663. § (4) bekezdés b) pontjának alkalmazásával a másodfokú bíróságot új eljárásra utasította.
- [58] A Kúria a Be. 663. § (3) bekezdése szerinti utasításként írja elő, hogy a megismételt eljárásban az elsőfokú ítélet felülbírálata során az eljárási szabályok elsőfokú bíróság általi megtartásának ellenőrzését követően, a Kúria határozatának indoklásában írt szempontok figyelembevételével vizsgálja az elsőfokú bíróság által megállapított, a 3. és 7. pontban írt tényállás megalapozottságát. Részleges megalapozatlanság észlelése esetén a törvényszék annak kiküszöbölésére köteles, a hiányzó ténymegállapítást pótolhatja, illetve a téves ténymegállapítást kijavíthatja a Be. 593. §-ában írt korlátok között, az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma, ténybeli következtetés vagy a felvett bizonyítás alapján.
- [59] A megalapozott, hiánytalan és önellentmondásoktól mentes tényállás alapján válik lehetségessé az I. r. terhelt cselekményének büntető anyagi jogi értékelése.
- [60] A Be. 856. § (1) bekezdés a) pontja szerint a bűnügyi költséget a befizetéstől a visszatérítés időpontjáig eltelt időre számított mindenkor törvényes kamatával együtt a terheltnak vissza kell téríteni, ha rendkívüli jogorvoslat folytán a jogerős ügydöntő határozatot a bíróság hatályon kívül helyezte, és megismételt eljárást kell lefolytatni. A Be. 857. § (1) bekezdés c) pontja alapján a visszatérítésről felülvizsgálat esetén a Kúria rendelkezik.
- [61] Ennek megfelelően a Kúria elrendelte az I. r. terhelt részére az általa eddig esetlegesen megfizetett bűnügyi költség összegének a mindenkor törvényes kamatával történő visszatérítését.

(Kúria Bfv.II.701/2024/8.)

206 Az ugyanazon személy által különböző elkövetői alakzatban megvalósított költségvetési csalás nem alkot törvényi egységet, ekként a más elkövetői alakzatban történt korábbi elítélés res iudicatát nem alapoz meg [Be. 4. § (7) bek., 637. § (1) bek. b) pont].

- [1] Az alapügyben a törvényszék ítéletével – mely az ítéletábrá mint másodfokú bíróság ítéletével emelkedett jogerőre – a terheltet bűnösnek mondta ki bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás bűntettében [Btk. 396. § (1) bek. a) pont, (5) bek. a) pont], valamint folytatólagosan, bűnsegédként elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétségében (Btk. 345. §). Ezért halmazati büntetésül 3 év 6 hónap börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre és 5 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a terhelt legkorábban a szabadságvesztés-büntetésből a büntetés kétharmad részének kitöltését követően bocsátható feltételes szabadságra.
- [2] A jogerős ítélet ellen a terhelt a Be. 637. § (1) bekezdés b) pontja alapján perújítási indítványt

- terjesztette elő arra hivatkozással, hogy cselekményét a törvényszék, illetve az ítéletábra mint másodfokú bíróság korábbi ítéletével már elbírált. Ezen ítéleteivel a bíróság a terheltet közvetett tettesként elkövetett költségvetési csalás büntette [Btk. 396. § (1) bek. a) pont, (5) bek. a) pont], 3 rendbeli csalás büntette [Btk. 373. § (1) bek., (2) bek. b) pont bc) alpont, (6) bek. b) pont], felbujtóként elkövetett közokirat-hamisítás büntette [Btk. 342. § (1) bek. c) pont], valamint 8 rendbeli – 6 esetben folytatólagosan elkövetett – hamis magánokirat felhasználásának vétsége (Btk. 345. §) miatt halmazati büntetésül 7 év börtönbüntetésre, 7 év közügyektől eltiltásra és 5 év időtartamra a gazdasági társaság vezetői tisztségétől eltiltásra ítélte.
- [3] Az ítéletábra végzésével a terhelt által előterjesztett perújítási indítványt – mint alaptalant – elutasította.
- [4] A perújítási indítványt elutasító végzés ellen a terhelt jelentett be kézbesítési íven, majd írásban indokolt fellebbezést.
- [5] A fellebbezés írásbeli indokolásában a perújítási indítványában, illetve az ügyészi nyilatkozatra tett észrevételében foglaltakat megismételve azt hangsúlyozta, hogy a vele szemben meghozott két jogerős ítéletben az elítélések tárgyát képező cselekmények egy folyamat részei voltak, amelyek során csak a legfelső szinten elhelyezkedő cég volt eltérő, egyébiránt ugyanazon gazdasági társaságok felhasználásával valósultak meg a cselekmények, és miután a költségvetési csalás sértettje ugyanaz, a bűncselekmények természetes és törvényi egységet alkotnak, melyek egy eljárásban való elbírálása kötelező. Miután az egy eljárásban történő elbírálás feltételei adottak voltak, a támadott végzéssel érintett jogerős ítélettel szemben – hivatkozva a 8/2024. Jogegységi határozatra, a 6/2009. Büntető jogegységi határozatra és az EBH 2019.B.6. eseti döntésre – perújításnak van helye.
- [6] Mindezek alapján a támadott végzés hatályon kívül helyezését és az ítéletábra új eljárásra utasítását vagy a perújítás elrendelését indítványozta.
- [7] A Legfőbb Ügyészség átiratában a terhelt fellebbezését alaptalannak tartotta és egyetértve a fellebbezéssel támadott végzés indokaival, annak helybenhagyását indítványozta azzal, hogy miután a részesi elkövetői alakzatokkal megvalósított költségvetési csalások az egyéb feltételek fennállása esetén sem alkotnak törvényi egységet, az elutasításra törvényesen került sor.
- [8] A terhelt fellebbezése nem alapos.
- [9] A perújítás a büntetőeljárási törvényben meghatározott olyan rendkívüli jogorvoslat, amely a jogerős ítélettel befejezett ügyben kizárólag a törvényben meghatározott okból megengedett. A perújítás alapjául szolgáló okokat a Be. 637. § (1) bekezdése tételesen felsorolja. E felsorolásból kitűnően a perújítás az alapügyben meghozott jogerős ítélet ténybeli hibájának kiküszöbölését szolgálja, nem pedig a jogi kifogás lehetőségét biztosítja.
- [10] Az ítéletábra a terhelt által előterjesztett perújítási indítvány tartalmára és az ezzel összefüggő jogerős elítélésekre vonatkozó adatokat iratszerűen rögzítette és törvényesen jutott annak megállapítására is, hogy az indítvány alapján a perújítás megengedhetőségének helye nincs, döntésének pedig maradéktalan indokát is adta, külön kitérve a terhelti indítvánnyal érintett és az indítvány által is hivatkozott jogalkalmazási kérdésekre és érvekre, különös tekintettel a 6/2009. Büntető jogegységi határozatra és a 8/2024. Jogegységi határozatra is.
- [11] A perújítási indítvány által megjelölt perújítási ok, a Be. 637. § (1) bekezdés b) pontja szerint az, ha a terhelttel szemben ugyanazon cselekmény miatt több jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozatot hoztak. Mindez azt jelenti, hogy a Be. 637. § (1) bekezdés b) pontja alapján kell a jogerős határozatot megtámadni, ha az egy korábbi bírói döntéshez fűződő jogerőhatást sért. Ide azok az esetek tartoznak, amikor a két bírósági határozattal elbírált cselekmények a tettazonosság körébe tartoznak, továbbá, ha az egyébként eltérő helyen, időben megvalósított cselekmények természetes vagy törvényi egységet képeznek, és ennek az egységnek különböző részecselekményei tekintetében kerül sor több önálló ítélet meghozatalára. Ilyenkor az utóbb meghozott határozatnak a Be. 637. § (1) bekezdés b) pontján alapuló perújítás keretében történő hatályon kívül helyezését és az eljárás ítélt dolog címén történő megszüntetését követően kerülhet sor – a jogosult által a terhelt terhére előterjesztett indítvány esetén – a Be. 637. § (1) bekezdés a) pont ab) alpontja alapján annak vizsgálatára, hogy a cselekményösszesség egészének ismeretében indokolt-e a terhelttel szemben lényegesen súlyosabb joghátrány alkalmazása.
- [12] A terhelti indítvány – értelemszerűen – a perjogi helyzet feloldásának első lépésére, az indítvány szerint az ügyben utóbb hozott határozat hatályon kívül helyezésére és az eljárás megszüntetésére irányult. Eredményre akkor vezethetett volna, ha a két ügyben valóban ugyanazon cselekményegység különböző részecselekményei kerültek volna külön-külön elbírálásra.
- [13] A költségvetési csalás bűncselekménye törvényi egység. A törvényi egység a bűncselekmény egység egyik fajtája, mégpedig hagyományosan az, ha az egyébként önmagában véve külön-külön (akár ugyanaz, akár más) bűncselekmény törvényi tényállásának megvalósítása nem halmazatot, hanem egy bűncselekményt képez. Az egyébként önálló bűncselekményi tényállásokat, amelyeket az adott cselekmény vagy cselekmények megvalósítanak, a törvény egyesíti egy bűncselekménnyé.
- [14] Az ítéletábra az EBD 2017.B.13., az EBH 2019.B.6. számú eseti döntésekre és a jogalkotói célzatra hivatkozással helytállóan utalt a Btk. 396. §-ában meghatározott költségvetési csalás összefoglalt bűncselekmény jellegére. A jogalkotó a Különös Részből létrehozott ezen törvényi egységgel olyan, akár egymással össze nem függő cselekményeket olvasztott egyetlen bűncselekmény tényállásába, amelyek esetében az ugyanazon elkövető által meghatározott költségvetések sérelmére elkövetett, akár térben és időben is elkülönülten végrehajtott, sőt akár egymással tárgyi összefüggésben sem álló költségvetést károsító cselekmények értékelését rendelte egyetlen bűncselekmény-egységként megítélni.
- [15] Mindez azt jelenti, hogy a költségvetési csalás büntette az azzal érintett adónevek, bevallási időszakok számától független, az is teljességgel közömbös, hogy a terhelt az elkövetési magatartást hány adójogviszony keretében tanúsította; ekként

- feleslegesen igyekezett a terhelt a két ügyben elbírált magatartások közötti tárgyi összefüggést bemutatni, mert a cselekményegységhez még csak az sem szükséges. Ugyanazon elkövetőnek tettesként elkövetett költségvetési csalási cselekményei ugyanis, függetlenül attól, hogy azt hány gazdasági társaság keretében valósította meg, egy rendbeli egységet képeznek. A hangsúly ugyanakkor – és a terhelt ennek nem tulajdonított jelentőséget, annak ellenére, hogy azt maga is idézte – a tettesi elkövetésen van. Törvényi egységet ugyanis csak törvényi tényálláson belüli magatartás, azaz tettesi cselekmény teremt. A bűnrészességre mint tényálláson kívüli magatartásra törvényi egységet alapozni nem lehet.
- [16] A terhelt pedig – amint azt az indítványa, az észrevétele, de még a fellebbezése is helyesen tartalmazza – a perújítással támadott ítélete szerint az elkövetést segítő szervező magatartásával társának nyújtott bűnsegélyt a társa által elkövetett költségvetési csalás büntetettéhez, így cselekménye részesi magatartás: bűnsegédi bűnrészesség [Btk. 14. § (2) bek.].
- [17] Ezzel szemben a korábbi ítélet szerint maga a terhelt volt a költségvetési csalás elkövetője, cselekménye közvetett tettesként elkövetett [Btk. 13. § (2) bek.].
- [18] A részesként elkövetett költségvetési csalási cselekmény mint tényálláson kívüli magatartás nem vonható a tettesként elkövetett cselekménnyel törvényi egységbe (EBH 2019.B.6.I.).
- [19] A törvényi egységkénti értékelést kizárja, ha az elkövető egyik cselekménye tettesi, a másik pedig részesi magatartást valósít meg. Alapvető dogmatikai szabály, hogy a részesi magatartás mindig a tettes által elkövetett alapcselekményhez igazodik. Következik ez a részség járulékos jellegéből. A részes nem önálló bűncselekményt követ el, nem ő valósítja meg a Btk. Különös részében meghatározott bűncselekmény egyik törvényi tényállási elemét sem, hanem – bűnsegéd esetében – csak segíti a tettesi elkövetést.
- [20] Következésképp a tettesi cselekmény határozza meg a jogi minősítést, a bűnsegéd felelősségét pedig az ahhoz nyújtott bűnsegély alapozza meg (ezen az elhöz alapszik a 3/2011. Büntető Jogegységi Határozat II. pontja is). Különböző tettesek egymással össze nem függő cselekményei tehát soha nem alkothatnak bűncselekményegységet, ezért a különböző tettesek cselekményéhez nyújtott bűnsegély sem lehet soha bűncselekmény-egység. Különböző tettesek követik el a bűncselekményt akkor is, ha az egyik esetben a perújítást indítványozó terhelt a tettes, míg a másik esetben az általa segített más személy. Jelen esetben erről van szó.
- [21] Az elkövetői alakzatok különbözőségét pedig a terhelt sem vitatta, fellebbezésében maga is azt rögzítette, hogy „az ügyekben eljáró bíróságok különböző elkövetői minőséget állítottak meg”. A terhelt a perújítási ok szempontjából éppen ennek a jogkérdést eldöntő jellegét hagyta figyelmen kívül, amellet, hogy a jogegységi határozatok és eseti döntések helytálló idézésén keresztül az irányadó jogalkalmazási gyakorlatot is megfelelően idézte.
- [22] Mindezek alapján a terhelti indítvány alaptalan, ítélt dologra hivatkozással nincs helye perújításnak.
- [23] Az ítéletábra tehát törvényesen járt el, amikor perújítási ok hiányában a terhelt által előterjesztett perújítási indítványt elutasította, indokolása nem csak helytálló, de maradéktalan is.
- [24] A fentiekre tekintettel a Kúria a támadott határozatot a Be. 13. § (4) bekezdése szerinti összetételben, a Be. 645. § (4) bekezdés második fordulata szerinti tanácsulésen, a Be. 605. § (1) bekezdése alapján helybenhagyta.
- (Kúria Bpkf.II.399/2025/3.)
- 207^A személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés felülvizsgálata során eljáró bíróságnak a döntési jogosultsága kizárólag arra terjed ki, hogy a kényszerintézkedés alkalmazásának törvényben meghatározott általános feltételei és különös okai megállapíthatók-e. Így – a vádemelést követően – a perbíróság illetékessége, a nyomozati iratok teljessége, a vád tárgyává tett cselekmények bizonyíthatósága és a bizonyítékok mikénti értékelése vonatkozásában nem foglalhat állást, mert ezzel elvonná a perbíróság jogkörét. A bírósági eljárás alapja a vád, így a vádiratban foglalt tények is kihatással vannak a személyi szabadságot érintő kényszerintézkedés tárgyában hozandó döntésre [Be. 6. § (1) bek., 276. § (1)–(2) bek., 291. § (1)–(2) bek.].**
- [1] Az ítéletábra a végzésével a korábban letartóztatásban, majd ingatlanra korlátozott és jelenleg meghatározott közigazgatási területre korlátozott bünyügyi felügyelet hatálya alatt álló I. r. vádlott bünyügyi felügyeletét változatlan magatartási szabályok mellett továbbra is fenntartotta, egyúttal az I. r. vádlott bünyügyi felügyelet megszüntetésére irányuló indítványát elutasította.
- [2] Az ítéletábra határozata ellen az I. r. vádlott írásban indokolt fellebbezést terjesztett elő.
- [3] A kényszerintézkedés megszüntetésének szükségessége körében kifejtett érvelése szerint az ügyészség a vádiratát a vele szemben elrendelt kényszerintézkedés lejárata előtti 14. nappal keletkezte, ami nem felelt meg a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 422. § (4) bekezdésében foglalt 15 napos határidőnek. Ezen túlmenően nem is a vádirat keretén belül került sor az ügyészség kényszerintézkedés fenntartása iránti indítványának közlésére.
- [4] Beadványában továbbra is vitatta a büntetőügyében első fokon eljáró törvényszék illetékességét, mivel – álláspontja szerint – az eljáró bíróval szemben olyan abszolút kizárási ok állapítható meg, ami az eddig meghozott bírói eljárás cselekményeket, bírói határozatokat *ex lex* helyzetűvé teszi, egyúttal megkérdőjelezi a kényszerintézkedés tárgyában hozott határozatok törvényességét is, amelyre tekintettel azok hatályon kívül kell helyezését tartotta indokoltnak.
- [5] Sérelmezte az ítéletábra végzésének indokolásában „ún. ügyészi belső vitaanyagból történő idézgetést”, mivel az ítéletábra jelen eljárásban nem perbíróság. Ezen túlmenően az „ún. iratot a törvényes adatkezelési protokolloknak megfelelő alsorszámozás vagy belső iktatószám hiányában nem is lehet azonosítani”. Ismertette a 2025. április 17. napján megtartott előkészítő ülésen előadott jogi

- álláspontját. Kifogásolta, hogy az előkészítő ülésekről – maradási szándéka ellenére – több alkalommal kivezetésre került, ami – véleménye szerint – a tisztességes eljárás követelményének nem felel meg.
- [6] Hivatkozott arra, hogy az ártatlanság védelme, valamint az Alaptörvényben rögzített tisztességes eljáráshoz való jog legalább olyan jelentős tények, mint a támadott végzés szerinti büntetési tétel ténye.
- [7] Álláspontja szerint az ítéletábra határozatában az ügyészi észrevételből és a Btk. normáiból levezetett bírói állítások csak egyoldalú prejudikációnak tűnnek és nem a kényszerintézkedés felülvizsgálatának.
- [8] Kifejtette, hogy a tény, hogy az elsőfokú bíró ellene tett feljelentéséről csak az újságokból értesült, egyúttal az eljáró bíró vele szembeni elfogultságát, vagyis a bíróval szemben kizárási ok megállapíthatóságát is jelenti.
- [9] Kiemelte, hogy a Be. alapelvi szintén rögzíti – az Alaptörvénnyel egyezően – a terhelt tisztességes eljáráshoz való jogát. E jognak a részét képezi – az időszerűség követelményén túl – a védelemhez való jog és a felkészüléshez való jog, továbbá beletartozik emberi jogok tiszteletbe tartása is, így különösen az „emberi élet, egészség és emberi méltóság”.
- [10] A támadott végzésben foglaltakkal szemben méltánytalannak tartotta helyzetét arra figyelemmel, hogy a többi – 53 – eljárásban érintett személy többségével szemben nem került kényszerintézkedés elrendelésre, de még erre irányuló ügyészi indítvány sem került benyújtásra. Hangsúlyozta, hogy „Természetesen nem azt sérelmezem, hogy a többi eljárási érintett miért nincs korlátozva a szabadságában, hanem azt, hogy olybá tűnik ebben az eljárásban »kitüntetett« figyelem övez engem.” Ezt sérelmesnek tartotta arra tekintettel is, hogy ő az eljárásban érintett többi személlyel szemben az „elvárhatónál jóval jelentősebb együttműködést” tanúsított az eljárásban azzal, hogy jelentős számú írásbeli nyilatkozatot, indítványt, észrevételt és panaszt terjesztett elő. Sérelmezte, hogy a többi vádlott esetében a tárgyaláson való részvétel jogáról való lemondás is szóba került, csak esetében merült fel az elérhetetlenné válás lehetősége.
- [11] Hivatkozott arra az I. r. vádlott, hogy az ügyészség által a nagy terjedelme miatt külön adathordozón benyújtott nyomozati iratokon nincsenek a közhatalmat gyakorló alaptörvényi szervek törvényes adatkezelési protokolljának megfelelő belső iktatószámok, másrészt arra figyelemmel, hogy az akkori ügyészségi sajtóközlemények a feltöltés során előállt rendszer lefagyásról szóltak a nagy mennyiségű anyag miatt, álláspontja szerint – azonosításra alkalmas iktatószámok hiányában – még azt sem egyértelmű, hogy esetleg milyen anyagok veszhettek el. Ezt a jogbiztonság, kiszámíthatóság és jogállami elvek veszélyes hiányának vélte. A nyomozati eljárás tisztességét látta megkérdőjeleződni amiatt, hogy az ügyészség a nyomozás lezárásáról sem őt, sem védőjét nem értesítette, ezért esetlegesen szükséges nyomozati cselekmények indítványozásának lehetőségétől elesett.
- [12] Kifogásolta az ítéletábra végzésének indoklásában levont következtetést arra nézve, hogy ő kivonná magát az eljárás alól, hiszen ez eddig sem történt meg, és az elmúlt 3 évben nem is tett olyat, amiből erre lehetne következtetni. Előadta e körben, hogy minden családi vagyónukat zárolták, lefoglalták, elvitték, továbbá jelleméből fakadóan sem menne bárhová, amellett, hogy Magyarországon való maradása családi kötelessége is egyben, mivel felesége, két tanuló gyermeke van, édesanyja pedig súlyos betegséggel küzd. Előadta továbbá, hogy jelen volt minden eljárási cselekményen, ténylegesen jelen akart és akar lenni, hozzá szeretne szólni, akár szembesülni szeretne az ún. terhelt személyekkel. Utalt arra, hogy 2023 februárjában 12 napig elegendőnek tartotta a nyomozási bíró, hogy a terhelt mozgását nyomon követő eszköz helyett a rendőrségen jelentkezzen, amely ellenőrzéseken is minden alkalommal megjelent.
- [13] Érvelése szerint a vádiratban foglaltak nem foghatnak helyt, nem történt vagyoni károkozás, nem sérült a közérdek, és a vádiratból az tűnik ki, hogy az ügyészség nem ismeri az uniós terület döntéselőkészítési, döntési és integritási szabályait, a belső rendeleteket és kialakított szokásokat 2022-ig bezárólag.
- [14] A kényszerintézkedés felülvizsgálatára vonatkozó, az ítéletábra által előterjesztett indítvány óta lényeges körülményváltozásnak tartotta az Alaptörvény 15. kiegészítését, ami az emberi élethez való alapjog mellett kiemelt rangsorba helyezte a magyar gyermekek mentális, fizikai és szellemi fejlődése alaptörvényi jogának biztosítását. Erre figyelemmel álláspontja szerint a jelenlegi kényszerintézkedések diszkriminatívak, pártosak, illetéktelenek és tanuló gyermekei most induló életét is károsan korlátozzák. Előadta, hogy idősebb gyermeke az ELTE jogász hallgatója, kisebbik fia most érettségizik, és a kényszerintézkedés első 2,5 évében még kiskorú volt. Gyerekeivel mint apa és fiúk, az elmúlt 3 évben nem tudott közös élményeken részt venni, nevelésükhöz valós anyagiakkal hozzájárulni.
- [15] Indítványozta ezen indokok alapján elsődlegesen a kényszerintézkedés megszüntetését, másodlagosan annak Magyarország területére kiterjesztett formában történő alkalmazását, a bűnügyi technikai eszköz elhagyása és az ellenőrzés rendőrségi eljárások formájában történő megvalósítása mellett. Utalt arra, hogy a járásbíró végzésében indokoltan látta a kényszerintézkedés ellenőrzését a rendőrségen történő jelentkezés formájában engedélyezni.
- [16] A Legfőbb Ügyészség átiratában a fellebbezést alaptalannak tartotta.
- [17] Álláspontja szerint az ítéletábra helyesen állapította meg, hogy az I. r. vádlott vonatkozásában a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés általános okaiiban, valamint különös feltételeinek fennállásában változás nem következett be, észszerű és elegendő indokát adta annak, hogy miért nem kerülhet sor az I. r. vádlott vonatkozásában a kényszerintézkedés megszüntetésére.
- [18] Helyesen rögzítette az ítéletábra, hogy az I. r. vádlottat több, kiemelkedő tárgyi súlyú és büntetési tételű – 5–15 évi szabadságvesztéssel büntetendő – bűncselekmény elkövetésével vádolta meg az ügyészség, amelyeket vádlott-társaival hosszabb időn keresztül és szervezetten követett el. A kiemelkedő tárgyi súly önmagában is megalapozza a

- szökés, elrejtőzés veszélyét, amelyet tovább növel, hogy az I. r. vádlott látványosan nem fogadja el a vele szemben eljáró hatóságokat törvényesnek.
- [19] Utalt arra, hogy a terhelt által a fellebbezésében előadottak elsősorban nem az ítéletábra végzését támadják, hanem magát az egész büntetőeljárást, és az ügyben eljáró perbíróságot és a vádat képviselő ügyészséget, így azok értékelése nem lehet része a kényszerintézkedés ügyében indult eljárásnak. A végzést konkrétan kifogásoló kijelentésiben pedig nem tényekkel igyekszik cáfolni az ítéletábra álláspontját, hanem a döntést hozó bíróság eljárását a perbíróság eljárásával összemossa és kritizálva mindösszesen azt jelenti ki, hogy az álláspontjukkal nem ért egyet.
- [20] Indítványozta, hogy a Kúria a Be. 614. § (3) bekezdés b) pontjára figyelemmel az ítéletábra végzését a Be. 614. § (4) bekezdése szerinti tanácsülésen a Be. 605. § (1) bekezdése alapján hagyja helyben.
- [21] Az I. r. vádlott fellebbezése nem alapos.
- [22] A Be. 297. § (4) bekezdésére figyelemmel az ítéletábra a Be. 291. § (1) bekezdés b) pontja alapján törvényesen vizsgálta felül I. r. vádlott vonatkozásában a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés fenntartásának indokoltságát, mivel a vádirat benyújtását követően az I. r. vádlott bűnügyi felügyeletének tartama meghaladta az egy évet.
- [23] Az ítéletábra helyesen állapította meg, hogy I. r. vádlott vonatkozásában jelenleg is fennállnak a Be. 276. § (1) bekezdésében meghatározott személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés általános feltételei, valamint annak a Be. 276. § (2) bekezdés a) pont ab) alpontjában meghatározott különös oka.
- [24] A Be. 276. § (1) bekezdése értelmében szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt folytatott eljárásban a terhelttel szemben személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés elrendelésének, meghosszabbításának és fenntartásának akkor van helye, ha a terhelt bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható vagy vele szemben vádat emeltek, a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés céljának eléréséhez szükséges és az elérni kívánt cél más módon nem biztosítható.
- [25] Helytállóan állapította meg az ítéletábra, hogy a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedésnek a Be. 276. § (1) bekezdés a) és b) pontjában írt általános feltételei a bűnügyi felügyelet korábbi felülvizsgálata óta az I. r. vádlott vonatkozásában továbbra is fennállnak, figyelemmel arra, hogy vele szemben szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt került sor vádemelésre, és az eljárás jelenleg is folyamatban van.
- [26] A személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedések alkalmazásának különös okait a Be. 276. § (2) bekezdése határozza meg, melyek közül akár egynek a fennállása is elégséges kényszerintézkedés elrendeléséhez, fenntartásához.
- [27] Az ítéletábra az I. r. vádlott esetében a bűnügyi felügyelet további fenntartásának különös okaként a Be. 276. § (2) bekezdés a) pont ab) alpontját jelölte meg.
- [28] A Be. 276. § (2) bekezdés a) pont ab) alpontja szerint a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés rendelhető el a terhelt jelenlétének biztosítása érdekében, ha megalapozottan feltehető, hogy a büntetőeljárásban elérhetlenné válna, így különösen megszökne, elrejtőzne.
- [29] A szökés, elrejtőzés veszélyének megállapítása csak az adott ügyre vonatkozó konkrét ténye(ke)n alapulhat. Helytállóan hivatkozott az ítéletábra a Kúria Bpkf.III.880/2017. számú ügyében meghozott és BH 2017.363. számon is megjelent döntésre. E határozat [27] bekezdésében a Kúria kifejtette: amennyiben a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedés alapja valamely jövőbeni nemkívánatos esemény veszélye, a bíróságnak egyfelől minden esetben a konkrét, az eljárásban felmerült adatot, tényt kell rögzítenie, másfelől abból megalapozott és az adott vádlott személyére konkretizált következtetést kell vonnia valamely veszély meglétére. Ilyen esetben vizsgálendő, hogy annak indokoltsága tényszerű alapon áll-e, amely észszerűen alátámasztott-e, az abból vont következtetés okszerű-e, és ekként a kényszerintézkedés alkalmazása célszerű-e. A vádiratban felrótt bűncselekmény – büntetési tételben kifejezésre juttatott – kiemelkedő tárgyi súlya önmagában a szökés, elrejtőzés veszélyének megállapítását nem indokolhatja. Ugyanakkor nyilvánvaló, hogy a törvényi fenyegetettség és annak mértéke a vádlott személyére hatással van. Ez pedig nem hagyható figyelmen kívül a bizonyítás érdeke, illetve a folyamatban lévő bizonyítási eljárásban biztosítandó vádlotti jelenléthez fűződő törvényi érdek szempontjából. A vád nem ítéleti bizonyosság, adatai nem tények, s megállapított tényről a jogeros ítéletig valójában nincs szó, az eljárásnak csupán tényszerű adatai lehetnek. Kétségtelen azonban, hogy a vád szerinti adatok alapján következtetés vonható le a törvény szerinti eljárási érdek veszélyeztetettségére, ami nem a bűnösség kérdésének eldöntése. (hivatkozott határozat [30]–[33]).
- [30] A személyi szabadságot korlátozó bírói engedélyes kényszerintézkedés szükségessége a büntetőeljárási törvényben meghatározott különös okok és a konkrét ügy jellemzőjének egybevetett vizsgálata eredményeként válik megismerhetővé (BH 2007.403.).
- [31] Az Emberi Jogok Európai Bíróságának EJEB 2013.53129/2019. Imre Zsolt kontra Magyarország ítéletében foglaltak alapján a személyi szabadság korlátozása egy adott ügyben csak akkor lehet indokolt, ha a közérdek valódi követelményének olyan specifikus jelei állnak fenn, amelyek – az ártatlanság vélelme ellenére – nagyobb súllyal esnek latba, mint az egyéni szabadság tiszteletben tartását előíró szabályok. Ilyen közérdek az, hogy a kiemelkedő tárgyi súlyú bűncselekmény miatt folytatott büntetőeljárásban a bizonyítás eredményesen kerüljön lefolytatásra, annak során az ügyben szereplő sértettek és tanúk vallomásukat befolyásmentesen, fenyegetettség nélkül tehessék meg; illetve az is, hogy a büntetőeljárás eredményesen lefolytatásra kerüljön, azt a terhelt esetleges távolléte, szökése, elrejtőzése ne akadályozza meg.

- [32] A jelen ügyben az I. r. vádlottal szemben elrendelt és az ítéletábra által továbbra is fenntartott büntügyi felügyelet alapjául szolgáló okok vonatkozásában – a felülbírálat során – annak a vizsgálata szükséges, hogy azok megalapozott feltevésen alapulók-e, amihez az ügy konkrét körülményeinek vizsgálata szükséges. Önmagában az eljárás tárgyát képező bűncselekmény büntetési tételében megnyilvánuló tárgyi súly nem ad alapot az ilyen következtetés levonására, a büntügyi felügyelet fenntartásának indokolása körében vizsgálni kell az ügy egyéni körülményeit is.
- [33] Az elsőfokú eljárás a törvényszéken van folyamatban, jelenleg a vádlottakra vonatkozó előkészítő ülések folynak.
- [34] Az ítéletábra a Be. 276. § (2) bekezdés a) pont *ab*) alpontjában foglalt okot alátámasztó konkrét tények között azt jelölte meg, hogy az I. r. vádlottal szemben kiemelkedő tárgyi súlyú, rendkívül nagy számú, hosszú időn – több, mint 6 éven – keresztül, szervezeten elkövetett bűncselekmények miatt emelt vádat az ügyészség, melyeknek bizonyítottsága esetén a kiszabható büntetés mértéke a többszörös halmazatra, továbbá a halmazati büntetés kiszabásának elveire is figyelemmel jelentős, amelyből fakadó szökés, elrejtőzés veszélyét a vádlott rendezett családi és egzisztenciális körülményei sem képesek ellensúlyozni.
- [35] A bírósági eljárás alapjául szolgáló vádiratban az ügyészség I. r. vádlottal szemben
- 27 rendbeli bűnsegédként elkövetett, a Btk. 294. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdésre figyelemmel a (3) bekezdés II. fordulata *aa*) és *b*) pontjai szerint minősülő vezető beosztású hivatalos személy által az előnyért hivatali kötelességét megszegve bűnszövetségben és üzletszerűen elkövetett hivatali vesztegetés elfogadásának büntetével;
 - 41 rendbeli bűnsegédként elkövetett, a Btk. 294. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdésre figyelemmel a (3) bekezdés II. fordulata *ac*) és *b*) pontjai szerint minősülő vezető beosztású hivatalos személy által az előnyért hivatali helyzetével egyébként visszaélve, bűnszövetségben és üzletszerűen elkövetett hivatali vesztegetés elfogadásának büntetével;
 - 14 rendbeli társtettesként elkövetett, a Btk. 294. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés I. fordulata *ac*) és *b*) pontjai szerint minősülő, az előnyért hivatali helyzetével egyébként visszaélve, bűnszövetségben és üzletszerűen elkövetett hivatali vesztegetés elfogadásának büntetével;
 - 3 rendbeli társtettesként elkövetett, a Btk. 294. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés I. fordulata *aa*) és *b*) pontjai szerint minősülő, az előnyért hivatali kötelességét megszegve, bűnszövetségben és üzletszerűen elkövetett hivatali vesztegetés elfogadásának büntetével;
 - 2 rendbeli bűnsegédként elkövetett, a Btk. 294. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdésre figyelemmel a (3) bekezdés II. fordulata *b*) pontja szerint minősülő vezető beosztású hivatalos személy által bűnszövetségben és üzletszerűen elkövetett hivatali vesztegetés elfogadásának büntetével;
 - 2 rendbeli a Btk. 294. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés I. fordulata *b*) pontja szerint minősülő üzletszerűen elkövetett hivatali vesztegetés elfogadásának büntetével;
 - a Btk. 293. § (1) bekezdésébe ütköző hivatali vesztegetés büntetével;
 - társtettesként elkövetett, a Btk. 299. § (1) bekezdésébe ütköző befolyással üzérkedés büntetével;
 - felbújtóként elkövetett, a Btk. 305. § *a*) pontjába ütköző folytatólagosan elkövetett hivatali visszaélés büntetével, valamint
 - a Btk. 399. § (1) bekezdésébe ütköző és a (7) bekezdés *b*) pont *ba*) alpontja szerint minősülő különösen nagy értékre, üzletszerűen, folytatólagosan elkövetett pénzmosás büntetével vádolja.
- A vádlott terhére rótt bűncselekmények elkövetési ideje 2015. évtől 2022. április 20. napjáig terjedő időszak. A vád tárgyát képező cselekmények minősítésére, valamint a halmazati büntetés kiszabásának szabályaira is figyelemmel – bűnösségének megállapítása esetén – az I. r. vádlottal szemben akár 15 év szabadságvesztés-büntetés is kiszabható.
- [36] Mindezekre figyelemmel a vád tárgyát képező bűncselekmények tárgyi súlya, törvényi fenyegetettsége kiemelkedő, és ez alapján – a vádlott kedvező személyi körülményei ellenére – alappal lehet következtetést vonni a szökés, elrejtőzés veszélyére, és ezen okból arra, hogy a jelenléte az eljárásban személyi szabadságot korlátozó bírói engedélyes kényszerintézkedés alkalmazása nélkül nem lenne biztosítható.
- [37] Nem találta helytállónak a Kúria a vádlott fellebbezésében a kényszerintézkedés megszüntetésének szükségessége körében kifejtett érvelését. Jelen eljárásban a Kúria az ítéletábra – az I. r. vádlott büntügyi felügyeletét továbbra is fenntartó, egyúttal az I. r. vádlott büntügyi felügyelet megszüntetésére irányuló indítványát elutasító – határozatának a törvényességet vizsgálja felül. Az ügyészség vádirat benyújtása körében folytatott eljárását – egyúttal a határidők betartását – a perbíróság előtti eljárásban lehet vizsgálni. Emellett nem vizsgálhatja a kényszerintézkedés tárgyában határozatot hozó bíróságnak a nyomozati iratok jelölésének és rendszerezésének módját, valamint nem folytathat vizsgálatot annak megállapítására, hogy a nyomozati iratok között valamennyi, a bűncselekmény elkövetése, illetőleg a vádlott felelősségének megállapítása szempontjából releváns irat fellelhető-e.
- [38] A fellebbezésben foglaltakkal szemben rámutat a Kúria arra, hogy a Be. 23. §-a értelmében a bíróság az illetékességét hivatalból vizsgálja, és amennyiben a Be. 485. §-a alapján arra a következtetésre jut, hogy a Be. 21–22. § szabályainak alapulvételével az eljárásra nem rendelkezik hatáskörrel vagy illetékességgel, ennek törvényi következményeként az ügyet átteszi az illetékességgel rendelkező bírósághoz. Ennek megfelelően a perbíróság illetékessége felőli kétség bejelentése esetén szintén nem a kényszerintézkedés tárgyában határozatot hozó, hanem a perbíróság rendelkezik hatáskörrel. A vádlott által bejelentett elfoglaltsági kifogás (kizárási indítvány) elbírálásáról a Be. 17. § (1) bekezdése értelmében ha a kizárás igazgatási ügykörben nem intézhető el [Be. 16. § (2) bek.], a bíró kizárása

- tárgyában a bíróság másik egyesbírája az ügyiratok alapján határoz. Így ennek kérdésében sem foglalhat állást a személyi szabadságot érintő kényszerintézkedés felülbírlata tárgyában eljáró bíróság.
- [39] Az I. r. vádlott jelen fellebbezésében arra is hivatkozott, hogy a vádiratban foglaltak nem foghatnak helyt, nem történt vagyoni károkozás és nem sérült a közérdek, továbbá a meglátása szerint az ítéletábla végzésében foglalt bírói állítások prejudikációnak tűnnek. A vádiratban foglaltak bizonyítása a perbíróság feladata, az azokra vonatkozó bizonyítékok értékelését a kényszerintézkedés indokoltságának felülvizsgálata során sem a vádlott, sem a kényszerintézkedésről döntő bíróság nem végezheti el, és a vádirati tényállás helytállóságáról (megállapíthatóságáról) nem dönthet, ugyanis a vádirati tényállásban foglalt cselekmények tekintetében a perbíróság folytatja le a bizonyítási eljárást és ez alapján ő dönt a vádlott(ak) büntetőjogi felelőssége tárgyában. A személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés felülvizsgálata során eljáró bíróságok a bizonyítékok mikénti értékelése vonatkozásában nem foglalhatnak állást, mert ezzel elvonná a perbíróság jogkörét. A vádiratban foglalt tények ugyanakkor a személyi szabadságot érintő kényszerintézkedés tárgyában hozandó döntésre kihatással vannak, mivel a bírósági eljárás alapja a vád, azaz a vádiratban foglalt cselekmények képezik a bírsági eljárás keretét, és a perbíróság csak e körben vizsgálhatja és dönthet a vádlott büntetőjogi felelősségéről. Ez egyben azt is jelenti, hogy kényszerintézkedés felülvizsgálata során eljáró bíróság(ok)nak a vádirati tényállás alapul szolgáló következtetés levonására. Így a – vádirati tényállás szerint – hosszú időn keresztül elkövetett jelentős számú és magas a társadalomra veszélyességgel bíró korrupciós bűncselekménnyel megvádolt terhelt esetében arra a következtetésre, hogy vele szemben a törvényi feltételek fennállása esetén helye van bírói engedélyes kényszerintézkedés elrendelésének és fenntartásának. Az I. r. vádlottal szemben fenntartott, viszonylag nagy mozgásszabadságot biztosító bűnügyi felügyeletet a vádlott kedvező családi és személyi körülményei – és nem a vádiratban foglaltak – teszik lehetővé. A bűnügyi felügyelet területi hatályának további kiterjesztése kiüresítené e jogintézmény lényegét.
- [40] A Kúria a fellebbezésben foglalt vádlotti érvelés kapcsán kiemeli, hogy az a körülmény, miszerint az I. r. vádlott családi helyzete rendezett, tanuló gyermekeiről gondoskodik, illetőleg beteg édesanyját nem tudja látogatni, önmagában nem eredményezi a bűnügyi felügyelet általános és különös feltételeinek hiányát, és nem teszi indokolttá a kényszerintézkedés területi határának kiterjesztését, illetőleg megszüntetését. Nem hivatkozhat alappal a vádlott arra sem, hogy vele ellentétben vádlott-társaival szemben a bíróság nem látta szükségét kényszerintézkedés elrendelésének, figyelemmel arra a törvényi követelményre, hogy – a bűncselekmény tárgyi súlyán és a kiszabható büntetés mértékén túlmenően – valamennyi terhelt esetében elkülönülten, az egyéni körülményeiket mérlegelve szükséges a kényszerintézkedés elrendeléséről vagy fenntartásáról dönteni. A vádlott-társak helyzetével történő összehasonlítás kapcsán nem hagyható továbbá figyelmen kívül a vádlottnak a jelentős számú – összesen 93 rendbeli – bűncselekmény több, mint 6 évet felölelő időszakban történt elkövetésében a vádirati tényállás szerint betöltött irányító szerepe sem, amely bizonyítottsága esetén az I. r. vádlott számára lényegesen súlyosabb megítélést és lényegesen súlyosabb büntetés kiszabását eredményezheti.
- [41] Ahogy az elhúzódo előzetes fogvatartás, a hosszabb tartamú bűnügyi felügyelet is csak akkor lehet indokolt, ha az ártatlanság vélelme ellenére a kényszerintézkedés fenntartását a közérdek indokolja, ami nagyobb súllyal esik latba, mint a személyi szabadság (szabad mozgáshoz való jog) tiszteletben tartásának követelménye.
- [42] Nem kétséges, hogy az I. r. vádlott által bűnügyi felügyelet hatálya alatt töltött idő viszonylag hosszabb, közel három év, azonban figyelemmel az ügy jellegére is, még a korábban letartóztatásban töltött időt is számba véve, eltúlzottnak jelenleg sem tekinthető. Az időmúlás hatása pedig annál kevésbé hat a kényszerintézkedés alkalmazásának szükségessége ellenében, minél kisebb fokú szabadságkorlátozással jár (Kúria Bpkf.III.315/2019/2.), a kiemelkedő tárgyi súlyú bűncselekménnyel vádolt terhelt esetében, a szökés, elrejtőzés veszélyére tekintettel a bűnügyi felügyelet fenntartása hosszabb idő elteltével is indokolt lehet (Kúria Bpkf.II.1.157/2019/2., Bpkf.III.888/2019/2., Bpkf.II.176/2020/2.).
- [43] Mindezekkel szemben azon hivatkozás, hogy az I. r. vádlott a bűnügyi felügyelet szabályait betartotta, az eljárási cselekményeken megjelent, nem ad alapot a kényszerintézkedés megszüntetésére. Ezen túlmenően a kényszerintézkedés kötelező szabályainak megtartása önmagában annak megszüntetésére nem vezethet, mivel annak betartása a vádlott érdeke, tekintettel arra, hogy be nem tartásuk súlyosabb kényszerintézkedés (letartóztatás) elrendelésére adhat okot (Kúria Bpkf.III.164/2021., Bpkf.I.606/2023/3.).
- [44] Az I. r. vádlottal szemben a bűnügyi felügyelet enyhébb magatartási szabályainak elrendelése körében már értékelésre került az eljárás korábbi szakaszában tanúsított jogkövető, eljárást segítő magatartása, azonban mindez – a kényszerintézkedés alkalmazását megalapozó tényekből eredő veszélyekre tekintettel – nem adhat törvényes alapot a bűnügyi felügyelet megszüntetésére, vagy magatartási szabályainak megváltoztatására.
- [45] Amint arra az ítéletábla is helytállóan utalt, a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedés megszüntetésére csak akkor kerülhet sor, ha az elrendelés alapjául szolgáló ok vagy okok megszűntek, vagyis a további fenntartás törvényes alapja hiányzik, mindez a személyi szabadságot elvonó vagy korlátozó kényszerintézkedés büntetőeljárás törvényben tételesen felsorolt okai alapján vizsgálendő (BH 2011.274., BH 2022.8.). A Kúria azt állapította meg, hogy az I. r. vádlott esetében a kényszerintézkedés korábbi fenntartása óta nem történt olyan változás, amely a bűnügyi felügyeletének megszüntetését indokolná. Az I. r. vádlott Alaptörvényben biztosított gyermeki jogokra hivatkozása – személyes körülményeiben bekövetkezett jelentős változás hiányában – e körben

nem helytálló, mint ahogyan a kényszerintézkedés jellegére figyelemmel az sem, hogy gyermekeivel az elmúlt három évben nem tudott közös élményekben részt venni, illetőleg őket anyagilag megfelelően támogatni.

- [46] A Kúria megállapította, hogy a Be. 2. § (3) bekezdésében foglalt feltételek jelen eljárásban érvényesülnek, mivel az I. r. vádlott személyi szabadsághoz fűződő jogának korlátozása a büntetőeljárás törvényben szabályozott eljárásban, törvényben megjelölt okok fennállása alapján az elérni kívánt cél legkisebb korlátozásával járó intézkedéssel történik.
- [47] Az ítéletábra a Be. 271. § (1) és (2) bekezdésében foglaltak szem előtt tartásával hozta meg döntését és helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy az I. r. vádlott esetében a kényszerintézkedéssel elérni kívánt cél kisebb korlátozással járó kényszerintézkedéssel vagy egyéb eljárási cselekménnyel nem érhető el.
- [48] Mindezek alapján a Kúria – a Be. 614. § (4) bekezdése szerint tanácsülésen eljárva – az ítéletábra végzését a Be. 605. § (1) bekezdése alapján helybenhagyta.

(Kúria Bpkf.I.671/2025/3.)

208 I. Felderítetlen az ítélet, ha a tényállásból a büntetőjogi felelősség eldöntése szempontjából jelentős tények azért hiányoznak, mert az ahhoz szükséges bizonyítást a bíróság nem vette fel. A tényállás részben felderítetlen, ha a bizonyítási hiányosságok a tényállásnak csak egy részét érintik. Nem alkalmazható a megalapozatlanság jogkövetkezménye, ha a felderítetlenség oka a Be. 164. § (1) bekezdésében foglalt kötelezettség elmulasztása [Be. 592. § (1)–(2) bek., 593. § (4) bek.].

II. Ha a másodfokú bíróság döntésének alapjául szolgáló tényállás megalapozatlansága csak harmadfokú eljárásban tilalmazott bizonyítás lefolytatásával vagy az ügyiratok alapján a terhelt terhére történő eltérő tényállás megállapításával lenne kiküszöbölhető, hatályon kívül helyezésnek és a másodfokú bíróság új eljárásra utasításának van helye [Be. 625. § (2)–(3) bek., 625. § (4) bek.].

III. Az iratok lényege ismertetésének terjedelmét és részletességét az ügyész, a védő vagy a vádlott határozza meg azzal, hogy az irat meghatározott részének felolvasására indítványtételi joga van. Az irat a lényegének a megjelölésével teljes egészében a bizonyítás anyagává válik és az abból származó bizonyítékok bizonyítékként értékelendővé válnak, amennyiben az arra jogosultak az adott irat felolvasására nem tesznek indítványt [Be. 531. § (1)–(2) bek.].

- [1] A járásbíróság ítéletével a vádlottat bűnösnek mondta ki foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés vétségében [Btk. 165. § (1) bek. és (2) bek. a) pont]. Ezért őt 450 napi tétel pénzbüntetésre ítélte. A pénzbüntetés egy napi tételének összegét 1500 forintban állapította meg, és kimondta, hogy az így kiszabott összesen 675 000 forint pénzbüntetést meg nem fizetése esetén szabadságvesztésre kell átváltoztatni. Kötelezte a vádlottat a felmerült büntügyi költség megfizetésére.
- [2] A védelmi fellebbezés alapján eljáró törvényszék mint másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a vádlottat az ellene foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés vétsége [Btk. 165. § (1) bek. és (2) bek. a) pont] miatt emelt vád alól felmentette. Megállapította, hogy az eljárás során felmerült büntügyi költséget az állam viseli.
- [3] A másodfokú ítélet ellen az ügyészség által a vádlott terhére, felmentés miatt bejelentett fellebbezés alapján eljáró ítéletábra mint harmadfokú bíróság végzésével a másodfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és a másodfokú bíróságot új eljárásra utasította.
- [4] A harmadfokú bíróság megállapította, hogy a másodfokú ítélet olyan megalapozatlansági hibában szenved, amely az ügyiratok tartalma, illetve ténybeli következtetés útján, vagy a törvénysértő kiegészítések kirekesztésével nem orvosolható, azaz az ítélet megalapozatlansága a harmadfokú eljárásban nem küszöbölhető ki. Álláspontja szerint az ügyben az ítélet megalapozatlansága részbeni felderítetlenségre vezethető vissza, amely természeténél fogva bizonyítás felvételével orvosolható, ennek lehetőségét azonban a Be. 618. § (2) bekezdése a harmadfokú eljárásban kizárja. Ezért a Be. 625. § (4) bekezdése alapján a másodfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése és a másodfokú bíróság új eljárásra utasítása indokolt.
- [5] Végzésének indokolásában a harmadfokú bíróság rámutatott arra is, hogy az eljárás ügyiratainak vizsgálata során észlelte, hogy a nyomozati iratok a 855–1201. oldalig terjedően tartalmazzák a sértett munkabalesetének vizsgálatát során keletkezett iratokat. A nyomozati iratok 939–947. oldalán található 1. számú tanú munkavédelmi hatóság előtti eljárásban történt meghallgatásáról készült jegyzőkönyv, amelyben részletesen nyilatkozott arról, hogy a bűncselekmény elkövetési évében szeptember 30-án jöttek át a déli falra, és ekkor észlelték, hogy a dél-keleti sarokban az állvány 5. szintjén hiányzott a korlát és a déli oldali végelzárás, mert ott át tudtak lépni. Körülbelül 2 nappal a baleset előtt 2. számú tanúval közösen jelölték be a javítandó felületeket, a baleset helyszínén a korlát ekkor is hiányzott. Arra a kérdésre pedig, hogy ha észlelte a korlát hiányát, az miért nem jelentett problémát, azt válaszolta, hogy azért nem, mert könnyebben át lehetett lépni a déli oldali állványra (azonos szintre) és eszükbe sem jutott, hogy ez gondot okozhat, hogy ezáltal itt meg lehet botlani a lábdeszékben.
- [6] Megállapította a harmadfokú bíróság, hogy ugyancsak rendelkezésre áll az ügyvezető vádlott ügyfélként történt meghallgatásáról készült jegyzőkönyv (nyomozati iratok 969–981. oldal), amelyben megerősíti, hogy a javítandó felületek kijelölését 1. számú tanú és 2. számú tanú végezte 1–2 nappal a baleset előtt; valamint, hogy a déli homlokzati állvány kapcsolódó végén nem volt végelzárás. Rendelkezésre állt a bűncselekmény elkövetési évében október 9. napján készült jegyzőkönyv, mely szerint az ügyvezető vádlott elismerte, hogy bűncselekmény elkövetési évében szeptember 30. napjától fennállt a két fő, a sértett és a 1. számú tanú veszélyeztetettsége.
- [7] A jegyzőkönyvek alapján nem tartotta kizárhatónak az ítéletábra azt sem, hogy a végelzárás és a

- kapcsolódó állvány védőkorlátjának hiánya összefügg, és annak indoka az át lépés megkönnyítése. A harmadfokú bíróság értékelése szerint e körülmény az egyes vallomások értékelése kapcsán nem maradhatott volna figyelmen kívül.
- [8] Az első- és a másodfokú eljárás során készült jegyzőkönyvek alapján megállapíthatónak tartotta az ítéletábra, hogy a hivatkozott tárgyi bizonyítási eszközöket sem az elsőfokú, sem a másodfokú bíróság nem tárta az érintettek elé, nem tette azokat a bizonyítás anyagává és nem vette figyelembe a tanúvallomások elfogadása vagy elvetése tárgyában történt álláspontja kialakításakor sem.
- [9] Utalt arra, hogy a kerületi bíróság a tárgyaláson ugyan tartott íratismertetést, amely körben utalás történt „megkeresések és válaszokra”, ebből azonban nem igazolható, hogy a megkeresésre adott válaszhoz kapcsolódóan a megküldött iratokat az elsőfokú bíróság a tárgyalás anyagává tette, és a Be. 531. § (1) bekezdése szerint legalább lényegük ismertetése megtörtént. Ezzel szemben az ítéletábra álláspontja az volt, hogy tartalmukra az elsőfokú bíróság nem hivatkozik, arra a felek észrevételeket nem tettek, ezzel összefüggésben a tanúk nyilatkoztatása nem történt meg, így ezek a tények kivétel nélkül arra engednek következtetni, hogy azoknak tárgyalás anyagává tételére az elsőfokú eljárásban nem került sor. A hiányosságot a másodfokú bíróság sem pótolta, a kormányhivatala területileg illetékes hivatala munkavédelmi és munkaügyi főosztálya által folytatott hatósági eljárásban keletkezett iratok közül kizárólag 3. számú tanú kihallgatása alkalmával ismertette a tanú meghallgatásáról a bűncselekmény elkövetési évének október 6. napján készült jegyzőkönyvet, azonban a további, a munkavédelmi eljárásban keletkezett iratok ismertetését és értékelését elmulasztotta. Ezeknek a tárgyalás anyagává nem tett bizonyítékoknak figyelmen kívül hagyása a másodfokú bíróság bizonyítékértékelő tevékenységének hiányosságához vezetett, és alappal tette megkérdőjelezhetővé annak helytálló voltát is.
- [10] Az ítéletábra mindezek alapján azt állapította meg, hogy a másodfokú bíróság által megállapított tényállás ezen okból a Be. 592. § (2) bekezdés b) pontja szerint továbbra is részben felderítetlen, következképpen részben megalapozatlan. A mulasztás miatt a másodfokú bíróság nem volt abban a helyzetben, hogy a bizonyítékértékelő tevékenységét teljeskörűen elvégezze, és valamennyi releváns körülményt mérlegelve megalapozottan állást foglaljon 1. számú tanú nyomozás és hatósági eljárás során tett vallomásai, illetve nevezett tárgyalási vallomásai; továbbá a 2. számú tanú, 3. számú tanú, 4. számú tanú és 5. számú tanú vallomásai elfogadása vagy elvetése tárgyában.
- [11] A megismételt eljárásra vonatkozó utasítások körében az ítéletábra iránymutatása szerint:
- az ítélet részbeni megalapozatlanságának kiküszöbölése érdekében az ügyet ismételt tárgyalásra kell kitűzni, a korábban felvett bizonyítás szükséges mértékű – a lehetséges körben az iratok ismertetése útján történő – megismétlésén túlmenően, a kormányhivatal területileg illetékes hivatala által folytatott hatósági eljárásban keletkezett és ezidáig tárgyalás anyagává nem tett iratokat a tárgyalás anyagává kell tenni, azok tartalmával kapcsolatban 1. számú tanút, 2. számú tanút, 3. számú tanút, 4. számú tanút és 5. számú tanút ismételt ki kell hallgatni;
 - a Be. 169. § (1) bekezdése szerint a tanúk személyazonosságának a megállapítását követően tisztázni kell a vallomástétel lehetséges akadályait, illetve az ügyben való érdekeltségükre utaló körülményeket;
 - nem mellőzhető a Be. 172. § (1) bekezdés b) pontjában rögzített vallomás megtagadási jogukról való tájékoztatásuk, továbbá e tájékoztatás megtörténtének jegyzőkönyvben történő rögzítése, csakúgy, mint a Be. 176. §-a szerinti figyelmeztetésük, továbbá a figyelmeztetés és az arra adott válasz jegyzőkönyvben történő rögzítése;
 - a kihallgatás során a tanúkat nyilatkoztatni kell a hatósági eljárásban keletkezett iratok és a vallomásaik között tapasztalható ellentmondások vonatkozásában is, meg kell kísérelni annak tisztázását is, hogy van-e észszerűen magyarázható összefüggés a hiányzó végelzáró és a kapcsolódó állvány korlátelemeinek hiánya között, szükség esetén azt is, hogy az adott munkaterületen a baleset napján ki végezhetett munkát, ezen időpontban kinek és miért állhatott érdekében a korlátelelem eltávolítása.
- [12] Rámutatott az ítéletábra, hogy csak ezen bizonyítás felvételét követően lesz abban a helyzetben a másodfokú bíróság, hogy a tanúk esetleges érdekeltségét megítélje, majd az egymással ellentétes vallomások elfogadása vagy elvetése tárgyában megalapozottan állást foglalhasson, és ez alapján a korlátelelem hiánya bekövetkezésének időpontját meghatározza, majd abból kiindulva az okozati összefüggést megvizsgálja és az elsőfokú ítéleti tényállás hiányosságait kiküszöböli.
- [13] Előírta továbbá a harmadfokú bíróság, hogy a Be. 14. § (3) bekezdés c) pontjában írtakra figyelemmel a megismételt eljárást a törvényszék másik tanácsának kell lefolytatnia.
- [14] Az ítéletábra végzésével szemben a vádlott védője jelentett be fellebbezést, amelyet nem indokolt.
- [15] A Legfőbb Ügyészség átiratában a fellebbezést alaptalannak tartotta. Kiemelte, hogy az elsőfokú és a másodfokú határozatok a vádlott bűnössége tekintetében ellentétes döntést tartalmaznak, ezért a Be. 615. § (1) bekezdése, (2) bekezdés b) pontja és (3) bekezdés a) pontja alapján megnyílt a harmadfokú eljárás lehetősége, amelynek során a felülbírálat terjedelme teljes körű.
- [16] Kifejtette, hogy az ítéletábra az első- és a másodfokú bíróság által megállapított tényállás megalapozottságának vizsgálata körében helytállóan észlelte azt, hogy a nyomozási iratok 855–1201. oldalán szereplő ügyiratok, okirati bizonyítékok teljeskörű ismertetésére, a nyilatkozatoknak – 3. számú tanú kivételével – a tanúk elé tárására, a nyilatkozatok és a vallomások összevetésére maradéktalanul nem került sor.
- [17] Utalt arra, hogy a felülbírálat eredményeként azt állapította meg a harmadfokú bíróság, hogy a másodfokú bíróság tényállása részleges megalapozatlanságban szenved, amely hiányosság a Be. 619. § (3) bekezdése alapján nem, kizárólag bizonyítás felvételével orvosolható, azonban erre a

- Be. 619. § (2) bekezdése alapján a harmadfokú eljárásban nincs törvényes lehetőség.
- [18] Hivatkozott a Legfőbb Ügyészség arra, hogy a Kúria BH 2020.265. számon közzétett eseti döntésében foglaltak alapján a hatályon kívül helyezéssel összefüggésben annak van jelentősége, hogy a rendelkezés elleni fellebbezés elbírálása nem az ügy érdemi eldöntését célozza, a felülbírálat tárgya nem a hatályon kívül helyezett határozat. Kizárólag az vizsgálható, hogy az érdemi határozathozatal feltételeinek a hiányáról törvényesen rendelkezett-e a bíróság, azaz az általa megállapított megalapozatlansághoz képest az eljárási törvény szabályainak megfelelően rendelkezett-e a másodfokú határozat hatályon kívül helyezéséről.
- [19] Rámutatott, hogy jelen ügyben a másodfokú bíróság tényállásának részleges megalapozatlansága az ügyiratok tartalmának, ténybeli következtetés segítségével nem volt kiküszöbölhető; beszerzett, de a bizonyítási eljárásban fel nem használt okirati bizonyítékok értékelése maradt el, amely hiányosság pótlása csak bizonyítás keretében lehetséges, ezért a harmadfokú bíróság hatályon kívül helyező rendelkezése helytálló. A megismételt eljárás lefolytatására másik másodfokú tanács kijelölése a Be. 14. § (3) bekezdés c) pontja alapján ugyancsak indokolt.
- [20] Mindezek alapján a Legfőbb Ügyészség indítványozta, hogy a Kúria a Be. 629. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen, a Be. 630. § (1) bekezdése alapján, az ítéletábra mint harmadfokú bíróság végzését hagyja helyben.
- [21] A Legfőbb Ügyészség indítványára a vádlott és védője észrevételt nem tett.
- [22] A vádlott védőjének fellebbezése az alábbi okokból alapos.
- [23] A Kúria a fellebbezést a Be. 628. § (1) bekezdés b) pontja alapján tanácsulésen bírálta el.
- [24] A Kúria jelen ügyben figyelembe vette a korábban a Hkf.I.1531/2019/6. számú (BH 2020.265. számon közzétett) végzésében kifejtetteket, a hatályon kívül helyezés megjelölt okában megnyilvánuló eltéréssel kapcsolatban (az ítéletábra, bár utalt a másodfokú tanúbizonyítás általa vélt hiányosságára, a hatályon kívül helyezés indokaként nem ezt, hanem a beszerzett hatósági iratok bizonyítás tárgyává tételének elmulasztása miatti részbeni felderítetlenséget mint részleges megalapozatlanságot jelölte meg).
- [25] A Be. 627. § (1) bekezdése d) pontja szerint a harmadfokú bíróságnak a másodfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyező és a másodfokú bíróságot új eljárásra utasító végzése ellen fellebbezésnek van helye, ha a hatályon kívül helyezésre a Be. 625. § (4) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértés miatt került sor. Ekként jelen ügyben a harmadfokú bíróság nem ügydöntő végzése ellen fellebbezésnek helye van, és így a Be. 627. § (3) bekezdése szerinti jogosultak által előterjesztett fellebbezés joghatályos.
- [26] A részleges megalapozatlanság kiküszöbölésének másodfokon igénybe vehető eszközei változatlanok és teljes körűek. A bizonyítékok felülmérlegelésének tilalma nem a megalapozatlanság kiküszöbölését korlátozza, hanem az első fokon lefolytatott bizonyítást védi. A tényállás hiányosságának pótlása, a részbeni felderítetlenségének megszüntetése, az iratellenesség kiküszöbölése, avagy a helyes ténybeli következtetés levonása nem esik a felülmérlegelés tilalma alá, hanem éppen a megalapozatlanság orvoslásának törvényes eszköze, amelyet a Be. 593. § (1) bekezdés c) pontja kifejezetten arra az esetre rendel alkalmazni, ha az így módosult eltérő tényállás a felmentett vádlott bűnösségének megállapításához vezethet. A bizonyítékok felülmérlegelésének tilalma annyit jelent, hogy a fellebbviteli bíróság nem dönthet másként egy bizonyíték hitelességéről, mint ahogyan azt az elsőfokú bíróság tette. Ez alól kivételt csak a megalapozatlanság kiküszöbölése és ezáltal a helyes tényállás érdekében felvett bizonyítás, az ügyiratok tartalma vagy ténybeli következtetés alapján megállapított eltérő tényekkel kapcsolatos bizonyítékok képeznek, mert ezen eltérő tényekkel kapcsolatos bizonyítékokat eltérően értékelheti. [Be. 593. § (1)–(3) bek.].
- [27] A Be. Tizenhetedik Része szerinti eljárásban a jogorvoslat tárgya kizárólag a másodfokú vagy a harmadfokú bíróság hatályon kívül helyező végzése és a fellebbviteli bíróság ahhoz vezető eljárása. Az eljárás célja pedig annak vizsgálata, hogy a megtámadott végzés törvényes vagy törvénytörő.
- [28] A támadott (hatályon kívül helyező) rendelkezés ugyanis nem az ügy eldöntését vagy az eljárás lezárását, hanem az eljárás újratekintését jelenti. Ehhez képest a fellebbezésekkel támadott hatályon kívül helyező és új eljárásra utasító rendelkezés tartalma nem az, hogy miért jó vagy nem jó ez a döntés, hanem az, hogy miért nem volt hozható érdemi döntés, illetve miért nem eredményezett ilyen (érdemi) döntésre alkalmas helyzetet a lefolytatott eljárás. Nyitva hagyja azonban az eljárás tárgyában hozható jövőbeni döntés lehetőségét, mibenlétét (ide nem értve a hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárásban érvényesülő súlyosítási korlátokat). Érdemi döntés esetében a döntés (tehát a jogkövetkeztetés) és annak ténybeli alapja közötti viszony a vizsgálat tárgya; a hatályon kívül helyezés felülbírálati során azonban ez a viszonyítás nem végezhető el. Jelen esetben a hatályon kívül helyező végzés elleni fellebbezés elbíráláskor ugyanis éppen azt kell megítélni, hogy az érdemi határozathozatal feltételeinek hiányáról – és ezért a hatályon kívül helyezésről – a harmadfokú bíróság helyesen vagy indokolatlanul rendelkezett-e.
- [29] Nyilvánvaló, hogy minden felülbírálat a felülbírálat tárgyának – jelen esetben a hatályon kívül helyezés – rendeltetéséhez igazodik. Ehhez képest a hatályon kívül helyező végzés elleni fellebbezés elbírálása valójában nem ügy-, nem irat-, hanem túlnyomó részt határozatvizsgálat.
- [30] Amennyiben a harmadfokú bíróság hatályon kívül helyező döntésének alapja a Be. 625. § (4) bekezdésében meghatározott ok, úgy a felülbírálat során az vizsgálendő, hogy a Be. 592. § (2) bekezdése szerinti részleges megalapozatlanság valóban csak bizonyítás felvételével küszöbölhető ki. Így az eldöntendő kérdés tehát nem az, hogy a hatályon kívül helyezett alsóbb fokú ítélet megalapozott volt-e, hanem az, hogy a hatályon kívül helyező döntés alapos volt-e; volt-e rá törvényes ok, és a megállapításának törvényi feltételei fennálltak-e. Az ezen túlmutató terjedelemben elvégzett

- felülbírálattal a fellebbezést elbíráló bíróság átvénne a harmadfokú bíróság jogkörét.
- [31] A fentiekből következően megalapozatlanság esetén a vizsgálat tárgya az, hogy a másod- vagy harmadfokú bíróság által észlelt megalapozatlanság a Be. rendelkezései alapján valóban hatályon kívül helyezést von-e maga után jogkövetkezményként, avagy az kiküszöbölhető-e a fellebbezési eljárásban is (EBH 2019.B.9.). A fellebbezések elbírálása így nem az ügy eldöntését célozza, a felülbírálat tárgya nem a hatályon kívül helyezett határozat, kizárólag az vizsgálható, hogy az érdemi határozathozatal feltételeinek a hiányáról törvényesen rendelkezett-e a bíróság.
- [32] A Be. 617. §-ára figyelemmel, a Be. 611. § (1) bekezdése szerint a hatályon kívül helyező végzés indokolása tartalmazza a hatályon kívül helyezés okát, továbbá a harmadfokú bíróságnak a megismételt másodfokú eljárásra vonatkozó iránymutatását.
- [33] A Kúriának érdemben ezért jelen ügyben is azt kellett vizsgálnia, hogy az ítéletábra határozatában megállapított ténybeli fogvatékoságok a Be. 619. § (3) bekezdése szerint orvosolhatók-e a harmadfokú eljárásban vagy annak kiküszöbölése kizárólag a másodfokú ügydöntő határozat a Be. 625. § (4) bekezdése alapján azzá tehető, illetve a helytelen ténybeli követő megismételt eljárásban lehetséges.
- [34] Emellett a felülbírálat a megtámadott határozatot hozó bíróság eljárásának vizsgálatára is kiterjedt [Be. 627. § (2) bek., 626. §, 618. § (1) bek. b) pont]. A Kúria az ítéletábra eljárása kapcsán nem észlelt feltétlen hatályon kívül helyezésre okot adó eljárási szabálysértést.
- [35] A Be. 619. § (1)–(3) bekezdései szerint a harmadfokú bíróság a határozatát akkor alapíthatja a másodfokú ítélet alapját képező tényállásra, ha az további bizonyítás felvétele nélkül is megalapozott, vagy az iratok alapján azzá tehető, illetve a helytelen ténybeli következtetés kiküszöbölhető, ekként a helyes tényállás megállapítható.
- [36] Ebből eredően a harmadfokú bíróság köteles a másodfokú bíróság által irányadónak tartott tényállás megalapozottságát – azaz az elsőfokú ítélettel megállapított és a másodfokú bíróság által módosítás nélkül is megalapozottnak tartott tényállás, valamint a másodfokú bíróság módosításának helyénvalóságát – vizsgálni és annak hiányosságait – a törvényben meghatározott módon kiküszöbölni.
- [37] A megalapozatlanság kiküszöbölésének (a reformációs jogkörnek) azonban eltérő a terjedelme a másodfokú, illetve a harmadfokú eljárásban.
- [38] A másodfokú bíróság – a törvényi korlátok közötti felülmérlegeléssel is – eltérő tényállást állapíthat meg [Be. 593. § (1) bek. b) és c) pont, (3) bek.]. A harmadfokú bíróság viszont a tényállást csupán kiegészítheti (az abból hiányzó ténymegállapításokat pótolhatja) és helyesbítheti (a meglévő ténymegállapítást módosíthatja, mellőzheti); eltérő tényállást csak a 619. § (3) bekezdés b) pontja szerinti esetben (a terhelt javára) állapíthat meg.
- [39] A két terjedelem közti különbség lényege, hogy a kiegészítés, helyesbítés csak a meglévő tényállásba illeszkedő ténymegállapítást eredményezhet, attól eltérőt – a terhelt terhére – nem. Ami pedig kívül esik a harmadfokú bíróság – a másodfokú bírósághoz képest szűkebb – reformációs jogkörén, az értelemszerűen a hatályon kívül helyezési (kasszációs) jogkörbe tartozik [Be. 625. § (4) bek., EBH 2018.B.13.].
- [40] Főszabályként a másodfokú bíróság a határozatát az elsőfokú ítélettel megállapított tényállásra alapítja [Be. 591. § (1) bek.].
- [41] Ha az elsőfokú bíróság megalapozott tényállást állapított meg, amelyet a másodfokú bíróság – ténylegesen fennálló megalapozatlansági ok hiányában – módosít, akkor ez nem csak eljárási szabálysértés. Ezáltal ugyanis az adott határozat ténybeli alapja – a módosítás szerinti mértékben – megváltozik és ezáltal a megalapozott tényállás helyébe megalapozatlan tényállás kerül. Ez egyben azt is jelenti, hogy a másodfokú bíróság az első fokon megállapított és megalapozott tényállás tartalmától függetlenül, indokolatlanul a bizonyítékok felülmérlegelésébe bocsátkozott [Be. 593. § (1) bek. b) és c) pont]. A felülmérlegelés azonban legfeljebb a megalapozatlanság kiküszöbölésének egyik eszköze lehet, nem pedig kiváltója.
- [42] További lényeges különbség, hogy a másodfokú bíróság a tényállást akár a tárgyaláson felvett bizonyítás alapján is kiegészítheti, míg a harmadfokú bíróság csupán az iratok alapján, illetve ténybeli következtetés útján egészítheti ki a tényállást, tehát bizonyítást nem vehet fel, és ennek érdekében tárgyalást sem tarthat.
- [43] Mindezekből következően a harmadfokú eljárásban – a bizonyítási tilalom folytán – a bizonyítékok felülmérlegelésére, eltérő értékelésére, és ezzel összefüggésben eltérő tényállás megállapítására csak a terhelt felmentése vagy az eljárás megszüntetése érdekében kerülhet sor [Be. 619. § (3) bek. b) pont].
- [44] Így a harmadfokú bíróság – a másodfokú bíróság számára a Be. 593. § (1) bekezdés c) pontjában biztosított lehetőséggel élve – sem a bizonyítást érintő ügyiratok tartalma, sem ténybeli következtetés útján nem mérlegelheti felül a bizonyítékokat, és nem állapíthat meg – a terhelt terhére – a másodfokú bíróság által irányadónak tartott tényállástól eltérő tényállást, és erre alapozva nem dönthet a másodfokú bíróság által felmentett vádlott bűnösségéről.
- [45] Amennyiben a másodfokú döntés tekintetében a másodfokú döntés alapjául szolgáló tényállás megalapozatlansága csak harmadfokú eljárásban tilalmazott bizonyítás lefolytatásával, vagy az ügyiratok alapján a terhelt terhére történő eltérő tényállás megállapításával lenne kiküszöbölhető, hatályon kívül helyezésnek és a másodfokú bíróság új eljárásra utasításának van helye [Be. 625. § (4) bek.].
- [46] A részleges megalapozatlanság, amennyiben azt részleges felderítetlenség okozza, csak bizonyítás felvételével orvosolható, amire a Be. 619. § (2) bekezdésében írtakra figyelemmel nincs mód.
- [47] A Be. 625. § (4) bekezdése értelmében a harmadfokú bíróság a másodfokú bíróság, és szükség esetén az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi, és a másodfokú bíróságot, vagy az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja, ha a másodfokú ítélet megalapozatlanságát a 619. § (3) bekezdése alapján nem tudja kiküszöbölni. A jelen esetben a hatályon kívül helyező végzésben megjelölt részleges felderítetlenségben megnyilvánuló részleges megalapozatlanság – annak helytálló megállapítása esetén – a másodfokon lefolytatandó bizonyítással

- orvosolható. Ebben az esetben a kasszatórius döntés meghozatalára az eljárási törvény szabályainak megfelelően került sor.
- [48] A Kúria már itt utal arra, hogy a Be. 14. § (3) bekezdés c) pontja értelmében a hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárásból ki van zárva az a bíró, aki a megalapozatlansága miatt hatályon kívül helyezett határozat meghozatalában részt vett. Erről a feltétlen (abszolút) kizárási okról a törvény a kizáró ok konkrét nevesítésével rendelkezik, így, ha a másodfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére a hatályon kívül helyező harmadfokú végzésben megállapított, kizárólag bizonyítással kiküszöbölhető részleges megalapozatlanság miatt törvényesen került sor, akkor helyesen rendelkezett az ítélőtábla arról, hogy a megismételt eljárásban a másodfokú bíróság másik tanácsának kell eljárnia.
- [49] Az ítélőtábla mint harmadfokú bíróság a korábban kifejtettekre figyelemmel helyesen hivatkozott arra, hogy a Be. 619. § (1) bekezdése szerint a harmadfokú bíróság a határozatát arra a tényállásra alapítja, amely alapján a másodfokú bíróság az ítéletét meghozta, kivéve, ha a másodfokú bíróság ítélete a fellebbezéssel sérelmezett ellentétes döntés tekintetében megalapozatlan. Ugyancsak törvényesen állapította meg, hogy a Be. 619. § (2) bekezdésére figyelemmel a harmadfokú eljárásban nincs helye bizonyításnak.
- [50] Helytállóan – a Kúria Bhar.I.1375/2022/5. számú határozatának [25] bekezdésében foglaltakra is figyelemmel – értelmezte a Be. 619. § (3a) és (3b) bekezdéseben foglaltakat is. A Be. 619. § (3a) bekezdése szerint, ha a másodfokú bíróság az 593. § (1) és (2) bekezdésére figyelemmel törvénytörő módon állapított meg az elsőfokú bíróságtól eltérő tényállást, a harmadfokú bíróság az ítéletnek a másodfokú bíróság eltérő tényállás megállapítását eredményező részét kirekeszti, és a másodfokú bíróság által felmentett, vagy megszüntetéssel érintett vádlott bűnösségét állapíthatja meg. Ilyenkor a harmadfokú bíróság az így irányadó tényállást a Be. 619. § (3b) bekezdésére figyelemmel az elsőfokú, illetve a másodfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok, ténybeli következtetés alapján kiegészítheti, helyesbítheti. A Be. 619. § (3a) bekezdésének helyes értelmezése ugyanis az, hogy ha a másodfokú bíróság a Be. 593. § (1) és (2) bekezdésére figyelemmel törvénytörő módon állapított meg az elsőfokú bíróságtól eltérő tényállást, a harmadfokú bíróság az ítéletnek a másodfokú bíróság eltérő tényállás megállapítását eredményező részét kirekesztheti, amely egyben az elsőfokú bíróság ítélete megalapozott részének törvénytörő kirekesztése mellőzését és a másodfokú ítéletben mellőzött elsőfokú tényállásrész visszaállítását is jelentheti. Az elsőfokú bíróság megalapozott tényállásának visszaállításával megalapozottá tett tényállás alapján sor kerülhet a másodfokú bíróság által felmentett vagy megszüntetéssel érintett vádlott bűnösségének megállapítására harmadfokú eljárásban is. A harmadfokú bíróság ugyanakkor helyesen állapította meg, hogy ha az ítélet megalapozatlansága részbeni felderítetlenségére vezethető vissza – amely természeténél fogva bizonyítás felvételével orvosolható – akkor a másodfokú ítélet megalapozatlansága a harmadfokú eljárásban nem küszöbölhető ki, ami a Be. 625. § (4) bekezdése alapján a másodfokú bíróság és – szükség szerint az elsőfokú bíróság – ítéletének hatályon kívül helyezésére és az érintett bíróság új eljárásra utasítására vezet.
- [51] A harmadfokú bíróság a részbeni felderítetlenségben megnyilvánuló megalapozatlanság megállapítását a másodfokú bíróság által lefolytatott bizonyítás alapján elvégzett azon ténybeli javításra alapozta, ami a hiányzó védőkorlát eltávolításának időpontjára vonatkozott, ami a büntetőjogi felelősség szempontjából alapvető. A harmadfokú bíróság határozatában rögzítette, hogy a másodfokú bíróság az e körben kifejtett kiemelkedő színvonalú érvelésében helytállóan ismerte fel e kérdés jelentőségét, mivel a vádlott terhére rótt mulasztásban megnyilvánuló köteleességszegésnek (az irányító vezető kijelölése elmulasztásának) a bekövetkezett balesetben való közrehatása, ekként a vádlotti mulasztás és a konkrét veszélyhelyzet, illetve a bekövetkezett sérülések közti okozati összefüggés ez alapján válik megítélhetővé.
- [52] A harmadfokú bíróság megállapította, hogy a törvényszék a bizonyítékértékelő tevékenységét több lépésben végezte el. Elsőként az elsőfokú bíróság által nem észlelt, a másodfokú bíróság által relevánsnak tartott körülmények, valamint a bizonyításban meglévő ellentmondások tisztázása érdekében további bizonyítást vett fel, majd a Be. 167. § (4) bekezdése szerinti mérlegelési jogkörében eljárva, 1. számú tanú nyomozás során tett vallomását (melyben azt állította, hogy a kérdéses korlátelelem hetek, de legalább napok óta hiányzott) az eljárás későbbi szakaszában tett vallomásaival, továbbá a 2. számú tanú, 3. számú tanú, 4. számú tanú és 5. számú tanú ezzel ellentétes vallomásaival, valamint a bejárási jegyzőkönyvvel összevetett és ennek eredményeként azt nem fogadta el. Ez alapján a törvényszék a következő lépésben elvégzett ténybeli következtetésének egyik kiinduló tényét a Be. 167. § (4) bekezdésére figyelemmel, mérlegeléssel állapította meg. Az ítélőtábla helyesen fejtette ki azt, hogy a felülmérlegelés tilalma a harmadfokú eljárásban – szemben a Be. 593. § (2) bekezdésében rögzített, a másodfokú eljárásra vonatkozó megengedőbb szabályozással – feltétel nélkül érvényesül, így amennyiben a tényállás részbeni felderítetlensége a másodfokú bíróság által megállapított tényállás vonatkozásában fennáll, úgy az irányadó tényállás részbeni megalapozatlanságát eredményezi, aminek a kiküszöbölése a megalapozott tényállás megállapítása érdekében nem nélkülözhető (harmadfokú bíróság ítélete [52] bekezdés).
- [53] Felderítetlenségről van szó akkor, ha a tényállásból a büntetőjogi felelősség eldöntése szempontjából jelentős tények azért hiányoznak, mert az ahhoz szükséges bizonyítást a bíróság nem vette fel. A tényállás részben felderítetlen, ha a bizonyítási hiányosságok a tényállásnak csak egy részét érintik. Nem állapítható meg felderítetlenség, ha annak oka a Be. 164. § (1) bekezdésében foglalt kötelezettség elmulasztása, ilyenkor a megalapozatlanság következményei nem alkalmazhatók [Be. 593. § (4) bek.].
- [54] A tényállás részbeni megalapozatlanságát okozhatja az, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított

- tényállásból hiányoznak olyan tények, amelyek a büntetőjogi felelősség megállapítása szempontjából jelentősek, ennek oka lehet a tényállás hiányos megállapítása [Be. 592. § (2) bek. a) pont], és a tényállás részbeni felderítetlensége [Be. 592. § (2) bek. b) pont]. Az előbbi esetben a hiányzó tény megállapítására rendelkezésre álló bizonyíték a bizonyítási eljárás lefolytatását követően rendelkezésre áll, az alapjául szolgáló bizonyítási eszköz a lefolytatott bizonyítás során beszerzésre került, és azt a bíróság a bizonyítás anyagává tette. Az utóbbi esetben a tényállásból a büntetőjogi felelősség megállapítása szempontjából lényeges tény azért hiányzik, mert az annak megállapításához szükséges bizonyítékot eredményező bizonyítás lefolytatására nem került sor. Mind a kettő különbözik attól az esettől, amikor a részbeni megalapozatlanságot az okozza, hogy a tényállásban megállapított valamely tény ellentétes a bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalmával, vagy a tényállás részét képező tény a korábban megállapított tényekből helytelen ténybeli következtetés folytán, tévesen került megállapításra. Az előbbi esetekben a tényállás kiegészítésére, utóbbi esetben helyesbítésére van szükség.
- [55] A tényállás kiegészítésének, illetve helyesbítésének büntetőeljárási törvény által ismert eszköze a lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalmának figyelembevétele, a helyes ténybeli következtetés, vagy bizonyítás lefolytatása.
- [56] A korábban kifejtettekre tekintettel harmadfokú eljárásban jelentősége van annak, hogy a tényállás részbeni megalapozatlanságát mi okozza, és erre figyelemmel milyen módon küszöbölhető ki. A Be. 619. § (2) bekezdése alapján a harmadfokú bírósági eljárásban nincs helye bizonyításnak. Ha a másodfokú bíróság ítélete a fellebbezéssel sérelmezett ellentétes döntés tekintetében megalapozatlan, akkor az kizárólag az elsőfokú, illetve a másodfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma alapján, a tényállás kiegészítése, illetve helyesbítése útján küszöbölhető ki. Erre csak akkor van törvényes lehetőség, ha ez a másodfokú bíróság által megállapított tényállástól (bűnösség tekintetében) eltérő tényállás megállapítására vezet, feltéve, hogy a vádlott felmentésének, vagy részbeni felmentésének, az eljárás megszüntetésének vagy részbeni megszüntetésének van helye. A törvény emellett lehetővé teszi az elsőfokú bíróság által megállapított megalapozott tényállásra történő visszatérést és a megalapozott tényállás alapján a másodfokú bíróság által felmentett vagy megszüntetéssel érintett vádlott bűnösségének megállapítását. A harmadfokú eljárásban történő bizonyítás tilalmára figyelemmel azonban a másodfokú bíróság ítéletének megalapozatlansága egyik esetben sem orvosolható lefolytatott bizonyítás útján. Ebben az esetben a Be. 625. § (4) bekezdése alapján kizárólag a másodfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezésére kerülhet sor – szükség szerint az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése mellett.
- [57] Az ítéletábra a másodfokú bíróság ítélete által a megjelölt megalapozatlanság okaként az abban megnyilvánuló részleges felderítetlenséget jelölte meg. Ez abban nyilvánult meg, hogy az első- és a másodfokú bíróság nem tette a bizonyítás anyagává a nyomozati iratok 855–1201. oldalán található, a kormányhivatal területileg illetékes hivatalának – a sértett munkabalesete tekintetében lefolytatott – vizsgálata során bűncselekmény elkövetési évében október 6. és december 12. napja között keletkezett iratokat. A harmadfokú bíróság szerint 1. számú tanú tanúkénti és a vádlott mint ügyfél meghallgatásáról készült jegyzőkönyvben foglalt vallomások bizonyítási anyaggá tétele mellett azok értékelése, és az érintett személyek büntetőeljárásban tett vallomásainak összevetése alapján lehet megállapítani a másodfokú bíróság által perdöntőnek tekintett tényt abban a kérdésben, hogy a védőkorlát eltávolítására mikor és milyen körülmények között került sor.
- [58] Az ítéletábra által megállapított megalapozatlanság erre figyelemmel a másodfokú bíróság ítéletének azon ténymegállapításait érintheti, mely szerint:
- a védőkorlát az előző napon tartott bejárás időpontjában még a helyén volt;
 - az 1. számú kft. képviselőjében eljáró 2. számú tanú a munkavégzés előtt – feladatából fakadó kötelességét teljesítve – szemrevételezte azt a munkaterületet is, ahol a 2. számú kft. munkásainak kellett aznap dolgoznia, ezen időpontban a korlát hiányát nem észlelte;
 - a korlátot a reggeli munkakezdést követően távolította el a 2. számú kft. tudta és engedélye nélkül ismeretlen személy, ismeretlen időben;
 - kétséget kizáró bizonyossággal nem állapítható meg, hogy a vádlott szabályszegő magatartása és a bekövetkezett baleset között ok-okozati összefüggés állt fenn, nem bizonyítható, hogy a védőkorlát hiányát észlelnie kellett volna a vádlott által megbízandó – munkavédelemért is felelős – személynek.
- [59] Mindezekre tekintettel a fellebbezés elbírálása során annak volt meghatározó jelentősége, hogy a harmadfokú bíróság által sérelmezett ténymegállapítás részleges megalapozatlanságot eredményező, tényállásban történő szerepeltetése, és az ebben megnyilvánuló megalapozatlanság kizárólag bizonyítás útján orvosolható-e.
- [60] A Kúria megállapította, hogy téves a harmadfokú bíróságnak azon hivatkozása, hogy a nyomozati iratokban szereplő, megjelölt vizsgálati anyagot az ügyben eljáró bíróságok nem tették a bizonyítás tárgyává.
- [61] Az ítéletábra szerint az elsőfokú bíróság által a tárgyaláson fogatosított iratismertetés körében utalás történt „megkeresések és válaszok” részre ebből azonban nem igazolható, hogy a megkeresésre adott válaszhoz kapcsolódóan megküldött iratok tárgyalás anyagává tétele, illetve a Be. 531. § (1) bekezdése szerint legalább lényegük ismertetése megtörtént. Az ítéletábra utalt arra, hogy ezen iratok tartalmára az elsőfokú bíróság nem hivatkozott, arra a felek észrevételt nem tettek, azzal összefüggésben a tanúk nyilatkozatása nem történt meg, ez pedig arra enged következtetést, hogy azok tárgyalás anyagává tételére az elsőfokú eljárásban nem került sor. A hiányosságot a másodfokú bíróság sem pótolta, a hatósági eljárásban keletkezett iratok közül kizárólag 3. számú tanú kihallgatása alkalmával ismertette a másodfokú bíróság a tanú meghallgatásáról a bűncselekmény elkövetési

- ének október 6. napján készült jegyzőkönyvet; a további munkavédelmi eljárásban keletkezett iratok ismertetését és értékelését elmulasztotta. Emiatt a másodfokú bíróság ítélete a Be. 592. § (2) bekezdés b) pontja szerint továbbra is részben felderítetlenség okából megalapozatlan (harmadfokú bíróság végzése [58]–[60] bekezdés).
- [62] Az ítélet tábla hivatkozott arra is, hogy ezen iratanyag bizonyítás anyagává tételének elmulasztása azt eredményezte, hogy a másodfokú bíróság bizonyítékértékelő tevékenysége hiányos, és annak helytálló volta megkérdőjelezhetővé válik. A bizonyítékok teljes körű értékelése megkövetelte volna az érintett bizonyítékoknak a tanúk elé tárását, és erre figyelemmel az ítélet tábla szerint nem kerülhet meg 3. számú tanú, 4. számú tanú és 5. számú tanú, továbbá 2. számú tanú érdekeltségének vizsgálata, ezért jelentősége lett volna ezen személyek Be. 172. § (2) bekezdés b) pontja szerinti vallomás megtagadási jogára vonatkozó tájékoztatásának, amelynek megtörténte azonban a másodfokú eljárásban készült jegyzőkönyvek tartalmából nem igazolható. Ugyancsak kihat 1. számú tanú nyilatkozatainak értékelésére, különös tekintettel a terhelt gyanúsításának időpontjának, illetőleg a tanú és a terhelt egymás közti viszonyának figyelembevételére.
- [63] A Kúria ezzel szemben azt állapította meg, hogy az elsőfokú bíróság a kifogásolt nyomozati iratok bizonyítás anyagává tételének eleget tett.
- [64] A Be. 531. §-a rendelkezik a bizonyítási eljárásban az iratok lényegének ismertetéséről és felolvasásáról.
- [65] A Be. 531. § (1) bekezdése szerint az egyesbíró vagy a tanács elnöke a tárgyaláson ismerteti a bizonyítás eszközéül szolgáló iratok lényegét.
- [66] A Be. 531. § (2) bekezdése alapján az egyesbíró vagy a tanács elnöke az ügyész, a védő vagy a vádlott indítványára elrendelheti, hogy az iratok lényegének ismertetése helyett az iratok meghatározott részének felolvasására kerüljön sor.
- [67] Az érintett törvényhelyhez fűzött jogalkotói indokolás értelmében a rendelkezés a korábbi szabályozástól az eljárás egyszerűsítését és gyorsítását célzó okból eredően tér csak el, miután a törvény szerint az ismertetésnek az iratok lényegére – és az adott iratnak a vád tárgyát képező cselekmény vonatkozásában releváns adataira – kell csak korlátozódnia és az egyesbíró, illetve a tanács elnöke indítványára kell elrendelni az iratok lényegének ismertetése helyett az iratok meghatározott részének felolvasását.
- [68] A Be. 445. § (2) bekezdés c) pontja szerint a jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell a bizonyítási eszköz bemutatásának megtörténtét, valamint azoknak az eljárás szempontjából lényeges tartalmát.
- [69] A járásbíró jegyzőkönyvének 3. oldalán ezzel kapcsolatosan a következő szerepel:
„Iratismertetés: költségjegyzék, rendőri jelentések, szemléről készült jegyzőkönyv, fényképek, cégkivonatok, megkeresések és válaszok. Az iratismertetésre észrevétel nincs, a jelenlévők részletes iratismertetést nem kérnek”.
- [70] A jegyzőkönyvben rögzítettek alapján az eljárás résztvevői számára beazonosíthatóan megtörtént az iratok közül a megkeresések és az arra adott válaszok lényegének ismertetése. Az elsőfokú bíróság lehetőséget biztosított a jegyzőkönyv tartalma szerint arra, hogy az iratismertetésre a jelenlévő jogosultak észrevételt tegyenek, és rögzítette azt, hogy részletes iratismertetést nem kértek.
- [71] Mindezekre figyelemmel megállapítható, hogy a jegyzőkönyv szűkszavúan ugyan, de a törvényben foglalt ellenőrizhetőséghez szükséges még megfelelő terjedelemben tartalmazza azt, hogy a kérdéses iratok – a nyomozás során kiküldött megkeresések és az arra adott válaszok – lényegének megjelölése megtörtént, ezáltal az érintett iratok a bizonyítás anyagává váltak. A jelenlévő jogosultak az iratok lényegi ismertetésének kiegészítését vagy az iratok meghatározott részének felolvasását is indítványozhatták volna, amit nem tettek. Az iratok felolvasására ebben az esetben az ügyész, a védő vagy a vádlott indítványára kerülhetett sor, ilyen indítvány hiányában az okiratok tárgyaláson lefolytatott bizonyítás anyagává tételének törvényi formája az iratok lényegének ismertetése volt. Azt, hogy az iratok lényegi ismertetésének terjedelme és részletessége a bizonyítás lefolytatásához szükséges mértékű-e, a bizonyításban résztvevő jogosultak döntenek el, mégpedig amennyiben azt szükségesnek tartják, az irat meghatározott részének felolvasására tett indítvánnyal. A törvény egyértelművé teszi, hogy az iratok a lényegük megjelölésével teljes egészében a bizonyítás anyagává válnak; amennyiben azok felolvasására indítvány nem érkezik, úgy az abban foglaltak a bizonyítás részét képezik, és az érintett bizonyítási eszközökből származó bizonyítékok értékelhetők és értékelendők is.
- [72] Mindezekre figyelemmel annak megállapítása, hogy az abban foglaltakat akár az elsőfokú, akár a másodfokú bíróság elmulasztotta értékelni, legfeljebb az indokolási kötelezettség részleges megsértését eredményezheti [Be. 561. § (3) bek. d) pont].
- [73] Így a harmadfokú bíróság által kifogásolt iratok a bizonyítást érintő ügyiratok részei, ebből következően azok tartalma a megalapozatlanság kiküszöbölése érdekében felhasználhatók. A másodfokú bíróság ítéletének a fellebbezéssel sérelmezett ellentétes döntés tekintetében fennálló, a harmadfokú bíróság által megállapított megalapozatlanság kiküszöbölésének nincs akadálya akkor, ha a helyes tényállás az elsőfokú, illetve a másodfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok alapján megállapítható, vagy a helytelen ténybeli következtetés az elsőfokú, illetve a másodfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok alapján kiküszöbölhető. A harmadfokú bíróság ebben az esetben a tényállást kiegészíti, illetve helyesbítheti.
- [74] Kétségtelen tény, hogy a másodfokú bíróság által megállapított tényállástól eltérő tényállást csak akkor állapíthat meg, ha a vádlott felmentésének vagy részbeni felmentésének, vagy az eljárás megszüntetésének vagy részbeni megszüntetésének van helye, ezt azonban jelen hatályon kívül helyező végzés elleni fellebbezés felülbírálatára során a Kúria nem vizsgálhatja, azt a harmadfokon eljáró bíróságnak kell értékelnie.
- [75] Ugyancsak a harmadfokú eljárás tárgyát képezi a másodfokú bíróság által lefolytatott tanúbizonyítás szabályszerűsége, ennek alapján a bizonyítás törvényességének vizsgálata, és annak az ítélet megalapozottságára történő kihatása. Az esetleges

- részbeni megalapozatlanság kiküszöbölését, amennyiben az a Be. 619. § (3)–(3b) bekezdésében foglaltak alapján lehetséges, a harmadfokú eljárásban kell elvégezni.
- [76] Az azonban megállapítható, hogy a hatályon kívül helyező végzés hatályon kívül helyezés alapjául szolgáló indoka, mely szerint a Be. 625. § (4) bekezdésére figyelemmel a másodfokú ítélet megalapozatlanságát a 619. § (3) bekezdése alapján a harmadfokú bíróság nem tudta kiküszöbölni, mert a Be. 592. § (2) bekezdés b) pontjában írt megalapozatlansági okra, a részbeni felderítetlenségre figyelemmel kizárólag bizonyítás lefolytatása útján lenne helye, nem helytálló, mivel a sérelmezett bizonyítékok – a kifejtettek szerint – a bizonyítás anyagát képezik.
- [77] A Kúria ugyanakkor utal arra, hogy a másodfokú bíróság az ítélete [77] bekezdésében 1. számú tanú vallomásai közül a nyomozás során tett – a hatósági eljárásban előadottakkal azonos tartalmú – tanúvallomását értékelte és azok tekintetében utalt az elsőfokú bíróság ítéletében foglaltak alapján az általa hitelesnek elfogadott 3. számú tanú, 4. számú tanú, 5. számú tanú, valamint 2. számú tanú vallomására. A másodfokú bíróság emellett az ügydöntő határozatának [79]–[80] bekezdésében értékelte 3. számú tanú, 4. számú tanú, 5. számú tanú vallomása alapján bűncselekmény elkövetési évének október 5. napján megtartott helyszíni bejárás jegyzőkönyvét, és az abban rögzítetteket.
- [78] A Be. 630. § (2) bekezdése szerint a fellebbezést elbíráló bíróság a hatályon kívül helyező végzést hatályon kívül helyezi, és a másodfokú vagy harmadfokú bíróságot a másodfokú vagy harmadfokú eljárás lefolytatására utasítja, ha a másodfokú vagy harmadfokú bíróság az eljárási törvény szabályainak megsértésével, vagy indokolatlanul rendelkezett az ítélet hatályon kívül helyezéséről.
- [79] Mindezekre figyelemmel, a Kúria az ítéletábra harmadfokú végzését a Be. 630. § (2) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és a harmadfokú bíróságot a harmadfokú eljárás lefolytatására utasította a Be. 629. § (1) bekezdésére figyelemmel tanácsulésen, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 10. § (2) bekezdése szerinti összetételben.
- [80] A harmadfokú bíróságnak a Be. 619. § (1) bekezdésére figyelemmel vizsgálnia kell azt, hogy a másodfokú bíróság ítélete a fellebbezéssel sérelmezett ellentétes döntés tekintetében megalapozott vagy megalapozatlan. Megalapozatlanság esetén a 619. § (3)–(3b) bekezdéseiben foglaltakat figyelembe véve kell eljárnia.

(Kúria Hkf.I.164/2024/3.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

POLGÁRI SZAKÁG

209 A közérdekű adat kiadása iránti perben a perindítás előfeltétele a közérdekű adat megismerése iránti kérelem benyújtása az adatkezelőhöz. Az adatmegismerés iránti kérelem akkor minősül az adatkezelőhöz benyújtott adatigénylestnek, ha az adatigénylest benyújtásának körülményei, annak tartalma alapján az adatkezelő számára egyértelműen megállapítható, hogy a kérelmező az adatigénylest az adatkezelőnek címezte [2011. évi CXII. törvény (Infotv.) 28. § (1) bek].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2024. június 12-én e-mailben küldött közérdekű adatigénylest az alpereshez.
- [2] Az alperes a 2024. június 17-én és június 18-án a fenti elektronikus üzenetre küldött válaszelevelében adatigénye pontosítására hívta fel a felperest, mert az adatigénylest „publikus címzettet” nem tartalmazott.
- [3] A felperes 2024. június 18-án válaszában azt közölte, hogy az adatigénylest címzettje a fogadó e-mail végződéséből egyértelműen megállapítható.
- [4] Az alperes 2024. június 28-án az adatigénylest tartalmazó e-mailre küldött válaszelevelében közölte, hogy az adatigénylest pontosításának hiányában arra érdemi választ nem tud küldeni.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [5] A felperes a keresetben az előzetes adatkiadás iránti kérelmével egyező adatok kiadására kérte az alperes kötelezését. A kereset jogalapjaként az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdését, az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) 26. § (1) bekezdését jelölte meg.
- [6] Az alperes az eljárás megszüntetését kérte. Arra hivatkozott, hogy a pert megelőzően a felperes az adatigénylest az alperes részére nem küldte meg; a kérelemnek az alperes nem volt címzettje. A felperes az adatigénylest felhívásaira nem pontosította, az adatigénylest konkrét címzettjét nem jelölte meg.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [7] Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest az adatigénylest teljesítésére.
- [8] Az elsőfokú bíróság ítéletének indokai szerint az adatigénylest címzettje az alperes volt. A közérdekű adatok megismeréséhez való alapjog törvényi rendelkezés útján korlátozható; az alapjog gyakorlásával kapcsolatban formai követelmények meghatározása az alapjog tartalma lényeges korlátozásának minősül. Mivel törvény nem írja elő, hogy az elektronikus üzenetben elküldött adatigénylest esetén az adatkezelőt az e-mail címzettjeként kell megjelölni; a bíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy az adatigénylest tartalmazó e-mail megérkezésekor az alperesnek az adatigénylest címzettjének kellett-e tekintenie magát. Rögzítette, hogy az adatigénylest az alperes e-mail címére

érkezett, az a címzettet adatkezelői minőségben szólította meg, szervezeti egységeit nevesíti. Mindezekből az alperesnek az adatigénylest megérkezésekor arra a következtetésre kellett volna jutnia, hogy a felperes tőle igényli a kérelem szerinti adatokat. A felperes 2024. június 18-i e-mail üzenete pedig mindezt megerősítette. Ezért a pert megelőző eljárás hiányára hivatkozással nem lehetett az eljárást megszüntetni. Mivel az alperes nem vitatta a keresetben előadottakat, a kereset szerinti adatok kiadására kötelezte az alperest.

- [9] A mindkét fél fellebbezése alapján eljárás másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

- [10] A jogerős ítélet felülvizsgálati eljárás szempontjából jelentős indokai szerint az alperes minősült az adatigénylest címzettjének. Nem vitás, hogy az alperes az adatigénylest tartalmazó e-mailt, az általa nem vitatottan kezelt e-mail címen megkapta, az e-mailben alkalmazott adatkezelő megszólításból – más adatkezelő címzett hiányában – pedig egyértelműen következtethetett arra, hogy az adatigénylest neki címezte a felperes. E következtetés helytállóságát kétségtelenné tette a felperesnek az a válasza, amelyet az alperes felhívására küldött. Az a körülmény, hogy az alperes titkos másolatban kapta meg az adatigénylest tartalmazó e-mailt, nem zárja ki az alperes címzett minőségét. Ezt támasztja alá, hogy az alperes a kérelmet adatigénylesként iktatta és a felperest mint adatigénylest hívta fel a kérelem pontosítására.

A felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem

- [11] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, elsődlegesen az eljárás megszüntetését, másodlagosan a kereset elutasítását, harmadlagosan az első- vagy a másodfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte. Megsértett jogszabályként az Infotv. 1. §-át, a 3. § 5. és 6. pontját, a 26. § (1) bekezdését, a 30. § (2) bekezdését, a 31. § (1) és (3) bekezdését, a Pp. 176. § (1) bekezdés c) pontját és a 240. § (1) bekezdés a) pontját jelölte meg.
- [12] A felülvizsgálati kérelem indokai szerint a jogerős ítélet azért sérti a fenti jogszabályokat, mert a felperes nem terjesztett elő adatigénylest az alpereshez. A közérdekű adat kiadása iránti pert megelőző eljárás az adatkezelőhöz címzett jognyilatkozattal indítható, amelyben egyértelműen meg kell jelölni azt a személyt, akinek szól a nyilatkozat. Az adott adatigénylest tartalmazó e-mailnek nem volt címzettje, azt az alperes csupán titkos másolatként kapta meg. A felperes e-mail útján előterjesztett adatigénylese amiatt sem minősül kifejezetten az alpereshez címzett jognyilatkozatnak, mert az szövegezésében sem jelölt meg konkrét címzettet, továbbá az adatigénylest tartalmából sem lehetett egyértelműen megállapítani, hogy azt az

- alpereshez intézte a felperes. A felperes 2024. június 18-i e-mail üzenete a felperes által adatigénylésében meghatározott azonosítót nem tartalmazta, ezért azt nem lehet az adatigénylés pontosításaként értékelni.
- [13] Másodlagos felülvizsgálati kérelmét – tartalma szerint – arra alapította, hogy az adatigénylést teljesítette.
- [14] A felperes a felülvizsgálati ellenkérelemben a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [16] A Kúria a felperes felülvizsgálati kérelmét a Pp. 415. § (1) bekezdés f) pontja alapján – a Pp. 72. § (1) bekezdésére utalással – visszautasította, mert a felperes a Kúria Pfv.IV.20.369/2025/2. számú, hiánypótlásra felhívó végzését 2025. április 11-én átvette, azonban a hiánypótlási kötelezettségének nem tett eleget.
- [17] Az alperes felülvizsgálati kérelme alapos a következők szerint.
- [20] Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) VI. cikk (3) bekezdése szerint mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez. Az Alaptörvényben rögzített alapvető jognak a közérdekű adatok megismerésére irányuló adatigénylés útján lehet érvényt szerezni (már amennyiben a közérdekű adatok proaktív közzétételére nem kerül sor) (3252/2016. (XII. 6.) AB határozat, Indokolás [25]). A közérdekű adat kiadása iránt indított per szempontjából a pert megelőző eljárás célja az, hogy az adatkezelő a közérdekű vagy közérdekből nyilvános adat megismerése iránti igényt önként teljesítse, amennyiben azt alaposnak tekinti (Kúria Pfv.IV.20.537/2024/8.).
- [21] Az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdése alapján került megalkotásra az Infotv., amely III. Fejezetében meghatározza a közérdekű adatok megismerésének rendjét. Az Infotv. III. Fejezete értelmében a közérdekű adat kiadása iránti pert az Infotv. 28. § (1) bekezdése szerinti eljárásnak kell megelőznie, amelynek szabályait az Infotv. 28–30. §-ai határozzák meg. Az Infotv. 28. § (1) bekezdése szerint a közérdekű adat megismerése iránt szóban, írásban vagy elektronikus úton bárki igényt nyújthat be. A közérdekből nyilvános adatok megismerésére a közérdekű adatok megismerésére vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni. Az Infotv. 28. § (3) bekezdése, a 29. § (1)–(1b) bekezdései alapján az adatigénylést az adatkezelőhöz kell benyújtani. Vagyis a közérdekű adat kiadása iránti perben az Infotv. 28. § (1) bekezdéséből következően a perindítás előfeltétele a közérdekű adat megismerése iránti kérelem adatkezelőhöz történő benyújtása.
- [22] A pert megelőző eljárás jelentősége, hogy az adatkezelőhöz a közérdekű adat megismerése iránti kérelem benyújtásának hiánya miatt a keresetlevelet vissza kell utasítani a Pp. 176. § (1) bekezdés c) pontja alapján (Kúria Pfv.IV.20.537/2024/8.). Az Infotv. 31. § (1) bekezdése értelmében az igénylő többek közt a közérdekű adat megismerésére vonatkozó igény elutasítása vagy a teljesítésre nyitva álló, vagy az adatkezelő által a 29. § (2) bekezdése szerint meghosszabbított határidő eredménytelen eltelte esetén indíthat közérdekű adat kiadása iránt pert. A pert megelőző eljárás további eljárásjogi jelentősége az, hogy az Infotv. 31. § (3) bekezdése szerint a pert az igény elutasításának közlésétől, a határidő eredménytelen elteltétől, illetve a költségterítés megfizetésére vonatkozó határidő lejártától számított harminc napon belül kell megindítani az igényt elutasító közfeladatot ellátó szerv ellen.
- [23] A Kúria jogértelmezése szerint a közérdekű adat kiadása iránti perben a pert kötelezően megelőző eljárás hiánya miatt a keresetlevél visszautasítására a Pp. 176. § (1) bekezdés c) pontja alapján, továbbá az eljárás megszüntetésére a Pp. 240. § (1) bekezdés a) pontja alapján csak akkor kerülhet sor, ha a felperes az Infotv. 28. §-a szerint az adat megismerése iránti kérelmet nem terjeszt elő a keresetlevél benyújtása előtt az adatkezelőnél (Kúria Pfv.IV.20.078/2025/6.). Ennélfogva az eljárás bíróságok mindenekelőtt helytállóan tették vizsgálat tárgyává, és a felülvizsgálati eljárás során a Kúriának is abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a felperes a keresetlevél benyújtása előtt benyújtott-e az adat megismerése iránti kérelmet az alperesnél [Infotv. 28. § (1) bekezdés].
- [24] Jelen perben az nem volt vitás, hogy az adatigény az alperes e-mail címére megérkezett. A Kúria jogértelmezése szerint azonban az Infotv. 28. § (1) bekezdése szerinti feltétel akkor teljesül és a közérdekű adat megismerése iránti igény akkor minősül az adatkezelőhöz „benyújtott” adatigénylésnek, ha az adatigénylés tartalma, illetve az adatigénylés benyújtásának körülményei alapján egyértelműen megállapítható, hogy a kérelmező az adatigénylést az alperesnek címezte. Ennek megállapítása során nem kizárólag annak van jelentősége, hogy a felperes az elektronikus üzenetet az alperesnek – titkos másolatként vagy egyéb módon – eljuttatta. Azt kellett megítélni, hogy az alperes az adatigénylés körülményeit, az adatigénylés tartalmi elemeivel együttesen értékelve egyértelműen következtethetett-e arra, hogy a felperes tőle igényli az adatkiadás teljesítését. Ezért önmagában az elektronikus üzenet alperes e-mail címére történő megküldéséből – egyéb erre utaló körülmény hiányában – nem következik kétségmentesen, hogy az adatigénylés címzettje is az alperes.
- [25] Az adott ügyben értékelni kellett, hogy a felperes 2024. június 12-én „Címzett” e-mail cím megjelölése nélkül „Tisztelt Adatkezelő!” megszólítással küldött közérdekű adatigénylést, továbbá értékelni kellett az igényelt adatokat. A felperes az alperest az adatigénylésében nem nevesítette, és az adatigénylés körülményeiből közvetetten sem tűnik ki, hogy a felperes az adatok kiadását kétséget kizáróan az alperestől igényli. Az adatigénylés tartalma (a címzett megszólítása, a kért adatok tartalma) alapján tehát kétségmentes következtetés nem vonható le arra, hogy a felperes az adatigénylés teljesítését az alperestől kéri. Ugyan a felperes az adatigénylést tartalmazó e-mailt titkos másolatban az alperes e-mail címére is megküldte, az alperes e-mail címének titkos másolatként való feltüntetése – a fent említett egyéb körülmények miatt – jelen esetben nem elégséges annak kétségmentes megállapításához, hogy az adatigénylés címzettje is az alperes. A másodfokú bíróság megállapításával ellentétben, a felperes 2024. június 18-i levelét sem lehet az

- adatigénylés pontosításaként értékelni, ugyanis ebben az e-mailben a felperes által az adatigénylésben alkalmazott azonosító nem szerepel. Ennélfogva nem vonható le az adott perben az a következtetés sem, hogy a felperes válasza alapján az alperes számára nem lehetett kétséges: a felperes neki címezte az adatigénylést.
- [26] Mindezek alapján a másodfokú bíróság felülvizsgálattal támadott ítélete sérti az Infotv. 28. § (1) bekezdését; ugyanis a fent kifejtettek szerint adott ügyben az Infotv.-ben meghatározott, pert megelőző eljárást a felperes az alperessel szemben nem folytatta le.
- [27] A Pp. 176. § (1) bekezdés c) pontja a keresetlevél visszautasításának okaként a törvényben meghatározott pert megelőző eljárás hiányát jelöli meg, míg a Pp. 240. § (1) bekezdés a) pontja szerint e perakadály fennállása esetén a bíróságnak az eljárást – annak bármely szakaszában – hivatalból kell megszüntetnie. A Pp. 379. §-a szerint a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét végzéssel – teljes egészében vagy abban a részében, amelyre a megszüntetés oka fennáll – hatályon kívül helyezi, és az eljárást megszünteti, ha a 240. § (1) bekezdése vagy a 241. § (1) bekezdése szerinti ok az elsőfokú vagy a másodfokú eljárásban fennáll. Ha az eljárás megszüntetésének alapjául szolgáló hiány pótolható vagy az eljárás jóváhagyásával orvosolható, a felet erre az eljárás megszüntetése előtt – megfelelő határidő tűzésével – fel kell hívni.
- [28] Mindezek alapján a Pp. 240. § (1) bekezdés a) pontját és a Pp. 176. § (1) bekezdés c) pontját sértette az elsőfokú bíróság azzal, hogy az eljárást hivatalból nem szüntette meg. A másodfokú bíróság a Pp. 176. § (1) bekezdés c) pontjában foglaltak alapján a Pp. 240. § (1) bekezdés a) pontja szerinti eljárásmegszüntetési ok fennállását nem észlelte, annak ellenére bírálta felül érdemben az elsőfokú bíróság ítéletét, amely mulasztásával megsértette a Pp. 379. §-át.
- [29] A Kúria a fent kifejtett indokok alapján végzésével a jogerős ítéletet – az elsőfokú ítéletre kiterjedően – hatályon kívül helyezte és az eljárást megszüntette.

(Kúria Pfv.IV.20.369/2025/9.)

210 A tulajdoni hányadok 1/10-ével rendelkező tulajdonosok kezdeményezése alapján a közgyűlést a közös képviselő 30 napon belüli időpontra köteles összehívni, e körben is figyelemmel kell azonban lenni arra, hogy a közgyűlési meghívót legkésőbb a közgyűlés időpontja előtt 8 nappal meg kell küldeni a tulajdonosok részére [2003. évi CXXXIII. törvény (Tht.). 33. § (2) bek., 35. § (2) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperesi társasháznak a tulajdoni hányadok 1/10-ével rendelkező tulajdonosára 2022. október 12-én a közös képviselőt ellátó felperesi tulajdonostársól a közgyűlés összehívását kérte, azonban a felhívás 2022. október 29-én „nem kereste” postai jelzéssel érkezett vissza. Mivel a felhívásnak a felperes nem tett eleget, ezért a tulajdonosok 2022. november 14-én kelt levelükben a számvizsgáló bizottság elnökét kérték a közgyűlés összehívására, egyidejűleg az ahhoz szükséges tulajdonosi elérhetőségek megküldésére. Mivel a közgyűlést a

számvizsgáló bizottság sem hívta össze, a közgyűlést kezdeményező tulajdonosok egyike a 2022. december 13-i keltezésű közgyűlési meghívót a tulajdonosok postaládájában 2022. december 13-án elhelyezve 2022. december 22-ére, határozatképtelenség esetén 2023. január 5-re közgyűlést hívott össze azzal, hogy az új közös képviselőt ellátására beérkezett 3 ajánlat a társasház hirdetőtáblájában megtekinthető, de – kérelemre – azt elektronikus úton is megküldik a tulajdonosoknak. Az így összehívott, 2023. január 5-én tartott közgyűlés 12 határozatot hozott.

A felperes keresete, az alperes védekezése

- [2] A felperes keresete a 2023. január 5-i közgyűlés határozatai érvénytelenségének megállapítására irányult, egyéb okok mellett a társasházról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény (a továbbiakban: Tht.) 35. § (2) bekezdésébe foglalt határidő megsértése miatt. Előadta, hogy közös képviselőként a tulajdonosi felhívás vélelmezett kézbesítésétől, 2022. október 29-től számított 30 napon belüli időpontra kellett összehívnia a közgyűlést, a számvizsgáló bizottság összehívási kötelezettsége pedig az ezt követő 15 napban állt fenn. Figyelemmel arra, hogy a Tht. 4/A. §-án keresztül érvényesülő, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 8:3. § (1) bekezdése értelmében a határidőbe a kezdő nap nem számít bele, a tulajdonosok a kézbesítés vélelmezett időpontjától számított 46. naptól, azaz 2022. december 14-től voltak csak jogosultak a közgyűlés összehívására, ezzel szemben a meghívók 2022. december 13-án, idő előtt lettek bedobva a tulajdonosok postaládájába. Az ily módon szabálytalan összehívás a határozatok érvénytelenségét eredményezi.
- [3] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. A közgyűlés összehívásának határidejével kapcsolatban a Tht. 35. § (2) bekezdése körében azt hangsúlyozta, hogy a 30 napos törvényi határidőt a közös képviselőhöz címzett felhívás „nem kereste” jelzéssel történő visszaérkezésének napjától, azaz 2022. október 29-től kell számítani, a Ptk.-nak a felperes által hivatkozott rendelkezése erre az esetre nem irányadó. Hivatkozott arra is, hogy a közös képviselőt már korábban, 2020 februárjában felhívták a közgyűlés összehívására, ehhez képest a Tht. 35. § (2) bekezdése szerinti határidők többszörösen leteltek, a közgyűlés összehívása emiatt is szabályszerű volt.

Az első- és a másodfokú bíróság határozata

- [4] Az elsőfokú bíróság a kereset elutasító ítéletét – egyebek mellett – arra alapította, hogy a közgyűlés 2022. december 13-i összehívása nem sértette a Tht. 35. § (2) bekezdését, a meghívó ugyanis nem hivatalos irat, ezért a határidők számításánál sem a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.), sem a Ptk. rendelkezései nem alkalmazhatók, a Tht. 42. §-a ugyanakkor a közgyűlési határozat meghozatalának napjától, nem pedig a közgyűlést követő naptól számítja a keresetindítási határidőt, ez pedig azt támasztja alá, hogy a Tht. 35. § (2) bekezdése szerinti határidőbe a kezdő nap is beleszámít. Mindezek

- miatt a tulajdonostársak a törvénynek megfelelő időben, érvényesen hívták össze a közgyűlést.
- [5] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság megváltoztató ítéletével a 2023. január 5-i közgyűlés által hozott határozatok érvénytelenségét megállapította. Indokai szerint a Tht. 35. § (2) bekezdésének alkalmazása körében – mivel a Tht. maga nem rendelkezik a határidők kezdő napjáról – a 4/A. § utaló szabálya folytán a Ptk. 8:3. § (1) bekezdését kell alkalmazni, amely szerint a határidőbe a kezdő napot nem kell beleszámolni. Az ennek megfelelő számítással a felperes összehívási kötelezettsége 2022. november 28-án, a számvizsgáló bizottság kötelezettsége pedig 2022. december 13-án telt le, ezért a felperes alappal hivatkozott arra, hogy a tulajdonostársak csak az ezt követő naptól, 2022. december 14-től váltak jogosulttá a közgyűlés összehívására. Mindezek miatt a közgyűlés összehívása a Tht. 35. § (2) bekezdését sértő módon – idő előtt – történt, ezért az ott meghozott valamennyi határozat érvénytelen. Az alperes által hivatkozott korábbi, 2020. februári tulajdonosi felhívásnak a felperes akkor eleget tett, csupán a COVID-járvány miatt az így összehívott közgyűlés megtartására nem került sor, a veszélyhelyzet során a személy- és vagyonegyesítő szervezetek működésére vonatkozó eltérő rendelkezésekről szóló 102/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet 11. § (1) bekezdése pedig kizárólag az éves elszámolás, illetve a költségvetés és egyéb kötelező döntések esetére írta elő az elmaradt közgyűlések pótlását. Ez a körülmény is azt támasztja alá, hogy a 2022. október 12-i tulajdonosi felhívás nem a 2020. februári felhívás folytatása, hanem újabb felhívás volt, a Tht. 35. § (2) bekezdése szerinti határidőt ennek megfelelően önállóan kellett számítani.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [6] A jogerős ítélet ellen felülvizsgálattal élő alperes annak hatályon kívül helyezését és a kereset elutasítását kérte. Hangsúlyozta: a felperes nem vitatta azt az alperesi tényállítást, hogy a közgyűlés összehívását a tulajdonostársak már 2020. február 19-én kezdeményezték, annak alapján pedig többször 45 nap állt a felperes rendelkezésére, hogy a közgyűlést összehívja, ezt azonban elmulasztotta, így fel sem merülhet, hogy a közgyűlési meghívó kézbesítése nem a törvényi határidőben történt. Utalt arra, hogy ellentétes álláspont a COVID-járvány miatti veszélyhelyzet során kibocsátott kormányrendeletekből sem vezethető le, egyebekben a felperes e jogszabályokra nem hivatkozott. A kifejtettek alapján a másodfokú bíróság a kereseten túlterjeszkedve, egyébként pedig a 102/2020. (IV. 10.) Korm. rendeletet tévesen értelmezve adott helyt a felperes követelésének.
- [7] Amennyiben mégis a 2022. október 29-i kézbesítési vélelem alapján kell elbírálni a keresetet, rámutatott, hogy a Tht. 35. § (2) bekezdésébe foglalt 30 napos határidő szerint a felperesnek legkésőbb 2022. november 19-én össze kellett volna hívnia a közgyűlést, a meghívó 8 nappal korábbi kiküldésének szabályára figyelemmel [Tht. 33. § (2) bekezdés]. A számvizsgáló bizottság általi összehívás határideje ezzel a számítással 2022. december 12-én járt le, itt is 8 nap azonban a meghívó kiküldésének határideje, azaz a tulajdonosok számára már 2022. december 4-én kiderült, hogy a közgyűlés összehívására nem kerül sor. A kifejtettek alapján álláspontja szerint a Tht. speciális rendelkezést tartalmaz a határidő számítására, az elsőfokú bíróság ítélete ezért érdemben helytálló, azzal, hogy bár a 2022. december 22-ére kitűzött közgyűlés összehívása a 2022. december 13-án készült meghívó alapján történt, az összehívás mégsem jogellenes, ugyanis az érvényesség szempontjából a közgyűlés időpontjának és nem a meghívó keltezésének vagy postaládába történő bedobása időpontjának van jelentősége. Az adott esetben a számvizsgáló bizottság által elmulasztott 2022. december 4-i határidőt követően a tulajdonostársaknak legkésőbb 2022. december 15-én kellett kiküldeniük a meghívót, azaz 2022. december 13-án a meghívók bedobására szabályszerűen került sor. Hangsúlyozta: a Tht. 35. § (2) bekezdése szerinti „mulasztás” a közös képviselőre irányadó 30 napot, illetve a számvizsgáló bizottságra vonatkozó 15 napot megelőző 8 napon belül már ismertté válik, a tulajdonostársak általi összehívásra ezért ennek megfelelően kell sort keríteni. A jelen esetben a közgyűlés összehívása a kifejtettek alapján 2022. december 13-án szabályszerűen történt.
- [8] Utalt arra is, hogy a Pp. szabályai kifejezett kikötés hiányában a társasház belső viszonyaira nem irányadók, az alapító okirat nem tartalmaz kézbesítési szabályt, szervezeti-működési szabállyal pedig nem rendelkezik a társasház. Nézete szerint a Ptk. 8:3. §-a a Tht. 4/A. §-ának utaló szabálya folytán sem alkalmazható, e körben fenntartotta a Tht. 42. §-ában foglalt keresetindítási határidő számításával kapcsolatos hivatkozását.
- [9] Az eljárási szabályok közül álláspontja szerint a jogerős ítélet a Pp. 2. § (2) bekezdését sérti, a felperes ugyanis nem vitatta, hogy a közgyűlés összehívására irányuló felhívás már 2020. február 19-én megtörtént. A Pp. 194. § (1) bekezdését és a 214. §-át sértő módon, felperesi hivatkozás nélkül állapította meg a másodfokú bíróság, hogy a közgyűlés összehívásának korábbi kezdeményezése „elenyészett” és a Pp. 342. § (1) bekezdését megsértve túl is terjeszkedett a kereseten. Emiatt a Pp. 342. § (3) bekezdésének megsértését is állította, a jogerős ítélet ugyanis olyan jogra is kiterjed, amelyet a felperes keresetében nem állított.
- [10] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult. Hangsúlyozta: a per folyamán csak az volt vitatott, hogy a Tht. 35. § (2) bekezdése szerinti határidőt 2022. október 29-től, vagy az azt követő naptól kell-e számítani és fel sem merült a korábbi, 2020. februári kezdeményezés relevanciája. Az alperes mindvégig a 2022. október 29-i kezdőnap alapulvételével érvelt, ehhez képest a felülvizsgálati kérelemben előadott számítási mód meg nem engedett ellenkérelem-változtatásnak minősül. A periratok a 2020 februárjában közzétett felhívás alapján a közgyűlés összehívását igazolták és a 102/2020. (IV. 10.) Korm. rendelet alkalmazhatósága tekintetében sem volt vita a felek között, a köztudomású, illetve a hivatalos tudomás körébe tartozó tényeket pedig a bíróság a felek hivatkozása nélkül is figyelembe veszi. A közgyűlés összehívásával kapcsolatos, a Tht. 35. § (2) bekezdésén alapuló levezetést teljes egészében

vitatta, mind a törvény, mind pedig annak magyarázata ugyanis egyértelmű abban, hogy a felhívás közös képviselő által történt átvételétől számított 46. napon nyílik meg a tulajdonostársaknak a közgyűlés összehívására való jogosultsága. Hangsúlyozta: a Tht. hivatkozott határidői anyagi jogi jellegűek, számításukra ezért a Ptk. 8:3. §-a az irányadó, ekként a másodfokú bíróság jogértelmezése és érdemi döntése a helyes.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [11] A felülvizsgálati kérelem alapos.
- [12] Az alperes anyagi jogi szabály: a Tht.-nak a közgyűlés tulajdonosi kezdeményezés alapján történő összehívására vonatkozó határidők számítása miatt vitatta a jogerős ítéletet, mivel álláspontja szerint a másodfokú bíróság a Tht. 35. § (2) bekezdésének téves alkalmazásával következtetett arra, hogy a perbeli közgyűlési határozatok jogszabálysértő jellegük folytán érvénytelenek.
- [13] A jogvita lényegét illetően, azaz abban a kérdésben, hogy megnyílt-e a tulajdonosok számára 2022. december 13-án a közgyűlés összehívásának joga vagy sem, az alperes felülvizsgálati érvelése a következők szerint helyes: az 1/10 tulajdoni hányadot képviselő tulajdonosi csoport által összehívni kért közgyűlésre a Tht. 35. § (2) bekezdése mellett a Tht. 33. §-át is alkalmazni kell, azaz valamennyi összehívásra jogosult szereplőnek – közös képviselőnek, számvizsgáló bizottságnak, tulajdonostársaknak – be kell tartania a Tht. általános szabályát, amely szerint a közgyűlési meghívót a közgyűlés napját megelőzően 8 nappal meg kell küldeni a tulajdonostársak részére [Tht. 33. § (2) bekezdés]. Ennek megfelelően utalt az alperes arra, hogy a tulajdonostársak által felhívott közös képviselőnek legkésőbb a felhívás kézhezvételétől számított 22. napon intézkednie kell a közgyűlési meghívók szétküldése iránt, ez ugyanis az utolsó olyan dátum, amely egyidejűleg megfelel a 30 napon belül kitűzendő közgyűlési időpontnak és a meghívók kiküldésére vonatkozó 8 napos szabálynak. Ugyanígy a számvizsgáló bizottság intézkedési kötelezettsége legkésőbb a 30 nap leteltétől számított 7. napon teljesíthető a törvény által meghatározott keretek között. Amennyiben ezek a határidők a közgyűlés összehívása nélkül múltak el, megnyílik a tulajdonostársak eljárásai jogosultsága, azaz nem a felperesi számítás szerinti 46. napon, hanem a 37. napon, a perbeli esetben 2022. december 5-én. Mindez a perbeli esetre nézve – tekintve, hogy sem a közös képviselő felperes, sem a számvizsgáló bizottság nem hívta össze a közgyűlést – annyit jelent, hogy az alperesi tulajdonostársak 2022. december 13-án már bizonyosan jogosultak voltak összehívni a közgyűlést, téves tehát az a felperesi érvelés, hogy a Tht.-ben előírt határidő bevétele nélkül, arra való jogosultság hiányában került volna sor a 2022. december 22-i, illetve a 2023. január 5-i közgyűlés összehívására, illetve megtartására.
- [14] Annak a jogértelmezési kérdésnek mindezek után, hogy mikortól kell számítani a közös képviselő rendelkezésére álló 30 napos határidőt, a konkrét ügy eldöntése szempontjából nincs ügydöntő jelentősége, ezért csupán utal a Kúria arra, hogy nincs ok a Tht. háttérjogszabályaként érvényesülő Ptk.

rendelkezéseitől való eltérésre. A Ptk. 8:3. § (1) bekezdése értelmében a napokban megállapított határidőbe a határidő folyására okot adó esemény vagy cselekmény napja nem számít bele, azaz a perbeli esetben a felperes számára nyitva álló határidő a kézbesítési vélelem 2022. október 29-i beálltához képest október 30-án indult. Az ennek megfelelő jogértelmezés sem változtat ugyanakkor az előzőek szerint levezetett határidőkön és annak végeredményén: a tulajdonostársak 2022. december 13-án már jogosultak voltak a közgyűlés összehívására, ez okból – az összehívásra, illetve a közgyűlés megtartására való jogosultsághoz szükséges idő elteltének hiánya miatt – a közgyűlés határozatai nem érvénytelenek. Az alperesi, a kifejtettekkel ellentétes jogértelmezést illetően mutat rá a Kúria arra, hogy a Ptk. hivatkozott rendelkezésével ellentétes számítási szabályt a határidő kezdetére a Tht. sem tartalmaz, az esemény – kézbesítés – és az ahhoz kötött határidő kifejezett rendelkezés hiányában nem jelent kivételt az általános [Ptk. 8:3. § (1) bekezdés] szabály alól. A Tht. alperes által hivatkozott 42. § (1) bekezdése a határidő kezdetének a határozathozatalhoz kapcsolásával a kézbesítéshez kötött kezdő határidőtől kívánt különböztetni, az általános szabályoktól azonban nem tért el, így az e törvényhely kapcsán kifejtett alperesi érvelés sem alkalmas a Ptk. háttérjogszabályának mellőzésére. Megjegyzi a Kúria – mivel sem a felülvizsgálati kérelemnek, sem a felülvizsgálati ellenkérelemnek nem volt tárgya –, hogy bár a tulajdonosi felhívás valóban nem hivatalos irat, a felek között nem volt vitatott a „nem kereste” kézbesítés hatálya: a kézbesítés 2022. október 29-i vélelmezett időpontja, ezért a Kúria is ennek megfelelően végezte el a határidők számítását.

- [15] Ami pedig a felperes felülvizsgálati ellenkérelmében foglalt eljárásjogi hivatkozást illeti, amely szerint az alperes először a felülvizsgálati kérelmében hivatkozott csupán a Tht. 35. § (2) bekezdésének és a Tht. 33. §-ának együttes alkalmazásából adódó határidő számításra, ezért ez okból hivatkozása már nem vehető figyelembe, a Kúria utal arra, hogy a Pp. 7. § 12. b) pontjának módosított tartalma szerint a fél a jogi érvelését az eljárás folyamán bármikor megváltoztathatja, az általa előadott jog- és tényállítás, valamint az előterjesztett petitum keretei között. Az adott esetben az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult, jogállítása pedig az volt, hogy 2022. december 13-án a tulajdonostársak már jogosultak voltak a közgyűlés összehívására, ez okból – eljárásuk „idő előttsége” miatt – a közgyűlés határozatai nem érvénytelenek. E jogállítás keretei között az alperes az első- és a másodfokú eljárás folyamán valóban a határidő számítás kezdő időpontjának Ptk.-tól eltérő alkalmazását hangsúlyozta a Tht. 35. § (2) bekezdésének értelmezése során a kifejtettek szerint azonban nem volt akadálya annak, hogy jogállítása keretei között eltérő jogi érvelést is előadjon a felülvizsgálati kérelmében és azt a Kúria figyelembe vegye a fenti jogszabályi rendelkezés tartalmának megállapítása során. A jogi érvelés ennek megfelelő figyelembevétele mellett foglalt állást a Kúria a Pfv.I.20.640/2023/8. és a Gfv.III.30.280/2022/8-II. számú határozataiban is. A kifejtettek alapján nem

- volt akadály a annak, hogy a Kúria az alperes felülvizsgálati kérelmében előadott jogi érvelését figyelembe vegye, s mivel az alaposnak bizonyult, az alaki érvénytelenség tekintetében a jogerős ítéletben foglaltaktól eltérő álláspontot foglaljon el, amely szerint a közgyűlés összehívásának időpontjával kapcsolatos felperesi hivatkozás miatt a közgyűlés határozatai nem érvénytelenek. Az ismertetett indokok alapján a 2020. februári tulajdonosi felhívással kapcsolatos érveknek sem volt jelentőségük, mindazonáltal a Kúria e tekintetben egyetértett a másodfokú bíróság jogi álláspontjával: a 2020. évi felhívásnak a felperes eleget tett, ebből következően az újabb, perbeli kezdeményezés önálló eljárást indított el, amelyben a Tht. 35. § (2) bekezdésében foglalt határidőket önállóan kell számítani. Rámutat a Kúria, hogy az alperes értelmezésének elfogadása esetén – azaz a 2020. évi felhíváshoz viszonyított határidők esetén – a Tht. 35. § (2) bekezdésének betartása nem is lenne ellenőrizhető, az e címen érvényesített felperesi igény pedig vizsgálható, ami ugyancsak a 2022. októberi felhívás önállósága mellett szól.
- [16] Figyelemmel azonban arra, hogy – eltérő jogi álláspontja miatt – a másodfokú bíróság a felperes további érvénytelenségi hivatkozásait nem vizsgálta, a Kúria a Tht. 35. § (2) bekezdését a kifejtettek szerint sértő jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

(Kúria Pfv.V.20.878/2024/6.)

211 Az elévülés megszakításának okai nem a felek jogaira és kötelezettségeire, hanem az igényhelyzetben lévő alanyi jog kikényszeríthetőségére (bírósághoz fordulás jogára) vonatkozó szabályok. A felek szerződési szabadsága ezért eltérő elévülés-megszakítási okok meghatározására nem terjed ki, azaz a Ptk. szerinti elévülés-megszakítási okok köre (megállapodással) nem bővíthető [2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:25. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes a felperesi jogelőddel 2016. október 24-én villamosenergia-szolgáltatási szerződést kötött, amely alapján villamosenergia szolgáltatást nyújtott az alperes részére. A szerződés XVII. pontjában a szerződő felek megállapodtak abban, hogy „A jelen egyetemes szolgáltatási szerződésből eredő polgári jogi igények a követelés esedékességének napján hatályos jogszabályi rendelkezések szerinti időben évülnek el. Bármely fél által a másik fél részére igazolhatóan megküldött fizetési felszólítás megszakítja az elévülést.” Az alperes lakcímként és levelezési címként is a fogyasztási helyet adta meg. Az alperesnek 2018. július 4. és 2019. szeptember 2. között 1 291 876 forint összegű áramdíj tartozása keletkezett, 2019. szeptember 24-én esedékes fizetési határidővel. A felperesi jogelőd 2021. június 14-én írásban szólította fel az alperest a tartozás rendezésére, azonban a fizetési felszólítás az alperes által a szerződésben megadott lakcímről „nem kereste” jelzéssel érkezett vissza.
- [2] A felperesi jogelőd a 2021. október 6-án kelt engedményezési szerződéssel az alperessel szemben fennálló 1 029 510 forint összegű követelését a

felperesre engedményezte. A felperes 2021. december 3-án írásban tájékoztatta az alperest az engedményezésről, egyúttal felszólította a tartozás rendezésére. Az alperes részére kiküldött engedményezési értesítő és fizetési felszólítás az alperes címéről „elköltözött” jelzéssel érkezett vissza.

- [3] A felperes 2023. május 15-én írásban arról tájékoztatta az alperest, hogy a 1 132 464 forint összegű villamosenergia-követelés elévült, azonban az elévülés a fizetési kötelezettségét nem érinti, aminek az alperes nem tett eleget.

A felperes kereseti kérelme és az alperes védekezése

- [4] A fizetési meghagyásból perré alakult eljárásban a felperes keresetében a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:256. § (1) bekezdése alapján 1 029 510 forint, valamint ezen összeg után 2021. november 9-től a kifizetés napjáig esedékes törvényes mértékű kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest.
- [5] Az alperes ellenkérelmében – elévülésre hivatkozással – a kereset elutasítását kérte.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [6] Az elsőfokú bíróság rövidített indokolást tartalmazó ítéletében a kereseti kérelemmel egyezően kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 1 029 510 forintot és késedelmi kamatát.
- [7] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Hangsúlyozta, hogy a Ptk. elévülésre vonatkozó rendelkezései szerint nem tekinthető kizártnak az, miszerint a felek az elévülés megszakadásának Ptk.-ban írt okait szerződéses úton bővítsék. Bár a Ptk. 6:25. § (1) bekezdése az elévülést megszakító okok között nem sorolja fel a jogosult által írt felszólító levelet, viszont az elévülésre vonatkozó rendelkezések között nem található olyan, amely kifejezett tiltást tartalmazna arra, hogy a felek további elévülés megszakadását eredményező okokat határozzanak meg. Jelen esetben a felek egyedi szerződésének része volt az a kikötés, hogy bármely fél által a másik fél részére igazolhatóan megküldött fizetési felszólítás megszakítja az elévülést. A Ptk. 6:59. § (2) bekezdése alapján a felek szabadon állapíthatják meg a szerződés tartalmát, az alperes a szerződés aláírásával e feltételt magára nézve kötelezőnek elfogadta. A felek közös akaratával az elévülést megszakító okok körét kibővítették, amit a kötelek közös szabályainak diszpozitív természetéből adódóan megtehettek a Ptk. 6:1. § (3) bekezdése alapján. A szerződésben szereplő kikötés alapján így a fizetési felszólítás az elévülést megszakította.
- [8] Nem vizsgálta a másodfokú bíróság az alperesnek a szerződés elévülést megszakító okokat meghatározó XVII. pontjának a Ptk. 6:100. §-án alapuló semmisségre, és az Üzletszabályzat XIV. 3.5. pontja tisztességtelenségére történő hivatkozást. Rámutatott arra, hogy az alperes a perfelvétel lezárásáig ellenkérelmében semmisségi kifogást nem terjesztett elő, így e vonatkozásban a fellebbezés a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 7. § 4. a) pontja szerinti ellenkérelem-változtatást tartalmazott, amelynek

- feltételei nem álltak fenn. Kifejtette ugyanakkor, hogy a Ptk. 6:100. §-ában foglalt szabály kizárólag a Ptk.-nak és kizárólag a kifejezetten fogyasztói jogként megfogalmazott normáitól a fogyasztó hátrányára való eltérést minősíti egyoldalúan semmisnek. A Ptk.-nak a nem fogyasztói jogként megfogalmazott szabályaitól való eltérés nem minősül semmisnek akkor sem, ha a szerződést fogyasztó és vállalkozás köti. Rámutatott arra is, hogy az elévülés intézménye nem kifejezetten fogyasztói jog, szabályai fogyasztói és nem fogyasztói szerződésekre egyaránt vonatkoznak, ezért az újabb elévülési ok megjelölése a Ptk. 6:100. §-ának megsértését nem okozhatja.
- [9] A másodfokú bíróság indokolása szerint az alperes az elsőfokú eljárásban egyáltalán nem vitatta, hogy a feladott levelek megegyeztek a bizonyítékként becsatolt levelekkel, ezért az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg a tényállásában rögzített tartalmú fizetési felszólításoknak az alperes részére történő megküldését. Azzal összefüggésben pedig, hogy a felperesi jogelőd, illetve a felperes által kiküldött fizetési felszólítások hatályosulása megállapítható-e, a másodfokú bíróság idézte a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.60.003/2021/10. számú határozata elvi tartalmát, amely szerint az írásban közölt nyilatkozat akkor hatályos, ha az a másik félhez megérkezett. A „nem kereste” postai jelzéssel visszaérkezett írásbeli nyilatkozat akkor tekinthető hatályosnak, ha a címzett önhibájából – aktív vagy passzív magatartásával – hiúsította meg a küldemény átvételét és így azt, hogy annak tartalmát megismerhesse.
- [10] A másodfokú bíróság megítélése szerint kizárólag az alperesnek felróható, ha a szerződéskötéskor olyan laccímet és levelezési címet adott meg, amelyről már a szerződéskötés időpontjában tudta, hogy nem felel meg a valóságnak és azon nem is lesz elérhető, ha pedig ez később változott meg, akkor a változást a szolgáltatónak be kellett volna jelentenie a szerződés alapján. Mindkét esetre kimondható, hogy az alperes aktív, illetve passzív magatartásával maga hiúsította meg a „nem kereste” jelzéssel visszaérkezett küldemény átvételét, így a felperesi jogelőd által 2021. június 14-én megküldött, „nem kereste” jelzéssel visszaérkezett felszólító levél hatályosnak tekinthető. Az elévülés megszakadása és a fizetési meghagyás benyújtása közötti időtartamra tekintettel pedig annak már nem volt relevanciája, hogy a felperes által 2021. december 3-án megküldött és elköltözött jelzéssel visszaérkezett felszólító levél is megszakította-e az elévülést.
- [11] A jogerős ítéletben a másodfokú bíróság kitért arra is, hogy az alperes az elsőfokú eljárás során a tartozás összezszerűségét egyáltalán nem vitatta, így kizárólag a fellebbezésben előadott összezszerűségi vitatás érdemben nem vizsgálható a másodfokú eljárásban, hiszen az a Pp. 7. § 4. pont b) pontja alapján szintén ellenkérelem-változtatásnak minősült volna.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [12] A jogerős ítélet ellen az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet és felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet. A felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását, a kereset elutasítását, másodlagosan az elsőfokú bíróság új eljárásra, új határozat hozatalára utasítását kérte. Állította, hogy a jogerős ítélet sérti a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény (a továbbiakban: Vet.) 63. § (3) bekezdését, valamint a Ptk. 6:25. § (1)–(3) bekezdéseit.
- [13] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében vitatta a jogerős ítélet azon megállapítását, amely szerint az elévülést megszakító okok köre bővíthető. Érvélése szerint ez az értelmezés ellentétes a jogalkotói céllal, valamint az elévülés intézményének lényegével, hiszen nem az igény érvényesítésére, hanem az igényérvényesítési idő meghosszabbítására ösztönöz. Az alperes előadása szerint a perbeli szerződésnek e rendelkezése a Ptk. 6:100. §-a alapján semmis, mert a fogyasztó jogait megállapító törvényi rendelkezésektől a fogyasztó hátrányára eltér. Kifejtette továbbá, hogy a felperesi jogelőd által alkalmazott, a szerződéskötés időpontjában hatályban volt Üzletszabályzat XVI. 3.5. pontjában foglalt általános szerződési feltételek tisztességtelenek.
- [15] A felperes a felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [16] A Kúria a felülvizsgálatot a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXIII. törvény (a továbbiakban: Pp.) 409. § (2) bekezdés b) pontja alapján a felvetett jogkérdés különleges súlyára és társadalmi jelentőségére tekintettel engedélyezte. A Kúria megítélése szerint az az egyedi ügyön túlmutató és a társadalom széles körét érintő kérdés, hogy a Ptk.-nak az elévülés megszakítására vonatkozó rendelkezései diszpozitív szabálynak tekinthetők-e, és ez alapján az elévülés-megszakítási okok a felek által szerződéses úton bővíthetők, vagy olyan kögens normák, amelyekre a felek szerződési szabadsága nem terjed ki.
- [17] A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az abban megjelölt okokból az alábbiak szerint jogszabálysértőnek találta.
- [20] A Kúriának a felülvizsgálati eljárásban abban az elvi jelentőségű jogkérdésben kellett állást foglalnia, hogy a Ptk.-nak az elévülés megszakítására vonatkozó rendelkezései diszpozitív szabálynak tekinthetők-e. A Kúria álláspontja szerint az eljárás bíróságok a Ptk. 6:25. § (1) bekezdésének megsértésével állapították meg, hogy a felek az elévülés megszakadásának Ptk.-ban írt okait, a Ptk. elévülésre vonatkozó rendelkezéseit szerződéses úton bővíthetik. A másodfokú bíróság jogerős ítélete meghozatalakor helyesen indult ki a Ptk. 6:1. § (3) bekezdéséből, amely szerint a köteleknek a felek jogaira és kötelezettségeire vonatkozó közös szabályaitól a felek egyező akarattal eltérhetnek, ha e törvény az eltérést nem tiltja. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy az eltérés a felek jogaira és kötelezettségeire vonatkozó szabályok esetén megengedett. Ennek a szabályozásnak az az alapja, hogy a relatív szerkezetű polgári jogi jogviszonyokban a jogalkotó azt kívánta a szabályozással biztosítani, hogy a felek a lehető legnagyobb szabadságot élvezzék a magánautonómiájukba tartozó jogviszonyaik

- kialakításában (legyen szó akár szerződésről, akár kárkötelemről vagy jogalap nélküli gazdagodásból származó kötelemről), az általuk létrehozott köteleket a konkrét élethelyzetükhöz tudják igazítani. A Ptk. tehát e körben csupán a tipikus élethelyzeteket szabályozza a felek jogainak megvédése érdekében, figyelemmel a magánjog hagyományira, korunk követelményeire, valamint az észszerűség és egyes esetekben a méltányosság szempontjaira is. Ha a felek jogaira és kötelezettségeire vonatkozó szabályoktól való eltérést a jogalkotó tiltani akarja, azt általában – de nem kizárólag – a kikötés semmisségének kimondásával juttatja kifejezésre.
- [21] Fontos felhívni ugyanakkor a figyelmet arra, hogy az elévülés szabályai kilépnek a felek jogait és kötelezettségeit szabályozó relatív természetű kötelmi szabályok terrénumból, az elévülés az alanyi jog érvényesíthetőségét zárja ki, ezzel félre nem tehető törvényi parancsként érvényesül a bíróság számára a polgári eljárásokban. Az elévülés szabályai elvi jelentőségű és többnyire érinthetetlen jogtételek, amelyekről a felek által történő eltérés nem ismerhető el érvényesnek. Az elévülés szabályai nem a felek kötelmi természetű jogait és kötelezettségeit határozzák meg, hanem az adott jogintézmény törvényi tartalmát, az ettől való bármilyen eltérés a polgári jog rendszeréből való kilépéshez vezetne. Az a logika, amely az elévülési idő eltérő meghatározhatóságából indul ki, hibás okfejtés, figyelemmel arra, hogy ez a lehetőség éppen azért adott, mert a törvény kifejezetten megengedi a feleknek, hogy a kögens szabályoktól eltérően rendelkezzenek [Vö. 6:22. § (3)]. Nem helytálló az a következtetés sem, hogy a 6:22. § (4) bekezdéséből következően az elévülés szabályai diszpozitívak; ez a szabály ugyanis csupán annyit jelent, hogy az elévülési idő eltérő meghatározása – törvényi engedély alapján – ugyan megengedett, de ez nem vezethet el az elévülés kizárásához.
- [22] A fentiek alapján nem lehet az alapja a törvényi szabálytól való eltérésnek a jogerős ítéletnek a Ptk. 6:22. § (3) bekezdésre alapított érvelése. E szabály ugyanis csak a törvényi elévülési idő időtartamának megváltoztatására biztosít lehetőséget, abban a szigorú törvényi keretben enged teret a magánautonómiának, hogy a felek írásba foglalt megállapodásukkal rövidebb vagy hosszabb elévülési időben megállapodhatnak. Ez az eltérési lehetőség nem korlátlan, a Ptk. 6:22. § (4) bekezdése ugyanis az elévülést kizáró megállapodást semmisnek nyilvánítja. A jogerős ítéletben kifejtett indokokkal szemben ezekből a szabályokból – sem külön-külön, sem együttesen értelmezve azokat – nem következik, hogy a Ptk. elévülésre vonatkozó valamennyi szabálya diszpozitív. A Ptk. 6:22. § (3) és (4) bekezdésében írt szabályok ugyanis csak annyit jelentenek, hogy az elévülési idő hosszának eltérő meghatározása – törvényi engedély alapján – ugyan megengedett, de ez nem vezethet az elévülés kizárásához.
- [23] Mindezekből az következik, hogy az elévülés megszakításának okait egzakt módon, törvényi szinten kell meghatározni, mert azok nem a felek jogaira és kötelezettségeire, hanem az igényhelyzetben lévő alanyi jog kikényszeríthetőségére (bírósághoz fordulás jogára) vonatkozó szabályok, a felek szerződési szabadsága ezért eltérő okok meghatározására nem terjedhet ki külön törvényi engedély nélkül. Ezt az érvelést nem gyengíti a másodfokú bíróságnak az az okfejtése sem, hogy a bíróság az elévülést nem veszi hivatalból figyelembe, csak kérelemre. Ez a törvényi előírás csupán a felek és a bíróság eljárási természetű jogait és kötelezettségeit alakító procedurális jogi norma, amelyre figyelemmel a bíróságnak nem kell minden esetben a követelések elévülését vizsgálnia; a fél által felhozott, megalapozott elévülési kifogás esetén azonban köteles azt figyelembe venni.
- [24] A Kúria álláspontja szerint a fenti értelmezés következik a jogalkotó akaratából, a jogalkotás céljából is, mert ez feleltethető meg az alperes által a felülvizsgálati kérelemben is idézett, a Ptk. 6:25. § (1) bekezdéséhez fűzött miniszteri indokolásnak. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a Ptk. e szabályozása kifejezetten el kívánt térni a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (régí Ptk.) szabályozásától, amikor az elévülés megszakítására vezető jogi tények közül kifejezetten és tudatosan – a jogbiztonság szolgálata érdekében – elhagyta a „követelés teljesítésére irányuló írásbeli felszólítást”. Ennek indoka, hogy a teljesítésre irányuló írásbeli felszólítás mint elévülés-megszakítási ok ellentétes az elévülés intézményének lényegével: nem az igény érvényesítésére, hanem az igényérvényesítési idő (és az azzal járó bizonytalanság) meghosszabbítására ösztönöz. Következésképpen a felek sem az egyedi szerződéseikben, sem egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételekben nem térhetnek el az elévülést megszakítására vonatkozó rendelkezésektől, azok köre nem bővíthető.
- [25] Mindebből az következik, hogy sem a felperes 2021. június 14-én kelt, sem a felperesi jogelőd 2021. december 3-án, majd 2023. május 15-én kelt, az alperes részére megküldött fizetési felszólítása nem eredményezhette az elévülés megszakadását, tekintet nélkül arra, hogy azok szabályszerű kézbesítésére sor került-e, avagy sem. Mivel a perbeli követelés 2019. szeptember 24-én vált esedékessé, és az ebből eredő igényét a jogosult csak a 2023. szeptember 1-jén előterjesztett fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmében érvényesítette, így a követelés – a jelen jogvitára még irányadó Vet. 63. § (3) bekezdésében írt 3 éves elévülési időre figyelemmel – a Ptk. 6:23. § (1) bekezdése alapján elévült, az bírósági eljárásban nem érvényesíthető.
- [26] A Kúria ezért a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, az alperes alapos elévülési kifogására figyelemmel az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a keresetet elutasította.

(Kúria Pfv.VI.21.050/2024/7.)

212 Ha a keresetlevél a törvény által meg nem engedett keresethalmazatot tartalmaz oly módon, hogy erre figyelemmel a keresetlevél alapján nem állapítható meg, hogy a per elbírálása mely bíróság hatáskörébe vagy illetékességébe tartozik, akkor az eljárás megindításával érintett bíróság nem rendelheti el a keresetlevél áttételét, hanem annak hiánypótlása iránt kell intézkednie [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 2. §, 20. § (4) bek., 24. § (1) bek., 29. §, 30.

§ (2) bek, 31. § (2) bek. c) pont, 36–37. §, 169–170. §, 173–174. §, 176. § (2) bek. c) és e) pont].

A kijelölés alapjául szolgáló eljárás

- [1] A felperes keresetlevelében több megállapítás és több marasztalás iránt terjesztett elő kereseteket az alperesekkel szemben. Kérte a Gyulai Törvényszék illetékességének elfogadását, mert korábbi ügyében az I. rendű alperes lakóhelye szerint illetékes Fővárosi Törvényszék bírái „kirívóan pártosan, tisztességtelenül és alaptörvény-ellenesen” jártak el.
- [2] A Gyulai Törvényszék végzésével megállapította illetékességének hiányát, és a keresetlevelet áttette a Fővárosi Törvényszékhez. Indokolása szerint a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 20. § (1) bekezdése, (3) bekezdés a) pontja és (4) bekezdése szerint a per a törvényszék hatáskörébe tartozik. Kizárólagos illetékesség hiányában az I–II. rendű alperesek lakóhelye alapján a perre a Fővárosi Törvényszék illetékes a Pp. 25. § (1) bekezdése értelmében, mert a Fővárosi Törvényszék elfogultságára hivatkozás önmagában nem alapoza meg a Gyulai Törvényszék illetékességét.
- [3] A felperes fellebbezésében az elsőfokú végzés részbeni megváltoztatásával a III. rendű alperes lakóhelye szerint illetékes Budapest Környéki Törvényszékhez kérte a keresetlevél áttételét.
- [4] A Szegedi Ítélőtábla jogerős végzésével az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta. Indokolása szerint a jogvita elbírálása a törvényszék hatáskörébe tartozik. Az I–II. rendű alperesekkel szemben érvényesített követelés különvagyon megtérítése, míg a III. rendű alperessel szembeni követelés ténybeli és jogi alapja ettől eltér: a III. rendű alperes a felperes és az I. rendű alperes között korábban folyamatban volt perben járt el jogi képviselőként, és a felperes e tevékenységével összefüggésben kíván vele szemben kártérítés és sérelemdíj iránti igényt érvényesíteni. A III. rendű alperessel szembeni igény nem kapcsolható az I–II. rendű alperesek ellen előterjesztett követeléshez, valamint nem sorolható a Pp. 36–37. §-a körébe sem, az alperesi oldalon nem jött létre sem kényszerű, sem célszerű pertársaság. Miután nem állapítható meg ugyanannak a bíróságnak az illetékessége valamennyi alperes tekintetében, ezért a felperest nem illeti meg a Pp. 29. § (3) bekezdése szerinti választás lehetősége arra vonatkozóan, hogy az általa alperesként megjelölt személyek bármelyikére illetékes bíróság előtt indítson pert valamennyiük ellen. Mindebből azt a következtetést vonta le, hogy a perre az I–II. rendű alperesek lakóhelye szerinti Fővárosi Törvényszék illetékes.
- [5] A Fővárosi Törvényszék jogerős végzésével megállapította hatásköre és illetékessége hiányát, és az iratokat felterjesztette a Kúriára az eljáró bíróság kijelölése végett. Indokolásában egyetértett a Szegedi Ítélőtábla végzésében kifejtettekkel, miszerint a keresetlevél meg nem engedett keresethalmazatot tartalmaz. Az I–II. rendű alperesekkel és a III. rendű alperessel szemben előterjesztett keresetek tekintetében még célszerűségi pertársaság sem áll fenn, az érvényesített igények – ténybeli és jogi alapon – nem ugyanabból, de nem is hasonló jogviszonyból erednek. Ez azt jelenti, hogy a kereset ilyen formában érdemi elbírálásra alkalmatlan, a Pp. 176. § (2)

bekezdés c) pontja szerinti hiánypótlási felhívás kiadása lett volna indokolt. A felperes fellebbezési eljárásban előadott érvelésében a bíróság illetékességét a III. rendű alperessel szemben előterjesztett keresetre alapította, míg a Szegedi Ítélőtábla a Fővárosi Törvényszék illetékességét az I–II. rendű alperesekkel szembeni keresetre alapozta. A keresetlevél hiányosságainak pótlása nélkül ezért nem hozható döntés az illetékességről. Szintén csak a hiánypótlás eredményétől függően hozható döntés a hatáskör fennállásáról is, mert egyes keresetek a törvényszék, más keresetek a járásbíróság hatáskörébe tartoznak. Ha a keresetlevél olyan meg nem engedett keresethalmazatot tartalmaz, amelyben foglalt keresetek több bíróság hatáskörét, illetve illetékességét is megalapozzák, akkor elsődlegesen hiánypótlás keretében kell tisztázni, hogy a felperes a meg nem engedettalmazatban álló keresetek közül melyiket tartja fent, majd ennek eredményeként vizsgálható a hatáskör és az illetékesség fennállása.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [6] A Kúria a negatív illetékességi összeütközést a Gyulai Törvényszék kijelölésével szüntette meg.
- [7] A felperes a pert (helyesen: az eljárást) megindító keresetlevelében [Pp. 169. § (1) bekezdés] több keresetet [Pp. 170. § (2) és (4) bekezdés] is előterjeszthet valódi tárgyi [Pp. 173. § (1) bekezdés], látszólagos tárgyi [Pp. 173. § (2) bekezdés], valamint valódi személyi (Pp. 13. alcím) keresethalmazatban, ugyanakkor a törvény tiltja a látszólagos személyi keresethalmazatot [Pp. 173. § (3) bekezdés]. Ezt meghaladóan vegyes – együttesen személyi és tárgyi – keresethalmazat is lehetséges, amikor a felperes több alperest perel, ugyanakkor több igényt is érvényesít. A felperes magánautonómiájából fakadó rendelkezési joga [Pp. 2. § (1) bekezdés] alapján dönthet arról, hogy kívül szemben milyen igényt érvényesít, a bíróság pedig e jognyilatkozatához kötve van [Pp. 2. § (2) bekezdés]. A polgári perrendtartásról szóló T/11900. számú törvényjavaslat 241. oldalán részletesen kifejtettek szerint azonban az anyagi jogi szabad rendelkezés nem transzformálódik automatikusan eljárásjogi szabad rendelkezéssé, mert a per olyan három alanyú közjogi jogviszony, amelyben közérdekű szempontokat is érvényesíteni kell. A Pp. ezért a keresethalmazat lehetőségét általános (Pp. 173. §, 37. §) és speciális [például: Pp. 462. §, 472. § (3) bekezdés, 480. § (1) bekezdés, 496. § (6) bekezdés, 503. § (4) bekezdés] szabályokkal is korlátozza. Ebből eredően a Pp. hatásköri és illetékességi szabályozása a törvény által megengedett keresethalmazatokra vonatkozik [Pp. 20. § (4) bekezdés, 29. §]. Ha a felperes keresetlevelében a törvény által meg nem engedett keresethalmazatot terjeszt elő, akkor hiánypótlásra kell felhívni, és ha beadványa ezt követően is meg nem engedett keresethalmazatot tartalmaz, akkor a keresetlevelet vissza kell utasítani [Pp. 176. § (2) bekezdés c) pont] vagy az eljárást – annak bármely szakában és szakaszában – hivatalból meg kell szüntetni [Pp. 240. § (1) bekezdés a) pont, 379. §, 423. § (1) bekezdés]; ezzel megegyezően visszautasításra vezet az is, ha a perbelépés vagy a perbevonás a törvény által meg nem engedett pertársaságot eredményezne [Pp. 54. §

- (2) bekezdés a) pont]. E szabályozásból következően a keresethalmazat megengedhetőségének megítélése és a halmazati szabályok betartásának biztosítása a bíróság feladata (Kúria Pfv.V.20.539/2023/7., megjelent: BH 2024.137.).
- [8] A perindítási szak szabályainak sorrendje (Pp. 174. §, 176. §, 179. §) is tükrözi azt a dogmatikailag helyes – és főszabályként megvalósuló – folyamatot, hogy az eljárás megindításával érintett bíróságnak [Pp. 169. §, 170. § (1) bekezdés a) pont, 170. § (3) bekezdés b) pont] először hatáskörét és illetékességét kell vizsgálnia – hivatalból [Pp. 24. § (1) bekezdés, 30. § (2) bekezdés] –, és ha a keresetlevél alapján megállapítható, hogy a per elbírálása valamely más bíróság hatáskörébe vagy illetékességébe tartozik, akkor el kell rendelnie a keresetlevélnek ehhez a bírósághoz történő áttételét (Pp. 174. §), mert a keresetlevél visszautasítása (Pp. 176. §) vagy a kereset közlése (Pp. 179. §) iránt kizárólag a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság intézkedhet.
- [9] A fentiek szerint azonban, ha a keresetlevél a törvény által meg nem engedett keresethalmazatot tartalmaz oly módon, hogy erre figyelemmel a keresetlevél alapján nem állapítható meg, hogy a per elbírálása mely bíróság hatáskörébe vagy illetékességébe tartozik, akkor az eljárás megindításával érintett bíróság nem rendelheti el a keresetlevél áttételét, hanem annak hiánypótlása iránt kell intézkednie. Ha a hiánypótlás eredményeként a keresetlevél már megengedett keresethalmazatot tartalmaz, és ez alapján megállapítható, hogy a per elbírálása melyik más bíróság hatáskörébe vagy illetékességébe tartozik, akkor rendelkezhet az eljárás megindításával érintett bíróság a keresetlevél áttételéről ehhez a másik bírósághoz [Pp. 174. § (1) bekezdés], vagy hatásköre és illetékessége fennállása esetén intézkedhet a kereset közlése iránt (Pp. 179. §). Ha viszont a keresetlevél a hiánypótlást követően is a törvény által meg nem engedett keresethalmazatot tartalmaz oly módon, hogy erre figyelemmel nem állapítható meg a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság, akkor az eljárás megindításával érintett bíróságnak a keresetlevelet vissza kell utasítania [Pp. 176. § (2) bekezdés c) pont].
- [10] A jelen ügyben a felperes vegyes keresethalmazatot tartalmazó keresetlevelet terjesztett elő. Több keresete vonatkozásában azonban külön-külön az alperes(ek) személye, a kereset alapja, tárgya és tartalma, továbbá a keresetek egymáshoz való viszonya egyértelműen nem állapítható meg, így a keresethalmazat megengedhetőségéről sem lehet egyértelműen állást foglalni [Pp. 170. § (4) bekezdés, 176. § (2) bekezdés e) pont]. Ezt meghaladóan a Szegedi Ítéltábla végzésében arra a következtetésre jutott, hogy az I–II. rendű alperesek és a III. rendű alperes együtt nem perelhetők [Pp. 37. § c) pont, 29. § (3) bekezdés], így a keresetlevél a törvény által meg nem engedett keresethalmazatot (pertársaságot) tartalmaz [Pp. 176. § (2) bekezdés c) pont]. Mindezekre figyelemmel az eljárás megindításával érintett Gyulai Törvényszéknek kell a fentiek szerint intézkednie a keresetlevél hiánypótlása iránt (Kúria Pkk.V.24.519/2023/2., Pkk.II.24.806/2024/2., Pkk.VI.24.638/2024/2.).
- [11] A Kúria ezért a Gyulai Törvényszéket jelölte ki az eljárásra.
- (Kúria Pkk.I.24.705/2025/3.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

GAZDASÁGI SZAKÁG

213 A Kúria megtagadja a felülvizsgálatot, amennyiben a megsértett jogszabályhely és a megjelölt jogkérdés között semmilyen kimutatható kapcsolat nincs, illetve az adott jogkérdést a jogerős ítélet nem értelmezte [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 2. §, 409. § (2) bek., 410. § (1)–(2) bek.].

A felülvizsgálat engedélyezése szempontjából lényeges tényállás

- [1] A felperes a közte és az I. rendű alperes között 2020. augusztus 10-én létrejött szerződésre tekintettel megrendelte a perben nem álló fuvarozótól 20 000 kg autóalkatrész Magyarországról (Budapest) Németországba (Köln) történő továbbítását. A fuvarfeladat teljesítése során Németországban a küldeményt szállító félpótkocsi kigyulladt, és a rakomány teljes egészében megsemmisült. A felperes 2021. március 16-án bejelentette az I. rendű alperes kárigényét a fuvarozónak, majd pert indított a fuvarozó ellen, amely a Törvényszéken van folyamatban. A II. rendű alperes az I. rendű alperes biztosítójaként 2021. július 29-én megtérítette az I. rendű alperes kárát, majd 2021. augusztus 11-én Németországban a kölni bíróság előtt törvényi engedményesként keresetet indított a felperessel szemben 255 000 euró és késedelmi kamatai megfizetése iránt, a „Nemzetközi Közúti Árufuvarozási Szerződésről” szóló, Genfben az 1956. év május hó 19. napján kelt egyezmény (a továbbiakban: CMR Egyezmény) 17. cikk 1. pontja, 23 cikk 1. pontja és 29. cikke alapján.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [2] A felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy az „X azonosító számú Telefax” és az azt visszaigazoló „Megbízás visszaigazolása” elnevezésű okiratokkal közte és az I. rendű alperes között létrejött jogviszony a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:302. §-a szerinti szállítványozási szerződés.
- [3] Az I. rendű és a II. rendű alperes elsődlegesen – joghatóság hiányára hivatkozva – az eljárás megszüntetését, másodlagosan az I. rendű alperes – a passzív perbeli legitimációra hivatkozva – a kereset elutasítását, a II. rendű alperes perfüggőségre hivatkozással is az eljárás megszüntetését, míg mindkét alperes harmadlagosan a megállapítási per feltételeinek hiánya miatt, negyedlegesen pedig arra figyelemmel kérte a kereset elutasítását, hogy a létrejött szerződés a magyar jog szerint nem minősül szállítványozási szerződésnek.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [4] Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy a felperes és az I. rendű alperes között szállítványozási szerződés jött létre 2020. augusztus 10-én az I. rendű alperes megbízása és a felperes /1. számú megbízás

visszaigazolása alapján. Határozatának jogi indokolásában – miután az eljárás megszüntetése iránti valamennyi hivatkozást alaptalannak találta – úgy ítélte meg, hogy a megállapítási keresetnek a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 172. § (3) bekezdésében írt feltételei fennállnak. Az okiratok alapján megállapította, hogy a felperes a saját nevében a megbízó I. rendű alperes javára a küldemény továbbításával összefüggésben kötötte meg a fuvarozási szerződést, majd a káresemény bekövetkezése után a fuvarozóval szemben felszólamlással élt és pert indított ellene. A szerződés részévé vált MÁSZF a magyar jog szerinti szállítványozási szerződésre alkalmazandó, a szállítványozási szerződést kötő felek kötelezettségeit és a szállítványozó felelősségére vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza, amely tartalmi elemek alapján az elsőfokú bíróság arra a megállapításra jutott, hogy a felperes és az I. rendű alperes közötti szerződés a Ptk. 6:302. §-ában szabályozott szállítványozási szerződés.

- [5] Az alperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a keresetet elutasította. Határozatának indokolásában hangsúlyozta, hogy a megállapítási kereset előfeltételeinek [Pp. 172. § (3) bekezdés] elbírálására, valamint az egyéb eljárási kérdések megítélésére a magyar eljárásjogi szabályokat, a Pp. rendelkezéseit kell alkalmazni. Nem értett egyet az elsőfokú bírósággal abban, hogy a felperes jogvédelmének szükségessége megállapítható abból az okból, hogy a felperes fuvarozói felelősségére alapított kárigény érvényesítésének – amely iránt a II. rendű alperes a felperes ellen Németországban pert indított – előkérdése a felperes és az I. rendű alperes közötti szerződés jogi minősítése. A másodfokú bíróság rámutatott: a felperes a tényállításai alapján a megállapítási keresetével azt szeretné elérni, hogy a bekövetkezett káreseményt a II. rendű alperessel szemben ne fuvarozóként, hanem szállítványozóként feleljen. A felperes érdeke ugyanakkor nem teremti meg a megállapítási kereset egyik konjunktív feltételét képező jogmegóvás szükségességét, a felperes ugyanis azokat a jogait, amelyeket a jelen perben a megállapítási kereset indításával kíván megóvni, az ellene Németországban indított perben a II. rendű alperessel szemben védekezés keretében megóvhatja. A CMR Egyezmény alapján indított keresettel szemben az ellenkérelmében hivatkozhat arra, hogy az I. rendű alperessel szállítványozási szerződést kötött, melyre a jelen perben is előadottak szerint a magyar jog szabályai az irányadók, így a II. rendű alperessel szemben sem fuvarozóként felel.

- [6] A másodfokú bíróság érvelése szerint a magyar eljárási jogszabályok szerinti megállapítási kereset indításának a feltételét jelentő jogmegóvás

szükségességét önmagában is kizárja, hogy az elsőfokú bíróság a megállapítási keresetet a Németországban folyamatban lévő per, vagyis a felperes fuvarozóként való felelőssége elbírálásának előkérdéseként minősítette. A Pp. ugyanis nem teszi lehetővé, hogy más bíróság, akár más tagállami bíróság előtt folyamatban lévő per eldöntése szempontjából releváns, az abban a perben eldöntendő kérdés megállapítása érdekében – a perbeli esetben a szerződés jogi minősítése és ebből adódóan a felperesre irányadó felelősségi szabályok kérdésében – a fél külön megállapítási keresetet indítson, mert ez azt eredményezné, hogy a felperes elleni marasztalási (kártérítési) kereset alapját képező egyik jogi tény kérdésében különböző, ráadásul eltérő tagállami bíróságok foglalnak állást, esetlegesen eltérő eredménnyel. Kifejtette, hogy a németországi igényérvényesítéssel kapcsolatos perköltség hivatkozott összege sem alapoz meg jogmegővási szükségletet, ugyanis önmagában költséghatékonysági szempontok alapján megállapítási keresetet nem lehet indítani.

- [7] Mindezek alapján a másodfokú bíróság megítélése szerint a megállapítási kereset előterjesztésének a Pp. 172. § (3) bekezdésében meghatározott feltételei nem állnak fenn. A kereset ezért érdemben nem bírálható el, nem vizsgálható érdemben a felperes és az I. rendű alperes közötti szerződés tartalma, jogi minősítése. Emiatt a jogválasztás, illetve az alkalmazandó anyagi jog kérdésében sem kell állást foglalni, a másodfokú bíróság erre tekintettel mellőzte az elsőfokú bíróság ítéletének a szerződés jogi minősítését és az alkalmazandó jogot érintő megállapításait.

A felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem

- [8] A jogerős ítélet ellen a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, egyúttal felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet, utóbbit a Pp. 409. § (2) bekezdés b) pontjára alapította. A felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és elsődlegesen az elsőfokú ítélet helybenhagyását, másodlagosan a keresetének megfelelő tartalommal történő megváltoztatását, harmadlagosan a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. Állította, hogy a jogerős ítélet sérti a Pp. 172. § (3) bekezdését, mert a másodfokú bíróság tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a megállapítási kereset törvényes és együttes feltételei a konkrét esetben nem állnak fenn.
- [9] A felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmében megsértett jogszabályhelyként szintén a Pp. 172. § (3) bekezdését jelölte meg, és előadta, hogy a felülvizsgálat engedélyezése az ügy érdemére kiható jogszabálysértésre, a felvetett jogkérdés különleges súlyára, de különösen annak társadalmi jelentőségére tekintettel indokolt. Az egyre szélesebb körű nemzetközi kapcsolatokban, különösen a gazdálkodó szervezetek közötti nemzetközi kereskedelmi kapcsolatokban jelentősége van, hogy a magyar állampolgárok, gazdálkodó szervezetek „Magyarországon, magyar bíróságok előtt kaphassanak jogvédelmet, és ezen jogvédelem keretében a magyar bíróságok érdemben mondhasák ki azt, hogy egy nemzetközi elemmel is bíró szerződésre a magyar jogot, vagy esetleg más

állam jogát kell-e alkalmazni”. A bíróságok mint a harmadik hatalmi ág által biztosított jogvédelem „olyan társadalmi jelentőséggel bíró kérdés, amelyre az egész demokratikus társadalmi és államberendezkedés épül, ezért különösen fontos, hogy a legfőbb bírósági szerv, a Kúria véleményt tudjon nyilvánítani abban a kérdésben, hogy (i) egy magyar és más állam joga közül melyik jogot kell alkalmazni egy magyar jogalany szerződésére; (ii) mennyire szolgálja az ügyfelek bírósági jogvédelemben vetett hitét, ha a másodfokú bíróság ahelyett, hogy érdemben véleményt nyilvánítana egy egyébként hatáskörébe tartozó jogkérdésben, eljárási szabálysértésre hivatkozva a jogkérdésben nem foglal állást azután, hogy a kérdést az első fokozat bíróság hosszan és mindenre kiterjedően tárgyalta és eldöntötte”.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [10] A Kúria előjáróban rögzíti, hogy a felperes helytállóan hivatkozott arra, hogy a felülvizsgálattal érintett per olyan vagyoni jogi per, amelyben a felülvizsgálati kérelemben vitatott érték az ötmillió forintot nem haladja meg, ezért a Pp. 408. § (1) bekezdése, valamint a Pp. 409. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem elbírálása érdekében a felperesnek felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet kellett előterjesztenie.
- [11] A kérelemhez kötöttség perjogi szabályából következően [Pp. 2. § (2) bekezdés] a Kúria a felülvizsgálatot kizárólag a fél által megjelölt okból engedélyezheti. Erre figyelemmel a Kúria a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet abból a szempontból vizsgálta, hogy az előadottakra figyelemmel a jogszabálysértés vizsgálata szükséges-e a felvetett jogkérdés különleges súlya, illetve társadalmi jelentőségére tekintettel.
- [12] A jelen ügyben a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemben előadottak alapján a Pp. 409. § (2) bekezdés b) pontjában foglalt követelmények nem teljesültek az alábbiak szerint.
- [13] A Kúria előrebocsátja, hogy a felülvizsgálat Pp. 408. §-án alapuló főszabály szerinti kizártsága esetén a felülvizsgálat kivételes engedélyezésére alapvetően csak az egyedi ügyön túlmutató indokok alapján kerülhet sor, amikor az szükséges, hogy a Kúria a felülvizsgálat jogegységesítő funkcióját érvényre juttassa, ezt célozzák az engedélyezés egyes, a Pp. 409. § (2)–(3) bekezdéseiben szabályozott esetkörei. Az engedélyezés iránti kérelemben tehát – a felülvizsgálati kérelemben foglaltaktól eltérően – nem önmagában a támadott jogerős ítélet jogszabálysértő voltát kell bemutatni, hanem a Pp. 409. § (2) bekezdésében foglaltaknak megfelelően azt kell előadni, hogy az állított jogszabálysértés kiküszöbölésén túl a jogegység biztosítása érdekében szükséges a Kúria eljárása.
- [14] Elvárás ezért a felülvizsgálat engedélyezésére irányuló kérelemmel szemben – annak érdemi elbírálásához –, hogy tartalma teljesítse a Pp. 410. § (2) bekezdésében írtakat: jelölje meg a támadott ítéletet, az ügy érdemére kiható jogszabálysértést, a megsértett jogszabály pontos megjelölésével, továbbá az engedélyezést megalapozó okokat, amelyek a joggyakorlat egységének vagy továbbfejlesztésének biztosítása érdekében

- indokolják a felülvizsgálat befogadásának engedélyezését.
- [15] A felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem alapját képező Pp. 409. § (2) bekezdés *b)* pontja szerint a Kúria a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha a fél által állított jogszabálysértés vizsgálata a felvetett jogkérdés különleges súlya vagy társadalmi jelentősége miatt indokolt.
- [16] Amint arra a Kúria már több határozatában [Pfv.V.21.294/2022/2., Gfv.V.30.561/2022/2., Gfv.V.30.562/2022/2., Pfv.V.21.323/2022/2. (megjelent: BH 2023.71.)] rámutatott, a Pp. 409. §-ának és 410. §-ának egybevetett tartalmából következően valamennyi engedélyezési ok – így a Pp. 409. § (2) bekezdés *b)* pontja tekintetében is – alapvető törvényi feltétele, hogy a fél által az ügy érdemére kihatónak állított jogszabálysértés(ek) vizsgálata elvi jelentőségű jogkérdést vessen fel. A felülvizsgálat engedélyezése körében elvi jelentőségű jogkérdésnek az a jogkérdés minősül, amely egy jogszabály rendelkezésének értelmezésével, az alkalmazandó norma alapvető tartalmával és az ahhoz kapcsolódó esetleges jogkövetkezményekkel függ össze [Kúria Pfv.V.20.675/2022/2., Pfv.V.21.323/2022/2. (megjelent: BH 2023.71.), Gfv.VI.30.523/2022/2., Pfv.V.20.603/2023/2]. Emellett a Kúria rámutat arra is, hogy nem mellőzhető annak levezetése sem, hogy a felülvizsgálattal érintett jogerős ítéletre figyelemmel, arra vonatkoztatva mennyiben indokolt a Kúria részéről e kérdésben az állásfoglalás, vagyis milyen hatással lehet a Kúriának a jogkérdésben tett állásfoglalása a jogerős ítéletre (Kúria Gfv.VI.30.523/2022/2.).
- [17] Mindezekhez képest a felperes a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmében nem jelölt meg a jogerős ítélettel, az annak alapját képező jogszabályi rendelkezésekkel összefüggésbe hozható olyan jelentőségű jogkérdést, amely a felülvizsgálati kérelem érdemi elbírálása során vizsgálható lenne. Ezzel összefüggésben a Kúria rámutat arra is, hogy a jogerős ítélettel szemben állított jogszabálysértés megjelölése nem azonos az engedélyezést megalapozó jogkérdés bemutatásával. A felülvizsgálat engedélyezését kérő félnek az általa állított jogszabálysértésből kiindulva kell megjelölnie azt a jogkérdést, amelyre a kérelmét alapítja (Kúria Pfv.V.20.051/2022/6., Pfv.V.20.494/2022/3., Pfv.V.20.556/2022/2.).
- [18] A felperesnek az a hivatkozása ugyanis, hogy „mennyire szolgálja az ügyfelek bírósági jogvédelembe vetett hitét, ha a másodfokú bíróság eljárási szabálysértésre hivatkozva egy adott jogkérdésben nem foglal állást”, nem tekinthető a fentiek szerinti elvi jelentőségű jogkérdésnek, e kérdés alapvetően „jogkérdésként” nem is értelmezhető. Emellett nincs kimutatható kapcsolata sem a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemben megjelölt jogszabályhellyel, e felvetett kérdés nem egy jogszabály rendelkezésének értelmezésével, alapvető tartalmával és az ahhoz kapcsolódó esetleges jogkövetkezményekkel függ össze. Következésképp az a felülvizsgálat engedélyezésének alapjaként sem szolgálhat.
- [19] A felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemben szereplő és nevesített másik jogkérdéssel kapcsolatban pedig a Kúria arra mutat rá, hogy – a fentiek szerint – a felülvizsgálat engedélyezését kérő félnek az általa állított jogszabálysértésből kiindulva kell megjelölnie azt a jogkérdést, amelyre a kérelmét alapítja. A felperes a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmében megsértett jogszabályhelyként kizárólag a Pp. 172. § (3) bekezdését jelölte meg, amely a megállapítási kereset együttes törvényes előfeltételeit tartalmazza. Ehhez képest a felperes jogkérdésként azt jelölte meg, hogy „egy magyar és más állam joga közül melyik jogot kell alkalmazni egy magyar jogalany szerződésére”. A felperes által megjelölt jogkérdés ennek megfelelően semmilyen módon nem kapcsolódik az általa megsértettnek állított jogszabályhelyhez [Pp. 172. § (3) bekezdés]. Következésképp a nevesített jogkérdés a megjelölt jogszabályi rendelkezés értelmezésével, alapvető tartalmával és az ahhoz kapcsolódó esetleges jogkövetkezményekkel sem függhet össze. Az adott esetben tehát a megsértett jogszabályhely és az engedélyezés alapjaként megjelölt jogkérdés között semmilyen kimutatható kapcsolat nincs, ezért a Kúria következetes gyakorlata szerint a felülvizsgálat nem engedélyezhető (Pfv.III.20.012/2025/2., Gfv.VI.30.228/2021/2.).
- [20] Mindezeket túlmenően a Kúria hangsúlyozza azt is, hogy az engedélyezés alapját képező jogkérdés nem tetszőleges, vagy valamiféle módon a jogvita tárgyával összefüggésbe hozható jogkérdés lehet, hanem csak olyan jogkérdés, amelyet maga a felülvizsgálattal támadott határozat vetett fel akként, hogy abban állást is foglalt (Kúria Pfv.III.20.761/2024/2., Pfv.III.20.595/2024/2.). A felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem tehát fogalmilag szoros kapcsolatban kell, hogy álljon a támadott jogerős ítélettel. Mindenekelőtt úgy, hogy – a Kúria egységes gyakorlata szerint (Gfv.III.30.414/2022/2., Pfv.III.20.216/2024., Gfv.III.30.063/23/3.) – kizárólag olyan kérdés szolgálhat a felülvizsgálat engedélyezésének alapjául, amelyben maga a támadott jogerős ítélet is konkrétan állást foglalt, és ezt az ítéleti értelmezést lehet a felvetett jogkérdés különleges súlya vagy társadalmi jelentősége miatt a felülvizsgálat engedélyezésével vizsgálat alá vonni.
- [21] Ehhez képest a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemben megjelölt, az alkalmazandó anyagi joggal kapcsolatos jogkérdés nem tartozik ebbe a körbe. Ebben a kérdésben ugyanis a másodfokú bíróság egyáltalán nem foglalt állást; a megállapítási kereset eljárásjogi előfeltételének hiánya miatt kifejezetten mellőzte is az elsőfokú ítélet indokolásából az alkalmazandó anyagi jogra és a szerződés minősítésére vonatkozó rendelkezéseit. Ekként a felülvizsgálat engedélyezésének ebben a körben is szükséges és alapvető feltétele, azaz a jogszabálysértés vizsgálata [Pp. 409. § (2) bekezdés] fogalmilag fel sem merülhet. Ezért az előadott jogkérdésben emiatt sem volt engedélyezhető a felülvizsgálat.
- [22] Mindezek alapján a Kúria a felülvizsgálatot a Pp. 411. § (1) és (2) bekezdése alapján megtagadta.
- (Kúria Gfv.III.30.038/2025/2.)

214 I. A jogalap nélküli gazdagodás szubszidiárius kötelemkeletkeztető szabály: akkor alkalmazható, ha a gazdagodó és a sérelmet szenvedett

fél között más jogviszony nem áll fenn, vagy ha a jogvita nem bírálható el a felek jogviszonyára irányadó szabályok szerint, mert azok vagy a felek szerződése az alaptalan gazdagodás tényállására nem terjednek ki. Ezért a jogalap nélküli gazdagodással a felek között a jogviszonyuktól független, önálló kötelmi jogviszony jön létre [2013. évi V. törvény (Ptk.) 1:4. § (1)–(2) bek., 6:58. §, 6:144. § (1) bek., 6:525. § (1)–(2) bek., 6:579. §]. II. A bíróság a kereseti kérelemhez és a jogállításhoz, nem a felek jogi érveléséhez van kötve [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 2. § (2) bek., 342. § (1), (3) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes tulajdonában álló, az alperes Polgármesteri Hivatalának működését biztosító ingatlan energetikai korszerűsítése 2015 végén készült el, ekkor az alperes a hivatal visszaköltöztetését megelőzően az épület belsőépítészeti átalakításait és bizonyos körű felújítását kívánta elvégeztetni. A felperes közbeszerzési eljárásban kapta meg a munkák elvégzésének lehetőségét. A felek 2016. október 18-án vállalkozási szerződést kötöttek. Az abban megrendelt munkák részét képezte a földszinti étkezőhelyiség kialakítása, az első emeleti nagyterem felújítása, a B modern épületszárny első emeleti polgármesteri és jegyzői irodastruktúrájának felújítása, a B modern épületszárny második emeleti folyosóvégi irodablokkjának átalakítása, a vizesblokkok felújítása, a földszinti padlóburkolat részleges cseréje, az M. utcai kerítés felújítása, a kémény bontása és a cserépfedés cseréje.
- [2] A felek a teljesítés idejét a munkaterület átadás-átvételét követő 120 napban, az egyösszegű vállalkozói díjat nettó 82 951 492 forintban, a tartalékkeret összegét a nettó vállalkozói díj 5%-ában, azaz 4 147 575 forintban határozták meg. Rögzítették, hogy a szerződés módosítása, kiegészítése csak írásban, az egyetértésükkel, a közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Kbt.) 141. §-ában meghatározott korlátozások figyelembevételével történhet. Kikötötték, hogy a vállalkozó a vállalkozói díjon felül a kötelezően elvégzendő azokat a munkákat jogosult elszámolni, amelyek a Közbeszerzési Dokumentációban meghatározott paramétereken túlmutató tartalom megvalósításához szükségesek. Megállapodtak abban, hogy a pótmunka teljesítése kizárólag akkor kezdődhet el, valamint a pótmunka tartalékkeretből történő elszámolásának feltétele az, hogy a megvalósítandó műszaki tartalmat a műszaki ellenőr előterjesztése alapján a megrendelő pótmunkának minősítse, azt megrendelje, valamint a pótmunka ellenértékét a szerződés és a Kbt. rendelkezéseivel összhangban megfelelően meghatározzák. A szerződés tartalmazta, hogy kizárólag olyan pótmunka megrendelésére és elszámolására van lehetőség, amely a kivitelezéshez feltétlenül szükséges, termódosítás vagy műszaki okok miatt vált szükségessé, összhangban a Kbt. 141. §-ában foglaltakkal. A szerződés értelmében azok a teljesítések, amelyekre nem állnak rendelkezésre szerződésszerű pótmunka megrendelések, semmilyen jogcímen nem kerülnek kifizetésre, ideértve a jogalap nélküli gazdagodást is. A felek rendelkeztek arról, hogy a pótmunka elrendelésére a tartalékkeret erejéig a Kbt. 141. §-a szerinti szerződésmódosítás nélkül, azt meghaladóan csak a megrendelő erre vonatkozó írásos nyilatkozata alapján, a szerződés Kbt.-nek megfelelő írásbeli módosítását követően lehetséges.
- [3] A szerződés szerint az ingatlan tekintetében a vállalkozó viselte a kárveszélyt a munkaterület átadás-átvételétől a szerződés teljesítéséig. A vállalkozó azoknak a károknak a tekintetében sem mentesült a szerződésben meghatározott kártérítési felelősség alól, amelyeket a vállalkozó, a megrendelő vagy bármely más érdekelt fél által szerződötetett biztosító nem térít meg, illetőleg amelyek a szerződés végrehajtásához szükséges építési munkákkal még gondos kivitelezés esetén is együtt járhatnak.
- [4] A kivitelezés során a műszaki átadás-átvételi eljárás lezárásáig a vállalkozó feladata volt a munkavédelmi és tűzvédelmi előírások, illetve a biztonságtechnikai rendszabályok fokozott betartása és betartatása.
- [5] A felek megállapodtak abban is, hogy a vállalkozó köteles a vállalkozási tevékenységére felelősségbiztosítási szerződést kötni, vagy a meglévő biztosítását kiterjeszteni legalább 250 000 forint/káresemény és 60 000 000 forint/év biztosítási értékben, amelyben kedvezményezettként a megrendelőt szükséges megjelölnie.
- [6] A felperes 2016. október 18-án építés- és szerelésbiztosítási szerződést kötött a Zrt.-vel. Az alperes a vagyonába tartozó ingatlanokra, így a fenti ingatlanra is 2014. január 1-jétől három évi határozott időtartamra kötött Általános Vállalkozói Vagyonbiztosítási szerződést a beavatkozójával.
- [7] A városháza épületében 1996. június 6-tól telepítettek egyedi, személyi azonosító kóddal működtethető riasztóberendezést behatolást jelző mozgásérzékelők beépítésével. Az alperes a vagyonvédelmi rendszer távfelügyeleti szolgáltatására utoljára 2014. május 14-én kötött ügyeleti szerződést, amelyhez külön szolgáltatásokat nem rendelt. A vagyonvédelmi berendezés a mobilszolgáltató GPRS-hálózatán keresztül küldött jelzésekkel riasztotta az alperessel szerződött szolgáltatót, aki kivonuló szolgálatot biztosított az épülethez, illetve a diszpécser a vagyonvédelmi szolgáltatói szerződésben megjelölt személyeket értesítette a jelzett eseményről. A riasztó élesítésének elmaradása esetére („elmaradt zárás figyelése” szolgáltatás) az alperes intézkedést nem kért. Ezt az utóbbi külön szolgáltatást 2017. szeptember 25-én rendelte meg, és azt a szolgáltató 2017. szeptember 28-tól teljesítette.
- [8] Az alperes a felperesnek a vállalkozási szerződéssel megrendelt munkák elvégzéséhez a kiürített épületben a munkavégzéshez szükséges részleges munkaterületet adott. Az építési munkaterület átadás-átvétele során a felperes megkapta az épület bejáratának kulcsát és a riasztórendszer kódját. Az épület napi nyitása és zárása során a felperes érdekkörében eljáró személyeknek kellett aktiválniuk az épület vagyonvédelmi rendszerét.
- [9] Az energetikai korszerűsítés előtt a B épületszárny padlástérbe vezető fém ajtaja lakattal volt lezárva. Az alperes a munkaterületet úgy adta át, hogy a lakatot a fém ajtóról eltávolította, a tetőfelújításhoz a munkaterületet a felperesnek a padlástérre kiterjedően biztosította. A felperes a tetőfelújításhoz az épület főhomlokzatán és az udvar felőli hátsó homlokzatán építési állványzatot létesített.

- [10] A vagyonvédelmi rendszert az ezzel megbízott személyek a munkák befejezése után általában 17 óra körül naponta élesítették, és másnap reggel, általában 7 óra körül munkakezdetkor kapcsolták ki. A riasztórendszert 2017. február 2-án 17 óra körül M. „élesítette” és ezt követően kulccsal zárta az épületet, a vagyonvédelmi rendszer élesítését azonban a távfelügyeleti rendszer központja nem érzékelte. A vagyonvédelmi rendszer aktiválása (élesítése) így nem történt meg, és az épület az éjszakai órákra elektronikai védelem nélkül maradt.
- [11] Az éjszakai órákban (a zárás és 5 óra közötti időpontban) ismeretlen személy vagy személyek az építési állványzaton a tetőre mászva, a nyitott tetőszerkezeten keresztül a nem zárt padlástér ajtón át az épület B épületszárnyába hatoltak, a vasbeton lépcsőzet első emeleti fordulója alatt gyári csomagolásban felhalmozott laminált padlólapokat, az azokra hordott beltéri ajtólapokat és három műbőrrel párnázott irodai ajtólapot meggyújtotta vagy meggyújtották, és az így okozott tüzet hátra hagyva az épületből távoztak. A tűz az ajtólapok elégeése után a kötegelt laminált padlólapok felszínén égett, tovább nem terjedt, de a folyamatos égéssel járó hő és a keletkezett füst a már 80%-os készütségben felújított felületekben, illetve beszerelt vagyonelemekben jelentős károkat okozott, az épület szinte egészét füsttel és korommal telítette. A tűz hatására az épület belsejét beterítő füstöt a felperes érdekkörében eljáró személy 2017. február 3-án 6 óra 50 perckor észlelte.
- [12] A 2017. március 27-én kiállított tűzvizsgálati összefoglaló jelentésben a tűz keletkezési okát ismeretlenként írták alá.
- [13] A tüzeset kapcsán mindkét fél feljelentést tett. A nyomozati eljárásban beszerzett tűzvédelmi igazságügyi szakértői vélemény szerint emberi tevékenységből származó szándékos tűzokozás történt, a tűz az épület további részére nem tudott továbbterjedni, és a füsttel, korommal okozott károkon kívül további károsodást nem eredményezett. A nyomozó hatóság a 2017. július 25-én meghozott határozatával a nyomozást felfüggesztette, mivel az elkövető kiléte a nyomozás során nem volt megállapítható.
- [14] A felek a vállalkozási szerződést először a felperes által jelzett kedvezőtlen időjárási körülmények, másodsor a tüzeset miatt módosították a teljesítési határidő vonatkozásában.
- [15] A felperes az építés-, szerelésbiztosítás alapján a biztosító felé a teljes épületben keletkezett károk helyreállítási költségeként nettó 43 286 027 forint összegű biztosítási szolgáltatásra vonatkozó igényt jelentett be. A biztosító összesen 16 556 958 forintot térített 100 000 forint önrész levonása mellett.
- [16] A felperes 2017. november 24-én az alperes polgármesteréhez intézett levelében a biztosító által nem térített 38 416 296 forint költsége megtérítését kérte. Előadta, hogy a tüzeset utáni helyreállítási munkák 54 973 254 forint költséggel jártak, amelyből a biztosító a kárrendezési eljárás során 16 556 958 forintot térített meg. Hivatkozott arra, hogy a károkozásban vétlen volt.
- [17] Az alperes 2017. november 7-én jelentette be a káreseményt a beavatkozója felé, aki az igényt elutasította. Az alperes erről a 2018. szeptember 28-án kelt válaszelevelében tájékoztatta a felperest, és közölte vele, hogy az elutasító nyilatkozatra figyelemmel nem áll módjában az elvállalt helyreállítási költségek további részét a felperes részére megtéríteni.
- [18] Az alperes az épületbe a káreseményt követően – a tüzeset kapcsán tett szakértői javaslata is figyelemmel – tűzjelző berendezést építtetett be, amely a tűz kifejlődésének korai szakaszában észlelést és jelzést tesz lehetővé.
- [19] Az alperes 2019. június 30-án arról tájékoztatta a felperest, hogy a beavatkozója által nyújtott információk alapján a vagyonbiztosítási szerződésének feltételei szerint az építés-szerelés alatt álló épület a tűzbiztosítás alól kizárt volt. Hangsúlyozta, hogy a vállalkozási szerződés alapján a munkaterület átadás-átvételétől a vállalkozó viseli a kárveszélyt, így a vele szemben előterjesztett igény nem megalapozott.
- [20] A felperes a 2020. április 22-i ügyvédi felszólításban kiemelte, hogy a kárt nem ő, hanem kívülálló, ismeretlen gyújtogató okozta. A tüzesetet a vállalkozási szerződés alapján *vis maior*ként értékelte. Utalt arra, hogy a káresemény következményeinek elhárítását az alperes biztató magatartása miatt kezdte meg, és végezte el annak érdekében, hogy a polgármesteri hivatal visszaköltözhessen a régi helyére, ezt azonban nem az ingyenesség szándékával tette, és a kárelhárító munkálatait az alperes közbeszerzési eljárás lefolytatása nélkül elfogadta. Emiatt jogalap nélküli gazdagodás címén 38 416 296 forint megfizetésére szólította fel az alperest.
- [21] Az alperes a 2020. május 11-én kelt válaszelevelében vitatta a jogalap nélküli gazdagodás megállapíthatóságát. Előadta, hogy jogosult volt a felújított, hibátlan állapotban átvenni az épületet, a felperesnek pedig kötelezettsége volt azt ilyen állapotban átadni.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [22] A felperes megváltoztatott keresetében 38 416 296 forint és annak 2017. november 24-től a kifizetésig járó késedelmi kamatának megfizetésére kérte kötelezni az alperest. A látszólagos tárgyi keresethalmazatot alkotó keresetei közül az elsődleges vállalkozói díj (pótmunka díjazása) megfizetésére irányult, és ennek jogalapjaként a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:238. §-át, 6:241. § (2) bekezdését és 6:252. §-át jelölte meg. Ezt azzal indokolta, hogy a felek az alperes vagyonbiztosítójának helyállása reményében a vállalkozási szerződésüket kiegészítették, és az alperes pótmunkaként kérte a helyreállítási munkák elvégzését, amelyeket ő a szóbeli megállapodás alapján teljesített. Másodlagosan jogalap nélküli gazdagodás alapján kérte az alperes marasztalását. Ebben a körben előadta, hogy a kár elhárítása nem volt feladata, mégis elvégezte a polgármesteri hivatal teljes épületének helyrehozatalát, és ezzel a rovására az alperes jogalap nélkül gazdagodott. Álláspontja szerint az alperes megtérítési kötelezettsége független attól, hogy a káresemény bekövetkezésekor a vagyonbiztosítás alapján az alperes beavatkozója kockázatban állt-e az épület vonatkozásában. Harmadlagosan utaló magatartással okozott kár megtérítésére kérte az alperes

- kötelezését. Állította, hogy ennek a jogszabály által megkívánt együttes feltételei fennálltak.
- [23] Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Az összecszerűséget egyik kereset tekintetében sem vitatta. Az elsődleges kereset elutasítását arra hivatkozással kérte, hogy a pótmunkákat nem rendelt meg, és a vállalkozási szerződést nem módosították. A másodlagos kereset kapcsán kiemelte, hogy a felperes a teljes épület birtokába került, és a szerződés alapján a munkaterület átadás-átvételétől a szerződésben foglaltak teljesítéséig az épülettel kapcsolatos mindenfajta károsodásért felelősséggel tartozott. Érvelése szerint az ismeretlen elkövetőnek az épületbe való bejutása és a gyújtogatás a felperes ellenőrzési körébe eső körülménynek minősült, a gondatlan magatartása és a tűz kialakulása között ezért az okozati összefüggés fennállt. A harmadlagos kereset elutasítását azzal az indokkal kérte, hogy a szerződésre figyelemmel ez a követelés nem értelmezhető, egyúttal tagadta az utaló magatartás együttes feltételeinek megvalósulását.
- [24] Az alperes beavatkozájának ellenkérelme szintén a kereset elutasítására irányult.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [25] Az elsőfokú bíróság ítéletével az alperest a felperes javára 19 208 148 forint és késedelmi kamata megfizetésére kötelezte. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [26] Az elsődleges keresetet megalapozatlannak találta. Ennek indokaként azt jelölte meg, hogy a felperes a pótmunkának a vállalkozási szerződésben meghatározott eljárásrendben történt megrendelésére vonatkozó tényelődást nem tett, és ilyet nem bizonyított, a szóban vagy ráutaló magatartással létrejött megállapodást pedig a rendelkezésre álló bizonyítékok nem igazolták.
- [27] A másodlagos kereset elbírálásakor abból indult ki, hogy a Ptk. 6:579. §-a szerinti jogalap nélküli gazdagodás szabályainak alkalmazása szubszidiárius jellegű, ezek a szabályok mindaddig nem alkalmazhatóak, amíg a követelésnek más jogalapja van. Rögzítette, hogy a felek közötti vállalkozási szerződés a jogalap nélküli gazdagodás szabályainak az alkalmazhatóságát nem zárta ki, mivel a vagyonejtőlódásra a szerződéses jogviszony nem adott jogalapot, és az előállott gazdagodás a szerződésszegés szabályai alapján sem volt orvosolható.
- [28] Elsőként azt vizsgálta, hogy a felperes vállalkozóként viselte-e a kárveszély átszállásából származó kockázatot a nem az érdekkörébe tartozó károkozó magatartásból bekövetkezett tulajdonosi károsodás esetén is. Ennek kapcsán figyelemmel volt arra, hogy a vállalkozási szerződés bizonyos mértékig szabályozta a kockázat és a kárveszély viselésének módját, valamint vagyonsvédelmi előírásokat is tartalmazott. Figyelembe vette, hogy a dologgal járó terheket a tulajdonosnak akkor kell viselnie, ha azokat jogszabály nem hárítja másra, és e kártelepítési szabály alóli kivételeket nem csupán a dologi jogi rendelkezések állapítanak meg, hanem a szerződési jogi és felelősségi szabályok is. Értékelte, hogy a felek a vállalkozási szerződése szerint az alperesnek kellett biztosítania a munkavégzésre alkalmas munkaterület. Megállapította továbbá,

hogy a szerződés értelmében a B épületszárnynak a tűz keletkezésével érintett első emelte, a tetőszerkezet és az alatta lévő padlástér, valamint az A épületszárny első emeleti nagyterme építési munkaterületnek minősült, amelyek birtokát a felperes részére átadták. Értelmezése szerint a munkaterület átadásával az azt érintő kárveszély a vállalkozóra átszállt, és a tulajdonos építtetőre a vállalkozási szerződés teljesítésével szállt vissza. Ehhez képest kifejtette, hogy a munkaterületként át nem adott épületrész vonatkozásában a kárveszélyt a tulajdonjogából következően a továbbiakban is az alperes viselte, ezért biztosítási érdeke a továbbiakban is fennállt, és igényt tarthatott – a biztosító kockázatviselése esetén – a vagyonsvédelmi szolgáltatásaira. Azt azonban nem tartotta vizsgálhatónak, hogy az alperes vagyonsvédelmi feltételei alapján a beavatkozó kockázatviselése fennállt-e.

- [29] Megállapította, hogy a felperes az építési beruházások, valamint az építési beruházásokhoz kapcsolódó tervezői és mérnöki szolgáltatások közbeszerzésének részletes szabályairól szóló 322/2015. (X. 30.) Korm. rendelet 26. §-ának megfelelően az ajánlatkérő által előírt mértékű és terjedelmű felelősségbiztosítást is tartalmazó építési-szerelési biztosítási szerződéssel rendelkezett az építési beruházás teljes időszakában. Arra is utalt, hogy az alperes a felelősségbiztosításhoz kapcsolódó elvárt limiteken túl egyéb ajánlatkérői elvárásokat nem fogalmazott meg.
- [30] Az építési területként átadott-átvett épületrész vonatkozásában a felperesre átszállt kárveszélyviselés vonatkozásában kifejtette, hogy az elkövetési magatartás életszerűtlensége ellenére az alperes által a felperes terhére hivatkozott magatartások alkalmasak voltak a közvetlen kárveszély okozására. A Ptk. 6:146. §-ára utalással rögzítette, hogy a pert megelőző büntetőeljárás során fél sem merült, hogy a szerződés teljesítése során bekövetkezett kárt a felperes kötelezettként saját magatartásával okozta volna, a más (ismeretlen elkövető) által okozott kár azonban a felperes szerződésszegését eredményezte, amelyért az alperessel szemben felelt. A Ptk. 6:527. § (1) bekezdésére is hivatkozva értékelte, hogy a tűz a vállalkozási szerződés 80%-os készülttsége mellett következett be, amikor a mindkét fél részéről fennállott körülmények a kár természetben való megtérítését, a kár elhárításához szükséges munkák felperes általi elvégzését indokolták. Figyelembe vette, hogy a felperes a szerződésszegéssel okozott kár megtérítésének szabályai alapján tartozott helytállni az alperessel szemben, és a károkat saját munkateljesítményével hárította el, ennek keretében újból elvégezte a már korábban elkészült munkateljesítményt, és elhárította a füst kártételét olyan helyiségeket érintően is, ahol korábban munkát nem végzett. A felperesnek a káresemény utáni teljesítését az ingatlan rendeltetésszerű használatához mellőzhetetlennek tartotta, mivel az elvégzett munkák olyan költségektől mentesítették az alperest, amelyeket a tulajdonában álló károsult épület rendeltetésszerű használatához mindenképpen el kellett végeztetnie. Hivatkozása szerint a munkák elvégzésének szükségessége a tűzkárral okozati összefüggésben merült fel, amely a feleken kívüli

- harmadik (ismeretlen) személy deliktualis kárfelelőssége körébe tartozó jogellenes magatartása következményeként, a felek viszonylatában szerződésszegéssel okozott kárként állt elő.
- [31] A Ptk. 6:142. §-ára utalva kifejtette: az, hogy előre nem látható körülményként ismeretlen személy tüzet okozott a felújítás alatt álló épület első emeleti lépcsőfordulója alatt, nem elegendő annak megállapításához, hogy megfelelő intézkedések mellett is elkerülhetetlen lett volna a tűz károkozása, és ezért ez az esemény nem tekinthető *vis maiornak*. Miután pedig a felperes a kimentés első és alapvető feltételét, a szerződésszegést előidéző körülmény ellenőrzési körön kívüli jelentkezését nem igazolta, a másik két feltétel vizsgálata nélkül is megállapíthatónak tartotta a kimentés sikertelenségét.
- [32] Eredményesnek találta ugyanakkor a felperesnek azt a hivatkozását, hogy az alperes a kármegelőzési, kárelhárítási kötelezettségét elmulasztotta, amikor a vállalkozási szerződés megkötésekor nem kívánt meg összkockázatu építési-szerelési biztosítást, a tulajdonában álló épületre nagyobb biztosítási összegű vagyonbiztosítás megkötését, nem nyújtott tájékoztatást a vagyonbiztosítása feltételeiről, nem végzett teljes körű oktatást a vagyonvédelmi rendszer működtetéséről, nem vette igénybe a zárás-elmaradás figyelés funkciót, és a középületben nem épített ki tűz- és füstjelző berendezést. Az Országos Tűzvédelmi Szabályzatról szóló 54/2014. (XII. 5.) BM rendelet (a továbbiakban: OTSZ) 1. § (1) bekezdése és 2. § (4) bekezdése alapján rögzítette, hogy az alperes a káreseménnyel érintett középület vonatkozásában nem volt köteles beépített tűzjelző berendezés létesítésére, de megítélése szerint a jogazda gondosságával végzett vagyongazdálkodás keretében tőle mint tulajdonostól a kor műszaki színvonalának megfelelő vagyon- (és személy)védelem kiépítése elvárható lett volna, ahogyan az a tüzeset után meg is történt. Ebben a körben jelentőséget tulajdonított annak, hogy ha az épület az említett berendezéssel ellátott lett volna, akkor a füst kártétele közel nem lehetett volna olyan mértékű az észlelésig, mint amelynek az elhárítását a felperesnek végül el kellett végeznie.
- [33] Megállapította, hogy az alperes az említett mulasztásaival a kár bekövetkezésében, illetőleg súlyosbodásában károsultként közrehatott, és ezért a felperes az alperes teljes kárának megtérítésére a Ptk. 6:144. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó Ptk. 6:525. § (1)–(3) bekezdései szerint nem volt köteles. Ebből arra következtetett, hogy az alperes a kármegosztásra figyelemmel a terhére rótt kármérték erejéig a vagyoni előny megtartására jogcímmel nem rendelkezett, így a jogalap nélküli gazdagodás alapján előterjesztett kereset részben eredményre vezetett. Mivel a felek viszonylatában a felróhatóság és a közrehatás arányát – az értékelt körülmények mellett – nem tartotta megállapíthatónak, ezért a Ptk. 6:525. § (2) bekezdésének alkalmazásával a kárt közöttük egyenlő arányban látta megoszthatónak. Ennek megfelelően a felperes által igazolt (és az alperes részéről nem vitatott) teljesítmény értékéből kiindulva az alperest jogalap nélküli gazdagodás címén a rendelkező részben meghatározott összeg megfizetésére kötelezte.
- [34] A másodlagos kereset részleges megalapozottságára figyelemmel a harmadlagos kereset elbírálását mellőzte.
- [35] Az alperes és a beavatkozó fellebbezése, valamint a felperes csatlakozó fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [36] Az alperes és a beavatkozó által megjelölt eljárási szabálysértések közül a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXIII. törvény (a továbbiakban: Pp.) 2. § (2) bekezdésének és a 342. § (1) és (3) bekezdéseinek megsértése kapcsán azt állapította meg, hogy az elsőfokú bíróság nem terjeszkedett túl az előterjesztett kérelmeken, mert az ellenkérelem alapján vizsgálnia kellett, hogy az alperes kártérítés címén megtarthatja-e a gazdagodást. Tévesnek minősítette a beavatkozónak azt a fellebbezési hivatkozását is, hogy a felperes az eljárás során érvényesíteni kívánt jogként nem jelölte meg a károsulti közrehatást. Ismertette a felperes ezzel összefüggő nyilatkozatait. Mindezek alapján arra a következtetésre jutott, hogy az alperes és a beavatkozója részéről feltüntetett okból az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése nem volt szükséges.
- [37] Az érdemi felülbírálat során az elsőfokú ítéletnek a Ptk. 6:579. §-ának értelmezésével és a jogalap nélküli gazdagodás jogi természetével kapcsolatos jogi indokait osztotta.
- [38] Nem értett egyet ugyanakkor az elsőfokú bíróságnak azzal a megállapításával, hogy a vállalkozási szerződés csak az építési munkaterületet érintően zárta ki a tulajdonosi kárveszélyviselés szabályát, és a munkaterületként át nem adott épületrészek vonatkozásában a kárveszélyt továbbra is az alperes viselte. Ezzel szemben hivatkozott a vállalkozási szerződésnek arra a kikötésére, amely szerint a felperes vállalkozóként az ingatlan tekintetében viselte a kárveszélyt, és a felek az ingatlanon a szerződésben feltüntetett telekingatlant és a rajta álló épületet értékelték.
- [39] A jogalap nélküli gazdagodás megtérítése iránti igény 6:579. § (1) bekezdésében meghatározott konjunktív feltételei közül a vagyoni előny előállása vonatkozásában azt emelte ki, hogy a gazdagodás akár vagyoni aktívum megszerzése, akár passzívumtól való mentesülés lehet. Utalt arra, hogy az alperes és a beavatkozója által is vitatott vagyoni előnyt az elsőfokú bíróság a szerződés módosításának hiányában elvégzett munka ellenértékében, a rendeltetésszerű ingatlanhasználathoz mellőzhetetlen, a tűzkárral okozati összefüggésben felmerült munkák elvégzésének költségében határozta meg.
- [40] Abban a körben, hogy a vagyoni előny alperes általi megtartásának volt-e jogalapja, azaz a tüzeset folytán az ingatlanban keletkezett kárt ki volt köteles viselni, az elsőfokú bíróság ítéletének jogi indokaival csak részben értett egyet. Hivatkozása szerint ugyanis az elsőfokú bíróság tévesen állapította meg, hogy az ismeretlen elkövető által okozott kár a felperes szerződésszegését eredményezte, amelyért az alperessel szemben felelt, illetve a vagyoni előny a harmadik személy deliktualis kárfelelőssége körébe tartozó jogellenes magatartása következményeként a felek viszonylatában szerződésszegéssel okozott kárként állt elő. A Ptk. 6:142. §-a szerinti, szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség

- fennállása körében annak vizsgálatát tartotta szükségesnek, hogy van-e szerződésszegés, kár, és fennáll-e a szerződésszegés és a kár közötti okozati összefüggés. Hangsúlyozta, hogy a szerződés megszegését jelenti bármely kötelezettség szerződésszerű teljesítésének elmaradása (Ptk. 6:137. §). Ehhez képest a perben nem vitatott ténynek nevezte, hogy a felperesnek vállalkozóként szerződéses kötelezettsége volt a munkavégzése során, a napi munkák befejezését követően az épület riasztójának élesítése, ami a káresemény időpontjában elmaradt. Emiatt azt állapította meg, hogy a felperes szerződésszegését ez a mulasztás, nem pedig az ismeretlen személy bűncselekménnyel megvalósított károkozása jelentette. Miután pedig a tűz eredményeként az épület nem vitatott mértékben károsodott, továbbá a szerződésszegés és a kár közötti okozati összefüggés is fennállt, a szerződésszegésért való kártérítési felelősség konjunktív törvényi feltételeinek fennállását a felperes oldalán megállapíthatónak tartotta.
- [41] A kimentés körében figyelemmel volt a Kúria Pfv.V.21.339/2020/9. számú határozatára. Rögzítette egyúttal, hogy bár a felperesnek a Ptk. 6:142. §-a által megkövetelt mentesülési feltételeket kellett volna bizonyítania, ilyen körülményt a perben nem jelölt meg. A felperesnek azt a hivatkozását, hogy a kárt harmadik személy, illetve *vis maior* okozta, úgy értelmezte, hogy a felperes vitatta a saját szerződésszegését, valamint az okozati összefüggést a saját magatartása és a kár között, ezeket a feltételeket azonban a fentiek szerint megállapíthatónak találta. A kommentárirodalomra is hivatkozással ismertette az ellenőrzési körön kívül eső körülmény mint mentesülési feltétel meghatározásának szempontjait. Ezekhez képest arra a következtetésre jutott, hogy a felperes szerződésszegését nem az ellenőrzési körön kívül eső körülmény, hanem az ellenőrzési körébe eső biztonságtechnikai előírások be nem tartása okozta, amely a riasztó megfelelő módon való élesítésével elhárítható lett volna. Következtetése szerint ezért a felperes által előadott körülmények a kártérítési felelősség alóli mentesüléséhez nem vezethettek. A kárt a felperes részéről azért is megtérítendőnek tartotta, mert a kárveszélyt a szerződésben a teljes ingatlan tekintetében magára vállalta.
- [42] A Ptk. 6:144. § (1) bekezdésére figyelemmel az elsőfokú bírósággal egyezően alkalmazhatónak tartotta a kármegosztás szabályait. A Ptk. 6:525. § (1) bekezdését értelmezve kiemelte, hogy az itt felsorolt kötelezettségek felróható megszegése olyan közrehatásnak minősül, amelynek mértékéig a károkozó mentesül a kártérítési felelősség alól, másfelől a károsult nem kérheti a saját közrehatása következtében bekövetkező kára megtérítését. Ennek figyelembevételével értékelte az alperesnek a fellebbezésekben vitatott károsulti közrehatását.
- [43] Hivatkozott a Legfelsőbb Bíróság EBH 2010.2129. számon is megjelent döntésére, amely szerint a kárelhárítási, kárenyhítési kötelezettség kizárólag a károsodásra vezető folyamatban, illetőleg a károsodás időpontjára vonatkozóan értelmezhető. Erre is figyelemmel nem tekintette az alperes részéről a kárenyhítési kötelezettség elmulasztásának azt, hogy a káreseményt követő két napon belül a beavatkozó felé nem jelentette be a káreseményt.
- Hangsúlyozta, hogy kivételes esetektől eltekintve a károsultól nem várható el a szokásosat meghaladó elhárítási készenlét. Megítélése szerint azzal, hogy az alperes riasztórendszer telepített, és annak üzemeltetésére szerződést kötött, eleget tett a tőle elvárható kármegelőzési kötelezettségnek. Ezzel szemben a zárás-elmaradás figyelés szolgáltatás megrendelését az általános szokásokat meghaladó, a szolgáltató által is külön díj ellenében nyújtott szolgáltatásnak tartotta, és ezért álláspontja szerint annak tüzesetkori hiánya az alperesnek nem volt felróható.
- [44] Egyetértett ugyanakkor az elsőfokú bírósággal abban, hogy bár a jogszabály nem írta elő az alperes számára a tüzesetkor, illetve azt megelőzően a füstérzékelő kötelező telepítését, a Ptk. viszont a károsulttal szemben nem a jogszabályi kötelezettségek teljesítését, hanem azt a követelményt állítja, hogy az adott helyzetben általában elvárható magatartást tanúsítsa. Az elsőfokú ítélet ezzel összefüggő indokait helytállónak tartotta.
- [45] Rámutatott: a károsulti közrehatás megállapíthatóságára tekintettel az elsőfokú bíróság helyesen alkalmazta a kármegosztás Ptk. 6:525. § (2) bekezdésében írt szabályát, amely alapján a felmerült kár fele részének megtérítését az alperes a felperestől nem követelhet, illetve a felperes által természetben nyújtott helyreállítási munkák értéke fele részének megtartására kártérítés címén nem volt jogalapja. Ennek alapján megállapította, hogy a felperes által nyújtott helyreállítási munkák értékének fele része tekintetében az alperes a felperes rovására jogalap nélkül jutott vagyoni előnyhöz, amelynek visszatérítésére a Ptk. 6:579. §-a alapján köteles.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [46] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben elsődlegesen annak hatályon kívül helyezését, az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a kereset elutasítását, másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására utasítását kérte.
- [47] Megsértett jogszabályhelyként a Pp. 2. § (2) bekezdését, a 342. § (1) és (3) bekezdését, a Ptk. 1:4. § (1)–(2) bekezdését, 6:58. §-át, a 6:144. § (1) bekezdését, 6:525. § (1)–(2) bekezdését, valamint 6:579. §-át jelölte meg. Emellett állította, hogy a jogerős ítélet jogkérdésben eltér a BH 2009.296. és az EBH 2009.2042. számon megjelent döntésektől, valamint a Kúria Pfv.IV.21.158/2014/6., Pfv.III.22.085/2015/4., Pfv.III.22.118/2015/4. és Pfv.V.20.187/2020/13. számú közzétett határozatától.
- [48] Előadta, hogy a felperes ténylegesen előterjesztett kereseti kérelmet jogalap nélküli gazdagodás jogcímén, azonban e kérelméhez kapcsolódóan vagyoni előnyként a *vis maior* esemény folytán bekövetkezett károsodás kijavítási költségét jelölte meg, és nem a kártérítési jogviszony szerinti, a kármegosztással érintett összeg megtérítésére kérte őt kötelezni. Tévesnek tartotta a jogerős ítéletnek azt az indokát is, amely szerint az ellenkérelem alapján vizsgálni kellett, hogy kártérítés címén megtarthatja-e a gazdagodást. Kiemelte: a bíróságnak nincs

- lehetősége arra, hogy a tartalom szerinti elbírálás elve alapján a felperes által megjelölttől eltérő anyagi jogi jogalapon bírálja el a keresetet. Ezt azért tartotta lényegesnek, mert a jogerős ítéletben a jogalap nélküli gazdagodás mellett egy másik, a kártérítés körében értékelhető jogalap is megjelent: a kármegosztás jogintézménye, az utóbbit azonban a felperes nem jelölte meg, holott lehetősége lett volna a keresetének pontosítására. Eppen ezért hivatkozott arra, hogy a határozott jogállítást követelménye nem teljesült: a felperes egyrészt nem jelölte meg az említett anyagi jogi rendelkezést, másrészt a jogerős ítéletben idézett állításait csupán általánosságban, és nem a jogalap nélküli gazdagodásra kiterjesztve fejtette ki. Mindezt úgy értelmezte, hogy a másodfokú bíróság kvázi korrigálta a felperes által a jogalap nélküli gazdagodás körében előadottakat, és a kármegosztás alkalmazásával határozta meg a vagyoni előny fogalmát. Érvelése szerint a perben eljáró bíróságok ezért a döntéseiket nem alapíthatták volna a kármegosztás jogintézményére.
- [49] Hangsúlyozta, hogy a kártérítési jogalap megállapítása esetén a jogalap nélküli gazdagodás szubszidiárius szabályainak egyidejű alkalmazása kizárt, és nincs mód a jogalap nélküli gazdagodás más jogcím melletti párhuzamos alkalmazására sem. Álláspontja szerint a jogerős ítélet ezeknek a követelményeknek nem felelt meg, ugyanis „összevonta” a jogalap nélküli gazdagodás jogintézményét a kártérítéssel, és nem vitatottan kártérítési jogviszony körében értékelte a jogalap nélküli gazdagodás feltételeit. Azt nem vitatta, hogy a szerződéses kapcsolat ténye önmagában nem zárja ki a jogalap nélküli gazdagodás alkalmazhatóságát, azonban azt a kártérítési jogviszony fennállása esetén a megjelölt bírósági határozatok ismeretében egyértelműen kizárhatónak tekintette. A fellebbezésében foglaltakkal egyezően előadta, hogy önmagában a vállalkozási szerződés alapján fennállt jogviszony folytán sem volt helye a jogalap nélküli gazdagodás szabályai alkalmazásának. Ezt azzal indokolta, hogy a szerződés teljesítése alatt a felperes tartozott kárelhárítási, kármegelőzési és kárviselési felelősséggel az épület és a munkaterület vonatkozásában.
- [50] Ezen túlmenően vitatta a jogalap nélküli gazdagodás tartalmi elemeinek fennállását. A vagyoni előny bekövetkezését arra hivatkozással vitatta, hogy a felperes kötelezettségét képezte a szerződésben meghatározott munkák elvégzése, és ehhez képest az általa a káreseményt követően elvégzett munka az oldalán nem jelentkezett gazdagodásként, a vagyona ezzel nem növekedett, mivel jogosult volt a felújított, hibátlan állapotában átvenni az épületet, és a felperesnek kötelessége volt annak ilyen állapotban való átadása.
- [51] Meglátása szerint a perben eljáró bíróságok tévesen értékelték a kármegosztás jogintézményét, és tévesen értelmezték a felróhatóság fogalmát. A jogerős ítéletben megállapított tényállás alapján ugyanis azt tartotta megállapíthatónak, hogy nem tanúsított felróható magatartást a szerződéses kapcsolat fennállása alatt. Ezzel szemben hivatkozott a jogerős ítéletnek arra a megállapítására, amely szerint, ha a felperes megfelelően eleget tett volna a riasztó működtetésével kapcsolatos kötelezettségének, akkor a kár megelőzhető lett volna. Előadta, hogy az adott helyzetben elvárható magatartás követelményének a riasztó rendszer működtetésével eleget tett, és a tüzesettel összefüggésben álló károk a felperes mulasztásából kifolyólag következtek be. Érvelése szerint ezért a füstjelző megléte már nem bírt jelentőséggel.
- [52] Azzal sem értett egyet, hogy jogszabályi kötelezettség hiányában is elvárható lett volna tőle a füstérzékelő telepítése. Ezt a megállapítást a jogerős ítéletnek azzal az indokával is ellentmondásban állónak tartotta, amely szerint a felperes szerződésszegése és a kár közötti okozati összefüggés is fennállt. Emiatt állította, hogy a káresemény elhárítása, az azzal kapcsolatos kármegelőzési intézkedések nem a tűzjelző hiányára vezethetők vissza, mivel a károk bekövetkezése megfelelő gondossággal, a riasztórendszer élesítésével egyértelműen elhárítható lett volna. Arra is utalt, hogy olyan berendezések felszerelése, amelyre jogszabály nem kötelezi, több okból sem várható el tőle. Az Alaptörvény 28. cikkére és 31. cikk (1) bekezdésére, valamint a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény, a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény, valamint az OTSZ rendelkezéseire is hivatkozással kiemelte, hogy önkormányzatként nem róható a terhére, hogy a jogszabályban foglalt követelményektől eltérő rendszert nem alakított ki, mivel gazdálkodása célhoz kötött, annak jogszabályban és költségvetésben rögzített korlátai vannak, amelyre figyelemmel alaptalan a jogerős ítéletben foglalt elvárás.
- [53] Állította, hogy a másodfokú bíróság tévesen határozta meg a felróhatóság arányát, és tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a kárt egyenlő arányban kell megosztani. Lényegesnek tartotta, hogy a felperes terhére a kár bekövetkezése kapcsán jóval több felróható körülmény volt értékelhető, és ezért a felperes felróhatóságának aránya jóval magasabb szinten helyezkedett el. A jogerős ítéletben alkalmazott arányú kármegosztást álláspontja szerint önmagában kizárta, hogy a károk bekövetkezése közvetlen okának a riasztórendszer élesítése folytán megvalósított szerződésszegés minősült.
- [54] Hivatkozott arra, hogy a vállalkozási szerződés megfelelően szabályozta a kárviselést, és a károk megtérítésével kapcsolatos helyzetre egyértelmű iránymutatást nyújtott. A szerződés kikötéseire utalással előadta, hogy a felelősségbiztosítási szerződés megkötése, az abban meghatározott biztosítási érték mértéke a felperes érdekét képezte az esetlegesen bekövetkező károk megtérítése céljából, mivel azokat nem volt jogosult vele szemben közvetlenül érvényesíteni.
- [55] Ezen túlmenően állította, hogy a jogerős ítélet mind a jogalap nélküli gazdagodás és a kártérítés egymáshoz fűződő viszonyával, mind a felróhatóság és a kármegosztás jogintézményével kapcsolatban jogkérdésben eltér a Kúria által közzétett határozatoktól.
- [56] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte, annak helyes indokai alapján.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [57] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.
- [58] A Kúria a Pp. 423. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelem keretei között eljárva, a felülvizsgálati eljárás eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet az alperes által megjelölt és érdemben vizsgálható okokból nem jogszabálysértő, és jogkérdésben nem tér el a hivatkozott kúriai határozatoktól.
- [59] A felülvizsgálati kérelem egymással eshetőleges kapcsolatban álló kérelmeket tartalmazott. A Pp. 110. § (3) bekezdésének megfelelően azokat tartalmuk szerint kellett figyelembe venni. Az elsődleges kérelem ténylegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése és az elsőfokú bíróság ítéletének részbeni megváltoztatása mellett a kereset teljes elutasítására irányult. A másodlagos kérelem teljesítése pedig – ahogyan arra a felülvizsgálati ellenkérelmében a felperes is utalt – a jogerős ítéleten kívül az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését is feltételezte.
- [60] Az alperes eljárási szabálysértésként a saját és a beavatkozó fellebbezésében foglaltakkal egyezően a Pp. 2. § (2) bekezdésének, valamint a 342. § (1) és (3) bekezdéseinek megsértésére hivatkozott. A rendelkezési elv sérelmét az érdemi döntés korlátait meghatározó utóbbi két jogszabályhely közül a Pp. 342. § (3) bekezdésének téves alkalmazásával, a jogállításhoz való kötöttség figyelmen kívül hagyásával azonosította. Azt kifogásolta, hogy a perben eljáró bíróságok a felperes által megjelöltől eltérő anyagi jogi jogalapon bírálták el a keresetet.
- [61] A felperesnek a jogalap megjelölése útján kell az érvényesített jogot megjelölnie [Pp. 170. § (2) bekezdés b) pont]. Ez jelenti a jogállítást. A jogállítást alapvetően kétféle módon történhet. Egyrészt a jog alapjául szolgáló konkrét jogszabályhely megjelölésével, másrészt a jog alapjául szolgáló azon jogszabályi rendelkezési tartalom megnevezésével, ami az érvényesített alanyi jogot adja. A jogállítást továbbá mindig a tényállítással és a jogi érveléssel együtt kell kezelni. Egy igénynek rendszerint egyetlen anyagi jogszabályi rendelkezésen nyugvó jogalapja van, ha azonban a fél a jogalap megjelölése körében több rendelkezést tüntet fel, de ennek ellenére megállapítható, hogy mely jogot kívánja érvényesíteni, teljesül a jogállítást határozottságának követelménye (Kúria Pfv.I.20.113/2024/6.). A bíróság a kereseti kérelemhez és a jogállításhoz van teljesen kötve [Pp. 342. § (1) és (3) bekezdés]. A felek jogi érveléséhez azonban nincs kötve: a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. Törvény (a továbbiakban: Bszi.) 2. § (2) bekezdése alapján a bíróságnak jogalkalmazási tevékenysége során a jogszabályok érvényesülését kell biztosítani, így az érvényesített jogon, a kereseti kérelmen és az ellenkérelmen belül a fél jogi érvelésétől eltérő indokok mentén is határozhat (Kúria Pfv.I.20.807/2023/5.).
- [62] Az adott esetben a felperes látszólagos tárgyi keresethalmazatot alkotó, egymással eshetőleges viszonyban álló három keresetet terjesztett elő, és azokat az elsőfokú bíróság a felperes által meghatározott sorrendet követve bírálta el. Ennek megfelelően az elsődleges, vállalkozói díj megfizetése iránti kereset megalapozatlanságára tekintettel tért át a másodlagos, a jogalap nélküli gazdagodás megtérítésére irányuló kereset elbírálására. A felperes a kereset tárgyát, vagyis az érvényesíteni kívánt jogot ebben a részben is a jogalap megjelölésével tüntette fel: a keresetlevél a Ptk. 6:579. § (1) bekezdésére és 6:580. §-ára, valamint a jogalap nélküli gazdagodásra hivatkozást is tartalmazott. Ez volt tehát a felperes által állított jog, amelytől a bíróságok nem térhettek el. Ehhez képest a károsult közrehatás és arra tekintettel a kármegosztás szabályának alkalmazásával összefüggő jogi álláspont kifejtése nem a jogállítást, hanem a jogi érvelés része volt. A másodfokú bíróság pedig helyesen mutatott rá arra, hogy ez az indok már a keresetlevélben megjelent, és a felperes az elsőfokú eljárásban ehhez kapcsolódóan több, az alperes károsult közrehatása szempontjából lényeges tényállítást is tett. Éppen ezért a bíróságok a felülvizsgálati kérelemben előadottakkal szemben azzal, hogy a másodlagosan előterjesztett kereset megalapozottságának vizsgálatakor a kontraktuális kártérítési felelősség szabálya mellett a károsult közrehatásra vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket is alkalmazták, és a kármegosztás eredményeként határozták meg az alperes által visszatérítendő jogalap nélküli gazdagodás mértékét, a felperes által állított jogon nem terjeszkedtek túl. Emiatt a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt eljárásjogi jogszabályhelyeket nem sértette.
- [63] Az alperes az anyagi jogi jogszabálysértések között a Ptk. 6:579. §-ának megsértését alapvetően annak szubszidiárius jellegének figyelmen kívül hagyására hivatkozással állította. Ennek kapcsán a következőknek kellett jelentőséget tulajdonítani. A jogalap nélküli gazdagodás szubszidiárius kötelemléteket szabály: akkor alkalmazható, ha a gazdagodó és a sérelmet szenvedett fél között más jogviszony nem áll fenn, vagy ha a jogvita nem bírálható el a felek jogviszonyára irányadó szabályok szerint, mert azok vagy a felek szerződése az alaptalan gazdagodás tényállására nem terjednek ki, ezért a jogalap nélküli gazdagodással a felek között a jogviszonyuktól független, önálló kötelmi jogviszony jön létre. A gazdagodás akkor alaptalan, ha a vagyoni előnyhöz jutott félnek nincs olyan jogcíme, amely őt az előny megtartására feljogosítaná (Kúria Pfv.VI.20.866/2020/8.). A jogalap nélküli gazdagodás szabályainak alkalmazhatóságát a felek közötti szerződéses kapcsolat önmagában nem zárja ki (Kúria Gfv.III.30.049/2024/11.).
- [64] Mindezt a felülvizsgálati kérelmében az alperes sem vitatta. Ennek ellenére – a szerződés fogalmát meghatározó Ptk. 6:58. §-ára utalással – hivatkozott arra, hogy a felek vállalkozási szerződése megfelelően szabályozta a kárviselést, és a károk megtérítésével kapcsolatos helyzetre egyértelmű iránymutatást nyújtott. A másodlagos keresettel érvényesített jog fennállásának vizsgálatakor azonban abból kellett kiindulni, hogy – az elsőfokú ítéletnek a másodfokú bíróság által is osztott jogi indoka szerint – a vagyoneltolódásra a felek közötti szerződéses jogviszony nem adott jogalapot, és mivel az alperes a felperestől pótmunkát nem rendelt, a felek a vállalkozási szerződésüket e tekintetben nem módosították, ezért a jogalap nélküli gazdagodásra alapított igényérvényesítésről kellett határozni.

- [65] A jogsalap nélküli gazdagodás tényállásának kiegészítő jelleggel való alkalmazhatóságára az alperes abban az összefüggésben is hivatkozott, hogy a kártérítés és a jogsalap nélküli gazdagodás szabályai egyidejűleg nem alkalmazhatóak. A felülvizsgálat alapjaként pedig itt nem csupán a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát, hanem a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérését is megjelölte. Allította, hogy a másodfokú bíróság a kártérítés és a jogsalap nélküli gazdagodás egymáshoz fűződő viszonyának kérdésében a feltüntetett határozatokban foglaltakkal ellentétes álláspontot fejtett ki. A referenciahatározatként hivatkozott, BH 2009.296. számon megjelent határozat a Legfelsőbb Bíróság Pfv.VIII.20.051/2009/5. számú ítélete volt. A Pp. 346. § (5) bekezdéséből és 406. § (1) bekezdéséből, valamint a Bszi. 32. § (1) bekezdés b) pontjából is következően azonban a Legfelsőbb Bíróság határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással felülvizsgálati kérelem nem terjeszthető elő (Kúria Pfv.III.20.775/2022/8., Gfv.III.30.352/2024/4.). A Kúria az ugyanebben a körben megjelölt Pfv.IV.21.158/2014/6., Pfv.III.22.085/2016/4. és Pfv.V.20.187/2020/13. számú közzétett határozatának a felülvizsgálati kérelemben ismertetett indokolási részében a már említett két kötelmi jogi jogintézmény elhatárolására és a jogsalap nélküli gazdagodás szabályainak alkalmazhatóságára vonatkozó megállapításokat tett. A jogerős ítélet ugyanakkor ebben a jogkérdésben a felsorolt kúriai határozatoktól nem tért el. Ez az eltérés akkor lett volna megállapítható, ha a felperes a felek közötti kártérítési kötelezetre tekintettel az alperestől kártérítést is követelhetett volna, a perben eljáró bíróságok az alperest mégis a jogsalap nélküli gazdagodás visszatérítésére kötelezték. Ez valóban a jogsalap nélküli gazdagodás szubszidiárius jellegének figyelmen kívül hagyását és a Ptk. 6:579. §-ának téves alkalmazását jelentette volna. Ezzel szemben mindkét fokú bíróság helyesen azt tekintette kiindulópontnak, hogy a felek vállalkozási szerződése a vagyoneletolódást nem rendezte, és az előállott gazdagodás a szerződésszegés szabályai alapján sem volt orvosolható. Ennek nem mondott ellent az, hogy az alperes által megtérítendő vagyoni előny értékének meghatározásához a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályainak alkalmazására is szükség volt. A felperes ugyanis azok alapján – a Kúria Pfv.V.20.187/2020/13. számú határozatában foglaltakhoz hasonlóan – az alperestől kártérítést nem követelhetett, hiszen a szerződésszegésére tekintettel őt terhelte a Ptk. 6:142. §-a szerinti kártérítési felelősség. Ehelyett a vagyoneletolódás abban mutatkozott és a jogsalap nélküli gazdagodás szabályának alkalmazását az indokolta, hogy bár a felperes a káresemény után a szerződéses vállalását meghaladóan az ingatlan rendeltetésszerű használatához nélkülözhetetlen helyreállítási munkákat is elvégezte, és ezzel a kárt természetben megtérítette, az alperes a károsulti közrehatása miatt, a kármegosztás arányában a kártérítéssel jogsalap nélkül gazdagodott. Ebből következően az alperes a jogsalap nélküli gazdagodás tényállási elemei közül a gazdagodás jogsalap nélkülsége mellett a vagyoni előny bekövetkezését is megalapozatlanul vitatta. Kétségtelen, hogy az alperes jogosult volt a felújított, hibátlan állapotában átvenni az épületet, a felperes azonban a megtéríteni kért vagyoni előnyt nem a szerződés alapján általa teljesítendő szolgáltatás értékével, hanem a teljes épület helyrehozatala miatt a károsult állapot és a helyreállított állapot közötti értékkülönbséggel azonosította.
- [66] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében feltüntetett Ptk. 6:144. § (1) bekezdésének utaló szabálya folytán alkalmazandó Ptk. 6:525. § (1) és (2) bekezdéseinek, valamint ehhez kapcsolódóan a Ptk. 1:4. § (1) és (2) bekezdéseinek megsértését a felróhatóság fogalmának téves értelmezésére hivatkozással állította, és sérelmezte a kármegosztásra okot adó károsulti közrehatásának megállapítását. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságtól eltérően kizárólag a füst és a tűz érzékelésére szolgáló biztonsági berendezés telepítésének elmaradását értékelte a Ptk. 6:525. § (1) bekezdésében meghatározott kötelezettség megszegéseként, és minősítette azt az alperes felróható károsulti közrehatásának. Az alperes e mulasztás okozatosságát és felróhatóságát is kétségbe vonta. Az előbbi feltétel tekintetében azzal érvelt, hogy önmagában a riasztórendszer megfelelő üzemeltetése elegendő lett volna a kár megelőzéséhez. Ez a hivatkozás a jogerős ítéletnek azon a megállapításán alapult, amely szerint a riasztó jelzése esetén a vagyonevédelmi szolgáltató a helyszínre vonult volna, és a bűncselekmény elkövetésével előidézett kár megelőzhető lett volna. A másodfokú bíróság ezzel indokolta a felperes szerződésszegése és a kár közötti okozati összefüggés fennállását. Mindez azonban az alperes fenti mulasztásának a kár bekövetkezéséhez vezető okfolyamatban betöltött szerepét nem cáfolta. A károsulti közrehatás megállapítása ugyanis értelemszerűen a kártérítési felelősség fennállását, s így a károkozó magatartásnak a kárral való oksági kapcsolatát feltételezi. Ehhez képest az alperes mulasztása azért volt okozatos és azért minősült károsulti közrehatásnak, mert – ahogyan az elsőfokú ítéletnek a másodfokú bíróság által helyesnek tekintett indokolása tartalmazta – az épületnek a füst és tűz jelzésére szolgáló berendezéssel való ellátottsága esetén a füst kártétele közel nem lehetett volna olyan mértékű az észlelésig, mint aminek az elhárítását a felperesnek végül el kellett végeznie. Amellett pedig, hogy az alperes a felülvizsgálati kérelmében ezt a ténymegállapítást külön nem vitatta, azt a bizonyítékmérlegelés hibájára alapított felülvizsgálati támadás hiányában egyébként is irányadónak kellett tekinteni.
- [67] Az alperes a felróhatóság fogalmának értelmezése és azzal együtt a kármegosztás alkalmazása körében ugyancsak hivatkozott a jogerős ítéletnek a Kúria közzétett határozataitól jogkérdésben való eltérésére. Mivel azonban az itt feltüntetett két határozat közül az EBH 2009.2042. számon megjelent elvi bírósági határozat a Legfelsőbb Bíróság Pfv.III.20.839/2009/8. számú ítélete volt, ezért az a fentebb írtak értelmében referenciahatározatként az összevetés alapjául nem szolgálhatott. A Kúria a Pfv.III.22.118/2015/4. számú közzétett határozata indokolásának a felülvizsgálati kérelemben kiemelt részében a PK 36. számú állásfoglalás egyes megállapításait ismertetve, ugyanakkor a Kúria Polgári Kollégiuma ezt az elvi iránymutatást az 1/2014. Polgári jogegységi határozat indokolásának

- V.1.a) pontja szerint a Ptk. eltérő rendelkezése miatt nem tartotta irányadónak.
- [68] A másodfokú bíróság a Ptk. 1:4. § (1) bekezdésének és a 6:525. § (1) bekezdésének megsértése nélkül minősítette felróhatónak az alperes előzőekben leírt károsulti közrehatását. Helyesen fejtette ki, hogy a Ptk. a kár elhárítása, enyhítése körében a károsulttal szemben nem a jogszabályi kötelezettségek teljesítését, hanem azt a követelményt állítja, hogy az adott helyzetben általában elvárható magatartást tanúsítsa. A polgári jogi viszonyok alanyaként a helyi önkormányzatnak, pontosabban a neki betudott magatartást kifejtő természetes személynek is ennek a magatartási mércének kell megfelelnie. Ennek a követelményszintnek a teljesítéséhez a jogszabályok, hatósági előírások és szakmai szabályok maradéktalan betartása sem feltétlenül elegendő. Éppen ezért az adott esetben sem annak volt meghatározó jelentősége, hogy az alperes a tulajdonában álló középület vonatkozásában tűzjelző, tűzoltó berendezés létesítésére a jogszabályok szerint nem volt köteles, és ezt a tűzvédelmi hatóság sem követelte meg tőle. Az alperesnek pedig azt a felülvizsgálati hivatkozását, hogy a gazdálkodásának célhoz kötöttsége, annak jogszabályban és költségvetésben rögzített korlátai miatt nem alakított ki a jogszabályban foglalt követelményektől eltérő rendszert, figyelembe venni azért nem lehetett, mert ezzel azonos jogi érvelést a fellebbezésében és a fellebbezési ellenkérelmében sem adott elő, és így azt a másodfokú bíróság sem vizsgálhatta. A felülvizsgálatnak ugyanis csak olyan jogi álláspont szolgálhat alapjául, amely az eljárás korábbi szakaszaiban is a per tárgya volt, amely kérdésben a jogerős határozat állást foglalt (Kúria Gfv.VI.30.022/2021/9., Pfv.I.21.212/2019/9., megjelent: BH 2020.208.). Mindezekhez képest az elsőfokú bíróságnak az, a másodfokú bíróság által is helytállónak tekintett következtetése, hogy az alperestől tulajdonosként elvárható lett volna a kor műszaki színvonalának megfelelő vagyon- (és személy)védelem kiépítése, a Ptk. 6:525. § (1) bekezdése szerinti károsulti közrehatás helyes, a Ptk. 1:4. § (1) bekezdésének figyelembevételével történő megállapítását jelentette. Az alperes ehhez kapcsolódóan ugyan megsértett jogszabályhelyként a Ptk. 1:4. § (2) bekezdését is megjelölte, azzal adekvát, az ott írt jogszabályi tilalom téves alkalmazásával összefüggő jogi indokokat azonban nem ismertetett.
- [69] Mindemellett az alperes a kármegosztás arányának meghatározását is kifogásolta. Az elsőfokú bíróság a kármegosztás arányát mérlegeléssel, a Ptk. 6:525. § (2) bekezdésének alkalmazásával határozta meg, és mivel sem a felróhatóság, sem a közrehatás pontos arányát nem tudta megállapítani, ezért a kárt a felek között egyenlő arányban osztotta meg. Az alperes a felülvizsgálati kérelmében az utóbbi anyagi jogi jogszabályhely megsértését azzal az indokkal állította, hogy a felperes terhére a kár bekövetkezése kapcsán jóval több körülmény volt értékelhető, és ezért a felperes felróhatóságának aránya jóval magasabb szinten helyezkedett el. Ugyanitt arra is hivatkozott, hogy a kár közvetlen okának a riasztórendszer élesítésének elmaradásával megvalósított szerződészegés minősült. Míg az előbbi érv a törvényi sorrendet alkotó lépcsők közül az első, a felróhatóság aránya, addig az utóbbi indok a második lépcsőt jelentő közrehatási arány értékelése körében bírt jelentőséggel. A perben eljáró bíróságok ugyanakkor – az előzőek szerint – ezek egyikét sem tartották pontosan meghatározhatónak, és ezért a harmadik lépcsőhöz tartozó kármegosztási módot alkalmazták. Ez a döntésük mérlegelési tevékenység eredménye volt. Ennek eljárásjogi alapját pedig a Pp. 279. § (3) bekezdése jelentette. Éppen ezért a kármegosztási aránynak a jogerős ítéletben foglaltaktól különböző, a szabad belátás szerinti döntés meghozatala során érvényesített mérlegelési szempontok eltérő értékelése az utóbbi eljárásjogi jogszabályhely sérelmén nyugvó felülvizsgálati támadást feltételezett volna. Ennek és az eltérő kármegosztási aránynak a felülvizsgálati kérelemben történt megjelölésének hiányában az alperes utóbbi hivatkozása érdemben nem vizsgálható.
- [70] A Kúria a kifejtettekre tekintettel, a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

(Kúria Gfv.III.30.336/2024/6.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

MUNKAÜGYI SZAKÁG

215^A megállapodás érvényességének megtámadásakor jogellenes fenyegetés vagy megfélemlítés alatt a másik fél jogellenes magatartását vagy harmadik személy jogellenes magatartását kell érteni, ha erről a másik fél tudott vagy tudnia kellett. A megtámadással élő fél szubjektív érzete és annak időtartama önmagában nem minősül megtámadásra okot adó jogellenes fenyegetésnek, illetve kényszerhelyzet fennállásának [a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 28. § (4), (7) bek.].

A felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás

- [1] A felperes 2021. április 1-jétől nevelő munkakörben állt közalkalmazotti jogviszonyban az alperessel, feladatait az intézmény központi speciális gyermekotthon részlegében látta el. Az utolsó időszakban a speciális csoport nevelőjeként dolgozott, a csoport növendéke volt XY is.
- [2] A felperes csoportja 2023. április 27-én egy másik gyermekotthonban szervezett programon vett részt. A visszaúton XY és két társa a vonatról leszállva megszökött. Az alperes mindhárom gyermek esetében körözési kérelemmel élt a rendőrség felé. Az intézményvezető a következő nevelői értekezleten felhívta a kollégák figyelmét arra, ha a növendékek információt adnak magukról vagy sikerül velük kapcsolatba lépni, ezt jelezzék az otthon vezetőjének.
- [3] A felperes ezt követően kapcsolatba lépett XY-nal, a Messengeren keresztül üzeneteket váltottak egymással és egy alkalommal személyesen is találkoztak egy bevásárlóközpontban.
- [4] A felperes 2023. május 19-én pénteken visszahozta az intézménybe XY-t, akivel a csoportvezető a hétvége folyamán elbeszélgetett. A növendék elmondása szerint távolléte alatt folyamatosan tartotta a kapcsolatot a felperessel, az erről szóló üzenetváltásokat be is mutatta a telefonján. A csoportvezető az elhangzottakról tájékoztatta az otthonvezetőt, aki 2023. május 22-én a szokásos eljárásnak megfelelően meghallgatta XY-t. A növendék megismételte a korábban elmondottakat, bemutatta a Messenger üzeneteket, amelyeket ki is nyomtatott. A meghallgatásról jegyzőkönyv készült.
- [5] Az intézményvezető utóbb szerzett tudomást az eseményekről, a szabadsága miatti hétfői távollétére tekintettel úgy rendelkezett, hogy másnap a felperes jelenlétében tisztázni kívánja a történeteket. Emiatt az intézményvezető-helyettes a felperes beosztását úgy módosította, hogy a felperesnek a megbeszélésig munkát nem kellett végeznie.
- [6] A felperes személyes meghallgatására 2023. május 23-án került sor az intézményvezető, az intézményvezető-helyettes és az otthonvezető jelenlétében. A felperest tájékoztatták a XY által a visszatérését követően elmondottakról, bemutatták a meghallgatásról készített jegyzőkönyvet, egyben

utaltak a Messenger üzenetek tartalmára. Ez alapján a felekben az a meggyőződés alakult ki, hogy a felperes oly mértékben lépte túl a nevelői kompetenciáját, hogy a közalkalmazotti jogviszonya az előzményekre figyelemmel nem tartható fenn. A megállapodásra tekintettel ezt követően egy közalkalmazott a titkársági számítógépen megszövegezte azt az okiratot, mely szerint a felperes 2023. június 30. napjára kérte jogviszonyának közös megegyezéssel történő megszüntetését. Az okiratot a felperes aláírta, majd arra az intézményvezető feljegyezte, hogy „hozzájárok” és maga is aláírta.

- [7] A felperes más növendékekkel 2023. július 6-án és 2023. augusztus 21-én üzeneteket váltott. XY 2023. szeptember 4-én nagykorúvá vált, az alperesi intézményt elhagyta, és ezen a napon felvette a kapcsolatot a felperessel, akinek elmondta, nem gondolja, hogy a felperes bizalmas kapcsolatot akart kialakítani vele.
- [8] A felperes jogi képviselője útján 2023. október 3-án az alpereshez címzett levelével megtámadta a közös megegyezést. Arra hivatkozott, hogy az XY meghallgatásáról felvett jegyzőkönyv valótlanosságokat tartalmaz, jogviszonyának megszüntetése nem állt szándékában, a nyilatkozatot azért írta alá, mert attól tartott, további valótlanosságokat tartalmazó jegyzőkönyv készül, és a munkáltatója elintézi, hogy a nevelői munkától eltiltsák. Hivatkozott továbbá pszichés ráhatásra, miszerint több vezető együttes jelenlétében, zárt ajtók mögött az előre megszövegezett közös megegyezést úgy írta alá, hogy mérlegelésre, jogi képviselővel való konzultációra nem volt lehetősége. A megtámadási határidő megtartottsága körében azzal érvelt, XY 2023. szeptember 4-én hagyta el az intézményt, így elhárult az a veszély, hogy további valótlan tartalmú jegyzőkönyvek készülhessenek.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [9] A felperes a 2023. november 17-én előterjesztett keresetében a közalkalmazotti jogviszonyának jogellenes megszüntetésére tekintettel jogviszonya helyreállítását, továbbá azt kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 2023. június 30-tól közalkalmazotti jogviszonya helyreállításáig terjedő időszakra elmaradt illetménye megfizetésére. Keresetében az alperes által alkalmazott pszichikai kényszerítő körülményre hivatkozott, amelyet azzal támasztott alá, hogy a felvett jegyzőkönyv tartalma alapján reális félelme volt arra nézve, hogy az abban megfogalmazott bűncselekmény elkövetésére vonatkozó hamis vádak alapján büntetőeljárás indul ellene. Kényszerhelyzetét az is megalapozta, hogy a megbeszélés során 3 vezetővel ült szemben. Ez a kényszerhelyzet álláspontja szerint 2023. szeptember 4-ig állt fenn, amikor XY felnőttkorúvá vált, elbocsátották a gyermekotthonból, ezzel elhárult a

további jegyzőkönyvek készítésével kapcsolatos veszély, valamint a felperes fenyegetettségének lehetősége is.

- [10] Az alperes a kereset elutasítását kérte.

Az első- és a másodfokú bíróság ítélete

- [11] A törvényszék ítéletével a felperes keresetét elutasította.
- [12] Az elsőfokú bíróság ítéletét a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Kjt.) 2. § (3) bekezdése alapján alkalmazandó, a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 14. §-ára, 28. § (1)–(4) bekezdésére, (7)–(8) bekezdésére, az Mt. 64. § (1) bekezdésére és a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 2. § (2) bekezdésére alapította.
- [13] Az elsőfokú bíróság a felperes kereseti kérelme alapján azt vizsgálta, hogy a felek között 2023. május 23-án létrejött, a közalkalmazotti jogviszonyt megszüntető megállapodás érvénytelenségét megalapozó körülmény fennállt-e, a felperes tévedés vagy jogellenes fenyegetés hatására döntött-e annak aláírásáról. Hangsúlyozta, hogy a jogellenes fenyegetés körében a felperes maga sem állította, hogy a 2023. május 23-i megbeszélést követően, a 3 alperesi vezető jelenlétéből fakadó kényszerhelyzet fennállt, ezért úgy foglalt állást, hogy a 30 napos megtámadási határidő a megállapodás napján megkezdődött, így a felperes 2023. október 3-án közölt megtámadó nyilatkozata az Mt. 28. § (8) bekezdése értelmében elkészt.
- [14] Rámutatott arra a töretlen bírói gyakorlatra (BH 1998.50, BH 2002.74), amely szerint nem jelent jogellenes fenyegetést, ha a munkáltató a munkavállalói kötelezettségzegés miatt jogszerű szankciót helyez kilátásba, és ennek alternatívájaként közös megegyezést ajánl fel. Ilyen esetben az sem releváns, hogy a rendkívüli felmondás jogszerű vagy jogellenes munkáltatói intézkedésnek minősült volna. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a bizonyítási eljárás adatai nem támasztották alá a jegyzőkönyv valótlanságával kapcsolatos felperesi érvelést, valamint azt sem, hogy a továbbiakban valótlantartalmú jegyzőkönyvek készítésétől kellett tartania és emiatt kényszerült a megállapodás elfogadására. Az általa előadottak a közös megegyezésre vonatkozó megállapodás jogellenes fenyegetésre alapított érvénytelenségét nem támasztották alá.
- [15] Az elsőfokú bíróság érvelése szerint a bizonyítási eljárás adataiból az a következtetés sem volt levonható, hogy az alperes büntetőeljárás kilátásba helyezésével, vagy azonnali hatályú felmondással fenyegette a felperest. Az, hogy a jegyzőkönyvben rögzített valótlantartalmú nyilatkozatok ilyen következményeket megalapoztak, illetve olyan hangulat alakult ki, hogy amennyiben a közös megegyezést elfogadja, akkor nem kell további eljárással szembenéznie, kizárólag a felperes saját véleménye volt. A tanúvallomások egybehangzóan alátámasztották, hogy a felperest nem vádolták bűncselekmény elkövetésével és korábban a felperes közalkalmazotti jogviszonyának megszüntetése fel sem merült.
- [16] Mindezek alapján az elsőfokú bíróság nem találta igazoltnak, hogy a megállapodáskor, illetve ezt

követően 2023. szeptember 4-ig kényszer vagy fenyegetés hatása alatt állt a felperes. Hangsúlyozta, hogy az általa állított körülmények önmagukban is alkalmatlanok voltak a megállapodás érvénytelenségének megállapítására.

- [17] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a felperes a bírósági eljárásban megalapozatlanul hivatkozott tévedés jogcímén fennálló érvénytelenségre is. Rámutatott arra, hogy a felperes a 2023. október 3-án kelt megtámadó nyilatkozatában tévedéssel kapcsolatos tényállítást nem tett, kizárólag jogellenes fenyegetésre utalt.
- [18] A felperes fellebbezése alapján eljárt ítélőtábla ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [19] A másodfokú bíróság ítéletének indokolása szerint az elsőfokú bíróság helyesen vizsgálta a megtámadási határidő Mt. 28. § (7) bekezdése szerinti feltételeinek fennálltát, és e körben helyesen a megtámadási nyilatkozatban rögzített megtámadási ok, azaz a pszichikai kényszerhelyzet, a jogellenes fenyegetés fennálltát kellett tisztáznia. A bíróságnak tehát abban kellett állást foglalnia, hogy a megbeszélésen elhangzottak objektíve jogellenes fenyegetésnek minősültek-e, annak pedig nincs jelentősége, hogy a felperes milyen szubjektív érzelmi állapotban tette meg a jognyilatkozatát.
- [20] A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság azt is helyesen fejtette ki, hogy a per tárgya a közös megegyezési jogviszony megszüntetésének érvénytelensége volt, nem pedig egy egyoldalú jogviszony megszüntetés jogszerűségének vizsgálata. A felperes nem állította, hogy gondolkodási időt kért, ahogy azt sem, felmerült benne, hogy valakivel telefonon egyeztessen, ebből következően az alperes ilyen cselekvésben nem akadályozta meg. A bizonyítási eljárás alapján igazolt, hogy a felperes saját véleménye szerint vont le olyan következtetést, hogy a jegyzőkönyvben rögzített álláspontja szerint valótlantartalmú jognyilatkozatok azonnali hatályú jogviszony megszüntetést, illetve rendőrségi feljelentést eredményeznek. A bűncselekmény elkövetésével való gyanúsítás az alperes részéről ugyanakkor fel sem merült, kizárólag a kapcsolattartás megtörténte vonatkozó tájékoztatás elmaradását kifogásolta.
- [21] Rögzítette, hogy a megbeszélést megelőző hétfői reggelen a felperes tájékoztatást kapott arról, hogy az alperes másnap délelőtt 16 órakor XY-nal való kapcsolattartást érintően egyeztetésre várja, amelyből tudomást szerezhetett arról, hogy az alperes tisztázni kívánja a fennálló helyzetet, amit egyébként megerősített az alperes törvényes képviselőjének azon nyilatkozata, miszerint protokoll eljárás, hogy a szökött gyermeket a munkáltató meghallgatja, és arról jegyzőkönyvet készít. Ezért a felperest nem érte váratlanul az a helyzet, amikor az alperes tisztázni kívánta XY szökésével, illetve az intézetbe visszatérésével kapcsolatosan kialakult körülményeket, ahogy az sem, hogy ennek kapcsán nyilvánvalóan kérdések merülnek fel.
- [22] A másodfokú bíróság álláspontja szerint a per adatai nem támasztották alá, hogy a felperest azonnali döntésre szólította fel az alperes. Az, hogy az intézmény vezetősége, köztük a munkáltatói jogkör gyakorló a kialakult helyzetet tisztázni kívánta a

- felperessel, nem tekinthető olyan körülménynek, amely kényszerítőleg hathatott a felperesre.
- [23] Az elsőfokú bíróság helytállóan fejtette ki azt is, hogy a kényszerhelyzet megszűnése kapcsán a felperes által előadottak azért sem helytállóak, mert a felperes a közös megállapodást azt követően támadta meg, hogy véleménye szerint már nem vádolhatják hamisan. Az általa előadottak a megbeszélés léggörére, annak tartalmára nézve kényszerhelyzetet, jogellenes fenyegetést nem eredményeztek.
- [24] A felperes a megtámadásra vonatkozó nyilatkozatában tévedést, megtevésztést maga sem állított, utóbb a perben tért át más megtámadási jogcímre, az Mt. 28. § (1) bekezdésében szabályozott megtevésztésre. A felperes által az alperessel írásban közölt megtámadási nyilatkozattól eltérő, a perben hivatkozott megtámadási ok tekintetében ugyanakkor a bizonyítási eljárás nélkül is megállapítható volt, hogy a megtámadási határidő eltelt.
- A felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem**
- [25] A felperes a felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen a peres felek között 2023. május 23-án kelt megállapodás érvénytelenségének megállapítását, másodlagosan az ügyben eljáró bíróságok új eljárásra és új határozat hozatalára történő utasítását, továbbá az alperes első-, másodfokú és felülvizsgálati eljárási költségben történő marasztalását kérte.
- [26] Álláspontja szerint a jogerős ítélet az Mt. 28. § (1), (4) és (7) bekezdésébe, az Mt. 64. § (1) bekezdésébe, valamint a Pp. 276. § (5) bekezdésébe, a Pp. 279. § (1) bekezdésébe és a Pp. 346. § (5) bekezdésébe ütközően jogszabálysértő.
- [27] Az Mt. 28. § (1) bekezdése lehetővé teszi a megállapodás megtámadását bármelyik fél részéről, ha ő a szerződéskötéskor lényeges körülményben tévedett, vagy ugyanabban a téves feltevésben voltak. Az alperes a tévedését azzal okozta, hogy tájékoztatása szerint a jegyzőkönyv tartalmát és XY által elmondottakat valóként elfogadja, továbbá a felperes magatartása alkalmas lehet vele szemben büntetőeljárás megindítására, amit a közös megegyezés aláírásával elkerülhet. Az alperes szándéka ezzel az volt, hogy a felperes egyező akarattal aláírja a közös megegyezést, annak visszautasítása esetén pedig el tudja érni, hogy a felperes soha többé nem tudjon nevelőként elhelyezkedni, ezáltal szándékosan tévedésbe ejtette. Az alperes jelenlévő alkalmazottainak fellépése akarathajlító volt, azért jelentett kényszerhelyzetet számára, mert az aláírás elutasítása esetére büntetőeljárás helyezték vele szemben kilátásba. Annak pedig, hogy a „bűncselekmény” szó elhangzott-e, nem volt jelentősége, mert a jegyzőkönyv tartalma felveti annak gyanúját.
- [28] Hangsúlyozta, a 3 vezető jelenléte önmagában alkalmas volt arra, hogy reális félelmet keltsen, mert tisztában volt azzal, hogy az általa elmondottakat senki nem tudja tanúsítani. A valótlán vádból fakadó pszichés nyomás nem szűnt meg az igazgatói szoba elhagyásakor, hiszen a felperes nem volt abban a helyzetben, hogy a jognyilatkozatát megtámadja, miután a vezetők a valótlán vádat továbbra is fenntartották. Álláspontja szerint a 2023. május 23-i megállapodás létrejöttekor a megbeszélés körülményei a felperes számára megteremtették a közös megegyezés érvénytelenségét eredményező kényszerhelyzetet. E körben utalt a BH 2001.7.340 számú döntésben foglaltakra.
- [29] Az Mt. 28. § (7) bekezdésére utalva kifejtette, hogy a 30 napos megtámadási határidő a tévedés felismerésétől vagy a jogellenes fenyegetés megszűnésétől kezdődik. Álláspontja szerint a jogellenes fenyegetés megszűnése az adott esetben a növendék intézményből távozásával szűnt meg, mivel 2023. szeptember 4-ig – a növendék nagykorúvá válásáig – XY „folyamatos kényszerhelyzet” alatt állt, a nevelője kéréseit „szó nélkül” teljesítette, ezért a szubjektív határidőt megtartotta, amikor október 3-án közölt megtámadásra irányuló jognyilatkozatot közölt az alperessel.
- [30] A jogerős ítéletben foglaltakkal szemben a tévedésre alapított érvelése sem hagyható figyelmen kívül, mivel az Mt. 28. § (1) bekezdése alapján a megtámadás joga a tévedés felismerését követően nyílik meg. E körben utalt arra, hogy csak a perfelvételi tárgyaláson kapta kézhez az alperes által 2023. május 23-án felvett jegyzőkönyvet, annak tartalmát ezt megelőzően csak az egyszeri elolvasás alapján tudta felidézni. Az alaptalan vádak tartalmazó jegyzőkönyv nemcsak tévedésbe ejtette, de a közös megegyezés létrejöttének körülményei fenyegetőleg is hatottak rá.
- [31] Álláspontja szerint az eljáró bíróságok a Pp. 276. § (5) bekezdésének megsértésével mellőzték az általa felajánlott bizonyítást, XY édesanyja meghallgatását, aki tanúsíthatta volna, hogy a jegyzőkönyvben leírtak nem felelnek meg a valóságnak. A bizonyítási indítványában kért tanú meghallgatása esetén eltérő tényállás került volna megállapításra, ezért a jogerős ítélet sérti a Pp. 279. § (1) bekezdésében foglaltakat is.
- [32] Állítása szerint a jogviszonyának megszüntetésére ténylegesen azért került sor, mert a csoportvezető el akarta távolítani őt az intézményből.
- [33] Az alperes a felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását, és a felperes felülvizsgálati eljárási költségben történő marasztalását kérte.
- A Kúria döntése és annak jogi indokai**
- [34] A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [35] A Pp. 423. § (1) bekezdése szerint a Kúria a felülvizsgálat során a felülvizsgálati és csatlakozó felülvizsgálati kérelem korlátai között, az ott megjelölt jogszabályok, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérés tekintetében vizsgálja a jogerős ítélet jogszabálysértő, illetve a kúriai határozattól jogkérdésben való eltérő voltát. A (2) bekezdés szerint a felülvizsgálat a jogerős ítélet meghozataláig bekövetkezett és a jogerős ítélettel elbírált tényekre terjedhet ki.
- [36] A felperes a közalkalmazotti jogviszonyát 2023. május 23-án megszüntető megállapodást 2023. október 3-án tett jognyilatkozatával támadta meg, amelyben a munkáltató pszichikai kényszerére hivatkozott, és azt állította, hogy nem volt elegendő ideje és módja a kapott ajánlat megfontolására, továbbá alappal tarthatott attól, hogy a munkáltató az

- ajánlat elfogadásának visszautasítása esetén büntetőeljárást kezdeményez ellene, jövőbeni foglalkoztatását veszélyezteti. Álláspontja az volt, hogy a pszichikai kényszer csak azt követően szűnt meg, amikor XY 2023. szeptember 4-én nagykorú lett, mert az alperesnek ezt követően nincs lehetősége a további nyomásgyakorlásra.
- [37] Az Mt. 28. § (1) bekezdése szerint a megállapodás megtámadható, ha annak megkötésekor a fél valamely lényeges körülmény tekintetében tévedésben volt, feltéve, ha tévedését a másik fél okozta, vagy felismerhette. A (4) bekezdés kimondja, hogy a megállapodást megtámadhatja, akit a másik fél jogellenes fenyegetéssel vett rá a megállapodás megkötésére. A (7) bekezdés szerint a megállapodás ideje 30 nap, amely a tévedés felismerésétől vagy a jogellenes fenyegetés megszűnésétől kezdődik. A megtámadási határidőre az elvülés szabályai megfelelően irányadóak azzal, hogy 6 hónap elteltével a megtámadás joga nem gyakorolható. A (8) bekezdés rögzíti, hogy a megtámadásra irányuló jognyilatkozatot a (7) bekezdésben meghatározott határidőn belül írásban kell a másik féllel közölni.
- [38] A közös megegyezés érvényességét a felperes támadta meg, ezért a perben a Pp. 265. § (1) bekezdése szerint az ő érdekében állt annak bizonyítása, hogy az alperes a megállapodás megkötésére – a jognyilatkozata megtételére – jogellenes fenyegetéssel, állítása szerint pszichikai kényszerrel vette rá, és ez az alperesi magatartás (állapot) 2023. május 23-tól 2023. szeptember 4-ig folyamatosan fennállt. Az eljárás bíróságok részletesen vizsgálták, hogy a felperes nyilatkozata szenvedett-e valamilyen akarathibában és a bizonyítási eljárás alapján levont következtetésük nem volt jogszabálysértő.
- [39] A felperes az Mt. 28. § (4) bekezdésére alapított, az alperessel közölt megtámadó nyilatkozatában arra hivatkozott, hogy a növendék meghallgatásáról felvett jegyzőkönyv valótlanságokat tartalmaz, több vezető együttes jelenlétében, zárt ajtók mögött „pszichés ráhatás alatt állt”. A felperes csak utóbb, a perben, az Mt. 28. § (7) bekezdése szerinti hat hónap jogvesztő határidő elteltével hivatkozott az Mt. 28. § (1) bekezdése szerinti megtámadási okra, a tévedésére. Ez a megtámadási ok ezért, és azért sem volt vizsgálható, mert a felperes tévedésre, megtévesztésre hivatkozó megtámadást az alperessel nem közölt.
- [40] Az eljárás bíróságok a Pp. 279. § (1) bekezdésének megsértése nélkül értékelték, hogy az alperes a növendék szökésével, a növendékkel való elhallgatott kapcsolattartás tekintetében, vizsgálat keretében 2023. május 23-án hallgatta meg a felperest. Mivel erről a meghallgatás napját megelőző napon értesítette, így kellő felkészülést biztosított számára ahhoz, hogy a meghallgatásra felkészüljön, saját belátása alapján akár jogi segítséget is igénybe vegyen. A megbeszélés során a felperes elé tárták a növendék meghallgatásáról készült jegyzőkönyvet és tájékoztatták arról is, hogy a felperessel folytatott Messenger üzenetek is a rendelkezésükre állnak. A megbeszélésen részt vevő felek egyező álláspontja az volt, hogy az előírások bizonyított megszegése alapján a felperes közalkalmazotti jogviszonyának fenntartására nincs lehetőség, majd a kezdeményező nyilatkozatának írásba foglalását követően azt a felperes gondolkodási idő kérése nélkül aláírta.
- [41] A hosszú ideje egységes bírói gyakorlat értelmében nem jelent jogellenes fenyegetést egymagában a munkavállaló által elkövetett kötelezettségszegés miatt a jogszerű szankcionáló eljárás munkáltató általi kilátásba helyezése (Mfv.II.10.122/2015/6., BH 2002.74, BH 1998.50). A közös megegyezés érvénytelenségére alapozott munkaügyi jogvitában nincs jelentősége és közölt munkáltatói jognyilatkozat hiányában nem is vizsgálható, hogy a munkáltató jogszerűen élhetett-e volna a rendkívüli felmentéssel. Ezért a perbeli jogvitában sem lehetett értékelni a kilátásba helyezett, ezért még nem létező egyoldalú munkáltatói jognyilatkozat jogszerűségét. Amennyiben pedig a felek a munkaviszonyt közös megegyezéssel szüntetik meg, a megállapodás érvénytelenségének megállapítása iránti perben a megtámadás Mt. 28. §-a szerinti feltételeinek fennállását szükséges bizonyítani, és a perben a megállapodás érvényességén kívül eső körülmény az, hogy a megállapodás megkötését megelőzően felajánlott másik alternatíva választása esetén annak jogszerűségét a bíróságok megállapították volna-e.
- [42] A felperes a felülvizsgálati kérelmében – a pszichikai kényszer mellett már tévedés jogcímén is – minden alapot nélkülözően hivatkozott a kényszerítő körülmények fennállására. A felperes maga sem cáfolta, hogy a „bűncselekmény” szó a jogviszonyának megszüntetését eredményező tárgyalások során szóba sem került, az pedig kizárólag a felperesnek a jegyzőkönyvek tartalmából levont szubjektív következtetése volt, hogy az abban foglaltak a büntetőeljárás megindításának lehetőségét is felvethetik, és ez a jognyilatkozat aláírásának hiányában az alperesnek ténylegesen szándékában állt. Téves feltevését nem az alperes okozta, azt a perben rendelkezésre álló bizonyítékok, objektív adatok nem támasztották alá.
- [43] A megtámadási ok alaptalansága mellett a felperes a perben az Mt. 28. § (7) bekezdésében foglalt határidő megtartottságát sem igazolta. Több vezető zárt ajtók mögötti felperessel szembeni fellépése mint pszichikai kényszer a felperes távozásával, még 2023. május 23-án megszűnt. Azt pedig, hogy a felvett jegyzőkönyv valótlanúságot tartalmaz, a felperes a perben bizonyítani kívánta. Ez a lehetősége a megállapodás megkötését követően is rendelkezésére állt. Az érintett növendék nagykorúvá válása ugyanis nem hátrította el a felperes által feltételezett feljelentés megtételét, a büntetőeljárás megindítására az elévülési időn belül bármikor lehetőség van.
- [44] A felperesnek a megállapodás megkötésekor tudnia kellett, hogy az alperes által feltárt körülmények valóságosak-e, jelentenek-e reális veszélyt a későbbi foglalkoztatására nézve. Amennyiben meg volt győződve a jegyzőkönyvben foglaltak valótlanúságáról, úgy a megállapodás aláírását követően azonnal lehetősége lett volna annak a megtámadásra. A kényszerhelyzet fennállását és megszűnésének az időpontját ugyanis a felperes nem az alperes vele szembeni jogellenes magatartására, hanem a növendék életkorára, az intézményből való távozására vonatkozóan állította, aki azonban nem volt alanya a megállapodásnak.

- [45] A megállapodás érvényességének megtámadásakor jogellenes fenyegetés vagy megtévesztés alatt a másik fél jogellenes magatartását, vagy harmadik személy jogellenes magatartását kell érteni, ha erről a másik fél tudott, vagy tudnia kellett. A megtámadással élő fél szubjektív érzete és annak időtartama önmagában nem minősül megtámadásra okot adó jogellenes fenyegetésnek.
- [46] Mindezekből következően a felperes minden alapot nélkülözően és harminc napon túl, tehát elkésetten támadta a közalkalmazotti jogviszonyának közös megegyezéssel történő megszüntetését kezdeményező jognyilatkozatát, ezért az eljáró bíróságok megalapozottan, jogszabálysértés nélkül döntöttek a kereset elutasításáról.
- [47] A felperes a felülvizsgálati kérelmében megalapozatlanul kifogásolta a növendék édesanyjának tanúkénti meghallgatását mellőző bírói mérlegelést is. Az érintettnek a per tárgyát képező megállapodás körülményeiről közvetlen tudomása nem lehetett, a felperes jognyilatkozatának megtételét eredményező megbeszélésen nem vett részt, így a bizonyítási indítvány elutasítása nem volt jogszabálysértő.
- [48] A fentiekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Mfv.IV.10.013/2025/4.)

KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM

216 Az ingatlan adómentessége nem jelenti egyben azt, hogy az adózó mentesül adatbejelentési kötelezettsége alól, az csupán az adófizetési kötelezettség megállapítása tekintetében bír jelentőséggel [2017. évi CL. törvény (Art.) 9. §, 18. §, 141. § (2) bek., 48. §, 141. § (5) bek.; 1990. évi C. törvény (Itv.) 43. § (3) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az ingatlan tulajdonosa egy magánszemély, az ingatlanon a felperes holtig tartó hasznélvezeti joggal rendelkezik. A felperest először 2023. május 16-án hívták fel az ingatlanra vonatkozó építményadó kötelezettség keletkezéséről adatbejelentés benyújtására, mulasztási bírság kiszabására való figyelmeztetés mellett. A felperes a felhívásnak nem tett eleget, ezért vele szemben először 50 000 Ft mulasztási bírságot, majd második határozatával az elsőfokú adóhatóság 200 000 Ft-os mulasztási bírságot szabott ki, mely döntést az alperes a határozatával helyben hagyta.
- [2] Kifejtette, hogy az elsőfokú adóhatóság jogszerűen hívta fel a felperest az adatbejelentési kötelezettség teljesítésére, miután az ingatlanon fennálló hasznélvezeti jogra tekintettel a helyi adóról szóló 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Htv.) 12. § (1) bekezdése alapján a felperes az építményadó alanya. A felperes felhívás és bírságolás ellenére sem tett eleget kötelezettségének, ezért az ismételt mulasztási bírság kiszabása jogszerű. A mulasztási bírság összegét illetően hangsúlyozta, hogy az Art. 221. § (3) bekezdésének kógens. A döntését a Htv. 11. § (1) bekezdésére, a 12. § (1) bekezdésére, az 52. § 3. pontjára, az adózás rendjéről szóló 2017. CL. törvény (a továbbiakban: Art.) 9. § a), c), d) pontjaira, a 18. §-ra, a 46. § (1) bekezdés d) pontjára, a 48. § (1) bekezdésére, a 141. § (2), (4)–(5) bekezdéseire, a 2. számú melléklet II/A/4 pontjára, valamint Képviselőtestületének a helyi adóról szóló 28/2017. (XII. 1.) számú rendelet 4. § a) pontjára alapította.

A kereseti kérelem és a védírat

- [3] A felperes keresetében az alperes határozatának elsőfokú határozatra is kiterjedő megsemmisítését kérte. Keresetében a kiszabott mulasztási bírság jogalapját vitatta, összecszerűségét nem. Hangsúlyozta, hogy az ingatlan kapcsán bejelentés nélkül is adómentesség illeti meg, ebből következően adatbejelentési kötelezettség valójában az adófizetésre kötelezettet terheli, adómentességi ok hiányában. Az adatbejelentésre felhívást egy ellenőrzési eljárásnak kellett volna megelőznie, amelynek során tisztázni kellett volna, hogy adókötelezettsége fennáll-e, vagy sem.

Az elsőfokú bíróság döntése

- [5] Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította.
- [6] Rögzítette, hogy amennyiben egy adózó egy meghatározott adónemnél annak alanyi és tárgyi hatálya alá tartozik, akkor ezen adónem tekintetében

absztrakt adófizetési kötelezettség címzettjévé válik, tehát fő szabály szerint adófizetési kötelezettség fogja terhelni. Az absztrakt kötelezettség csak bizonyos körülmények esetén nem válik konkrétá, azaz az adózót tényleges adófizetési kötelezettség nem fogja terhelni. E körbe tartozik a tárgyi adómentesség esete is, amely az adóigazgatás rendszerében bejelentés alapján lehetséges.

- [7] Utalt az Art. 141. § (2) bekezdésében foglaltakra és ezzel összefüggésben megállapította, hogy a hazai adórendszerben az adóhatóság az építményadót kivetés útján állapítja meg. Az adómegállapítás viszont – az Art. 48. § (1) bekezdése alapján – alapvetően az adózó adatbejelentésén alapul. Az adózó bejelentési kötelezettsége az Art. 18. §-án nyugszik. Ennek értelmében az absztrakt adófizetési kötelezettség keletkezéséről, bekövetkeztéről, építményadó esetén az adóalannyá válásról az adózó önmagától köteles tájékoztatást adni az adóhatóság számára. Az adóhatóság tehát az adózó önkéntes teljesítése útján jut a kivetés adómegállapításnál a számára elengedhetetlen információhoz. Hangsúlyozta, hogy az adózó adómentességet – az Art. 141. § (5) bekezdése okán – az adatbejelentésének elégtételével tud érvényesíteni. Így tévesen hivatkozott a felperes arra, hogy a mulasztási bírságot kiszabó döntést ellenőrzési eljárásnak kellett volna megelőznie.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [8] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, melyben a jogerős ítélet megváltoztatását, az alperesi határozatnak elsőfokú határozatra is kiterjedő megsemmisítését és a közigazgatási szerv új eljárásra történő utasítását kérte.
- [9] Hangsúlyozta, hogy az Art. IV. fejezete részletezi az adókötelezettségeket. Lényegi kérdés álláspontja szerint az, hogy adómentes ingatlan esetében a bevallási, adatbejelentési, adatszolgáltatási kötelezettségtől mentesül az, aki az adófizetésére nem köteles, avagy „általában” és pontosan ki nem fejtett módon jogosult „adómentességre”.
- [10] A Htv. erről nem rendelkezik, így csak az Art. rendelkezéseire lehet hagyatkozni. Kiindulási pont az Art. 18. §-a, és e törvényhely nyelvtani értelmezése szerint létezik adókötelezettség és bejelentési kötelezettség. Értelmezése szerint az Art. a helyi adók vonatkozásában egyértelműen elkülöníti mondattani értelmezés alapján adókötelezettségek közül az adómegfizetésére vonatkozó kötelezettséget és az adó kivetésének alapjául szolgáló adatbejelentési kötelezettséget. A két kötelezettség közül az egyik feltételezi a másikat, mégpedig oly módon, hogy ha az anyagi jog szerint adófizetési kötelezettséget megalapozó körülmény áll be, fizetési kötelezettség keletkezik és ekkor kell adatot szolgáltatni. Egyéb esetben álláspontja szerint nincs adatszolgáltatási kötelezettség.
- [11] Szerinte csak az a jogértelmezés lehet helyes, hogy annak kell adatbejelentést teljesítenie, akinek

- adófizetési kötelezettsége fennáll. Ellenkező esetben a kerületben legalább 33.000, országosan pedig több milliárd adatbejelentési kötelezettséget kellene teljesíteni minden olyan ingatlan után, amelyek olyan önkormányzat területi illetékességén vannak, amelyek építményadót vetnek ki.
- [12] Hangsúlyozta, hogy az Art. 141. § (7) bekezdése alapján az adóhatóságnak fennáll a lehetősége adatbejelentési kötelezettség nélkül is kivetni a helyi adót, ha a tényállás tisztázott.
- [13] Azzal is érvelt, hogy az önkormányzati adóhatóság a közhiteles nyilvántartás alapján az építményadóra vonatkozó kivetés alapjául szolgáló adatokkal rendelkezik. Ezek felhasználásával a helyi adót ki tudná vetni, erre az Art. 141. § (7) bekezdése szerint joga volna.
- [15] Összegző értékelése az volt, hogy az adatbejelentési kötelezettség azt a személyt terheli, aki adófizetésre is kötelezett. Ha pedig ez a következtetés helyes, akkor annak megállapítása, hogy valamely adózót terhel-e építményadó kötelezettség, ezzel együtt pedig adatbejelentési kötelezettség, csak annak érdemi vizsgálatát követően lehet eldönteni, hogy a hatóság tisztázta azt a lényeges tényállási elemet, hogy bármely mentesség oka az adózó tekintetében fennáll-e.
- [16] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [17] A felperes felülvizsgálati kérelme alaptalan.
- [19] A perben a felperes adatbejelentési kötelezettsége elmulasztása után alkalmazható szankció jogszerűségét kellett megítélni. Nem arról kellett dönteni, hogy fennáll-e a felperesi ingatlan vonatkozásában adómentesség, illetve, hogy a helyi adóhatóság miért csak a felperessel szemben folytatott eljárást és a többi azonos helyzetben lévő adóalanyok tekintetében miért nem járt el. A Kúria erre figyelemmel az ezzel összefüggésben előterjesztett felperesi érvelést nem vizsgálta.
- [20] Helytálló az a felperesi megállapítás, hogy a Htv. nem rendelkezik a helyi adók tekintetében azok bevallására, bejelentésére vonatkozó szabályokról, mögöttes szabályként az Art. előírásai az irányadók. Az Art. 9. §-a határozza meg az adózó adókötelezettségeit, melynek c) pontja értelmében az adózó adatbejelentésre, bevallásra kötelezett. Az Art. 10. §-a az adókötelezettsége alóli mentesülés eseteit rögzíti, mikor kimondja, hogy az adatszolgáltatási, adólevonási és adóbeszedési kötelezettség nem terjed ki a természetes személy adózóra akkor, ha nem vállalkozó, munkáltató, kifizető vagy adóbeszedésre kötelezett. Hozzáteszi, hogy törvény az adózót más kötelezettség alól is mentesítheti. Nem lehet azonban ilyen következtetésre jutni az Art. 9-10. §-nak rendelkezéseiből, és a felperes által hivatkozott Art. 18. §-a sem értelmezhető mentesülési szabálynak, ugyanis az az adatbejelentés időpontjára vonatkozóan tartalmaz előírást.
- [21] A Kúria már több döntésében foglalkozott azzal, hogy az építményadó megállapítása milyen eljárás keretén belül történik. Ennek kapcsán rámutatott arra, hogy az adót, a költségvetési támogatást megállapítja az adózó: önadózással, a kifizető és a munkáltató: adólevonással, az adóbeszedésre kötelezett: adóbeszedéssel, az adóhatóság: bevallás alapján kivetéssel, kiszabással, illetőleg utólagos adómegállapítás keretében (Art. 46. §). Az adót – ha törvény előírja – az adózó köteles megállapítani, bevallani és megfizetni (önadózás). Az építményadót tehát az adózó bevallása alapján az adóhatóság állapítja meg kivetéssel, mivel azt az Art. az önadózás rendszeréből kivette. (Kfv.I.35.394/2019/10., Kfv.I.35.578/2019/8., Kfv.I.35.647/2019/6.) Az Art. 48. §-a részletezi a kivetés, kiszabás, adóbeszedés eseteit, az Art. 141. §-a pedig az adókivetés részletes szabályait tartalmazza. Az elsőfokú bíróság az előbb említett jogi előírások alapján helytállóan állapította meg, hogy a felperes adatbejelentési kötelezettség terhelt. Az adókivétést ugyanis az adóhatóság csak akkor tudja elvégezni, ha az adózó bejelentési kötelezettségét teljesíti, hiszen ekkor állnak rendelkezésére azok az adatok melyből pontosan meg tudja állapítani, hogy az adott ingatlan után fennáll-e tényleges adófizetési kötelezettség, vagy törvény és önkormányzati rendelet alapján biztosított adómentesség esete áll fenn. Az adómentesség nem jelenti egyben azt, hogy az adózó mentesül adatbejelentési kötelezettsége alól, az csupán az adófizetési kötelezettség megállapítása tekintetében bír jelentőséggel.
- [22] A Htv. 43. § (3) bekezdése alapján az önkormányzat az adóval kapcsolatban rendeletet alkothat az adózás rendjéről szóló törvényben nem szabályozott eljárási kérdésben, így mentesíthetné az adózókat adómentesség esetére az adatbejelentés benyújtása alól, de ilyen előírásra a felperes a kerület tekintetében nem hivatkozott, ennek hiányában az Art. általános szabályai az irányadók. Tényként rögzíthető, hogy az adóhatóság többszöri felhívása és tájékoztatása ellenére a felperes adatbejelentési kötelezettségét nem teljesítette, így a mulasztási bírság kiszabására jogszerűen került sor.
- [23] A kivétési eljárás során az adó megállapítása az adózó által adott információk alapján történik, amelynek adatait az adóhatóság jogosult ellenőrizni. Elsődleges lépés tehát az adatbejelentés teljesítése, melynek hiánya kizárta teszi az Art. 141. § (7) bekezdésének alkalmazását. E jogszabályhely visszautal a (6) bekezdésre mely a hiányos, valótlán vagy téves adatokat tartalmazó bevallás esetén követendő eljárást szabályozza. Így téves az a felperesi álláspont is, hogy adóhatósági ellenőrzés keretében kellett volna tisztázni a felperes fennálló adófizetési kötelezettségét, mert nem ennek megítéléséről volt szó, hanem arról, hogy a felperes mulasztott-e amikor az adóhatóság többszöri felhívása ellenére adatbejelentési kötelezettségét nem teljesítette. Erre pedig helyes választ adott az elsőfokú bíróság, a felperes által felhívott jogszabályhelyek nem mentesítik a felperes adatbejelentési kötelezettsége teljesítése alól.
- [24] A fentiekben kifejtettekre figyelemmel Kúria a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

(Kúria Kfv.I.35.273/2024/6.)

217 Becslés akkor alkalmazható, ha a nyomozóhatóság megkeresésében olyan bűncselekmény gyanújáról tájékoztatja az adóhatóságot, amely az Adóig. vhr. 87. § (1)

bekezdésében szerepel [465/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet (Kormányrendelet)]

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az elsőfokú adóhatóság a felperesnél 2016–2020. évekre vonatkozóan személyi jövedelemadó adónemben, a 2016–2018. évekre vonatkozóan egészségügyi hozzájárulás adónemben, valamint a 2019–2020. évekre vonatkozóan szociális hozzájárulási adó adónemben adóellenőrzést folytatott.
- [2] A NAV nyomozóhatóság a megkeresésben tájékoztatta az adóhatóságot, hogy nyomozást folytatnak a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (továbbiakban: Btk.) 379. § (1) bekezdés b) pontjába ütköző és a (6) bekezdés b) pontja szerint minősülő gazdaság büntetnének megalapozott gyanúja miatt X. Y. és társai ellen. A nyomozás során megállapítást nyert, hogy egy győri lakosokból álló személyi kör 2017 szeptemberétől 2018 márciusáig egy olyan összehangoltan működő bűnözői csoportot hozott létre, melynek célja az volt, hogy adózatlan jövedéki terméket az Egyesült Királyságba szállítson és értékesítsen. Ehhez a csoporthoz csatlakozott felperes.
- [3] Az elsőfokú adóhatóság a nyomozóhatóság megkeresése alapján a 465/2017. (XII. 28.) Kormányrendelet (továbbiakban: Adóig. vhr.) 87. § (1) bekezdésére figyelemmel megállapította, hogy az adózó esetében aránytalanul nagy vagyongyarapodás történt, a személyi jövedelemadó ellenőrzéséhez kapcsolódó becslés elvégzése szükséges.
- [4] Megállapította, hogy az Air. 109. § (1) bekezdése, illetve az Adóig. vhr. 87. § (1) bekezdése alapján a becslés feltételei fennállnak, mivel az adózó kiadásai meghaladták az elért jövedelmét, vagyongyarapodása vagy életvitelére fordított kiadásai nincsenek arányban a bevallott és a bevallási kötelezettség alá nem eső megszerzett jövedelmének együttes összegével, melynek következtében az ellenőrzés becsléssel állapította meg adózó tényleges adóalapját.
- [5] Az elsőfokú határozatában személyi jövedelemadó adónemben, százalékos egészségügyi hozzájárulás adónemben és szociális hozzájárulási adó adónemben összesen 87 535 119 forint adókülönbözetet állapított meg az adózó terhére az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (a továbbiakban: Art.) 7. § 4. pontja alapján. Megállapította, hogy a forráshiány összege a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (a továbbiakban: Szja. tv.) 4. § (1) bekezdése, valamint 28. § (1) bekezdése alapján egyéb jövedelemnek minősül, mely után az Szja. Tv. 8. § és 31. §-a alapján személyi jövedelemadó adónemben, a 2018. december 31-ig hatályos egészségügyi hozzájárulásról szóló 1998. évi LXVI. törvény (továbbiakban: Eho tv.) 2. §-a és 3. § (1) bekezdése alapján egészségügyi hozzájárulás adónemben, míg a szociális hozzájárulási adóról szóló 2018. évi LII. törvény (a továbbiakban: Szcho tv.) 1. § (1) bekezdése és 2. § (1) bekezdése alapján szociális hozzájárulási adó adónemben megállapította az adókülönbözetet a felperes terhére.
- [6] Az alperes határozatával az elsőfokú adóhatóság határozatát helybenhagyta. Rögzítésre került, hogy a felperes esetében nem vitatott tény, hogy ellene a

nyomozóhatóság gazdaság büntetnének megalapozott gyanúja miatt folytat eljárást és mivel a Btk. 379. § (1) bekezdés b) pontjába ütköző és a (6) bekezdés b) pontja szerint minősülő gazdaság büntette a Btk. XXXVI. fejezetében található, a becslés Adóig. vhr. 87. § (1) bekezdésében szabályozott első feltétele fennáll. Az általa feltárt bevételek és kiadások összevetése alapján a kiadások és bevételek aránytalanságát szintén helytállóan állapította meg az elsőfokú adóhatóság.

A kereset és a védirat

- [7] A felperes keresetében elsődlegesen az alperes határozatának megsemmisítését és az alperes új eljárás lefolytatására történő kötelezését kérte akként, hogy az alperes az Air. általános szabályai szerint folytassa le a megismételt eljárást, másodlagosan az alperes határozatának a megváltoztatását, az adóhiány megállapításának a mellőzését kérte. Keresetének indokolásában utalt arra, hogy az eljárás lefolytatására az Adóig. vhr. 87. § (1) bekezdése alapján került sor, ugyanakkor a nyomozóhatóság megkeresésekor és a megbízólevél kiadásakor az gazdaság bűncselekménye nem szerepelt az Adóig. vhr. 87. § (1) bekezdése által hivatkozott Btk. fejezetekben, mivel azt csak 2020. december 31-ig rendelte büntetni a Btk. Ezért az adóhatósági eljárás megindításakor az Adóig. vhr. 87. § (1) bekezdésének a hatálya nem terjedt ki az gazdaság bűncselekményére, ezért az Adóig. vhr. 87. §-a alapján nem folytathatta volna le az eljárást az adóhatóság. Utalt arra, hogy az adóhatóság eljárása a kétszeres értékelés tilalmának elvébe ütközik különös tekintettel a folyamatban lévő büntetőeljárásra és arra, hogy az adóbírság és a késedelmi pótlék szankció jellegű jogkövetkezménynek minősül.
- [8] Az alperes a védiratában – határozati indokait fenntartva – a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú ítélet

- [9] Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes keresetét elutasította. Indokolása szerint az Adóig. vhr. 87. § (1) bekezdésének értelmezése során az Alaptörvény 28. cikke szerinti jogértelmezési elvet kellett alkalmazni. A jogalkotó pedig az Adóig. vhr. 87. § (1) bekezdésével a Btk. felsorolt fejezeteiben szereplő bűncselekményekből származó vagyon esetén teszi lehetővé a személyi jövedelemadó ellenőrzéséhez kapcsolódó becslési eljárás speciális szabályainak az alkalmazását. A jogalkotói cél, hogy az ott meghatározott típusú bűncselekményből származó vagyon esetén lehetőség legyen a becslés speciális szabályok szerinti lefolytatására. A rendelkezés helyes értelmezése szerint a gyanú fennálltakor kell, hogy a bűncselekmény az adott Btk. fejezetben szerepeljen. Kiemelte, hogy a jogalkotó mind a pénzmosás, mind pedig a vagyon elleni bűncselekmények esetén lehetővé teszi a speciális szabályok alkalmazását. Az gazdaság bűncselekmény ugyan 2020. december 31. napjával valóban kikerült a vagyon elleni bűncselekmények közül, ugyanakkor hasonló tényállással bekerült a Btk. 400. §-ába, azaz a pénzmosás törvényi tényállása alá. Idézte az e rendelkezéshez fűzött jogszabályi indokolást. A vagyoni érdeket szolgáló járulékos bűncselekmények törvényi tényállása nem

került ki a Btk.-ból, hanem büntetőpolitikai okból átkerült egy másik fejezetbe azzal, hogy az Adóig. vhr. 87. §-a mindkét érintett fejezet kapcsán lehetővé teszi a becslés szabályainak az alkalmazását, ezért nem megalapozott a felperes kereseti hivatkozása.

- [11] A *ne bis in idem* elvének sérelmével kapcsolatban rögzítette a bíróság, hogy a büntetőügyben eljáró bíróság a bűncselekményből származó készpénzre vonatkozóan rendelhet el vagyonegkobzást. Ezzel szemben az adóigazgatási eljárás során az adóhatóság a felperes eltitkolt jövedelmét tárta fel és annak adójogi következményeit állapította meg. A jogviszony ezért nem azonos, így a kétszeres értékelés tilalma sem merülhet fel.

A felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem

- [12] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését kérte azzal, hogy a Kúria a felperes keresetének adjon helyet, vagy a jogerős ítéletet helyezze hatályon kívül és az alperest kötelezze új eljárás lefolytatására.
- [13] A jogerős ítélet sérti álláspontja szerint az Adóig. vhr. 87. § (1)–(3) bekezdését, az Air. 58. § (1) bekezdését és 99. §-át, az Alaptörvény XXX. cikk (1) bekezdését, 40. cikkét és 28. cikkét, ellentétes továbbá az Alkotmánybíróság 20/2017. (VII. 18.) AB határozatában és a 3130/2022. (IV. 1.) AB határozatában, a IV/3266-19/2021. számú határozatában foglaltakkal és a Kúria Kpk.39.532/2022/3. számú precedensképes határozatával.
- [14] Előadta, hogy a jogértelmezés alkotmányos korlátain túlterjeszkedő bírói jogértelmezés az Alaptörvény rendelkezéseivel ellentétes és *contra legem* értelmezés. Hivatkozott az arányos közteherviselés elvére.
- [16] Szerinte a jogerős ítélet ellentétes a Kúria Kpk.39.532/2022/3. számú precedensképes határozatával, amely az Alkotmánybíróság IV/3266-19/2021. számú határozatát realizálta. Megismételte a keresetében kifejtett jogi álláspontját, miszerint a megbízólevél kiállításának időpontjában a Btk. XXVI. fejezete már nem tartalmazta a korábban a Btk. 379. § (1) bekezdésében büntetni rendelt gazdaság bűncselekményét.
- [17] Irreleváns, hogy a Btk.-t módosító 2020. évi XLIII. törvény indoklása szerint 2021. január 1-jével az gazdaság bűncselekmény törvényi tényállása beolvasztásra került a pénzmosás törvényi tényállásába, mert az Adóig. vhr. 87. § (1) bekezdésének értelmezésénél kizárólag a bűncselekmény nyomozóhatóság által a gyanúsításban megjelölt, Btk. különös részi minősítését veheti figyelembe az eljáró hatóság, ez pedig az gazdaság büntette. Ez a szemlélet figyelmen kívül hagyja a büntetőeljárásban a büntető törvénykönyv időbeli hatályára irányadó anyagi jogi szabályt. Idézte e körben a Btk. 2. §-ához fűzött Kommentár szövegezését. Utalt a 2/2022. (II. 10.) AB határozat [32]–[36] pontjára és idézte is azokat előadva, hogy az ítélet bírói indoklása az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének részét képező hátrányt okozó visszaható hatályú jogalkotás, illetve jogalkalmazás tilalmába ütközik.
- [18] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [22] A felülvizsgálati kérelem alaptalan.
- [24] A Kúria hangsúlyozza, hogy az adóhatóság a személyi jövedelemadó tárgyában folytatott adóellenőrzés során kizárólag abban az esetben alkalmazhatja a vagyongyarapodási vizsgálat során a becslést mint bizonyítási módszert, ha a Btk. XXXXVI., XXXVIII., XXXIX., XL. és XLI. fejezetében meghatározott bűncselekmény gyanúja a nyomozó hatóság részéről fennáll. A becslés módszerének, mint vizsgálati módszer és eljárási rezsim alkalmazásának ez az egyik – az Adóig. vhr. 87. § (1) bekezdésében meghatározott – feltétele.
- [25] A fennálló gyanúról az Adóig. vhr. 87. § (1) bekezdésében felsorolt Btk. fejezetben meghatározott bűncselekmény kapcsán az adóhatóságot nem terhelte tényállástisztázási kötelezettség a körben, hogy a nyomozóhatóság büntetőjogi értelemben megfelelően minősítette-e a tárgyi cselekményt, a büntetőjogi minősítésre nem rendelkezik hatáskörrel az adóhatóság. A becslés módszere alkalmazása szempontjából, azaz adójogi szempontból annak van jelentősége, hogy a nyomozóhatóság a megkeresésében olyan bűncselekmény gyanújáról tájékoztatta-e az adóhatóságot, amely az Adóig. vhr. 87. § (1) bekezdése alapján a becslés módszerének alkalmazását lehetővé teszi (a Btk. ott meghatározott fejezetében szerepel). Az adóhatóság a nyomozóhatóság tájékoztatásában foglaltakat veszi alapul, ahhoz kötve van. Az elsőfokú bíróság – felülvizsgálati kérelemmel támadott megállapításában – azt fogalmazta meg, hogy a gyanú fennálltakor kell, hogy a bűncselekmény az adott Btk. fejezetben szerepeljen. Ez valójában azt jelenti, hogy a nyomozás az Adóig. vhr. 87. § (1) bekezdésében felsorolt Btk. fejezetben meghatározott bűncselekmény, gazdaság gyanúja miatt indult. Ez a tájékoztatás tehát köti az adóhatóságot eljárása során, ezért a becslésnek, mint eljárási rezsim alkalmazásának ez a – az Adóig. vhr. 87. § (1) bekezdésében meghatározott – feltétele fennállt, amit az elsőfokú bíróság jogszerűen állapított meg.
- [26] A Kúria utal arra, hogy az Alkotmánybíróság a IV/3266-19/2021. számú határozatában azzal kapcsolatban foglalt állást, hogy az ott eljáró bíróságok az Adóig. vhr. 87. § (1) bekezdése által érintett személyi kört Alaptörvény ellenesen kibővítették. Ennek az alkotmánybírói határozatnak a következményeként hozta meg a Kúria az alkotmányjogi panasz orvoslásának eljárási eszközeként a Kpk.39.532/2022/3. számú végzését, amellyel a jelen ügytől eltérő, a hivatkozott alkotmánybírói határozat tárgyát képező kérdéskörben foglalt állást. A Kúria Kpk.39.532/2022/3. számú végzésével érintett ügy és a jelen ügy között az ügyazonosság nem áll fenn, figyelemmel a Kúria Jpe.II.60.030/2023/11. számú határozatára is, tehát nem állapítható meg a jogkérdés szempontjából releváns hasonló tényekre alapuló ügyazonosság és a jogkérdésben sem állapított meg hasonlóságot a felülvizsgálati bíróság. A két ügy közös pontja az Adóig. vhr. 87. § (1) bekezdésének alkalmazása, de eltérő tényállás mentén.
- [27] Ugyanígy nem tudott megállapítani a Kúria a felperes által hivatkozott, a jogértelmezés

alkotmányos korlátain túlterjeszkedő, avagy *contra legem* bírói jogértelmezést, illetve az elsőfokú bíróság részéről önkényes döntést. A törvényszék jogértelmezésével a Kúria egyetért a fentiekben kifejtettek szerint és hangsúlyozni kívánja azt is, hogy a Btk. 2. § (1) bekezdésére és e körben a 2/2022. (II.10.) AB határozatra történő hivatkozás a felülvizsgálati kérelemben szintén megalapozatlan, mivel a büntetőjog szerinti visszaható hatályú jogalkalmazás tilalma a jelen ügyben eldöntendő, adójogilag releváns jogértelmezési kérdés szempontjából nem bír jelentőséggel.

- [28] Mindezek alapján a Kúria az elsőfokú bíróság ítéletét a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Kfv.V.35.128/2024/12.)

218 A 2022. évi anyatehéntartási támogatás jogszabályi feltételei körében a támogatást igénylő részéről kötelezettségei teljesítésének módja az állomány nem ellett része termékenyítési eseményei bejelentési kötelezettségét illetően, a vonatkozó Jogcímrendelet által értelmezhetően külön meghatározott. A mulasztás értékelésekor a 640/2014/EU rendelet késedelmi szabályai közvetlen alkalmazási kötelezettségére is figyelemmel lehet csak az esetleges jogkövetkezményeket megállapítani [5/2015. (II. 19.) FM rendelet (Jogcímrendelet) 7. § (2b), 13. §, (3) bek. c) pontja, 7. § (2a) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A Magyar Államkincstárhoz (a továbbiakban: elsőfokú hatóság) 2022. május 13. napján 3371807810 iratazonosító számon 40 anyatehénre a felperes átmeneti nemzeti anyatehén támogatás kifizetése és egységes területi támogatás iránti kérelmet terjesztett elő.
- [2] A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal számítógépes adatbázisa, a Termékenyítési Rendszer (a továbbiakban: TER) adattartama alapján az anyatehén egyedek esetében 2022. október 1. és 2022. december 31. közötti időszak szaporítási eseményeinek bejelentésére 2023. január 13. napján történt. Az elsőfokú hatóság a 2022. december 12. napján tájékoztatta a felperest egyebek mellett arról, hogy csak a tárgyév december 31. napjáig benyújtott szaporítási eseményekkel kapcsolatos bejelentések kerülhetnek figyelembevételre az eljárás során.
- [3] Az elsőfokú hatóság ezt követően határozatával a felperes kérelmét elutasította. Indokolása szerint a felperes nem jogosult az anyatehén tartás átmeneti nemzeti támogatására, mert a támogatható egyedek száma kisebb, mint a minimálisan támogatható létszám (3 egyed), ezért a kérelem nem felel meg az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból finanszírozott egységes területalapú támogatás, valamint az ahhoz kapcsolódó átmeneti nemzeti támogatás igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 5/2015. (II. 19.) FM rendelet (a továbbiakban: Jogcímrendelet) 13. § (4) bekezdésében foglaltaknak. Az elsőfokú hatóság a határozatában kifejti, hogy a 40 db egyed elutasítására azért került sor, mert a kérelmezett egyedekhez kévs bejelentett vagy utólagosan módosított bizonylat tartozik, így a vonatkozó egyedek támogatásra nem jogosultak.

- [4] Az alperes határozatával az elsőfokú határozatot – az indokolás részbeni megváltoztatásával – helybenhagyta. A másodfokú határozat érdemben fenntartotta az elsőfokú hatóság döntését és indokolását, a jogszabályi hivatkozást módosította egy ponton figyelemmel arra, hogy a szaporítási események késedelmes bejelentései táblázatnál alkalmazott határidőkre alkalmazott jogszabályhely nem volt helytálló.

A felperes keresete és az alperes védírata

- [5] A felperes keresettel támadta az alperes határozatát, kérve annak megsemmisítését és az eljárás új eljárás lefolytatására kötelezését. Előadta, hogy az alperes eljárása során kérelmének elbírálása szempontjából releváns rendelkezéseket figyelmen kívül hagyott, a jogszabályokat tévesen értelmezte, amelyből helytelen jogi következtetésre jutott azzal kapcsolatban, hogy a kérelemben megjelölt 40 darab anyatehén közül egyik egyed után sem jogosult átmeneti nemzeti anyatehéntartás támogatásra. Sérelmezte továbbá, hogy az elsőfokú hatóság változatlan jogszabályi környezetben megváltoztatta korábbi gyakorlatát, ugyanis a 2021. év utolsó negyedére szóló szaporítások bejelentéseit – hasonlóan a 2022. évihez – a következő évben tette meg, amelyet nem szankcionált.
- [6] A felperes ismertette az állatállomány-nyilvántartásra vonatkozó uniós és nemzeti jogszabályokat, amelyek álláspontja szerint nem tartalmaznak rendelkezést a szaporítások nyilvántartásba vételének kötelezettségéről. Előadta, hogy a TER rendszer és annak bizonylatai jogilag nem léteznek és semmiképpen nem minősülhet közhiteles adatbázisnak, ugyanis sem az állattenyésztés részletes szabályairól szóló 45/2019. (XII. 25.) AM rendelet, sem pedig az állattenyésztés szabályozásához szükséges törvényi szintű rendelkezésekről szóló 2019. évi LVI. törvény nem említi ezt az adatbázist. Az alperes a Jogcímrendelet 13. § (3) bekezdésének utolsó mondatrészét figyelmen kívül hagyja, amely világosan megszabja a bejelentendő adatok körét és a hatósági vizsgálat tárgyát az ellésekhez tartozó szaporítások bejelentésére korlátozza. A Jogcímrendelet 13. § (3) bekezdés c) pontja speciális szabály a rendelet 7. § (2b) bekezdésében foglalt általános szabályhoz képest, így a bejelenteni szükséges adatok köre alatt csupán az ellésekhez tartozó szaporításokat kell érteni. Előadta, hogy az alperes figyelmen kívül hagyta a Bizottság 1306/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek az integrált igazgatási és ellenőrzési rendszer, a kifizetések elutasítására és visszavonására vonatkozó feltételek, valamint a közvetlen kifizetésekre, a vidékfejlesztési támogatásokra és a kölcsönös megfeleltetésre alkalmazandó közigazgatási szankciók tekintetében történő kiegészítéséről szóló 640/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendeletének (a továbbiakban: 640/2014/EU rendelet) 30. cikk (4) bekezdés d) pontját. Határozatában csupán annyit rögzített, hogy a felperes által hivatkozott szöveg változott, nem alkalmazandó, de ennek indokát nem adta meg, amellyel az indokolási kötelezettségét súlyosan megszegte. Ezeken felül pedig azt is kifogásolta, hogy az első- és a másodfokú hatóság az

- eljárási határidőket nem tartotta be, az eredeti kérelem benyújtásához képest közel kettő év telt el.
- [7] A felperes sérelmezte, a nemzeti jogalkotó annak ellenére, hogy az alkalmazandó uniós jogi normákban nincs szabályozva, egyértelműen előírja a kifizetés feltételeként a szaporítási események Termékenyítési Rendszerbe történő bejelentését. Álláspontja szerint a Jogcímrendelet 7. § (2b) bekezdése és a 13. § (3) bekezdés c) pontja ellentétes az uniós szabályozással és sérti a jogbiztonság követelményét.
- [8] Az alperes védiratában a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság ítélete

- [11] Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította.
- [12] Indokolásában a perbeli jogkérdést akként fogalmazta meg, hogy a 2022. október 1. napjától 2022. december 31. napjáig terjedő háremszerű pároztatás bejelentésére meddig kerülhetett sor jogszerűen és az mikortól minősül késedelmesnek. Megállapította, hogy e jogkérdéssel egyező, azonos jogszabályi környezetben meghozott, precedensként irányadó döntést a Bírósági Határozatok Gyűjteményében nem lelt fel. Tényként rögzítette, hogy felperes a támogatási jogosultság hiányát 4 db borjúra nem vitatta, továbbá elismerte, hogy a hatósági eljárásban hozott határozatban szereplő egyedek vonatkozásában a háremszerű pároztatások bejelentésére nem került sor 2022. december 31. napjáig, ugyanakkor álláspontja szerint magatartása nem sért jogszabályt.
- [13] Az elsőfokú bíróság kifejtette, a kérelem benyújtásakor hatályos Jogcímrendelet 7. § (2b) bekezdésének szöveghű értelmezéséből egyértelmű, hogy az alkalmazott háremszerű pároztatásokat a TER-ben a tárgyév december 31-ig hibátlanul be kell jelenteni, amelynek a felperes késedelmesen, 2023. január 13. napján tett eleget annak ellenére, hogy a bejelentés határidejére az elsőfokú hatóság külön tájékoztató levélben felhívta a figyelmét. Az a körülmény, hogy a határidőre vonatkozó szabályokat felperes a korábbi gyakorlatot követve figyelmen kívül hagyta, nem mentesíti a felelősség alól, ahogyan az sem, hogy a megelőző tárgyévben a késedelmes bejelentést a hatóság nem szankcionálta.
- [14] A TER létjogosultságát és közhitelességét a perben nem vizsgálhatta, ugyanis az az alperes határozatának jogszerűsége szempontjából nem bírt jelentőséggel.
- [15] A Jogcímrendeletben a 7. § (2b) bekezdését és a 13. § (3) bekezdés c) pontját az állattenyésztési ágazatban alkalmazandó termeléshez kötött közvetlen támogatásokról szóló III. fejezet tartalmazza. E fejezet 4. címe a közös szabályok között a 7. § (2b) bekezdésében általános jelleggel teszi az állattenyésztési ágazatban, így az anyatehéntartásban is alkalmazandó támogatás feltételévé a szaporítási adatok Termékenyítési Rendszerbe történő bejelentését a tárgyév december 31. napjáig. Az anyatehén támogatásra vonatkozó további szabályokat, követelményeket a III. fejezet 7. alcíme tartalmazza, amely azonban a felperes állításával szemben nem minősül a 7. § (2b) bekezdéséhez képest speciális szabálynak, nem rontja le annak rendelkezéseit, hanem az általános feltételeken felül további feltételeket határoz meg a támogatásra való jogosultság körében.

A felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem

- [18] Az elsőfokú ítélettel szemben a felperes felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, amelyben a döntés hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását kérte.
- [19] Kezdeményezte, hogy a bíróság indítványozza az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárását. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság megsértette a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 2. § (2) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás elvét azzal, hogy uniós jogba ütköző tagállami normákat alkalmazott, illetve egyes közösségi jogi rendelkezéseket figyelmen kívül hagyott.
- [20] Az uniós jogba ütközés körében a felperes megismételte a keresetlevelében foglaltak egy részét, mely szerint a Jogcímrendelet 7. § (2b) bekezdése és a 13. § (3) bekezdés c) pontja ellentétes a 841/2021/EU felhatalmazáson alapuló bizottsági rendelet preambuluma (3) pontjával, a 639/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 53. cikkének (4) bekezdésével, a 640/2014/EU rendelet 30. cikkével, az 1760/2000/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 3., 5., 7. és 10. cikkeivel, a 64/432/EK Tanácsi irányelv 14. cikkével, valamint a 21/2004/EK tanácsi rendelet 3. és 5. cikkeivel.
- [21] Az uniós normák álláspontja szerint egyértelműen rögzítik a nyilvántartási adatok körét, a rendszer működését, az érintettek kötelezettségeit, és a határidőket. Semmilyen vonatkozásban nem lehet találni utalást arra, hogy a szaporítási adatokat érintenék az előírások. Utalt arra, hogy a hazai szabályozás sem említ szaporításokat, és a TER rendszer léte is csak a 188/2019. (VII. 30.) Korm. rendelet szövegéből lehet következtetni. Az EU rendeleteinek szövege alapján ugyanakkor a tagállamoknak meg kellene határozniuk azokat a referencia időpontokat, amelyek alapján az egyéb feltételeket vizsgálják. Ez a hazai szabályozásban elmaradt.
- [24] Álláspontja szerint mindkét eljáró hatóság megfelelt annak, hogy korábban a 2021. és 2022. évre bejelentésre kerültek háremszerű és szabad pároztatás űrlapok, amelyen a kifogásolt egyedek kivétel nélkül szerepelnek. Ez utóbbi időszakra bejelentett szaporítási események jelentősége, hogy kizárólag ezek alapján történhettek a tehénállományban olyan vemhesülések, amelyekből 2022 évben született borjú. A kifogásolt szaporítási esemény időszakából (2022. október 1. – 2022. december 31.), és a szarvasmarhafaj átlagosan 285 napos vemhességi idejéből fakadóan az első- és a másodfokon eljáró hatóságok által sérelmezett pároztatás alatt vemhesült tehének 2023. július hónapban kezdhettek elleni legkorábban. Ezek az ellések már a 2023. évi egységes kérelemben kezdeményezett támogatás szempontjából bírnak jelentőséggel, nem érintik a 2022 évi kérelmet.
- [25] A felperes sérelmezi azt is, hogy a bejelentési kötelezettségét nem elmulasztotta, és nem a hatóság felhívására pótolta, hanem késedelmesen teljesítette, így esetében a hatóságnak és az eljáró bíróságnak hivatalból alkalmaznia kellett volna a 640/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 13. cikk (1) bekezdését. Ennek körében hivatkozott a Kúria Kfv.35.256/2021/5. számú döntésére.

- [26] Az alperes a felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [30] A felperes felülvizsgálati kérelme alapos.
- [34] A Kúria először a Jogcímrendelet 7. § (2b) bekezdésében foglaltak értelmezését vizsgálta. Az anyatehéntartás támogatás konkrét feltétele a Jogcímrendelet 7. § (2b) bekezdésében foglaltak teljesítése, amely alapján az adott támogatási jogcím vonatkozásában igényelt állatokra vonatkozó adminisztratív ellenőrzés során kizárólag azon szaporítási események (beleértve a háremszerű és szabad pároztatásokat is) tekinthetők a támogatás szempontjából elfogadhatónak, és támogatás csak azon adatok figyelembevételével állapítható meg, melyek a Termékenyítési Rendszerbe az arra rendszeresített bizonylaton és formában tárgyév december 31-éig hibátlanul bejelentésre kerülnek.
- [35] A Jogcímrendelet 7. § (2a) bekezdése értelmében az adott támogatási jogcím vonatkozásában igényelt állatokra és a tenyészetekre vonatkozó adminisztratív ellenőrzés során kizárólag azon adatok tekinthetők a támogatás szempontjából elfogadhatónak és támogatás csak azon adatok figyelembevételével állapítható meg, amelyek az ENAR nyilvántartásba a támogatási kérelem benyújtási időszak végéig bejelentésre kerültek. Figyelemmel kell lenni a szarvasmarhafajok egyedeinek jelöléséről, valamint az Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszeréről szóló miniszteri rendelet (a továbbiakban: Szarvasmarha ENAR rendelet) szerinti bejelentési határidőkre.
- [36] Megállapítható, hogy a felperes által alkalmazott minden háremszerű pároztatást hibátlanul be kellett jelenteni a TER-ben tárgyév december 31-ig, függetlenül az ellésektől és azok időpontjától. Nem kizárólag a tárgyévben ellést eredményező szaporítási eseményeket kell bejelenteni, hanem a tárgyévben történt valamennyi szaporítási eseményt.
- [37] A Kúria ezt követően vizsgálta a Jogcímrendeletnek az ügyben ugyancsak vitatott 13. § (3) bekezdésének viszonyát a 7. § (2a) bekezdéshez, illetve ez utóbbi értelmezésére való kihatását.
- [38] A Jogcímrendelet 13. § (3) bekezdése szerint kifejezetten az anyatehéntartás termeléshez kötött támogatásának feltétele, hogy a mezőgazdasági termelő
- a) gondoskodik a 188/2019. (VII. 30.) Korm. rendeletben foglaltak szerinti apaállat-használatról,
 - b) gondoskodik a tenyészetében lévő állatállományra vonatkozóan a Szarvasmarha ENAR rendelet szerinti jelölésről és nyilvántartásról,
 - c) gondoskodik a 188/2019. (VII. 30.) Korm. rendeletben foglaltak szerinti apaállat-használatról és a támogatásra bejelentett állatállományában központi lajstromszámmal ellátott, a (2) bekezdés alapján támogatható fajtájú tenyészbikát vagy mélyhűtött spermát, petesejtet vagy embriót használ, valamint gondoskodik a tárgyév január 1. és a birtokon tartási idő lejáratá között történt ellésekhez tartozó termékenyítések (fedeztetések), szabad és háremszerű pároztatások és embrió-átültetések központi adatbázisban történő regisztrációjáról,
 - d) a támogatásra bejelentett tenyészetében – 50%-ot meghaladó mértékben – hústermelés céljára tartson borjakat és a kérelmezett állatok legalább 30%-ának

legyen ellése a tárgyév január 1-jétől december 31-ig tartó időszak során, és

e) a kérelmezett állattól a birtokon tartási idő alatt született borjakat születésük napjától kezdődően legalább egy hónapon keresztül az anyjukkal azonos tenyészetben tartsa,

- [39] Az elsőfokú bíróság és az alperes értelmezésében a Jogcímrendelet 13. § (3) bekezdése többletkötelezettséget tartalmaz jelen támogatás igénybevételére nézve, amit a nemzeti jogalkotó az uniós jog felhatalmazása alapján állapított meg. A bejelentések elmulasztása esetére eszerint ez minden további nélkül feljogosítja a hatóságot a támogatás megvonására. Nem vizsgálta ezért sem az alperes, sem az elsőfokú bíróság tételesen az idézett előírásokhoz rendelt jogkövetkezmények tartalmát, különösen azt, hogy van-e különbség a Jogcímrendelet 7. § (2a) bekezdésében meghatározott, többféle állattartásra közösen meghatározott általános kötelezettség vonzataihoz képest az azokban történt mulasztása esetére. Ebből jutottak arra a következtetésre, hogy a 640/2014/EU rendelet 13. cikk (1) bekezdésében foglaltaknak az ügyben egyáltalán nincs jelentőségük.
- [40] A 640/2014/EU rendeletet alkalmazni kell a 2023. január 1. előtt benyújtott közvetlen kifizetésekkel kapcsolatos kérelmekre is a 2021/2116 európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a közös agrárpolitika keretében működő integrált igazgatási és kontrollrendszer, valamint a feltételeességhez kapcsolódó közigazgatási szankciók alkalmazása és kiszámítása tekintetében történő kiegészítéséről szóló 2022/1172 felhatalmazáson alapuló rendelet (16) preambulumbekezdése szerint. Figyelemmel arra is, hogy magát a 640/2014/EU rendeletet e jogszabály 13. cikke hatályon kívül helyezte.
- [41] A 640/2014/EU rendeletben a késedelmes benyújtásról szóló 13. cikk (1) bekezdés első albekezdésének rendelkezése szerint, a *vis maior* esetek és rendkívüli körülmények kivételével az e rendelet szerinti támogatási vagy kifizetési kérelmeknek a Bizottság által az 1306/2013/EU rendelet 78. cikkének b) pontja alapján megállapított végső határidőt követő benyújtása munkanaponként 1%-os csökkentést eredményez azokból az összegekből, amelyekre a kedvezményezett a kérelmek határidőig történő benyújtása esetén jogosult lett volna.
- [42] Az alperes szerint ez a rendelkezés csak akkor alkalmazandó, ha a 640/2014/EU rendelet 30. cikk (4) bekezdése nem zárja ki. Akkor tehát, ha a feltárt meg nem felelés a nyilvántartásban, a marhalevelben vagy az állatokra vonatkozó számítógépes adatbázisban szereplő hibás bejegyzésekkel kapcsolatos, de az adott támogatási rendszer vagy támogatási intézkedés a 639/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 53. cikkének (4) bekezdésében meghatározottakon kívüli jogosultsági feltételek teljesítésének ellenőrzése szempontjából nem releváns. A relevancia megállapítása szempontjából az alperes a Kúria Kfv.35.597/2021/8. számú ítéletére hivatkozott.
- [43] Megállapítható azonban, hogy e kúriai döntés a Jogcímrendelet 13. § (3) bekezdésének értelmezéséhez kapcsolódik, a jelen összefüggésben ugyancsak felhívott 7. § (2a) bekezdéshez, vagyis az állomány tekintetében a szaporítási események

- általában véve teljesítendő bejelentésére viszont nem. Az adott ügyre nézve a Kúria ezen hivatkozott döntése tehát ebben összefüggésben nem tekinthető irányadónak.
- [44] A 640/2014/EU rendelet 30. cikk (4) bekezdésének d) pontja alkalmazása a Jogcímrendelet 7. § (2a) bekezdésére ugyanis egyébiránt azért nem lehet kizárt, mert az a rendelkezés az említettek szerint a Jogcímrendelet általános szabályai között van. Oly mértékig tehát nem lehet meghatározott, mint a kifejezetten a tárgyi anyatehéntartási támogatásra kiható 13. § (3) bekezdés.
- [45] Az alperes további érve szerint a 640/2014/EU rendelet 13. cikk (1) bekezdésében foglaltak ugyanakkor csak a támogatási és kifizetési kérelmek benyújtására vonatkoznak, figyelemmel az előbbieken idézett első albekezdésre.
- [46] A Kúria szerint a rendelkezést alkalmazni kell a kérelem benyújtásán túl a dokumentumokra és egyéb nyilatkozatokra is. Márpedig ekkor figyelembe veendő a harmadik albekezdés, amely szerint, amennyiben a késelem meghaladja a 25 naptári napot, a kérelmet elfogadhatatlannak nyilvánítják, és a kedvezményezett nem részesül támogatásban. A 25 napot meg nem haladó késelem tehát még a késedelmesség enyhébb jogkövetkezményeivel jár. Ugyancsak figyelembe esnek a felperes által felhozott különböző bejelentési időpontokban való teljesítések is.
- [47] A 640/2014/EU rendelet 30. cikk (4) bekezdés d) pontja visszautal az egyébként más eredetű támogatásokról szóló 639/2014/EU rendelet 53. cikk (4) bekezdésére, amelyik a tagállamnak is felhatalmazást ad késelem következményeinek a jogosultsági feltételek sérelme nélküli megállapítására azáltal, hogy referencia-időpontot (póthatáridőt) állapíthat meg. Ennek korláta a 640/2014/EU rendelet közvetlen alkalmazási kötelezettsége alapján a 13. cikk (1) bekezdés utolsó mondata, amely szerint a késelem nem haladhatja meg a 25 naptári napot (jelen ügyben ez 13 nap).
- [48] Az EU rendeletek közvetlen alkalmazási kötelezettsége folytán, figyelemmel arra, hogy a Jogcímrendelet külön nem tartalmaz határidőt, referenciaidőpontként ez a szabály irányadó figyelemmel a 640/2014/EU rendelet idézett 13. cikk (1) bekezdésében foglaltakra, azaz akkor, ha a jogosultsági feltétel a teljesítés szempontjából nem meghatározó (releváns), amit a pároztatás általános bejelentési kötelezettségét illetően az előbbieken a Kúria megállapított.
- [49] A 640/2014/EU rendelet 30. cikk (4) bekezdése értelmében akkor lehet meghatározottnak tekinteni az egyedeket olyan meg nem felelés esetén, amely az állatokkal kapcsolatos események számítógépes adatbázisba történő késedelmes bejelentéséhez kapcsolódik, ha a bejelentésre a birtokon tartási időszak kezdete vagy a 639/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelet 53. cikkének (4) bekezdésével összhangban meghatározott referencia-időpont előtt került sor. E referencia-időpontra a Kúria szerint a Jogcímrendelet 7. § (2a) bekezdése tekintetében a 640/2014/EU rendelet idézett 13. cikk (1) bekezdésében foglaltak alkalmazandók. Az alperes azon jogértelmezése, amelyik nem volt tekintettel az alkalmazandó uniós kötelező jogforrásra, a 640/2014/EU rendeletbe ütközően sérelmes.
- [50] A Jogcímrendelet 7. § (2a) bekezdése és 13. cikk (1) bekezdése tehát együttesen értelmezendő. A 7. § (2a) bekezdésére nem vetíthető ki a 13. cikk (1) bekezdés, miként azt az alperes és az elsőfokú bíróság állította. A 13. cikk (1) bekezdése ugyanakkor nem tekinthető speciális szabálynak sem, miként a felperes érvel. Valójában két külön vonatkoztatási körű szabályról van szó, amelyeknek vonzatai éppen az ügyben meghatározó késedelmesség megengedhetősége és feltételei vonatkozásában eltérőek.
- [51] Összességében tehát megállapítható, hogy a Jogcímrendeletben foglalt, az ügyben érintett bejelentési kötelezettségek együttesére, beleértve a különbségek értékelését is, figyelemmel kell lenni, az EU rendelet közvetlen alkalmazási kötelezettségét érdemben számításba véve.
- [54] Mindezek folytán a Kúria az elsőfokú ítéletet a Kp. 121. § (1) bekezdés b) pontjának megfelelően úgy változtatta meg, hogy az alperes EUJF/377-2/2024. számú határozatát – az elsőfokú határozatra is kiterjedően – megsemmisítette, és az elsőfokú hatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte.
- [55] Az új eljárásban a közigazgatási szervnek figyelemmel kell lennie arra, hogy a támogatás felhasználásának jogszerűsége az ellett állatokra, illetve az állomány többi részére külön is vizsgálendő, mindegyikre nézve a rá vonatkozó előírások teljesítésének függvényében. Tekintettel kell lenni arra is, hogy az esetleges mulasztás joghatásait részleteiben és differenciáltan kell vizsgálni, figyelemmel a késelem értékelésére, mindezeknek különbözőképpen számításba veendő, a szabályozásból jogilag levezetett következményei alkalmazására. E jogi szempontok vizsgálata és értékelése után kell a hatóságnak döntését meghoznia a támogatási kérelemről, és szükség szerint rendelkeznie az esetleges mulasztások jogkövetkezményeiről.

(Kúria Kfv.VI.35.266/2024/II.)

219 I. A Kstv. 37/B. §-ában szabályozott, szakértő előzetes kirendelése jogintézményének alkalmazását önmagában nem zárja ki az a körülmény, hogy ugyanarra az ingatlanra már volt folyamatban kisajátítási eljárás, amennyiben a korábbi eljárást a kisajátítási hatóság végleges döntésével megszüntette.

II. A kisajátítást kérő a kisajátítási kérelem visszavonásának és ismételt előterjesztésének lehetőségét nem használhatja rendeltetésellenes módon [2007. évi CXXIII. törvény (Kstv.) 25. § (2) bek., 37/B. §; 2016. évi CL. törvény (Akr.) 6. §, 62. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A belterületi X. hrsz. alatt nyilvántartott 433 m² területű „kivett, beépítetlen terület” megjelölésű ingatlan az I. rendű felperes a tulajdonosa, a II. rendű felperes a hasznélvezője.
- [2] A II. rendű alperes mint kisajátítást kérő, először 2022. évben terjesztette elő az érintett ingatlanra vonatkozó részleges kisajátítás iránti kérelmét az I. rendű alperesnél mint kisajátítási hatóságnál közlekedési infrastruktúra fejlesztés közérdekű célra. A kisajátítási kérelem egyik kötelező melléklete a

- záradékkal ellátott kisajátítási vázrajz volt, amely szerint az ingatlan egy /1 hrsz. alatti 416 m² és egy /2 hrsz. alatti 17 m² területre osztotta. Ez utóbbi terület kisajátítása iránti terjesztette elő a kérelmét a II. rendű alperes.
- A kisajátítási eljárás során az I. rendű alperes igazságügyi szakértői véleményt szerzett be az ingatlan kisajátításkori forgalmi értéke meghatározására. A szakértől. részéről 2022. szeptember 10-én keltezett igazságügyi szakértői vélemény az összehasonlító értékelemzés módszerét felhasználva az ingatlan fajlagos forgalmi értékét 40 517 forint/m²-ben, erre tekintettel a javasolt kártalanítás összegét 688 789 forintban állapította meg.
- A kisajátítási eljárásban a felek a szakértői véleményt megismerték, majd a II. rendű alperes a szakértői véleményben szereplő forgalmi érték miatt a kisajátítás iránti kérelmétől elállt, melyre tekintettel az I. rendű alperes a kisajátítási eljárást megszüntette.
- [3] A II. rendű alperes mielőtt előterjesztette volna újabb kisajátítás iránti kérelmét, a kisajátításról szóló 2007. évi CXIII. törvény (a továbbiakban: Kstv.) 37/B. §-ára hivatkozással előzetes szakértői vélemény beszerzését kérte az I. rendű alperestől. Az I. rendű alperes igazságügyi szakértőként másik ingatlan értékbecslő igazságügyi szakértőt rendelt ki, (szakértő2.) aki 2023. február 14-én elkészült szakértői véleményében az összehasonlító értékelemzés módszerét felhasználva, a kisajátítani kért ingatlan fajlagos forgalmi értékét 15 359 forint/m²-ben állapította meg, a kisajátított terület forgalmi értékét 261 103 forintban határozta meg.
- [4] A II. rendű alperes ezen szakértői vélemény alapján tette meg vételi ajánlatát a felpereseknek 2023. április 3-án kelt levelében, melyet a felperesek nem vettek át.
- [5] A II. rendű alperes ezek után terjesztette elő ismételt az X /2 hrsz. alatt nyilvántartott 17 m² terület utáni kisajátítás iránti kérelmét az I. rendű alperesnél.
- [6] Az I. rendű alperes előtt folyamatban volt kisajátítási eljárásban két tárgyalás megtartására került sor, 2023. június 29-én és 2023. július 26-án. Az I. rendű felperes nevében is eljáró II. rendű felperes mindkét kisajátítási tárgyaláson hivatkozott a szakértől. szakértői véleményére, amely az ingatlan fajlagos forgalmi értékét 40 517 forint/m²-ben állapította meg. Emellett a szakértő által felhasznált összehasonlító adatok megfelelőségét is kétségbe vonta, és az idő múlására is hivatkozott.
- Az I. rendű alperes előtti kisajátítási eljárásban a szakértő2. 2023. augusztus 8-án szakértői véleményét pontosította, és az ingatlan fajlagos forgalmi értékét 17 010 forint/m²-ben határozta meg, így az ingatlan forgalmi értékét 289 170 forintra módosította. A kisajátítási tárgyaláson nyilatkozott arról, hogy nem kapott felhívást arra, hogy a korábban eljár szakértői vélemény felülvizsgálatát, értékelését végezze el.
- [7] Az I. rendű alperes 2023. szeptember 25-én kelt határozatában a II. rendű alperes részleges kisajátítási kérelmének helyt adott, és a rendelkezésre álló változási vázrajz figyelembevétele mellett az X hrsz. alatti 433 m² területű ingatlant a kisajátítási terv szerint megosztotta egy X/1 hrsz. alatti 416 m² és egy X/2 hrsz. alatti 17 m² nagyságú ingatlanra. A határozat az így kialakult X/2 hrsz. alatti 17 m² nagyságú „kivett, helyi közút” megjelölésű ingatlant közlekedési infrastruktúra fejlesztés közérdekű célra a II. rendű alperes javára kisajátította, megszüntetve az ingatlanon II. rendű felperes javára bejegyzett holtig tartó haszonélvezeti jogot.
- Egyben kötelezte a II. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű felperes részére 231 336 forint, míg a II. rendű felperes részére 57 834 forint kártalanítási összeget postai úton.
- [8] Az alperes határozata indokolása szerint az ingatlan megosztására a Kstv. 6. § (2) bekezdése, 30. §-a és a 37. § (2) bekezdés a) pontja alapján került sor, míg a kisajátítás jogalapja a Kstv. 2. § e) pontja, a 3. § (1) bekezdés a) és d) pontja, a 4. § (1) bekezdés d) pont da) alpontja alapján állt fenn.
- [9] A határozat indokolása rögzítette, hogy a Kstv. 9. § (1) és (3) bekezdései, valamint a 11. § alapján került megállapításra a kisajátítási kártalanítás összege, azaz az ingatlan kisajátításkori forgalmi értéke, melyről szakértő2. szakértői véleménye alapján döntött. A határozat indokolása szerint a szakértő által elkészített előzetes szakvélemény és annak módosítása nem aggályos, nem homályos, nem ellentmondó, az összehasonlító adatoknál az értékelt ingatlanhoz – jellegüknél és adottságuknál fogva – legközelebb álló ingatlanok adatait fogadta el, az általa használt módszer alkalmazását megindokolta, ezért az a kártalanítás összege meghatározásánál alapul szolgálhatott.
- A kereseti kérelem és védírat**
- [10] Az I. rendű alperes határozatával szemben a felperesek éltek keresettel, amelyben a határozat megváltoztatását kérték akként, hogy 50 000 forint/m² fajlagos forgalmi értékkel számolva az I. rendű felperes tulajdonos javára 680 000 forint, míg a II. rendű felperes haszonélvező javára 170 000 forint kisajátítási kártalanítási összeget állapítson meg a bíróság, és kötelezze a II. rendű alperest a felülvizsgálni kért határozatban megállapított összeghez képesti különbözet, az I. rendű felperesnek 448 664 forint, míg a II. rendű felperesnek 112 166 forint megfizetésére.
- [11] A felperesek keresete a kisajátítás jogalapját nem, kizárólag a kisajátítási kártalanítás összegszerűségét vitatta. Álláspontjuk szerint az összeg nem felel meg a teljes, azonnali és feltétlen kártalanítás követelményének, a beszerzett, szakértő2. által 2023. február 14-én készített szakértői vélemény aggályos és megalapozatlan.
- [12] Kereseti kérelmükhöz csatolták a szakértől. részéről 2022. szeptember 10-én elkészült szakértői véleményt, mely a kisajátítással érintett ingatlan fajlagos forgalmi értékét 40 000 forint/m²-ben határozta meg, és sérelmezték, hogy a megelőző eljárásban nem kaptak arra kielégítő választ, hogy amennyiben rendelkezésre állt egy szakértői vélemény, öt hónappal később miért kellett újabb szakértői véleményt beszerezni.
- [13] Az I. rendű alperes védíratában a felperesek keresetének elutasítását indítványozta. Álláspontja szerint a figyelembe vett szakértői vélemény a jogszabályi előírásoknak megfelelően, megvalósult adásvételek adatai alapján állapította meg a forgalmi értéket, melyeket megfelelő korrekciókkal látott el az összehasonlíthatóság

érdekében, tehát kellő pontossággal és alaposággal járt el a szakértő.

Az I. rendű alperes hangsúlyozta, hogy a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 80. § (1) bekezdése szerint a megelőző eljárásban kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleménye a bíróság által kirendelt szakértő szakvéleményének minősül. Miután a felperesek keresetükben nem tudták bizonyítani, hogy a szakértői vélemény aggályos, és hogy emiatt bizonyítékként nem lehetett volna figyelembe venni, ezért a kereset alaptalan.

- [14] A II. rendű alperes szintén a felperesek keresetének az elutasítását kérte.

Álláspontja szerint a kisajátítási eljárásban figyelembe vett szakértői vélemény a Kstv. 9. § (3) bekezdésében foglaltaknak megfelelően állapította meg a kisajátított ingatlan forgalmi értékét, erre tekintettel az I. rendű alperes helyesen határozta meg a II. rendű alperes által fizetendő kártalanítás összegét. A felperesek keresetében előadottak nem alkalmasak arra, hogy a kisajátítási eljárásban figyelembe vett szakértői véleményt – figyelemmel a Kp. 80. § (4) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 316. § (1) bekezdésében foglaltakra is – aggályossá tegyék.

Az elsőfokú bíróság ítélete

- [15] A törvényszék a felperesek keresetét alaposnak találta, ezért az I. rendű alperes határozatát a Kp. 92. § (1) bekezdés b) pontja alkalmazásával megsemmisítette, és az I. rendű alperest a Kp. 89. § (1) bekezdés b) pontja alapján új eljárásra kötelezte.
- [16] Az ítéleti indokolás szerint a megelőző eljárásban az I. rendű alperes a Kstv. 37/B. §-át alkalmazta és szerzett be előzetes szakvéleményt, amelyet úgy kell tekinteni, mintha azt a kisajátítási eljárásban kirendelt szakértő készítette volna. A Kstv. 37/B. §-ának alkalmazása azonban több feltétel fennállása esetén lehetséges csupán, amelyek a megelőző eljárásban nem álltak fenn, ugyanis a II. rendű alperes kérelmére 2022 nyarán indult kisajátítási eljárásban az I. rendű alperes már kirendelt egy szakértőt.
- [17] A bíróság álláspontja szerint az I. rendű alperesnek észlelnie kellett volna, hogy – miután a II. rendű alperes ugyanarra az ingatlanra, ugyanazon körülmények között nyújtotta be második kisajátítási kérelmét – már létezik egy előzetesen beszerzett igazságügyi szakértői vélemény, amelyet a Kstv. keretei között lehet vitatni.
- [18] Az indokolás szerint a Kstv. nem ad arra lehetőséget, hogy a korábban megindított kisajátítási eljárásban beszerzett szakvéleményt, észrevételek és azok megvitatása nélkül úgy hagyjanak figyelmen kívül, hogy a kisajátítást kérő áttérjen az előzetes szakvélemény beszerzésére irányuló eljárásra, majd az alapján ismételt kisajátítási eljárásra irányuló kérelmet nyújtson be, amelyben azonban már a felek nem tárgyalják meg a hatóság által korábban beszerzett szakvéleményt.
- [19] Az ítélet indokolása szerint a II. rendű alperes által kezdeményezett több kisajátítási eljárás nem felelt meg a rendeltetésszerű joggyakorlás elvének, a másik kisajátítási eljárásban pedig nem érvényesültek a szakvéleményre vonatkozóan a Kstv.-ben megjelölt garanciális előírások. Az I.

rendű alperes pedig a határozatában nem adta indokát annak, hogy a korábbi kisajátítási eljárásban beszerzett szakvéleményt miért nem vette figyelembe. Mindez perbeli esetben a Kstv. irányadó jogszabályi rendelkezéseinek megkerülését jelentette.

- [20] Az ítélet indokolása rámutatott arra is, hogy a keresettel támadott határozat alapjául olyan szakvélemény szolgált, amelyet a Kstv. kőgens rendelkezéseivel ellentétes módon – a Kstv. 37/B. §-ában rögzített kötelező jogszabályi feltételek hiányában – szerzett be a hatóság, így arra úgy kell tekinteni, mintha az nem is létezne. Ebből következően az nem lehetett a kisajátítási hatóság döntésének alapja.
- [21] Az új eljárásra az elsőfokú ítélet azt az iránymutatást adta, hogy amennyiben a II. rendű alperes fenntartja kisajátítási kérelmét, akkor az I. rendű alperesnek őt tájékoztatni kell arról, hogy ugyanabban az ügyben, ugyanazon ingatlanra, ugyanolyan körülmények között már indított a II. rendű alperes kérelmére kisajátítási eljárást, amelyben rendelkezésre áll igazságügyi szakértői vélemény, és ezt kell elsődlegesen vizsgálni, felhasználni és arra észrevételeket tenni.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [22] A jogerős ítélet ellen az I. rendű alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak hatályon kívül helyezését az ügyben eljáró bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [23] A felülvizsgálati kérelem szerint a jogerős ítélet elsődlegesen sérti a Kp. 81. § (1) bekezdését, mert az elsőfokú bíróság a kereseti kérelmen túlterjeszkedve állapította meg az előzetes szakvélemény beszerzési feltételeinek hiányát, holott a felperesek keresetükben csupán a szakértő2. által készített szakértői vélemény szakmai megfelelőségét vitatták és a szakvélemény aggályossága alapján kérték a magasabb kártalanítási összeg megállapítását.
- [24] A felülvizsgálati kérelem szerint az elsőfokú bíróság jogszabálysértően alkalmazta a Kp. 80. § (1) bekezdését is, ugyanis megelőző eljárásban kirendelt szakértőnek nem a korábbi kisajátítási eljárásban közreműködő szakértő1. minősül, hanem a pert közvetlenül megelőző kisajátítási eljárásban eljáró szakértő2.
- [25] Az I. rendű alperes érvelése szerint az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe, hogy az első kisajátítási eljárás az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 47. § (1) bekezdés e) pontjára hivatkozással megszüntetésre került figyelemmel arra, hogy a kisajátítást kérő II. rendű alperes kisajátítás iránti kérelmét visszavonta.
- [26] A felülvizsgálati kérelem érvelése szerint az első kisajátítási eljárásban az Ákr. 62. §-ában meghatározott tényállás-tisztázási kötelezettségének eleget téve rendelte ki az igazságügyi szakértőt, álláspontja szerint az első kisajátítási eljárásban beszerzett szakértői vélemény csak abban az eljárásban használható fel bizonyítékként, miután az eljárás megszüntetésre került, a korábbi szakértői vélemény további joghatással nem bír.
- [27] A felülvizsgálati kérelem szerint az elsőfokú bíróság megszorítóan értelmezte a Kstv. 37/B. §-át, ugyanis

- a kisajátítási törvény nem zárja ki annak lehetőségét, hogy egy ingatlan esetében – egymást követően – akár több kisajátítási eljárást kezdeményezzen a kisajátítást kérő, és az eljárás megszüntetése, annak lezárása esetén és egy második kisajátítási eljárás megindítása után másik szakértőt rendeljen ki a kisajátítási hatóság az ingatlan forgalmi értékének és a kártalanítás összegének megállapítása érdekében.
- [28] A felperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben az ítélet hatályában való fenntartására tettek indítványt. Álláspontjuk szerint az elsőfokú bíróság a vonatkozó jogszabályokat alapelveiknek, céljuknak, szellemiségüknek és a bennük foglalt garanciális szabályoknak megfelelően értelmezte, és belőlük helyes következtetést vont le.
- [29] Hangsúlyozták a felperesek, hogy miután az előzetes szakértő kirendelésére irányuló eljárásban ügyfélként nem vehettek részt a jogszabály erejénél fogva, ezért csak a kisajátításról szóló határozattal szemben tudtak jogorvoslattal élni a szakértő kirendelésével összefüggésben. A közigazgatási perben az okozott jogsérelem alapjául szolgáló tényként tudtak hivatkozni a korábbi kisajátítási eljárásra és bizonyítékként tudtak hivatkozni az azonos célból és azonos körülmények között beszerzett igazságügyi szakértői véleményre, amely utóbb nem került értékelésre.
- [30] A felperesek szerint a két kisajátítást célzó eljárás között eltelt rövid idő miatt felmerülhet akár annak látszata is, hogy a kisajátítási hatóság a kisajátítást kérő javára részrehajló volt annak érdekében, hogy a kisajátítást kérő számára kedvező összegben kerüljön sor a kártalanítás meghatározására. Ez azonban sérti a teljes, feltétlen és azonnali kártalanításhoz való jogot, az Ákr. alapelveit, illetve ellentétes a tisztességes és rendeltetésszerű joggyakorlás követelményével is. Kiemelte, hogy a két szakvéleményben meghatározott érték között 2,5-szeres különbség van a felperesek hátrányára. A felülvizsgálati ellenkérelem szerint, ha az alperes jogértelmezési gyakorlat elfogadható lenne, akkor az azt a helyzetet eredményezné, hogy a kisajátítást kérő annyiszor szüntethetné meg és indíthatna újra kisajátítást célzó eljárást, ahányszor azok számára kedvezőtlen kártalanítási értéket határoznak meg.
- [31] A felülvizsgálati ellenkérelem szerint az a gyakorlat, hogy az I. rendű alperes új szakértőt rendel ki akkor is, ha rendelkezésre áll egy igazságügyi szakértői vélemény, sérti az Ákr. alapelvei érvényesülését, nemcsak többletköltséget generál, hanem az eljárás elhúzódnak is eredményezi, valamint felveti annak látszatát is, hogy a kisajátítást kérő javára részrehajló az eljáró hatóság.
- [32] A II. rendű alperes a felülvizsgálati eljárásban nyilatkozatot nem tett.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [33] A felülvizsgálati kérelem – a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére vonatkozó részében – alaptalan az alábbiak miatt.
- [34] A Kúria a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdésének alapján a felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem keretei között a törvényszék ítéletét megvizsgálta, és e vizsgálat eredményeként megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást pontosan állapította meg, az alkalmazandó jogszabályokat helyesen ismertette, és helyesen állapította meg, hogy az I. rendű alperes kisajátítás tárgyában hozott határozatának megsemmisítése és az I. rendű alperes új eljárásra kötelezésének van helye a keresettel érintett körben, ugyanakkor az ítélet indokolása több ponton módosításra szorul, továbbá módosítani indokolt az I. rendű alperes részére az új eljárásra adott iránymutatást is.
- [35] Figyelemmel arra, hogy amellet, hogy a Kp. 85. § (1) bekezdésének megfelelően a közigazgatási bíróság is a kereseti kérelem korlátai között dönt egy határozat jogszerűségéről, a Kúria is csak a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálhatja a felülvizsgálni kért ítélet jogszerűségét a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdése szerint.
- [36] Ezért a felülvizsgálati kérelemre tekintettel a Kúria elsőként azt vizsgálta, hogy az I. rendű alperes alappal hivatkozott-e a kereseti kérelmen történő túlterjeszkedésre. Ennek során megállapította, hogy a felülvizsgálati kérelem iratellenesen hivatkozott arra, hogy a felperes kereseti kérelme kizárólag szakértő2. szakértői véleményének szakmai megfelelőségét vitatta, annak aggályosságát állítva. A kereseti kérelem ugyanis kifejezetten tartalmazza azt a jogsérelmet, mely szerint nem kaptak a felperesek magyarázatot arra, hogy az I. rendű alperes miért rendelt ki fél éven belül egy másik szakértőt a kisajátítási kártalanítás megállapítására, emellett a felperesek kereseti kérelmükhöz F/4. sorszám alatt nem öncélúan, hanem értékelését kérve csatolták az első kisajátítási eljárásban beszerzett, szakértő1. részéről készített szakvéleményt. Ebből következően az elsőfokú bíróság a Kp. 85. § (3) bekezdése hivatalbóli vizsgálatra vonatkozó szabályai alkalmazása nélkül, a keresetre tekintettel vizsgálhatta annak kérdését, hogy a megelőző eljárásban az I. rendű alperes jogszerűen alkalmazta-e a Kstv. 37/B. §-a szerinti, a szakértő előzetes kirendelésére vonatkozó eljárást.
- [37] A felülvizsgálati kérelem a Kúria álláspontja szerint helytállóan hivatkozott arra, hogy a törvényszék megszorítóan, ezért tévesen értelmezte a Kstv. 37/B. § (1) bekezdésében szereplő „kisajátítási eljárást megelőzően” szövegrészt, és állapította azt meg, hogy a megszüntetett korábbi kisajátítási eljárásra tekintettel nem volt helye a Kstv. 37/B. §-a alkalmazásának. A normaszöveg, amely szerint „a kisajátítási hatóság a kisajátítást kérő kisajátítási eljárás megindítását megelőzően előterjesztett kérelmére rendelhet ki szakértőt a kisajátításra vonatkozó szakvélemény előzetes elkészítése céljából”, kifejezetten nem zárja ki egy megszüntetett kisajátítási eljárást követően a Kstv. 37/B. §-a jogintézményének alkalmazását. Ezért a Kúria álláspontja szerint a törvényszék ítélete indokolásának [29] és [30] bekezdései tévesen vonták le, elsősorban a normaszöveg nyelvtani értelmezéséből azt a következtetést, hogy a szakértő előzetes kirendelésére az ismert eljárásjogi körülmények között nem kerülhetett sor.
- [38] Kétségtelen, hogy a Kstv. 22. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Ákr. alapelvi szinten, annak 4. §-ában rögzíti a hatékonyság elvét, amely szerint a hatóságnak úgy kell megszerveznie tevékenységét, hogy az a legkevesebb költséget okozza. Önmagában azonban ezen elv alapján sem tekinthető

- jogszabálysértőnek az ugyanarra az ingatlanra vonatkozó szakvélemény elkészítése érdekében egy újabb kisajátítási eljárásban új szakértő előzetes kirendelése.
- [39] A felülvizsgálati kérelem helytállóan hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta azt a tényt, hogy az elsőként megindult kisajátítási eljárás az Akr. 47. § (1) bekezdés e) pontjára figyelemmel, azaz a kisajátítási kérelem visszavonása után, megszüntetésre került. A kisajátítási eljárást megszüntető végzés véglegessé válása után eljárásjogilag nem beszélhetünk folyamatban lévő kisajátítási eljárásról, amely kizárná a Kstv. 37/B. §-a által szabályozott előzetes szakértői bizonyítás jogintézményének alkalmazhatóságát.
- A Kúria megjegyzi, hogy a korábbi, kisajátítási eljárást megszüntető végzés jogszerűségének kérdése jelen jogvita tárgyát nem képezhet, így annak vizsgálata sem, hogy az Akr. 47. § (1) bekezdés e) pontjának megfelelően az ellenérdekű fél által az eljárás megszüntetéséhez történő hozzájáruló nyilatkozat beszerzésre került-e.
- [40] Fontos kiemelni, hogy a Kstv. 22. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Akr. 35. § (3) bekezdése szerint az ügyféli rendelkezési jogból következik, hogy a kisajátítási kérelmet előterjesztő fél – perbeli esetben a II. rendű alperes – a kérelméről a kisajátítás tárgyában hozott döntés véglegessé válásáig rendelkezhet, amelynek része, hogy azt bármikor vissza is vonhatja.
- Ugyancsak az ügyféli rendelkezési jogból következően a tételes jog nem zárja ki, hogy a kérelemre induló eljárások során – és ilyen a kisajátítás iránti kérelem is – a kisajátítást kérő több alkalommal is benyújtsa kisajátítás iránti kérelmét, akár a korábban benyújtott kisajátítási kérelme tárgyában folyó kisajátítási eljárás megszüntetését követően, amennyiben érdemben a kisajátításról korábban nem döntöttek. Ennek sem időbeli, sem számszerű korlátja nincs a jogszabályban.
- [41] Helyesen ismerte fel azonban az elsőfokú bíróság, és erre a felperesek is helytállóan hivatkoztak felülvizsgálati ellenkérelmükben, hogy a II. rendű alperes azon magatartása, hogy nagyon rövid időn belül ugyanazon ingatlanrészre terjesztett elő két kisajátítási kérelmet, hogy az első kisajátítási kérelmét azért vonta vissza, mert az ott megállapított forgalmi értéket túlzottnak tartotta, továbbá az ismételt kisajátítási kérelmét is csak azt követően terjesztette elő, amikor megbizonyosodott róla az előzetes bizonyítás keretében beszerzett, számára kedvezőbb szakértői vélemény alapján, hogy kisebb kártalanítással kell számolnia, joggal való visszaélést valósított meg. A II. rendű alperesnek a közlekedési infrastruktúra fejlesztése érdekében folyamatosan fennállt a kisajátítási szándéka, azonban a kisajátított területért fizetendő kártalanítás összegét a számára kedvezőtlen szakértői vélemény ellenében úgy racionalizálta, hogy arra nem a közigazgatási jogvita kereteit használta, hanem a jogszabályok adta azon lehetőséggel élt, hogy a kisajátítási kérelmét – valós szándékai ellenére – visszavonta, majd nem sokkal később azt ismételtelen előterjesztette, és másik bizonyítási formát választva más szakértő kirendelésével szerzett be újabb szakértői véleményt, s kérelmét csak akkor terjesztette elő, amikor már biztos volt abban, hogy kisebb kisajátítási kártalanítási összeggel kell számolnia a tulajdonszerzés során.
- [42] Bár a Kstv. 22. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Akr. alapelvi szinten *expressis verbis* nem tartalmazza a rendeltetésszerű joggyakorlás elvét, a visszaélésszerű joggyakorlás tilalmát a jogirodalom és a joggyakorlat az Akr. 6. §-a jóhiszemű eljárás követelményét megvalósító szabályából vezeti le, mely szerint a jóhiszeműség egyfajta objektivizált elvárhatósági mércét jelent, amely többek között tiltja a visszaélésszerű joggyakorlást. A rendeltetésellenes joggyakorlás követelménye következik az Alaptörvény XXIV. cikkéből is.
- [43] A rendeltetésszerű joggyakorlás követelménye a joggal való visszaélés tilalmából ered, és az egész jogrendszert áthatja, és azt az elvárást fejezi ki, hogy a jogszabályok címzettjei a jogintézményekkel annak céljához és tartalmához kötötten éljenek. A joggyakorlás joggal való visszaéléssé minősítésében a jogrend általi helytelenítés fejeződik ki. Joggal való visszaélésnek nevezzük azokat a helyzeteket, amikor egy jogalany a jogrend biztosította valamely más pozícióját (valamely jogintézményt, vagy jogszabályt) felhasználva idéz elő olyan állapotot a maga számára, amely nem egyeztethető össze a felhasznált jogintézmény céljával és amely egyébként ellentétes a jogrend egészének alapértékével.
- Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a rendeltetésszerű joggyakorlás követelménye lényege, hogy a jogosultságok gyakorlása nem irányulhat a jog rendeltetésével össze nem egyeztethető célra, az alanyi jogok gyakorlása pedig akkor számíthat törvényes védelemre és elismerésre, ha a jogosultság rendeltetésének, céljának megfelelően történik [Alkotmánybíróság 18/2008. (III. 12.) AB határozat].
- [44] A Kúria álláspontja szerint a II. rendű alperes formálisan jogszerűen előterjeszthette többször is kisajátítás iránti kérelmét, ezt azonban a Kstv. nem azért teszi lehetővé a kisajátítást kérők számára, hogy a kisajátítási eljárásban fizetési kötelezettségeiket (magasabb kártalanítási összeg) enyhítsék és hátrányosabb eljárásjogi pozíciójukat (közigazgatási per kezdeményezése a kártalanítási összeg leszállítása érdekében) elkerüljék. Ha a kisajátítást kérő nem a közérdekű cél elérése érdekében terjeszti elő a Kstv. szerinti kérelmeit, azokról nem e célra figyelemmel rendelkezik, akkor kimeríti a rendeltetésellenes joggyakorlást.
- [45] A Kúria álláspontja szerint az I. rendű alperes azzal követett el hibát, hogy egyrészt nem ismerte fel a visszaélésszerű joggyakorlás tényét, másrészt a rendeltetésellenes joggyakorlás következtében előállt helyzetben, az Akr. 62. §-ában foglalt és egyébként hivatalból őt terhelő kötelezettségét az ellentétes forgalmi értékatatok megléte ellenére nem teljesítette. Az I. rendű alperesnek a második kisajátítási eljárásban beszerzett szakértői vélemény megállapításaival kapcsolatosan észszerű kételyt kellett volna megfogalmaznia és azt össze kellett volna vetnie a korábbi kisajátítási eljárásban beszerzett szakértői vélemény adataival, mert az ugyanazon ingatlanra vonatkozó, közel azonos időben készült, jelentős forgalmi érték különbözetet mutató szakértői vélemények esetén a második

szakvélemény nem lehet külön vizsgálat nélkül döntéshozatal alapja. Tévesen hivatkozott az I. rendű alperes a felülvizsgálati kérelemben arra, hogy az Ákr. 62. §-a szerint a korábbi kisajátítási eljárásban beszerzett szakértői vélemény felhasználására nem kerülhetett volna sor, mert azt csak az első eljárásban lehetett volna felhasználni. Épp a II. rendű alperesnek felrótt joggyakorlás tette indokolttá, hogy jelen ügyben a második szakértői vélemény megállapításai alapos vizsgálat alá kerüljenek, mert az ilyen hatósági vizsgálat képes a jövőben a hasonló visszaélésszerű magatartásoktól távol tartani a kisajátítást kérőket.

- [46] A Kúria álláspontja szerint az Alaptörvényben és a Kstv. 1. § (1) bekezdésében is szereplő, a kisajátítás esetén tulajdonosnak járó teljes, azonnali és feltétlen kártalanítás elvének az az eljárás felel meg jelen tényállás mellett, ha a tényállás teljes körű tisztázása, azaz az Ákr. 62. §-ában is meghatározott, kisajátítási hatóságra háruló feladat körében az Ákr. 2. § szerinti szakszerűség és Ákr. 6. §-a szerinti jóhiszeműség elvét is szem előtt tartva, valamennyi, rendelkezésre álló bizonyítékot figyelembe vesz a kisajátítási hatóság az ingatlan kisajátításkori forgalmi értéke, azaz a kisajátítási kártalanítás összege meghatározása érdekében.
- [47] A fentiek alapján a Kúria a Kp. 121. § (2) bekezdésének alkalmazásával – az elsőfokú ítélet indokolásának módosításával – a rendelkező részben foglaltak szerint határozott.
- [48] A Kúria az I. rendű alperes számára a törvényszék új eljárásra adott iránymutatást annyiban módosítja, hogy a megismételt eljárásban figyelembe kell venni a szakértői. részéről készített szakértői véleményt is, és a két szakértői vélemény közötti ellentmondást fel kell oldania, annak érdekében, hogy a teljes, azonnali és feltétlen kártalanítás elve a kisajátítási eljárásban maradéktalanul érvényesüljön.

(Kúria Kfv.I.37.781/2024/6.)

220 Az öregségi nyugellátást megállapító határozatot a tekintetében beállt perfüggőség esetén a Kp. 83. § (1) bekezdésének keretei között a Tny. 80. § (1a) bekezdés a) pontja alapján lehet „módosítani” (nyugellátást újra megállapítani) a per folyamán; ez esetben a Tny. 80. § (6) bekezdése alkalmazásának nincs helye [2017. évi I. törvény (Kp.) 83. §; 2016. évi CL. törvény (Ákr.) 115. § (4) bek., 76. §; 1997. évi LXXXI. törvény (Tny.) 80. § (1) bek. a) pont].

A felülvizsgálati eljárás alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes a részére 2010-ben megállapított öregségi nyugellátás folyósítása mellett tovább dolgozott, majd 2015. október 7-én áttelepült Magyarországra és biztosítási jogviszonyt keletkeztető munkaviszonyt létesített. A felperes 2020. december 30-án öregségi nyugdíj megállapítása iránti kérelmet terjesztett elő az alperesnél a társadalombiztosítás nyugellátásáról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tny.) és a Magyar Népköztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége között létrejött és az 1963. évi 16. törvényerejű rendelettel kihirdetett egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) alapján. A kérelmet az alperes a 2021.

október 6-án kelt határozatával elutasította (a továbbiakban: elutasító határozat), mert nem nyert bizonyítást, hogy a felperes életvitelszerűen lakik a magyarországi lakcímet igazoló hatósági igazolványban feltüntetett lakcímen.

- [2] A felperes az elutasító határozat elleni felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, amely alapján lefolytatott eljárásban az alperes megállapította, hogy a felperes életvitelszerűen a nyilvántartott lakcímen él, ezért a 2023. augusztus 30-án hozott határozatával (a továbbiakban: alaphatározat) az elutasító határozatát saját hatáskörben eljárva visszavonta, és a felperes részére 2022. április 28-tól kezdődően havi 32 865 forint öregségi nyugdíjat állapított meg. Megállapította, hogy a felperes külföldi nyugellátása 2020. december 31-én megszüntetésre került; a felperes 40 év 61 nap szolgálati idővel rendelkezik, amelyből 39 év 69 napot külföldön, az Egyezmény szerinti országban, míg 357 napot Magyarországon szerzett. A nyugdíj összegét a felperes 2017–2018. évi átlagkeresetét alapul véve, ezen átlagkereset 78,5%-ában állapította meg. Az alperes határozatát az Egyezmény 5. cikk (1) bekezdésére, a Tny. 18. §, 21. §, a 22. §, 39. § határozatban hivatkozott rendelkezéseire és a 2. számú mellékletére, valamint a Tny. végrehajtásáról szóló 168/1997. (X. 6.) Korm. rendelet beidézett rendelkezéseire alapította.
- [3] A felperes az alperes alaphatározata ellen előterjesztett keresetében az öregségi nyugdíj folyósításának időpontjának, a figyelembe vehető szolgálati idők mértékének, valamint a megállapított nyugdíj összegének felülvizsgálatát kérte.
- [4] Az alperes a felperes keresetét, valamint az ügy iratait védíratával megküldte a törvényszék részére, amelyben jelezte, hogy a felülvizsgálati kérelem alapján az alaphatározat saját hatáskörben történő felülvizsgálata indokolt, ezért a nyugellátás újra megállapítására irányuló eljárást megindította. A törvényszék a 102.K.703.994/2023/3. számú végzésével a peres eljárást az alperes által a jogsérelem orvoslása érdekében indított közigazgatási eljárás befejezéséig felfüggesztette a közigazgatási perrendtartásról szóló (a továbbiakban: Kp.) 83. §-a alapján.
- [5] Ezt követően az alperes a felperes öregségi nyugdíját a 2023. december 20-án a Tny. 80. § (1a) bekezdés a) pontjának alkalmazásával meghozott határozatával (a továbbiakban: újramegállapító határozat) 2021. január 1-jétől havi 30 245 forintban újra megállapította. A nyugdíjbiztosítás központi nyilvántartásában található adatok, valamint a felperes által benyújtott okiratok alapján és az Egyezmény 5. cikk (1) bekezdésének alkalmazásával megállapította, hogy a felperes Magyarországon 357 nap szolgálati idővel rendelkezik, amelyből a nyugdíj összegének megállapításánál 119 nap vehető figyelembe. A felperes külföldön szerzett jogosultság és nyugdíj összegének szempontjából figyelembe vehető szolgálati ideje 39 év 69 nap, azaz összesen 40 év 61 nap szolgálati időt szerzett, amelyből a nyugdíj összegének megállapításánál 39 év 188 nap vehető figyelembe. A felperes átlagkeresetének összegét a 2017–2018. évek alapján, az Egyezmény 9. cikk (4) bekezdésére, a Tny. 22. § (1), (2), (4), (6), (7), (9) és (10) bekezdésére, az 1995. évi CXVII. törvény 29. § (3) bekezdésére, valamint a Tny. 15. §-ára, 16. §-ára és

- a 2. számú mellékletére utalással 38 523 forintban határozta meg, a nyugdíj összegének megállapításánál a Tny. 22. § (10) bekezdését és 20. § (2) bekezdését vette figyelembe, így a nyugdíj összegét a havi átlagkereset 78,5%-ában, 30 245 forintban állapította meg.
- [6] A törvényszék az újramegállapító határozat meghozataláról szóló alperesi értesítést követően a felfüggesztett peres eljárás folytatását rendelte el a 102.K.703.994/2023/6. számú végzésével. A bíróság felhívására, mivel alperes a keresetében felvetett jogsérelmet nem orvosolta, a felperes a keresetét az újramegállapító határozatra is kiterjesztette. A felperes a nyugellátást újra megállapító alperesi határozat ellen is nyújtott be keresetet, amelyet az alaphatározat elleni keresete folytán folyamatban lévő ügghöz kért egyesíteni.
- A kereset és a védírat**
- [7] A felperes kiterjesztett keresetében elsődlegesen az újramegállapító határozat megváltoztatását, másodlagosan annak megsemmisítését és az alperes új eljárásra kötelezését kérte az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Akr.) 62. §-a és 76. §-a, továbbá a Tny. 18. § (1), (2a), (2a) bekezdései, 20. §-a, 22. §-a, 64. § (1)–(2) bekezdései, valamint a 80. §-a alperes általi megsértése miatt.
- [8] Kifogásolta, hogy annak ellenére, hogy Magyarországon 2014. április 1. és 2018. december 3. közötti időben szolgálati időt szerzett, az alperes mindösszesen 357 napot ismert el. Az alperes számítása vélhetően hibás, mivel az újramegállapító határozatban összesen 40 év 61 nap szolgálati idő került elszámolásra, amit állítólag az illetékes ukrán szerv is visszaigazolt. Sérelmezte azt is, hogy az alperes csak a 2017–2018. évre állapította meg 41 865 forintban az átlagkeresetét, ami alapján a nyugdíj mértéke az elismert szolgálati idő hosszához képest egyrészt rendkívül alacsony, másrészt ellentmondásos, hogy a nyugdíj mértéknél figyelembe vehető idő az elismert szolgálati idővel nem azonos mértékű. Ennek indokolását az újramegállapító határozat nem tartalmazza. A határozat hiányos azért is, mert nem tartalmaz tételes és táblázatos kimutatást az évenként meghatározott béridőszakra járó ellátási alap- és az osztószám vonatkozásában, holott azt 1974. évig visszamenőleg le kellett volna vezetni. A felperes kiemelte, hogy aktív korában 8 órás munkakörben dolgozott, így nyilvánvalóan magasabb átlagjövedelemmel rendelkezett, erre vonatkozó adatok viszont nem kerültek beszerzésre és azokat a határozat sem tartalmazza. Az alperes csak a felperes Magyarországon megszerzett, részmunkaidős keresetét vette figyelembe, teljesen figyelmen kívül hagyva a 40 év 61 napra járó szolgálati idő alatt megszerzett átlagkeresetet, vagyis úgy tekintette, mintha a felperes ezen időszakban nem is dolgozott volna, amivel megsértette az Egyezmény 5. cikk (1) bekezdését és a Tnyr. 14. § (10) bekezdését. A Tny. 80. § (1) bekezdésére utalással a felperes azt is kifogásolta, hogy az alperes az öregségi nyugdíjat csak 2022. április 28-tól 2023. szeptember 30-ig állapította meg visszamenőlegesen, holott a felperes a megállapítás iránti kérelmét 2020. december 30-án nyújtotta be. Az alperes nem adta indokát annak, hogy miért ezt az időpontot vette a nyugdíj kezdő napjaként, mint ahogy azt sem, hogy a Tny. 80. § (1) bekezdését miért nem alkalmazta.
- [9] Az alperes a 2024. március 19-én kelt védírat-kiegészítésében a kereset elutasítását kérte határozatában foglalt ténybeli és jogi indokait fenntartva.
- A bíróság ítélete**
- [10] A törvényszék az alperes alaphatározatát és az újramegállapító határozatát megsemmisítette és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezte.
- [11] Kifejtette, hogy az ügyfelek iratok megismeréséhez fűződő jogát az Akr. az iratbetekintési jog deklarálásával biztosítja, amelynek értelmében az ügyfél nemcsak az eljárás folyamatban léte alatt, hanem annak lezárultát követően is betekinthez az ügyben keletkezett iratokba. Ebből következően az alperesnek az ukrán társszerv adatszolgáltatását nem kellett megküldenie a felperes részére, ugyanakkor az alperest – bizonyíték beszerzése esetén – értesítési kötelezettség terheli, melynek célja az, hogy a bizonyítékot az ügyfél az iratbetekintési jogával élve megismerhesse. Megállapítható volt, hogy az alperes nem tett eleget az Akr. 76 §-ában foglalt kötelezettségének, ezzel megfosztva a felperest annak mérlegelésétől, hogy iratbetekintési jogával élni kíván-e.
- [12] Az alperes a keresetlevélben állítottak orvoslása érdekében indított új eljárásban hozott határozata az alaphatározathoz viszonyítva kizárólag az ellátás megállapításának kezdő időpontját illetően volt kedvezőbb a felperesre nézve, a nyugdíj összegét azonban a korábbiakhoz képest ugyanazon jogszabályi alapokon alacsonyabb összegben állapította meg. Az alperesnek – amennyiben a keresetben állított jogsérelmet kívánta orvosolni – a határozatában választ kellett volna adnia a keresetlevélben felvetett valamennyi kérdésre, így indokolnia kellett volna azt is, hogy a felperes által hivatkozott Egyezmény 5. cikk (1) bekezdése, a Tny. 80. §-a és a Tnyr. 14. § (10) bekezdése miért nem volt alkalmazható, figyelemmel az Egyezmény 2. cikkében meghatározott alapelvre is. Ennek megfelelően az alperesnek konkrét jogszabályi hivatkozással ki kellett volna térnie arra, hogy az átlagkereset magyar jogszabályok alapján történt megállapításakor miért hagyta figyelmen kívül az ukrán szolgálati idő alatt megszerzett átlagkeresetet, annak ellenére, hogy az Ukrainában szerzett biztosítási jogviszonyt szolgálati időként elismerte, illetőleg ezen időszak alapján öregségi nyugellátást mi okból nem állapított meg.
- [13] A bíróság rögzítette, hogy az alperes határozatából – pontos jogszabályi hivatkozás hiányában – nem derült ki az sem, hogy a havi átlagkereset meghatározása miért kizárólag a 2017–2018-as évek alapján történt. Ezen túl az alperes által elismert 2017–2018. évekhez képest a határozatban hivatkozott Tny. 22. § (1) bekezdése 1988. évtől kezdődően rendelte számítani a nyugdíj összegét, amelyre tekintettel az alperesi határozat indokolása hiányos és ellentmondásos.
- [14] Az alperes határozatában nem adta jogszabályi előírással alátámasztott indokát annak sem, hogy az ellátás folyósításának kezdőnapját miért 2021. január 1. napjában állapította meg, annak ellenére, hogy a

- felperes 2020. december 30-án terjesztette elő a kérelmét.
- [15] Mivel az alperes nem vette figyelembe a döntése meghozatalakor a felperes keresetében hivatkozott jogszabályokat, e mulasztásból következően a bíróságnak a tényállás feltáratlan voltát is meg kellett állapítania. Az alperes oly mértékben sértette meg a felperes keresetében hivatkozott eljárási kötelezettségeit, amely miatt az ügy az érdemi felülvizsgálatra alkalmatlan volt, és a kúriai joggyakorlatra is figyelemmel a perben nem volt orvosolható. A megismételt eljárásra előírta az alperes számára, hogy teljeskörűen tegyen eleget a tényállás feltárási és indokolási kötelezettségének, az esetlegesen beszerzett bizonyítékok megtekintésének lehetőségéről értesítse a felperest, majd a meghozott határozatában részletesen, jogszabályi hivatkozásokkal is alátámasztva indokolja meg döntését, kitérve az ügyben – álláspontja szerint – nem alkalmazható jogszabályokra is, részletesen ismertetve annak indokát is.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [16] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [17] Álláspontja szerint a jogerős ítélet valótlanul és iratellenesen rögzíti, hogy a felperes a magyarországi nyugdíjkorhatárának betöltéséig, azaz 2019. szeptember 13-ig biztosítási jogviszonyt keletkeztető jogviszonyt létesített, mert sem a jelen eljárásban, de az ezt megelőző adategyeztetési eljárásban sem merült fel erre vonatkozó adat. Iratellenes annak rögzítése is, hogy az elutasító határozat elsődleges indoka az volt, hogy a kérelem elbírálására nem a magyar szerv jogosult. A bíróság az alaphatározat ismertetésekor elmulasztotta az abban hivatkozott Egyezményt és annak végrehajtási rendeletét feltüntetni, holott az alperes ezekre alapozta elsődlegesen a döntését. Iratellenesen idézte az újramegállapító határozatban elismert szolgálati időket, továbbá pontatlanul ismertetette a keresetet.
- [18] Az alperes utalt arra, hogy a jogerős ítéletben hivatkozott 1/2011. (V. 9.) KK vélemény szerint a bíróság elsősorban azt vizsgálja, hogy a határozat megfelel-e az anyagi jogszabályoknak és eljárási jogszabálysértés miatt csak akkor van helye hatályon kívül helyezésnek, ha az eljárási jogszabálysértés a döntés érdemére is kihatott. Ezzel szemben a bíróság úgy állapította meg a tényállás-tisztázási és indokolási kötelezettség elmulasztását, hogy mellőzte az anyagi jogszabályoknak való megfelelés vizsgálatát.
- [19] Azt is tévesen állapította meg a jogerős ítélet, hogy az Egyezmény 5. cikk (1) bekezdését nem alkalmazta az újra megállapításkor. Kifogásolta, hogy az Egyezmény 9. cikkét nem idézte a bíróság, ugyanakkor a felperes által tévesen hivatkozott Tnyr. 14. § (10) bekezdését feltüntette. Az Egyezmény 9. cikk (4) bekezdése alapján azon személyeknél, akik esetében a fogadó állam területén szerzett valós jövedelmi adat áll rendelkezésre, akkor nem fiktív, becsléssel megállapított szakmai átlagkereset alapulvételét írja elő az Egyezmény. Tovább dolgozó személyek esetében a Tny. 22. §-a alapján kell elvégezni az átlagkereset számítását. Külföldön szerzett jövedelem nem képez járulékalapot és így bevételt a magyar Nyugdíjjárulék Alap számára, ezért átlagkereset számítás alapjául sem szolgálhat.
- [20] Az alperes álláspontja szerint az ügy érdemi elbírálására kiható eljárási szabály megsértése az Ákr. 76. §-a szerinti értesítés esetében nem áll fenn, mert annak célja a további bizonyítási indítvány előterjesztése lehetőségének a biztosítása. Mivel a felperes Ukrajnában nyugdíjas volt, így a megszerzett szolgálati ideje ismert volt előtte. Ezen adatszolgáltatással szemben bizonyítás felvételére, a külföldi adatszolgáltatás módosítására az alperesnek nincs lehetősége. Tévesen és iratellenesen jutott a bíróság arra a következtetésre, hogy az alperes a döntés érdemére kihatón nem tett eleget az Ákr. 62. §-a, valamint a 81. § (1) bekezdése szerinti eljárási kötelezettségeinek, mivel az alperes határozata teljeskörűen tartalmazta a releváns tényállást, valamint a döntés alapjául szolgáló jogszabályhelyeket.
- [21] Hivatkozott a Kúria Kfv.37.121/2022/8. számú határozatában az Ákr. 115. §-ával összefüggésben kifejtettekre, miszerint a kereset nyomán indult felülvizsgálat nem jogorvoslati eljárás, hanem „a közigazgatási per megindításához (mint jogorvoslati eljáráshoz) kapcsolódó önkorrekciós lehetőség”. A döntés-felülvizsgálat során az eljáró közigazgatási szervet a keresetlevélben megjelölt jogszabálysértések nem kötik. Ebből következően a jogerős ítélet megállapítása, amely szerint „az alperes nem vette figyelembe a döntése meghozatalakor a felperes keresetében hivatkozott jogszabályokat”, téves és jogszabálysértő.
- [22] Az alperes helyesen alkalmazta az Egyezmény és a vonatkozó magyar jogszabályok rendelkezéseit a felperes nyugdíja összegének meghatározásakor.
- [23] A felperes a felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [24] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott az alábbiak szerint.
- [25] A Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 115. § (2) bekezdése és a Kp. 108. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem keretei között bírálta felül.
- [26] Az alperes felülvizsgálati kérelmének befogadásra okot adó, jelen ítélet [20] pontjában foglalt érve szerint az alperes a Kp. 115. §-a szerinti hivatalból indított „önkorrekciós lehetőséggel” élt, amikor a felperes nyugdíját újra megállapította, melynek során nem kellett a kereseti érvekre és kifogásokra figyelemmel lennie, ezért a felülvizsgálni kért ítélet jogszabálysértő volt, amikor az Ákr. 62. és 81. §-ainak az ügy érdemére kiható megsértését állapította meg.
- [27] A Tny. 80. § (1a) bekezdése szerint a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv a nyugellátást – kérelemre vagy hivatalból – a nyugellátás eredeti kezdő időpontjától kezdődően, a nyugellátás eredeti kezdő időpontjában alkalmazandó jogszabályok alapján, magasabb összegben, vagy az igénylő számára egyébként kedvezőbb módon újra megállapítja, ha
- a) a nyugellátást jogszabálysértően állapították meg az igénylőnek járónál alacsonyabb összegben, vagy

- az igénylő számára egyébként kedvezőtlenebb módon, vagy
- b) a nyugellátás összegét jogszerűen állapították meg, de a magasabb összegben vagy az igénylő számára egyébként kedvezőbb módon történő újra megállapítás az azóta tudomására jutott tények, adatok vagy bizonyítékok alapján indokolt.
- [28] Ugyanezen szakasz (6) bekezdése szerint ha a nyugellátást jogszabálysértően állapították meg az igénylőnek járónál magasabb összegben vagy az igénylő számára egyébként kedvezőbb módon, a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv a nyugellátást egy ízben, az azt megállapító döntés véglegessé válásától számított öt éven belül, a nyugellátás eredeti kezdő időpontjában alkalmazandó jogszabályok alapján, hivatalból alacsonyabb összegben, illetve az igénylő számára egyébként kedvezőtlenebb módon újra megállapítja.
- [29] Ugyanezen szakasz (9) bekezdése szerint nem lehet az (1) bekezdésben, az (1a) bekezdés a) pontjában, a (6) bekezdésben és a (7) bekezdésben foglaltakat alkalmazni, ha a nyugellátást elutasító, illetve megállapító korábbi határozatot közigazgatási bíróság már elbírált.
- [30] A Tny. 95. (2) bekezdése értelmében a 80. §-ban és a 96/B. § (10) és (11) bekezdésében foglaltak nem érintik a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervnek az általános közigazgatási rendtartásban biztosított jogát a döntés módosítására vagy visszavonására. Ha e törvény másként nem rendelkezik, a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervek eljárásában a döntés akkor is módosítható vagy visszavonható, ha az jóhiszeműen szerzett és gyakorolt jogot sért.
- [31] „A jogsérelem orvoslása közigazgatási eljárásban” alcím alatt, a perbeli időszakban hatályos Kp. 83. § (1) bekezdése szerint, ha a keresetlevél alapján a közigazgatási szerv a cselekményt visszavonja és eljárását folytatja, a cselekményt módosítja, illetve az állított jogsérelem orvoslása érdekében az arra jogosult közigazgatási szerv eljárást indít, erről a keresetlevél továbbításával egy időben vagy az eljárás során haladéktalanul értesíti a bíróságot. A bíróság eljárását a közigazgatási eljárás befejezéséig felfüggeszti. A (2) bekezdés értelmében az (1) bekezdés szerinti közigazgatási eljárás megindításának ténye legkésőbb az első tárgyaláson, hivatalbóli vizsgálat vagy bizonyítás elrendelése esetén az elrendelés közzétételétől számított tizenöt napon belül jelenthető be.
- [32] Az alperes védiratában akként nyilatkozott, hogy a felperes felülvizsgálati kérelme (keresetlevele) alapján a határozat felülvizsgálatát indokoltak látta, így a nyugellátás újra megállapítására irányuló eljárást megindította. Erre tekintettel a második oldal első bekezdésében kérte a peres eljárás felfüggesztését a Kp. 83. § (1) bekezdése alapján, aminek a bíróság helyt adott.
- [33] A Kp. 83. § (1) bekezdése helyes értelmezése szerint a perfüggőség beállta a keresetlevél benyújtásához fűződik, amely történhet a közigazgatási szervnél, illetve bizonyos esetekben a bíróságnál. A perfüggőség beállta miatt a közigazgatási szerv a hozzá benyújtott keresetlevelet köteles továbbítani a bírósághoz abban az esetben is, ha a támadott döntést akár a jogsérelem orvoslása céljából, akár más, a keresetlevélben nem érintett jogszabálysértés miatt módosítja vagy visszavonja. Amennyiben a közigazgatási szerv a jogsérelmet teljeskörűen orvosolja még a keresetlevél továbbítására nyitva álló időben, akkor is meg kell küldenie azt a bíróságnak, és egyben tájékoztatnia a keresetlevélben foglaltak teljesítéséről. A bíróságnak a felperest nyilatkoztatnia kell, és amennyiben a felperes a jogsérelem orvoslását elfogadja vagy nem nyilatkozik, akkor szüntethető csak meg az eljárás a Kp. 81. § (1) bekezdés g) pontja alapján. A módosítás arra is irányult, hogy egyértelműsítse, a keresetlevél benyújtása után a támadott döntés alperes közigazgatási szerv általi bármilyen módosítása vagy visszavonása csak a jogsérelem orvoslásának keretében történhet.
- [34] A fentiekből következően a Kp. 83. §-ában szabályozott jogintézménye célja a felperes által, a keresetlevelében megjelölt jogsérelem orvoslása.
- [35] Ezt támasztja alá a jelen perbeli időszakot követő – jelen ügyben még nem alkalmazható –, 2024. január 1-én hatályba lépett módosítás, amely még egyértelműbbé tette ezt az értelmezést az alperes által is hivatkozott Ákr. 115. § (6) bekezdése beiktatásával, valamint a Kp. 83. §-ához tartozó egyértelműsítő szabályok bevezetésével.
- [36] A Tny. 80. § (9) bekezdése a jogerős közigazgatási bírósági ítéletet követően kizárja a nyugellátás újra megállapítását a Tny. 80. § (1a) a) pontja és a (6) bekezdés alapján. A keresetlevél benyújtásától az ítélethozatalig tartó időszakot, azaz a perfüggőség időszakát, nem a Tny. 80. §-a, hanem a Kp. 83. §-a rendezi ebből a szempontból. A perfüggőség időszakában a fenti érvek alapján csak a keresetlevélben felhozott jogsérelem orvoslása érdekében lehet a nyugellátás újra megállapítása iránti eljárást megindítani, ezért jelen ügyben a Kp. 83. §-ának szabályozása – majd 2024. január 1-jét követően az Ákr. 115. § (6) bekezdése is – kizárja a Tny. 80. § (6) bekezdésének felperesre nézve hátrányosabb módosítását, és – jelen ügy tényei alapján – kizárólag a Tny. 80. § (1a) bekezdés a) pontja szerinti nyugdíj megállapítást teszi lehetővé.
- [37] Az alperes nyugellátást újramegállapító határozatát a – egyebek mellett – Tny. 80. § (1a) bekezdés a) pontjára alapította, ezért az Ákr. 115. §-ára és annak kúriai joggyakorlatára hivatkozása irreleváns, ez utóbbi a jelen ügy jogszabályi háttérével összefüggésbe nem hozható.
- [38] Mivel az alperes védiratában a Kp. 83. §-ának alkalmazását kérte a keresetlevélre tekintettel, és ezzel összhangban a Tny. 80. § (1a) bekezdés a) pontja alapján járt el, az volt megállapítható, hogy az eljárását egyrészt a keresetlevélre tekintettel indította, másrészt – figyelemmel a 2023. szeptember 8-án kelt, a felperes által kézzel írt kérelemre – a Tny. 80. § (1a) bekezdés a) pontja szerinti eljárás az Ákr. 37. § (2) bekezdése alapján már megindult a kérelemnek az eljáró hatósághoz történő beérkezésével. Ezért alperes tévesen állította, hogy hivatalból indított eljárást, mert e kérelem számára eljárási kötelezettséget keletkeztetett, mely eljárásban a keresetlevelet figyelembe vette, amelyről a bíróságot tájékoztatta, és kérte a Kp. 83. § (1) bekezdésének alkalmazását.
- [39] Mindebből az következik, hogy alperesnek a per során hozott nyugellátást újramegállapító határozatában a keresetlevélben felhozott kifogásokra reagálnia kellett volna. Helyesen

állapította meg a bíróság, hogy az alperes nem tett eleget az Ákr. 62. §-a és a 81. § (1) bekezdése szerinti indokolási kötelezettségének; e körben a felülvizsgálati kérelem alaptalan volt.

- [40] A Kúria rámutat arra is, hogy az Ákr. 8. § (3) bekezdésére figyelemmel a Tny. 80. § (1a) bekezdés a) pontja szerinti sajátos eljárást az Ákr. 115. §-ának szabályozásához kapcsolódó Kp. 83. § (1) bekezdésének szabályozásával összhangban kell értelmezni. Ugyan a nyugellátást újramegállapító határozat nem épül be az alaphatározatba, tehát formálisan két külön határozatról van szó, de a szabályok együttes értelmezéséből az következik, hogy a per folyamán az alperes – kérelemre vagy hivatalból – a Tny. 80. § (1a) bekezdés a) pontja szerint járhat el. Ezen eljárásában a per tárgyát képező kereseti érveket is értékelnie kell. Amennyiben az újramegállapító határozat is jogsértő, a korábbi keresettel támadott alaphatározatot is meg kell semmisíteni, és új eljárást kell elrendelni, ahogyan azt az eljáró bíróság is tette.
- [41] A bíróság az Ákr. 76. §-a helytálló értelmezésével állapította meg, hogy e szabálynak az a célja, hogy az ügyfél szükség esetén további bizonyítási indítványt terjesztessen elő, amelyre a perbeli esetben azért nem kerülhetett sor, mert az alperes az Ákr. 76. §-át nem alkalmazta.
- [42] A kérelmet és keresetlevelet érintő kérdések tisztázása, az indokolás hiánya, az Ákr. 76. §-a alkalmazásának elmaradása külön-külön is, de együttesen különösen olyan eljárási szabályszegések, amelyek kimerítik a Kp. 92. § (1) bekezdés b) pontjának feltételeit. Az alperes által hivatkozott 1/2011 (V. 9.) KK véleményét nem lehet teljeskörűen alkalmazni, tekintettel kell lenni az azóta hatályba lépett Kp. 92. § (1) bekezdés b) pontjára, amely a megsemmisítést kötelezően előírja, és ezt két feltételtől teszi függővé: az eljárási szabályszegések lényegesek legyenek, és a perben azok ne legyen orvosolhatóak. Ez a két feltétel a jelen ügyben fennállt, ezért a bíróság köteles volt az alperes határozatait megsemmisíteni.
- [43] Egyebekben a Kúria ítéletének [17]–[19] bekezdéseiben rögzített alperesi vitatások, ítéleti tényállási, vagy jogszabály hivatkozásokra vonatkozó pontatlanságok – a fentiekre figyelemmel – az ügy érdemére nem hatottak ki, a Kúria ítéletében az ügy megítéléséhez szükséges mértékben tényállásban azokat pontosította.
- [44] Mindezekre tekintettel a Kúria a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

(Kúria Kfv.III.45.151/2024/6.)

221 I. A mezőgazdasági igazgatási szerv hatósági jóváhagyásához kötött, a föld tulajdonjogának megszerzésére irányuló szerződésnek, illetve a tulajdonjog-átruházásnak nem minősülő módon történő megszerzésének hatósági jóváhagyására vonatkozó eljárás az adásvételi szerződésnek a mezőgazdasági igazgatási szervhez való beérkezését követő napon kezdődik.

II. A helyi földbizottság az állásfoglalása kialakításához, valamint a mezőgazdasági igazgatási szerv az eljárása során a döntése meghozatalához a tényállást tisztázni köteles [2013. évi CXXII. törvény

(Földforgalmi tv.) 24. § (3) bek. h) pont, 24. § (5) bek.; 2013. évi CCXII. törvény (Fétv.) 30. § (3) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az I. rendű alperesi érdekelt (a továbbiakban: I. rendű érdekelt) mint eladó és a II. rendű alperesi érdekelt (a továbbiakban: II. rendű érdekelt) mint vevő 2023. április 28-án adásvételi szerződést kötöttek a /12 helyrajzi számú, kivett tanya és szántó művelési ágú, 1903 m² területű, 0,91 AK értékű, a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi tv.) hatálya alá tartozó ingatlan (a továbbiakban: tárgyi ingatlan) 5737/10800 tulajdoni hányadának átruházására. Az adásvételi szerződés 1. pontja szerint a „felek az adásvétel tárgyát képező területrészt 2011. május 31-én kelt használati megosztási vázrajz alapján közösen beazonosították, ami a /12/III. jelzett szántó rész, amely 1011 m² terület kizárólagos használati jogát testesíti meg”. Az adásvételi szerződés 3. pontja értelmében „a szerződő felek a jelen adásvétel tárgyát képező ingatlanhányad vételárát – az ingatlan forgalmi értékének megfelelően, az ingatlan valamennyi adottságát figyelembe véve – egybehangzó akaratnyilatkozattal összesen 3 000 000 forintban határozzák meg”. Az adásvételi szerződés 11. pontja szerint a vevő helyben lakó földművesként a Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdés d) pontja alapján elővásárlási joggal rendelkezik. A hatósági jóváhagyási eljárás megindítása érdekében a szerződés 2023. május 3-án érkezett meg az alpereshez.
- [2] Az adásvételi szerződés 2023. május 25. és július 25. között kifüggesztésre került, amelynek időtartama alatt kizárólag a felperes 2023. július 21-én elfogadó jognyilatkozatot tett, az elővásárlás jogcímét a Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdés d) pontjára (helyben lakó földműves) és (4) bekezdés a) pontjára (östermelő) alapította. A jegyzőtől az iratok 2023. július 31-én érkeztek meg az alpereshez.
- [3] Az alperes a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény (a továbbiakban: Fétv.) 35. § (1) bekezdése alapján állásfoglalás beszerzése céljából megkereste a III. rendű alperesi érdekeltnek a Földforgalmi tv. 23/A. § (2) bekezdése alapján helyi földbizottságként eljáró területi szervét (a továbbiakban: helyi földbizottság). A helyi földbizottság a 2023. szeptember 18-án kelt állásfoglalásával (a továbbiakban: 1. állásfoglalás) az adásvételi szerződés jóváhagyását a felperessel nem támogatta, a II. rendű érdekelttel támogatta, hivatkozva arra, hogy a II. rendű érdekeltnek a földterületen található, lakhatásra alkalmas épület (tanya) következtében a helyi gazdálkodói közösséggel szorosabb kapcsolat teremtésére, hatékonyabb gazdálkodás folytatására nyílik lehetősége.
- [4] Az alperes – figyelemmel arra, hogy a tanya alrészlet nem képezi az adásvétel tárgyát és a szántó alrészletből 1011 m² területre vonatkozik csak az adásvétel –, 2023. október 9-én ismételt megkereste a helyi földbizottságot állásfoglalás kiadása végett. A helyi földbizottság változatlanul 2023. szeptember 18-án keltezett – az alperesnek

- november 17-én megküldött –, kiegészítette az állásfoglalását (a továbbiakban: 2. állásfoglalás), amelyben az adásvételi szerződés jóváhagyását sem a felperessel, sem a II. rendű érdekelttel nem támogatta. Indokolása szerint az adásvételi szerződés tárgya a tárgyi ingatlan 5737/10800 tulajdoni hányada, azaz 1011 m² szántó rész, amelynek a vételára 3 000 000 forint. A helyi földbizottság a Fétv. 101 § (1) bekezdése alapján a tényállás tisztázása érdekében adatszolgáltatásra hívta fel a II. rendű érdekeltet és a felperest is, akik a felhívásra nyilatkozatot tettek.
- [5] A II. rendű érdekelt nyilatkozata szerint 2023. április 19-től pályakezdő gazdálkodó, a területen sáfrányt szeretne termesztetni. Jelenleg 2174 m² nagyságú, szántó művelési ágú földterülettel rendelkezik, amelyben fizikálisan akácos található, így erre a tevékenységre alkalmatlan.
- [6] A felperes nyilatkozata szerint összesen 82,5878 ha földdel rendelkezik, 2015. február 13. óta őstermelő, 2022 óta mezőgazdasági őstermelők családi gazdaságának képviselője, szántóföldi növénytermesztési tevékenységet folytat. Nem vesz részt a helyi lakosság foglalkoztatásában, családi gazdasága minél hatékonyabb, kiszámítható gazdaságos műveléséhez kívánja a földet megszerezni. A családi gazdaságnak aktív résztvevője a fia. Jelenleg 79,804 ha erdővel rendelkeznek, ezért a megvásárolni kívánt területen erdészeti tevékenységet, csemeteket létrehozását kívánják – az erdőben már meglévő fafajokkal – megvalósítani, mivel a terület dróthálóval körbekerített a vadkár megelőzése céljából, aszfaltozott útról jól megközelíthető és elektromos áram lekötés biztosított, ami elengedhetetlen feltétele bármely tevékenységnek. A /9 hrsz.-ú, saját tulajdonú területe körülbelül 35 m távolságra helyezkedik el a vétel tárgyát képező földtől, a két terület közelségéből adódóan ideális a csemeteket megvalósításához.
- [7] A helyi földbizottság az állásfoglalásának kialakításához a településen a hasonló fekvésű, azonos termőhelyi adottságú és elhelyezkedésű külterületi, mezőgazdasági hasznosítás alatt álló, szántó művelési ágú termőföld ingatlanokra magánszemélyek között létrejött, hatósági engedélyhez kötött és földbizottsági állásfoglalással érintett adásvételi szerződéseket áttekintette 2023. évre vonatkozóan és megállapította, hogy szántó művelési ágban 2 486 582 forint/ha átlagáron értékesítették a földterületeket, melyből következően az adásvételi szerződésben foglalt ellenérték a föld forgalmi értékével nem áll arányban, a helyben kialakult, hasonló adottságú (elhelyezkedésű, minőségű, művelési ágú, hasznosítású) termőföldek vételárának nem felel meg, attól jelentősen és indokolatlan mértékben eltér, a településen kialakult vételárakat jelentősen meghaladó vételárat jelent. A helyi földbizottság szerint a tárgyi ingatlan esetében 29 673 591 forint/ha egységárat a termőföld elhelyezkedése, fekvése nem indokolja, nem áll rendelkezésre olyan tény, információ, adat, amely megalapozná a szerződésben foglalt vételárat. Ezért az indokolatlanul magas vételár a Földforgalmi tv. 23/A. § (1) bekezdés d) pontja szerinti, a helyi gazdálkodói közösség érdekeinek érvényesítésére vonatkozó általános agrár- és földbirtokpolitikai célkitűzésekbe ütközik. A szerződésbe foglalt vételár árfelhajtó hatást eredményezhet a helyben kialakult termőföld-átlagárak tekintetében, amely a helyben lakó, gazdálkodó, a gazdaságot, földterületet bővíteni szándékozó földművesek esetében a termőföld bekerülési költségeit indokolatlanul és jelentős mértékben megemelheti, és ez korlátozza vagy kizárja a gazdaságok fejlesztését.
- [8] Az alperes a 2024. január 29-én kelt határozatával az adásvételi szerződés hatósági jóváhagyását megtagadta. Határozata indokolásába szó szerint beemelte a helyi földbizottság 2. állásfoglalásának szövegét, továbbá rögzítette, az állásfoglalás megvizsgálását követően megállapította, hogy a helyi földbizottság jogszerűen hivatkozott az indokolatlanul magas vételárnak a Földforgalmi tv. 23/A. § (1) bekezdés d) pontja szerinti, a helyi gazdálkodói közösség érdekeinek érvényre juttatására vonatkozó általános agrár- és földbirtokpolitikai célkitűzésbe ütközésére. Hangsúlyozta, a földbirtok-rendezésekhez kapcsolódóan közérdekű célnak tekinthető a spekulációs földfelvásárlások megakadályozása csakúgy, mint a mezőgazdasági termelők megélhetését biztosító mezőgazdasági termelés fenntartása.
- [9] A helyben szokásos vételár vizsgálata kapcsán kiemelte, megtekintette a rendelkezésére álló nyilvántartások alapján a településre vonatkozó ingatlanok adásvételi szerződéseit, és megállapította azok alapján, hogy a tárgyi ingatlan vételárát a helyben szokásos vételárnál magasabban határozták meg. Az alperes szerint a rendelkezésére álló nyilvántartások alátámasztották a helyi földbizottság számításait és a határozat részét képező táblázatban szemléltette a tárgyi vételárnak az átlagtól való eltérését.
- [10] A Földforgalmi tv. 23/A. § (1) bekezdése alapján megállapította, hogy a birtokviszonyok átláthatóságára vonatkozó érdekek nem érvényesülnek, mivel sem a II. rendű érdekelt, sem felperes tulajdonában nem áll szomszédos föld, a magas vételár pedig ellentétes lehet a spekulatív földszerzések megelőzésére vonatkozó általános agrár- és földbirtokpolitikai érdekekkel. A szerződés jóváhagyásával továbbá az egységes birtoktagok kialakítására irányuló cél sem valósulna meg, a tulajdonszerzés nem eredményezné egy, már meglévő egységes birtoktag területének növekedését. A magas vételár miatt a tulajdonszerzés nem segíti az életvitelszerűen helyben lakó és gazdálkodó földművesek érdekeit sem.
- [11] Kifejtette, hogy a termőföldek tulajdonságai között jelentős eltérések lehetnek, ezért fontos, hogy minden jogügyletet egyedileg kell vizsgálni. Jóváhagyás abban az esetben lehetséges, ha a termőföld olyan egyedi, pozitív tulajdonságokkal rendelkezik, amelyek indokolják a helyben szokásos vételárnál magasabb vételáron történő értékesítést, azonban ilyen tulajdonságokkal a tárgyi ingatlan nem rendelkezik.
- [12] A közhiteles ingatlan-nyilvántartás adatai alapján azt állapította meg, hogy a szerződés tárgyát képező ingatlan területe 1903 m², 0,91 AK értékű, szántó művelési ágú föld vételára a szerződésben megjelöltek alapján 29 677 095 forint/ha vételárnak felel meg, amely jelentősen eltér a Kecskemét településen hasonló fekvésű földrészteltek, azonos

- termelőhelyi adottságú és elhelyezkedésű, külterületi, mezőgazdasági hasznosítás alatt álló, szántó művelési ágú termőföld ingatlanokra magánszemélyek között létrejött, hatósági engedélyhez kötött, földbizottsági állásfoglalással érintett, 2023. évre vonatkozóan kötött adásvételi szerződések vételáraitól, tehát a vételár a településen kialakult termőföldértékektől jelentősen és indokolatlanul eltér, kizárólag eladói érdekeket szolgál, a gazdálkodás körülményeit ezáltal megnehezíti.
- [13] Minderre tekintettel a helyi földbizottság állásfoglalásától eltérően az alperes igazoltnak látta, hogy a szerződés, illetve az abban rögzített vételár ellentétes nemcsak a Földforgalmi tv. 23/A. § (1) bekezdés d) pontjában foglalt érdekekkel, hanem az e) pontban foglalt, az életvitelszerűen helyben lakó és gazdálkodó földművesek segítésére vonatkozó általános agrárpolitikai és földbirtok-politikai érdekekkel is. Az alperes kifejtette, hogy a határozatát a szakági nyilvántartások, a helyi földbizottság állásfoglalása mint ügyféli nyilatkozat alapján hozta meg, a tényállást tisztázta, ugyanakkor az állásfoglalást kiegészítette, és a helyi földbizottság 2. állásfoglalásában meghatározott nem támogatási indokokat elfogadta és megállapította, hogy a szerződés jóváhagyása nem felel meg a Földforgalmi tv.-ben rögzített érdekeknek.
- [14] A Kúria Kfv.III.37.340/2020/7. számú ítélete alapján kiemelte, hogy a Földforgalmi tv. 27. § (1) bekezdés a) pontja szerinti esetben a földbizottság állásfoglalása köti a mezőgazdasági igazgatási szervet, ha a helyi földbizottság az elővásárlási jogosulttal és az adásvételi szerződés szerinti vevővel sem támogatja a szerződés jóváhagyását, ezért a szerződés jóváhagyását meg kellett tagadnia.
- A kereset, a védirat és az érdekeltek nyilatkozatai**
- [15] A felperes keresetlevelében elsődlegesen az alperes határozatának megváltoztatását, a szerződés vele szemben történő jóváhagyását, szükség esetén a határozat megsemmisítését kérte. Másodlagosan az alperes határozatának hatályon kívül helyezését és a közigazgatási szerv új eljárásra utasítását kérte. Keresetét az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 1. §-ára, 2. § (2) bekezdés a)–b) pontjaira és 6. § (1) bekezdésére alapította. Kifejtette, az alperesi határozat megalapozatlan, jogszerűtlen, téves és mellőzi az irányadó jog- és agrárpolitikai elveket.
- [17] Az alperes – határozati indokait fenntartva – a kereset elutasítását kérte.
- [18] Az I. és II. rendű érdekelt a törvényszék felhívására nyilatkozatot nem tett.
- Az elsőfokú ítélet**
- [20] Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította. Indokolása szerint az alperesnek tényállás-tisztázási kötelezettsége keretében azt kellett vizsgálnia, hogy a helyi földbizottság állásfoglalásában rögzített indokolás okszerűsége megállapítható-e. Leszögezte, hogy az alperes a határozatában a helyi földbizottság állásfoglalásának indokolását ugyan szó szerint rögzítette, de annak vizsgálatát a határozatból megállapíthatóan elvégezte, illetve a szükséges adatokkal kiegészítette.
- [21] A felek az adásvételi szerződést 2023. április 28-án kötötték, az az alpereshez 2023. május 3-án érkezett. A felek között nem volt vitatott, hogy az alperesi határozat jogszerűségének vizsgálatát ez utóbbi időpontban hatályos jogszabályi rendelkezések alapján kellett elvégezni, illetve az sem, hogy az ingatlan adásvételi szerződésben meghatározott vételára a helyben szokásostól eltér. Idézte a Földforgalmi tv. 2023. május 3-i időpontban – a 2023. május 1-jétől 2023. június 30-ig hatályos – 24. § (3) bekezdés h) pont ha) alpontját, és megállapította, hogy az alperes ugyan a határozatában ugyanennek a jogszabályhelynek a 2023. április 30-ig hatályos rendelkezését idézte, azonban a határozat indokolásában – amit a tárgyaláson tett nyilatkozatával megerősített – arra a megállapításra jutott, hogy a szerződésben szereplő vételár alapos indok nélkül tér el a helyben szokásos vételártól, illetve hogy az ingatlan vételára 29 677 095 forint/ha lenne, amely jelentősen meghaladja a helyben szokásos vételarat. A felek között az nem volt vitatott, hogy az adásvételi szerződésben kikötött vételár a helyben szokásos forgalmi értéket 10%-ot meghaladó mértékben eltért, annál jóval magasabb volt. A felek közötti jogvita lényege annak eldöntése volt, hogy a termőföld valóban rendelkezik-e olyan pozitív tulajdonságokkal, amelyek alapján a jogszabályban meghatározott értéktől való eltérés indokolt lehet. Nincs jelentősége ezért – fejtette ki a bíróság –, hogy a Földforgalmi tv. idézett rendelkezésének melyik időpontban hatályos rendelkezései szerint vizsgálta a szerződésben rögzített vételár arányosságát a helyi földbizottság, illetve az alperes, mivel a tárgyi jogszabályhely tekintetében 2023. május 1-jei hatállyal bekövetkezett módosítás nem érintette a korábbi szabályozásnak azt a kitételét, amely az ügylet szerinti ellenérték alapos indokkal történő eltérítését lehetővé tette.
- [22] Az adásvételi szerződés 3. pontjában szereplő „valamennyi adottság” megfogalmazás az ingatlanak a 3 000 000 forintos vételára meghatározása során figyelembe vett adottságaira utal, de azt a felek pontosabban nem határozták meg, hogy mit értenek alatta, ugyanakkor a felperes maga határozta meg a keresetlevelében, hogy a 3 000 000 forintos vételár miből tevődik össze. Ezekre az adatokra azonban a felperes bizonyíték nélkül hivatkozott, ezért nem lehetett megállapítani, hogy a kerítés, a személyi és gazdasági bejáró, a fűtő kút és a villanyárammal ellátottság értéke valóban a felperes állítása szerinti értéket képviseli-e. Másrészt a felperes e részletező nyilatkozatában maga rögzítette, hogy a földterület forgalmi értéke 300 000 forint, amely a szerződés szerinti 3 000 000 forinttól nagyságrendekkel eltér. Továbbá, a felperes által felsorolt körülmények nem a szántó, hanem inkább a tanya alrészlethez tartoznak, márpedig a felperes maga is azért kifogásolta a helyi földbizottságnak az 1. állásfoglalása szerinti tanyára való hivatkozását, mert az nem képezte az adásvételi szerződés tárgyát, a szerződéssel a felek kizárólag a szántó művelési ágú alrészletből 1011 m² területet ruháztak át.
- [23] Utalt a bíróság a Földforgalmi tv. 2023. május 1-jétől hatályos 24. § (5) bekezdés rendelkezéseire, és kifejtette, hogy a 2023. május 1-jét megelőző időszakban egyetlen jogszabály sem határozta meg,

- hogy a Földforgalmi törvény 24. § (3) bekezdés *h)* pontja szerinti, a jövedelemtermelő képességtől alapos okkal történő eltérés körében mit lehet alapos indoknak tekinteni, a 24. § szövegezését az egyes földügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2022. évi LXVII. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 30. § (2) bekezdése 2023. május 1-jei hatállyal kiegészítette – többek között – a hivatkozott (5) bekezdéssel. E szerint példálózó jelleggel felsorolásra került, hogy melyek azok az adásvételi szerződésben rögzített tulajdonságok, amelyek a vételár eltérését indokolhatják, másrészt a vételár értéke arányosságának bizonyítását az adó vagy a vevő kötelezettségévé teszi.
- [24] A felperes az elővásárlási jognyilatkozatát 2023. július 21-én nyújtotta be, azonban abban sem tett előadást arra vonatkozóan, hogy az adásvételi szerződésben meghatározott vételár számára miért elfogadható, a föld milyen előnyös tulajdonságokkal rendelkezik, amely alapján a helyben szokásos ellenértéktől való jelentős eltérés indokolt lehet. A felperes a helyi földbizottság felé tett nyilatkozatában utalt ugyan arra, hogy az ingatlan dróthálóval körbekerített a vadkár megelőzése céljából, aszfaltozott útról jól megközelíthető, az elektromos áram lekötés biztosított, de először csak a keresetlevelében hivatkozott arra, hogy az ingatlan nem „sima”, egyszerű szántó, hanem a belterület határán fekszik, amelyhez közel van a műút, és ekkor hivatkozott először arra, hogy az adásvételi szerződés szerinti 3 000 000 forint vételár miből tevődik össze. A megelőző közigazgatási eljárásban tehát a felperes az érintett föld előnyös, eltérő tulajdonságait nem jelölte meg, arra nem hivatkozott, ezért az alperes sem volt abban a helyzetben, hogy a felperes által a keresetlevelében felsorolt körülményeket értékelhette volna. Az pedig nem vitatott tény, hogy az adásvételi szerződés szerinti „valamennyi adottság” szövegezés, konkrét, részletező felsorolás hiányában nem tette lehetővé a Földforgalmi tv. 24. § (5) bekezdésének alkalmazását, annak megítélését, hogy a felsorolt tulajdonságok alapos indokként szolgálhatnak-e az adásvételi szerződésben megjelölt ellenértéknek a helyben szokásos átlagos forgalmi értéktől 10%-ot meghaladó mértékben való eltéréséhez. Ezért a felperes alaptalanul hivatkozott a helyi földbizottság és az alperes szakszerűtlen eljárására. A helyi földbizottság a reá irányadó rendelkezések betartása mellett adta ki a 2. állásfoglalását, aminek okszerűségét az alperes a kúriai joggyakorlatnak megfelelően megvizsgálta és nem mechanikusan emelte be a határozatába.
- [25] Annak sincs jelentősége – mutatott rá a bíróság –, hogy a helyi földbizottság az 1. és a 2. állásfoglalásában egymástól eltérő álláspontot rögzített, hangsúlyozta, hogy az alperes határozata meghozatalakor kizárólag a 2. állásfoglalásban rögzített megállapításokat vette figyelembe. Súlytalan továbbá a felperesnek az Ákr. alapvető rendelkezéseinek sérelmére vonatkozó kereseti hivatkozása is, mert a helyi földbizottság nem hatóság, ezért tőle az Ákr. betartását megkövetelni nem lehet, másrészt az Ákr. a felperes által hivatkozott rendelkezéseit az alperes az eljárása során betartotta.
- A felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem**
- [26] A jogerős ítélet ellen a felperes által benyújtott felülvizsgálati kérelmében elsősorban a jogerős ítélet megváltoztatását és a keresetének helyt adó ítélet meghozatalát, másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [27] Álláspontja szerint a törvényszék megsértette a Földforgalmi tv. 24. §-ában foglaltakat. Előadta, hogy a helyben szokásos forgalmi érték túllépését tévesen állapították meg, melynek oka az, hogy a helyi földbizottság és az alperes is a szántóterületre vetítve számolta a forgalmi értéket, és az annak forgalmi értékét alapvetően befolyásoló értéknövelő elemeket nem vették figyelembe. Ezeket az érveit a bíróság sem értékelte. Jogszabálysértően járt el a bíróság, mert a Földforgalmi tv.-nek nem az adásvételi szerződés kötéseként – a 2023. január 1-jétől 2023. április 30-ig hatályos – szövegét vette figyelembe, hanem a 2023. május 1-jétől hatályos előírások szerint bírálta el a keresetét, ítélte meg a vételár arányosságát. Hangsúlyozta, hogy az alkalmazandó hatályú Földforgalmi tv. 24. § (3) bekezdés *h)* pont *ha)* alpontja szerint az erdőnek nem minősülő föld esetén a földnek indexálással meghatározott, húszéves termelési időszakra számított jövedelemtermelő képességét kell figyelembe venni, a jövedelemtermelő képesség megítélése pedig szakkérdés. A helyi földbizottság és az alperes ezt az értékelést nem végezte el, értékelés ennek mellőzésével történt. Utalt arra is, hogy a szerződés készítésekor az akkor hatályos előírások szerint nem kellett felsorolni a vételár kialakításakor szereppel bíró tényezőket.
- [28] Kiemelte, hogy a jogerős ítélet alaptalan állításokat tartalmaz ([43] és [44] bekezdések), mivel a szerződést nem a felperes készítette, nem ő kötötte, nem neki kellett a vételárat meghatározó adottságokat a szerződésben rögzíteni, így ez nem róható a terhére. A szerződésben ugyan nem kerültek részletezésre az egyes értékbefolyásoló tényezők, de ez azért történt, mert a szerződés az annak készítésekor hatályos előírások szerint készült. Utalt arra is, hogy a perbeli terület nem határos a tanyával és a tanya telekkel, de a keresetében a helyi földbizottság 1. állásfoglalását azért kritizálta, mert az szakszerűtlen volt.
- [29] Az ítélet [39] és [42] bekezdései is alaptalanok, mivel a kikötött vételár nem magasabb a helyben szokásos árnál, figyelemmel arra, hogy a szántó értéke mintegy 300 000 forintban határozható meg, a vételár többi része a meglévő értéknövelő létesítmények értéke, amit az adásvételi szerződésben a vételárba bekalkuláltak a szerződő felek. Előadta, hogy a határozat indokolásából nem derül ki a hatóság által megállapított tényállás, a döntés alapjául szolgáló jogszabályi rendelkezések és az abból levont jogi következtetés, ezért olyan jelentős eljárási szabályszegés történt, ami az ügy érdemére is kihatott. A később hatályba lépett jogszabályok alkalmazása jogsértő ítélet hozatalát eredményezte. Hangsúlyozta, hogy a vételár vonatkozásában biztosítani kell, hogy azt a felek alkufolyamata határozhassa meg. Előadta, a forgalmi érték és a vételár aránytalanságára hivatkozva csak akkor jogszerű a jóváhagyás megtagadása, ha egyben

- igazolható az is, hogy a vevő ezzel meghatározott elővásárlásra jogosultakat tartott vissza e joguk gyakorlásától (KGD 2018.100.). A perbeli esetben nem volt más elővásárlásra jogosult, aki elfogadó nyilatkozatot tett az adásvételi szerződésre, így nincs olyan személy, akit visszatartott volna a joga gyakorlásától.
- [30] Előadta, hogy a mezőgazdasági igazgatási szerv nem veheti át automatikusan a helyi földbizottság állásfoglalását, továbbá, ha az elővásárlásra jogosultak egyikével szemben sem merül fel a Földforgalmi tv. által meghatározott földbirtok-politikai szempontokhoz képest kizáró ok, akkor a helyi földbizottság állásfoglalásában csak támogató döntéseket hozhat. Hivatkozott a Kúria Kfv.V.37.715/2023/7. számú döntésére a kereseti kérelemhez kötöttség és a kereset teljes körű elbírálása körében. Előadta, hogy amennyiben a Földforgalmi tv. 24. § (3) bekezdés *h)* pont *ha)* alpontja szerint meghatározott, vagyis a föld húszéves termelési időszakra számított jövedelemszerző képessége szerint kalkulált ellenértéke negatív, az ingatlan piaci forgalmi értékét lehet figyelembe venni. A Földforgalmi tv. 27. §-a alapján nem lehet hivatkozni a helyi földbizottság állásfoglalásához mint ügyféli nyilatkozathoz való kötöttségre, ha az jogellenes, márpedig a jelen perben az állásfoglalása jogellenes volt. A helyi földbizottság állásfoglalása pedig csak abban az esetben köti a mezőgazdasági igazgatási szervet, ha a Földforgalmi tv. szerinti értékeléssel és megfelelő részletességgel hozta azt meg, amely alkalmas a hatóság számára a tények valóságtartalmáról és az állásfoglalás jogszerűségéről való meggyőződés kialakítására. Hivatkozott e körben a Kúria Kfv.IV.38.022/2021/6. számú ítéletének [43] és [23] bekezdésére.
- [31] Előadta, hogy az alperes – közlése szerint – a saját adatbázisában is végzett adatkutatót, azonban semmivel sem igazolta az összehasonlító értékeket. Az alperes akkor járt volna el helyesen, ha megvizsgálja a perbeli ingatlan értékjellemző tulajdonságait és állást foglal abban a kérdésben, hogy azok a tulajdonságok miért, vagy miért nem indokolják a szerződés szerinti vételárat. Hangsúlyozta, hogy a Kúria joggyakorlata alapján a mezőgazdasági igazgatási szervnek a helyi földbizottság állásfoglalásában foglaltakat részletesen vizsgálnia és értékelnie kell, és amennyiben szükséges, úgy e körben bizonyítási eljárást kell lefolytatnia. Az állásfoglalás a jogszabályoknak nem felelt meg, mert a helyi földbizottság a földnek a földindexálással meghatározott, húszéves termelési időszakra számított jövedelemtermelő képességét nem vizsgálta. Az alperes szakszerűtlen és jogszabálysértő határozatot hozott, amellyel kapcsolatban a törvényszék jogszabálysértő döntést hozott.
- [32] Az alperes, valamint az I. és II. rendű érdekelt felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.
- [33] A III. rendű alperesi érdekelt felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte. Előadta, hogy iratellenes az az állítás, hogy a törvényszék figyelmen kívül hagyta volna a hatály kérdését, mivel a hatályosság kérdését érdemben vizsgálta és ennek során rögzítette, hogy nincs annak jelentősége, hogy a helyi földbizottság, illetve az alperes az idézett jogszabály melyik időpontban hatályos rendelkezései szerint vizsgálta a vételár arányosságát, mivel a 2023. május 1-jei hatállyal bekövetkezett módosítás nem érintette a korábbi szabályozásnak azt a kitételét, amely az ügylet szerinti ellenérték alapos indokkal történő eltérítését lehetővé tette. Előadta, hogy a Földforgalmi tv. 24. § (3) bekezdése a helyi földbizottság részére eljárásjogi előírásokat határoz meg, ekként az eljárási cselekmény megkezdésekor, azaz az alperesi hatósági eljárás megindításakor hatályos jogszabályi rendelkezések figyelembevételével köteles az állásfoglalás kiadására. Arra is helytállóan hivatkozott a törvényszék, hogy a földrésztlet ellenértéke alapos ok nélkül haladja meg a forgalmi értéket. A forgalmi érték vonatkozásában a szerződés is rögzíti, hogy a földrésztlet forgalmi értéke a vételár 10%-át teszi ki, azt pedig, hogy milyen tulajdonságokat lehetett a helyi földbizottságnak pozitív tényezőként figyelembe venni, az elbíráláskor hatályos jogszabályi rendelkezések egyértelműen meghatározták. Leszögezte, a helyi földbizottság az állásfoglalás kiadása során a hatályos jogszabályi rendelkezéseket maradéktalanul betartotta, a törvényszék pedig jogszerű döntést hozott.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [34] A felülvizsgálati kérelem – az alábbiak szerint – részben alapos, részben alaptalan.
- [35] A jogerős ítélettel szemben jogszabálysértésre, vagy a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással van helye felülvizsgálatnak. A Kúria a jogerős ítéletet – a bizonyítás és vizsgálat hivatalból elrendelésének körén kívül – csak a felülvizsgálati kérelem, a csatlakozó felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem keretein belül vizsgálhatja felül [a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 115. § (2) bekezdése értelmében alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdés], az eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye. A Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt [Kp. 120. § (5) bekezdés].
- [36] Annak a kérdésnek az eldöntésénél, hogy az ügyben a Földforgalmi tv.-nek az adásvételi szerződés megkötésekor avagy annak az alpereshez érkezésre tekintettel a hatósági jóváhagyási eljárás megindulásakor hatályos rendelkezéseit kell-e alkalmazni, a Kúria jelentőséget tulajdonított annak, hogy a Földforgalmi tv. 24. § (3) bekezdés *h)* pont *ha)* alpontja az adásvételi szerződés megkötésének időpontjában (2023. április 28.) más szövegezéssel volt hatályban, mint a hatósági jóváhagyási eljárás megindulásakor (május 4.), mivel a Földforgalmi tv. 24. § (3) bekezdés *h)* pont *ha)* alpontját az egyes földügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2022. évi LXVII. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 30. § (1) bekezdése 2023. május 1-jei hatállyal módosította. A Földforgalmi tv.-t módosító Módtv. már 2022. december 20-án a Magyar Közlönyben megjelent, tehát a szerződést kötő feleknek figyelemmel kellett lenniük arra, hogy az adásvételi szerződés megkötését követő napokban

- jogszabályváltozás következik be, amelyre tekintettel a módosult jogszabályi rendelkezések alapján fogja az alperes a határozatát meghozni.
- [37] Másrészt az alkalmazandó jogszabály, az időbeli hatály tekintetében a felülvizsgálati bíróság azt is hangsúlyozza, hogy több döntésében is – Kfv.II.37.401/2012/13., Kfv.IV.35.534/2020/4. – rámutatott, a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 15. § (2) bekezdése különbséget tesz az anyagi és eljárási szabályok változása között. E szerint – ha a módosító jogszabály nem rendelkezik a folyamatban lévő ügyeket illetően – az anyagi viszonyokra a korábbi jogi szabályozást, az eljárási viszonyokra a megkezdett eljárási cselekmény befejezéséig a régit, a következőkre már az új szabályozást kell alkalmazni. A Jat. rendelkezései alapján ezért a jelen ügyben a Földforgalmi tv. eljárás megindulásakor hatályos normaszövegét kellett alkalmazni.
- [38] Ezzel kapcsolatban a felülvizsgálati bíróság hangsúlyozza, hogy a Fétv. 30. § (3) bekezdése egyértelműen meghatározza, hogy az eljárás az adásvételi szerződésnek a mezőgazdasági igazgatási szervhez való beérkezését követő napon kezdődik. A jelen ügyben az eljárás 2023. május 4-én indult, mivel az alpereshez 2023. május 3-án érkezett meg az adásvételi szerződés. Az eljárás kezdetének időpontját a Fétv. fenti rendelkezése tehát egyértelműen meghatározza. A Kúria utal a Kfv.II.38.000/2015/5. számú ítéletre is – amelyet a Fétv. 30. § (3) bekezdése mint az eljárás megindulását szabályozó rendelkezés alkalmazása tekintetében a jelen ügyben is alkalmazandónak tart –, és melyben a felülvizsgálati bíróság egyértelműen megállapította és hangsúlyozta, hogy a mezőgazdasági igazgatási szerv eljárásának kezdetét a Fétv. 30. § (3) bekezdése egyértelműen szabályozza és meghatározza. A Kúria a Kfv.IV.37.083/2024/8. számú ítéletében is állást foglalt arról, hogy az alperes eljárása mikor indul meg, azonban a Kúria e döntésében a Fétv. 30. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezést nem alkalmazta és nem értelmezte. A Kúria egyrészt az időben korábbi, Kfv.II.38.000/2015/5. számú ítéletét tartja e kérdésben irányadónak, de kiemelten hangsúlyozza, hogy az eljárás kezdő napját a Fétv. 30. § (3) bekezdése, azaz jogszabály egyértelműen meghatározza, ezért ebből a jogszabályi rendelkezésből kell kiindulni. Tévesen hivatkozott ezért a felperes a felülvizsgálati kérelmében arra, hogy a Földforgalmi tv. 24. § (3) bekezdés *h)* pont *ha)* alpontjának az adásvételi szerződés megkötésének időpontjában hatályos rendelkezését kellett volna alkalmazni.
- [39] Ugyanakkor rámutat a Kúria, nem ért egyet az elsőfokú bíróságnak azzal a megállapításával (elsőfokú ítélet [42] bekezdés), amely szerint nincs annak jelentősége, hogy a helyi földbizottság, illetve az alperes a Földforgalmi tv. 24. § (3) bekezdés *h)* pont *ha)* alpontjának mely időpontban hatályos rendelkezései szerint vizsgálta a szerződésben foglaltakat. A 2023. május 1. napján hatályba lépő rendelkezés szerint a szerződéskötés évét megelőző naptári évben kialakult helyben szokásos átlagos forgalmi értéktől 10%-ot meghaladó mértékben való eltérés esetén megállapíthatóvá teszi, hogy a földnek az ügylet szerinti ellenértéke alapos indok nélkül tért el a szokásos átlagos forgalmi értéktől. Az adásvételi szerződés megkötésének időpontjában hatályos jogszabálysövegből ilyen követelmény a helyben szokásos értéktől való eltérés kapcsán nem olvasható ki. Márpedig annak alapvető jelentősége van, hogy az alperesnek milyen szempontok szerint, mit és mihez képest kell megvizsgálnia az adásvételi szerződésnek a 23/A. § (1) bekezdésében meghatározott szempontoknak való megfelelés tekintetében.
- [40] A Földforgalmi tv. 24. § (3) bekezdése rögzíti azokat a szempontokat, amelyeket az adásvételi szerződésnek a 23/A. § (1) bekezdésében megjelölteknek való megfelelés értékelése során a helyi földbizottságnak figyelembe kell vennie. A Fétv. 103. §-a tartalmazza a helyi földbizottság állásfoglalásának kötelező tartalmi elemeit, így egyebek mellett az indoklásban a megállapított tényállást és az állásfoglalás kialakításánál figyelembe vett és az állásfoglalást alátámasztó szempontokat [103. § *e)* pont *ea)* és *ec)* alpontok].
- [41] Az Alkotmánybíróság a 17/2015. (VI. 5.) AB határozatában megállapította, hogy a törvényhozó a helyi földbizottságot nem közhatalom gyakorlására hatalmazta fel, nem hatósági jogkört biztosított a számára. A földbizottságnak olyan sajátos magánjogi jogosultságot biztosít a Földforgalmi tv., amelyet a termőföld forgalmában érdekelt, de az egyes adásvételi szerződések tekintetében saját alanyi joggal nem rendelkezők képviselőjében gyakorol. A földbizottságot jogállása szerint közvetett magánjogi érdekeltnek kell tekinteni, amely a megkeresésre kiadott állásfoglalásában az egyes adásvételi szerződések a köztudomású tényekre és legjobb ismereteire alapozva értékeli. Az Alkotmánybíróság e határozatában kifejtette továbbá, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való alapjog érvényesülése csak akkor biztosított, ha a földbizottságok állásfoglalása a törvényben megkövetelt értékelést olyan részletességgel tartalmazza, hogy annak okszerűsége érdemben is elbírállható a hatósági eljárásban, a hatósági döntés ténybeli megalapozottsága és jogszerűsége pedig nemcsak formai szempontból, hanem érdemben is felülbírállható a bírósági felülvizsgálat során. Az Alkotmánybíróság a 3297/2009. (XI. 18.) AB határozatában kiemelte, a földbizottsági állásfoglalást a hatóság az eljárásában a határozata meghozatalakor felhasználja. A nem a törvény szerinti tartalommal kiadott állásfoglalásra mint ügyféli nyilatkozatra nem alapítható döntés a közigazgatási eljárásban.
- [42] A felülvizsgálati bíróság szerint fentiekből következően a mezőgazdasági igazgatási szerv kiemelt kötelezettsége a helyi földbizottság állásfoglalásában szereplő értékelés alapjául szolgáló tényállás tisztázása és annak jogszerűségi felülvizsgálata (Kfv.III.37.042/2024/9.).
- [43] A Kúria a Kfv.II.37.044/2021/6. számú végzése [45] bekezdésében rögzítette, hogy a helyi földbizottság részére előírt értékelés felülvizsgálatára az alperesi mezőgazdasági igazgatási szerv, míg az alperes által értékelt bizonyítékok alapján elfoglalt álláspont jogszerűségi vizsgálatára és szükség esetén annak felülmérlegelésére a közigazgatási bíróság jogosult.

- [44] A Kúria azt vizsgálta, hogy az alperes eleget tett-e a III. rendű alperesi érdekelt állásfoglalásának megfelelő jogszერүсігі felülvizsgálatára irányuló kötelezettségének, az állásfoglalást a szükséges mértékben vizsgálta és értékelte-e.
- [45] A Kúria utal a Földforgalmi tv. 2023. május 1. napjától hatályos 24. § (5) bekezdésének rendelkezéseire, miszerint a (3) bekezdés *h)* pont *ha)* alpontjának alkalmazása során a vételárat aránytalannak kell tekinteni, ha az érintett föld nem rendelkezik olyan előnyös tulajdonságokkal, amelyek a helyben szokásos vételár mértékétől való eltérést indokolják. Előnyös tulajdonságként lehet figyelembe venni a föld művelhetőség szempontjából kedvező alakját, fekvését, elhelyezkedését, megközelíthetőségét, kedvező domborzati és lejtésviszonyait, vízjárási rendezettségét, jó kultúrállapotát, öntözhetőségét, kerítettségét, azonban nem lehet figyelembe venni bizonytalan, jövőbeni eseményeket és legalább részben a vevő elhatározásától, kockázatvállalásától függő körülményeket. Az átlagos vételártól való eltérés esetén annak okát a szerződésben igazolni kell. Az adásvételi szerződés jóváhagyása iránti eljárás során a mezőgazdasági igazgatási szerv felhívására az eladó vagy megbízása alapján a vevő köteles bizonyítani a vételár értékének arányosságát.
- [46] E jogszabályi rendelkezésekből fakadóan a vételárat aránytalannak kell tekinteni, ha az érintett föld nem rendelkezik olyan előnyös tulajdonságokkal, amelyek a helyben szokásos vételár mértékétől való eltérést indokolják. Továbbá az átlagos vételártól való eltérés esetén annak okát a szerződésben igazolni kell. A szerződést kötő felek az adásvételi szerződés 3. pontjában azt rögzítették, hogy az ingatlanhányad vételárát „az ingatlan valamennyi adottságát figyelembe véve” határozták meg. A szerződés tehát csupán általánosságban utal az ingatlan valamennyi adottságára, amelyet a szerződést kötő felek figyelembe vettek a vételár meghatározásakor. Azonban a felperes a helyi földbizottság felhívására nyilatkozott arról, hogy milyen értéket befolyásoló tényezőkkel bír az adásvétel tárgyát képező ingatlan. Ezzel összefüggésben a Kúria – a fentiek mellett – utal a Kfv.II.37.724/2018/5. számú ítéletre is, amely hangsúlyozza, a mezőgazdasági igazgatási szerv az eljárása során a tényállást tisztázni köteles. Ezt azonban sem a helyi földbizottság, sem az alperes nem tette meg, az értékbefolyásoló tényezőket sem a helyi földbizottság, sem az alperes nem értékelte, ami a jogszabálysértő eljárás megismétlését eredményezi.
- [47] Ugyanakkor a törvényszék sem támasztotta alá azt a következtetést (jogerős ítélet [44] bekezdés), hogy a felperes által már a helyi földbizottságnak is jelzett, az ingatlan értékét befolyásoló tényezők nem a szántó, hanem inkább a tanya alrészlethez tartoznak, ezért nem vehetők figyelembe. De azt sem értékelhette volna a törvényszék a felperes terhére, hogy az adásvételi szerződésben konkrét, részletező felsorolás nem szerepel az értéknövelő tényezők tekintetében (jogerős ítélet [49] bekezdés), e körben alapos a felülvizsgálati kérelem hivatkozása, mert az adásvételi szerződés megkötésében a felperes nem vett részt. Bizonyítási, igazolási kötelezettség a Földforgalmi tv. 24. § (5) bekezdése alapján a vevő terhelé, nem az elővásárlási jognyilatkozatot tevőt. Ha azonban ilyen, értékjellemzőket érintő tényállítást a helyi földbizottság, az alperes tudomására hoznak, annak értékelését nem mellőzhetik.
- [48] Téves ezért a jogerős ítéletnek az a következtetése (jogerős ítélet [47] és [49] bekezdése), amely szerint végső soron a felperes lett volna köteles igazolni a vételárat, illetve az átlagos vételártól való eltérést, mivel iratellenes és téves az a megállapítás (jogerős ítélet [49] bekezdés), hogy a megelőző eljárásban a felperes az érintett föld előnyös, eltérő tulajdonságait nem jelölte meg. A felperes nyilatkozatot tett az ingatlan értékét befolyásoló egyes tényezőkre, erre a törvényszék maga is hivatkozott indokolásában (jogerős ítélet [48] bekezdés), azonban ebből téves jogkövetkeztetést vont le, ugyanis ezen nyilatkozatra tekintettel a helyi földbizottságnak, illetve az alperesnek kellett volna tisztázni, hogy az adásvételi szerződésben a felek mit értettek „valamennyi adottság” alatt, amely alapján az ingatlan vételárát meghatározták, és azt, hogy a helyi földbizottság előtti nyilatkozatában felperes által már hivatkozott adottságok alátámasztják-e a szerződés szerinti vételár szerinti értéket.
- [49] Megjegyzi a Kúria, hogy ebből a szempontból jelentősége van annak is, hogy a helyi földbizottság által hivatkozott 2 486 582 forint/ha átlagár egy átlagos szántó művelési ágú földterületre vonatkozik. A felperes nyilatkozata alapján azonban a tárgyi földrészlet nem egy átlagos szántó művelési ágú földterület, azon az ingatlan értékét befolyásoló, értéknövelő tényezők állapíthatók meg (drótkerítés, személyi bejáró, gazdasági bejáró, fűtő kút, villanyárammal ellátottság). Ezzel az állítással összhangban állónak látszik az a körülmény, hogy a helyi földbizottság által meghatározott 2 486 582 forint/ha átlagárát átkonvertálva az adásvételi szerződésben négyzetméterben meghatározott szántó művelési ágú ingatlan területére (1011 m²), tárgyi ingatlan esetében 251 393,44 forint/1011 m² ár a kapott érték, ami a felperes által hivatkozott 300 000 forintos ingatlanárhoz közelít, mely árat az ingatlan felperesi nyilatkozat szerinti, egyéb értéket képviselő adottságai növelnek a szerződés szerinti értékre. Nem lehet tehát figyelmen kívül hagyni tehát azt sem, hogy a tárgyi földrészlet 1011 m², a helyi földbizottság pedig a szántó művelési ágban értékesített földterületek átlagárát hektárban, 2 486 582 forint/ha-ban határozta meg, ehhez az értékhez pedig nem a 3 000 000 forint/1011 m² árat kell összehasonlítani alapul venni.
- [50] Mindezek alapján a Kúria megállapította, hogy a törvényszék téves jogkövetkeztetésre jutott, az alperes határozata jogsértő, ezért a Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 121. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján megváltoztatta, az alperes határozatát megsemmisítette és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezte.
- [51] A megismételt eljárásban az alperesnek az adásvételi szerződés jóváhagyása tárgyában tisztázni kell a tényállást és meg kell állapítania, hogy a helyben szokásos átlagos forgalmi értéktől a vételár milyen mértékben tér el, a 10%-ot meghaladó eltérés a tárgyi adásvételi szerződés tárgyát képező ingatlan vonatkozásában fennáll-e és ha az eltérés megállapítható, ennek oka a szerződésben igazolt-e, ennek hiányában a vételár arányosságát eladó/vevő

felhívásra bizonyítani tudja-e. E körben fel kell tární a földterület forgalmi értékét, valamint a földterület értékét befolyásoló tényezők értékét is. Mindezen körülmények tisztázása után hozható ismételt döntés.

(Kúria Kfv.V.37.815/2024/20.)

222 Ha a földnek minősülő ingatlanok jogosultjai adatainak ingatlan-nyilvántartási rendezésével kapcsolatos eljárásban az ingatlan-nyilvántartásba tulajdonosként bejegyzett személy haláláról az ingatlanügyi hatóság tudomást szerez, az érintett ingatlan nem kerülhet a törvény erejénél fogva az állam tulajdonába, hanem a hatóságnak hivatalból értesítenie kell a jegyzőt a hagyatéki eljárás vagy a póthagyatéki eljárás megindítása céljából [2017. évi I. törvény (Kp.) 2. § (1) bek., 121. § (1) bek. b) pont; 2020. évi LXXI. törvény (Foktftv.) 20. § (2), 23. §, 25. § (1)–(2) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes ingatlanügyi hatóság eljárást folytatott település külterületi fekvésű ingatlanjai tekintetében az ingatlan-nyilvántartásban tulajdonosként szereplő azon természetes személyek vonatkozásában, akiknek a természetes személyazonosító adatai hiányosak, illetve személyi azonosító jelük hiányzik.
- [2] A /3. helyrajzi számú, osztatlan közös tulajdonban – részben a felperes tulajdonában – álló termőföld ingatlan esetében az ingatlan-nyilvántartásban 4/24 arányú társtulajdonosként szerepelt, hiányos adatokkal. Az alperes az adategyeztetési eljárása eredményeként hivatalból megállapította, hogy az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett személy nem beazonosítható, ezáltal a perbeli ingatlan tulajdoni helyzete rendezetlen, és a 2023. augusztus 2-án kelt 128240/2023.07.06. számú határozatával az ingatlanra a tulajdoni helyzet rendezetlenségének tényét feljegyezte. Ezt a határozatát a felperessel nem közölte.
- [3] Ezt követően, a 2024. január 26-án kelt, keresettel támadott határozatában megállapította, hogy a tulajdoni helyzet rendezetlensége tényének feljegyzéséről szóló határozata 2023. augusztus 17-én véglegessé vált, az azt követő 60. napon, 2023. október 16-án XY tulajdoni hányadán a Magyar Állam tulajdonjogot szerzett a földeken fennálló osztatlan közös tulajdon felszámolásáról és a földnek minősülő ingatlanok jogosultjai adatainak ingatlan-nyilvántartási rendezéséről szóló 2020. évi LXXI. törvény (a továbbiakban: Foktftv.) 25. § (1) bekezdése alapján. Erre figyelemmel az XY javára bejegyzett tulajdonjogot az ingatlan-nyilvántartásból törölte, a Magyar Állam tulajdonjogát pedig bejegyezte.

A felperes keresete, az alperes védekezése

- [4] A felperes keresetében az alperes határozatának megsemmisítését és az alperes új eljárásra kötelezését kérte.
- [5] Előadta, hogy 2014-ben polgári pert indított elbirtoklással történt tulajdonszerzés megállapítása iránt tulajdonostársaival – mások mellett XY-nal – szemben. A perbeli ingatlanra a polgári per megindításának tényét az ingatlan-nyilvántartásba feljegyezték, ezért álláspontja szerint a Magyar

Állam tulajdonjogát az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inyvtv.) végrehajtásáról szóló 109/1999. (XII. 29.) FVM rendelet (a továbbiakban: Inyvtv. vhr.) 29. § (1) bekezdésére figyelemmel függő jogi hatállyal kellett volna bejegyezni.

- [6] Hivatkozott továbbá arra, hogy a polgári per az alperesek halálára tekintettel félbeszakadt. A perben csatlolta a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala (a továbbiakban: KEKKH) által a központi személyiadat- és lakcímnnyilvántartásban tárolt adatokról 2015-ben kiadott igazolást, amely szerint 1980-ban elhalálozott. A Foktftv. 23. §-ára alapítottan kifogásolta, hogy az alperesnek az elhalálozott ingatlantulajdonos utolsó lakóhelye szerint illetékes jegyző előtt hagyatéki vagy póthagyatéki eljárás lefolytatását kellett volna kezdeményeznie.
- [7] Az alperes a kereset elutasítását kérte, fenntartva a határozatában foglaltakat, mert álláspontja szerint jogszerű döntést hozott.
- [8] Az alperesi érdekelt a perben nem tett nyilatkozatot.

A jogerős ítélet

- [9] Az elsőfokú bíróság a 2024. december 18-án kelt, felülvizsgálni kért jogerős ítéletével a felperes keresetét elutasította a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 88. § (1) bekezdés a) pontja alapján.
- [10] A jogerős ítélet indokolása szerint a felperes a keresetindítási határidő alatt nem sérelmezte a tulajdoni helyzet rendezetlensége tényének feljegyzéséről szóló határozat véglegessé válását, e határozat tartalmát, valamint a határozatok kézbesítésének jogszerűségét. A per során ezzel kapcsolatban előadott érvelései a kereseti indokaitól alapvetően eltértek, így azok vizsgálata a per új irányát eredményezte volna, ezért azokat a Kp. 43. § (1) bekezdésére figyelemmel nem vizsgálta.
- [11] A perfeljegyzés kapcsán, az Inyvtv. vhr. 29. § (1) bekezdésére utalva kifejtette, hogy a perbeli esetben a Magyar Állam tulajdonjogának bejegyzésére jogszabály: a Foktftv. 25. § (1) bekezdése alapján került sor, ezért azt nem kellett függő jogi hatállyal bejegyeznie az alperesnek.
- [12] Rámutatott, hogy a Magyar Állam tulajdonszerzésére kétlépcsős eljárásban került sor: első lépésként az alperesnek meg kellett állapítania a tulajdoni helyzet rendezetlenségének tényét, második lépésben jegyezhet be a Magyar Állam tulajdonjogát. Hangsúlyozta, hogy a jelen perben kizárólag azt vizsgálhatta, hogy a Foktftv. 25. § (1) bekezdésében foglalt feltételek fennálltak-e: azaz az alperesnek a tulajdoni helyzet rendezetlensége tényének feljegyzéséről szóló határozata véglegessé vált-e, amennyiben igen, úgy az ettől számított 60 nap eltelt-e. Miután a felperes a keresetindítási határidő alatt nem vitatta a tulajdoni helyzet rendezetlensége tényének feljegyzéséről szóló határozat véglegessé válását, ezért megállapította, hogy e határozat végleges, a véglegessé válásától számított 60 nap pedig eltelt, ezért az alperes jogszerűen rendelkezett a Magyar Állam tulajdonjogának bejegyzéséről.
- [13] Nem találta megalapozottnak a felperesnek azt az okfejtését, hogy a támadott határozat sérti az

általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 62. és 81. §-ait, mert a Foktftv. 20. § (2) bekezdésében írt adategyeztetési eljárás során az alperesnek a tulajdoni lap adatait az okirattárban és a személyiadat- és lakcímnnyilvántartásban lévő adatokkal kellett volna összevetnie, melynek eredményeként meg kellett volna állapítania, hogy XY elhunyt, és kezdeményeznie kellett volna a Foktftv. 23. §-a szerinti eljárást. E tekintetben arra az álláspontra helyezkedett, hogy a jelen pernek nem tárgya az adategyeztetési eljárás lefolytatása jogszerűségének kérdése. Az, hogy az adategyeztetési eljárás miként zajlott le, az alperes milyen okiratokat szerzett be vagy milyen intézkedéseket fogantatosított, miért nem kereste meg a jegyzőt, ebben a perben nem vizsgálható. Emiatt a felperesnek az adategyeztetési eljárás iratanyagának beszerzésére vonatkozó bizonyítási indítványát mint szükségtelent, elutasította. Hozzátette, hogy az alperest kizárólag a Foktftv. 25. § (1) bekezdése körében terhelte tényállás-tisztázási és indokolási kötelezettség, amely kötelezettségének eleget tett, amikor a határozatában megállapította, hogy a tulajdoni helyzet rendezetlensége tényének feljegyzéséről szóló határozat véglegessé vált, és az ettől számított 60 nap eltelt.

A felülvizsgálati kérelem

- [14] A felperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását, másodlagosan a jogerős ítélet megváltoztatásával a közigazgatási cselekmény megsemmisítését és a közigazgatási szerv új eljárás lefolytatására kötelezését kérte. Perköltséget számított fel.
- [15] Hangoztatta, hogy sérült a tisztességes eljáráshoz fűződő joga és a jogszerűség elve, mert az adategyeztetési eljárásban nem vehetett részt, a tulajdoni helyzet rendezetlensége tényének feljegyzéséről szóló határozatot nem kapta meg, így az abban foglaltakat vitatni nem tudta, a jelen perben pedig – az elsőfokú bíróság jogerős ítélete szerint – már nem is vitathatta. Az alperes akkor járt volna el jogszerűen, ha a tulajdoni helyzet rendezetlensége tényének feljegyzéséről szóló határozatát kézbesítette volna az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett tulajdonostársak, így az ő részére is. Felhívta a Kp. 2. § (1) bekezdését és sérelmezte, hogy végső soron a közigazgatási tevékenységgel okozott jogsérelemmel szemben jogorvoslat, hatékony bírósági jogvédelem nincs, így az ingatlan társ tulajdonosait elzárták attól, hogy a Magyar Állam tulajdonjogának az ingatlan-nyilvántartásba történt bejegyzését érdemben vitathassák, ami a tulajdonhoz való jog és a közös tulajdonhoz kapcsolódó jogok gyakorlásának sérelmére is vezet. Előadta, hogy akkor, amikor a perben csatolt KEKKH igazolást kikérte, XY-ra vonatkozóan csak az ingatlan-nyilvántartás adatai álltak a rendelkezésére, vagyis ugyanazok, mint az alperesnek. Az alperes nem a megfelelő eljárást folytatta le, hiszen XY tekintetében nem azt kellett volna megállapítania, hogy beazonosíthatatlan, hanem hogy elhunyt.
- [16] Kifejtette, hogy a perben a jogsérelmét abban jelölte meg, hogy a KEKKH – elbirtoklással történt

tulajdonszerzés megállapítása iránti polgári perben beszerzett, a jelen perben is csatolt – adatközlése szerint a már elhunyt tulajdonostársai, így XY vonatkozásában az alperes nem a Foktftv. 23. §-a szerint folytatta le az eljárást, ezért tartotta a Magyar Állam tulajdonjogának az ingatlan-nyilvántartásba történt bejegyzését jogszabálysértőnek. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság tévesen értékelte perbeli érvelését a Kp. 43. § (1) bekezdésébe ütközőnek, illetve utalt arra, hogy érveit a Kp. 78. § (4) bekezdésére figyelemmel jogszerűen adta elő.

- [17] Az elsőfokú bíróság által meghatározott – a Magyar Állam tulajdonjogának az ingatlan-nyilvántartásba történt bejegyzése jogszerűtlenségére vonatkozó – bizonyítási kötelezettségnek azért nem tudott eleget tenni, mert miután az elsőfokú bíróság a bizonyítási indítványát elutasította, a perben sem ismerhette meg az adategyeztetési eljárásban keletkezett iratokat. Hivatkozott a jogorvoslatihoz való jogára, s utalt arra, hogy ha a fél nem ismeri a hatóság döntésének indokait, a kereseti érveit sem tudja mihez képest megfogalmazni.
- [18] Állította, hogy az elsőfokú bíróság megsértette az indokolási kötelezettségét. Azt kifogásolta, hogy a jogerős ítélet nem tartalmaz indokolást a kézbesítés – általa vitatott – szabályszerűsége kapcsán. Miután tulajdonostársai: XY és VZ már elhunytak, egy további tulajdonostárs pedig nem a határozatban megjelölt címen lakik, a határozatok kézbesítése nem volt szabályszerű, ezért azok nem is válhattak véglegessé. Utalt arra, hogy a keresettel támadott határozat kézbesítésének szabályszerűségét az elsőfokú bíróságnak hivatalból vizsgálnia kellett volna. Azt is sérelmesnek tartotta, hogy az alperes a perbeli ingatlan tulajdonosait ügyfélként nem vonta be az eljárásba. Ez az Ákr. 123. § (1) bekezdés g) pontja szerinti semmisségi ok, amit az elsőfokú bíróságnak ugyancsak hivatalból figyelembe kellett volna vennie.
- [19] Az alperes és az alperesi érdekelt csatlakozó felülvizsgálati kérelmet, felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztettek elő.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [20] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Kp. 118. § (1) bekezdésének alkalmazásával befogadta, majd az érdemi elbírálás eredményeként megállapította, hogy az – az alábbiak szerint – alapos.
- [21] A Kúriának az elsőfokú bíróság jogerős ítéletét a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó 108. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között – a megjelölt jogszabálysértések mentén – kellett felülvizsgálnia.
- [22] A Kúria megállapította, hogy a felperes a felülvizsgálati kérelmében alapvetően az alperes közigazgatási tevékenységével okozott jogsérelemmel szembeni jogorvoslat, hatékony bírósági jogvédelem, a Magyar Állam tulajdonjogának az ingatlan-nyilvántartásba történt bejegyzése érdemi vitathatóságának hiányát kifogásolta.
- [23] A felperes által is felhívott Kp. 2. § (1) bekezdése szerint a bíróság feladata, hogy eljárásával a közigazgatási tevékenységgel megvalósított jogsértéssel szemben – erre irányuló megalapozott kérelem esetén – hatékony jogvédelmet biztosítson. A hatékony jogvédelem követelménye a tisztességes

- eljáráshoz való jog egyik eleme. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a fair eljárás elvének lehetővé kell tennie a jogszerűség érdemi érvényesülését. A hatékony jogvédelem e tekintetben azt jelenti, hogy a bírói út nem korlátozódhat a formális jogszerűség vizsgálatára.
- [24] Az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban egyértelműen kifejtette, hogy a tisztességes eljáráshoz fűződő jog körébe tartozik a hatékony bírói jogvédelem követelménye, amelynek alapján a jogi szabályozással szemben alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben dönthesse. Önmagában a bírói út igénybevételének formális biztosítása ugyanis nem elegendő az eljárási garanciák teljesedéséhez, hiszen az alkotmányos szabályban előírt garanciák éppen azt a célt szolgálják, hogy azok megtartásával a bíróság a véglegesség igényével hozhasson érdemi döntést. A tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerét kielégítő hatékony bírói jogvédelem tehát attól függ, hogy az eljárási szabályok értelmében a bíróság mit vizsgálhat felül.
- [25] Az Alkotmánybíróság a 17/2015. (VI. 5.) AB határozatban a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálata tekintetében megállapította, hogy a modern magyar közigazgatási bíráskodást létrehozó jogforrás, a magyar királyi közigazgatási bíróságról szóló 1896. évi XXVI. törvénycikk történeti alkotmányunk egyik vívmánya. A törvénycikk 131. §-a úgy rendelkezett, hogy a bíróság „érdemileg tárgyalja és eldönti az ügyet”; a 134. §-a szerint pedig „[a] határozatok hozatalánál a bíróság a bizonyítékokat szabadon mérlegeli, s a tárgyalás és a bizonyítás folyamában szerzett meggyőződésének egész benyomása alapján ítél”. Történeti alkotmányunk vívmányaira és a hivatkozott döntésre alapozva az Alkotmánybíróság megerősítette, hogy a közigazgatási határozatok törvényességének bírói felülvizsgálata alkotmányosan nem korlátozódhat a jogszerűség pusztán formális szempontok szerinti, az eljárási szabályok betartására korlátozódó vizsgálatára. A közigazgatási ügyben eljáró bíróság nincs kötve a közigazgatási határozatban megállapított tényálláshoz, és a jogszerűség szempontjából felülbírálni – sőt, felül kell bíráltnia – a közigazgatási szerv mérlegelését is. Döntése során figyelemmel kell lennie az Alaptörvény 28. cikkére, vagyis azt kell feltételeznie, hogy a jogszabályok a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak. Ezt az értelmezést később a 14/2018. (IX. 27.) és a 25/2018. (XII. 28.) AB határozatok is megerősítették.
- [26] A Kúria kiemeli: kétségtelen, hogy a földnek minősülő ingatlanok jogosultjai adatainak ingatlan-nyilvántartási rendezésével kapcsolatos, a jelen pert megelőző eljárást a Fokfttv. III. fejezete két lépcsőben szabályozza. Azonban ebből a körülményből – figyelemmel a tisztességes eljárás, a hatékony jogvédelem és az érdemi felülvizsgálat követelményeire is – tévesen jutott arra a következtetésre az elsőfokú bíróság, hogy a jelen perben kizárólag a Fokfttv. 25. § (1) bekezdése szerinti két feltétel teljesülését kellett és lehetett volna vizsgálni. Azaz, hogy az első lépcsőt jelentő adategyeztetés eredményeként meghozott, a tulajdoni helyzet rendezetlensége tényének feljegyzéséről szóló határozat véglegessé vált-e, és az ettől számított 60 napos határidő letelt-e. Ezek ugyanis a keresettel támadott határozat jogszerűségének csupán a formai feltételei. Ráadásul a felperes a Fokfttv. 25. § (1) bekezdésének megsértésére a keresetében nem is hivatkozott.
- [27] Kifejezetten és hangsúlyosan hivatkozott ugyanakkor a felperes – már a keresetlevélében – a Fokfttv. 23. §-ának megsértésére. Állította és a KEKKH által a központi személyiadat- és lakcímnnyilvántartásban tárolt adatokról kiadott igazolással bizonyította is, hogy XY, született 1980-ban elhunyt, amely tény a perben sem az alperes, sem az alperesi érdekelt nem is vitatott. Márpedig ennek a ténynek az eljárás folytatása szempontjából döntő jelentősége van: ilyen esetben ugyanis az ingatlanügyi hatóságnak a Fokfttv. 23. §-ában írtakat kell követnie, és aszerint kell intézkednie. Ha ugyanis az ingatlan-nyilvántartásba tulajdonosként bejegyzett személy haláláról az ingatlanügyi hatóság tudomást szerez, az érintett ingatlan nem kerülhet a Fokfttv. 25. § (1) bekezdésének alkalmazásával az állam tulajdonába, hanem a hatóságnak a Fokfttv. 23. §-a szerint hivatalból értesítenie kell a jegyzőt a hagyatéki eljárás vagy a póthagyatéki eljárás megindítása céljából.
- [28] A perbeli esetben – bár XY elhunyt, mely tény a Fokfttv. 20. § (2) bekezdésének megfelelő eljárása (a tulajdoni lapon szereplő adatoknak az okirattárban fellelhető okiratok adataival, valamint a személyiadat- és lakcímnnyilvántartásban fellelhető adatokkal való összevetése) során az alperesnek is észlelnie kellett volna – nem került sor a jegyző értesítésére. A felperes a keresetében alappal érvelt azzal, hogy az alperesnek az elhunyt ingatlantulajdonos utolsó lakóhelye szerint illetékes jegyző előtt hagyatéki vagy póthagyatéki eljárás lefolytatását kellett volna kezdeményeznie. Az alperes azonban nem a valós tényhelyzetnek megfelelően folytatta le a közigazgatási hatósági eljárást, ezzel pedig megsértette a felperes keresetében megjelölt Fokfttv. 23. §-át. A felperes a perben kellő módon és mértékben igazolta az alperes által a Magyar Állam tulajdonjogának az ingatlan-nyilvántartásba történt bejegyzéséről hozott határozatának jogszabálysértő voltát, további bizonyításra nem volt szükség, az elsőfokú bíróságnak a rendelkezésre álló peradatok alapján a keresetnek helyt adó ítéletet kellett volna hoznia.
- [29] A felperes a felülvizsgálati kérelmében az elsőfokú bíróságnak az indokolási kötelezettség megsértését is felróta. A kézbesítés – felperes által vitatott – szabályszerűsége kapcsán ugyanakkor a jogerős ítélet azért nem tartalmazott részletes indokolást, mert az elsőfokú bíróság – megindokolt – jogi álláspontja szerint ez a kérdéskör a keresetkiterjesztés tiltalma folytán a perben nem volt vizsgálható. Tekintettel arra, hogy a felperes felülvizsgálati kérelme és keresete is a fentebb kifejtettek alapján megalapozott, így az elsőfokú bíróság keresetkiterjesztés kapcsán kifejtett jogi álláspontja helytállóságának nincs relevanciája. A keresettel támadott határozat kézbesítésének szabályszerűsége a perben kizárólag a felperes tekintetében volt hivatalból vizsgálandó, a keresetindítási határidő megtartottságának ellenőrzése érdekében. A felülvizsgálati kérelemben a perbeli ingatlan tulajdonosainak ügyféli részvétele,

és ezzel összefüggésben a semmisség kapcsán előadottakkal összefüggésben pedig a Kúria mindössze arra utal, hogy az Inyvt. 27/A. §-a alapján az ingatlanügyi hatóságnak az eljárás megindításáról csak azt az ügyfelet kell értesítenie, akinek az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett tulajdonjogának törlését, illetve akivel szemben vételi jog bejegyzését kéri.

- [30] Mindezekre tekintettel a Kúria a Kp. 121. § (1) bekezdés b) pontja alapján az elsőfokú bíróság jogerős ítéletét megváltoztatva az alperes keresettel támadott határozatát megsemmisítette és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezte.
- [31] Az alperesnek a megismételt eljárásban abból a tényből kell kiindulnia, hogy XY elhunyt, erre figyelemmel pedig a Foktftv. 23. §-a szerint kell intézkednie.

(Kúria Kfv. VII.37.027/2025/7.)

223 A bíróságnak a közigazgatási tevékenység jogszerűségét a kereseti kérelem korlátai között kell vizsgálnia. A közigazgatási perben a kereseti kérelem nem általánosságban vonatkozik a közigazgatási tevékenység jogszerűségének vizsgálatára, hanem a felperes meghatározott irányú felülvizsgálatot kér. Ebből következően a bíróság vizsgálódása sem teljes körű, annak irányát, korlátait a felperes által a keresetében megjelölt jogsérelem szabja meg [2017. évi I. törvény (Kp.) 2. § (4) bek., 85. § (1), (3) bek., 37. § (1) bek. f) pont, 121. § (1) bek. a) pont; 2013. évi CCXII. törvény (Fétv.) 68. § (3) bek. e) pont].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperesi érdekelt 2024. január 29-én a 1/1 hrsz. alatt felvett, erdő művelési ágú ingatlan (a továbbiakban: perbeli ingatlan) tekintetében az erdőgazdálkodóként történő nyilvántartásba vételét kérte az alperestől. A perbeli ingatlanra az alperesi érdekelt 1/1 arányú tulajdonjogát 2023. december 14. napján jegyezték be.
- [2] Az alperes a határozatával (a továbbiakban: alaphatározat) az alperesi érdekeltet – tulajdonosi használat jogcímen – erdőgazdálkodóként nyilvántartásba vette, egyidejűleg a felperest, mint akit a perbeli ingatlanhoz kapcsolódóan „szívességi földhasználat” jogcímen erdőgazdálkodóként tartott nyilván, törölte.
- [3] A felperes a határozattal szemben keresettel élt, mely alapján az alperes az alaphatározatát módosította (a továbbiakban: módosító határozat). A felperes erdőgazdálkodói jogosultságának megszűnése kapcsán hivatkozott a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény (a továbbiakban: Fétv.) 68. § (3) bekezdés e) pontjára. Erre figyelemmel megállapította, hogy a felperes és az alperesi érdekelt között a szívességi földhasználat feltételei nem állnak fenn, a szívességi földhasználat 2024. január 13. napján megszűnt, mivel a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi tv.) 5. § 13. pontja szerint a közeli hozzátartozói viszony közöttük nem áll fenn. Mindezekre tekintettel az egyes erdészeti hatósági eljárások, bejelentések,

valamint hatósági nyilvántartások eljárási szabályairól szóló 433/2017. (XII. 21.) Kormányrendelet (a továbbiakban: Elj. r.) 23. § (1) bekezdés b) pontja szerint az erdőgazdálkodói nyilvántartásból történő törlésnek volt helye. A módosító határozatában az alperes kifejtette, hogy a felperes részére a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal erdőtelepítés jogcímen 519 031 EUR összegű támogatást állapított meg az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (a továbbiakban: Evt.) 113. § (25b) bekezdése szerint sem biztosít lehetőséget a felperes számára mivel az erdőgazdálkodói tevékenységét nem megbízási szerződés alapján végzi. Az alperesi érdekelt a felperessel az erdőgazdálkodói jogok tekintetében földhasználati szerződést nem kötött.

A felperes keresete, az alperes védekezése

- [4] A felperes a keresetét a módosító határozatra is kiterjesztve kérte az alap- és módosító határozat megsemmisítését. A jogsérelem körében hivatkozott a Földforgalmi tv. 15/A. §-ára, a 21. § (8) bekezdésére, az Evt. 113. § (25b) bekezdésére, valamint az Elj. r. 23. § (1)–(2) bekezdéseire. Előadta, hogy a perbeli ingatlan tekintetében 2010-től bejegyzett erdőgazdálkodó volt, erdőgazdálkodói jogosultsága a perbeli ingatlan 1/1 arányú tulajdonjogának 2016. október 25. napján történő elajándékozását követően is fennmaradt. Közte és a korábbi tulajdonos között a szívességi földhasználati szerződés 2021. január 10. napján jött létre, a tulajdonos személyének a megváltozása nem eredményezi a szívességi földhasználati szerződés megszűnését, ez a Fétv. 68. § (3) bekezdés e) pontjából sem következik. Az alperesnek vizsgálnia kellett volna az adásvételi szerződés feltételeit és a földhasználat terjedelmét, amelyre tekintettel jogszerűen nem törölhetette volna az erdőgazdálkodói jogosultságát. Ezt az Elj. r. 23. §-a sem teszi lehetővé. Az Evt. 113. § (25a) és (25b) bekezdései alapján hivatkozott arra is, hogy az Európai Unió Közös Agrárpolitikájából származó támogatási forrás esetében a fenntartás időszak lejártáig az erdő használatára jogosító szerződés nem szűnhet meg.
- [5] Az alperes védekezése a kereset elutasítására irányult, a határozatában kifejtett indokok alapján.
- [6] Az alperesi érdekelt – az alpereshez csatlakozva – a kereset elutasítását kérte.

A jogerős ítélet

- [7] Az elsőfokú bíróság a 2024. október 17-én kelt jogerős ítéletével a felperes keresetét elutasította.
- [8] Ítéletének indokolásában kiemelte, hogy a felperes a perben tett nyilatkozatában a keresetében és a keresetkiterjesztésében eredetileg nem hivatkozott jogcímmel egészítette ki a jogséremlét, amelyben az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 5. § (1) bekezdés a) pontjában, továbbá 2. § (1) bekezdés a) és b) pontjában foglalt jogok sérelmét állította. A Kp. 43. § (1) bekezdésére tekintettel e jogséremléket nem vizsgálta.
- [9] Megállapította, hogy – a felperes hivatkozásával egyezően, a Földforgalmi tv. 15/A. § (1) bekezdésének megfelelően – az alperesi érdekelt

- tulajdonszerzését keletkeztető adásvételi szerződés 1. pont a. alpont 4. bekezdése tartalmazza, hogy a perbeli ingatlan tekintetében haszonbérleti vagy más földhasználatot eredményező szerződés nincs hatályban, továbbá a felperest az eladó hozzátartozójaként, szívésségi használat jogcímen az erdőgazdálkodói nyilvántartásba bejelentették.
- [10] Idézte a Földforgalmi tv. 38. § (1) és (3) bekezdését, a Fétv. 68. § (1) bekezdését, a 68/B. § (1)–(2) bekezdéseit, az Evt. 19. § (1) bekezdését, és arra a megállapításra jutott, hogy a szívésségi földhasználati szerződést írásba kell foglalni. A perbeli ingatlan tekintetében ilyen szívésségi földhasználati szerződés nem volt hatályban, az adásvételi szerződés a föld használatára vonatkozóan korlátozást nem tartalmazott, e nyilatkozat hibájára pedig a felperes sem az eljárás során, sem pedig keresetében nem hivatkozott.
- [11] Az Evt. 113. § (25b) bekezdésében foglaltakat értelmezve megállapította, hogy csak az erdőgazdálkodói feladatok megbízási szerződéssel történő ellátása esetén marad fenn a szerződés hatálya abban az esetben, ha az Európai Unió Közös Agrárpolitikájából származó forrással érintett a támogatási jogviszony alanya. Figyelemmel arra, hogy a felperes ilyen megbízási szerződést nem csatolt és ilyenre az eljárás során sem hivatkozott, az Evt. 113. § (25b) bekezdésében foglalt különös feltétel nem áll fenn.
- [12] Utalt arra, hogy a felperes hivatkozásával ellentétben az Evt. 18. § (4) bekezdése alapján nem kizárólag közokirat vagy teljes bizonyító erejű magánokirat alapján van helye az erdőgazdálkodói nyilvántartásba történő adatbejegyzésnek, megváltoztatásnak vagy törlésnek, hanem közhiteles hatósági nyilvántartásból, így az ingatlan-nyilvántartásból történő adatátvitel útján is. Az Elj. r. 21. § (3) bekezdésében foglalt elutasítási okok pedig nem vitatottan nem álltak fenn.
- [13] Hivatkozott a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 5:22. §-ára és e körben arra, hogy az alperesi érdekelt teljes jogú tulajdonosi jogosítványokkal rendelkezett a perbeli ingatlan vonatkozásában, amely egyidejűleg kizárja a felperes használati jogosultságának a fennállását, mert erre vonatkozóan az adásvételi szerződés hatályban lévő földhasználati jogosultságot, szerződést nem sorolt fel a Földforgalmi tv. 15/A. §-ának megfelelően. Mivel a felperesnek a használatához fűződő jogosultsága megszűnt, az Elj. r. 23. § (1) bekezdés b) pontja alapján az alperes jogosult volt az erdőgazdálkodói nyilvántartásból történő törlést elrendelni. A felperes által hivatkozott, az Elj. r. 23. § (2) bekezdése szerinti rendelkezés azért nem volt alkalmazható, mert e szakasz kizárólag arról rendelkezik, ha a megszűnést maga a használatra jogosult jelenti be.
- [14] A jogerős ítélet indokolása szerint, bár a felperes és az eladó közötti hozzátartozói viszony nem vitatottan továbbra is fennáll, a Fétv. 68. § (3) bekezdés e) pontjában foglalt rendelkezés alkalmazásának nincs helye, mivel a felperes által hivatkozott hozzátartozói jogviszonyon alapuló szívésségi földhasználati jogosultság az alperesi érdekelt tulajdonszerzésekor nem állt fenn. Erre tekintettel pedig a felperes erdőgazdálkodói jogosultsága a hozzátartozói jogviszony fennállásától függetlenül megszűnt.
- A felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem**
- [15] A felperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős ítélet megváltoztatásával az alap- és a módosító határozat megsemmisítését, és a közigazgatási szerv új eljárás lefolytatására kötelezését, másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [16] Állította, hogy a jogerős ítélet sérti a Fétv. 68. § (3) bekezdés e) pontját, továbbá a Földforgalmi tv. 15/A. §-át, és ellentétben a Kúria Kfv.I.37.911/2021/2. számú határozatában foglalt jogértelmezéssel.
- [17] Hangsúlyozta, hogy a perben nem volt vitatott tény az, hogy szívésségi földhasználati jogcímen bejegyzett erdőgazdálkodó volt a perbeli ingatlan tekintetében az alaphatározat meghozataláig. A szívésségi földhasználat az alperes módosító határozata szerint azért szűnt meg a Fétv. 68. § (3) bekezdés e) pontja alapján, mert az ingatlan tulajdonosa (aki a felperes közeli hozzátartozója) az ingatlan tulajdonjogát adásvétel útján átruházta egy olyan személyre, aki nem közeli hozzátartozója a felperesnek. Álláspontja szerint a jogvita e központi kérdését a Kúria vizsgálta és értelmezte a Kfv.I.37.911/2021/2. számú határozatával lezárult ügyben, és arra a következtetésre jutott, hogy a szívésségi földhasználat a Fétv. 68. § (3) bekezdés e) pontja alapján nem szűnik meg önmagában azért, mert a közeli hozzátartozó tulajdonos az ingatlan tulajdonjogát átruházza egy, a szívésségi földhasználatával nem közeli hozzátartozó vevőre.
- [18] Utalt arra, hogy a szóban forgó adásvételi szerződés kifejezetten rögzítette a földhasználat tényét, jogcímét és határidejét, tehát az ítélet a Földforgalmi tv. 15/A. § (1) bekezdését is sérti, az adásvételi szerződés jogerős ítéletben megjelölt nyilatkozata nyilvánvalóan úgy értelmezendő, hogy az ott feltüntetett földhasználaton felül nincsen egyéb földhasználat. Ezzel együtt az adásvételi szerződésnek az elsőfokú bíróság által elvégzett elemzése meghaladja a közigazgatási eljárás kereteit, az már kifejezetten polgári jogi kérdésben való állásfoglalásnak minősül, amely – figyelemmel a Kúria Kfv.II.37.810/2015/7. számú határozatában foglaltakra – a közigazgatási per során nem megengedett. Ráadásul miután bejegyzett erdőgazdálkodó volt, a földhasználati jogosultságát az Evt. 18. § (8) bekezdés b) pontja alapján vélelmezni kell, melyet az elsőfokú bíróság hatáskör hiányában kísérelt meg cáfolni. Hangsúlyozta továbbá, hogy az adásvételi szerződésben nem volt szerződő fél, az elsőfokú bíróság pedig alaptalanul róta a terhére, hogy a nyilatkozat hibájára hivatkozással nem támadta meg a szerződést. A szívésségi földhasználati szerződés megszűnését – figyelemmel az Elj. r. 23. § (1) és (2) bekezdése rendelkezéseire – alapvetően a felmondással vagy a szerződés közös megegyezéssel történő megszüntetését rögzítő okirattal lehetett volna igazolni. Analógiaként utalt a Ptk. 5:147. § (3) bekezdésére, a 6:340. § (2) bekezdésére és arra, hogy a használati típusú jogviszonyok általában sem szűnnek meg önmagában a dolog tulajdonjogának átruházásával.
- [19] Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a regisztratív eljárás sajátosságait, melyben

- hozott döntést a bíróság az egyszerűsített per szabályai szerint vizsgál felül. Az Evt. 18. § (4) bekezdése egyértelműen rögzíti, hogy törlésre csak közhiteles nyilvántartásból történő adatátvitel, közokirat vagy teljes bizonyító erejű magánokirat alapján van mód. Nem volt vitás, hogy az erdőgazdálkodói jogállását megalapozó szívésségi földhasználati szerződést megszüntető okirat nem állt és nem is áll rendelkezésre, továbbá polgári bíróság sem állapította meg, hogy a szívésségi földhasználati jogviszony megszűnt volna. Mindebből következően csak az volt vizsgálható, hogy valamely más közhiteles nyilvántartásból való adatátvitel alapján megállapítható-e a földhasználati jogviszony megszűnése. Ezzel összefüggésben hangsúlyozta, hogy az ingatlan-nyilvántartás nem tartalmaz semmilyen adatot a földhasználatra vonatkozóan. Egyetlen esetben képzelhető el az, hogy az ingatlan-nyilvántartásból történő adatátvitel alapján töröljék a nyilvántartásból az erdőgazdálkodót, ha annak a jogcíme is valamely, az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett dologi jog. Ezen álláspontot támasztja alá a Kúria Kfv.IV.38.016/2018/6. számú határozata is.
- [20] Álláspontja szerint a jogerős ítélet túlterjeszkedett a felülvizsgálni kért közigazgatási tevékenységen is, ezzel megsértette a Kp. 2. § (4) bekezdését, valamint a 85. § (1) és (2) bekezdését. Az elsőfokú bíróság olyan jogszabályi hivatkozásokkal és olyan érveléssel kívánta az alperes határozatának helyességét alátámasztani, amelyre sem a felperes, sem az alperes, sem alperesi érdekelt nem hivatkozott.
- [21] Kiemelte, hogy a jogerős ítélet tévesen minősítette meg nem engedett keresetváltoztatásnak a Fétv. 68. § (3) bekezdésével és a Kúria Kfv.I.37.911/2021/2. számú határozatával kapcsolatos hivatkozásait. Ezzel megsértette a Kp. 43. § (1) bekezdését, a 85. § (1) bekezdését, és eltért Kfv.I.37.261/2023/5. számú határozat [55] és [56] bekezdéseiben, valamint a Kfv.VII.37.523/2020/5. számú határozat elvi tartalmában foglaltaktól.
- [22] Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a Kp. 71. § (3) bekezdése alapján alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 237. §-a és 191. § (3) bekezdése szerinti anyagi pervezetésre vonatkozó kötelezettségét elmulasztotta. Az elsőfokú bíróság ugyanis lényegében hivatalból járt el, erre azonban a felperes figyelmét nem hívta fel, nem biztosított lehetőséget arra, hogy a szívésségi földhasználat fennállását bizonyíthassa.
- [23] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte. Arra hivatkozott, hogy a Fétv. 68. § (3) bekezdés e) pontja alapján azért törölte a felperest a nyilvántartásból, mert a felperes az új tulajdonosnak már nem közeli hozzátartozója. Hangsúlyozta, hogy a felperes erdőgazdálkodói bejegyzésének jogcíme a tulajdonos-változást bejegyző határozattal megszűnt, és mivel az új tulajdonos jogosult az erdőgazdálkodói bejegyzésre, aki a bejegyzési igényét be is nyújtotta, értelemszerűen a régít törölni, az újat pedig bejegyezni kellett. A jogcímtől mint feltételtől a szívésségi földhasználati vagy akár adásvételi szerződésben foglalt okok miatt nem térhet el. Hivatkozott a felperes adásvételi szerződésben foglaltak értelmezése kapcsán a Ptk. szerződési szabadságra vonatkozó 6:59. § (2) bekezdésére és 6:114. §-a szerinti részleges érvénytelenség szabályaira. Utalt arra, hogy az erdőgazdálkodó törlésének az Elj. r. 23. §-a nem a kizárólagos indoka. Fenntartotta az elsőfokú per során az Evt. 113. § (25b) bekezdésével kapcsolatban kifejtett álláspontját.
- [24] Az alperesi érdekelt a felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte. Arra hivatkozott, hogy az értelmezendő szakasz „bármilyen okból” kitételét úgy kell értelmezni, hogy ha a föld tulajdonjogát nem közeli hozzátartozó szerzi meg, akkor a szívésségi földhasználat megszűnik. Hangsúlyozta, hogy a vételár megfizetésével birtokba lépett, azaz kérhette az erdőgazdálkodói státusz bejegyzését. A felperes által megjelölt Kfv.I.37.911/2021/2. számú határozat a befogadás megtagadásáról rendelkezett, azaz a felperes álláspontjának megalapozottságát nem erősítette meg.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [25] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Kp. 118. § (1) bekezdésének alkalmazásával befogadta, majd az érdemi elbírálás eredményeként megállapította, hogy az – az alábbiak szerint – alapos.
- [26] A Kúria az elsőfokú bíróság jogerős ítéletét a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó 108. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem keretei között – a megjelölt jogszabálysértések mentén – vizsgálta felül. A Kp. 120. § (5) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúriának a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján kellett döntenie.
- [27] A felperes a felülvizsgálati kérelmében helytállóan hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság ítélete túlterjeszkedik a közigazgatási per keretein, azaz a felülvizsgálni kért közigazgatási tevékenység jogszerűségének felülvizsgálatán, a jogerős ítélet sérti a kereseti kérelemhez kötöttségre vonatkozó perrendi előírásokat.
- [28] A Kp. 2. § (4) bekezdésének az a rendelkezése, amely szerint a bíróságnak – főszabály szerint – a közigazgatási jogvitát a kereseti kérelem, a felek által előterjesztett kérelmek és jognyilatkozatok keretei között kell elbírálnia. Ezzel összhangban a Kp. 85. § (1) bekezdése az érdemi döntés korlátjaként írja elő, hogy a bíróság a közigazgatási tevékenység jogszerűségét a kereseti kérelem korlátai között vizsgálja.
- [29] Valamely közigazgatási tevékenység jogszerűségének vizsgálata jogsérelemre hivatkozással kérhető a közigazgatási ügyekben eljáró bíróságtól. A Kp. 37. § (1) bekezdés f) pontja szerint a pert keresetlevéllel kell megindítani, amely tartalmazza a közigazgatási tevékenységgel okozott jogsérelemet, az annak alapjául szolgáló tények, illetve azok bizonyítékai előadásával. Ebből következően a közigazgatási perben a kereseti kérelem nem általánosságban vonatkozik a közigazgatási tevékenység jogszerűségének vizsgálatára, hanem a felperes meghatározott irányú felülvizsgálatot kér. Eppen ezért a bíróság vizsgálódása sem teljes körű, annak irányát, korlátait

- a felperes által a keresetében megjelölt jogsérelem szabja meg (Kfv.VII.37.607/2022/5. [26]; Kfv.V.37.225/2023/12. [24]–[26]; Kfv.III.37.332/2024/4. [32]).
- [30] A perbeli esetben az alperes a felperest „szívességi földhasználat” jogcímen erdőgazdálkodóként tartotta nyilván, a felek között pedig nem volt vitatott e földhasználat létrejötte és a szóban forgó adásvételi szerződés megkötéséig történő fennállása. A felülvizsgálni kért határozat azon alapul, hogy a Fétv. 68. § (3) bekezdés e) pontja alapján e szívességi földhasználat 2024. január 13. napján megszűnt, mivel a Földforgalmi tv. 5. § 13. pontja szerint a közeli hozzátartozói viszony a felperes és az alperesi érdekelt között nem áll fenn. A felperes kereseti érvelése azon alapult, hogy a felülvizsgálni kért, módosított határozatban megjelölt jogalap (megszűnési ok) a perbelitől eltérő esetre, így arra vonatkozik, ha a közeli hozzátartozók közötti jogügylet esetén a szerződő felek közötti közeli hozzátartozói viszony bármilyen okból megszűnik.
- [31] Az elsőfokú bíróság ennek ellenére nem a felülvizsgált tevékenység jogalapját és az ezzel kapcsolatban kifejtett kereseti érveket vizsgálta, hanem a módosított határozat alapját nem képező, a keresetben előadott jogsérelemtől elszakadó írásbeliség hiányából és az adásvételi szerződés általa relevánsnak vélt részének vizsgálatából vont le a határozat jogszerűsége kérdésében következtetést.
- [32] A fentiekből következően az elsőfokú bíróság egyrészt nem merítette ki a keresetet, másrészt azon és a felülvizsgálat tárgyát képező határozat jogalapján túlterjeszkedett, mely eljárásával megsértette a Kp. 2. § (4) bekezdésében és a 85. § (1) bekezdésében foglaltakat, és ezzel figyelmen kívül hagyta a Kúria fent megjelölt határozataiban is megtestesülő következetes gyakorlatát. Erre figyelemmel a Kúria a felek ügy érdemében tett hivatkozásait nem vizsgálhatta, az ügy érdemében előadott érvek alátámasztására felhívott kúriai határozatok jogi relevanciáját nem értékelhette.
- [33] A felperes a fentiekkel összefüggésben hivatkozott az anyagi pervezetés hiányára, mert az elsőfokú bíróság nem biztosította számára a lehetőséget arra, hogy a szívességi földhasználat fennállását bizonyítsa.
- [34] Az anyagi pervezetés, a törvényes, a célszerű és időszerű döntés meghozatalában történő aktív és célirányos bírói szerepvállalás (közrehatás) azt a célt is szolgálja, hogy a felek ne csak az eljárást befejező határozatból szerezzenek tudomást a bíróság által az ügy eldöntése kérdésében relevánsnak ítélt szempontokról, a perbeli ügyben az írásbeliségnek (illetve annak hiányának) tulajdonított kiemelt jelentőségről. A felperes e körben megalapozottan sérelmezte az anyagi pervezetés hiányát. Ugyanakkor az ügy érdemére kiható jogszabályszegés alapja a jelen eljárásban alapvetően nem az anyagi pervezetés elmaradása, hanem a fent kifejtett, a közigazgatási tevékenységtől és – a Kp. 85. § (3) bekezdése szerinti hivatalbóli vizsgálati okok fennállásának hiányában – a felek rendelkezési jogától teljességgel elváló bírósági eljárás lefolytatása.
- [35] A Kúria vizsgálta a felperes tiltott keresetváltogatás hiányára vonatkozó hivatkozását, melyben azt állította, hogy a jogerős ítélet tévesen minősítette meg nem engedett keresetváltogatásnak a Fétv. 68. § (3) bekezdésével és a Kúria Kfv.I.37.911/2021/2. számú határozatával kapcsolatos hivatkozásait. A Kúria ugyanakkor megállapította, hogy az elsőfokú bíróság – a felperes 27. sorszámú beadványában felhívott – az Ákr. alapelvei sérelmével kapcsolatos érveket minősítette a keresetindításra nyitva álló határidőn belül nem támadott hivatkozásnak, ezért e tekintetben jogszabálysértés nem volt megállapítható. Mivel pedig az elsőfokú bíróság a Fétv. 68. § (3) bekezdés e) pontjának alkalmazásáról és értelmezéséről nem foglalt állást, a Kúria megjelölt határozatától elviekben sem térhetett el. A Kúria ugyanakkor – az ügy érdemében történő állásfoglalás nélkül – hangsúlyozza, hogy a Kfv.I.37.911/2021/2. számú határozat a felülvizsgálati kérelem befogadásának megtagadásáról rendelkezett, a Fétv. 68. § (3) bekezdés e) pontja tekintetében (az akkor hatályos Fétv. 68. § (2) bekezdés d) pontja lényegében azonos szabályozása kapcsán) kizárólag azt állapította meg, hogy e szakasz értelmezése – ellentétes elsőfokú bírósági gyakorlat hiányában – a Kúria jogegységesítő, joggyakorlatot továbbfejlesztő szerepét nem kívánja meg.
- [36] Végezetül a Kúria megállapította, hogy az alperes és az alperesi érdekelt ügy hivatkozott az Evt. 113. § (25b) bekezdésének általuk helyesnek ítélt értelmezésére, hogy a jogerős ítélet e jogszabályhelyhez fűzött értelmezését a felperes a felülvizsgálati kérelmében nem vitatta, ezért az a rendkívüli jogorvoslat tárgya nem lehetett.
- [37] Minderre tekintettel a Kúria az elsőfokú bíróság jogerős ítéletét a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontja alapján hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította.
- [38] A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságnak a felperes keresetét el kell bírálnia, azt ki kell mértenie, de azon, illetve a felülvizsgálni kért közigazgatási tevékenység keretein túl nem terjeszkedhet.

(Kúria Kfv.VII.37.026/2025/8.)

EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA

HATÁROZATAI

I.

A C-263/24 Smiliev ügyben 2025. július 3-án hozott ítélet

1) Az Európai Unió más tagállamaiban hozott ítéleteknek egy új büntetőeljárásban való figyelembevételéről szóló, 2008. július 24-i 2008/675/IB tanácsi kerethatározat 3. cikkének (1) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a hatáskörrel rendelkező bíróság a büntetőeljárás lefolytatása során nem veheti figyelembe azokat a korábbi büntetőítéleteket, amelyeket valamely más tagállamban olyan cselekmények miatt hoztak az e büntetőeljárás alá vont személlyel szemben, amelyek a nemzeti jogszabályok értelmében nem minősülnek bűncselekménynek, vagyis e jogszabályok keretében nem képezhetik büntetőítélet tárgyát.

2) A 2008/675 kerethatározat 3. cikkének (1) és (2) bekezdését a 2019. április 17-i (EU) 2019/884 európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított, a bűnügyi nyilvántartásból származó információk tagállamok közötti cseréjének megszervezéséről és azok tartalmáról szóló, 2009. február 26-i 2009/315/IB tanácsi kerethatározat 2. cikkének a) pontjával összefüggésben

a következőképpen kell értelmezni:

a hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróság előtt folyamatban lévő büntetőeljárás alá vont személlyel szemben valamely más tagállamban hozott korábbi büntetőítéletek figyelembevétele céljából e bíróság feladata annak értékelése, hogy az e másik tagállam bíróságai által hozott korábbi jogerős határozatok alapjául szolgáló azon cselekmények, amelyekről e bíróság tudomást szerzett, a másik tagállam joga szerinti osztályozásra tekintettel bűncselekménynek minősültek-e. A 2008/675 kerethatározat 3. cikkének (1) és (2) bekezdése értelmében az említett bíróság kizárólag e határozatok vonatkozásában köteles arra, hogy azokat figyelembe vegye, és azoknak olyan joghatásokat tulajdonítson, amelyek megegyeznek azokkal a joghatásokkal, amelyek az olyan bűncselekmény elkövetése miatt hozott korábbi nemzeti büntetőítéletekhez fűződnének, amely ugyanilyen kategóriába tartozik, továbbá hasonló jellegű és mértékű büntetést von maga után. Mindazonáltal e figyelembevétel a szóban forgó eljárásban nem vezethet ahhoz, hogy az érintett személy kedvezőtlenebb bánásmódban részesüljön

ahhoz képest, ha e határozatokat valamely nemzeti bíróság hozta volna.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az Európai Unió más tagállamaiban hozott ítéleteknek egy új büntetőeljárásban való figyelembevételéről szóló, 2008. július 24-i 2008/675/IB tanácsi kerethatározat (HL 2008. L 220., 32. o.) 3. cikke (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozik, összefüggésben értelmezve azt a 2019. április 17-i (EU) 2019/884 európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL 2019. L 151., 143. o.) módosított, a bűnügyi nyilvántartásból származó információk tagállamok közötti cseréjének megszervezéséről és azok tartalmáról szóló, 2009. február 26-i 2009/315/IB tanácsi kerethatározat (HL 2009. L 93., 23. o.) (a továbbiakban: 2009/315 kerethatározat) 2. cikkének a) pontjával.

2 E kérelmet olyan büntetőeljárás keretében terjesztették elő, amelyet egy bolgár állampolgár, YE ellen indítottak egy gépjármű megfelelő vezetői engedély nélküli vezetése miatt, amelyet kevesebb mint egy évvel azt követően követett el, hogy ugyanilyen cselekmény miatt közigazgatási szankciót alkalmaztak vele szemben.

Az alapeljárás

22 YE-vel szemben a 2023. március 7-i, 2023. május 4-én hatályba lépett jegyzőkönyvvel közigazgatási szankciót szabtak ki egy gépjárműnek a megfelelő vezetői engedély nélküli vezetése miatt. A jelen ügyben azzal vádolják őt, hogy 2023. október 25-én ismét ugyanilyen cselekményt követett el, kevesebb mint egy évvel azt követően, hogy közigazgatási eljárás keretében szankciót alkalmaztak vele szemben e cselekmények miatt, amelyek az NK 343c. cikkének (2) bekezdése szerinti bűncselekménynek minősülnek.

23 YE-vel szemben a Rayonen sad Tutra kan (tutrakani kerületi bíróság, Bulgária), vagyis a kérdést előterjesztő bíróság előtt van folyamatban eljárás. A bírósági vizsgálat során megállapítást nyert, hogy a nemzeti bíróságok YE-vel szemben több büntetőítéletet is hoztak: 2023. november 2-án hamis vezetői engedély használata miatt, amely bűncselekmény az NK 308. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 316. cikke szerinti bűncselekmény; 2023. december 7-én a jelen ítélet 22. pontjában említett azonos bűncselekmény miatt, 2024. január 19-én pedig ismét hamis vezetői engedély használata miatt. E büntetőítéletek mindegyike az NK 66. cikkének (1) bekezdése alapján kiszabott, felfüggesztett szabadságvesztés-büntetésnek felelt meg.

24 Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróság az ECRIS-ből származó információk alapján megállapította, hogy YE-vel szemben más tagállamokban is hoztak büntetőítéleteket a közúti közlekedési jogszabályok megsértése miatt.

25 Így egyrészt, a politierechtbank Vilvoorde (vilvordei elsőfokú bíróság, Belgium) a 2021. november

15-i, 2022. január 3-án jogerőre emelkedett ítéletével több vonatkozásban is bűnösnek mondta ki YE-t a belga jogszabályok olyan megsértései miatt, amelyeket Zaventemben (Belgium), 2020. június 14-én követett el.

26 Először is, amiért YE egyfelől anélkül vezetett gépjárművet, hogy arra kötelező felelősségbiztosítás vonatkozott volna, másfelől pedig közúton olyan gépjárművet vezetett, amelyet nem vettek nyilvántartásba, vagy amelyen nem helyezték el a nyilvántartásba vétel időpontjában kiadott rendszámtáblát, vele szemben 800 euró bírságot szabtak ki, illetve e bírság jogszabályban előírt határidőn belüli megfizetésének elmulasztása esetére 30 napra eltiltották őt a járművezetéstől, továbbá egy hónapra eltiltották őt minden gépjármű vezetésétől.

27 Másodszor, 200 euró bírságot szabtak ki vele szemben, illetve e bírság jogszabályban előírt határidőn belüli megfizetésének elmulasztása esetére 30 napra eltiltották őt a járművezetéstől, továbbá 15 napra eltiltották őt minden gépjármű vezetésétől, amiért közúton gépjármű vezetőjeként kézben tartott mobiltelefont használt, noha a jármű nem volt álló helyzetben, illetve nem parkolt.

28 Harmadszor, 200 euró bírságot szabtak ki vele szemben, illetve e bírság jogszabályban előírt határidőn belüli megfizetésének elmulasztása esetére három nap szabadságvesztésre ítélték őt, amiért közúton olyan, Belgiumban nyilvántartásba vett gépjárművel közlekedett, amely nem rendelkezett érvényes műszaki vizsgálati bizonyítvánnyal, a műszaki érvényességet igazoló megfelelő matricával, valamint a jármű használatának megfelelő azonosító jelentéssel, műszaki adatlappal vagy szemrevételei vizsgálati okmánnyal.

29 Másrészt, az Amtsgericht Prüm (prümi helyi bíróság, Németország) 2023. augusztus 16-i, 2023. szeptember 16-án jogerőre emelkedett ítéletével 50 euró összegű bírságot szabott ki YE-vel szemben, amiért vezetői engedély nélkül vagy járművezetéstől való eltiltást követően vezetett gépjárművet.

30 2023. december 15-i ítéletével a kérdést előterjesztő bíróság YE korábbi büntetőítéleteit figyelembe véve bűnösnek mondta ki YE-t vezetői engedély nélküli járművezetésében, és letöltendő szabadságvesztés-büntetést, valamint bírságot szabott ki vele szemben.

31 Ezt az ítéletet 2024. február 27-én hatályon kívül helyezte az Okrazhen sad Silistra (szilisztrai regionális bíróság, Bulgária), amely visszautalta az ügyet a kérdést előterjesztő bíróság egy másik ítélkező testülete elé, és elrendelte annak vizsgálatát, hogy a belga bíróság által kiszabott szankciók joghatásokkal járnak-e.

32 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a 2008/675 kerethatározat 3. cikke (1) bekezdésének a 2009/315 kerethatározat 2. cikkének a) pontjával összefüggésben történő értelmezése szükséges az alapügy elbírálásához. Mind a Belgiumban, mind pedig a Németországban hozott büntetőítéletek joghatásainak elismerése ugyanis hatással lenne a vádlottal szemben kiszabható büntetésre, mivel e büntetőítéletek az alapügy tárgyát képező tényállás megvalósulásának időpontjában már jogerőre emelkedtek, ezáltal pedig a 2008/675 kerethatározat 3. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „korábbi büntetőítéleteknek” minősülnek.

33 E bíróság megjegyzi, hogy a vádlottat főszabály szerint fel lehet menteni a büntetőjogi felelőssége alól, és közigazgatási szankciót lehet vele szemben kiszabni, ha az NK 78a. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében

nem ítélték el „közvádra üldözendő” bűncselekmény miatt. Az NK 66. cikkének (1) bekezdése alapján akkor is felfüggeszthető a szabadságvesztés-büntetés végrehajtása, ha a vádlottat korábban nem ítélték ilyen büntetésre közvádra üldözendő bűncselekmény elkövetése miatt.

34 A kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy melyek azok a kritériumok, amelyek lehetővé teszik számára annak meghatározását, hogy az YE által elkövetett és a belga, valamint a német bíróságok által szankcionált jogsértéseket az alapügy keretében történő figyelembevételük szempontjából bűncselekménynek vagy szabálysértésnek kell-e minősíteni.

35 Először is, e bíróság úgy véli, hogy a 2008/675 kerethatározat 3. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy a szankcióval sújtható cselekmények miatt hozott büntetőítéleteket kell figyelembe venni, nem pedig csupán a bűncselekmények miatt hozott büntetőítéleteket, mivel ez utóbbi fogalom a bolgár jogban szűkebb jelentéssel bír.

36 Ezen értelmezés alátámasztása érdekében a kérdést előterjesztő bíróság kifejti: kétségtelen, hogy a 2008/675 kerethatározat 2. cikkének bolgár változata a „büntetőítélet” fogalmának meghatározása érdekében a büntetőbíróság bármely olyan jogerős határozatára utal, amely valamely személy „bűncselekményben” (bolgár nyelven *prestaplenie*) való bűnösségét állapítja meg. E bíróság ugyanakkor kiemeli, hogy a 2009/315 kerethatározat 2. cikke a) pontjának ugyanezen nyelvi változata úgy határozza meg a „büntetőítélet” fogalmát, mint valamely büntetőbíróság által valamely természetes személlyel szemben „szankcióval sújtható cselekmény” (bolgár nyelven *nakazuemo deyanie*) miatt hozott bármely jogerős határozat. Hasonlóképpen, ez utóbbi rendelkezés német és holland nyelvi változata a Straftat, illetőleg a strafbaar feit kifejezéseket használja, amelyek hasonló jelentésűek.

37 Másodszor, a kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy a bolgár jog különbséget tesz a „bűncselekmények” és a „szabálysértések” között, amennyiben ez utóbbiak általában nem szerepelnek a bűnügyi nyilvántartásban, tehát nem minősíthetők a 2009/315 kerethatározat bolgár nyelvi változata 2. cikkének a) pontja értelmében vett „szankcióval sújtható cselekményeknek”. Ugyanakkor a 2008. február 26-i 8. sz. rendelet 40. cikkének (1) bekezdése értelmében a bűnügyi nyilvántartás nem csupán a bűncselekmények elkövetése miatt hozott büntetőítéleteket, hanem az NK 78a. cikke alapján kiszabott közigazgatási szankciókat is tartalmazza. Ezenkívül e bíróság pontosítja, hogy a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv 247. cikke különbséget tesz a „közvádra üldözendő” bűncselekmények, vagyis azon bűncselekmények között, amelyek miatt a bírósági eljárás az ügyész vádiratával indul meg, valamint a „magánvádas” bűncselekmények között, amelyek esetében az állami büntetőjog érvényesítésére a sértett feljelentését követően kerül sor.

38 A kérdést előterjesztő bíróság ezzel szemben kiemeli, hogy a német és a belga jog a szankcióval sújtható cselekmények eltérő osztályozását alkalmazza: az előbbi a cselekmények két kategóriáját különbözteti meg, vagyis egyrészt a büntetteket (*Verbrechen*), másrészt a vétségeket (*Vergehen*), az utóbbi pedig három kategóriába sorolást ír elő, különbséget téve a büntettek (*crimes*), vétségek (*délits*) és kihágások (*contraventions*) között.

39 Márpedig az ECRIS által szolgáltatott információk nem teszik lehetővé annak meghatározását, hogy a Belgiumban és Németországban hozott korábbi büntetőítéletekben megjelölt cselekmények a releváns nemzeti jog szerint mely kategóriába tartoznak, ami a kérdést előterjesztő bíróság szerint megakadályozza őt annak eldöntésében, hogy e cselekményeket a bolgár jog alapján szabálysértésként vagy bűncselekményként kell-e kezelnie, ez utóbbi esetben pedig azok közvédra üldözendő vagy magánvádas bűncselekményeknek minősülnek-e.

40 Harmadszor, arra az esetre, ha az említett cselekményeket a bolgár jog alapján a bünygyi nyilvántartásban és az ECRIS-ben szereplő cselekményekkel azonos joghatásúaknak kellene tekinteni, a kérdést előterjesztő bíróság ebből arra következtet, hogy azt kell majd megállapítania, hogy a belga és a német bíróság által hozott büntetőítéletek a bolgár jog értelmében csak bűncselekmények miatt hozott büntetőítéleteknek vagy olyan határozatoknak minősülhetnek, amelyek az NK 78a. cikke értelmében felmentenek a büntetőjogi felelősség alól. E tekintetben e bíróság egyrészt megjegyzi, hogy ezek az ítéletek az ECRIS-ben nem a büntetőjogi felelősség alól felmentő határozatokként szerepelnek. Másrészt, az érintett bűncselekmény-kategóriák olyan cselekményekre vonatkoznak, amelyeknek nincsenek sértettjeik. E bíróság ebből azt a következtetést vonja le, hogy a szóban forgó cselekmények közvédra üldözendő bűncselekmények, ami kizárja az NK 66. és 78a. cikkének az alapügyben való alkalmazását.

41 Arra az esetre, ha nem lenne köteles úgy tekinteni, hogy az ECRIS-ben szereplő büntetőítéletek egyenértékűek a bolgár bünygyi nyilvántartásban szereplő büntetőítéletekkel, a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy nincsenek olyan kritériumok, amelyek lehetővé tennék annak értékelését, hogy a szankcióval sújtható cselekmények mely kategóriába tartoznak azok a cselekmények, amelyek miatt a vádlottat Belgiumban és Németországban elítélték, az e tekintetben hozott büntetőítéletek figyelembevételét pedig esetről esetre kell majd meghatározni. Ennek keretében szerinte megállapítható, hogy a külföldi bíróságok által kiszabott büntetések esetében szabálysértések miatt kiszabott büntetésekről van szó, így azok vehetők figyelembe.

42 Mindazonáltal e bíróság azon a véleményen van, hogy a jogsértések bizonyos kategóriái vonatkozásában a büntetőítéletek bünygyi nyilvántartásba történő felvételét az indokolja, hogy e jogsértések az érintett tagállam jogalkotója szerint veszélyesek a társadalomra, e mérlegelést pedig a többi tagállamnak is el kell fogadnia. Márpedig a 2008/675 kerethatározat 3. cikkének (1) bekezdésében előírt kötelezettség arra vonatkozik, hogy a tagállamoknak figyelembe kell venniük azokat a büntetőítéleteket, amelyeknek a bünygyi nyilvántartásban való feltüntetéséről e tagállam határozott, ezáltal pedig arra, hogy e büntetőítéleteket ugyanúgy kell figyelembe venni, ahogyan azt e tagállam nemzeti jogszabályai előírják azzal kapcsolatban, hogy milyen joghatások fűződnek a tagállam saját bünygyi nyilvántartásába felvett nemzeti büntetőítéletekhez.

43 Negyedszer, a kérdést előterjesztő bíróság jelzi, hogy az NK 8. cikkének (2) bekezdése csak az olyan cselekmények tekintetében teszi lehetővé a más tagállamban hozott büntetőítélet figyelembevételét, amelyek a bolgár büntető törvénykönyv értelmében

bűncselekménynek minősülnek. Ezenkívül a 2008/675 kerethatározat (6) preambulumbekzdése értelmében a hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróság nem köteles figyelembe venni a más tagállamban hozott korábbi büntetőítéletet, ha nemzeti büntetőítéletre nem lett volna lehetőség azon cselekmény esetében, amelynek vonatkozásában e korábbi büntetőítéletet meghozták.

44 Ennélfogva a kérdést előterjesztő bíróság szerint az alapügyben csak azt a büntetőítéletet lehet figyelembe venni, amelyet a német bíróság hozott, mivel az megfelel az NK 343c. cikke szerinti bűncselekmény elkövetése miatt hozott büntetőítéletnek, valamint azt a büntetőítéletet, amelyet a belga bíróság egy nyilvántartásba nem vett gépjármű vezetésével kapcsolatban hozott, mivel az megfelel az NK 345. cikke szerinti bűncselekmény elkövetése miatt hozott büntetőítéletnek. Az ezen utóbbi bíróság által hozott büntetőítéletek tárgyát képező egyéb cselekményeket a bolgár jog szerint nem lehet bűncselekményekként szankcionálni, különösen ami az olyan gépjármű vezetését illeti, amely nem képezte műszaki vizsgálat tárgyát. Márpedig az ez utóbbi jogsértés miatt hozott büntetőítélet szabadságvesztés-büntetésnek felel meg, ami azt jelenti, hogy ha annak hatályát elismernék, az alapügy tárgyát képező jogsértés tekintetében az NK 66. cikke alapján nem lehetne felfüggesztett büntetést kiszabni.

45 Következésképpen a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy nincs összeütközés az NK 8. cikkének (2) bekezdése és a 2008/675 kerethatározat 3. cikkének (1) bekezdése között. Az ilyen értelmezés lehetővé tenné egyrészt annak biztosítását, hogy a vádlott helyzetét ne tegye súlyosabbá olyan büntetés, amely szigorúbb annál, amelyet akkor szabtak volna ki vele szemben, ha ugyanezen cselekmény miatt a nemzeti bíróság ítélte volna el őt, másrészt pedig annak elkerülését, hogy gyakorlatilag végrehajtsanak egy olyan cselekmény miatt hozott büntetőítéletet, amely a végrehajtás szerinti államban nem üldözendő.

46 E körülmények között a Rayonen sad Tutra kan (tutrakani kerületi bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Úgy kell-e értelmezni [a 2008/675] kerethatározat 3. cikkének (1) bekezdését, [a 2009/315] kerethatározat 2. cikkének a) pontjával összefüggésben, hogy az ugyanazon személy ellen más tagállamokban hozott büntetőítéletek figyelembevételét azt jelenti, hogy az ugyanazon személy elleni új büntetőeljárásban eljáró bíróság (alkalmazó bíróság) köteles úgy tekinteni, hogy az ECRIS-ben rögzített, más tagállamokban hozott korábbi büntetőítéletek a – nemzeti jogban a társadalomra veszélyességük alapján osztályozott és az alkalmazó bíróság államában a bünygyi nyilvántartásba felveendő – szankcióval sújtható cselekmények ugyanazon kategóriáira vonatkoznak? Amennyiben az alkalmazó bíróság nemzeti joga értelmében a bünygyi nyilvántartásba felveendő, szankcióval sújtható cselekményeknek több jogkövetkezményeket fűződnek, a valamely személy elleni büntetőeljárásban eljáró nemzeti bíróság feladata-e, hogy minden egyedi esetben értékelje, hogy a nemzeti osztályozás szerint melyik kategóriába tartoznak a más tagállamokban hozott büntetőítéletek

alapjául szolgáló cselekmények? Milyen esetekben kell ilyen értékelést végezni?

2) Úgy kell-e értelmezni [a 2008/675] kerethatározat 3. cikkének (1) bekezdését, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint a bíróság köteles figyelmen kívül hagyni az Európai Unió más tagállamában hozott korábbi büntetőítéleteket az olyan cselekmények esetében, amelyek az alkalmazó bíróság nemzeti joga szerint nem minősülnek bűncselekményeknek?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

49 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések vizsgálatát a második kérdéssel kell kezdeni.

A második kérdésről

50 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2008/675 kerethatározat 3. cikkének (1) bekezdését akként kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a hatáskörrel rendelkező bíróság a büntetőeljárás lefolytatása során nem veheti figyelembe azokat a korábbi büntetőítéleteket, amelyeket valamely más tagállamban olyan cselekmények miatt hoztak az e büntetőeljárás alá vont személlyel szemben, amelyek a nemzeti jogszabályok értelmében nem minősülnek bűncselekményeknek.

51 A 2008/675 kerethatározat 1. cikkének (1) bekezdése szerint e kerethatározat célja azon feltételek meghatározása, amelyek alapján egy bizonyos személy elleni a tagállamban indult büntetőeljárás során, az ugyanezen személlyel szembeni más tagállamban, eltérő cselekmények alapján hozott korábbi büntetőítéleteket figyelembe veszik.

52 E célból e kerethatározat 3. cikkének (1) bekezdése – összefüggésben értelmezve azt e kerethatározat (5) preambulumbekkezdésével – annak biztosítására kötelezi a tagállamokat, hogy ilyen esetben a valamely más tagállamban hozott olyan korábbi büntetőítéleteket, amelyekkel kapcsolatban a kölcsönös jogsegélyről vagy a bűnügyi nyilvántartásból származó információk cseréjéről szóló hatályos eszközök értelmében információkat szereztek, egyfelől ugyanolyan mértékben vegyék figyelembe, mint amennyire a korábbi nemzeti büntetőítéleteket a nemzeti jog alapján figyelembe veszik, másfelől pedig, hogy azokhoz ugyanolyan hatály fűződjön, mint amilyen e jog szerint ez utóbbi büntetőítéletekhez fűződik, akár ténybeli hatásról, akár eljárásjogi vagy anyagi jogi hatályról legyen szó (2017. szeptember 21-i Beshkov ítélet, C-171/16, EU:C:2017:710, 26. pont).

53 Ugyanakkor az említett kerethatározat (5) preambulumbekkezdéséből az is kitűnik, hogy e kerethatározatnak nem célja a nemzeti jogszabályok által a korábbi büntetőítéletekre vonatkozóan meghatározott következmények harmonizálása, a más tagállamokban hozott korábbi büntetőítéletek figyelembevételére vonatkozó kötelezettség pedig csak a korábbi nemzeti büntetőítéletek nemzeti jog szerinti figyelembevételének mértékéig él. Amint azt a 2008/675 kerethatározat (3) preambulumbekkezdése is hangsúlyozza, a tagállamoknak az e kerethatározat 3. cikkének (1) bekezdésében előírt azon kötelezettsége, hogy egy újabb büntetőeljárás során

figyelembe vegyék a más tagállamokban hozott büntetőítéleteket, minimális jellegű.

54 Ezenkívül, amint azt e kerethatározat (6) preambulumbekkezdése kifejezetten pontosítja, más eszközökkel ellentétben e kerethatározatnak nem célja a más tagállamokban hozott bírósági ítéletek egy adott tagállamban való végrehajtása, célja sokkal inkább annak elősegítése, hogy egy adott tagállamban hozott korábbi büntetőítélethez egy másik tagállamban folyó új büntetőeljárás során következmények kapcsolódhassanak, a korábbi nemzeti büntetőítéletekhez e másik tagállam joga szerint kapcsolódó következmények mértékéig. Következésképpen az említett kerethatározat nem tartalmaz kötelezettséget az ilyen korábbi büntetőítéletek figyelembevételére vonatkozóan például olyankor, amikor az alkalmazandó eszközök alapján szerzett információ nem elégséges, vagy nemzeti büntetőítéletre nem lett volna lehetőség azon cselekmény esetében, amelyre a korábbi büntetőítéletet kiszabták, vagy a korábban kiszabott szankció ismeretlen a nemzeti jogrend számára.

55 A 2008/675 kerethatározat 3. cikke (1) bekezdésének a (3), (5) és (6) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett szövegéből tehát kitűnik, hogy e rendelkezés nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy büntetőeljárás keretében figyelembe vegyék az érintett személlyel szemben egy másik tagállamban hozott korábbi büntetőítéleteket, amennyiben azokat olyan cselekmények miatt hozták, amelyek a nemzeti jogszabályok értelmében nem minősülnek bűncselekményeknek, ezáltal pedig e jogszabályok keretében nem képezhetik büntetőítélet tárgyát.

56 Következésképpen az említett rendelkezés nem tiltja meg a tagállamoknak, hogy nemzeti jogszabályaikban olyan rendelkezést írjanak elő, amely a hatáskörrel rendelkező bíróságokat arra kötelezi, hogy ne vegyék figyelembe a büntetőeljárás alá vont személlyel szemben valamely más tagállamban olyan cselekmények miatt hozott korábbi büntetőítéleteket, amelyek a nemzeti jogszabályok értelmében nem minősülnek bűncselekményeknek.

57 A jelen ügyben e rendelkezéssel nem ellentétes, ha a kérdést előterjesztő bíróság a nemzeti jogának megfelelően kizárólag azt a büntetőítéletet veszi figyelembe, amelyet az alapeljárás terheltségével szemben Németországban hoztak amiatt, hogy vezetői engedély nélkül vezetett gépjárművet, valamint azt a büntetőítéletet, amelyet Belgiumban hoztak a terhellettel szemben amiatt, hogy nyilvántartásba nem vett gépjárművet vezetett, mivel e bíróság tájékoztatása szerint kizárólag ezek a büntetőítéletek vonatkoznak olyan cselekményekre, amelyek e nemzeti jog értelmében olyan bűncselekményeknek minősülnek, amelyek önmagukban büntetőítélet tárgyát képezhetik.

58 A fentiekre tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2008/675 kerethatározat 3. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a hatáskörrel rendelkező bíróság a büntetőeljárás lefolytatása során nem veheti figyelembe azokat a korábbi büntetőítéleteket, amelyeket valamely más tagállamban olyan cselekmények miatt hoztak az e büntetőeljárás alá vont személlyel szemben, amelyek a nemzeti jogszabályok értelmében nem minősülnek bűncselekményeknek, vagyis e jogszabályok keretében nem képezhetik büntetőítélet tárgyát.

Az első kérdésről

59 Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a nemzeti bíróságok és a Bíróság között az EUMSZ 267. cikkkel bevezetett együttműködési eljárás keretében a Bíróság feladata, hogy a nemzeti bíróságnak az előtte folyamatban lévő ügy eldöntéséhez hasznos választ adjon. Ennek érdekében a Bíróságnak adott esetben át kell fogalmaznia a feltett kérdéseket. Ezenfelül a Bíróság figyelembe vehet olyan uniós jogszabályokat, amelyekre a nemzeti bíróság kérdéseiben nem hivatkozott (2019. december 5-i Centraal Justitieel Incassobureau [A pénzbüntetések elismerése és végrehajtása] ítélet, C-671/18, EU:C:2019:1054, 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

60 A jelen ügyben egyrészt ki kell emelni, hogy első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja meghatározni, hogy azokat a cselekményeket, amelyek azon korábbi büntetőítéletek alapjául szolgáltak, amelyeket az alapügy szerinti büntetőeljárás alá vont személlyel szemben más tagállamokban hoztak, azon tipológiára tekintettel kell-e minősítenie, amelyet a szankcióval sújtható cselekmények vonatkozásában e bíróság nemzeti jogszabályai írnak elő, amely jogszabályok aszerint tesznek különbséget e cselekmények között, hogy szabálysértésről vagy bűncselekményről van-e szó, a bűncselekményeket pedig két kategóriába sorolják, amelyek közül az első azokat a „közvérdőre üldözendő” bűncselekményeket foglalja magában, amelyek tekintetében az állami felelősségre vonás folyamatát az ügyész vádirata indítja meg, míg a második azokra a „magánvádas” bűncselekményekre vonatkozik, amelyek tekintetében e folyamatra a sértett által tett feljelentést követően kerül sor.

61 Másrészt hangsúlyozni kell, hogy a 2008/675 kerethatározat 3. cikkének (2) bekezdése pontosítja e kerethatározat 3. cikke (1) bekezdésének – amelyre az első kérdés utal – hatályát, jelezve, hogy ez utóbbi bekezdést alkalmazni kell a tárgyalás előtti szakasz, maga a tárgyalás, valamint a büntetőítélet végrehajtása során, különösen az alkalmazandó eljárási szabályok tekintetében, ideértve az ideiglenes letartóztatásra, a bűncselekmény meghatározására, a büntetés típusára és mértékére, vagy akár a határozat végrehajtására vonatkozó szabályokat is. Márpedig ezen első kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság pontosan azon jogsértések minősítésére kérdez rá, amelyek miatt az előtte folyamatban lévő büntetőeljárás alá vont személlyel szemben korábban más tagállamokban büntetőítéleteket hoztak, mindezt pedig arra tekintettel, hogy az ilyen minősítés milyen hatásokat gyakorol arra a határozatra, amelyet e bíróság e személlyel szemben hozhat.

62 Következésképpen meg kell állapítani, hogy első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2008/675 kerethatározat 3. cikkének (1) és (2) bekezdését a 2009/315 kerethatározat 2. cikkének a) pontjával összefüggésben akként kell-e értelmezni, hogy a büntetőeljárás alá vont személlyel szemben valamely más tagállamban hozott korábbi büntetőítéletek figyelembevétele tekintetében a hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróság feladata értékelni, hogy az ECRIS-ben rögzített e büntetőítéletek alapjául szolgáló cselekményeket a nemzeti jogszabályok által alkalmazott osztályozásra tekintettel bűncselekményeknek vagy szabálysértéseknek, az első esetben pedig közvérdőre üldözendő bűncselekményeknek

vagy magánvádas bűncselekményeknek kell-e minősíteni, amennyiben a nemzeti jogszabályok által előírt jogkövetkezmények eltérőek attól függően, hogy a korábbi büntetőítélet alapjául szolgáló cselekmény mely kategóriába tartozik.

63 Amint azt a jelen ítélet 52. pontja is felidézte, a 2008/675 kerethatározat 3. cikkének (1) bekezdése arra kötelezi a tagállamokat, hogy gondoskodjanak egyrészt arról, hogy a valamely személy ellen indított büntetőeljárás során a valamely más tagállamban hozott korábbi „büntetőítéleteket” figyelembe vegyék annyiban, amennyiben azokat a nemzeti jog értelmében figyelembe veszik, másrészt pedig arról, hogy ezen ítéletek vonatkozásában a korábbi nemzeti büntetőítéletekkel „megegyező” joghatásokat ismerjenek el, összhangban a nemzeti jogszabályokkal. Egyébiránt e kerethatározat 3. cikke (2) bekezdésének a jelen ítélet 61. pontjában átvett szövegéből kitűnik, hogy e kötelezettség különösen a bűncselekmény meghatározására, valamint a kiszabandó büntetés típusára és mértékére vonatkozik.

64 E kontextusban az első kérdés egyrészt a 2008/675 kerethatározat 2. cikke értelmében vett „büntetőítélet” fogalom, másrészt pedig az e kerethatározat 3. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „megegyező” kifejezés tartalmának meghatározását teszi szükségessé annak megállapítása érdekében, hogy ez utóbbi rendelkezés értelmében milyen kötelezettségek terhelik a nemzeti bíróságokat azzal kapcsolatban, hogy figyelembe vegyék a „más tagállamban hozott [...] büntetőítéleteket”, e büntetőítéletek vonatkozásában pedig „a korábbi nemzeti büntetőítéletekkel megegyező” joghatásokat ismerjenek el, „összhangban a nemzeti jogszabályokkal”.

65 Először is, e kerethatározat 2. cikke értelmében e kerethatározat alkalmazásában „büntetőítélet” alatt „a valamely bűncselekményben való bűnösség megállapítására jogosult büntetőbíróság jogerős határozat[át]” kell érteni.

66 Mindjárt az elején hangsúlyozni kell: a kérdést előterjesztő bíróság által hivatkozott azon tény, hogy a 2009/315 kerethatározat 2. cikke a) pontjának bolgár nyelvi változata a „szankcióval sújtható cselekmény” fogalmára hivatkozva határozza meg a „büntetőítélet” fogalmát, e bíróság állításával ellentétben nem jelenti szükségképpen azt, hogy a 2008/675 kerethatározat 2. cikke értelmében vett „büntetőítélet” fogalmának meghatározása során ez utóbbi fogalmat kellene alapul venni az e rendelkezésben foglalt, a „bűncselekmény” fogalmára tett utalás ellenére, azon az alapon, hogy ez utóbbi fogalom a bolgár nyelvben szűkebb jelentéssel bír, mint a „szankcióval sújtható cselekmény” fogalma.

67 E tekintetben a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlat szerint egy uniós jogi rendelkezés egyes nyelvi változatainak megfogalmazása nem szolgálhat e rendelkezés értelmezésének kizárólagos alapjául, illetve nem élvezhet elsőbbséget más nyelvi változatokkal szemben. Egy uniós jogi aktus az egységes alkalmazása, és ennél fogva egységes értelmezése érdekében ugyanis nem vizsgálható elszigetelten valamelyik nyelvi változatában, hanem a szóban forgó rendelkezést azon szabályozás általános rendszerére és céljára tekintettel kell értelmezni, amelynek a részét képezi, figyelembe véve többek között az összes nyelvi változatot (2024. december 5-i Network One Distribution ítélet, C-506/23, EU:C:2024:1003, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

68 A jelen ügyben ki kell emelni, hogy mind a 2008/675 kerethatározat 2. cikke, mind pedig a 2009/315 kerethatározat 2. cikke a) pontja nyelvi változatainak többségében e rendelkezések szövege a „bűncselekmény” fogalmára utal. Ez a helyzet e két rendelkezésnek különösen a német és holland nyelvi változata esetében is, amelyek a Straftat, illetőleg a strafbaar fejt kifejezéseket használják, amelyek e fogalomnak, nem pedig a „szankcióval sújtható cselekmény” tágabb fogalmának felelnek meg.

69 Azt az értelmezést, amely szerint a „büntetőítéletnek” a 2008/675 kerethatározat 2. cikke értelmében vett fogalmát kizárólag a bűncselekményekre hivatkozással határozták meg, megerősíti a 2008/675 kerethatározat (3) preambulumbekzdése. E preambulumbekzdésből ugyanis kitűnik, hogy e fogalom nem foglalja magában valamely közigazgatási hatóság olyan jogerős határozatait, amelyek „bűncselekmény” vagy „a nemzeti jog szerint büntetendő cselekmény” miatt állapítják meg valamely személy felelősségét. Ezáltal az uniós jogalkotó különbséget kívánt tenni a bűncselekmények és a nemzeti jog alapján büntetendő azon cselekmények között, amelyek nem minősülnek büntetőjogi jellegűnek.

70 Ezt az értelmezést megerősítik a 2008/675 kerethatározat és a 2009/315 kerethatározat célkitűzései is, amelyek elválaszthatatlanul kapcsolódnak egymáshoz. Fontos ugyanis, hogy a tagállamok hatáskörrel rendelkező hatóságai körültekintően és egységes módon együttműködjenek a büntetőítéletekkel kapcsolatos információk tagállamok közötti cseréjét illetően, annak elkerülése érdekében, hogy az eltérő cselekmények vonatkozásában más tagállamok bíróságai által hozott büntetőítéletekkel sújtott személy ellen indított újabb büntetőeljárást lefolytató nemzeti igazságügyi hatóságok úgy hozzanak ítéletet, hogy nem tudják figyelembe venni a korábbi büntetőítéleteket (lásd ebben az értelemben: 2018. július 5-i Lada ítélet, C-390/16, EU:C:2018:532, 47. pont).

71 A fentiekből következik, hogy a „büntetőítéletnek” a 2008/675 kerethatározat (3) preambulumbekzdésével összefüggésben értelmezett 2. cikke értelmében vett fogalma, amely összhangban áll a 2009/315 kerethatározat 2. cikkének a) pontja szerinti fogalommal, valamely büntetőbíróóság olyan jogerős határozatára utal, amely valamely személy bűnösségét „bűncselekmény” elkövetése miatt állapítja meg, nem pedig általánosabb értelemben „szankcióval sújtható cselekmény” vagy „a nemzeti jog szerint büntetendő cselekmény” miatt. Hasonlóképpen, amint az a jelen ítélet 69. pontjában már megállapításra került, e fogalom nem foglalja magában a közigazgatási hatóságok jogerős határozatait, bármi is legyen azon cselekmény jellege, amelynek vonatkozásában e határozatok megállapították az érintett személy felelősségét.

72 Ebből következik, hogy a 2008/675 kerethatározat 3. cikkének (1) bekezdésében említett, a tagállamokat terhelő kötelezettség kizárólag azokra a jogerős határozatokra vonatkozik, amelyeket büntetőbíróóság hozott valamely más tagállamban, és amelyek bűncselekmény miatt állapítják meg az érintett személy bűnösségét. Ezenkívül, amint az e rendelkezés szövegéből kifejezetten kitűnik, e kötelezettség azokra a büntetőítéletekre korlátozódik, amelyekkel kapcsolatban a kölcsönös jogsegélyről vagy a bűnügyi nyilvántartásból származó információk cserejéről szóló hatályos eszközök értelmében információkat szereztek.

73 Pontosítani kell azonban, hogy e kerethatározatnak a jelen ítélet 71. pontjában értelmezett 2. cikke értelmében e kötelezettség magában foglalja a büntetőbíróóság olyan jogerős határozatait is, mint amelyekről az NK 78a. cikke (1) bekezdésének b) pontja rendelkezik, amelyek a vádlott bűncselekményben való bűnösségének megállapítását követően felmentik őt a büntetőjogi felelőssége alól, és büntetőjogi szankció helyett közigazgatási szankciót szabnak ki vele szemben, amennyiben e határozatokra vonatkozóan be lehetett szerezni információkat.

74 Ebből következik, hogy a valamely más tagállamban hozott korábbi büntetőítéleteknek az említett kerethatározat 3. cikkének (1) bekezdése értelmében vett figyelembevétele céljából a hatáskörrel rendelkező bíróság feladata annak előzetes meghatározása, hogy a valamely más tagállambeli büntetőbíróóság által hozott azon korábbi jogerős határozatok, amelyekről a hatáskörrel rendelkező bíróság információt kapott, bűncselekmény elkövetése címén megállapították-e az érintett személy bűnösségét.

75 E tekintetben – amint arra a kérdést előterjesztő bíróság lényegében maga is utal – az, hogy az ilyen jogerős határozatot az ítélethozatal szerinti tagállamban felveszik az érintett személy bűnügyi nyilvántartásába, vagyis azt az ECRIS-en keresztül a többi tagállam bíróságainak is tudomására hozzák, főszabály szerint azt jelzi, hogy e határozat megfelel a jelen ítélet előző pontjában említett kritériumnak, egyébiránt pontosítva, hogy a 2009/315 kerethatározat 2. cikkének a) pontja értelmében vett „ítélet” fogalma ilyen kritériumot is magában foglal.

76 Amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság rámutat arra, hogy az alapjárás vádlottjával szemben hozott korábbi büntetőítéletekre vonatkozó, az ECRIS-ből származó információk nem teszik lehetővé számára annak meghatározását, hogy az ezen ítéletek alapjául szolgáló cselekmények mely kategóriába tartoznak, hangsúlyozni kell, hogy – amint azt a 2009/315 kerethatározat (10) preambulumbekzdése is pontosítja – e kerethatározat nem sérti az igazságügyi hatóságok azon lehetőségét, hogy a kölcsönös jogsegélyről szóló európai egyezmény 15. cikkének (3) bekezdésével összefüggésben értelmezett 13. cikke alapján a bűnügyi nyilvántartásban szereplő információkra vonatkozóan közvetlenül egymáshoz megkereséseket intézzenek és ezeket közvetlenül egymásnak továbbítsák, és nem sérti a tagállamok közötti kölcsönös jogsegélyről szóló egyezmény 6. cikkének (1) bekezdését sem, amely pontosítja, hogy a kölcsönös jogsegélyről szóló európai egyezmény fent hivatkozott rendelkezéseivel összhangban milyen módon kell előterjeszteni és megküldeni a jogsegély iránti megkereséseket.

77 Következésképpen abban az esetben, ha valamely tagállam bírósága úgy ítéli meg, hogy az ECRIS-ben rendelkezésre álló információk nem elegendőek a 2008/675 kerethatározat 3. cikke (1) bekezdésének alkalmazása szempontjából, e bíróság feladata, hogy a korábbi büntetőítéleteket meghozó bíróságoknál közvetlenül meggyőződjön arról, hogy ezek az ítéletek ténylegesen az e kerethatározat 2. cikke értelmében vett büntetőítéleteknek minősülnek-e.

78 Másodszor, ami az egyes tagállamokat terhelő azon kötelezettség terjedelmét illeti, hogy biztosítsák, hogy a más tagállamokban hozott korábbi büntetőítéletek vonatkozásában – az említett kerethatározat 3. cikkének

(2) bekezdésével összefüggésben értelmezett 3. cikkének (1) bekezdése értelmében – olyan joghatásokat ismerjenek el, amelyek a nemzeti jogszabályaikkal összhangban „megegyeznek” az érintett tagállamban hozott korábbi nemzeti büntetőítéletek joghatásaival, e kötelezettség terjedelmét a büntetőügyekben hozott bírósági ítéletek és határozatok kölcsönös elismerésének az EUMSZ 82. cikk (1) bekezdésében lefektetett elvére tekintettel kell meghatározni, amelyet a 2008/675 kerethatározat – amint azt a (2) preambulumbekzdése kimondja – végre kíván hajtani.

79 A Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy ezen elvvel ellentétes többek között az, hogy a valamely más tagállamban hozott korábbi büntetőítélet az e kerethatározat keretében történő figyelembevétele címén felülvizsgálat tárgyát képezze (lásd ebben az értelemben: 2018. július 5-i Lada ítélet, C-390/16, EU:C:2018:532, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

80 Ezért van az, hogy az említett kerethatározat 3. cikkének (3) bekezdése kifejezetten tiltja az ilyen felülvizsgálatot, így a más tagállamokban hozott korábbi büntetőítéleteket úgy kell figyelembe venni, ahogyan azokat meghozták (lásd ebben az értelemben: 2018. július 5-i Lada ítélet, C-390/16, EU:C:2018:532, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

81 Mindemellett, amint azt a 2008/675 kerethatározat (13) preambulumbekzdése kifejti, e kerethatározat tiszteletben tartja a más tagállamban hozott korábbi büntetőítéletek figyelembevételéhez szükséges nemzeti eljárások és megoldások sokféleségét. A korábbi büntetőítéletek felülvizsgálati lehetőségének kizárása nem gátolja a tagállamokat abban, hogy szükség esetén határozatot hozzanak arról, hogy e büntetőítéletekhez ugyanolyan jogi hatály fűződik.

82 Különösen, amint azt e kerethatározat (8) preambulumbekzdése pontosítja, ha a valamely tagállamban folytatott büntetőeljárás során egy másik tagállam korábbi büntetőítéletére vonatkozó információ áll rendelkezésre, lehetőség szerint el kell kerülni, hogy az érintett személy kedvezőtlenebb bánásmódban részesüljön annál, mintha a korábbi ítélet nemzeti ítélet lett volna.

83 Ebből következik, hogy a valamely tagállamban büntetőeljárást lefolytató bíróságnak meg kell győződnie arról, hogy a más tagállamban hozott korábbi büntetőítélethez vezető jogsértés, valamint az e büntetőítéletben kiszabott büntetés nem jár olyan joghatásokkal, amelyek súlyosabb következményeket eredményeznek a vádlott helyzetére nézve ahhoz képest, ha ezt az ítéletet valamely nemzeti bíróság hozta volna.

84 Ebből a szempontból ahhoz, hogy a kérdést előterjesztő bíróság a valamely más tagállamban hozott korábbi büntetőítéletnek olyan joghatásokat tulajdoníthasson, amelyek „megegyeznek” azokkal a joghatásokkal, amelyeket egy nemzeti büntetőítélet váltott volna ki, e bíróságnak képesnek kell lennie arra, hogy értékelje többek között azt a kategóriát, amelybe az e korábbi büntetőítélettel szankcionált bűncselekmény tartozik, és amely meghatározta e szankció jellegét és mértékét. Az ilyen egyezőség meghatározása ugyanis megkövetelheti többek között azt, hogy hasonlítsák össze a bűncselekmények azon tagállam büntetőjogában előírt tipológiáját, amelyben az említett korábbi büntetőítéletet meghozták, a nemzeti jogszabályokban létező tipológiával, különösen akkor, ha ez utóbbi jogszabályok értelmében a szóban forgó jogsértés miatt hozott büntetőítéletekhez kapcsolódó joghatások eltérőek

lehetnek attól függően, hogy e jogsértés mely kategóriába tartozik.

85 Ebből következik, hogy az olyan határozat meghozatala, amely lehetővé teszi, hogy a valamely más tagállamban hozott korábbi büntetőítélethez olyan joghatások fűződjenek, amelyek megegyeznek azokkal a joghatásokkal, amelyek egy korábbi nemzeti büntetőítélethez fűződnek, az adott ügy konkrét körülményeire tekintettel esetről esetre történő vizsgálatot igényel, amely azonban nem vezethet az elkövetett jogsértés és a kiszabott büntetés átminősítéséhez (lásd ebben az értelemben: 2018. július 5-i Lada ítélet, C-390/16, EU:C:2018:532, 45. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

86 Közelebbről, a jelen ítélet 65–85. pontjában kifejtett megfontolásokból azt a következtetést kell levonni, hogy amennyiben a hatáskörrel rendelkező büntetőbíróság rendelkezésére álló információkból kitűnik, hogy a vádlottal szemben egy másik tagállamban a 2008/675 kerethatározat 2. cikke értelmében vett büntetőítéleteket, vagyis bűncselekmény elkövetésében való bűnösségét megállapító jogerős határozatokat hoztak, e bíróság köteles e határozatok tekintetében olyan joghatásokat elismerni, amelyek megegyeznek azokkal a joghatásokkal, amelyek az olyan bűncselekmény elkövetése miatt hozott nemzeti büntetőítéletekből erednek, amely ugyanilyen kategóriába tartozik, továbbá hasonló jellegű és mértékű büntetést von maga után. Ez az elismerés azonban a szóban forgó eljárásban nem vezethet ahhoz, hogy az érintett személy kedvezőtlenebb bánásmódban részesüljön ahhoz képest, ha e határozatokat valamely nemzeti bíróság hozta volna.

87 E kontextusban a hatáskörrel rendelkező büntetőbíróság azt a bűncselekményt, amely miatt a vádlottal szemben egy másik tagállamban büntetőítéletet hoztak, nem minősítheti át oly módon, amely azzal a hatással járna, hogy e bűncselekménynek szabálysértési jelleget kölcsönöz. Az ilyen átminősítés ugyanis nem csupán azt jelentené, hogy maga után vonja a korábbi büntetőítélet felülvizsgálatát, amelyet e kerethatározat 3. cikkének (3) bekezdése kifejezetten tilt, hanem végső soron a kerethatározat 3. cikkének (1) bekezdésében előírt kötelezettség megsértésével ahhoz vezetne, hogy e büntetőítélet vonatkozásában nem gondoskodnak olyan joghatások kiváltásáról, amelyek megegyeznek a nemzeti büntetőítéletek joghatásaival.

88 Mindazonáltal, amint az kitűnik a jelen ítélet 73. pontjából, a 2008/675 kerethatározat megköveteli, hogy abban az esetben, ha a nemzeti jogszabályok előírják valamely büntetőbíróság azon korábbi jogerős határozatainak figyelembevételét, amelyek megállapították ugyan a vádlott bűncselekményben való bűnösségét, viszont büntetőjogi szankció helyett közigazgatási jellegű szankciót szabtak ki vele szemben, a hatáskörrel rendelkező bíróság alkalmazza e jogszabályok releváns rendelkezéseit a valamely más tagállamban hozott ilyen határozatokra, amennyiben e tekintetben elegendő információval rendelkezik.

89 Ami ezek után annak meghatározását illeti, hogy a kérdést előterjesztő bíróság nemzeti jogában kialakított osztályozásnak megfelelően a más tagállamokban hozott korábbi büntetőítéletekben megjelölt bűncselekmények „közvérdra üldözendő” bűncselekményeknek vagy „magánvádas” bűncselekményeknek minősülnek-e, amennyiben a nemzeti jog szerinti jogkövetkezmények eltérőek attól függően, hogy e bűncselekmények mely kategóriába

tartoznak, a kérdést előterjesztő bíróság feladata meggyőződni arról, hogy az e más tagállamokbeli büntetőeljárást a hatáskörrel rendelkező hatóság kezdeményezésére vagy pedig a sértett által valamely bíróság előtt tett feljelentés alapján indították-e meg.

90 A jelen ügyben, amint azt a kérdést előterjesztő bíróság maga is megállapította, a Belgiumban és Németországban hozott büntetőítéletek alapjául szolgáló jogszétsékek nem volt sértettje. Amennyiben e jogszétsékek az érintett tagállam jogszabályai szerint ténylegesen bűncselekményeknek minősülnek, e tagállam köteles lesz e büntetőítéleteknek olyan joghatásokat tulajdonítani, amelyek megegyeznek azokkal a joghatásokkal, amelyeket a „közvádra üldözendő” bűncselekmények miatt hozott korábbi nemzeti büntetőítéletek váltottak volna ki.

91 A fenti indokokra tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2008/675 kerethatározat 3. cikkének (1) és (2) bekezdését a 2009/315 kerethatározat 2. cikkének a) pontjával összefüggésben akként kell értelmezni, hogy a hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróság előtt folyamatban lévő büntetőeljárás alá vont személlyel szemben valamely más tagállamban hozott korábbi büntetőítéletek figyelembevétele céljából e bíróság feladata annak értékelése, hogy az e másik tagállam bíróságai által hozott korábbi jogerős határozatok alapjául szolgáló azon cselekmények, amelyekről e bíróság tudomást szerzett, a másik tagállam joga szerinti osztályozásra tekintettel bűncselekménynek minősültek-e. A 2008/675 kerethatározat 3. cikkének (1) és (2) bekezdése értelmében az említett bíróság kizárólag e határozatok vonatkozásában köteles arra, hogy azokat figyelembe vegye, és azoknak olyan joghatásokat tulajdonítson, amelyek megegyeznek azokkal a joghatásokkal, amelyek az olyan bűncselekmény elkövetése miatt hozott korábbi nemzeti büntetőítéletekhez fűződnek, amely ugyanilyen kategóriába tartozik, továbbá hasonló jellegű és mértékű büntetést von maga után. Mindazonáltal e figyelembevétel a szóban forgó eljárásban nem vezethet ahhoz, hogy az érintett személy kedvezőtlenebb bánásmódban részesüljön ahhoz képest, ha e határozatokat valamely nemzeti bíróság hozta volna.

II.

A C-509/23 Laimz ügyben 2025. június 19-én hozott ítélet

1) A 2018. május 30-i (EU) 2018/843 európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított, a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről, a 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 2005/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv és a 2006/70/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2015. május 20-i (EU) 2015/849 európai parlamenti és tanácsi irányelv 3. cikke 11. pontjának a) alpontját

a következőképpen kell értelmezni:

egy természetes személy nem minősülhet kiemelt közszereplővel közeli kapcsolatban álló személynek kizárólag amiatt, hogy e két személy ugyanazon egyesület végrehajtó szervének tagja, de e helyzet

olyan releváns körülménynek minősül, amelyet ezen értékelés során figyelembe kell venni.

2) A 2018/843 irányelvvel módosított 2015/849 irányelv 45. cikkének (1) és (8) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

a tagállamok kötelesek lehetővé tenni a módosított 2015/849 irányelv 3. cikkének 15. pontja értelmében véve ugyanazon csoporthoz tartozó, a módosított 2015/849 irányelv 2. cikkének (1) bekezdésében meghatározott kötelezett szolgáltatók számára, hogy egymás között megosszák az információkat. Az ilyen információcsere azonban nem mentesíti az érintett kötelezett szolgáltatót az ügyfél-átvilágítási kötelezettségének teljesítése alól.

3) A 2018/843 irányelvvel módosított 2015/849 irányelv 45. cikkének (1) és (8) bekezdését a módosított 2015/849 irányelv 3. cikkének 12. és 15. pontjával összefüggésben

a következőképpen kell értelmezni:

azzal ellentétes, ha a csoporthoz tartozó vállalkozás automatikusan alkalmazza az ugyanazon csoporthoz tartozó más vállalkozásban magas szintű pozíciót betöltő valamely személy által az átvilágítási kötelezettsége keretében hozott, az utóbbi vállalkozás egyik ügyfelével szembeni átvilágítási intézkedésekre vonatkozó határozatot, anélkül hogy saját maga értékelné a kockázatokat és az elfogadandó átvilágítási intézkedéseket.

4) A 2018/843 irányelvvel módosított 2015/849 irányelv 14. cikkének (5) bekezdését a módosított 2015/849 irányelv 8. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben

a következőképpen kell értelmezni:

a kötelezett szolgáltatónak a meglévő ügyfelekkel szemben nem kell átvilágítási intézkedéseket alkalmaznia mindaddig, amíg a nemzeti szabályozásban és az új ellenőrzési intézkedések végrehajtására irányuló belső ellenőrzési eljárások keretében előírt határidő le nem járt, és a szóban forgó kötelezett szolgáltatónak nem jutottak a tudomására más olyan új körülmények, amelyek hatással lehetnek az adott ügyféllel kapcsolatos kockázatok értékelésére, feltéve hogy ezen új körülmények azonosításának elmaradása nem a módosított 2015/849 irányelv 13. cikke (1) bekezdésének d) pontjában előírt folyamatos és állandó, e kötelezett szolgáltató által elvégzendő ellenőrzés hiányosságainak tudható be.

5) A 2018/843 irányelvvel módosított 2015/849 irányelv 11. cikkének d) pontját

a következőképpen kell értelmezni:

az a kötelezett szolgáltatókat arra kötelezi, hogy amennyiben a nyereségfelvételnél, a tét megtételénél vagy mindkettőnél legalább 2000 euró összegű ügyletet hajtanak végre, hozzanak

ügyfél-átvilágítási intézkedéseket minden egyes olyan alkalommal, amikor az érintett ügylet összege eléri a 2000 eurót, függetlenül attól, hogy ezen ügyletre egyetlen műveletben vagy több, összetartozónak tűnő műveletben kerül-e sor.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a 2018. május 30-i (EU) 2018/843 európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL 2018. L 156., 43. o.) módosított, a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről, a 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 2005/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv és a 2006/70/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2015. május 20-i (EU) 2015/849 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2015. L 141., 73. o., a továbbiakban: 2015/849 irányelv) 2. cikke (1) bekezdésének, 3. cikke 9. pontjának, 11. pontja a) alpontjának, 12. és 15. pontjának, 8. cikke (2) bekezdésének, 11. cikke d) pontjának, 14. cikke (5) bekezdésének, és 45. cikke (1) és (8) bekezdésének az értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a „Laimz” SIA szerencsejáték-szervező és az Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcija (szerencsejáték-felügyelet, Lettország; a továbbiakban: felügyelő hivatal) között folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amelynek tárgya a pénzmosásnak és a terrorizmus finanszírozásának megelőzésére vonatkozó nemzeti rendelkezések megsértése miatt e társasággal szemben kiszabott pénzügyi szankció.

Az alapeljárás

22 A Laimz Lettországban székhellyel rendelkező társaság, amelynek kereskedelmi tevékenysége szerencsejátékok szervezésében áll. E társaság törzstőkéje 100%-ban az „Optibet” SIA tulajdonában áll, amely szintén Lettországban székhellyel rendelkező korlátolt felelősségű társaság, és amelynek kereskedelmi tevékenysége ugyancsak szerencsejáték-szervezés. E két társaság a Svédországban letelepedett Enlabs AB csoporthoz tartozik. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a Laimz a 2015/849 irányelv átültetését célzó, a megelőzésről szóló törvény értelmében vett kötelezett szolgáltatónak minősül.

23 2020. március 2-án az Optibet, amely szerződést kötött egy társasággal annak érdekében, hogy ez utóbbi – a megelőzésről szóló törvény követelményeire tekintettel – közzétett és nyilvánosan hozzáférhető adatokat szolgáltatson a számára a kockázatértékelésre és -kezelésre vonatkozóan, megállapodást kötött a Laimzzal, amelynek értelmében kötelezettséget vállalt arra, hogy ezen adatokat közli vele annak érdekében, hogy e csoport társaságain belül biztosított legyen az erőforrások leghatékonyabb felhasználása, és e törvény követelményeinek egységes tiszteletben tartása.

24 2021. augusztus 23-án a Laimz interaktív szerencsejáték-szolgáltatásokat kezdett nyújtani egy olyan ügyfélnek, aki korábban az Optibet ügyfele volt (a továbbiakban: az alapügy által érintett ügyfél).

25 2022. január 31-én a Laimz fokozott átvilágítási intézkedéseket hozott ezen ügyfél tekintetében, és a játékhöz kapcsolódó szokásai, a fogadásainak összege, valamint a rá vonatkozóan az Optibet által közölt adatok alapján további információkat kért tőle. E kontextusban a Laimz az Optibet egy magas beosztású tagja által

hozott, az ügyfelekkel való kapcsolatfenntartásra vonatkozó 2020. március 27-i határozatot is végrehajtott. 26 2022 februárjában és márciusában a vizsgálati hivatal ellenőrzést végzett a Laimznál. Az ezen ellenőrzés nyomán készített jelentésben megállapította, hogy a Laimz 2020-ban, 2021-ben és 2022-ben nem azonosított olyan üzleti kapcsolatot, amelyet kiemelt közszereplővel közeli kapcsolatban álló személyekkel tart fenn, és az alapügy tárgyát képező ügyfél tekintetében azt követően, hogy ezen ügyfél 2021. augusztus 26-án elérte a 2000 eurós küszöbértéket, nem folytatott vizsgálatot annak érdekében, hogy tájékoztatást kérjen a jövedelmének forrásairól, összegéről, és a játék tervezett költségkeretéről, vagy hogy megállapítsa, hogy ezen ügyfél kiemelt közszereplővel közeli kapcsolatban álló személynek minősül-e, és hogy ellenőrizze a nyilvánosan hozzáférhető adatbázisokban rendelkezésre álló információkat a további kockázati tényezők azonosítása érdekében.

27 A vizsgálati hivatal a 2022. június 15-i határozatával 52 263,90 euró bírságot szabott ki a Laimzzal szemben, amely a 2020. évben elért nettó forgalma 5%-ának felelt meg, azzal az indokkal, hogy e társaság nem hajtotta végre megfelelően a belső ügyfél-ellenőrzési rendszert, és nem folytatott vizsgálatot az ügyfelek tekintetében. Megállapította, hogy az említett társaságnak önállóan és függetlenül kellett volna elvégeznie az alapügy által érintett ügyfél értékelését, és nem egy másik társaság – a jelen esetben az Optibet – értékelését kellett volna alapul vennie. A vizsgálati hivatal arra is emlékeztetett, hogy ezen ügyfelet kiemelt közszereplővel közeli kapcsolatban állónak minősítették, mivel egy egyesület végrehajtó szervének tagjaként a kiemelt közszereplővel egyidejűleg lát el feladatokat.

28 2022. július 18-án a Laimz keresetet nyújtott be e határozattal szemben az adminisztratívá rajona tiesához (körzeti közigazgatási bíróság, Lettország), amely a kérdést előterjesztő bíróság. E keresetének alátámasztása érdekében a Laimz azzal érvelt, hogy jogosult az Optibettől a jelen ítélet 23. pontjában említett, 2020. március 2-i megállapodás alapján kapott információk, valamint az utóbbi társaság vezetői által hozott határozatok felhasználására, és azoknak az alapügy által érintett ügyféllel fennálló saját üzleti kapcsolatára való alkalmazására.

29 Ezenfelül a Laimz azt rőta fel a vizsgálati hivatalnak, hogy ezen ügyfélnek a kiemelt közszereplővel való közeli kapcsolatát pusztán annak alapján állapította meg, hogy e két személy ugyanannak az egyesületnek a tagja, anélkül hogy egyedi és részletes értékelést végzett volna.

30 A vizsgálati hivatal védekezésül arra hivatkozott, hogy a megelőzésről szóló törvény nem írja elő az ügyfelek adatainak a más társasággal való megosztását, és ez az érintett információ címzettjét felmentené a jogi kötelezettségeinek teljesítése alól. Ezenkívül hangsúlyozta, hogy amikor az alapügy által érintett ügyfél üzleti kapcsolatot létesített a Laimzzal, megszüntette az Optibetlel fennálló üzleti kapcsolatát, így az előbbi már nem használhatta fel az utóbbi által megszerzett információkat.

31 Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a 2015/849 irányelv 3. cikkének 11. pontjában szereplő „kiemelt közszereplővel közeli kapcsolatban álló személy” fogalma milyen terjedelmű abban az esetben, ha egy személy és egy

kiemelt közszereplő ugyanazon egyesület végrehajtó szervéhez tartozik. Ezenkívül úgy véli, hogy pontosításra van szükség az ugyanazon csoporthoz tartozó társaságok azon lehetőségét illetően, hogy az átvilágítási kötelezettségeik teljesítése érdekében információkat osszanak meg, valamint azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy a 2015/849 irányelv 45. cikkének a 3. cikkének 12. és 15. pontjával összefüggésben értelmezett (1) és (8) bekezdése lehetővé teszi-e, hogy az e csoport más társaságától származó információkat használjanak fel, és az említett csoport több társaságára alkalmazzanak olyan határozatokat, amelyeket ezen más társaság magas beosztású tagja fogadott el. Végül a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a kötelezett szolgáltatónak alkalmaznia kell-e az átvilágítási intézkedéseket a meglévő ügyfelekkel szemben abban az esetben, ha a helyzetük releváns elemeiben – a 2022. november 17-i Rodl & Partner ítélet (C-562/20, EU:C:2022:883) alapjául szolgáló ügy tárgyát képező helyzettől eltérően – nem állapítható meg változás.

32 E körülmények között az adminisztratív rajona tiesa (körzeti közigazgatási bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Úgy kell-e értelmezni a 2015/849 irányelv 3. cikke 11. pontjának a) alpontját, hogy valamely természetes személy kiemelt közszereplővel közeli kapcsolatban álló személynek tekinthető önmagában azon az alapon, hogy e személyek ugyanazon egyesülethez tartoznak, tekintet nélkül bármely egyéb körülményre?

2) Úgy kell-e értelmezni a 2015/849 irányelv [3. cikkének 9. pontját], hogy valamely személy kiemelt közszereplő státuszának megállapításához alá kell támasztani, hogy az adott személy az említett cikkben szereplő tisztséget tölt be, továbbá vizsgálat keretében ellenőrizni szükséges, hogy vezetői tisztségről van-e szó, nem pedig középvezetői vagy beosztotti tisztségről?

3) Úgy kell-e értelmezni a 2015/849 irányelv 45. cikkének (8) bekezdésével összefüggésben ugyanezen cikk (1) bekezdését, hogy a tagállamoknak a 2015/849 irányelv céljainak elérése érdekében lehetővé kell tenniük az ugyanazon csoporthoz tartozó, az irányelv 2. cikkének (1) bekezdésében említett kötelezett szolgáltatók számára az egymás közötti információcserét, többek között információcsere-megállapodások megkötése révén, valamint a kölcsönös információáramlás és az információkra való kölcsönös hivatkozás lehetőségének biztosításával?

4) Lehetővé teszi-e továbbá a 2015/849 irányelv 3. cikkének 12. és 15. pontjával összefüggésben értelmezett 45. cikkének (1) és (8) bekezdése, hogy az információkat, illetve határozatokat az ugyanazon csoporthoz tartozó több vállalkozás is felhasználja, illetve alkalmazza, amennyiben azokat a csoporthoz tartozó vállalkozás vezetése hozta?

5) Úgy kell-e értelmezni a 2015/849 irányelv 8. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben értelmezett 14. cikkének (5) bekezdését, hogy a kötelezett szolgáltatók nem kötelesek a meglévő üzleti ügyfelek tekintetében ügyfél-átvilágítási intézkedéseket alkalmazni, ha az ügyfél-átvilágítási intézkedések ismételt alkalmazására előírt határidő még sem a nemzeti

jog, sem a belső ellenőrzési rendszer eljárásai szerint nem járt le, és a kötelezett szolgáltatónak nincs tudomása olyan új körülményekről, amelyek az érintett ügyféllel kapcsolatban elvégzett kockázatértékelésre hatással lennének?

6) Úgy kell-e értelmezni a 2015/849 irányelv 11. cikkének d) pontja által a kötelezett szolgáltatók számára előírt azon kötelezettséget, hogy ügyfél-átvilágítási intézkedéseket alkalmazzanak, amennyiben a nyereségyfelvételnél, a tét megtételénél vagy mindkettőnél legalább 2000 euró összegű ügyletet hajtanak végre, attól függetlenül, hogy az ügyletre egyetlen műveletben vagy több, összetartozónak tűnő műveletben kerül-e sor, hogy ezen intézkedéseket minden alkalommal alkalmazni kell, amikor az ügylet teljes összege eléri az említett rendelkezésben meghatározott 2000 eurót, függetlenül azon időintervallumtól, amelyen belül e 2000 euró összeget ismételtelen eléri?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

33 A kérdést előterjesztő bíróság az első kérdésével lényegében arra vár választ, hogy a 2015/849 irányelv 3. cikke 11. pontjának a) alpontját úgy kell-e értelmezni, hogy egy természetes személy kiemelt közszereplővel közeli kapcsolatban álló személynek minősülhet kizárólag amiatt, hogy e két személy ugyanazon egyesület tagja.

34 Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy a 2015/849 irányelv fő célja – amint az annak címéből, valamint 1. cikkének (1) és (2) bekezdéséből kitűnik – a pénzügyi rendszernek a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása céljaira való felhasználásának megelőzése (2024. december 5-i MISTRAL TRANS ítélet, C-3/24, EU:C:2024:999, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

35 Konkrétabban, a 2015/849 irányelv megelőző jellegű rendelkezései – kockázatalapú megközelítés szerint – olyan megelőző és visszatartó erejű intézkedések összességének megállapítására irányulnak, amelyek lehetővé teszik a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni hatékony küzdelmet, amint az ezen irányelv (1) preambulumbekkezdéséből kitűnik, annak elkerülése érdekében, hogy az illegális pénzáramlás árthasson az Unió pénzügyi ágazata integritásának, stabilitásának és megítélésének, és fenyegetést jelenthessen az Unió belső piacára és a nemzetközi fejlődésre nézve (2024. december 5-i MISTRAL TRANS ítélet, C-3/24, EU:C:2024:999, 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

36 A 2015/849 irányelv 6–8. cikkéből kitűnik, hogy a kockázatalapú megközelítés e kockázatok értékelését feltételezi, amelyet az említett irányelv által létrehozott rendszerben három szinten hajtanak végre: elsőként uniós szinten a Bizottság révén, másodsor az egyes tagállamok szintjén, harmadszor pedig a kötelezett szolgáltatók szintjén. Amint az az említett irányelv (30) preambulumbekkezdéséből kitűnik, e kockázatértékelés a feltétele többek között annak, hogy a szolgáltatók az érintett ügyféllel szemben átvilágítási intézkedéseket fogadjanak el. A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint ugyanis ilyen értékelés hiányában sem az érintett tagállam, sem adott esetben az érintett szolgáltató nem dönthet arról, hogy az egyedi esetben milyen

intézkedéseket kell alkalmazni (2022. november 17-i Rodl & Partner ítélet, C-562/20, EU:C:2022:883, 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

37 E tekintetben a 2015/849 irányelv 20. cikke a kiemelt közszereplőkkel létesített ügyletek vagy üzleti kapcsolatok tekintetében meghatározza azokat a kötelezettségeket, amelyeket a kötelezett szolgáltatóknak az említett irányelv 13. cikkének (1) bekezdésében előírt, kötelezően alkalmazandó ügyfél-átvilágítási intézkedéseken felül kell teljesíteniük. Konkrétan az utóbbi rendelkezés azt írja elő a kötelezett szolgáltatók számára, hogy azonosítaniuk kell az ügyfelet, ellenőrizniük kell a személyazonosságát, azonosítaniuk kell a tényleges tulajdonost, értékelniük kell a tervezett üzleti kapcsolatot, és információkat kell szerezniük annak céljáról és jellegéről, valamint ezen üzleti kapcsolatot folyamatosan ellenőrizniük kell. Ami a 20. cikket illeti, az arra kötelezi a tagállamokat, hogy a kötelezett szolgáltatók számára elő kell írniuk többek között azt, hogy rendelkezzenek megfelelő kockázatkezelési rendszerekkel – többek között kockázatalapú eljárásokkal – annak megállapításához, hogy az ügyfél vagy az ügyfél tényleges tulajdonosa kiemelt közszereplőnek minősül-e. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy ezen irányelv (31) és (32) preambulumbekkezdése pontosítja, hogy bizonyos helyzetek a pénzmosás vagy a terrorizmusfinanszírozás nagyobb kockázatával járnak, különösen ha olyan személyekkel létesül kapcsolat, akik fontos közhivatalt töltenek vagy töltöttek be.

38 Ezenkívül a 2015/849 irányelv 23. cikke értelmében a kötelezett szolgáltatóknak ki kell terjeszteniük ezeket a kockázatkezelési rendszereket a kiemelt közszereplők családtagjai és a velük „közeli kapcsolatban állóként” ismert személyek azonosítására.

39 E tekintetben a 2015/849 irányelv 3. cikke 11. pontjának a) alpontja úgy határozza meg a „közeli kapcsolatban álló személyek” fogalmát, mint „azon természetes személyek, akikről tudott, hogy a kiemelt közszereplővel közösen valamely jogi entitás vagy társulás jellegű jogi megállapodás tényleges tulajdonosai” vagy „vele szoros üzleti kapcsolatban állnak”.

40 Valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak a rendelkezés általános nyelvhasználatban elfogadott szokásos jelentésének megfelelő szövegét, hanem a kontextusát, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit figyelembe kell venni, amelynek részét képezi (1925. január 9-i Österreichische Datenschutzbehörde [Túlzó kérelmek] ítélet, C-416/23, EU:C:2025:3, 24. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

41 Ami először is a 2015/849 irányelv 3. cikke 11. pontja a) alpontjának szövegét illeti, az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság konkrétan a „szoros üzleti kapcsolat” kifejezéssel kapcsolatban tesz fel kérdést, figyelembe véve az ügyfél és a kiemelt közszereplő ugyanazon egyesület végrehajtó szervében való részvételét.

42 E tekintetben megállapítható, hogy a 2015/849 irányelv 3. cikkének 13. pontja az „üzleti kapcsolat” fogalmát a kötelezett szolgáltató tekintetében úgy határozza meg, hogy az olyan üzleti, szakmai vagy kereskedelmi kapcsolat, amely a kötelezett szolgáltató szakmai tevékenységéhez kapcsolódik, és amely a kapcsolat létesítésekor tartósan mutatkozik. Ezenkívül,

bár ez az irányelv nem határozza meg, hogy az ilyen kapcsolat szoros jellegét hogyan kell értékelni, e pontosítás azt jelzi, hogy önmagában az üzleti kapcsolat fennállása nem elegendő, és meg kell állapítani, hogy az meghatározott jelentőséggel is rendelkezik.

43 Márpedig, ha valamely személy és egy kiemelt közszereplő ugyanazon egyesület végrehajtó szervének a tagja, a priori kapcsolatban állnak szakmai keretek között, így nem zárható ki, hogy e feladatok a 2015/849 irányelv 3. cikke 11. pontjának a) alpontja értelmében „szoros üzleti kapcsolat” képezhetnek e személy és az említett kiemelt közszereplő között, és az sem, hogy azok lehetővé teszik ilyen kapcsolat létesítését valamely más tekintetben. Ezenkívül ilyen helyzetben az sem zárható ki, hogy e személy e rendelkezés értelmében a kiemelt közszereplővel közösen valamely jogi entitás vagy társulás jellegű jogi megállapodás tényleges tulajdonosának tekinthető. Ugyanakkor az ilyen megállapítások nem köthetők kizárólag ahhoz, hogy e két személy ugyanazon egyesület végrehajtó szervéhez tartozik, hanem azoknak a fennálló körülmények elemzésén kell alapulniuk.

44 E körülmények között a 2015/849 irányelv 3. cikke 11. pontja a) alpontjának szövegéből arra lehet következtetni, hogy az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló helyzetben, amelyben valamely személy és a kiemelt közszereplő ugyanazon egyesület végrehajtó szervének tagjai, nem zárható ki eleve, hogy e személyt e rendelkezés értelmében az említett kiemelt közszereplővel közeli kapcsolatban állónak lehessen tekinteni.

45 Ezt a szövegen alapuló értelemezést megerősíti e rendelkezés kontextusa, valamint a 2015/849 irányelv által követett célok is.

46 Amint ugyanis arra a jelen ítélet 38. pontja emlékeztet, a 2015/849 irányelv 23. cikke többek között azt írja elő, hogy az ezen irányelv 20. cikkében előírt intézkedéseket a kiemelt közszereplővel közeli kapcsolatban álló személyekre, valamint a kiemelt közszereplő családtagjaira is alkalmazni kell. Ebből az következik, hogy az uniós jogalkotó a 2015/849 irányelv hatályát tehát a kiemelt közszereplő környezetében lévő lehető legtöbb személyre kívánta terjeszteni.

47 Emlékeztetni kell azonban arra is, hogy a 2015/849 irányelv (1) preambulumbekkezdése szerint a büntetőjogi megközelítés uniós szintű továbbfejlesztése mellett elengedhetetlen – és emellett kiegészítő eredményekkel járhat – a pénzügyi rendszer pénzmosásra és terrorizmusfinanszírozásra történő felhasználásának a célzott és arányos megelőzése.

48 Ebben a kontextusban ezen irányelv 8. cikkének (3) bekezdése értelmében, amely előírja, hogy a kötelezett szolgáltatók által alkalmazott, a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás kockázatainak enyhítésére és hatékony kezelésére irányuló politikáknak, kontrollmechanizmusoknak és eljárásoknak arányosnak kell lenniük a kötelezett szolgáltatók jellegével és méretével, az említett irányelv 20. cikkében említett kockázati tényezőkön alapuló eljárásoknak arányosnak kell lenniük a kötelezett szolgáltatók jellegével és méretével, ami bizonyos mérlegelési mozgásteret biztosít a kötelezett szolgáltatók számára a tevékenységükből eredő kockázatoknak megfelelő eljárások kialakítása tekintetében. Bár a kockázatalapú megközelítés ily módon lehetővé tesz bizonyos rugalmasságot, ugyanezen irányelv (22) preambulumbekkezdése szerint az nem tekintendő a

tagállamok és a kötelezett szolgáltatók részére biztosított túlzottan megengedő lehetőségek, és bizonyítékokon alapuló döntéshozatali feltételez.

49 Ezenkívül a 2015/849 irányelv (33) preambulumbekzdéséből kitűnik, hogy a kiemelt közszereplőkre vonatkozó követelmények megelőző jellegűek, és azok nem jelenthetik a kiemelt közszereplők büntetendő cselekmény érintettjeként való megbélyegzését. Ugyanezen preambulumbekzdés szerint a valamely személlyel való üzleti kapcsolat létesítésének megtagadása csupán azon az alapon, hogy az adott ügyfél kiemelt közszereplőnek minősül, ellentétben ezen irányelv, valamint a FATF által megfogalmazott ajánlások betűjével és szellemével.

50 Következésképpen a kötelezett szolgáltatóknak – kockázatalapú megközelítést alkalmazva – a valamely személy és a kiemelt közszereplő közötti szoros üzleti kapcsolat fennállásának értékeléséhez nemcsak az érintett ügyfél és a kiemelt közszereplő közötti kapcsolat jellegét kell figyelembe venniük annak meghatározása érdekében, hogy fennáll-e annak kockázata, hogy e kapcsolatot pénzmosásra, terrorizmusfinanszírozásra és a fegyverek elterjesztésére használják fel, hanem a kitűzött célokat is, így a 2015/849 irányelv követelményeinek való megfelelés érdekében minden egyes esetet egyedileg kell értékelni.

51 Az ezzel ellentétben értelmezés azzal a következménnyel járna, hogy a 2015/849 irányelvben előírt további kötelezettségeket igen nagyszámú olyan helyzetre kellene alkalmazni, amelyekben e kötelezettségeknek veszélybe kerülne az arányossága az ezen irányelv által követett célok – azaz, amint azt az említett irányelv 1. cikkének (1) bekezdése említi, az uniós pénzügyi rendszer pénzmosás és terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzése – tekintetében, és ezenfelül az gyakorlati problémákat vetne fel az érintett személyek adataihoz való hozzáférést illetően.

52 A fentiekre tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2015/849 irányelv 3. cikke 11. pontjának a) alpontját úgy kell értelmezni, hogy egy természetes személy nem minősülhet kiemelt közszereplővel közeli kapcsolatban álló személynek kizárólag amiatt, hogy e két személy ugyanazon egyesület végrehajtó szervének tagja, de e helyzet olyan releváns körülménynek minősül, amelyet ezen értékelés során figyelembe kell venni.

A második kérdésről

53 A kérdést előterjesztő bíróság a második kérdésével lényegében arra vár választ, hogy a 2015/849 irányelv 3. cikkének 9. pontját úgy kell-e értelmezni, hogy annak megállapításához, hogy valamely természetes személy kiemelt közszemélynek minősül, elegendő annak alátámasztása, hogy e személy az e 3. cikk 9. pontjának a)–h) pontjában felsorolt tisztségek valamelyikét tölti be, vagy ezenkívül ténybeli értékelés alapján meg kell vizsgálni, hogy vezetői tisztségről van-e szó, nem pedig középvezetői vagy beosztotti tisztségről.

54 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság több alkalommal hangsúlyozta, hogy az EUMSZ 267. cikkel bevezetett eljárás a Bíróság és a nemzeti bíróságok közötti együttműködés eszköze, amelynek révén az előbbi az utóbbiak által eldöntendő jogviták megoldásához szükséges támpontokat nyújt az uniós jog értelmezése terén, és hogy az előzetes döntéshozatal

iránti kérelmet nem az általános vagy hipotetikus kérdésekkel kapcsolatos tanácsadó vélemények megfogalmazása indokolja, hanem a jogvita tényleges megoldásának szükségessége (2024. november 7-i Adusbef [Pont Morandi] ítélet, C-683/22, EU:C:2024:936, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

55 Amint az EUMSZ 267. cikknek magából a szövegéből kitűnik, a kért előzetes döntésnek „szükség[esnek]” kell lennie a kérdést előterjesztő bíróságnak az előtte folyamatban lévő ügyben kialakítandó „ítélete meghozatalához” (2024. november 7-i Adusbef [Pont Morandi] ítélet, C-683/22, EU:C:2024:936, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

56 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság semmilyen információval nem szolgál arról, hogy azon személy, akit az alapügyben kiemelt közszereplőnek tekintenek, a szakmai életében pontosan milyen jellegű tisztséget tölt be. Ezenkívül az alapügy által érintett ügyfelet a vizsgálati hivatal e kiemelt közszereplővel közeli kapcsolatban álló személynek tekinti, de őt magát nem minősíti kiemelt közszereplőnek.

57 Végezetül a Bíróság rendelkezésére álló iratokból nem tűnik ki, hogy az alapeljárás felei vitatnák azon személy kiemelt közszereplő státuszát, akivel ezen ügyfél közeli kapcsolatban állhat. A Laimz által felvetett kifogás a „kiemelt közszereplővel közeli kapcsolatban álló személy” fogalmának a vizsgálati hivatal által adott értelmezésére vonatkozik, amely az első kérdés tárgyát képezi.

58 Ebből következik, hogy a jelen ítélet 54. és 55. pontjában felidézett állandó ítélkezési gyakorlat alapján a harmadik kérdést elfogadhatatlannak kell nyilvánítani.

A harmadik kérdésről

59 A kérdést előterjesztő bíróság a harmadik kérdésével lényegében arra vár választ, hogy a 2015/849 irányelv 45. cikkének (1) és (8) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy a tagállamok kötelesek lehetővé tenni az említett irányelv 3. cikkének 15. pontja értelmében véve ugyanazon csoporthoz tartozó, ezen irányelv 2. cikkének (1) bekezdésében meghatározott kötelezett szolgáltatók számára, hogy a 2015/849 irányelv célkitűzéseinek elérése érdekében egymás között megosszák az információkat, akár információcsere-megállapodások megkötése és ezen információk kölcsönös közlésének biztosítása révén.

60 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy ezen irányelv 45. cikkének (1) bekezdése arra kötelezi a tagállamokat, hogy az ugyanazon csoporthoz tartozó kötelezett szolgáltatók számára írják elő, hogy csoportszintű politikákat és eljárásokat alkalmazzanak, többek között adatvédelmi politikát, valamint az információk csoporton belüli – a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelem célját szolgáló – megosztására vonatkozó politikát és eljárásokat. Ugyanezen rendelkezés értelmében e politikákat és eljárásokat hatékony módon kell végrehajtani, illetve lefolytatni a tagállamokban és harmadik országokban található fióktelepek és többségi tulajdonú leányvállalatok szintjén. Hozzá kell tenni, hogy e rendelkezés ily módon az ezen irányelv (35) preambulumbekzdésében említett, az ügyfél-azonosítási eljárás újbóli lefolytatásának elkerülésére irányuló célt követi.

61 Ezenkívül az említett irányelv 45. cikkének (8) bekezdése hozzáfűti, hogy a tagállamok „biztosítják, hogy az információ csoporton belüli megosztása engedélyezett legyen”, és pontosítja, hogy amennyiben a pénzügyi információs egység másként nem rendelkezik, a csoporton belül meg kell osztani azokat a pénzügyi információs egységnek bejelentett információkat, melyek szerint bizonyos pénzösszegek feltételezhetően büntetendő cselekményből származnak vagy terrorizmus finanszírozásához kapcsolódnak.

62 A jelen ügyben egyrészt nem vitatott, hogy a Laimz és az Optibet, mivel a 2015/849 irányelv 2. cikke (1) bekezdése 3. pontjának f) alpontja értelmében vett szerencsejáték-szervezők, kötelezett szolgáltatóknak minősülnek. Másrészt a Laimz és az Optibet, amelytől a Laimz információkat szerzett, az ezen irányelv 3. cikkének 15. pontja értelmében vett – ugyanazon – csoporthoz tartoznak. Következésképpen az e két társaság közötti kapcsolat, beleértve az említett irányelv által előírt követelményeknek való megfelelés érdekében való együttműködést is, az említett irányelv 45. cikke (1) és (8) bekezdésének hatálya alá tartozik.

63 Következésképpen, mivel e 45. cikk (1) és (8) bekezdésének szövege egyértelmű, ebből az következik, hogy a tagállamok kötelesek lehetővé tenni az ugyanazon csoporthoz tartozó kötelezett szolgáltatók számára, hogy a 2015/849 irányelvvel megvalósítani kívánt célok elérése érdekében megosszák az információkat. Ezzel szemben e rendelkezés nem követeli meg, hogy ilyen megosztással kapcsolatban az információk megosztására vonatkozó megállapodást kössenek az információknak a csoporton belüli kölcsönös közlése, valamint az azokhoz való hozzáférés biztosítása érdekében.

64 Figyelembe kell azonban venni – amint arra a Bizottság is rámutat –, hogy a 2015/849 irányelv célkitűzéseinek elérésére való törekvés főszabály szerint a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem érdekében egyedi megközelítést igényel. Így amennyiben bebizonyosodik, hogy a csoporton belül megosztott információk nem elegendőek ahhoz, hogy a kötelezett szolgáltató az ügyfelével szemben átvilágítást végezhesen, többek között azért, mert az általa kínált egyedi szolgáltatások és termékek eltérnek az ugyanazon csoporthoz tartozó más vállalkozás által kínáltaktól, az érintett kötelezett szolgáltatónak egyedi vizsgálatot kell végeznie. Még ha az érintett szolgáltatások és a termékek azonosak is, és az információ elegendő, meg kell állapítani, hogy ezen irányelv 45. cikkének (1) és (8) bekezdése nem szabályozza azokat az intézkedéseket, amelyeket a kötelezett szolgáltatóknak a csoporton belül továbbított információk alapján kell meghozniuk, tehát nem mentesíti e szolgáltatókat az említett irányelvben előírt, a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemmel kapcsolatos kötelezettségek tiszteletben tartása alól. Ezt az értelmezést megerősíti a 2015/849 irányelv 13. cikkének (2) és (4) bekezdése, amely előírja, hogy az említett kötelezett szolgáltatók kockázaterékenységi alapon határozzák meg az ügyfél-átvilágítási intézkedéseik terjedelmét.

65 Így azt is meg kell állapítani, hogy a 2015/849 irányelv 45. cikkét nem lehet úgy értelmezni, hogy az lehetővé teszi az ügyfél-átvilágításra vonatkozó információknak a kötelezett szolgáltató általi automatikus felhasználását anélkül, hogy e szolgáltató saját maga értékelte volna a kockázatokat és az elfogadandó átvilágítási intézkedéseket. A kötelezett szolgáltatót ezen irányelv alapján terhelő átvilágítási

kötelezettségeket figyelembe véve ugyanakkor fontos, hogy amennyiben e szolgáltató olyan információkat kap, amelyek az első elemzés alapján átvilágítási intézkedések bevezetését igazolhatják, a lehető leghamarabb el kell végeznie a szükséges ellenőrzéseket.

66 A harmadik kérdésre tehát azt a választ kell adni, hogy a 2015/849 irányelv 45. cikkének (1) és (8) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a tagállamok kötelesek lehetővé tenni az említett irányelv 3. cikkének 15. pontja értelmében véve ugyanazon csoporthoz tartozó, ezen irányelv 2. cikkének (1) bekezdésében meghatározott kötelezett szolgáltatók számára, hogy egymás között megosszák az információkat. Az ilyen információcsere azonban nem mentesíti az érintett kötelezett szolgáltatót az ügyfél-átvilágítási kötelezettségének teljesítése alól.

A negyedik kérdésről

67 A kérdést előterjesztő bíróság a negyedik kérdésével lényegében arra keresi a választ, hogy a 2015/849 irányelv 45. cikkének (1) és (8) bekezdését ezen irányelv 3. cikkének 12. és 15. pontjával összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy az lehetővé teszi a csoporthoz tartozó vállalkozás számára, hogy automatikusan alkalmazza az ugyanazon csoporthoz tartozó más vállalkozásban magas szintű pozíciót betöltő valamely személy által hozott, az utóbbi vállalkozás egyik ügyfelével szembeni átvilágítási intézkedésekre vonatkozó határozatot, anélkül hogy saját maga értékelné a kockázatokat és az elfogadandó átvilágítási intézkedéseket.

68 Előzetesen meg kell állapítani, hogy az említett irányelv 45. cikkének (1) bekezdése nem pontosítja azon információk jellegét, amelyeket a címzett kötelezett szolgáltató kicserélhet, majd felhasználhat. A szóban forgó uniós jogszabályok hatálya, valamint a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem céljaira való hivatkozásra tekintettel ezek csak olyan információk lehetnek, amelyek relevánsak az ezen irányelvben a kötelezett szolgáltatókra vonatkozóan előírt követelmények teljesítéséhez.

69 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a szóban forgó határozatot egy csoporthoz tartozó vállalkozás fogadta el az öt egy adott ügyféllel szemben terhelő átvilágítási kötelezettség keretében. Úgy tűnik tehát, hogy az az említett irányelv 45. cikke (1) bekezdésének hatálya alá tartozhat.

70 Ami azt a kérdést illeti, hogy e határozatot az e csoporthoz tartozó más vállalkozás használhatja-e, emlékeztetni kell arra, hogy – amint az a harmadik kérdésre adott válaszból kitűnik – bár az ugyanazon csoporthoz tartozó kötelezett szolgáltatók közötti információmegosztás megkönnyíti a 2015/849 irányelvben foglalt, a pénzmosás és a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelemmel kapcsolatos követelményeknek való megfelelést, ezen irányelv 45. cikkének (1) és (8) bekezdése nem mentesíti az egyes kötelezett szolgáltatókat az e követelmények teljesítésével kapcsolatos egyéni felelősségük alól. Márpedig az ilyen értelmezést nem lehet figyelmen kívül hagyni abban az esetben, ha a továbbított információk az ugyanazon csoport más vállalkozásában magas szintű pozíciót betöltő személy által e vállalkozás egyik ügyfelével szemben hozott döntésnek minősülnek. Ezt az értelmezést megerősíti az említett irányelv 8. cikkének (5) bekezdése, amely a tagállamokat annak előírására

kötelezi, hogy a kötelezett szolgáltatóknak jóváhagyást kell kérniük valamely vezető tisztségviselőjüktől a bevezetett politikákra, kontrollmechanizmusokra és eljárásokra vonatkozóan.

71 A negyedik kérdésre tehát azt a választ kell adni, hogy a 2015/849 irányelv 45. cikkének (1) és (8) bekezdését ezen irányelv 3. cikkének 12. és 15. pontjával összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha a csoporthoz tartozó vállalkozás automatikusan alkalmazza az ugyanazon csoporthoz tartozó más vállalkozásban magas szintű pozíciót betöltő valamely személy által az átvilágítási kötelezettsége keretében hozott, az utóbbi vállalkozás egyik ügyfelével szembeni átvilágítási intézkedésekre vonatkozó határozatot, anélkül hogy saját maga értékelné a kockázatokat és az elfogadandó átvilágítási intézkedéseket.

Az ötödik kérdésről

72 A kérdést előterjesztő bíróság az ötödik kérdésével lényegében arra vár választ, hogy a 2015/849 irányelv 14. cikkének (5) bekezdését a 8. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy a kötelezett szolgáltatónak a meglévő ügyfelekkel szemben nem kell átvilágítási intézkedéseket alkalmaznia mindaddig, amíg a nemzeti szabályozásban és az új ellenőrzési intézkedések végrehajtására irányuló belső ellenőrzési eljárások keretében előírt határidő le nem járt, és a szóban forgó kötelezett szolgáltató nem szerzett tudomást olyan egyéb új körülményekről, amelyek befolyásolhatják az érintett ügyféllel kapcsolatos kockázatok értékelését.

73 E tekintetben a 2015/849 irányelv 14. cikke (5) bekezdésének szövegéből kitűnik, hogy a kötelezett szolgáltatóknak kockázatalapú megközelítés alapján nemcsak új ügyfelekkel szemben, hanem – amennyiben az időpont megfelelőnek bizonyul – a meglévő ügyfelekkel szemben is átvilágítási intézkedéseket kell alkalmazniuk. E rendelkezés pontosítja, hogy ezen lehetséges megfelelő időpontok egyike az, amikor az érintett ügyfél helyzetének releváns körülményei megváltoznak. Ezenkívül az említett rendelkezés nem korlátozza a kötelezett szolgáltatókat terhelő ezen kötelezettséget kizárólag azokra az ügyfelekre, amelyek kockázati szintjét magasnak minősítették (2022. november 17-i Rodl & Partner ítélet, C-562/20, EU:C:2022:883, 83. pont).

74 Ezenkívül a 2015/849 irányelv 8. cikkének (2) bekezdése értelmében a kötelezett szolgáltatóknak többek között naprakészen kell tartaniuk a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása azon kockázatainak értékelését, amelynek ki vannak téve (2022. november 17-i Rodl & Partner ítélet, C-562/20, EU:C:2022:883, 84. pont).

75 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság már megállapította, hogy a 2015/849 irányelv 14. cikkének (5) bekezdését a 8. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy a kötelezett szolgáltatók kötelesek naprakész kockázateértékelés alapján a meglévő ügyféllel szemben – adott esetben fokozott – átvilágítási intézkedéseket elfogadni, amennyiben ez különösen az említett ügyfél helyzete releváns körülményeinek megváltozása miatt megfelelőnek tűnik (2022. november 17-i Rodl & Partner ítélet, C-562/20, EU:C:2022:883, 91. pont).

76 Ezenkívül meg kell állapítani, hogy a 2015/849 irányelv 14. cikkének (5) bekezdése ezen irányelv fő célkitűzésének – azaz, a pénzügyi rendszer pénzmosás vagy terrorizmus-finanszírozás céljára való felhasználása megelőzésének – megvalósítását biztosítja. Az ügyfél-átvilágítási intézkedések meglévő ügyfelekkel szembeni alkalmazásának célja tehát az érintett ügyféllel és üzleti kapcsolattal összefüggő új vagy eltérő kockázatok csökkentése. Ezért ha a kötelezett szolgáltatónak nincs tudomása az érintett ügyfél helyzetének releváns körülményei tekintetében bekövetkezett változásról, és az új átvilágítási intézkedések végrehajtására vonatkozó határidők még nem jártak le, nem áll fenn ilyen intézkedések alkalmazására vonatkozó kötelezettség vagy indok. Más a helyzet, ha az ilyen változások azonosításának elmaradása a 2015/849 irányelv 13. cikke (1) bekezdésének d) pontjában előírt folyamatos és állandó, a kötelezett vállalkozás által elvégzendő ellenőrzés hiányosságainak tudható be.

77 A fentiekből következik, hogy az ötödik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2015/849 irányelv 14. cikkének (5) bekezdését a 8. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy a kötelezett szolgáltatónak a meglévő ügyfelekkel szemben nem kell átvilágítási intézkedéseket alkalmaznia mindaddig, amíg a nemzeti szabályozásban és az új ellenőrzési intézkedések végrehajtására irányuló belső ellenőrzési eljárások keretében előírt határidő le nem járt, és a szóban forgó kötelezett szolgáltatónak nem jutottak a tudomására más olyan új körülmények, amelyek hatással lehetnek az adott ügyféllel kapcsolatos kockázatok értékelésére, feltéve hogy ezen új körülmények azonosításának elmaradása nem a 2015/849 irányelv 13. cikke (1) bekezdésének d) pontjában előírt folyamatos és állandó, a kötelezett szolgáltató által elvégzendő ellenőrzés hiányosságainak tudható be.

A hatodik kérdésről

78 A kérdést előterjesztő bíróság a hatodik kérdésével lényegében arra keresi a választ, hogy a 2015/849 irányelv 11. cikkének d) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy a szerencsejátékokat szervező kötelezett szolgáltatóval szemben előírt azon kötelezettséget, hogy ügyfél-átvilágítási intézkedéseket hajtson végre, amennyiben a nyereményfelvételnél, a tét megtételénél vagy mindkettőnél legalább 2000 euró összegű ügyletet hajtanak végre, attól függetlenül, hogy az ügyletre egyetlen műveletben vagy több, összetartozónak tűnő műveletben kerül-e sor, minden egyes olyan alkalommal alkalmazni kell, amikor az érintett művelet összege eléri a 2000 eurót.

79 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 2015/849 irányelv 11. cikkének a) pontja előírja, hogy az üzleti kapcsolat létesítésekor ügyfél-átvilágítási intézkedéseket kell alkalmazni, és kifejti, hogy az ezen irányelv értelmében vett üzleti kapcsolat ezen irányelv 3. cikkének 13. pontja értelmében „tartósnak mutatkozik”.

80 Ami a 2015/849 irányelv 11. cikkének d) pontját illeti, amely a szerencsejáték-szervezők konkrét esetére vonatkozik, az arra kötelezi e szervezőket, hogy ügyfél-átvilágítási intézkedéseket alkalmazzanak, amennyiben a nyereményfelvételnél, a tét megtételénél vagy mindkettőnél legalább 2000 euró összegű ügyletet hajtanak végre, attól függetlenül, hogy ezen ügyletre

egyetlen műveletben vagy több, összetartozónak tűnő műveletben kerül-e sor.

81 Így e rendelkezés szövege e kötelezettség alkalmazását nem teszi attól függővé, hogy az érintett ügyletre az e feltételeknek szintén megfelelő valamely korábbi ügyletkez képest egy adott időszakban kerüljön sor.

82 Ezenkívül az említett rendelkezést a 2015/849 irányelv (21) preambulumbekkezdésével összefüggésben kell értelmezni, amely kifejti, hogy aggályokra ad okot a szerencsejáték-ágazat által nyújtott szolgáltatásoknak a büntetendő cselekményből származó jövedelem tisztára mosása céljára történő felhasználása, és hogy az ezen ágazathoz kapcsolódó kockázatok enyhítése érdekében ezen irányelvnek ügyfél-átvilágítási intézkedések alkalmazását kell előírni a nagyobb kockázatot jelentő szerencsejátékok szervezői számára azon egyedi ügyletek esetén, amelyek összege legalább 2000 euró.

83 Ebből következik, hogy a 2015/849 irányelv 11. cikkének d) pontját úgy kell értelmezni, hogy a szerencsejátékokat szervező kötelezett szolgáltatással szemben előírt azon kötelezettséget, hogy ügyfél-átvilágítási intézkedéseket hajtson végre, amennyiben a nyereségyfelvételnél, a tét megtételénél vagy mindkettőnél legalább 2000 euró összegű ügyletet hajtanak végre, attól függetlenül, hogy az ügyletre egyetlen műveletben vagy több, összetartozónak tűnő műveletben kerül-e sor, minden egyes olyan alkalommal alkalmazni kell, amikor az érintett művelet összege eléri a 2000 eurót.

84 A fentiekre tekintettel a hatodik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2015/849 irányelv 11. cikkének d) pontját úgy kell értelmezni, hogy az a kötelezett szolgáltatásokat arra kötelezi, hogy amennyiben a nyereségyfelvételnél, a tét megtételénél vagy mindkettőnél legalább 2000 euró összegű ügyletet hajtanak végre, hozzanak ügyfél-átvilágítási intézkedéseket minden egyes olyan alkalommal, amikor az érintett ügylet összege eléri a 2000 eurót, függetlenül attól, hogy ezen ügyletre egyetlen műveletben vagy több, összetartozónak tűnő műveletben kerül-e sor.

III.

A C-653/23 Karaman ügyben 2025. július 3-án hozott ítélet

1) Az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdését és az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének első bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

azokkal ellentétes valamely nemzeti szabályozás olyan értelmezése, amely azzal a hatással jár, hogy az Európai Bizottság által engedélyezett állami támogatási program hatálya alá tartozó egyedi támogatást nem lehet abban az időpontban az EUM-Szerződés e rendelkezése értelmében véve „nyújtottnak” tekinteni, amikor a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóság jogalap nélkül megtagadta az abban való részesülést egy olyan magánszeméllyel szemben, aki a támogatást az annak nyújtására előírt határidőn belül kérelmezte, amennyiben bírósági határozat e megtagadás jogellenességét e határidő lejártát követően állapítja meg.

2) Az [EUMSZ] 108. [cikk] alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 2015. július 13-i (EU) 2015/1589 tanácsi rendelet 1. cikke b) pontjának ii. alpontját

a következőképpen kell értelmezni:

e rendelkezés értelmében vett „létező támogatásnak” kell minősíteni az olyan egyedi támogatást, amelyet azon időpontban kell nyújtottnak tekinteni, amikor a hatáskörrel rendelkező hatóság azt jogalap nélkül megtagadta egy olyan magánszeméllyel szemben, aki a támogatást az annak nyújtására előírt határidőn belül kérelmezte, de amely támogatást az e határidő lejártát követően a megtagadás jogellenességét megállapító bírósági határozat alapján hozott kedvező közigazgatási aktus végrehajtásaként fizetik ki e magánszemély részére.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének és az [EUMSZ] 108. [cikk] alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 2015. július 13-i (EU) 2015/1589 tanácsi rendelet (HL 2015. L 248., 9. o.) 1. cikke b) pontja ii. alpontjának az értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a „TOODE” SIA és a Valsts ieņēmumu dienests (nemzeti adóhatóság, Lettország) (a továbbiakban: adóhatóság) között azon határozat tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amellyel e hatóság megtagadta, hogy a Covid19-válság által érintett vállalkozások forgótőkéjének biztosítására irányuló támogatást nyújtson a TOODE-nak.

Az alapeljárás

10 2021. március 25-én és április 9-én a TOODE azt kérte az adóhatóságtól, hogy részesüljön a Covid19-válság által érintett vállalkozások forgótőkéjének biztosítását célzó nemzeti támogatási programban. E hatóság két eredeti, 2021. április 23-i és június 7-i határozatával, majd két végleges, 2021. június 9-i és július 23-i határozatával megtagadta a kért támogatás nyújtását azzal az indokkal, hogy e vállalkozás nem felel meg a lett támogatási szabályok által előírt feltételek egyikének, nevezetesen az árbevétel csökkenésére vonatkozó feltételnek.

11 A TOODE sikertelenül nyújtott be keresetet egy elsőfokú bírósághoz, majd 2022. június 29-én fellebbezést nyújtott be az Administratīvā apgabaltiesāhoz (regionális közigazgatási bíróság, Lettország), azaz a kérdést előterjesztő bírósághoz. E fellebbezésben a TOODE azt kéri, hogy a közigazgatási eljárásról szóló törvény – alapügy tényállására alkalmazandó változata – 254. cikkének (1) bekezdése alapján e bíróság kötelezze az adóhatóságot a kért támogatást nyújtó, kedvező közigazgatási aktus meghozatalára.

12 A kérdést előterjesztő bíróság emlékeztet arra, hogy a fent hivatkozott nemzeti támogatási programot – amint az a jelen ítélet 7. pontjából kitűnik – a Bizottság a belső piaccal összeegyeztethetőknek nyilvánította, feltéve többek között, hogy az érintett támogatásokat a lett támogatási szabályok 24. pontjának és az ideiglenes keretről szóló közlemény 22. pontja d) alpontjának megfelelően legkésőbb 2022. június 30-ig nyújtják.

Rámutat továbbá arra, hogy e határidő az e bíróság előtt indított eljárás során lejárt.

13 E bíróság kifejti, hogy a TOODE által benyújtott, kedvező közigazgatási aktus meghozatalára irányuló fellebbezés keretében értékelnie kell, hogy e társaság még részesülhet-e a kért támogatásban. E tekintetben meg kell határozni azt az időpontot, amikor e támogatást az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében „nyújtottnak” kell tekinteni, mivel ez alapvető elem annak meghatározásához, hogy az említett támogatás a 2015/1589 rendelet 1. cikke értelmében vett „létező” vagy „új” állami támogatásnak minősül-e. Kifejti azonban, hogy a lett jogban a nemzeti bíróságok csak a jövőre nézve (ex nunc) kedvező közigazgatási aktusok meghozatalát rendelhetik el.

14 A kérdést előterjesztő bíróság emlékeztet arra, hogy valamely támogatást abban az időpontban kell nyújtottnak tekinteni, amikor a kedvezményezett a nemzeti jog értelmében biztos és feltétlen jogosultságot szerez arra, hogy a támogatást megkapja. Márpedig, figyelemmel arra, hogy az adóhatóság soha nem ismerte el a TOODE-nak a kért támogatásra való jogosultságát, a TOODE-hoz hasonló jogalany számára ilyen biztos és feltétlen jogosultság főszabály szerint csak bírósági határozatot követően keletkezhet akkor, ha a bíróság a közigazgatási eljárásról szóló törvény – alapügy tényállására alkalmazandó változata – 250. cikke (2) bekezdésének második mondata szerinti teljes körű jogszerségi vizsgálatot követően megállapítja, hogy e jogalany teljesíti a nemzeti jogban a szóban forgó támogatásban való részesüléshez előírt valamennyi feltételt, és e törvény 254. cikkének (1) bekezdése alapján arra kötelezi a hatáskörrel rendelkező hatóságot, hogy a jövőre nézve kedvező közigazgatási aktust hozzon.

15 A kérdést előterjesztő bíróság ugyanakkor emlékeztet arra, hogy a hatáskörrel rendelkező hatóság által valamely személynek a Bizottság által engedélyezett nemzeti támogatási program lejártát követően nyújtott támogatást a Bíróság ítélkezési gyakorlatának megfelelően „új” támogatásnak kell minősíteni. A kérdést előterjesztő bíróság mindazonáltal arra keresi a választ, hogy ezen ítélkezési gyakorlat átültethető-e arra az esetre, amikor a hatáskörrel rendelkező hatóság a támogatás nyújtását jogalap nélkül megtagadta, jóllehet e program még hatályban volt, és amikor e hatóságot az említett program lejártát követően bírósági határozat kötelezi a támogatás nyújtására és összegének kifizetésére.

16 E körülmények között az Administratívā apgabaltiesā (regionális közigazgatási bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Úgy kell-e értelmezni az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdését, hogy az állami támogatást azon időpontban kell »nyújtottnak« tekinteni, amikor a hatáskörrel rendelkező hatóság indokolatlanul megtagadta valamely magánszemély állami támogatásra való jogosultságának megállapítását, ha aztán e jogosultságot a támogatásnyújtási határidő lejártát követően bírósági határozat megállapítja?

2) Úgy kell-e értelmezni a [...] 2015/1589 [...] rendelet 1. cikke b) pontjának ii. alpontját, hogy létező támogatásnak minősül a magánszemély számára – a hatáskörrel rendelkező hatóság részéről a támogatásra

való jogosultságot a támogatásnyújtási határidőn belül elismerő határozat hiányában – a támogatási programban rögzített támogatásnyújtási határidő lejártát követően olyan bírósági határozat végrehajtása alapján nyújtott támogatás, amely megállapítja, hogy a magánszemély a támogatási programban rögzített támogatásnyújtási határidőn belül teljesítette a nemzeti jog által a szóban forgó támogatásban részesüléshez előírt valamennyi feltételt, és hogy a hatáskörrel rendelkező hatóság támogatásnyújtást megtagadó határozata jogellenes volt?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

Előzetes észrevételek

17 Első kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy a Bizottság által engedélyezett nemzeti támogatási program hatálya alá tartozó állami támogatást abban az időpontban kell e rendelkezés értelmében „nyújtottnak” tekinteni, amikor a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóság jogalap nélkül megtagadta a támogatásra való jogosultság elismerését egy olyan magánszeméllyel szemben, aki a támogatást az annak nyújtására előírt határidőn belül kérelmezte, amennyiben bírósági határozat e megtagadás jogellenességét e határidő lejártát követően állapítja meg.

18 E tekintetben a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a támogatást abban az időpontban kell az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében „nyújtottnak” tekinteni, amikor az alkalmazandó nemzeti jogszabály szerint a kedvezményezett jogosulttá válik arra, hogy megkapja a támogatást. Azon időpont megállapítása szempontjából, amikor egy meghatározott intézkedés a kedvezményezettjei számára állami támogatás felvételére való jogot ruházott, a döntő tényezőt az jelenti, hogy e kedvezményezettek biztos jogot szereznek arra, hogy e támogatást megkapják, valamint hogy az állam ehhez kapcsolódóan kötelezettséget vállal az említett támogatás nyújtására. Az ilyen intézkedés ugyanis ebben az időpontban eredményezhet az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett, a tagállamok közötti kereskedelmet érintő versenytorzulást (lásd ebben az értelemben: 2013. március 21-i Magdeburger Mühlenwerke ítélet, C-129/12, EU:C:2013:200, 40. pont; 2022. január 25-i Bizottság kontra European Food és társai ítélet, C-638/19 P, EU:C:2022:50, 115. és 123. pont).

19 A kérdést előterjesztő bíróság feladata tehát, hogy az alkalmazandó nemzeti jog alapján és az uniós jogot tiszteletben tartva meghatározza azt az időpontot, amikor az alapügyben szóban forgó állami támogatást nyújtottnak kell tekinteni. Ennek során e bíróságnak a nemzeti jogban az érintett támogatás nyújtása vonatkozásában előírt összes feltételt figyelembe kell vennie (lásd ebben az értelemben: 2013. március 21-i Magdeburger Mühlenwerke ítélet, C-129/12, EU:C:2013:200, 41. pont; 2020. október 28-i INAIL-ítélet, C-608/19, EU:C:2020:865, 31. és 32. pont).

20 Közelebbről a kérdést előterjesztő bíróságnak azt kell meghatároznia, hogy a nemzeti jog az alapügyben szereplőhöz hasonló helyzetben lehetővé teszi-e annak megállapítását, hogy az érintett

támogatásban részesüléshez való biztos jogosultságot abban az időpontban kell ex tunc hatállyal megszerzettnek tekinteni, amikor a hatáskörrel rendelkező hatóságnak jogszerűen kellett volna eljárnia, vagyis abban az időpontban, amikor e hatóság e jogosultság elismerését jogalap nélkül megtagadta, vagy éppen ellenkezőleg, e nemzeti jogot csak úgy lehet értelmezni, hogy e hatóság elutasító határozata, még ha azt később jogellenesnek is nyilvánítják, nem keletkeztethetett a kérelmező számára ahhoz való biztos jogot, hogy a támogatást megkapja.

21 Mindemellett, figyelemmel arra, hogy a kérdést előterjesztő bíróság magyarázataiból az következik, hogy a nemzeti jog csak ez utóbbi értelemben tűnik értelmezhetőnek, emlékeztetni kell arra, hogy a nemzeti bíróságok és a Bíróság között az EUMSZ 267. cikkkel bevezetett együttműködési eljárás keretében a Bíróság feladata, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak az előtte folyamatban lévő ügy eldöntéséhez hasznos választ adjon. Erre figyelemmel a Bíróságnak adott esetben át kell fogalmaznia az elé terjesztett kérdéseket. A Bíróság a hasznos válasz megadásához kénytelen lehet olyan uniós jogi normákat figyelembe venni, amelyekre a nemzeti bíróság a kérdésében nem hivatkozott (lásd ebben az értelemben: 1986. március 20-i Tissier ítélet, 35/85, EU:C:1986:143, 9. pont; 2021. szeptember 9-i LatRailNet és Latvijas dzelzceļš ítélet, C-144/20, EU:C:2021:717, 29. pont).

22 A jelen ügyben a Bíróság rendelkezésére álló iratokból kitűnik, hogy lényegében az alapügyben szóban forgó támogatási program a támogatás nyújtására előírt határidőt az ideiglenes keretről szóló közleményben előírt határidő alapján határozta meg, és hogy a Bizottság határozata e programot a belső piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánította tekintettel többek között arra, hogy e határidő annak ideiglenes jelleget biztosított. Ebből következik, hogy az említett program alkalmazása az uniós jognak az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 51. cikkének (1) bekezdése értelmében vett végrehajtásának minősül.

23 Egyébiránt a Bíróságnak már volt alkalma hangsúlyozni, hogy az állami támogatásokra vonatkozó uniós szabályok alkalmazása az egyrészt a nemzeti bíróságok, másrészt pedig a Bizottság, illetve az uniós bíróságok közötti jóhiszemű együttműködés kötelezettségén alapul, amelynek keretében ezek mindegyike a Szerződésben ráruházott funkció szerint jár el (2013. november 21-i Deutsche Lufthansa ítélet, C-284/12, EU:C:2013:755, 41. pont). E tekintetben, jóllehet az adott területre vonatkozó uniós szabályozás hiányában az egyes tagállamok belső jogrendjének feladata meghatározni az uniós jogrendből származó egyéni jogok védelmének biztosítására irányuló jogorvoslatok eljárási szabályait, a tagállamok felelőssége, hogy minden esetben biztosítsák az említett jogokkal kapcsolatban a Charta 47. cikkének első bekezdésében biztosított hatékony bírói jogvédelemhez való jog tiszteletben tartását (lásd ebben az értelemben: 2015. március 19-i E.ON Földgáz Trade ítélet, C-510/13, EU:C:2015:189, 49. és 50. pont; 2025. január 28-i ASG 2 ítélet, C-253/23, EU:C:2025:40, 75. pont). E 47. cikk első bekezdése értelmében mindenkinek, akinek az Unió joga által biztosított jogait és szabadságait megsértették, joga van a bíróság előtti hatékony jogorvoslatához.

24 E körülmények között meg kell állapítani, hogy első kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ a Bíróságtól, hogy az EUMSZ 107. cikk (1)

bekezdését és a Charta 47. cikkének első bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes valamely nemzeti szabályozás olyan értelmezése, amely azzal a hatással jár, hogy a Bizottság által engedélyezett állami támogatási program hatálya alá tartozó egyedi támogatást nem lehet abban az időpontban az EUM-Szerződés e rendelkezése értelmében véve „nyújtottnak” tekinteni, amikor a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóság jogalap nélkül megtagadta az abban való részesülést egy olyan magánszeméllyel szemben, aki a támogatást az annak nyújtására előírt határidőn belül kérelmezte, amennyiben bírósági határozat e megtagadás jogellenességét e határidő lejártát követően állapítja meg.

Az első kérdés érdeméről

25 Tekintettel arra, hogy úgy tűnik, hogy a lett jog értelmezése – amint az a jelen ítélet 21. pontjából kitűnik – ahhoz vezet, hogy az alapügyben szóban forgó támogatást csak a bírósági határozat végrehajtása érdekében hozott kedvező közigazgatási aktus elfogadásának időpontjában lehet az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében „nyújtottnak” tekinteni, az ilyen aktus elfogadása, és ennél fogva e határozat végrehajtása nem lehetséges akkor, ha – mint a jelen ügyben is – a támogatás nyújtására nyitva álló határidő a bírósági eljárás során lejárt.

26 Az olyan időpontban nyújtott támogatást ugyanis, amikor a Bizottság e támogatásra vonatkozó engedélye már nincs hatályban, mivel új támogatásról van szó, az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdése értelmében be kell jelenteni a Bizottságnak, és nem hajtható végre mindaddig, amíg a Bizottság meg nem állapítja a belső piaccal való összeegyeztethetőségét (lásd ebben az értelemben: 2021. október 28-i Eco Fox és társai ítélet, C-915/19–C-917/19, EU:C:2021:887, 36. pont; 2022. április 7-i Autonome Provinz Bozen ítélet, C-102/21 és C-103/21, EU:C:2022:272, 32., 34. és 42. pont).

27 Ebből következik, hogy a Charta 47. cikkének első bekezdésében a TOODÉ-hoz hasonló jogalany számára biztosított jogorvoslatához való jog hatékony jellege a jelen ítélet 25. pontjában leírt esetben nem biztosítható, jóllehet a teljes körű jogszerűségi vizsgálatot követően bírósági határozat elismeri, hogy a felperes – a szóban forgó támogatás kérelmezője – eredetileg megfelelt az ahhoz szükséges összes feltételnek, hogy az érintett támogatási program által meghatározott időbeli keretben e támogatásban részesülhessen.

28 Márpedig valamely bírósági határozat végrehajtása a Charta 47. cikke értelmében vett hatékony jogorvoslatához való jog szerves részét képezi. E jog ugyanis illuzórikus jellegű lenne, ha valamely tagállam belső jogrendje lehetővé tenné azt, hogy a jogerős és kötelező bírósági határozat valamely fél hátrányára hatástalan maradjon (2016. június 30-i Toma és Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci ítélet, C-205/15, EU:C:2016:499, 43. pont; 2019. július 29-i Torubarov ítélet, C-556/17, EU:C:2019:626, 57. pont).

29 Következésképpen a jelen ítélet 25. pontjában említett esetben a Charta 47. cikkének első bekezdése az uniós jog közvetlen hatállyal bíró rendelkezéseként előírja, hogy a nemzeti bíróságnak mellőznie kell azon nemzeti jog alkalmazását, amely megakadályozza annak megállapítását, hogy az egyedi támogatást a hatáskörrel rendelkező hatóság elutasító határozatának időpontjában

nyújtották (lásd ebben az értelemben: 2019. június 24-i Popławski ítélet, C-573/17, EU:C:2019:530, 61. pont; 2020. május 14-i Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság ítélet, C-924/19 PPU és C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, 139. és 140. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). E körülmények között annak az időpontnak, amikor e támogatást az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében „nyújtottnak” kell tekinteni, azon időpontot kell tekinteni, amikor a hatáskörrel rendelkező hatóság e társasággal szemben jogalap nélkül hozott elutasító határozatot.

30 A fenti indokokra tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdését és a Charta 47. cikkének első bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes valamely nemzeti szabályozás olyan értelmezése, amely azzal a hatással jár, hogy a Bizottság által engedélyezett nemzeti támogatási program hatálya alá tartozó egyedi támogatást nem lehet abban az időpontban az EUM-Szerződés e rendelkezése értelmében véve „nyújtottnak” tekinteni, amikor a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóság jogalap nélkül megtagadta az abban való részesülést egy olyan magánszeméllyel szemben, aki a támogatást az annak nyújtására előírt határidőn belül kérelmezte, amennyiben bírósági határozat e megtagadás jogellenességét e határidő lejártát követően állapítja meg.

A második kérdéstről

31 Előzetesen, az első kérdésre adott válaszra figyelemmel rá kell mutatni arra, hogy úgy kell tekinteni, hogy az alapügyben szóban forgó támogatást az adóhatóság elutasító határozatának időpontjában, azaz a támogatás nyújtására előírt határidő lejártá előtt nyújtották.

32 Annak érdekében, hogy az előterjesztő bíróság számára a második kérdésre hasznos választ lehessen adni, e kérdést tehát úgy kell érteni, mint amely lényegében arra irányul, hogy a 2015/1589 rendelet 1. cikke b) pontjának ii. alpontját úgy kell-e értelmezni, hogy e rendelkezés értelmében vett „létező támogatásnak” kell minősíteni az olyan egyedi támogatást, amelyet azon időpontban kell nyújtottnak tekinteni, amikor a hatáskörrel rendelkező hatóság azt jogalap nélkül megtagadta egy olyan magánszeméllyel szemben, aki a támogatást az annak nyújtására előírt határidőn belül kérelmezte, de amely támogatást az e határidő lejártát követően a megtagadás jogellenességét megállapító bírósági határozat alapján hozott kedvező közigazgatási aktus végrehajtásaként fizetik ki e magánszemély részére.

33 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy e rendelet 1. cikke b) pontjának ii. alpontja kimondja, hogy „létező támogatás” az engedélyezett támogatás, amely azon támogatási programokat és egyedi támogatásokat foglalja magában, amelyeket a Bizottság vagy a Tanács engedélyezett. Az említett rendelet 1. cikkének c) pontja pedig úgy rendelkezik, hogy „új támogatás” minden olyan támogatási program vagy egyedi támogatás, amely nem létező támogatás, beleértve a létező támogatások módosítását is.

34 A Bíróság ezenkívül kimondta, hogy azon időponttól kezdődően, amikor az állami támogatás igénybevitelére vonatkozó biztos jogot az alkalmazandó nemzeti jog alapján a kedvezményezettre ruházzák, a támogatást odaítélnek kell tekinteni, ily módon a szóban

forgó források tényleges átruházása nem bír döntő jelentőséggel (2019. december 19-i Arriva Italia és társai ítélet, C-385/18, EU:C:2019:1121, 36. pont; 2021. május 20-i Azienda Sanitaria Provinciale di Catania ítélet, C-128/19, EU:C:2021:401, 45. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

35 Ezen ítélkezési gyakorlatból következik, hogy mivel úgy kell tekinteni, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló állami támogatást abban az időpontban nyújtották, amikor a Bizottság e támogatásra vonatkozó engedélye hatályban volt, e támogatást „engedélyezett támogatásnak”, következésképpen pedig a 2015/1589 rendelet 1. cikke b) pontjának ii. alpontja értelmében vett „létező támogatásnak” kell minősíteni, függetlenül attól, hogy azt a Bizottság által engedélyezett támogatási program érvényességének lejártát követően fizetik ki.

36 Világossá kell tenni, hogy – amint arra a főtanácsnok az indítványának 47. pontjában rámutatott – az ilyen értelmezés nem torzíthatja a piaci versenyt. Ugyanis, mivel – amint az a jelen ítélet 18. pontjában említett ítélkezési gyakorlatból kitűnik – valamely intézkedés abban az időpontban eredményezhet az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése értelmében vett, a tagállamok közötti kereskedelmet érintő versenytorzulást, amikor az állami támogatáshoz való biztos jogosultságot elismerték, az alapügyben szóban forgóhoz hasonló támogatásnak az érintett támogatási program lejártát követő kifizetése a támogatás kérelmezőjét olyan helyzetbe hozza, amelyben akkor lett volna, ha a hatáskörrel rendelkező hatóság jogszerűen járt volna el, és így éppen a piaci verseny egyensúlyának helyreállítását teszi lehetővé.

37 A fenti indokokra tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2015/1589 rendelet 1. cikke b) pontjának ii. alpontját úgy kell értelmezni, hogy e rendelkezés értelmében vett „létező támogatásnak” kell minősíteni az olyan egyedi támogatást, amelyet azon időpontban kell nyújtottnak tekinteni, amikor a hatáskörrel rendelkező hatóság azt jogalap nélkül megtagadta egy olyan magánszeméllyel szemben, aki a támogatást az annak nyújtására előírt határidőn belül kérelmezte, de amely támogatást az e határidő lejártát követően a megtagadás jogellenességét megállapító bírósági határozat alapján hozott kedvező közigazgatási aktus végrehajtásaként fizetik ki e magánszemély részére.

IV.

A C-733/23 Beach and bar management ügyben 2025. július 3-án hozott ítélet

1) Az EUMSZ 325. cikket, a közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló, 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelv 273. cikkét és az Európai Unió Alapjogi Chartájának 50. cikkét

a következőképpen kell értelmezni:

azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely előírja, hogy pénzbírságot kell kiszabni az adóalannyal szemben amiatt, hogy az adóalany nem állított ki a teljesített értékesítésekre vonatkozó nyugtát, amennyiben e jogsértés már azon üzlethelyiség zárolására irányuló közigazgatási kényszerintézkedés elrendeléséhez vezetett, amelyben

az említett jogsértést elkövették, az abba való belépés tilalmával együtt.

2) A 2006/112 irányelv 273. cikkét és az Alapjogi Charta 49. cikkének (3) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

azokkal ellentétben az olyan nemzeti szabályozás, amely közigazgatási szankcióként magas összegű pénzbírságot ír elő, anélkül hogy az ezen intézkedés vitatása tárgyában eljáró bíróságnak eljárási lehetősége lenne arra, hogy az e szabályozásban előírtnál alacsonyabb összeget vagy más enyhébb büntetést szabjon ki.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem először is az EUMSZ 325. cikknek, másodszor a közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló, 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelv (HL 2006. L 347., 1. o.; helyesbítések: HL 2007. L 335., 60. o.; HL 2015. L 323., 31. o.; a továbbiakban: héairányelv) 273. cikkének, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikke első bekezdésének, 48. cikkének, 49. cikke (3) bekezdésének és 50. cikkének az értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a „Beach and bar management” EOOD gazdasági társaság és a Nachalnik na otdel „Operativni deynosti” – Burgas pri Direksia „Operativni deynosti” pri Tsentralno upravlenie na Natsionalna agentsia za prihodite (a nemzeti adóhatóság adóellenőrzési főigazgatósága „operatív tevékenységek” részlegének vezetője – Burgasz városa, Bulgária; a továbbiakban: adóhatóság) között olyan közigazgatási jogsértések megállapítását követően elrendelt közigazgatási kényszerintézkedés tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amelyek egyúttal ezen intézkedéssel együttesen kiszabott pénzbírság tárgyát képezik.

Az alapeljárás

15 A Beach and bar management a bolgár jog szerinti jogi személy, amely egy bárt és éttermet magában foglaló üzlethelyiséget üzemeltet.

16 2022. augusztus 4-én az e helyiségben végzett ellenőrzés alkalmával a nemzeti adóhatóság ellenőrei megállapították, hogy a Beach and bar management nem könyvelt el 85 értékesítést adóbizonyslatokon keresztül, amelyeket tehát nem adtak ki az ügyfeleknek. Összesen 85, a héatörvénybe ütköző szabálysértést megállapító jogi aktust hoztak ezen az alapon.

17 2022. augusztus 12-én az adóhatóság közigazgatási kényszerintézkedést rendelt el, amellyel tizennégy napra „zárolta a helyiséget és megtiltotta az abba való belépést”. Ezen intézkedés az annak azonnali végrehajtását elrendelő határozat kapcsolódott.

18 A zárolási intézkedés, valamint az azonnali végrehajtást elrendelő határozat két külön eljárás keretében képezte kereset tárgyát az Administrativen sad Burgas (burgaszi közigazgatási bíróság, Bulgária) előtt. E kereseteket elutasították. A tizennégy napra szóló, zárolást és belépési tilalmat előíró intézkedést végrehajtották.

19 Ezenkívül minden egyes, a Beach and bar management által elkövetett 85 jogsértés után 500 BGN (hozzávetőleg 250 euró) összegű pénzbírságot szabtak ki.

Így e jogsértések összessége tekintetében a szankció teljes összege 42 500 BGN (hozzávetőleg 21 250 euró) volt, míg az e jogsértéseknek megfelelő, pénztárgépen keresztül, nyugta kiadásának elmulasztásával teljesített kifizetésekkel kijátszott héa teljes összege 268,02 BGN (hozzávetőleg 134 euró) volt.

20 Amint az az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, a 85 pénzügyi szankciós intézkedés jogszerűségét a Rayonen sad Burgas (burgaszi kerületi bíróság, Bulgária) előtt vitatták. E bíróság az ezen intézkedésekre vonatkozó kereseteket a 2023. május 4-i MV – 98 ítélet (C-97/21, EU:C:2023:371) kihirdetését megelőzően elutasította. Az általa hozott határozatok indoklásában az említett bíróság nem vette figyelembe azt a tényt, hogy a 85 jogsértés összessége tekintetében közigazgatási kényszerintézkedést és ezen intézkedés azonnali végrehajtását előíró határozatokat követően végrehajtották az érintett üzlethelyiségre vonatkozó, tizennégy napra szóló zárolást és belépési tilalmat, és nem vizsgálta meg és vette figyelembe e végrehajtás jogi hatásait a párhuzamosan kiszabott pénzbüntetések jogszerűségének vizsgálatára irányuló eljárásra.

21 Az említett bíróság 85 határozatával szemben keresetet nyújtottak be az Administrativen sad Burgashoz (burgaszi közigazgatási bíróság), amely a kérdést előterjesztő bíróság.

22 E bíróság megjegyzi, hogy a héatörvény 118. cikke (1) bekezdésének megsértése esetén e törvény nem csupán pénzbírság kiszabását írja elő 185. cikkében, hanem 186. cikkében azt a kötelezettséget is, hogy ugyanazon tényállás alapján a szóban forgó helyiség zárolására irányuló közigazgatási kényszerintézkedést rendeljenek el.

23 Pontosítja, hogy a pénzbírságot és a zárolást külön és önálló eljárások végén szabják ki, és hogy az e két intézkedéssel szembeni kereset esetén azok mindegyike különböző bíróságok, nevezetesen a pénzbüntetés a Rayonen sad (kerületi bíróság), a zárolás pedig az Administrativen sad (közigazgatási bíróság) hatáskörébe tartozik, és hogy a bolgár eljárási szabályok nem teszik lehetővé az eljárás felfüggesztését a másik lezárásáig, így ezen eljárások között nincs koordinációs mechanizmus. Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy bár a 2023. május 4-i MV – 98 ítéletben (C-97/21, EU:C:2023:371) a Bíróság megállapította, hogy a zárolásra vonatkozó közigazgatási kényszerintézkedés büntetőjogi, megtorló jellegű, úgy véli, hogy a jelen ügyben a megelőző jelleg elsőbbséget élvez ezen intézkedés megtorló jellegével szemben, mivel az csak az Unió pénzügyi érdekeit sértő következmények terjedelmének korlátozására irányul.

24 Végül e bíróság úgy véli, hogy az EUMSZ 325. cikk és a héairányelv 273. cikkének megsértése nélkül nem lehet alkalmazni a 2023. május 4-i MV – 98 ítéletben (C-97/21, EU:C:2023:371) szereplő érvelést a 85 különböző jogsértés miatt kiszabott szankcióra, mivel e szankció egyéniesítésének hiánya nem teszi lehetővé annak vizsgálatát, hogy az elfogadott intézkedések ténylegesen visszatartó hatásúak-e, és hatékony védelmet nyújtanak-e a kijátszott héa pontos összege beszédésének biztosítása, valamint az adóelkerülés megelőzése érdekében.

25 E körülmények között az Administrativen sad Burgas (burgaszi közigazgatási bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Úgy kell-e értelmezni az [EUMSZ] 325. cikkét, a [héairányelv] 273. cikkét, valamint [a Charta] 50. cikkét, hogy e rendelkezések lehetővé tesznek olyan nemzeti jogszabályi rendelkezéseket, amelyek szerint az adókötelezettségek több rendbeli megsértése miatt összintézkedés (»az üzlethelyiség zárolása és az abba való belépés tilalma«) rendelkezhető el, ha az kizárólag a hátrányos hatások – többek között az Európai Unió pénzügyi érdekei sérelme mértékének – korlátozására irányul, a szabálysértő szankcionálására azonban nem, anélkül, hogy ez az intézkedés korlátozná az arra vonatkozó lehetőséget, hogy a szabálysértővel szemben olyan büntető jellegű, önálló eljárásokat folytassanak le az adókötelezettségek minden egyes említett megsértése tekintetében, amelyek egy pénzügyi szankció formáját öltő intézkedésnek az adóalannyal szemben történő elrendelésére irányulnak, minek körében a nemzeti bíróság minden egyes esetben köteles megvizsgálni és megállapítani, hogy a korábban elrendelt »az üzlethelyiség zárolása és az abba való belépés tilalma« összesített közigazgatási kényszerintézkedés a két cél közül melyik – megelőző-korlátozó jellegű vagy büntető jellegű cél – elérésére irányul?

2) Úgy kell-e értelmezni az [EUMSZ] 325. [cikkét], a [héairányelv] 273. cikkét, valamint [a Charta] 49. cikkének (3) bekezdését, hogy e rendelkezések nem tesznek lehetővé az alapügyben szóban forgóhoz hasonló olyan szankciórendszert, amely a szabálysértések jellegétől és súlyától függetlenül magas alsó határt határoz meg a pénzügyi szankció formáját öltő szankció tekintetében, és nem biztosít lehetőséget a jogszabályban meghatározott minimális mértéket el nem érő szankció kiszabására vagy a szankció enyhébb szankcióval való helyettesítésére?

3) Úgy kell-e értelmezni az [EUMSZ] 325. [cikkét], a [héairányelv] 273. cikkét, valamint [a Charta] 47. cikkének első bekezdését, 48. cikkének (1) bekezdését és 49. cikkének (3) bekezdését, hogy e rendelkezések nem tesznek lehetővé olyan nemzeti jogszabályi rendelkezéseket, amelyek szerint az adókötelezettségek több rendbeli megsértése miatt összintézkedés (»az üzlethelyiség zárolása és az abba való belépés tilalma«) rendelkezhető el, amely – ezen összintézkedés véglegessé válását megelőzően – azonnal végrehajtható, anélkül, hogy a bíróságnak és magának a szabálysértőnek lehetősége lenne ezen összintézkedés arányosságának minden egyes szabálysértés súlya szempontjából történő megvizsgálására?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről**Az elfogadhatóságról**

26 A bolgár kormány szerint az első és a harmadik kérdés elfogadhatatlan, mivel nem függenek össze az alapeljárás tárgyával, amennyiben közigazgatási kényszerintézkedés elrendelésére vonatkoznak. A kérdést előterjesztő bíróságnak nincs szüksége a kért értelmezésre az előtte folyamatban lévő jogvita eldöntéséhez.

27 Egyébiránt a Beach and bar management azt állítja, hogy a harmadik kérdés elfogadhatatlan, mivel a kérdést előterjesztő bírósághoz nem közigazgatási kényszerintézkedéssel szemben nyújtottak be keresetet.

28 A Bizottság a maga részéről úgy véli, hogy az első kérdést át lehetne fogalmazni, ami azt elfogadhatónak tenné, míg a harmadik kérdést nem.

29 E tekintetben a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy a nemzeti bíróság által a saját felelősségére meghatározott – a helyállóságot illetően a Bíróság által nem vizsgálható – jogszabályi és ténybeli keretben felvetett, az uniós jog értelmezésére vonatkozóan előterjesztett kérdések releváns voltát vélelmezni kell. A Bíróság csak akkor utasíthatja el a nemzeti bíróságok által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelmet, ha az uniós jog kért értelmezése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli vagy jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (2025. május 8-i Stadt Wuppertal ítélet, C-130/24, EU:C:2025:340, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

30 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy az alapeljárás nem a szóban forgó üzlethelyiség közigazgatási kényszerintézkedésnek minősülő zárolásával szemben benyújtott keresetre vonatkozik. Következésképpen az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdést az alapeljárás tárgyával való összefüggés hiányában nyilvánvalóan elfogadhatatlannak kell nyilvánítani.

31 Másrészt, amint arra a főtanácsnok az indítványának 37. pontjában rámutatott, az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében annak meghatározását kéri, hogy az alapügyben szóban forgó pénzügyi szankciók megfelelnek-e az uniós jognak, és hogy e kérdés nyilvánvalóan az uniós jog rendelkezéseinek értelmezésére vonatkozik. Következésképpen ekként átfogalmazva az első kérdést elfogadhatónak kell tekinteni.

Az első kérdésről

32 Az első kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EUMSZ 325. cikkét, a héairányelv 273. cikkét és a Charta 50. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely előírja, hogy pénzbírságot kell kiszabni az adóalannyal szemben amiatt, hogy az adóalany nem állított ki a teljesített értékesítésekre vonatkozó nyugtát, amennyiben e jogsértés már azon üzlethelyiség zárolására irányuló közigazgatási kényszerintézkedés elrendeléséhez vezetett, amelyben az említett jogsértést elkövették, az abba való belépés tilalmával együtt.

33 Az érintett eljárások és szankciók büntető jellegének a Charta 50. cikke alapján való értékelését illetően emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint három kritérium releváns. Az első a jogsértés belső jog szerinti jogi minősítése, a második magának a jogsértésnek a jellege, a harmadik pedig az érintett személlyel szemben kiszabható szankció szigorúságának foka (2023. május 4-i MV – 98 ítélet, C-97/21, EU:C:2023:371, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

34 Mindazonáltal a Charta 50. cikke nem csupán azon eljárásokra és szankciókra alkalmazandó, amelyeket a nemzeti jog „büntető” jellegűnek minősít, hanem – a belső jogi minősítéstől függetlenül – kiterjed

mindazon eljárásokra és szankciókra, amelyeket a jelen ítélet 33. pontjában hivatkozott másik két kritérium alapján büntető jellegűnek kell tekinteni. Az ilyen jelleg ugyanis magából a szóban forgó jogsértés jellegéből és az azzal járó szankciók súlyából eredhet (2023. május 4-i MV – 98 ítélet, C-97/21, EU:C:2023:371, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

35 A jelen ügyben mindenekelőtt emlékeztetni kell arra, hogy az akár 30 napra elrendelhető zárolás súlyosnak minősíthető különösen az egyetlen üzlethelyiséggel rendelkező egyéni kereskedő esetében többek között azért, mert megakadályozza a tevékenységének gyakorlását, és így megfosztja őt a bevételeitől (lásd ebben az értelemben: 2023. május 4-i MV – 98 ítélet, C-97/21, EU:C:2023:371, 47. pont).

36 Ami a pénzbírságot illeti, egyrészt az a tény, hogy az első jogsértés esetén annak összege nem lehet alacsonyabb 500 BGN-nél (hozzávetőleg 250 euró), és 2000 BGN-ig (hozzávetőleg 1000 euró) terjedhet, másrészt pedig az a körülmény, hogy az alapeljárásban érintett jogsértéseknek megfelelő, nyugta kiadásának elmulasztásával teljesített kifizetésekkel kijátszott hűteljes összege 268,02 BGN (hozzávetőleg 134 euró) összeg és a kiszabott, a kérdést előterjesztő bíróság tájékoztatása szerint 42 500 BGN-t (hozzávetőleg 21 250 euró) kitevő szankció közötti arány különösen magasnak tűnik, a szóban forgó szankció súlyosságáról tanúskodik (lásd ebben az értelemben: 2023. május 4-i MV – 98 ítélet, C-97/21, EU:C:2023:371, 48. pont).

37 Ebben az összefüggésben, mivel a szóban forgó pénzügyi szankciókat büntetőjogi jellegű szankcióknak kell minősíteni, meg kell állapítani, hogy e szankciók halmozása a Charta 50. cikkében biztosított alapvető jog korlátozását eredményezi (lásd ebben az értelemben: 2023. május 4-i MV – 98 ítélet, C-97/21, EU:C:2023:371, 49. pont).

38 A Bíróság ugyanis megállapította, hogy a héairányelv 273. cikkét és a Charta 50. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében az adóalannyal szemben ugyanazon adókötelezettség megsértése miatt, különböző és önálló eljárások eredményeként pénzügyi szankciós intézkedést és a kereskedelmi helyiség zárolására irányuló intézkedést lehet kiszabni, amennyiben az említett intézkedések különböző bíróságok előtt támadhatók meg, és amennyiben az említett szabályozás nem biztosítja az eljárások olyan összehangolását, amely lehetővé tenné az említett intézkedések halmozásával járó többletterhet szigorúan szükséges mértékű csökkentését, továbbá nem teszi lehetővé annak biztosítását, hogy a kiszabott szankciók összességének súlya megfeleljen az érintett jogsértések súlyának (2023. május 4-i MV – 98 ítélet, C-97/21, EU:C:2023:371, 63. pont).

39 A kérdést előterjesztő bíróság szerint a 2023. május 4-i MV – 98 ítéletben (C-97/21, EU:C:2023:371) kialakított megoldás nem feltétlenül ültethető át az alapügy körülményeire, mivel a jelen ügyben egyetlen közigazgatási kényszerintézkedés 85 különböző jogsértést szankcionál. A szankcionált magatartás ismétlődő, sőt „rendszeres” jellegére tekintettel ugyanis ezen intézkedés csupán az Unió pénzügyi érdekeit sértő következmények terjedelmének korlátozására irányul, így megelőző jellege elsőbbséget élvezhet annak megtorló jellegével szemben.

40 Meg kell azonban állapítani, hogy – amint arra a főtanácsnok az indítványának 63. pontjában rámutatott

– a kérdést előterjesztő bíróság ezen értékelésének nem lehet helyt adni, mivel az alapügyben szóban forgó üzlethelyiség zárolására irányuló intézkedés megelőző aspektusa nem oly módon érvényesül, hogy az elsőbbséget élvezzen ezen intézkedés megtorló elemével szemben.

41 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az alapügyben szóban forgó helyzet azon elv hatálya alá tartozik, amely szerint önmagában az a körülmény, hogy a megtorlásra irányuló szankció megelőzési célt is követ, nem fosztja meg e szankciót a Charta 50. cikke értelmében vett büntetőjogi szankcióként való minősítésétől (lásd ebben az értelemben: 2018. március 20-i Menci ítélet, C-524/15, EU:C:2018:197, 31. pont).

42 A jelen ítélet 40. pontjában szereplő megállapításra tekintettel ebből az következik, hogy az alapügyben szóban forgó kényszerintézkedés nem vesztí el az e rendelkezés értelmében vett büntetőjogi szankció jellegét pusztán amiatt, hogy megelőző célt is szolgál.

43 Mindenesetre, amint arra a jelen ítélet 34. pontja emlékeztet, az üzlethelyiség zárolására irányuló intézkedés magából fakadó súlyos jellege igazolja annak büntetőjogi minősítését, és vezet a Charta 50. cikkének alkalmazhatóságához. E súlyos jelleget nem enyhíti az a tény, hogy – amint arra a főtanácsnok indítványának 61. és 64. pontjában rámutatott – a jelen ügyben elkövetett jogsértések nagy száma akár ahhoz is vezethetett volna, hogy az alapügyben szóban forgó üzlethelyiségre jelentősen hosszabb zárolási időszakot írjanak elő.

44 Következésképpen meg kell állapítani, hogy tizennégy napra az üzlethelyiség zárolását és az abba való belépés tilalmát elrendelő közigazgatási intézkedés megtartja büntető jellegét, függetlenül attól, hogy azt a héatörvény egyszeri megsértése miatt, vagy azt követően rendelték el, hogy egy adott időszak alatt a héatörvényt összesen nyolcvanöt alkalommal sértették meg.

45 A fenti megfontolásokra tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 325. cikkét, a héairányelv 273. cikkét és a Charta 50. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely előírja, hogy pénzbírságot kell kiszabni az adóalannyal szemben amiatt, hogy az adóalany nem állított ki a teljesített értékesítésekre vonatkozó nyugtát, amennyiben e jogsértés már azon üzlethelyiség zárolására irányuló közigazgatási kényszerintézkedés elrendeléséhez vezetett, amelyben az említett jogsértést elkövették, az abba való belépés tilalmával együtt.

A második kérdésről

46 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a héairányelv 273. cikkét és a Charta 49. cikkének (3) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely közigazgatási szankcióként magas összegű pénzbírságot ír elő, anélkül, hogy az ezen intézkedés vitatása tárgyában eljáró bíróságnak eljárási lehetősége lenne arra, hogy az e szabályozásban előírtnál alacsonyabb összeget vagy más enyhébb büntetést szabjon ki.

47 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Charta 49. cikkének (3) bekezdése szerint a büntetések súlyossága nem lehet aránytalan a bűncselekményhez mérten. Ugyanígy a Bíróság kimondta, hogy az alkalmazandó szankciókra vonatkozó uniós jogalkotási intézkedések hiányában a tagállamok hatáskörébe

tartozik e szankciók jellegének és mértékének meghatározása, tiszteletben tartva többek között az arányosság elvét (2023. október 19-i G. ST. T. [A büntetés arányossága bitorlás esetén] ítélet, C-655/21, EU:C:2023:791, 64. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

48 A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint ez utóbbi elvnek megfelelően a nemzeti szabályozás által megengedett megtorló (visszatartó) intézkedések nem léphetik túl az e szabályozás által jogszerűen elérni kívánt célok megvalósításához szükséges mértéket. A szankciók szigorúságának összhangban kell állnia az általuk szankcionált jogsértések súlyával, különösen a tényleges visszatartó erő biztosítása révén, ugyanakkor nem haladhatja meg az említett cél eléréséhez szükséges mértéket (2023. október 19-i G. ST. T. [A büntetés arányossága bitorlás esetén] ítélet, C-655/21, EU:C:2023:791, 65. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

49 Egyébiránt az arányosság elve megköveteli, hogy a szankció meghatározása és a bírság összegének megállapítása során figyelembe vegyék az adott ügy egyedi körülményeit (2023. október 19-i G. ST. T. [A büntetés arányossága bitorlás esetén] ítélet, C-655/21, EU:C:2023:791, 67. pont).

50 A szankciók arányosságának értékelése során figyelembe kell venni a nemzeti bíróság azon lehetőségét is, hogy a vádiratban foglaltakhoz képest módosítsa a minősítést – ami kevésbé szigorú szankció alkalmazásához vezethet –, valamint azt a lehetőséget, hogy a szankciót a megállapított jogsértés súlyához képest módosítsa (2023. október 19-i G. ST. T. [A büntetés arányossága bitorlás esetén] ítélet, C-655/21, EU:C:2023:791, 68. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

51 Márpedig – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálat függvényében – úgy tűnik, hogy az alapügyben szóban forgó szabályozás nem teszi lehetővé a szóban forgó jogsértés minősítésének módosítását.

52 Ezenfelül, tekintettel arra, hogy az első jogsértés miatt kiszabott pénzbírság összege az említett szabályozás értelmében nem lehet alacsonyabb 500 BGN-nél (hozzávetőleg 250 euró), és hogy ez az összeg közel 200-szor magasabb, mint a jelen ügyben elkövetett egyes jogsértések esetében kijátszott hêa összege, azaz 2,70 BGN (hozzávetőleg 1,35 euró), rendkívül nehéznek tűnik olyan szankciót meghatározni, amelynek intenzitása nem haladja meg a megállapított jogsértés súlyát.

53 A fenti megfontolásokra tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a hêairányelv 273. cikkét és a Charta 49. cikkének (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely közigazgatási szankcióként magas összegű pénzbírságot ír elő, anélkül hogy az ezen intézkedés vitatása tárgyában eljáró bíróságnak eljárási lehetősége lenne arra, hogy az e szabályozásban előírtnál alacsonyabb összeget vagy más enyhébb büntetést szabjon ki.

FÓRUM

Köbel Dávid*

Az öngyilkosságban közreműködés tényállásának története Magyarországon¹

Absztrakt

A tanulmány az öngyilkosságban közreműködés büntetőjogi történetét elemzi a magyar bírósági ítélezési gyakorlat vizsgálatán keresztül. A tanulmány célja annak felderítése, hogy a magyar joggyakorlat az öngyilkosságban közreműködést mint *sui generis* bűncselekményt miként kezelte és kezeli. A tanulmány a Csemegi-kódexig visszamenőleg megvizsgálja az e bűncselekménnyel kapcsolatos feljegyzett jogeseteket, annak érdekében, hogy kiderüljön, az ítélezési gyakorlat mely elkövetési magatartásokat sorolta ide, valamint bemutatja a mai joggyakorlatot és jogdogmatikát, majd levonja a következtetéseket.

The history of assisted suicide in Hungary

Abstract

This study analyses the criminal history of assisted suicide through an examination of Hungarian court case law. The aim of the study is to explore how Hungarian jurisprudence has treated and continues to treat assisted suicide as a *sui generis* crime. The paper will examine the recorded cases relating to this offence going back to the Csemegi Criminal Code, to identify which offences have been included in this category in case law. The study concludes by presenting modern case law and legal doctrine and drawing conclusions.

Bevezetés

A legtöbb keresztény alapú kultúrában sokáig kriminalizált volt maga az öngyilkosság, ha nem is mindig állami szinten, de erkölcsileg elítélendő státusban.² A magyar nyelv ezt jelzi is, hisz nem önölésről beszélünk, hanem öngyilkosságról. A „gyilkosság” kifejezéshez szándékos jogellenesség, önkényesség társítható, és automatikusan kriminalizálja a cselekményt a tudatalatti számára. Míg önvédelem

vagy jogos védelem esetén az „ölés” (élet kioltása) nem jelent feltétlenül szándékos vagy jogellenes cselekedetet.³ A fentiekből logikusan következik, hogy ha maga az öngyilkosság is kriminalizált, akkor az abban történő mindenféle segédkezés is tilalom alatt lesz. A legtöbb modern társadalom ma már máshogy ítéli meg az öngyilkosság kérdését – bár a mai napig vannak országok, ahol fennmaradt annak kriminalizált státusa⁴ – sőt némely országban az abban való segítségnyújtás, szigorú feltételek mellett ugyan, de megengedett.⁵ Jelen kutatás alapvetően azt kívánja feltárni, hogy a magyar büntetőjog-történetben a Csemegi-kódextól kezdve hogyan változott az öngyilkosságban közreműködés törvényi tényállása és a bírósági gyakorlat miképpen formálta e tényállás jogdogmatikáját.

I. Az öngyilkosságban közreműködése tényállása a Csemegi-kódextól napjainkig

A Csemegi-kódex elsőként definiálta az ilyen típusú magatartásokat, és alapvetően két fő formáját ismerte és szabályozta. Egyrészt a kívánságra végrehajtott ölést az alábbi módon: „282. § *A ki valakinek határozott és komoly kívánsága által biratott arra, hogy őt megölje; három évig terjedhető börtönnel büntetendő.*”

Másrészt pedig az öngyilkosságban segítségnyújtást a következők szerint: „283. § *Három évig terjedhető fogházzal büntetendő az: a ki valakit öngyilkosságra rábir, vagy e célra annak tudva eszközöket vagy szereket szolgáltat. Ha pedig két személy kölcsönösen megegyezett az iránt, hogy előre meghatározott módon a sorsból tétessék függővé, hogy közülök melyik váljék öngyilkossá, s ennek következtében az öngyilkosságra irányzott cselekmény végre is hajtatott, de a halál nem következett be: mindkettőre egy évtől öt évig terjedhető államfogház; ha pedig a halál bekövetkezett: az életben maradottra öt évtől tíz évig terjedhető államfogház állapítandó meg.*”⁶

A két törvényi tényállás a Csemegi-kódex hatálya alatt nem változott, hanem csak az 1962-ben hatályba lépett 1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről módosította a szabályozást.

Ennek során egyrészt az emberölés privilegizált esete – a régi, Csemegi-kódexbeli 282. § szerinti kívánságra ölés – megszűnt, és ez a tényállás ettől kezdve nem is került

* A szerző PhD-hallgató, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola. A tanulmány a szerző álláspontját tartalmazza, az nem értelmezhető a Kúria állásfoglalásaként.

¹ Kúriai gyakornoki program keretében készült tanulmány.

² SÉDA Ernő: *Az öngyilkosság fejtegetve vallási, bölcsészeti, jogi, történeti, lélektani, erkölcsi és társadalmi szempontokból...*, A Hunyadi Mátyás Intézet nyomása, Budapest, 1877.

³ Lásd ehhez a halálbüntetés eltörléséről szóló 23/1990. (X. 31.) AB határozatban dr. Sólyom László alkotmánybíró párhuzamos véleményét, miszerint „[H]a a megtámadott megöli támadóját, a „jogos védelem”

biztosította büntethetetlenséggel a jog nem az élettől való megfosztás jogszerűségét ismeri el, hanem annak a szituációnak jogon kívülségét, amelyben a támadás és elhárítása lezajlott.”

⁴ Ezen országok közé tartozik például Bahama, Kenya, Nigéria. Lásd MISHARA, Brian–WEISSTUB, David: *The legal status of suicide: A global review*, International Journal of Law and Psychiatry, 2015, 54.

⁵ Ide tartozik például Németország, Hollandia és Kanada. Ehhez lásd KÖBEL Dávid: *Az önrendelkezési jog és az életvégi döntések jogdogmatikájának nemzetközi összehasonlítása*, Jog Állam Politika, 2024/1, 66.

⁶ 1878. évi V. törvény magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről 282–283. §.

elő újra. Másrészt pedig az öngyilkosságban való közreműködés tényállását lényegesen megváltoztatta az 1961. évi V. törvény. A tényállás szövege egyrészt most már egyértelműen kimondja, hogy nem szükséges az öngyilkosság „sikeressége” ahhoz, hogy megvalósuljon a bűncselekmény. Ez a Csemegi-kódex eredeti szövegéből nem volt egyértelmű, így ennek a kérdésnek tisztázása a bíróságokra hárult. Itt szeretném megjegyezni, hogy már egy 1906-os jogeset is – később még lesz szó róla – egyértelműen kimondta, hogy nem számít az, hogy az öngyilkosság elkövetésére átadott szer/eszköz ténylegesen képes-e a halál előidézésre, ha az olyan szándékkal lett átadva, hogy az öngyilkosság megvalósításához hozzájáruljon.⁷

A 283. § második fordulata nagyon egyedi – minősített eseti – tényállást vázolt fel, ahol kifejezetten a „sorstól” függött, hogy két ember közül melyik lesz az öngyilkos és melyik lesz a közreműködő. Jelen kutatás során mindössze egy, az „amerikai párbajt” körülíró tényállásba illő jogesetet⁸ sikerült feltárni, így nem meglepő, hogy e tényállási elemet az 1961-es újra kodifikálás során kiveztették a törvénykönyvből.

Ez nem jelenti azonban azt, hogy nem volt újítás az 1961-es Btk.-ban. Az 1961. évi V. törvény 255. § (2) bekezdése a következő minősített eseteket emelte be:

„(2) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha az öngyilkos

a) fiataalkorú;

b) olyan személy, akit elmebetegsége, gyengeelméjűsége vagy tudatzavara a cselekmény megítélésében korlátozott.”⁹

A kutatás során nem került elő olyan jogeset, amelynél kifejezetten e szakaszokat alkalmazták volna, azonban szükségességük és kiemelt súlyosságuk ettől függetlenül is egyértelmű. Ehhez képest a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény már nem tartalmazta ezeket a minősített eseteket, ám azt fontos kiemelni, hogy az új bűncselekmény alapesete immáron ugyanolyan büntetési tételt tartalmazott, mint az imént tárgyalt két minősített eset az 1961. évi V. törvényben.

II. A hatályos szabályozás

A jelenleg hatályos, 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (a továbbiakban: Btk.) az öngyilkosságban való közreműködés összes lehetséges elkövetési módozatát három külön bekezdésre bontja. Egyrészt, az alapeset a 162. § (1) bekezdése alapján így szól:

162. § (1) „Aki mást öngyilkosságra rábír, vagy ennek elkövetéséhez segítséget nyújt, ha az öngyilkosságot megkísérlik vagy elkövetik, büntetett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

E tényállás szövege identikus az 1978-as Btk. szöveghasználatával, mely maga is – a büntetési tétel

emelését leszámítva – szinte változatlan az 1961-es megfogalmazáshoz képest.¹⁰

A Btk. 162. § (2) bekezdése az első minősített esetet vázolja fel, ahol az elkövetési magatartás azonos az alapesettel, azonban a sértett – tehát az a személy, aki öngyilkosságot követett el vagy azt megkísérlete – a tizennolcadik életévét nem töltötte be. A hatályos Btk.-ban a változást egy új, az eddigiekhez képest legsúlyosabb elkövetési módozat beiktatása jelentette. Ennek kapcsán a jogalkotó úgy döntött, hogy szakít a törvényi tényállás *sui generis* jellegével, és majdnem teljesen azonos elkövetési magatartás mellett azt az emberölés – minősített – elkövetési módozatai közé sorolta. A 160. § (5) bekezdése a következőket állapítja meg:

„Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki tizennegyedik életévét be nem töltött vagy akaratnyilvánításra képtelen személyt öngyilkosságra rábír, ha az öngyilkosságot elkövetik.”

Ahogy láthatjuk, e szakasz tartalmát tekintve részben megegyezik az 1961-es Btk. minősített eseteivel, azzal a fontos változással, hogy immáron eredménybűncselekményről beszélünk. Míg az öngyilkosságban közreműködés összes többi módozata csupán annak kísérletét követeli meg, itt a halálnak valóban be is kell következnie.

Ahogy ezt a fenti jogesetek is felvázolják, e bűncselekmény modern megítélése lényegesebben súlyosabb büntetési tételeket képes maga után vonni. Ez leköveti egyrészt azt a büntetőjogi tendenciát, hogy a sértettek nagyobb fókusz és védelmet kapnak, másrészt azt, hogy a mentális betegségek, a depresszió és az öngyilkosság elleni társadalmi küzdelemben a büntetőjog is kiemeltebb szerepet kíván átvenni.

III. A büntetőjogi tényállások elhatárolása az életvégi döntésektől

Fontos itt leszögezni, hogy az öngyilkosságban közreműködés büntetőjogi tényállása különbözik a modern értelemben vett asszisztált öngyilkosságnak az életvégi döntések alá sorolt jogintézményétől. Bár nincsen egyetemesen elfogadott fogalom ezzel kapcsolatban, azonban a modern szakirodalom az intézmény főbb fogalmi elemeit illetően túlnyomórészt egyetértésben van.¹¹

Talán a legfontosabb elhatárolási pont az öngyilkosság elkövetésére irányuló elhatározást érinti. A büntetőjogi tényállásnak egyik kifejezett elkövetési módozata, hogy valaki egy személyt úgy befolyásoljon, hogy abban kialakul olyan komoly öngyilkossági szándék, hogy azt legalább megkísérli. Ehhez képest az asszisztált öngyilkosság esetében az elhatározás az egyén részéről már megtörtént. Az ebben segítő orvos vagy nonprofit szervezetek számára szigorú tájékoztatói kötelezettségeket írnak elő azon országok törvényei, ahol

⁷ Királyi Curia 1906. február 7. 1283. sz. ügye.

⁸ Királyi Curia 1897. november 30. 582. sz. ügye.

⁹ 1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről 255. § (2) bekezdés.

¹⁰ Az 1961. évi Btk. megfogalmazása a következőképpen hangzott: „255. § (1) Aki mást öngyilkosságra rábír, vagy másnak öngyilkosság elkövetéséhez segítséget nyújt, ha az öngyilkosságot elkövettek vagy

megkísérlették, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

¹¹ A fogalmi kérdésekhez részletesen lásd BUSA Csilla–ZELLER Judit–CSIKÓS Ágnes: *Életvégi kívánalmakkal és döntésekkel kapcsolatos vélemények és ismeretek a magyar társadalomban*, Kharón, Thanatológiai Szemle 2018/3, 9., illetve SOMODY Bernadette–STÁNICZ Péter: *A tények tükröződése az életvégi döntések alapjogi dogmatikájában*, Fundamentum, 2020/4, 34.

erre van jogilag lehetőség.¹² Ennek a tájékoztatási kötelezettségeknek nem mindig nyíltan kimondott, de egyértelmű célja, hogy az egyén öngyilkosság iránti elhatározását esetleg megtörjék, és csak miután ez sikertelen – tehát továbbra is fennáll a szándék –, nyújtanak segítséget. Am még általában ezen lépés után sem végleges a szándék, például az USA-ban statisztikailag kimutatható, hogy miután az emberek megkapják az öngyilkosság elkövetésére alkalmas segítséget (pl. erre alkalmas szert), közel egyharmaduk végül nem is él e lehetőséggel, mert kellően megnyugtató számukra annak tudata, hogy ha úgy döntenének, bármikor véget vethetnek fájdalmuknak.¹³ Tehát az ilyen típusú életvégi döntés kapcsán a rábírásról, mint elkövetési magatartásról nem beszélhetünk, kizárólag az ehhez szükséges szer átadásáról.

A bűncselekményt és az életvégi döntések alá sorolt jogintézményt tehát abban lehet elsősorban egymástól elhatárolni, hogy a személyre hatást gyakorló másik személynek (még akkor is, hogyha empátiája miatt segíteni akar) mi a szándéka. A svájci büntető törvénykönyv is éppen e különbség alapján kriminalizálja az öngyilkosságra rábíró cselekményt. Ott csak az a segítségnyújtás számít bűncselekménynek, mely „önző indítékból”¹⁴ történik, tehát amennyiben altruisztikus célokkal segédkezik az illető, akkor erre – további szigorú feltételek mellett – lehetőség van. A német jog még ehhez képest is tovább megy, és egyáltalán nem kriminalizálja az öngyilkosságban való segítségnyújtást, hiszen ott a dogmatika kifejezetten azokon az alapokon áll, hogy az öngyilkosság sem bűncselekmény, így az abban való segédkezés sem az.¹⁵ A magyar jog ilyen különbséget nem tesz. Az utolsó ilyen alapú megkülönböztetés a fent már tárgyalt Csemegi-kódexben rögzített kívánságra végrehajtott ölés volt, melyet az 1961-es Btk. már nem vett át.

IV. Néhány fellelhető korai jogeset

A döntvénytárakban és más elérhető anyagokból a fent bemutatott törvényi tényállásokkal kapcsolatban 1880 és 1944 között összesen 15 jogeset volt fellelhető. Ezek közül a fontosabbakat az alábbiakban röviden bemutatom.

Az összegyűjtött jogesetekből a legkorábbi 1880-ból származik. A tényállást röviden összefoglalva, egy férfit emberölés szándékával egy kútba belöktek, miközben az arra készült, hogy a kútba öngyilkosság szándékából beleugorjon. A bíróság úgy ítélte meg, hogy ez a tett az akkori kódex 282. §-a alá tartozik, azonban a döntés

fellelt indokolása nem ad magyarázatot arra, hogy pontosan mi alapján döntött így a bíróság.¹⁶

1880 és 1900 között elsősorban a kívánságra végrehajtott ölés (Csemegi-kódex 282. §) tényállásával kapcsolatos esetek kerültek kiemelésre, amelyek túlnyomórészt az emberöléstől és más, élet elleni bűncselekményektől való elhatárolás kapcsán tartalmaztak döntéseket.

A Királyi Curia először 1884-ben értelmezte ezt a szakaszt. Ekkor a törvényi tényállás alig pár éve volt része a jogrendszernek, így a bíróságok számára szükséges volt némi iránymutatás. A Curia egyértelműen kimondta, hogy a Csemegi-kódex 282. §-ában megállapított kívánságra végrehajtott ölés önállóan büntetendő cselekmény, és így a 279. § alá (szándékos emberölés alapesete) nem vonható.¹⁷

Egy 1886-os esetben kifejezetten az a kérdés állt az ügy középpontjában, hogy egy terhes nő a teherbe esés szgyene miatt öngyilkosságot akart elkövetni. Ebben egy barátnője segédkezett és kifejezetten e célra át is adott neki egy bizonyos szert. A terhes nő be is vette a szert, és ugyan nem halt bele, de a magzatát elvesztette. A jogi kérdés ezen ügyben az volt, hogy az öngyilkosságban segédkező barátnő csak a 283. § tényállását valósította-e meg, vagy pedig felel a magzat haláláért is, ahogy azt a Csemegi-kódex 285. §-a¹⁸ megállapítja. A Kassai Kir. Törvényszék bírása indokolásában úgy vélekedett, hogy a 283. § megvalósítása kétségen felüli, mert „[a] dolusnak okvetlen magában kell foglalni (...) azon tudatot, hogy az akarat megvalósítása végett választott cselekvény maga után vonja az öngyilkosságra rábírt egyén halálát, s a vádlott mégis, esetleg csakis ezen cél eléréséért akarja a cselekvényt megvalósítani.” Így amennyiben valaki e befolyás alatt e célból valamit cselekszik, eredménytől függetlenül, megvalósul az öngyilkosságban való közreműködése. Itt azonban azon egyedi esetről van szó, hogy az elvárt eredmény ugyan nem következett be, de a cselekménynek ettől függetlenül volt eredménye – a magzat halála. Ezzel kapcsolatban a bíró megvizsgálta a vádlott tudati állapotát és kiemelte, hogy „nagyon jól tudta azt, hogy [sértett] teherben van, sőt ezen körülmény volt az első rugó arra, hogy az anyának az öngyilkosságot ajánlotta.” Tudta azt is a vádlott, hogy az anya halálával a méhmagzat is elhalálozna, mégis ennek ellenére is rábírt az anyukát a szer bevitelére. A bíró így megállapította, hogy a vádlott „dolusa két jogsértésre irányult, az egyik a cél, a másik az elkerülhetetlen *accessorium*.” Így megállapítható volt mind a 283. §, mind pedig a 285. § második fordulata szerinti bűncselekmények elkövetése, amellyel mind az

¹² A holland *Wet toetsing levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding* (Az élet kérelemre történő megszüntetése és az asszisztált öngyilkosság felülvizsgálatáról szóló törvény) 2. §-a például hat konjunktív követelmény mögé zárja az eutanáziát, illetve az asszisztált öngyilkosságot, melynek csupán egyike a teljeskörű tájékoztatás.

¹³ Oregon USA állam *Death with Dignity Act* (Méltóságteljes halálról szóló törvény) 2022-es statisztikai jelentése, mely szerint, 1997 óta azok közül, akiknek ilyen szert kiállítottak, közel egyharmaduk nem vette be azt.

¹⁴ *Schweizerisches Strafgesetzbuch* Art. 115. Verleitung und Beihilfe zum Selbstmord.

¹⁵ ZAKARIÁS Kinga: *Az öngyilkosság szabadsága mint az egyéni autonómia kifejeződése*, Alkotmánybírói Szemle, 2020/2, 2.

¹⁶ A Királyi Curia 1880. december 16-án kelt, 7213. sz. ügye.

¹⁷ A Királyi Curia 1884. dec. 9-én kelt, 6660. sz. ügye.

¹⁸ 285. § A teherben levő nő, a ki méhmagzatát szándékosan elhajtja, megöli, vagy azt más által eszközölteti, ha házasságon kívül esett teherbe: két évig terjedhető börtönnel, ellenkező esetben pedig három évig terjedhető börtönnel büntetendő.

Ugyanazon büntetés éri azt, a ki a büntettet, a teherben levő nő beleegyezésével követi el, ha pedig azt nyereményvágyból tette: öt évig terjedhető börtönnel büntetendő.

Ítéltőábra, mind pedig Curia teljes mértékben egyetértett.¹⁹

A következő, a dogmatikai fejlődésre nagyobb hatással bíró döntésekkel 1891-ben találkozunk. A Királyi Curia 8572. számú döntésének tényállása alapján egy özvegy hölgy – számos tanú vallomásaival alátámasztva – nagy „szívfájdalomban” volt férje halálát követően, így egy férfi ismerősének, miután valamennyi alkoholt közösen elfogyasztottak, két forintot ajánlott, ha az megöli és megszabadítja fájdalmától. A férfi ennek eleget is tett, az eljárás során elsőfokon eljáró Fehértemplomi Királyi Törvényszék megállapította a 282. § megvalósulását azzal, hogy az ilyen cselekményért pénz elfogadása súlyosító körülmény, mellyel mind a Temesvári Királyi Ítéltőábra, mind pedig a Királyi Curia egyetértett.²⁰

Szintén 1891-ben lefolyt eljárás keretében lelhető fel az első komoly jogdogmatikai megállapítás, amely az emberöléstől való elhatárolást tisztázta. A tényállás alapján egy vak nő arra kérte ismerősét, hogy szerezzen be neki valamilyen szert, amellyel öngyilkosságot tud elkövetni. Ez meg is történt, a vádlott beszerzett és átadott ilyen szert a nőnek, aki ugyan bevette a szert és súlyosan beteg lett, de nem halt meg. Első fokon a Pancsovai Királyi Törvényszék csupán három havi fogházra ítélte az elkövetőt, két okból: enyhítő körülményként értékelte mind a nő vakságát, mind pedig azt, hogy „más az emberi élet elleni cselekménynél az eredmény elmaradása csak kísérletet állapítana meg.” Másodfokon az ítéltőábra kiemelte, hogy nem enyhítő körülmény az „öngyilkosságra törekvőnek nyomorult állapota”, azonban helybenhagyta az „eredmény” hiányát, mint enyhítő körülményt. A Királyi Curia azonban ezzel kapcsolatban határozottan kimondta, hogy „a vádbeli büntetendő cselekmény ismervét a B.T.K. 283. §-a szerint nem képezi az, hogy az öngyilkosság valósággal be is következék, hanem csak az képzi, hogy a tettes valakinek öngyilkossági célra tudva eszközöket vagy szereket szolgáltatson”. Ez fontos mozzanat volt az emberölés és az öngyilkosságban való közreműködés elválasztásában, mert itt egyértelműsítették először a tényállás *sui generis* jellegét.²¹

Egy 1893-as esetben szintén egy terhes nő volt az áldozat. Ekkor a Királyi Curia egyértelműen megállapította, hogy a terhesség súlyosbító körülmény, és kizárólag azért lehetett e bűncselekményt megállapítani az emberölés helyett, mert orvosszakértő által is bizonyítható volt, hogy a terhes nő semmilyen ellenállást nem tanúsított, sőt a löfögyvert – melyet a vádlott süttött el – maga helyezte mellkasára és tartotta ott.²²

További eset mutatott rá arra, hogy úgyszintén nem értékelhető komoly és határozott kívánságnak olyan kérés, amely egy hónappal a tényleges emberölés előtt történik meg. A Curia szóhasználata a „komoly és határozott kérés” fogalmi elemeinek egy fő aspektusát emeli ki. Az indokolás szerint „július hótól [amikor a komoly és határozott kérés bizonyítottan megtörtént] a cselekmény elkövetéséig egy hónap telt el, ez idő alatt

pedig elhalt nem kérte többé vádlottat az együttes meghalásra, már pedig a komoly és határozott kívánság nyilvánításának hatása alatt kell a cselekményt végrehajtani (...)”. A „hatás” szó itt vélhetően az kívánja átadni, hogy a Curia megítélésében a komoly és határozott kívánság a rábírás magatartásokkal azonosítható, tehát az emberölést az elmeállapot befolyásolása révén követik el.²³

A következő jelentősebb ügy 1900-ban zárult le, amelynek során egyértelművé tette a Curia, hogy nem lehet a Csemegi-kódex 282. §-át megállapítani, ha „a sértett öngyilkossági szándéka mellett más ölte meg, és nincs bizonyítva, hogy a sértett magát ezen más személy által akarta megöletni.” A tényállás szerint ebben az esetben a vádlott állításában a szeretője rávette őt, hogy mindketten kövessenek el öngyilkosságot. Első és másodfokon a bíróságok úgy ítélték a vallomások alapján, hogy mivel erősen feltehető volt a nő öngyilkossági szándéka, ezért a vádlott kívánságra végrehajtott ölést követett el. A Curia azonban a vallomások, legfőképp a vádlott vallomásainak következtetlensége miatt egyértelműen kimondta, hogy önmagában egy személy öngyilkossági szándéka – még akkor is, ha e szándék valamilyen szinten a külvilág számára ismert – semmiképpen sem értékelhető komoly és határozott kívánságnak. Így a Curia a szándékos emberölés bűncselekményének elkövetését állapította meg.²⁴

Az öngyilkosságban közreműködés elkövetésével kapcsolatos egyik legfontosabb kérdés az, hogy a nyújtott segítségnek vagy az eszköznek ok-okozati kapcsolatban kell-e állnia magával az öngyilkossággal, vagy annak kísérletével. Egy 1906-os eset során erre részben választ kaptunk, amikor az volt az elvi kérdés, hogy az élet kioltása céljából valakinek nyújtott szer átadása önmagában megvalósítja-e a 283. §-t, vagy szükséges fogalmi elem az átadott szer, illetve eszköz élet kioltására való alkalmassága. Az ügyben elsőfokon eljáró bíróság indoklásában egyértelmű választ kapunk erre, melyet az Ítéltőábra a továbbiakban foglalt össze: „Az tehát, hogy az öngyilkosságra elszánt eszközt vagy szert használta-e, vagy hogy az okozta az illető halálát, a bűncselekmény tényálladékanak megállapításánál közömbös.” Az, hogy a ténylegesen elkövetett öngyilkosság nem szükséges mint eredmény, már a törvény szövegéből is kiolvasható volt – bár ahogy fent láttuk, így is szükség volt ennek tisztázására. Ezen ítélet azonban annak egyértelműsítése, hogy e bűncselekmény törvényi tényállásának megvalósítása semmilyen eredményt nem kíván meg.²⁵

1927-ben leszögezte a Kuria, hogy másnak, öngyilkosság elkövetése céljából emberi élet kioltására alkalmas fegyver átadása nem, hanem annak kezelési módjának elmagyarázása valósítja meg egyértelműen a 283. §-t.²⁶ Egy 1931-es eset a kívánságra végrehajtott ölés és az emberölés közötti különbség kapcsán fektetett le fontos alapokat. A Kuria megállapításában a 282. § szerinti privilegizált esetről csak akkor lehet beszélni, ha „a tettest egyedül az áldozattól származó felszólítás

¹⁹ A Királyi Curia 1886. június 28-án kelt. 1622. sz. ügye.

²⁰ A Királyi Curia 1891. november 11-én kelt, 8572. sz. ügye.

²¹ A Királyi Curia 1892. március 15-én kelt, 1891. évi 9378. sz. ügye.

²² A Királyi Curia 1893. december 14-án kelt, 4789. sz. ügye.

²³ A Királyi Curia 1894. március 28-án kelt, 1681. sz. ügye.

²⁴ A Királyi Curia 1900. február 15-én kelt, 1899. évi 5727. sz. ügye.

²⁵ A Királyi Kuria 1906. február 7-én kelt, 1283. sz. ügye.

²⁶ A Királyi Kuria 1929. január 3-án kelt, K. I. 8225/1927. sz. ügye.

indította az ölés végrehajtására.” Nem elég tehát a törvényi tényállás megvalósulásához az, hogy a sértett napokkal az elkövetés előtt általánosságban felvette, hogy legyenek öngyilkosak, mert szülei ellenzik házasságukat.²⁷

A korai jogesetek közül végül egy 1933-ból származó ügyet szeretnék említeni. Ennek során egy már korábban megállapított körülmény volt ismét a vita tárgya: a határozott és komoly kívánságon felül ígért vagy adott jutalom. 1891-ben ezt a Curia súlyosbító körülménynek ítélte, és ezen 1933-ban történt esetben e joggyakorlat megerősítését látjuk. Ugyan az alsóbb szintű bíróságok az ígért jutalom tényét akként fogták fel, hogy az teljesen megváltoztatja a minősítést, a Kuria ezzel nem értett egyet. Meglátása szerint „*a vagyoni haszonra irányuló szándék nem a törvény fogalomhoz tartozó elem, hanem azon kívül eső nyomatékos figyelmet érdemlő, súlyosító körülmény.*”²⁸

V. Az öngyilkosságban közreműködés modern jogesetei

Az 1961-es Btk. rendelkezései alapján hozott első felelhető jogesetünk 1966-ból származik. Az ügyben az emberölés és az öngyilkosságban közreműködés elkövetési magatartásainak megkülönböztetése merült fel. A tényállás szerint egy katona fiatalkorú szeretője teherbe esett, ennek hatására el akarta venni feleségül. Amikor hazaérkezett, a lány a szülei hatására megszakította a terhességet. A vádlott ezt nehezítelte, így vitáztak, melynek során a lány azt közölte vele, hogy öngyilkos akar lenni. Egy este során sikertelen lebeszélés után a vádlott több ízben próbálta megfojtani, azonban „*félve a tényleges eredménytől, a kísérlettől (...) minden alkalommal elállt.*” Ezt követően azt beszélték meg, hogy gyógyszerrel együtt próbálkoznának, amelyet a vádlott meg is vásárolt, majd rumban, illetve vízben feloldva be is vettek, azonban annak káros hatása egyiküknél sem jelentkezett. Az elsőfokú katonai bíróság e cselekményt öngyilkosság elkövetéséhez való segítségnyújtásnak minősítette, azonban a fellebbviteli bíróság ezzel nem értett egyet. Megállapítása szerint „*[ö]ngyilkosságban való közreműködés csak akkor valósul meg, ha a cselekmény nem ment túl az öngyilkosság elkövetésére való rábíráson, illetve olyan segítségnyújtó tevékenységen, amely az emberölés elkövetésének vagy megkezdésének nem tekinthető.*” Márpedig a bíróság szerint a megfojtás kísérlete ezen túlmegy, így egyértelműen emberölés kísérletét valósította meg – bár az önként elállása miatt ebben sem volt büntethető. A gyógyszerek kapcsán pedig leszögezte a bíróság, hogy mivel „*a sértettnek a korábbi eredménytelen öngyilkossági kísérletei során szerzett tapasztalatából tudomása volt*” arról, hogy a szer alkalmatlan az öngyilkosságra, így a szer szolgáltatását sem minősítette a bíróság öngyilkosságban közreműködésnek.²⁹

A következő releváns esetre 1983-ban került sor, mely szintén az emberölés és az öngyilkosságban közreműködés dogmatikai különbségtételét fejlesztette tovább, immáron az 1978. évi IV. törvény alapján. A

Legfelsőbb Bíróság ez ügyben két fontos megállapítást tett. Az ítélet szerint „*[h]a az öngyilkosságban közreműködés*

- *rábírással valósul meg és az elkövető beszámítási képességgel nem rendelkező olyan személyt vesz rá az öngyilkosság elkövetésére, aki ezt végrehajtja (vagy megkísérli): a rábíró személy mint (közvetett) tettes valósítja meg az emberölést (kísérletét);*
- *segítségnyújtással valósul meg, a fizikai vagy pszichikai segítséget nyújtó elkövető – az öngyilkosságot megvalósító (megkísérelő) személy beszámítási képességétől függetlenül – öngyilkosságban közreműködés büntetettét valósítja meg.*”

Az indokolásban leírtak alapján a bíróság a „rábírás” alatt egyrészt a felbujtással megegyező magatartást érti, mely esetben az öngyilkossági szándék genezise is az elkövetőtől származik. Másrészt pedig azt, hogyha a gondolat már megvolt ugyan a sértettnél, de azt a „rábírást tartalmazó nyilatkozat érlelte szilárd akaratelhatározássá.” A „segítségnyújtás” alatt pedig fogalmilag a bűnsegédi bűnrészességgel azonosítható magatartásokat kell érteni. Az ítélet alapján tehát a rábírás kapcsán releváns az életkor, a segítségnyújtás esetében azonban nem.³⁰

Szintén az elkövetési magatartások kérdéskörével foglalkozott egy 2010-es eset. A kérdés az volt, hogy amikor valaki valamilyen manipuláció eredményeként hal meg betegségben annak ellenére, hogy lett volna kezelés, akkor milyen bűncselekmény valósul meg. A vádlott büntetőjogi felelőssége itt egyértelműen abból fakadt, hogy az általa ígért gyógyítás – mely ún. auditálás formájában valósult volna meg – feltételeként szabta meg, hogy a sértett „*szakit minden hagyományos orvoslással, orvosi beavatkozással (...),*” mely ugyan legfeljebb további 10 évvel tudta volna meghosszabbítani életét, azonban a gyors (fél éven belüli) elhalálozás és a kezelés elutasítása között ok-okozati összefüggést lehetett megállapítani. A bíróság egyébiránt kizárta a kuruzslás bűncselekményét is, mert a vádlott „*nem fejtett ki orvosi gyakorlat körébe tartozó tevékenységet.*” A dogmatikai kérdés abban rejlett, hogy öngyilkosságban közreműködés vagy pedig emberölés bűncselekménye valósult-e meg. Az indokolás szerint a dogmatikai különbség a sértett elmeállapotában rejlett, ugyanis ő kifejezetten a vádlott által kínált gyógyítás – a mindenkor orvostudományi ismeretek alapján alaptalan – sikerességének a reményében, nem pedig öngyilkosság elkövetése céljából hagyta abba a kezelést, így egyértelműen *dolus eventualis* emberölést követtek el.³¹

Az új és jelenleg hatályos Btk. szerinti törvényi tényállást már a fentiekben bemutattam, így arra itt már nem térek ki részletesen. Az új törvény hatálybalépésével fontos volt azonban a bűncselekmények dogmatikai alapjainak egyértelműsítése, így az emberölés és az öngyilkosságban közreműködés elhatárolásáról egy 2013-ban hozott kúriai jogegységi határozat részletesen ír és lényegében összefoglalja az eddig bemutatott jogesetek elvi tartalmát.³² Ennek során négy elvi tételt

²⁷ A Királyi Kuria 1931. április 9-én kelt, B. II. 799/1931. sz. ügye.

²⁸ A Királyi Kúria 1933. január 17-én kelt, B.I. 5201/932. sz. ügye.

²⁹ Legfelsőbb Bíróság Katf.II.425/1966. sz. ügye.

³⁰ Legfelsőbb Bíróság Bf.II.772/1981. sz. ügye.

³¹ Fővárosi Bíróság 9.B.1596/2009/37. sz. ügye.

³² Kúria 3/2013. BJE.

állapítottak meg az emberölés és az öngyilkosságban közreműködés elhatárolására:

- Míg az emberölés eredménybűncselekmény, az öngyilkosságban közreműködés teljesen befejezettnek tekintendő a rábírási vagy segítségnyújtási magatartások kifejtésével. Kivétel ez alól a 2012. évi Btk. 160. § (5) bekezdése, ahol a passzív alany tizennegyedik életévét be nem töltött vagy akaratnyilvánításra képtelen személy, s épp ezért lesz az emberölés alá sorolva.
- Az öngyilkosságra rábírás fogalmilag megegyezik az öngyilkosság elkövetésére való „felbujtással”, így annak ismérvei irányadók.
- A más öngyilkosságához való segítségnyújtás az elkövető részéről fogalmilag a bűnségéllyel azonosítható magatartást feltételez. Történhet fizikai vagy pszichikai módon, az öngyilkosság megkezdése előtt, és aközben. A segítség nem nyilvánulhat meg az öngyilkosság fogalmi ismérveit kimerítő magatartás részleges, részbeni kifejtésében, mert ez a cselekvőség magatartása.
- Akaratnyilvánításra képtelen passzív alany esetén, minthogy az ilyen személy általában az öngyilkosságra vonatkozó akaratelhatározásra sem képes, a segítségnyújtási cselekvés is rábírásnak tekintendő, így az öngyilkosságban közreműködés összes lehetséges elkövetési magatartása megvalósítja a 2012. évi Btk. 160. § (5) bekezdését.³³

A már hatályos jog alapján limitált a releváns jogesetek száma, az első ezek közül 2015-ben történt. A tényállás szerint a vádlott a sértettet megfosztotta személyi szabadságától, és pszichikai nyomást helyezett a sértetire, hogy vegyen be mérget, aki ezt meg is tette. Itt a bíróság kiemelte, hogy „a bűncselekmény megvalósulása szempontjából nincs jelentősége annak, hogy az elfogyasztott mérge – csekély hatóanyag tartalmára tekintettel – nem volt alkalmas a halálos eredmény előidézésére”, a lényeg az, hogy a sértett azt hitte, hogy ezzel öngyilkosságot követ el, így megvalósult a bűncselekmény. Az 1966-os esethez képest itt abban rejlik a különbség, hogy a sértett nem volt tisztában azzal, hogy a szer nem eredményezné halálát – sőt kifejezetten ennek ellentétére volt meggyőzve a körülmények és a vádlott hatására.³⁴

A fent bemutatottakon kívül további jogesetek is voltak, ahol érintőlegesen szó volt az öngyilkosságban való segítségnyújtásról, azonban ezek kevés jogdogmatikai relevanciával rendelkeztek, így e tanulmányban nem kerültek bemutatásra.

Összegzés

A kutatás arra az eredményre jutott, hogy Magyarországon az öngyilkosságban közreműködés dogmatikáját a bíróságok – viszonylag kevés fellelhető jogeset ellenére – részletesen kidolgozták. A törvényi tényállás egyik legfontosabb kérdése annak *sui generis* jellege, melyet mind a jogalkotó, mind a bíróságok már a 20. század elején is egyértelműen kimondtak. Mára a törvényi tényállással kapcsolatos legfontosabb kérdéseket egy büntető jogegységi határozat körvonalazza és túlnyomórészt meg is válaszolja. Összegezve elmondható, hogy az öngyilkosságban

közreműködés bűncselekmény jogdogmatikája hosszú ideje konkrét és pontos.

Felhasznált irodalom

Monográfiák, tanulmányok

- [1] BUSA Csilla–ZELLER Judit–CSIKÓS Ágnes: *Életvégi kíváncsalmakkal és döntésekkel kapcsolatos vélemények és ismeretek a magyar társadalomban*, Kharón Thanatológiai Szemle 2018/3, 9. www.epa.hu/02000/02002/00065/pdf/EPA02002_kharon_2018_3_009-026.pdf (2024. december 6-i letöltés).
- [2] KÖBEL Dávid: *Az önrendelkezési jog és az életvégi döntések jogdogmatikájának nemzetközi összehasonlítása*, Jog Allam Politika, 2024/1, 55–76.
- [3] MISHARA, Brian–WEISSTUB, David: *The legal status of suicide: A global review*, International Journal of Law and Psychiatry, 2015, 54. <https://doi.org/10.1016/j.ijlp.2015.08.032> (2024. december 16-i letöltés).
- [4] Oregon Állam (USA) *Death with Dignity Act* (Méltóságteljes halálról szóló törvény) 2022. évi statisztikai jelentése www.oregon.gov/oha/PH/PROVIDERPARTNERRESOURCES/EVALUATIONRESEARCH/DEATHWITHDIGNITYACT/Documents/year25.pdf (2024. december 16-i letöltés).
- [5] SÉDA Ernő: *Az öngyilkosság fejtegetve vallási, bölcsészeti, jogi, történeti, lélektani, erkölcsi és társadalmi szempontokból...*, A Hunyadi Mátyás intézet nyomása, Budapest, 1877. https://mandatb.hu/dokumentum/1188929/Seda_ErnoOngyilkossa.pdf (2024. december 16-i letöltés).
- [6] SOMODY Bernadette–STÁNICZ Péter: *A tények tükröződése az életvégi döntések alapjogi dogmatikájában*, Fundamentum, 2020/4, 34–46. https://epa.oszk.hu/02300/02334/00080/pdf/EPA02334_fundamentum-2020-04_034-046.pdf (2024. december 16-i letöltés).
- [7] ZAKARIÁS Kinga: *Az öngyilkosság szabadsága mint az egyéni autonómia kifejeződése*, Alkotmánybírósági Szemle, 2020/2, 2–10. https://abszemle.hu/wp-content/uploads/2021/03/ABSz_202002_2-10o_ZakariasKinga.pdf (2024. december 16-i letöltés).

Bírósági döntések

- [1] Királyi Curia 1880. december 16-án kelt, 7213. sz. ügye.
- [2] Királyi Curia 1884. dec. 9-én kelt, 6660. sz. ügye.
- [3] Királyi Curia 1886. június 28-án kelt. 1622. sz. ügye.
- [4] Királyi Curia 1891. november 11-én kelt, 8572. sz. ügye.
- [5] Királyi Curia 1892. március 15-én kelt, 1891. évi 9378. sz. ügye.
- [6] Királyi Curia 1893. december 14-án kelt, 4789. sz. ügye.
- [7] Királyi Curia 1894. március 28-án kelt, 1681. sz. ügye.

³³ Uo. III.

³⁴ Pécsi Ítéltábla Bf.I.54/2015/15. sz. ügye.

- [8] Királyi Curia 1900. február 15-án kelt, 1899. évi 5727. sz. ügye.
- [9] Királyi Curia 1906. február 7-én kelt, 1283. sz. ügye.
- [10] Királyi Kuria 1929. január 3-án kelt, K. I. 8225/1927. sz. ügye.
- [11] Királyi Kuria 1931. április 9-én kelt, B. II. 799/1931. sz. ügye.
- [12] Királyi Kuria 1933. január 17-én kelt, B.I. 5201/932. sz. ügye.
- [13] Legfelsőbb Bíróság Katf.II.425/1966. sz. ügye.
- [14] Legfelsőbb Bíróság Bf.II.772/1981. sz. ügye.
- [15] Fővárosi Bíróság 9.B.1596/2009/37. sz. ügye.
- [16] Kúria 3/2013. BJE.
- [17] Pécsi Ítéltábla Bf.I.54/2015/15. sz. ügye.

KÚRIAI DÖNTÉSEK
Bírószági Határozatok
A Kúria lapja

A szerkesztőbizottság elnöke:
Dr. Ábrahám Márta, a Werbőczy István Országbírói Kutatóintézet igazgatója

Főszerkesztő:
Dr. Balogh Zsolt, kúriai tanácselnök

A szerkesztőbizottság tagjai:
Böszörményiné dr. Kovács Katalin, elnökhelyettes
Dr. Csák Zsolt, kollégiumvezető
Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna, kúriai bíró
Dr. Somogyi Gábor, kúriai tanácselnök
Dr. Molnár Ferencné, kúriai tanácselnök
Dr. Orosz Árpád, kollégiumvezető
Dr. Dzsula Marianna, kúriai bíró
Dr. Stark Marianna, kúriai tanácselnök
Dr. Simonné dr. Gombos Katalin, kúriai tanácselnök
Dr. Kalas Tibor, kollégiumvezető
Dr. Hajnal Péter, kúriai tanácselnök
Dr. Kiss Árpád Lajos, kúriai bíró

Jogi szaknyelvi lektor:
Dr. habil. Beliznai Kinga tanszékvezető egyetemi docens

A kiadó, szerkesztőség címe:
Kúria
1055 Budapest, Markó utca 16.
Kiadja:
Kúria – Werbőczy István Országbírói Kutatóintézet

A kiadásért felel: a Kúria Werbőczy István Országbírói Kutatóintézetének igazgatója

Megjelenik havonként.

ISSN 2786-3964 (Online)
